

województwo małopolskie | 2007

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

**WOJEWÓDZTWO
MAŁOPOLSKIE**

2007

Kraków 2008

opracował zespół pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego,
Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie i Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie

pod kierunkiem Marka Nawary – Marszałka Województwa Małopolskiego

nadzór merytoryczny: Joanna Urbanowicz

Redakcja: Departament Polityki Regionalnej

Zespół autorski dziękuje:

Urzędowi Statystycznemu w Krakowie, Małopolskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu, Wojewódzkiemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska, Wojewódzkiemu Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie, Wojewódzkiej Komendzie Policji, Komendzie Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej, Regionalnej Izbie Obrachunkowej, Izbie Skarbowej w Krakowie, Izbie Celnej w Krakowie, Urzędowi Miasta Krakowa, Małopolskiemu Centrum Zdrowia Publicznego, Telekomunikacji Polskiej SA, Ministerstwu Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwu Gospodarki, Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego, "PKP Przewozy Regionalne" Sp. z o.o., Małopolskiemu Zakładowi Przewozów w Krakowie, PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Oddział Regionalny w Krakowie, Międzynarodowemu Portowi Lotniczemu im. Jana Pawła II Kraków - Balice Sp. z o.o., Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Krakowie, Zarządowi Dróg Wojewódzkich Oddział w Krakowie, Małopolskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków, Społecznemu Komitetowi Odnowy Zabytków Krakowa, Wojewódzkiemu Ośrodkowi Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Krakowie, Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Krakowie, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Małopolskiemu Zarządowi Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie, Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w Krakowie, Kuratorium Oświaty w Krakowie

za udostępnienie zbiorów danych, informacji oraz pomoc w ich zebraniu

Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
ul. Basztowa 22, 31-156 Kraków

Adres do korespondencji:
ul. Raclawicka 56, 30-017 Kraków

www.malopolskie.pl

Projekt okładki:
Ewa Natkaniec

Druk:
Przedsiębiorstwo Poligraficzne „Deka” Sp. z o.o

ISSN: 1730-9310

PRZY PUBLIKOWANIU DANYCH RAPORTU „WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE 2007”
PROSIMY O PODAWANIE ŹRÓDŁA

Spis treści

WSTĘP	7
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	9
I. Zasoby środowiska przyrodniczego	11
1. Warunki fizykogeograficzne	11
2. Obszary chronione	11
3. Surowce mineralne regionu	14
II. Zagrożenia i stan środowiska przyrodniczego	18
1. Gospodarka wodno-ściekowa	18
2. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	25
3. Gospodarka odpadami	28
ZAGADNIENIA SPOŁECZNE	35
I. Ludność	37
1. Stan ludności	37
2. Procesy demograficzne	38
3. Struktura wieku ludności	44
II. Ochrona zdrowia	47
1. Finansowanie opieki zdrowotnej	47
2. Stan bazy i działalność jednostek ochrony zdrowia	47
3. Ranking jednostek opieki stacjonarnej w województwie małopolskim	53
III. Pomoc społeczna	55
1. Finansowanie pomocy społecznej	55
2. Baza pomocy społecznej	60
3. Kadra pomocy społecznej	62
4. Korzystający z pomocy społecznej	65
IV. Oświata i wychowanie	71
1. Finansowanie oświaty	71
2. Baza materialna	72
3. Uczniowie	77
4. Kształcenie ustawiczne	86
V. Nauka	93
1. Szkoły wyższe w Małopolsce	93
2. Studenci szkół wyższych	94
3. Kadra naukowo-dydaktyczna	97
4. Programy badawcze i edukacyjne	98
5. Baza socjalna uczelni małopolskich	99
VI. Kultura	100
1. Finansowanie kultury	100
2. Życie kulturalne	103
3. Baza materialna	112
4. Szkolnictwo artystyczne	118
5. Dziedzictwo kulturowe	119

VII. Kultura fizyczna	123
1. Finansowanie i organizacja kultury fizycznej	123
2. Program rozwoju bazy sportowej województwa małopolskiego	124
VIII. Bezpieczeństwo publiczne	128
1. Zagrożenie przestępczością	128
2. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym	129
3. Działalność straży miejskiej	131
4. Ochrona przeciwpożarowa i zagrożenie pożarowe	133
GOSPODARKA	135
I. Potencjał gospodarczy	137
1. Produkt Krajowy Brutto	137
2. Rozwój województwa	140
3. Atrakcyjność inwestycyjna	143
4. Inwestycje zagraniczne w Małopolsce	145
II. Rynek pracy	149
1. Zatrudnienie	149
2. Bezrobocie rejestrowane	152
III. Przedsiębiorstwa	159
1. Przedsiębiorczość	159
2. Handel zagraniczny	162
3. Potencjał innowacyjny Małopolski	163
IV. Rolnictwo	166
1. Uwarunkowania rozwoju	166
2. Produkcja roślinna	169
3. Produkcja zwierzęca	171
4. Rozwój rolnictwa ekologicznego	174
5. Promocja małopolskiej wsi i produkcji rolniczej	175
V. Przemysł	177
1. Przemysł Małopolski na tle kraju	177
2. Rozmieszczenie przestrzenne podmiotów prowadzących działalność przemysłową	179
3. Zatrudnienie w przemyśle	180
4. Wyniki ekonomiczne przemysłu	184
5. Inwestycje w przemyśle	188
6. Największe przedsiębiorstwa przemysłowe	190
VI. Budownictwo	192
1. Struktura podmiotów i produkcja przedsiębiorstw budowlanych	192
2. Zatrudnienie i finanse przedsiębiorstw budowlanych	195
3. Budynki oddane do użytku i ich kubatura	197
VII. Budownictwo mieszkaniowe	199
1. Zasoby mieszkaniowe	199
2. Mieszkania oddane do użytku – sytuacja na rynku mieszkań	200
VIII. Turystyka	206
1. Ruch turystyczny w Małopolsce	207
2. Baza turystyczna regionu i jej wykorzystanie	214
3. Organizatorzy turystyki i pośrednicy turystyczni	221

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE	223
I. Baza podatkowa	225
II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego	226
1. Budżety gmin	232
2. Budżety powiatów	250
3. Budżety miast na prawach powiatu	254
4. Budżet Województwa Małopolskiego	255
III. Fundusze celowe	260
1. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	260
2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	263
3. Wojewódzki Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym	265
IV. Programy pomocowe	268
1. Realizacja programów w latach 2004-2006	268
2. Struktura projektów według programów	274
3. Polityka spójności. Programy Operacyjne 2007-2013	281
4. Programy wsparcia rolnictwa	286
V. Instytucje dla rozwoju	290
1. Instytucje otoczenia biznesu (IOB)	290
2. Wojewódzka informacja i poradnictwo zawodowe	295
3. Konkursy promocyjne	297
VI. Współpraca międzynarodowa, integracja europejska i promowanie Województwa	300
1. Współpraca międzynarodowa	300
2. Integracja europejska	302
3. Promocja województwa	303
SYSTEMY TECHNICZNE	307
I. Transport i komunikacja	309
1. Infrastruktura drogowa	309
2. Transport kolejowy	313
3. Transport lotniczy	315
II. Infrastruktura energetyczna	318
1. Niekonwencjonalne źródła energii	318
2. Zaopatrzenie w energię elektryczną	318
3. Zaopatrzenie w gaz ziemny	319
III. Infrastruktura sanitarna	322
1. Wodociągi	322
2. Kanalizacje	322
IV. Społeczeństwo informacyjne	325
1. Regionalny Portal Internetowy Wrota Małopolski	325
2. Informatyzacja	329
3. Łączność	337
ANEKS	339
I. Pozycja Małopolski na tle innych województw	341
II. Wdrażanie Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2007-2013	343
III. Przykładowe inwestycje zrealizowane w Województwie Małopolskim	345

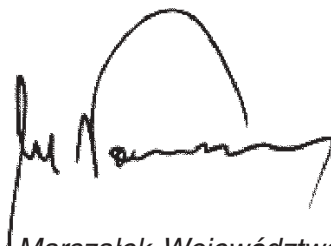
Mam przyjemność przekazać Państwu ósmy raport o rozwoju społeczno-gospodarczym naszego regionu – **"Województwo Małopolskie 2007"**, który wszechstronnie prezentuje zmiany, jakie zaszły w naszym województwie w latach 1999-2007.

Ideą przewodnią tego wydawnictwa jest ukazywanie trendów rozwojowych w naszym regionie, dlatego trzon tegorocznej publikacji stanowią informacje będące kontynuacją zestawień statystycznych prezentowanych w poprzednich wydaniach. Pozwoli to Państwu na porównywanie danych, dzięki czemu otrzymacie Państwo pełną wiedzę na temat obecnej sytuacji w Małopolsce w różnych dziedzinach życia. Ponadto dane dotyczące naszego regionu zostały także przedstawione w szerszym kontekście – na tle wybranych województw Polski.

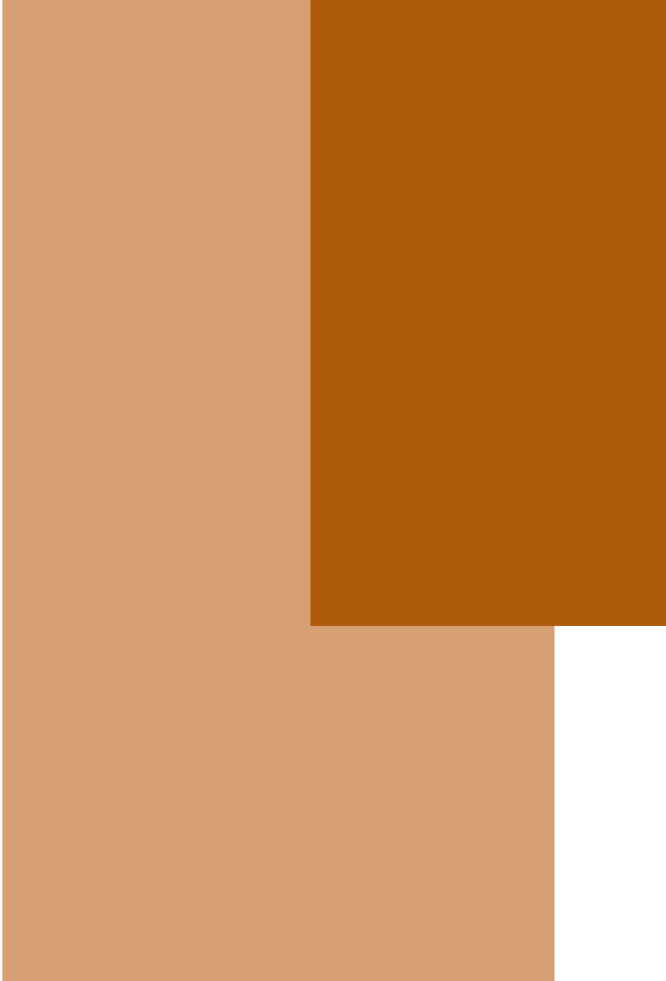
Wzorem poprzednich edycji w bieżącej publikacji zawarty jest rozdział dotyczący funduszy europejskich, co jest istotne ze względu na zamykanie okresu programowania 2004-2006 i rozpoczęcie nowego, obejmującego lata 2007-2013. W raporcie znajdziecie więc Państwo, między innymi, dodatek ze zdjęciami wybranych inwestycji zrealizowanych w województwie małopolskim współfinansowanych z środków unijnych.

Serdecznie dziękuję wszystkim instytucjom, które współpracowały przy powstawaniu tego raportu. Wierzę, że to swoiste kompendium wiedzy o Małopolsce zostanie przez Państwa przychylnie przyjęte, a informacje w nim zawarte będą przydatne zarówno przy opracowywaniu analiz społeczno-gospodarczych jak i przygotowywaniu projektów w ramach dofinansowania z Unii Europejskiej.

Marek Nawara

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Marek Nawara', with a large, sweeping arch over the name.

Marszałek Województwa
Małopolskiego

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

I. Zasoby środowiska przyrodniczego

oprac. Anna Szymacha, Ryszard Łągiewka, Krzysztof Żero

1. WARUNKI FIZYKOGEOGRAFICZNE

Województwo małopolskie, położone na południu Polski, zajmuje powierzchnię 1 514 410 ha, co stanowi 4,8% powierzchni kraju.

Obszar województwa małopolskiego należy do kilku podprovincji (zgodnie z podziałem Polski na mezoregiony fizyczno-geograficzne, Kondracki J., 1998):

- Wyżyny Śląsko-Krakowskiej,
- Wyżyny Małopolskiej,
- Północnego Podkarpacia,
- Zewnętrznych Karpat Zachodnich,
- Centralnych Karpat Zachodnich.

Analiza warunków klimatycznych wskazuje, że ich zróżnicowanie regionalne pokrywa się z zasięgiem podstawowych jednostek fizjograficznych. Pod względem klimatycznym w regionie małopolskim wydziela się co najmniej trzy regiony klimatyczne: wyżyn środkowopolskich, kotlin podkarpackich i samych Karpat. Najcieplej jest w Kotlinie Sandomierskiej, tam też najdłużej trwa okres wegetacyjny (powyżej 220 dni), a Tarnów stanowi punkt o najwyższej średniej rocznej temperaturze w kraju (powyżej 8 C), zaś Kasprowy Wierch o najniższej (-0,8 C).

2. OBSZARY CHRONIONE

Województwo małopolskie charakteryzuje się niespotykanym w Polsce zróżnicowaniem środowiska przyrodniczego. Ponad połowa powierzchni województwa małopolskiego objęta jest ochroną prawną. System obszarów i obiektów chronionych tworzą:

- parki narodowe – pięć w całości: Babiogórski, Gorczański, Ojcowski, Pieniński, Tatrzański oraz część Magurskiego;
- rezerваты przyrody – 84, w tym faunistyczne – 1, krajobrazowe – 13, leśne – 44, torfowiskowe – 1, florystyczne – 9, wodne – 1, przyrody nieożywionej – 10, stepowe – 5;
- parki krajobrazowe – 11, w tym:
 - Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych: Bielańsko-Tyniecki, Rodniański, Dłubniański, Tenczyński, Dolinki Krakowskie, Orlich Gniazd (częściowo w województwie śląskim),
 - Zespół Parków Krajobrazowych Pogórza w Tarnowie: Ciężkowicko-Rożnowski, Pasma Brzanki (częściowo w województwie podkarpackim), Wiśnicko-Lipnicki,
 - Popradzki Park Krajobrazowy,
 - Park Krajobrazowy Beskidu Małego (częściowo w województwie śląskim);
- obszary chronionego krajobrazu – 10, w tym 5 w całości: Bratucicki, Zachodniego Pogórza Wiśnickiego, Wschodniego Pogórza Wiśnickiego, Radłowsko-Wierzchosławicki, Województwa Nowosądeckiego, i pięć częściowo: Miechowsko-Działoszycki, Koszycki, Doliny Wisły, Jastrzębsko-Żdżarski, Pogórza Ciężkowickiego
- obszary Natura 2000; w tym obszary specjalnej ochrony ptaków – 7; specjalne obszary ochrony siedlisk – 20; projektowane* specjalne obszary ochrony siedlisk – 17; potencjalne obszary Natura 2000 (nad określeniem, których trwają prace) – 28

* **Uwaga:** zgodnie z art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody projektowane obszary Natura 2000 traktuje się w taki sam sposób jak istniejące do czasu odmowy zatwierdzenia albo zatwierdzenia tych obszarów przez Komisję Europejską jako obszary Natura 2000 i ich wyznaczenia w trybie określonym w ww. ustawie.

- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: 3 – Lubinka, Wyspa Grodzisko, Dolina Rzeki Soły;
- użytki ekologiczne – 25;
- pomniki przyrody – 2 029;
- stanowiska dokumentacyjne – 80;
- strefy ochronne wokół miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków – 52;

Obszar województwa małopolskiego charakteryzuje się wysoką różnorodnością biologiczną. Na terenie województwa małopolskiego występuje wiele gatunków roślin i zwierząt rzadkich, chronionych oraz zagrożonych.

Jednym z najważniejszych aktualnie zadań krajów członkowskich Unii Europejskiej w ochronie przyrody, jest utworzenie Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Celem tworzenia Sieci jest ochrona różnorodności biologicznej na terytorium Unii Europejskiej poprzez:

- zabezpieczenie najcenniejszych typów ekosystemów (zwanymi siedliskami przyrodniczymi o znaczeniu europejskim)
- zachowanie rzadkich i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt

Zakłada się, że ochrona różnorodności biologicznej zostanie zagwarantowana poprzez wprowadzenie w życie we wszystkich krajach członkowskich UE dwóch dyrektyw, a mianowicie „Dyrektywy Ptasiej” 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków uchwaloną 2 kwietnia 1979 r. i „Dyrektywy Siedliskowej” 92/43/EWG o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory uchwalonej 21 maja 1992 r.. Wykonanie tych dyrektyw umożliwi utworzenie Ekologicznej Sieci Obszarów „Natura 2000”, skupiającej obszary o istotnym znaczeniu dla każdego regionu biogeograficznego reprezentowanego na obszarze Unii.

W stosunku do roku 2006 zmieniła się powierzchnia rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000. Wojewoda Małopolski powiększył obszar rezerwatu przyrody Baniska o powierzchnię 86,44 ha (rozporządzenie Wojewody Małopolskiego z dnia 14 listopada 2007 r.). Minister Środowiska w rozporządzeniu z dnia 5 września 2007 r. utworzył nowe obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000: Beskid Niski o powierzchni 65 345,64 ha, Babia Góra o powierzchni 4915,65 ha, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie o powierzchni 8218,52 ha i Pieniny o powierzchni 2336,43 ha. Ponadto zmniejszył się do 6824,9 ha teren Gorców, a zwiększył powierzchnię Puszczy Niepołomickiej do 11762,3 ha oraz Tatr do 21018,1 ha.

Rząd Polski zgłosił Komisji Europejskiej następujące obszary specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000, położone na terenie województwa małopolskiego: Babia Góra, Czarna Orawa, Dolinki Jurajskie, Jaroszwiec, Kalina Lisiniec, Koło Grobli, Dolina Prądnika, Pieniny, Pustynia Błędowska, Kostrza, Michałowice, Na Policy, Wały, Sterczów Ścianka, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie, Lipówka, Ostoja Magurska, Ostoje Nietoperzy okolic Bukowca, Czarna, Ostoja Gorczańska, Beskid Sądecki, Grota Zbójnicka na Łopieniu, Opactwo Cystersów w Szczyrzycu, Cerkiew w Łosiu koło Ropy, Ostoja Środkowojurajska, Dolina Białki, Małe Pieniny, Beskid Mały, Luboń Wielki, Polana Biały Potok, Krynica, Łabowa, Podkowce w Szczawnicy, Nawojowa, Bednarka.

W 2007 roku Komisja Europejska zatwierdziła 10 obszarów tj; Dolina Prądnika, Dolinki Jurajskie, Jaroszwiec, Kalina-Lisiniec, Koło Grobli, Lipówka, Michałowice, Pustynia Błędowska, Sterczów-Ścianka, Wały.

Tabela 1. **Formy ochrony przyrody**

L.p.	Formy ochrony przyrody	Liczba	Powierzchnia* [ha]	% powierzchni województwa	Otuliny	
					[ha]	% powierzchni województwa
	RAZEM		983 633,9	52,36	140 135,70	9,25
1	Parki narodowe	6**	38 118,3	2,52	42 456,2	2,80
2	Rezerваты przyrody	84	3 144,3	0,21	320,2	0,02
3	Parki krajobrazowe	11***	178 289,7	11,77	97 359,3	6,43
4	Obszary chronionego krajobrazu	10****	572 517,0	37,80		
5	Obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (w tym TPN, GPN, PPN i BPN)	7	190 682,8	12,59		
6	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	3	104,5	0,01		
7	Użytki ekologiczne	25	777,3	0,05		
8	Pomniki przyrody	2 029				
9	Stanowiska dokumentacyjne	80				
10	Strefy ochronne wokół miejsc gniazdowania	52				
11	Projektowane obszary Natura 2000	35	110 047,8	7,27		
12	Potencjalne obszary Natura 2000	10	127 927,2	8,45		

stan na 3 lipca 2008 r.

Powierzchnia województwa małopolskiego – 1 514 410,00 ha

* powierzchnie różnych form ochrony przyrody pokrywają się ze sobą,

** uwzględniono powierzchnię Magurskiego Parku Narodowego położoną na obszarze woj. małopolskiego

*** 3 parki krajobrazowe położone są na obszarze dwóch województw

**** 4 obszary chronionego krajobrazu położone są na obszarze dwóch województw

TPN – Tatrzański Park Narodowy

GPN – Gorczański Park Narodowy

PPN – Pieniński Park Narodowy

BPN – Babiogórski Park Narodowy

Źródło: Małopolski Urząd Wojewódzki, Wydział Środowiska i Rolnictwa, Wojewódzki Konserwator Przyrody, 2007 r.

3. SUROWCE MINERALNE REGIONU

Zasoby surowców mineralnych Małopolski pozostają w ścisłej zależności z budową geologiczną obszaru, będącej wynikiem jej długiej geologicznej ewolucji.

Odrębność rozwoju i wykształcenia geologicznego poszczególnych obszarów województwa skutkuje występowaniem zróżnicowanej regionalnie bazy surowcowej.

Złoża surowców mineralnych występujących na terenie województwa dzielą się na 5 zasadniczych grup:

- surowce energetyczne,
- surowce chemiczne wraz z solankami jodowo - bromowymi,
- rudy metali nieżelaznych,
- surowce skalne,
- wody lecznicze, mineralne i termalne,

Każda z powyższych grup surowców mineralnych związana jest z innym regionem geologicznym oraz charakterystycznym kompleksem skalnym. Podkreślić jednak należy dominujące znaczenie szerokiego asortymentu, eksploatowanych odkrywkowo, surowców skalnych. Surowce energetyczne – obejmują złoża węgla kamiennego, metanu w pokładach węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego i torfu.

Złoża węgla kamiennego występują w zachodniej części województwa, po linię Krzeszowice – Brzeźnica – Sucha Beskidzka, w obrębie utworów Górnośląskiego Zagłębia Węglowego. Spośród udokumentowanych 14 złóż, eksploatacja prowadzona jest w kopalniach Brzeszcze i Janina. Tym niemniej na obszarze województwa występują znaczne, perspektywiczne rezerwy surowcowe węgla kamiennego. W tym samym regionie złożom węgla towarzyszy metan będący przedmiotem eksploatacji w kopalni Brzeszcze, gdzie jego zasoby geologiczne bilansowe oszacowano na ponad 2 mld m³.

Złoża ropy naftowej związane są z obszarem Karpat oraz zapadliska Przedkarpackiego. Są to złoża niewielkie, w większości o zasobach nie przekraczających kilkudziesięciu tysięcy ton. Stąd ich ograniczone znaczenie gospodarcze. W granicach województwa udokumentowanych zostało 12 złóż ropy naftowej o sumarycznych zasobach 190 tys. ton, z czego 10 pozostaje w trakcie eksploatacji.

Złoża gazu ziemnego towarzyszą często złożom ropy naftowej. Stąd część kopalń ropy wydobywa równocześnie gaz ziemny. Największa koncentracja złóż występuje na obszarze zapadliska Przedkarpackiego pomiędzy Wieliczką, a Dębicą i związane są one z formacjami osadowymi wieku miocen-skiego. Ogółem na terenie województwa występują 33 złoża gazu ziemnego o zasobach około 6,2 mld. m³. Wydobycie gazu ziemnego prowadzone jest z 25 złóż o zasobach około 5,4 mld.m³, co stanowi

ok. 80% udokumentowanych zasobów tego surowca czyniąc niewielkimi jego rezerwy. Pochodzące z nich wydobycie czyni je przydatnymi jedynie dla zaspokajania potrzeb lokalnych.

Udokumentowane złoża torfu w województwie małopolskim zlokalizowane są w dwóch rejonach. W rejonie Jabłonka – Czarny Dunajec występują rozległe torfowiska wysokie rozwinięte na europejskim wododziale oddzielającym zlewnie mórz Bałtyckiego i Czarnego. Eksploatowane jest tutaj jedno złożo torfu o nazwie „*Puścizna Wielka*”. Drugi rejon występowania złóż torfu to okolice Tarnowa. Istnieje tutaj udokumentowane, ale nie eksploatowane złożo „*Pogórska Wola*”. Należy nadmienić, iż torf nie posiada obecnie znaczenia jako surowiec energetyczny. Eksploatowany jest głównie dla potrzeb rolnictwa, ogrodnictwa i lecznictwa. Eksploatacja torfu ze złoża „*Puścizna Wielka*” rodzi poważną kolizję z projektowanym w tym rejonie i zgłoszonym do Komisji Europejskiej obszarem *Natura 2000*.

Surowce chemiczne – obejmujące sole kamienne, mineralizację siarkową oraz solanki jodowo – bromowe obecnie nie posiadają znaczenia gospodarczego.

Złoża soli kamiennej ciągną się wąskim pasem wzdłuż nasunięcia karpackiego na miocen-skie utwory zapadliska Przedkarpackiego. Jedyne udokumentowane obecnie złożo soli kamiennej „*Wojnicz*” może być, ze względu na skomplikowaną budowę geologiczną oraz znaczną głębokość występowania (ok. 600 mppt), eksploatowane jedynie metodą otworową. Z powodu braku odbiorców solanki

na południu Polski jego eksploatacja jest jednak niecelowa. Występujące kiedyś w Małopolsce, złoża soli kamiennej: Wieliczka, Bochnia, Łęzkowice, Barycz, Siedlec – Moszczenia – Łapczyca mają jedynie znaczenie historyczne.

Mineralizacja siarkowa towarzyszy złożom cynku i ołowiu w zagłębiu olkuskim. Udokumentowane zasoby minerałów siarkowych stanowią kopalinę towarzyszącą dla złóż Krzykawa, Olkusz i Pomorzany. Są to zasoby szacunkowe i nie podlegają eksploatacji.

Do surowców chemicznych zaliczyć należy również solanki jodowo-bromowe eksploatowane otworowo na niewielką skalę w Łapczycy koło Bochni.

Rudy metali nieżelaznych obejmują złoża rud cynku i ołowiu występujące na terenie powiatów olkuskiego i chrzanowskiego. Spośród 12 złóż udokumentowanych eksploatowane są obecnie trzy: Olkusz, Pomorzany oraz Balin – Trzebionka. Zasoby pozostałych wynoszą około 50% zasobów złóż obecnie eksploatowanych. Ponadto 4 złoża zaliczono do zasobów pozabilansowych. Stąd wniosek, iż perspektywy surowcowe dla eksploatacji złóż cynku i ołowiu są ograniczone i w miarę wyczerpywania się obecnych zasobów, górnictwo cynku i ołowiu w historycznym zagłębiu olkuskim będzie traciło na znaczeniu.

Surowce skalne stanowią najliczniejszą grupę kopalin o różnorodnych zastosowaniach, reprezentowaną przez liczne złoża na terenie województwa małopolskiego. Ich wspólną cechą jest eksploatacja odkrywkowa.

Należą do nich złoża:

- kamieni drogowych obejmujące: piaskowce, wapienie, dolomity, porfiry, melafiry, diabazy, tufy,
- dolomitów z przeznaczeniem dla hutnictwa, rolnictwa, budownictwa,
- wapieni i margli dla przemysłu wapienniczego i cementowego,
- kruszyw naturalnych,
- surowców ilastych ceramiki budowlanej,
- piasków podsadzkowych, formierskich i dla przemysłu ceramicznego,
- surowców skaleniowych

Złoża piaskowców związane są z obszarem Karpat. Z ogólnej liczby 49 złóż udokumentowanych, eksploatacja prowadzona jest w 16 spośród nich. W zasadzie nie obserwuje się tendencji do dokumentowania nowych złóż poza nielicznymi koncesjami udzielonymi przez starostów dla potrzeb zakładów kamieniarskich. Obserwuje się natomiast powrót do eksploatacji zaniechanych niegdyś kamieniołomów, czego przykładem w ostatnich latach mogą być złoża Osielec oraz Targanice.

Złoża wapieni: występują jedynie na obszarze Monokliny Śląsko-Krakowskiej tożsamej geograficznie z Wyżyną Krakowsko-Częstochowską. Spośród 23 złóż udokumentowanych wydobyte, zarówno dla potrzeb drogownictwa jak i przemysłu cementowo-wapienniczego, prowadzone jest w 7 spośród nich. Z wyjątkiem tzw. „marmurów dębnickich”, czyli rzadkiego i cennego złoża czarnych wapieni dewońskich, brak jest zainteresowania pozostałymi złożami. Część złóż położona jest w granicach jurajskich parków krajobrazowych i możliwości eksploatacji ogranicza konieczność ich ochrony.

Dolomity występują w regionie chrzanowskim i olkuskim. Udokumentowanych zostało 9 złóż. Eksploatacja prowadzona jest w 4 spośród nich. Dolomit wykorzystywany jest jako kamień drogowy (Dubie, Libiąż, Stare Gliny), w hutnictwie (Żelatowa) oraz jako nawóz dla rolnictwa. Jednakże wobec faktu, iż złoża eksploatowane stanowią 78% udokumentowanych zasobów kopaliny istniejące rezerwy zasobów powinny podlegać szczególnej ochronie.

Porfiry, melafiry, diabazy, tufy są skałami magmowymi i wulkanicznymi. Ich złoża występują jedynie w rejonie Krzeszowic. Eksploatowane są dwa spośród udokumentowanych 7 złóż: złożo porfiru „Zalas” oraz złożo diabazu „Niedźwiedzia Góra”. To drugie jest szczególnie cenne ze względu na jakość kopaliny i jedyne jej wystąpienie w regionie. Złoża tufów i melafirów mają raczej znaczenie dydaktyczne i naukowe.

Kruszywa naturalne tworzą najliczniejszą grupę złóż kopalin. Genetycznie związane są one z dolinami rzek i grupują się w kilku regionach: ujście Soły, środkowy i dolny bieg Raby, dolny fragment doliny Uszwicy, dolina Dunajca poniżej Łącka, dolina Wisły. Szczególna ich koncentracja ma miejsce w widłach Wisły, Dunajca i Uszwicy. Najwartościowsze złoża kruszyw występują na Podhalu. Eksploatowane są u ujścia Białki do Dunajca. W gminie Czarny Dunajec udokumentowano zasoby wielkości 675 mln. ton, które stanowią szczególnie wartościową rezerwę surowcową pozostającą jednak w konflikcie z projektowanym w ich bezpośrednim sąsiedztwie obszarem *Natura 2000*. W sumie na terenie województwa udokumentowano 227 złóż kruszywa naturalnego. W fazie eksploatacji jest 80 spośród nich. Obserwuje się zainteresowanie dokumentowaniem kolejnych.

Surowce ilaste ceramiki budowlanej obejmują złoża glin czwartorzędowych, itów trzeciorzędowych oraz permskich. Ich lokalizacja jest dosyć przypadkowa. Spośród 80 udokumentowanych złóż, 17 jest obecnie eksploatowanych. W ostatnim okresie liczba złóż czynnych ustabilizowała się na podanym wyżej niskim poziomie związku z malejącą liczbą cegielni bazujących na lokalnej bazie surowcowej. Obserwuje się natomiast koncentrację produkcji w rękach dużych producentów wykorzystujących wysokiej jakości złoża itów trzeciorzędowych.

Piaski podsadzkowe, formierskie i dla przemysłu ceramicznego występują w złożach zlokalizowanych głównie pomiędzy Trzebinią, Olkuszem i Kluczami. Ponadto złoża piasków do produkcji betonów komórkowych występuje w gminie Szczucin. Ogółem udokumentowanych jest 12 złóż piasków o różnorodnym zastosowaniu, z czego 8 to złoża piasków podsadzkowych w rejonie Szczakowej, Sierszy i Pustyni Błędownskiej. Aktualnie wydobyte prowadzone jest w pięciu złożach. Pozostałe stanowią rezerwę surowcową. Przy czym dwa złoża udokumentowane na obszarze Pustyni Błędownskiej, stanowiące 30% zasobów piasków podsadzkowych, pozostają w konflikcie z projektowanym obszarem *Natura 2000*.

Wody lecznicze i termalne. Ich zasoby stanowią istotny, o rosnącym znaczeniu, element bazy surowcowej regionu. Występowanie wód leczniczych i termalnych związane jest z Zapadliskiem Przedkarpackim, Karpatami oraz Niecką Podhalańską. Na obszarze Zapadliska występują głównie wody siarczanowe i siarczkowe znane z Krzeszowic, Matecznego i Swoszowic. Na obszarze karpackim wody mineralne i lecznicze o zróżnicowanym składzie chemicznym znane są z terenu powiatów gorlickiego, nowosądeckiego, nowotarskiego, limanowskiego. Natomiast w podłożu Niecki Podhalańskiej stwierdzono występowanie wysokotemperaturowych wód termalnych o znacznych wydajnościach. Znane są one także z rejonu Bukowiny Tatrzańskiej oraz Mszany Dolnej. Obserwuje się rosnącą produkcję wód leczniczych i mineralnych ze złóż karpackich. Główne „zagłębienia” to rejon Wysowej, Krynicy, Muszyny, Piwnicznej, gdzie spotyka się największe wydajności wód leczniczych. Produkcja wód leczniczych i mineralnych wykazuje tendencję wzrostową i powinna stanowić znaczący element działalności gospodarczej oraz wizytówkę województwa. Jednakże przytoczone w tabeli sumaryczne wydajności ujęć wód leczniczych wskazują na ograniczone rezerwy zasobów tych wód w udokumentowanych obecnie złożach. Istnieją podstawy by sądzić, iż nowe koncesje nie poprawią znacząco bilansu wód leczniczych w Małopolsce. Należy jednak podkreślić, że występujące na obszarze Małopolski złoża wód leczniczych stanowią 33% wszystkich złóż wód leczniczych w kraju. Obrazuje to pozycję województwa w tej dziedzinie gospodarki na tle innych regionów. Przyszłościowe wydaje się również inwestowanie w geotermię. Jak do tej pory występowanie wód geotermalnych o znaczeniu gospodarczym stwierdzono jedynie w rejonie Podhala. Ich efektywne wykorzystanie może stać się istotnym czynnikiem rozwoju tego regionu i obszarów przyległych. Jako przykład działań podejmowanych w tym kierunku przytoczyć należy funkcjonujący zakład geotermalny w Bańskiej koło Nowego Targu, trwającą obecnie budowę opartego na wodach geotermalnych kompleksu rekreacyjnego w Bukowinie Tatrzańskiej, którego otwarcie planowane jest na grudzień 2008 roku oraz podobny kompleks projektowany na polanie Szymboszkowej w Zakopanem.

Tabela 2. Zestawienie złóż kopalin (stan na dzień 31 XII 2007)

Rodzaj kopaliny	Liczba złóż	Zasoby geologiczne udokumentowane ogółem	Złóża eksploatowane	Zasoby geologiczne w złóżach eksploatowanych
<i>Kopaliny pozostające w kompetencji Ministra Środowiska</i>				
Węgiel kamienny	14	7 165 611 tys. t.	2	2 058 626 tys. t.
Ropa naftowa	12	181,15 tys. t.	10	181,15 tys. t.
Gaz ziemny	33	6 193,75 mln. m ³	25	5 594,95 mln. m ³
Metan z pokładów węgla kamiennego	2	2 469 mln. m ³	1	2 187 mln. m ³
Sól kamienna	1	2 083,0 tys. t.	brak	brak
Solanki jodowo - bromowe	1	6,2 m ³ /h	1	6,2 m ³ /h
Wody lecznicze	23	269,14 m ³ /h	14	232,29 m ³ /h
Wody termalne	6	1 170 m ³ /h	1	550 m ³ /h
Rudy cynku i ołowiu	12	6 4186 tys. t.	3	3 4944 tys. t.
<i>Kopaliny pozostające w kompetencji Marszałka Województwa</i>				
Torf	2	393,50 tys. m ³	1	359,50 tys. m ³
Piaskowce	49	52 4101 tys. t.	16	1 90119 tys. t.
Wapień	23	52 9796 tys. t.	7	91 001 tys. t.
Dolomity	9	24 7703 tys. t.	4	19 1969 tys. t.
Porfiry	3	8 9847 tys. t.	1	8 8873 tys. t.
Melafiry	2	2719 tys. t.	brak	brak
Diabazy	1	4659 tys. t.	1	4659 tys. t.
Tufy	1	18270 tys. t.	brak	brak
Kruszywa naturalne	227	164 2603 tys. t.	80	220 467 tys. t.
Surowce ilaste	80	108456 tys. m ³	17	31215 tys. t.
Piaski podsadzkowe formierskie	8 2	1019946 tys.m ³ 19718 tys. t.	3 1	403469 tys.m ³ 19718 tys. t.
Surowce skaleniowe	2	365 tys. t.	brak	brak

Źródło: na podstawie: „Bilans Zasobów Kopalin i Wód Podziemnych w Polsce” Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2007.

II. Zagrożenia i stan środowiska przyrodniczego

oprac. Karolina Laszczak, Anna Szymacha, Robert Pitala, Kinga Dulemba, Grzegorz Mróz

1. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA*

Zużycie wody

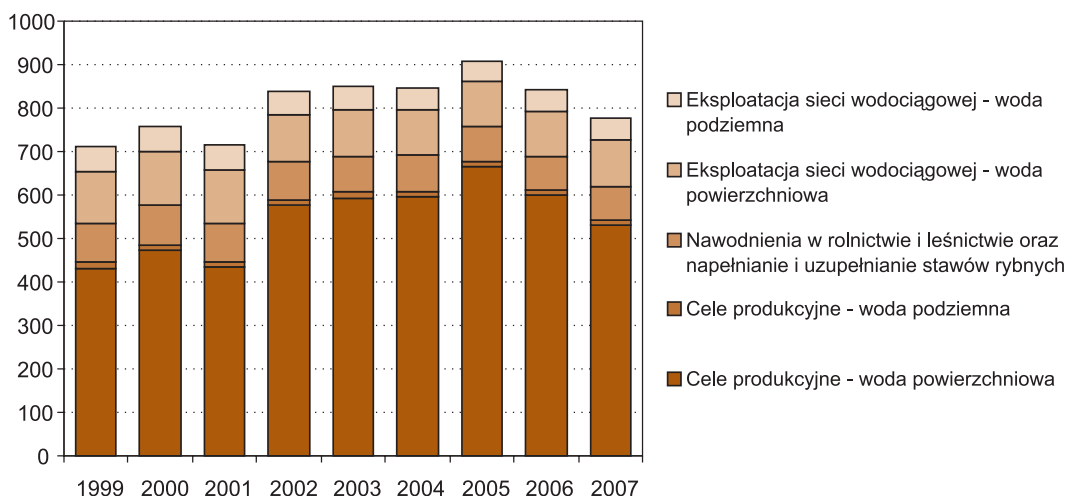
Zarówno do celów komunalnych jak i przemysłowych ujmuje się wody powierzchniowe i podziemne. Od 2000 r. obserwuje się spadek poboru wody dla celów komunalnych. W 2007 r. pobór wody ogółem zmalał o 7,9% w stosunku do roku poprzedniego wynosząc 807,5 hm³.

Tabela 3. Pobór wody (w hm³)

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2006	2007
Ogółem, w tym na cele:	758,7	752,1	885,8	938,7	871,6	807,5
a) produkcyjne	492,0	480,7	642,0	706,2	643,0	571,8
- powierzchniowe	431,5	433,0	593,9	664,6	601,3	530,6
- podziemne	14,9	12,4	12,6	11,2	10,5	10,5
b) nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	89,8	90,5	82,7	83,1	77,7	79,7
c) eksploatacji sieci wodociągowych	176,9	181,0	161,0	149,4	150,9	155,9
- powierzchniowe	118,3	120,2	108,8	101,1	101,4	104,9
- podziemne	58,6	60,8	52,2	48,3	49,5	50,9

Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wykres 1. Pobór wody (w hm³)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

* W bilansowaniu uwzględniono jednostki wnoszące opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam i więcej wody podziemnej albo 20 dam i więcej wody powierzchniowej lub za odprowadzenie rocznie 20 dam i więcej ścieków

W roku 2007 spadła ilość wody ujmowanej przez przemysł z 643,0 hm³ (w 2006 r.) do 571,8 hm³ (spadek o 12,5%), przy czym dla wód powierzchniowych spadek wyniósł 13,3% (w przypadku wód podziemnych pobór wody w roku 2007 był taki sam jak w roku poprzednim). Gospodarka komunalna województwa w 67,3% bazuje na wodzie powierzchniowej. Zatem bardzo ważna dla regionu jest ochrona wód zlewni powyżej ujęć wody pitnej. W 2007 r. zanotowano 3,2% wzrost poboru wód na cele eksploatacji sieci wodociągowej w stosunku do roku poprzedniego, przy czym dla wód powierzchniowych wyniósł on 3,3% a dla wód podziemnych 2,8%.

Główne źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych

Z terenu województwa małopolskiego w 2007 roku odprowadzono do wód powierzchniowych 271,3 hm³ ścieków wymagających oczyszczenia.

Tabela 4. Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód powierzchniowych lub ziemi (w hm³/rok)

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2006	2007
Ogółem	739,2	720,9	845,7	898,5	834,1	764,8
Odprowadzane bezpośrednio z zakładów*	624,2	615,0	748,4	804,1	739,9	668,4
w tym wody chłodnicze	394,5	395,9	558,8	629,7	566,2	493,4
Odprowadzane siecią kanalizacyjną	115,0	106,0	97,3	94,4	94,1	96,4
Ścieki wymagające oczyszczenia	344,8	325,0	286,8	268,8	267,9	271,3
a) oczyszczane	310,5	312,6	283,9	266,6	265,8	269,0
- mechanicznie	224,6	224,0	207,6	188,0	185,9	154,2
- chemicznie	-	13,6	7,9	7,8	8,5	8,7
- biologicznie	49,0	38,1	22,5	22,2	22,8	57,1
- z podwyższonym usuwaniem biogenów	22,1	37,0	46,0	48,7	48,6	49,0
b) nieoczyszczane	34,3	12,4	2,9	2,2	2,1	2,4
- odprowadzane bezpośrednio z zakładów	3,5	3,4	2,2	1,6	1,5	1,7
- odprowadzane siecią kanalizacyjną	30,8	9,0	0,7	0,6	0,6	0,7

* Łącznie z wodami chłodniczymi, wodami kopalnianymi i zanieczyszczonymi wodami opadowymi.

Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

W porównaniu z rokiem ubiegłym spadła ilość ścieków odprowadzanych bezpośrednio z zakładów z 739,9 hm³ w 2006 r. do 668,4 hm³ (spadek o 10,7%).

Ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód powierzchniowych w roku 2007 to:

- 175 hm³ – ścieków odprowadzanych bezpośrednio z zakładów przemysłowych
- 96,4 hm³ – ścieków odprowadzanych siecią kanalizacyjną.

Największym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych w województwie małopolskim jest jednak gospodarka komunalna, z uwagi na olbrzymi ładunek zanieczyszczeń, jaki odprowadza do odbiorników.

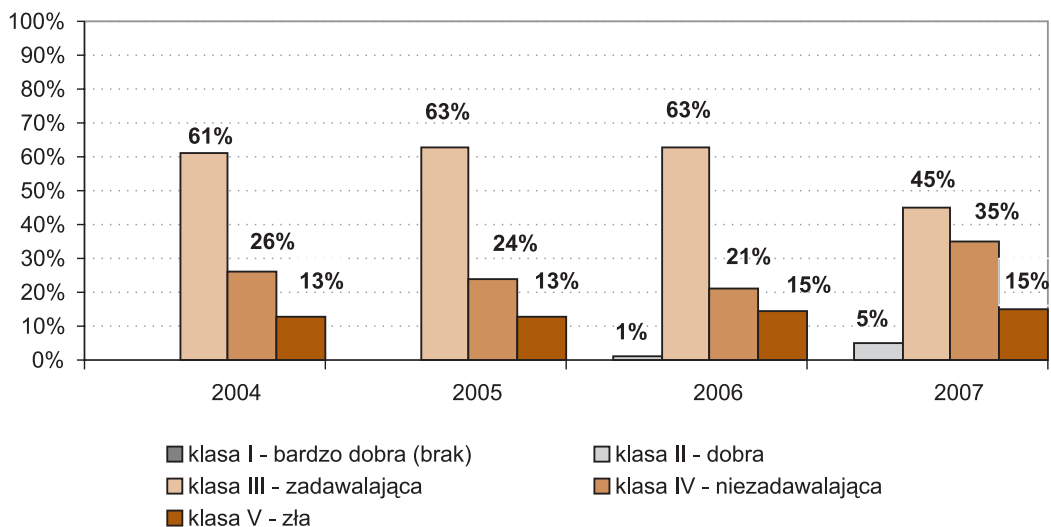
Stan zanieczyszczenia wód powierzchniowych*

W 2007 roku sieć monitoringu wód powierzchniowych w województwie obejmowała 78 rzek i potoków w 116 punktach pomiarowo-kontrolnych (p.p.k.) oraz 3 zbiorniki zaporowe w 7 punktach pomiarowo-kontrolnych).

W wyniku przeprowadzonej oceny jakości wód według pięciu klas dla 40 punktów monitoringu diagnostycznego, zlokalizowanych na 20 rzekach i potokach oraz dla 3 zbiorników zaporowych w 7 p.p.k. stwierdzono, że:

- brak jest wód bardzo dobrej jakości (klasa I),
- w 2 punktach tj. na Rabie i Dunajcu odnotowano wody dobrej jakości (klasa II),
- wody zadowalającej jakości wystąpiły w 18 p.p.k. (klasa III),
- w 14 punktach kontrolnych wystąpiły wody niezadowalającej jakości (klasa IV),
- wody złej jakości odnotowano w 6 p.p.k. (klasa V).

Wykres 2. Jakość wód powierzchniowych w województwie małopolskim w punktach monitoringu diagnostycznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Krakowie

Ocenę wód ujmowanych do celów zaopatrzenia ludności wykonano według kategorii:

- **A1** – to wody wymagające prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji,
- **A2** – wody wymagające typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, dezynfekcji (chlorowanie końcowe),
- **A3** – wody wymagające wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji (ozonowanie, chlorowanie końcowe).

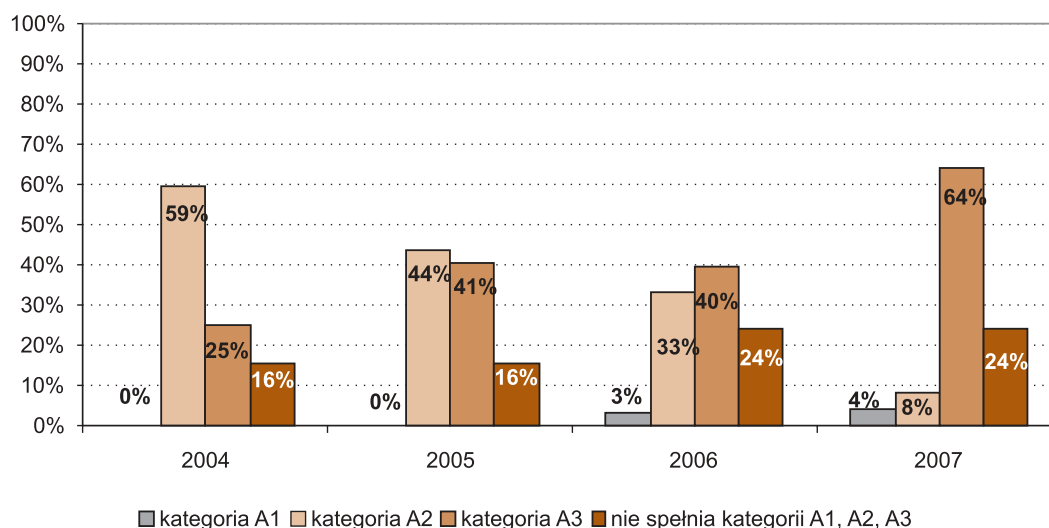
Wyniki wykonanej oceny wód dla 17 rzek i 1 zbiornika (łącznie w 28 punktach pomiarowo-kontrolnych) informują, że stwierdzono:

- w 1 punkcie (4% ogółu p.p.k.) stwierdzono wody kategorii A1,
- wody kategorii A2 wystąpiły w 2 p.p.k. (8% p.p.k.),
- kategorię A3 stwierdzono w 16 punktach (64% ogółu p.p.k.),

* Oceny wykonane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie

W 6 punktach pomiarowo-kontrolnych (24,2% p.p.k.) wystąpiły wody nie spełniające wymagań żadnej z kategorii.

Wykres 3. Jakość wód powierzchniowych w województwie małopolskim w punktach monitoringu diagnostycznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Krakowie

Pod kątem narażenia na zanieczyszczenia ze źródeł rolniczych oraz oceny stopnia eutrofizacji wód w roku 2007 badaniami objęto 62 rzeki w 93 punktach pomiarowo-kontrolnych oraz 3 zbiorniki zaporowe (7 p.p.k.). W 69 punktach nie stwierdzono przekroczeń wartości granicznych wskaźników stosowanych przy ocenie eutrofizacji, a w 31 wartości te zostały przekroczone.

Najwyższy poziom zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego obserwowany wysokimi stężeniami azotanów stwierdzono w: zlewni Rudawy (22,4 mg/l), Sanki (21,6 mg/l), Prądnika (20,7 mg/l), Dłubni (23,1), Szreniawy (20,8), Brnia (19,6 mg/l) i Żabnicy (17,6 mg/l).

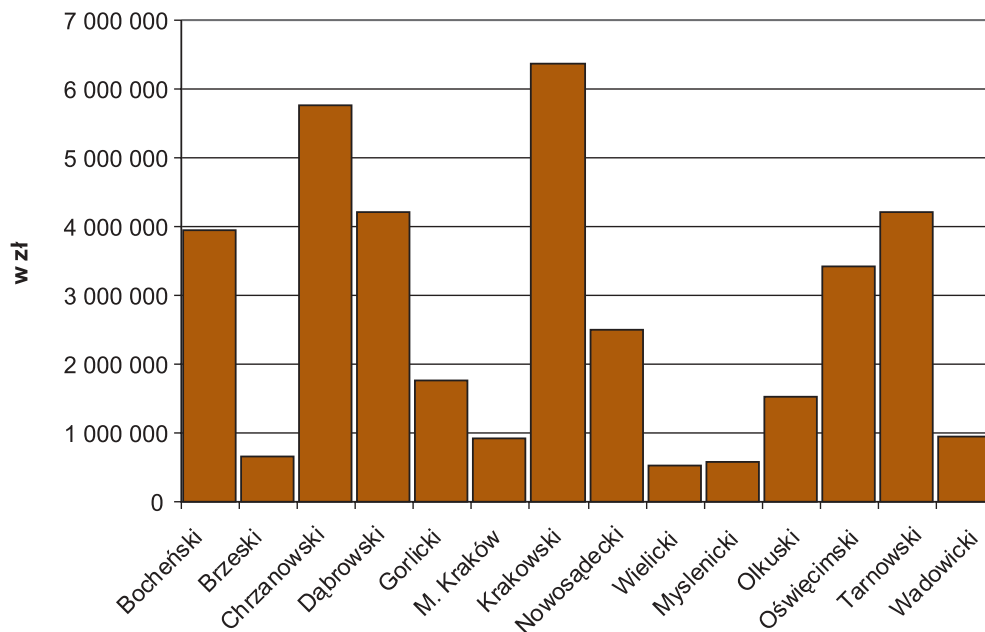
Ochrona przeciwpowodziowa

Obszar Małopolski należy w całości do dorzecza górnej Wisły. Ochronie przed powodzią służy w województwie 1 016,3 km wałów przeciwpowodziowych oraz zbiorniki zaporowe na: Dunajcu (*Czorsztyn-Niedzica, Rożnów, Czchów*), Rabie (*Dobczyce*), Ropie (*Klimkówka*) i Dłubni (*Zestawice*). Łączna pojemność zbiorników wynosi ok. 600 hm³, co pokrywa jedynie 7% potrzeb województwa. W dalszym ciągu trwa budowa zbiornika Świnna Poręba na rz. Skawie, którego realizację przewidywano początkowo na lata 1986-1996. Termin zakończenia prac przesunięto na rok 2012. Trwają także prace przygotowawcze do rozpoczęcia budowy zbiorników w ramach „Programu Małej Retencji”.

Głównymi administratorami rzek i potoków oraz budowli i urządzeń hydrotechnicznych związanych z ochroną przeciwpowodziową oraz istotnych ze względu na bezpieczny przepływ wielkich wód na terenie województwa są: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (*RZGW*) w Krakowie oraz Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (*MZMiUW*) w Krakowie.

Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych na inwestycje związane z ochroną przeciwpowodziową w województwie małopolskim przeznaczył łącznie 37 409 195 zł.

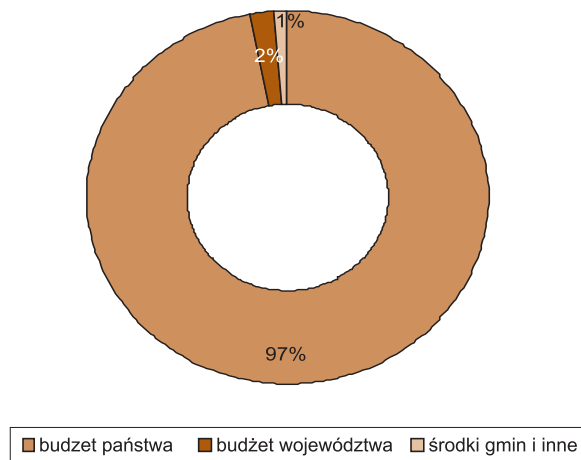
Wykres 4. Podział inwestycyjny środków finansowych na rzekach w 2007 roku

Źródło: MZMiUW w Krakowie

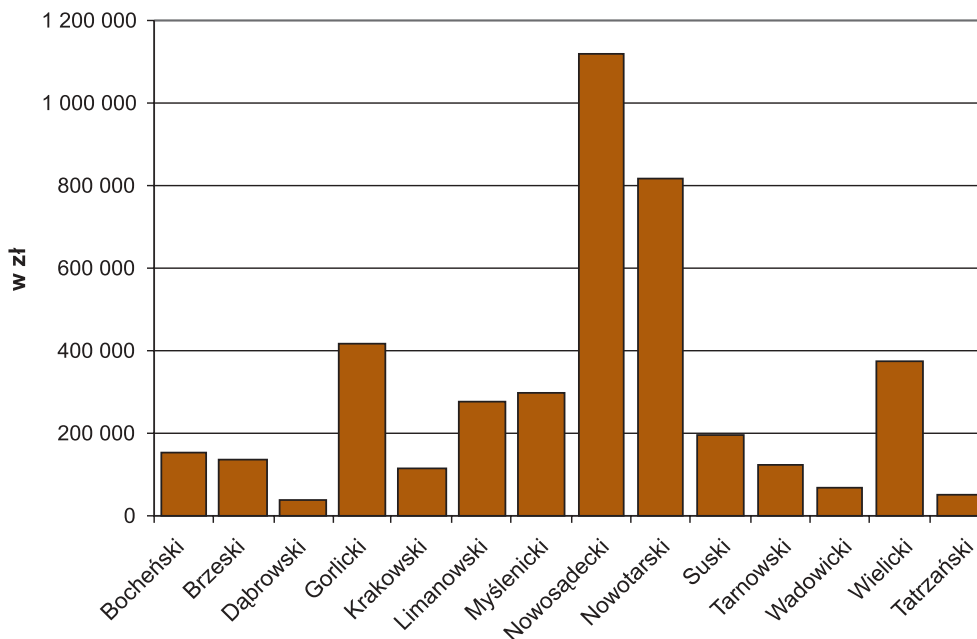
W ramach prac z zakresu eksploatacji i konserwacji cieków i urządzeń melioracji wodnych realizowanych przez MZMiUW w Krakowie, wydatkowano kwotę 15 939 503 zł. Środki te zostały przeznaczone na konserwację 564 km rzek i potoków, 510 km wałów przeciwpowodziowych, a także na remonty stacji pomp, prace projektowe, badanie i ocenę stanu wałów i budowli hydrotechnicznych, prowadzenie ewidencji (zestawienie nie uwzględnia środków wydatkowanych w ramach programu „Bezpieczny Wał”).

Wykres 5. Pochodzenie środków finansowych wykorzystanych na eksploatację i konserwację melioracji wodnych

Źródło: opracowanie własne

Wykres 6. Środki przeznaczone przez RZGW w Krakowie na realizację zadań związanych z ochroną przeciwpowodziową na rzekach i potokach w 2007 roku

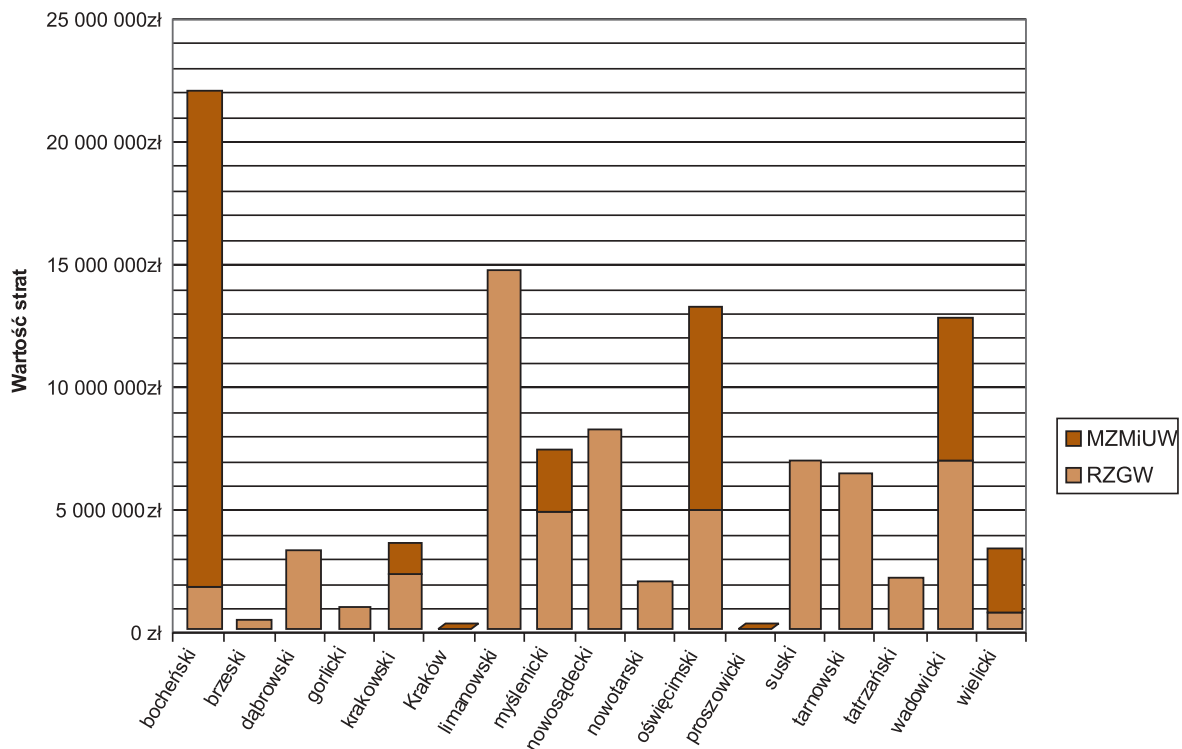
Zródło: RZGW w Krakowie

Górski charakter większości rzek Małopolski wpływa na nierównomierność przepływów. Z tego powodu poziom zagrożenia powodziowego w województwie jest o ok. 15% wyższy od średniego krajowego poziomu. Z hydrologicznego punktu widzenia największe zagrożenie powodziowe stwarzają dorzecza Soły i Dunajca, ale także Raby, Skawy, Skawinki i Uswicy.

W 2007 r. najpoważniejsze straty wyrządziła powódź, która nawiedziła Małopolskę w dniach 5-10 września. Szczególnie dotkliwe straty odnotowano w powiatach: bocheńskim, limanowskim, oświęcimskim i wadowickim.

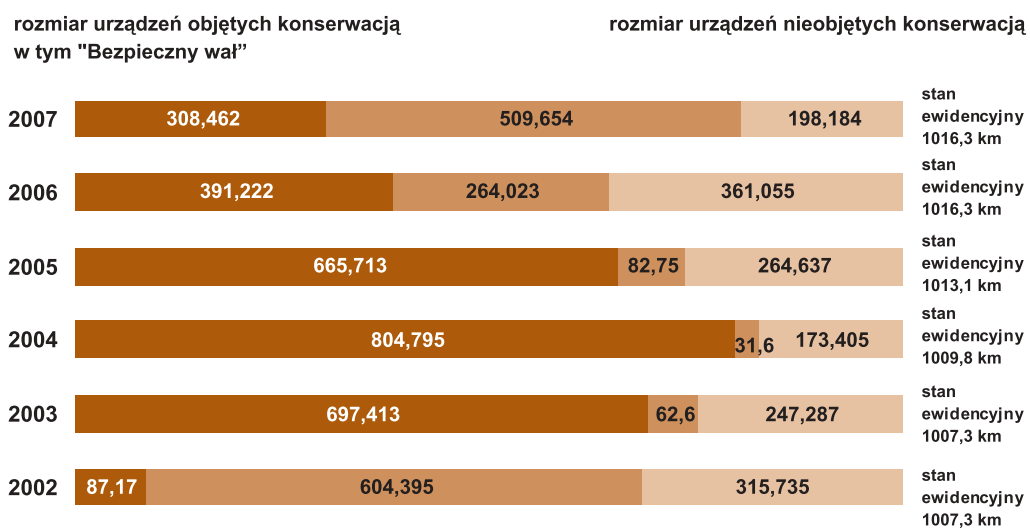
Mając na względzie konieczność podniesienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego Małopolski, od 2002 roku realizowany jest program „Bezpieczny Wał”. Przewiduje on czasowe zatrudnienie osób bezrobotnych z terenu województwa małopolskiego przy pracach na wałach przeciwpowodziowych województwa. Prace te mają na celu utrzymanie wałów w należyłym stanie tak, aby stanowiły one odpowiednie zabezpieczenie w razie powodzi. W roku 2007 r. w programie wzięło udział 36 gmin. Program umożliwił konserwację 308,46 km wałów przeciwpowodziowych. Na realizację programu przeznaczono z budżetu województwa małopolskiego 127,5 tys. zł.

Wykres 7. Środki przeznaczone na realizację zadań związanych z ochroną przeciwpowodziową na rzekach i potokach w 2007 roku

Źródło: MZMiUW w Krakowie, RZGW w Krakowie

Wykres 8. Wały przeciwpowodziowe objęte i nie objęte konserwacją w latach 2002-2007

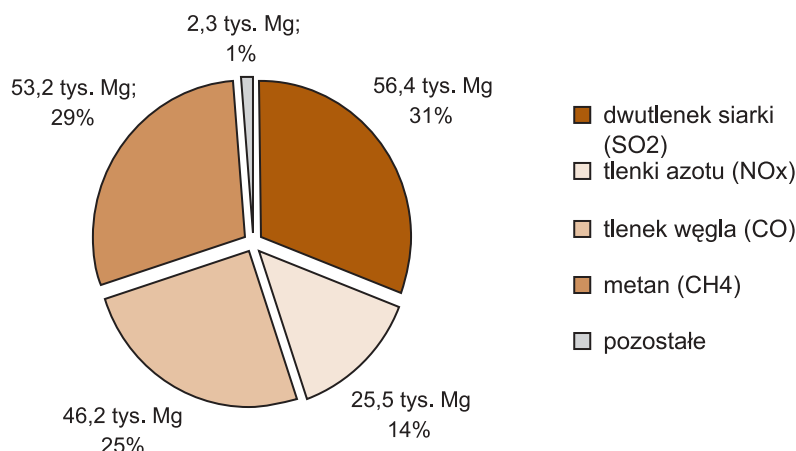

Źródło: MZMiUW w Krakowie

2. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Emisja zanieczyszczeń gazowych bez CO₂ w województwie małopolskim w 2007 r. wyniosła ogółem 183,6 tys.Mg (wg danych US w Krakowie). W stosunku do roku 2006 nastąpił spadek emisji o około 1,6%. Najwięcej zanieczyszczeń gazowych zostało wyemitowanych w Krakowie (36%) oraz w powiatach: oświęcimskim (30,4%), krakowskim (14,6%), chrzanowskim (8%) i w Tarnowie (6,6%).

Wykres 9. Struktura emisji zanieczyszczeń gazowych bez CO₂ do powietrza w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Dodatkowo w 2007 r. zostało wyemitowanych 15,3 mln Mg dwutlenku węgla, w stosunku do roku 2006 nastąpił wzrost emisji o około 1,2%.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych w 2007 r. wyniosła ogółem 7,3 tys. Mg. W stosunku do roku 2006 nastąpił spadek emisji pyłów o około 21,3%.

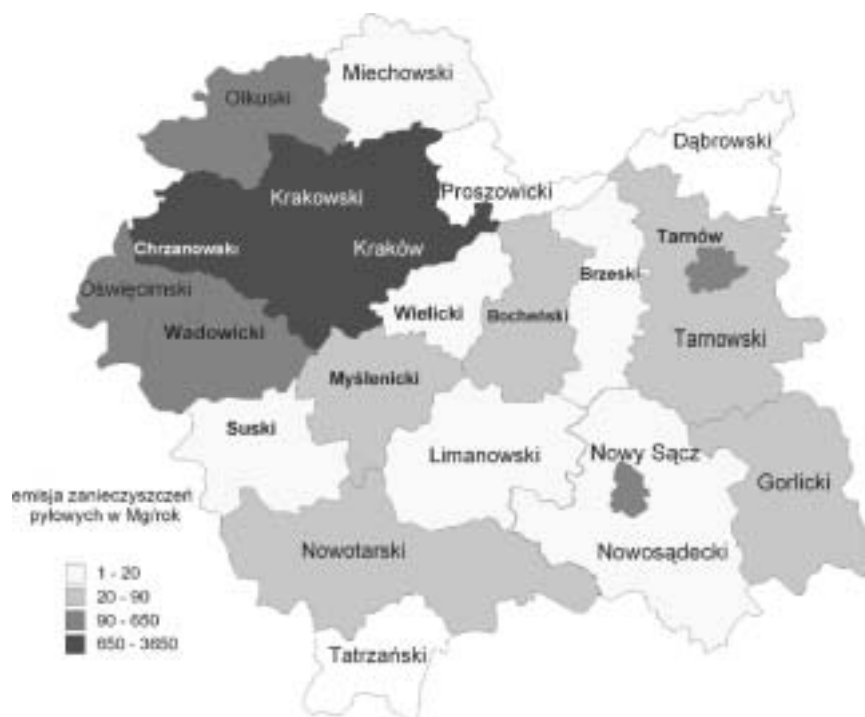
Tabela 5. Emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza

Wyszczególnienie		2000	2002	2004	2005	2006	2007
		w tys. Mg					
Zanieczyszczenia pyłowe	ogółem	16,7	12,5	12,4	9,3	9,2	7,3
	w tym ze spalania paliw	12,3	9,3	8,4	6,0	5,5	3,9
Zanieczyszczenia gazowe (bez CO ₂)	ogółem	201,5	180,9	187,5	179,2	186,5	183,6
	w tym SO ₂	65	53,9	52,8	56,4	55,2	56,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

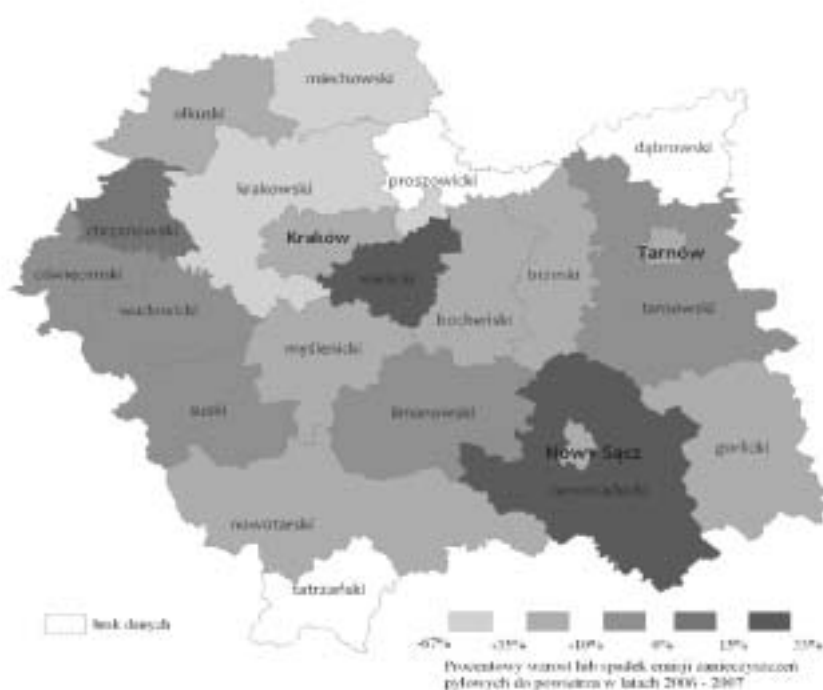
Najwięcej zanieczyszczeń pyłowych zostało wyemitowanych w Krakowie (49,9%) oraz w powiatach: chrzanowskim (14,2%) i krakowskim (11,4%).

Mapa 1. Emisja zanieczyszczeń pyłowych w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Mapa 2. Zmiana emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza latach 2006-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

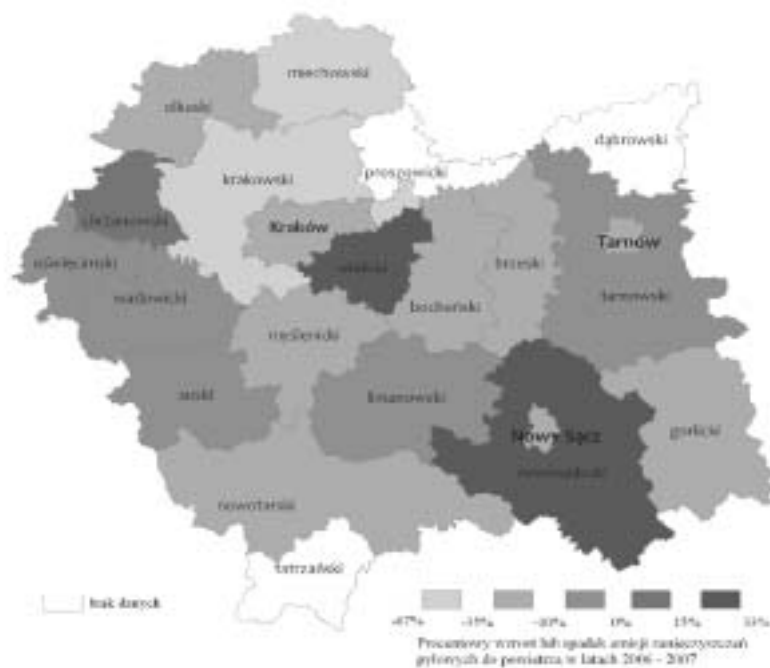
Najwięcej zanieczyszczeń gazowych zostało wyemitowanych w Krakowie (44,9%) oraz w powiatach: chrzanowskim (20,7%) i krakowskim (17,7%).

Mapa 3. Emisja zanieczyszczeń gazowych bez CO₂ do powietrza w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Mapa 4. Zmiana emisji zanieczyszczeń gazowych bez CO₂ do powietrza w latach 2006-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Stan zanieczyszczenia powietrza

W 2007 roku na terenie województwa małopolskiego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie kontynuował badania podstawowych zanieczyszczeń powietrza (pyłu zawieszonego, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla), węglowodorów oraz zanieczyszczeń specyficznych, a także metali ciężkich i ozonu.

Pył zawieszony – zakres zmierzonych stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM10 w województwie obejmował wartości od 41 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Tarnowie do 80 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ przy Al. Krasińskiego w Krakowie, (2006 r. – 35 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Bochni do 113 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Wadowicach). Na obszarach ochrony uzdrowskiej zakres stężeń pyłu zawieszonego BS wynosił od 9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Krynicy do 23 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Swoszowicach (2006 r. – 11 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Rabce do 29 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Swoszowicach).

Dwutlenek siarki – zakres stężeń dwutlenku siarki obejmował wartości od 4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Nowym Sączu i Oświęcimiu do 29 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Chrzanowie (2006 r. – 8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Nowym Sączu do 37 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Chrzanowie). Na obszarach ochrony uzdrowskiej zakres stężeń obejmował stężenia od 1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Krynicy do 17 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Swoszowicach (2006 r. – 1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Rabce do 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Swoszowicach).

Dwutlenek azotu – zakres stężeń dwutlenku azotu obejmował wartości od 15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Gorlicach do 64 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Oświęcimiu (2006 r. – 18 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Bochni i Gorlicach do 93 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Oświęcimiu). Na obszarach ochrony uzdrowskiej zakres stężeń wynosił od 13 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Muszynie do 24 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Swoszowicach (2006 r. – 12 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Rabce do 30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Swoszowicach).

W 2007 roku w Krakowie (ul. Prądnicka) nie zanotowano przekroczeń wartości maksymalnej średniej ośmiogodzinnej, spośród średnich kroczących dla stężenia ozonu, natomiast w miejscowości Szymbark ilość przekroczeń wyniosła 24. W przypadku tlenku węgla nie odnotowano przekroczeń. Dla benzeny średnie stężenie w roku kalendarzowym 2007 wynosiło w Krakowie, przy Al. Krasińskiego – 4,6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2006 r. – 6,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), na ul. Bulwarowej – 3,4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2006 r. - 4,3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), przy dopuszczalnym poziomie 5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

3.GOSPODARKA ODPADAMI

Odpady powstające w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej

W województwie małopolskim w 2007 roku, w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej powstało łącznie 11 130,7 tys. Mg odpadów, z czego:

- odpady niebezpieczne stanowiły 7,4%, czyli 820,2 tys. Mg,
- inne niż niebezpieczne stanowiły 92,6% czyli 10 310,5tys. Mg.

W ogólnej masie odpadów wytworzonych w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej, największy udział mają:

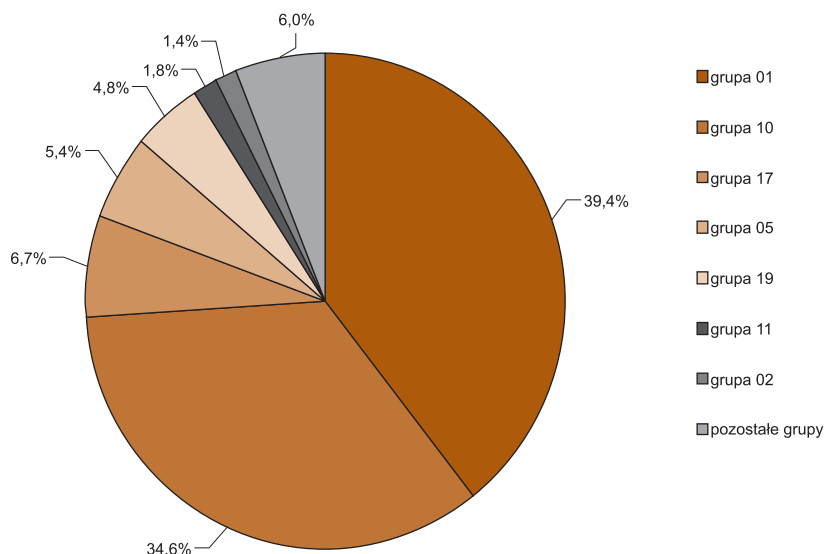
- odpady z flotacyjnego wzbogacania rud metali nieżelaznych – 21%,
- odpady powstające przy płukaniu i oczyszczaniu kopalni – 17,3%,
- mieszanki popiołowo-żużlowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych 9,5%,
- żużle z procesów wytopienia – 9,5%,
- odpady ciekłe zawierające fenol – 5,1%

Tabela 6. Odpady wytworzone w województwie małopolskim w największych ilościach w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej w 2007 roku

Nr grupy	Nazwa grupy	Ilość wytworzonych odpadów [tys. Mg / rok]	Udział %
01	Odpady powstające przy poszukiwaniu, wydobywaniu i wzbogacaniu rud oraz innych surowców mineralnych	4 392,3	39,5
10	Odpady z procesów termicznych	3 821,5	34,3
17	Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej	743,6	6,7
05	Odpady z przeróbki ropy naftowej, oczyszczania gazu ziemnego oraz pirolitycznej przeróbki węgla	599,1	5,4
19	Odpady z urządzeń do likwidacji i neutralizacji odpadów oraz oczyszczania ścieków i gospodarki wodnej	542,2	4,8
11	Odpady z chemicznej obróbki i powlekania powierzchni metali oraz innych materiałów i z procesów hydrometalurgii metali nieżelaznych	203,6	1,8
02	Odpady z rolnictwa, sadownictwa, hodowli, rybołówstwa, leśnictwa oraz przetwórstwa żywności	155,8	1,4
Pozostałe grupy		672,6	6,1
Razem		11 130,7	100

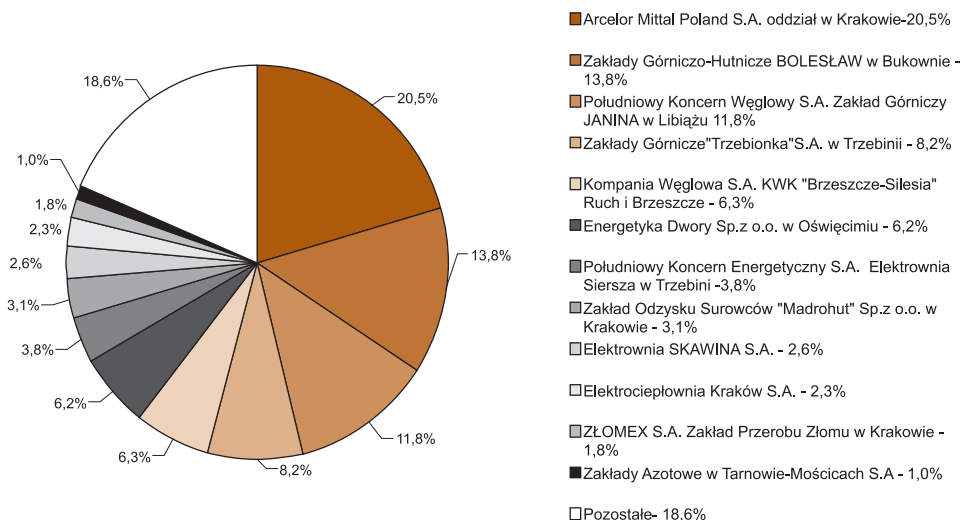
Źródło: wojewódzka baza danych o odpadach

Wykres 10. Struktura wytworzonych odpadów przemysłowych w podziale na grupy w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie wojewódzkiej bazy danych o odpadach

Wykres 11. Jednostki, które wytworzyły największe ilości odpadów w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie wojewódzkiej bazy danych o odpadach

Odpady komunalne

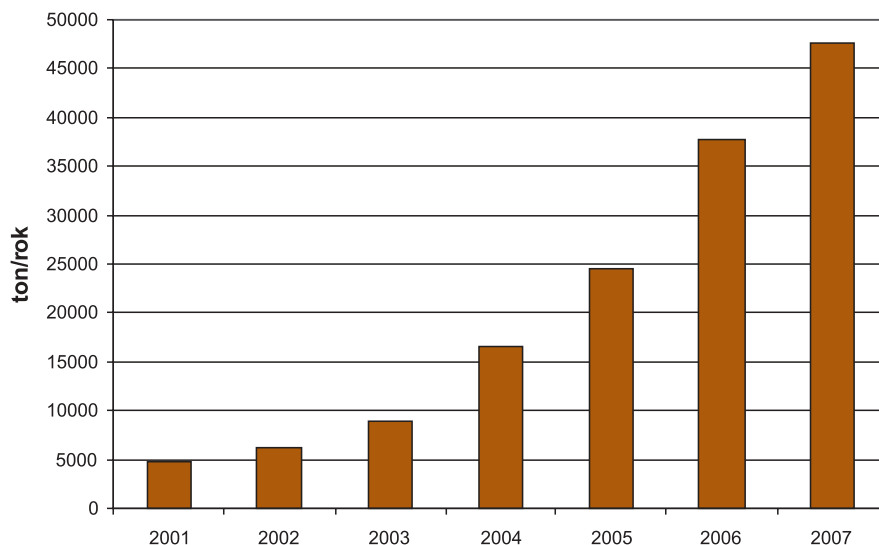
W roku 2007 na terenie województwa małopolskiego zostało zebranych około 724 tys. Mg odpadów komunalnych, w tym 677 109,6 Mg (93,4%) w sposób nieselektywny. Na ogólną masę zebranych zmieszanych odpadów komunalnych składają się odpady z:

- gospodarstw domowych – 438 609,0 Mg (64,8%)
- obiektów infrastruktury (biura, instytucje, handel, małe przedsiębiorstwa) – 212 422,9 Mg (31,4%)
- usług komunalnych (zmiotki z ulic, odpady z koszy na śmieci, oczyszczania cmentarzy, etc.) – 26 077,0 Mg (3,8%)

Sukcesywnie wzrasta ilość odpadów zbieranych selektywnie – w 2007 r. ilość odpadów zebranych selektywnie wzrosła o około 26% w stosunku do roku 2006 i wyniosła 47 560,7 Mg. Nadal jednak odpady zbierane selektywnie stanowią jedynie 7% masy wszystkich zbieranych odpadów. W 2007 r. zebrano selektywnie następujące ilości odpadów:

– papier i tekturę	7 534,3 Mg
– szkło	17 666,8 Mg
– tworzywa sztuczne	5 580,0 Mg
– metale	581,3 Mg
– tekstylia	2 244,5 Mg
– odpady niebezpieczne	12,5 Mg
– odpady wielkogabarytowe	5 121,8 Mg
– biodegradowalne	8 594,0 Mg

Wykres 12. Wyniki selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US

Składowiska odpadów komunalnych

W województwie małopolskim odpady komunalne składowano na 37 składowiskach odpadów komunalnych.

Tabela 7. Składowiska odpadów komunalnych, na których składowano odpady w 2007 roku

Nr	Nazwa składowiska, lokalizacja	Miasto/Gmina	Powiat
1.	Kraków Barycz, ul.Krzemieńska	Kraków	Miasto Kraków
2.	Nowy Sącz	Nowy Sącz	Miasto Nowy Sącz
3.	Tarnów Krzyż	Tarnów	Miasto Tarnów
4.	Borek	Rzeszawa	bocheński
5.	Lipnica Murowana	Lipnica Murowana	bocheński
6.	Nowy Wiśnicz	Nowy Wiśnicz	bocheński
7.	Maszkienice	Dębno	brzeski
8.	Trzebinia	Trzebinia	chrzanowski
9.	Chrzanów-Balin	Chrzanów	chrzanowski
10.	Szarwark	Dąbrowa Tarnowska	dąbrowski
11.	Biecz	Biecz	gorlicki
12.	Uście Gorlickie	Uście Gorlickie	gorlicki
13.	Polanowice	Słomniki	krakowski

14.	Słupnice	Limanowa	limanowski
15.	Łukowica-Świdnik	Łukowica	limanowski
16.	Miechów, ul. Doły Komorowskie	Miechów	miechowski
17.	Mianocice	Książ Wielki	miechowski
18.	Borzęta	Myślenice	myślenicki
19.	Sułkowice	Sułkowice	myślenicki
20.	Podegrodzie	Podegrodzie	nowosądecki
21.	Biała Niżna	Grybów	nowosądecki
22.	Krynica-Głębokie	Krynica	nowosądecki
23.	Andrzejówka	Muszyna	nowosądecki
24.	Stary Sącz-Piaski	Stary Sącz	nowosądecki
25.	Szczawnica-Jaworki Stare	Szczawnica	nowotarski
26.	Ujków Stary	Bolesław	olkuski
27.	Chelmek, ul. Jaworznicka	Chelmek	oświęcimski
28.	Kęty ul. Kęckie Góry Północne	Kęty	oświęcimski
29.	Oświęcim, ul. Nadwiślańska	Oświęcim	oświęcimski
30.	Brzeszcze-Jawiszowice	Brzeszcze	oświęcimski
31.	Żębocin	Proszowice	proszowicki
32.	Sucha Beskidzka	Sucha Beskidzka	suski
33.	Zoniówki II, Zakopane	Zakopane	tatrzański
34.	Andrychów, ul. Biała Droga	Andrychów	wadowicki
35.	Zebrzydowice-Bieńkowice	Kalwaria Zebrzydowska	wadowicki
36.	Chocznia, ul. Kościuszki	Wadowice	wadowicki
37.	Niepołomice, ul. Wodna	Niepołomice	wielicki

Źródło: opracowanie własne na podstawie WSO (Wojewódzki System Odpadowy)

ZAGADNIENIA SPOŁECZNE

ZAGADNIENIA SPOŁECZNE

I. Ludność

oprac. Joanna Urbanowicz

1. STAN LUDNOŚCI

Województwo małopolskie zamieszkiwało 3279,0 tys. osób (stan na 31 grudnia 2007). Stanowiło to 8,6% ludności kraju i plasowało województwo na 4 miejscu po woj. mazowieckim, śląskim i wielkopolskim.

Rozwój demograficzny województwa przebiegał zdecydowanie korzystniej niż średnio w kraju. Dynamika wzrostu ludności w latach 1999-2007 wynosiła 101,7 i była jedną z najwyższych wśród województw – w roku 2007 średnioroczne tempo wzrostu wynosiło 0,23%. Tymczasem w kraju od 1999 roku notowano systematyczny ubytek rzeczywisty ludności (98,5), przy zwiększającym się tempie ubytku do – 0,08% w 2006 roku i nieznacznym zmniejszeniu ubytku w roku 2007 – 0,03%. Podobnie korzystną sytuację jak województwo małopolskie miały jedynie województwa: mazowieckie, wielkopolskie i pomorskie.

W pozostałych województwach nastąpił ubytek rzeczywisty ludności, jednak tempo jego spadku w 2007 roku było wyraźnie słabsze niż w latach ubiegłych.

W Małopolskich miastach mieszkało 1619,7 tys. osób, co stanowiło 6,9% ludności miejskiej Polski (6 miejsce po woj. śląskim, mazowieckim, dolnośląskim, wielkopolskim i łódzkim). Wskaźnik urbanizacji wynosił 49,4% i był znacznie niższy od średniego dla kraju – 61,2%. Wskaźnik ten w województwie, pomimo otrzymania przez kilka miejscowości praw miejskich, ulegał w ostatnich latach stałemu, nieznacznemu obniżeniu zmniejszając się z 50,4% w 1999 roku. Podobny proces zmniejszania wskaźnika urbanizacji dotyczył również całego kraju (od 2001 roku). Głównym powodem spadku wskaźnika były migracje ludności miejskiej na obszary wiejskie, szczególnie w otoczenie dużych miast oraz ujemny poziom przyrostu naturalnego w miastach.

Obszary wiejskie zamieszkiwało 1659,3 tys. osób tj. 11,2% ludności wiejskiej Polski. Dawało to województwu drugie miejsce w kraju po woj. mazowieckim. Ludność wiejska wzrastała systematycznie od 2000 roku, głównie dzięki wysokim migracjom z miast.

Tabela 8. Ludność

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2006	2007	Dynamika 1999-2007
	w tysiącach						
Województwo – ogółem	3222,5	3229,6	3252,9	3266,2	3271,2	3279,0	101,7
- mężczyźni	1569,2	1568,2	1578,8	1584,3	1585,9	1589,2	101,3
- kobiety	1653,3	1661,4	1674,1	1681,9	1685,3	1689,8	102,2
ogółem - miasta	1624,2	1626,7	1623,0	1619,4	1618,1	1619,7	99,7
- wieś	1598,3	1602,9	1629,9	1646,8	1653,1	1659,3	103,8

Źródło: oprac. własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Średnia gęstość zaludnienia wynosiła 216 osób/km² i była znacznie wyższa od średniej dla kraju (122 osób/km²) – drugie miejsce po województwie śląskim. Wskaźnik ten wykazuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne, nawet w powiatach ziemskich – od powyżej 300 osób/km² w powiatach zachodniej części województwa do 75 osób/km² w powiecie miechowskim. Najsilniej zaludniona jest centralna i zachodnia część województwa, najslabiej – północna i południowo-wschodnia. Małopolskę cechuje

wyjątkowo wysoki i wzrastający poziom zaludnienia obszarów wiejskich – 123 osób/km² – pierwsze miejsce w kraju (średnia krajowa 51 osób/km²), co przy znacznym rozproszeniu osadnictwa stwarza wysoką presję na jakość zasobów środowiska i jest przyczyną wysokich kosztów realizacji infrastruktury technicznej.

Struktura ludności wg płci wykazywała nieznaczną przewagę kobiet – 51,5%, tj. 1689,8 tys. Mężczyźni stanowili 48,5%, tj. 1589,2 tys. osób. Współczynnik feminizacji wynosił 106,3 i był zbliżony do wskaźnika krajowego – 106,5. Podobnie jak w całym kraju uzależniony był od miejsca zamieszkania – na obszarach wiejskich na 100 mężczyzn przypadało 101,6 kobiet, natomiast w miastach 111,4, choć w ostatnim roku uległ nieznacznemu spłaszczeniu.

2. PROCESY DEMOGRAFICZNE

W roku 2004 zahamowany został spadek przyrostu naturalnego w województwie i po raz pierwszy od wielu lat zanotowano jego wzrost w stosunku do roku ubiegłego (o 18,6%), tj. o 0,6 tys. osób. Natomiast w 2005 roku sytuacja uległa pogorszeniu, nastąpiło zmniejszenie przyrostu naturalnego (o 0,2 tys., tj. 6,5%), jednak był on nadal wyższy niż w najgorszym 2003 roku. W roku 2006 nastąpił powrót do korzystnej tendencji wzrostu przyrostu naturalnego – w porównaniu do 2005 roku o 0,4 tys. osób a w roku 2007 o następne 0,7 tys.

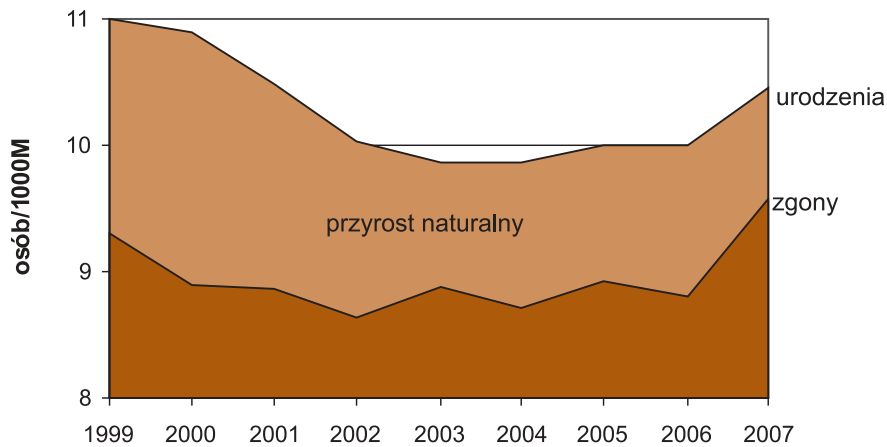
W porównaniu do średniej krajowej ludność województwa małopolskiego odznaczała się relatywnie wysokim poziomem przyrostu naturalnego – wskaźnik 1,42 na 1000 mieszkańców jest znacznie wyższy od wskaźnika krajowego, który w latach 2002-2005 przybierał wartości ujemne a od 2006 roku był nieznacznie dodatni i wynosił 0,1 na 1000 ludności oraz 0,3‰ w roku 2007. W skali kraju wyższy poziom przyrostu naturalnego niż w województwie małopolskim notowany jest w województwach: pomorskim, wielkopolskim, warmińsko-mazurskim i podkarpackim.

Ten wyższy poziom przyrostu był efektem znacznego poziomu urodzeń (10,45‰ – w województwie, 10,2‰ – w Polsce) oraz niższego niż w innych województwach wskaźnika zgonów (9,0‰ – w województwie, 9,9‰ – w Polsce).

Wskaźnik urodzeń był wyraźnie wyższy na obszarach wiejskich – 11,28‰, gdzie po spadku trwającym nieprzerwanie do roku 2006, w roku 2007 odnotowano wyraźny wzrost do 18,8 tys., tj. o 5%. W miastach natomiast rok 2007 był kolejnym (od 2004), w którym zanotowano wzrost poziomu urodzeń. Wskaźnik natężenia kształtował się na poziomie 9,6‰. Wzrost liczby urodzeń był efektem wejścia w wiek wysokiej płodności dużej liczby kobiet z wyżu demograficznego lat osiemdziesiątych. Jednak współczynnik dzietności (wyrażający liczbę urodzeń na liczbę kobiet w wieku 15-49 lat) był w 2007 roku nadal niski i wynosił 1,32 (kraj 1,27), w tym w miastach 1,17 a na obszarach wiejskich 1,46. Są to wskaźniki dalekie od korzystnych, zapewniających prostą zastępowalność pokoleń (co najmniej 2,1).

Poziom zgonów utrzymuje się na podobnym, niewysokim poziomie i jest nieznacznie wyższy w miastach jak na obszarach wiejskich.

Wykres 13. Przyrost naturalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

Pomimo dość korzystnej sytuacji demograficznej, podobnie jak w całym kraju, w województwie małopolskim do 2003 roku następował systematyczny spadek przyrostu naturalnego. W latach 1995-2003 przyrost naturalny zmniejszył się o 64%. Ten niekorzystny trend został zahamowany w roku 2004, w którym przy niewielkim wzroście urodzeń (o 0,3% więcej niż rok wcześniej) i znaczącym spadku liczby zgonów (o 1,7%), przyrost naturalny ukształtował się na poziomie 3,8 tys. osób i był wyższy od roku ubiegłego o 18,7% , tj. o 0,6 tys. osób. Analogicznie wskaźnik na 1000 mieszkańców zmniejszył się z 2,7 do 0,98‰ po czym wzrósł do 1,16‰ w roku 2004. W roku 2005 nastąpił dalszy, bardziej dynamiczny wzrost urodzeń (o 1,5%, tj. o 0,5 tys. osób), ale towarzyszył mu również wzrost poziomu zgonów (o 2,6% tj. o 0,7 tys. osób). Spowodowało to niewielki spadek przyrostu naturalnego w stosunku do poziomu roku 2004. W latach 2006-2007 nastąpił powrót do wzrostu przyrostu naturalnego. Wyrażał się on dalszym wzrostem poziomu urodzeń do 34,2 tys. oraz utrzymywaniem się poziomu zgonów na podobnym poziomie 29,4 tys.

Występowały wyraźne różnice pomiędzy miastami a obszarami wiejskimi, choć w ostatnich latach ulegały one zmniejszeniu, głównie poprzez zmniejszanie się poziomu urodzeń na obszarach wiejskich a wzrostem w miastach. Powoduje to zacieranie się różnicy poziomu urodzeń pomiędzy miastami a wsią. Poziom zgonów dla obszarów wiejskich i miast jest porównywalny.

W miastach przyrost naturalny był do 2003 roku minimalnie ujemny, natomiast od 2004 roku przybrał niewielkie wartości dodatnie z wyraźnym wzrostem w 2006 i 2007 roku. Wykazywał znaczne zróżnicowanie: od dość wysokiego w małych miastach południowej części województwa (Nowy Wiśnicz 6,5‰, Limanowa 5,9‰ Dobczyce 4,85‰) do wyraźnie ujemnego w zachodniej części (Trzebinia -3,6‰ Bukowno -2,5‰), ale także w okolicach Krakowa (Proszowice -3,25‰ Świątyni Górne -3,4‰, Skała -3,0‰). Wyjątkiem południowych obszarów województwa cechujących się wysokim przyrostem naturalnym jest miasto Zakopane, w którym wskaźnik przyrostu jest od kilku lat ujemny i wynosi -3,4‰. Również niewielki ujemny poziom przyrostu naturalnego występował w największych miastach województwa, tj. Krakowie -0,65‰ Tarnowie -1,3‰ .

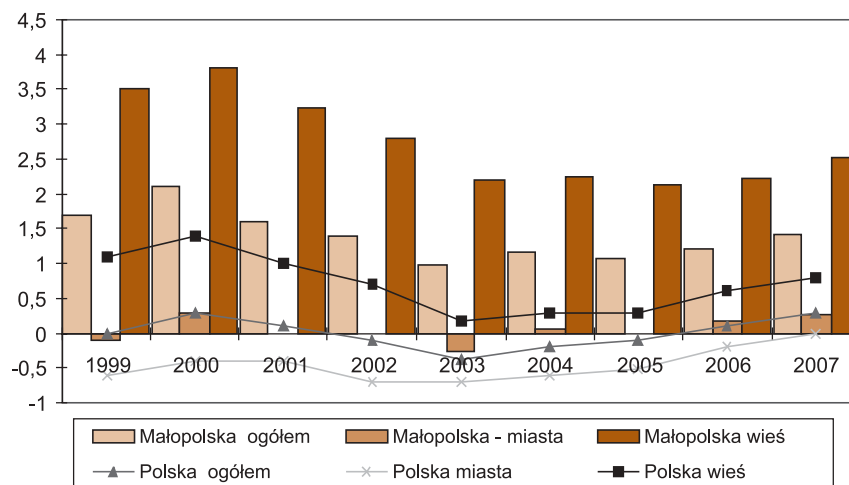
Tabela 9. Wskaźniki ruchu naturalnego

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2006	2007
<i>Urodzenia na 1000 mieszkańców</i>						
Województwo ogółem	11,0	10,5	9,9	10,0	10,0	10,4
miasta	9,0	8,9	8,7	9,1	9,3	9,6
wieś	12,9	12,1	11,0	10,9	10,8	11,3
<i>Zgony na 1000 mieszkańców</i>						
Województwo ogółem	9,3	8,9	8,9	8,9	8,8	9,0
miasta	9,1	8,9	8,9	9,1	9,1	9,3
wieś	9,4	8,9	8,8	8,8	8,6	8,7
<i>Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców</i>						
Województwo ogółem	1,7	1,6	1,0	1,1	1,2	1,42
miasta	-0,1	-0,02	-0,26	0	0,2	0,27
wieś	3,5	3,2	2,2	2,1	2,2	2,53

Źródło: oprac. własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Na terenach wiejskich, po znacznym spadku do 2003 r. przyrost naturalny w latach 2004-2007 pozostawał na podobnym, dość wysokim poziomie (4 tys. osób, tj. 2,5‰). Cechował go dość wysoki, ale zmniejszający się dynamicznie do roku 2006 poziom urodzeń i o wyraźnym wzroście w 2007 roku oraz niski, pozostający na podobnym poziomie od 2000 roku wskaźnik natężenia zgonów.

Wykres 14. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w latach 1999-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

Najniższy poziom przyrostu naturalnego – przyjmujący wartości ujemne – występuje w gminach położonych w zachodniej, północnej i północno-wschodniej części województwa osiągając skrajne wartości w powiatach: miechowskim -3,1‰ (gminy: Książ Wielki -9,5‰, Charsznica -4,1‰), proszowickim -0,9‰ (gmina Radziemice -3,8‰) oraz w niektórych gminach powiatu dąbrowskiego (Bolesław -6,9‰, Gręboszów -4,7‰). Obszar ten charakteryzuje szczególnie niski, ujemny przyrost naturalny na obszarach wiejskich. Obszary południowe województwa wyróżniają się wysokim przyrostem na terenach wiejskich, np. gmina Słopnice (9,8‰), Tokarnia (9,6‰), Bobowa (9,3‰), Lipnica Wielka (9,3‰), oraz znacznie niższym na terenie miast. Zróżnicowanie przestrzenne wielkości przyrostu naturalnego wykazuje stałą niezmienną tendencję od kilku lat: niskiego lub nawet ujemnego przyrostu na obszarach północnych i zachodnich województwa oraz wysokiego przyrostu w części południowej. Pogłębia to corocznie wyraźne zróżnicowanie struktury wieku ludności na tych obszarach, chociaż od trzech lat różnice te ulegają nieznacznemu spłaszczeniu.

Mapa 6. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Krakowie

W ostatnich dwóch latach, a szczególnie w roku 2007 wyraźnie wzrósł poziom migracji ludności w województwie. Na pobyt stały zameldowano 38,2 tys. osób, tj. o 7,9% więcej niż w 2006 roku. Wysoki był również stan wymeldowań z pobytu stałego – 35,5 tys. osób, tj. o 4,1% więcej niż rok wcześniej. Na powyższą dynamikę duży wpływ, w porównaniu do lat poprzednich, wywarła migracja zagraniczna, szczególnie w zakresie wymeldowań. Na pobyt stały za granicę wymeldowało się w roku 2006 3,2 tys. osób a w roku 2007 liczba wymeldowań zmniejszyła się do 2,2 tys. Liczba zameldowań emigrantów wynosiła 1,6 tys. osób i nieznacznie wzrosła w stosunku do lat poprzednich. Stąd saldo migracji zagranicznej w ostatnich latach niewielkie a w roku 2005 nawet nieznacznie dodatnie (+30 osób), w roku 2006 było głęboko ujemne (-2,0 tys. osób) a w 2007 roku uległo zmniejszeniu do -0,6 tys. osób.

W związku z dużym ubytkiem ludności związanym z migracją zagraniczną w roku 2006 wyraźnemu zmniejszeniu, najniższemu od 1999 roku, uległ wskaźnik migracji liczony na 1000 ludności i wyno-

sił 0,4‰, w roku 2007 wskaźnik ten powrócił do wieloletniego poziomu i wynosił 2,7‰.

Dla kraju saldo migracji było od wielu lat ujemne, w 2006 roku tendencja ta pogłębiła się i ubyło aż 36,1 tys. osób, tj. najwięcej od 1990 roku. W roku 2007 emigracja uległa wyraźnemu zmniejszeniu i saldo migracji, aczkolwiek nadal ujemne, było zdecydowanie niższe – ubyło 21 tys. osób.

Odmienna sytuacja występuje w migracjach wewnętrznych. W Małopolsce, podobnie jak we wszystkich ostatnich latach, napływ ludności (36,5 tys.) przewyższa odpływ (33,2 tys.). Saldo migracji wewnętrznych jest więc dodatnie i wynosi 3,3 tys. osób. Poziom migracji jest jednak od wielu lat niski. Szczególnie niski poziom występował w zakresie odpływu ludności – średni wskaźnik w latach 2002-2006 wynosił dla województwa 8,9‰ i był najniższy w kraju (12,64‰) . Podobnie niski poziom cechował napływ ludności, analogiczny wskaźnik wynosił 9,8‰, przy średnim w kraju 12,6‰ a najwyższym w województwie mazowieckim wynoszącym 18,0‰.

Wśród migrujących zdecydowanie przeważają migrujący wewnątrz województwa – 72,5%, ale jest to jeden z najniższych wskaźników w kraju (po woj. mazowieckim i opolskim) – w pozostałych województwach udział migrujących w obrębie własnego województwa jest wyraźnie wyższy, np. woj. lubelskie i podkarpackie – 84%. Małopolskę charakteryzuje więc wyższy udział migrujących do innych województw, głównie woj. śląskiego, mazowieckiego i podkarpackiego. Wśród migrujących dominują osoby w wieku 20-29 lat: udział tej grupy w napływie ludności wynosi 33%, w odpływie 29%. Grupa ta zdecydowanie przeważa w napływie do miast, natomiast wśród ludności napływającej z miast na ob-

Tabela 10. Migracje ludności

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2006	2007
<i>w tysiącach</i>						
Zameldowania na pobyt stały – ogółem województwo	32,9	28,3	34,2	32,4	35,4	38,2
miasta	14,6	14,1	16,0	15,7	15,5	16,8
wieś	18,3	14,2	18,2	16,7	18,7	21,4
Wymeldowania z pobytu stałego – ogółem województwo	31,3	25,7	30,6	29,2	34,1	35,5
miasta	16,2	13,8	17,5	16,6	17,1	19,7
wieś	15,1	11,9	13,1	12,6	13,8	15,8
Saldo migracji – ogółem województwo	1,6	2,6	3,6	3,2	1,3	2,7
miasta	-1,5	0,3	-1,5	-1,0	-2,9	-2,1
wieś	3,1	2,3	5,1	4,2	4,2	5,6
Saldo migracji na 1000 mieszkańców – ogółem województwo	0,5	0,8	1,1	1,0	0,4	0,8
miasta	-0,9	0,2	-1,0	-0,6	-1,8	-3,2
wieś	2,0	1,4	3,1	2,5	2,6	3,4

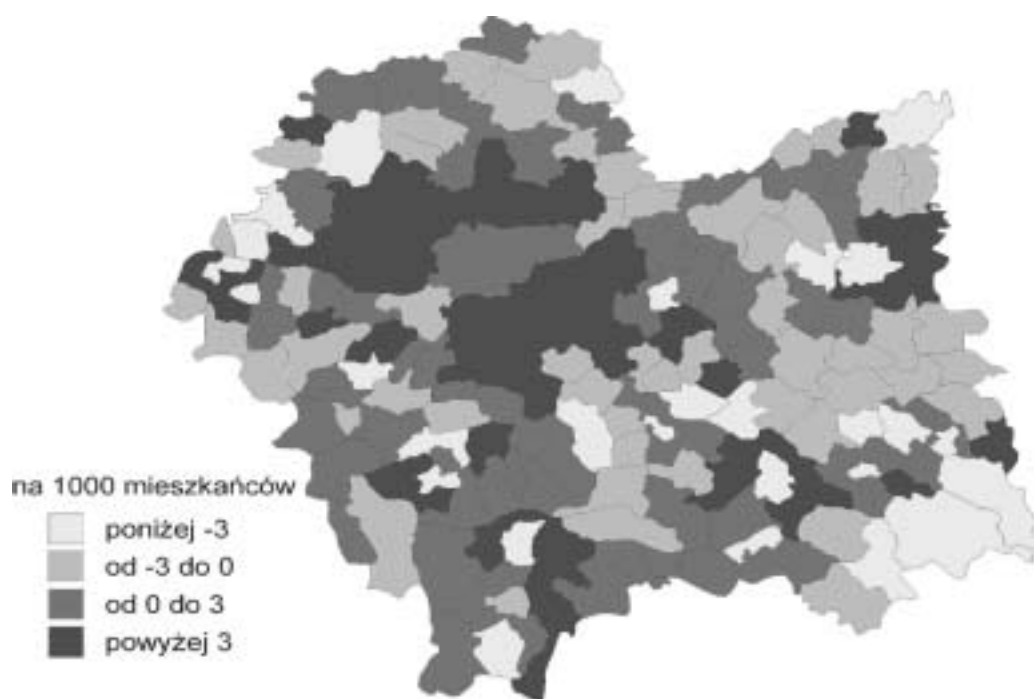
Źródło: oprac. własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

szary wiejskie dominują 30-44-latki.

Rozmieszczenie przestrzenne migracji jest jednak bardzo nierównomierne. Dodatkowo, wysokie saldo migracji występuje od kilku lat na obszarach wiejskich, gdzie w roku 2007 przybyło 5595 osób, tj. 3,4‰. Szczególne natężenie napływu ludności na obszary wiejskie miało miejsce w szerokiej strefie podmiejskiej Krakowa, gdzie najwyższy poziom salda migracji wystąpił w gminach powiatu krakowskiego: Michałowice (+26,8‰), Wielka Wieś (+24‰), Zielonki (+21‰), Mogilany (+14,4‰), ale również powiatu wielickiego: Wieliczka (+17,5‰), Biskupice (+8,0‰) oraz północnej części powiatu myślenickiego: Dobczyce (+8,8‰), Myślenice (+9‰). Obszar napływu ludności na obszary wiejskie aglomeracji krakowskiej ulega wyraźnemu poszerzeniu, głównie w kierunku południowo-wschodnim, ale również północnym. Niższy poziom salda migracji, ale również dodatni, występował na obszarach podmiejskich Tarnowa (w gminach: Tarnów +9,6‰, Lisia Góra 5,6‰ Skrzyszów +6,3‰) oraz Nowego Sącza (w gminach: Chełmiec +11,7‰, Kamionka Wielka +8,7‰). Również większość gmin wiejskich będących w sąsiedztwie miast cechowała się wzrostem napływu ludności, szczególnie w zachodniej części województwa. Na pozostałych obszarach wiejskich, głównie powiatów rolniczych północnej części województwa (miechowski, dąbrowski) oraz obszarów górskich (powiat gorlicki, limanowski) obserwuje się przewagę odpływu ludności.

W ostatnich dwóch latach utrzymywało się i uległo wyraźnemu zwiększeniu, ujemne saldo migracji dla miast (ubyło 2,9 tys. osób w roku 2006 i 2,1 tys. osób w roku 2007). Jedynie 15 miast wykazywało dodatnie saldo migracji: z dużych miast tylko Kraków (+358 osób, tj. 0,5‰), pozostałe to miasta małe o niskim, dodatnim saldzie z wyjątkiem: Niepołomic (+25,1‰) i Świątnik Górnych (+10,5‰). W Tarnowie ubyło 783 osoby (-6,7‰) a w Nowym Sączu -355 osób (-4,2‰). Odpływ ludności obejmuje także małe

Mapa 7. Saldo migracji w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Krakowie

miasta położone w obszarach rolniczych oraz miasta przemysłowe zachodniej części województwa.

3. STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

Ludność województwa małopolskiego cechowała się nieznacznie młodszą strukturą wieku od

Tabela 11. Struktura wieku ludności

Wyszczególnienie	1999	2001*	2003	2005	2006	2007
<i>w tysiącach</i>						
Ludność ogółem	3222,5	3229,6	3252,9	3266,2	3271,2	3279,0
z tego w wieku: przedprodukcyjnym (0-17 lat)	835,2	796,1	751,2	713,6	696,8	681,9
produkcyjnym (18-59 l. – kob., 18-64 l.- męż.)	1916,0	1950,3	2008,1	2046,6	2061,3	2076,7
poprodukcyjnym (kobiety 60 l. i więcej, mężczyźni 65 l. i więcej)	471,3	483,2	493,7	506,0	513,0	520,4
Województwo – ludność (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego w wieku: przedprodukcyjnym	25,9	24,6	23,1	21,9	21,3	20,8
produkcyjnym	59,5	60,4	61,7	62,6	63,0	63,3
poprodukcyjnym	14,6	15,0	15,2	15,5	15,7	15,9

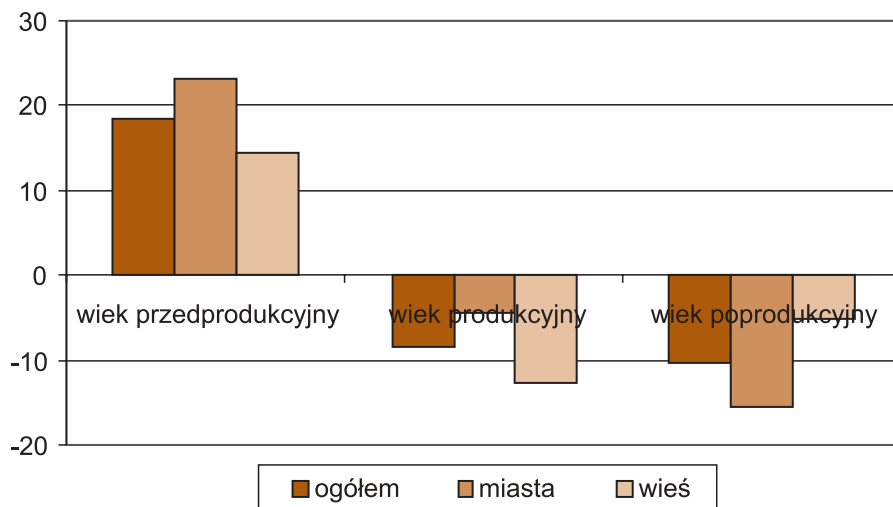
* korekta danych statystycznych

Źródło: oprac. własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

średniej dla kraju. Charakteryzował ją wyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym: 20,8% (kraj 19,6%), niższy w wieku produkcyjnym: 63,3% (kraj 64,4%) oraz niższy w wieku poprodukcyjnym: 15,9% (kraj 16%).

W ostatnich latach, podobnie jak w całym kraju, nastąpiły zmiany struktury w kierunku zmniejszania się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (z 25,9% w roku 1999 do 20,8% w roku 2007), oraz systematycznego wzrostu w wieku produkcyjnym (z 59,5% w roku 1999 do 63,3% w roku 2007) i poprodukcyjnym (z 14,6% w roku 1999 do 15,9% w roku 2007). Tempo tych zmian było jednak znacznie wolniejsze niż przeciętnie w kraju. Podstawowy wpływ na liczebność dwóch pierwszych grup wiekowych miała zmniejszająca się do roku 2003 liczba urodzeń oraz wejście w wiek produkcyjny osób urodzonych w pierwszej połowie lat 80-tych, tj. w okresie ostatniego wyżu demograficznego. Natomiast rosnąca liczba ludności w wieku poprodukcyjnym związana jest w znacznym stopniu z wydłużeniem trwania życia. W okresie 2000-2006 wiek mężczyzn wydłużył się o 1,2 roku a wiek kobiet o 1,7

Wykres 15. Zmiany struktury wiekowej ludności w latach 1999-2007

Źródło: oprac. własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

roku. Różnica między trwaniem życia kobiet i mężczyzn nadal się więc pogłębiała. Przeciętne trwanie życia mieszkańców województwa małopolskiego jest zdecydowanie dłuższe niż średnie dla Polski – mężczyźni żyją dłużej o 1,6 roku a kobiety o 0,9 roku.

Zmiany struktury wieku w zróżnicowanym stopniu dotyczyły miast i obszarów wiejskich. W latach 1999-2007 w miastach nastąpił gwałtowny spadek grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym (o -23,2%), nieznaczny wzrost w wieku produkcyjnym (o 4,5%) oraz duży wzrost w wieku poprodukcyjnym (o 15,5%). Obszary wiejskie charakteryzowały bardziej wyrównane zmiany struktury wiekowej. Ludność w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się tu o 14,4% w stosunku do poziomu z roku 1999, w wieku produkcyjnym wzrosła o 12,8% a w wieku poprodukcyjnym o 5,3%.

Podobnie jak pozostałe czynniki demograficzne obraz struktury wiekowej ludności jest bardzo zróżnicowany przestrzennie. Najmłodszą strukturą wieku charakteryzują się obszary położone na południu województwa, gdzie udział ludności w wieku poprodukcyjnym kształtuje się na poziomie poniżej 14%: powiat nowosądecki 13,1%, powiat limanowski 13,6%. Natomiast największy udział ludności w wieku emerytalnym występuje w Krakowie (18%) oraz na obszarze północnym województwa

Tabela 12. Przeciętne dalsze trwanie życia

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	<i>Małopolska</i>							
Mężczyźni	71,3	71,7	72,1	72,1	72,0	72,3	72,5	72,5
Kobiety	78,8	78,9	79,6	79,7	80,3	80,2	80,5	80,7
<i>Polska</i>								
Mężczyźni	69,7	70,2	70,4	70,5	70,7	70,8	70,9	71,0
Kobiety	78,0	78,4	78,8	78,9	79,2	79,4	79,6	79,7

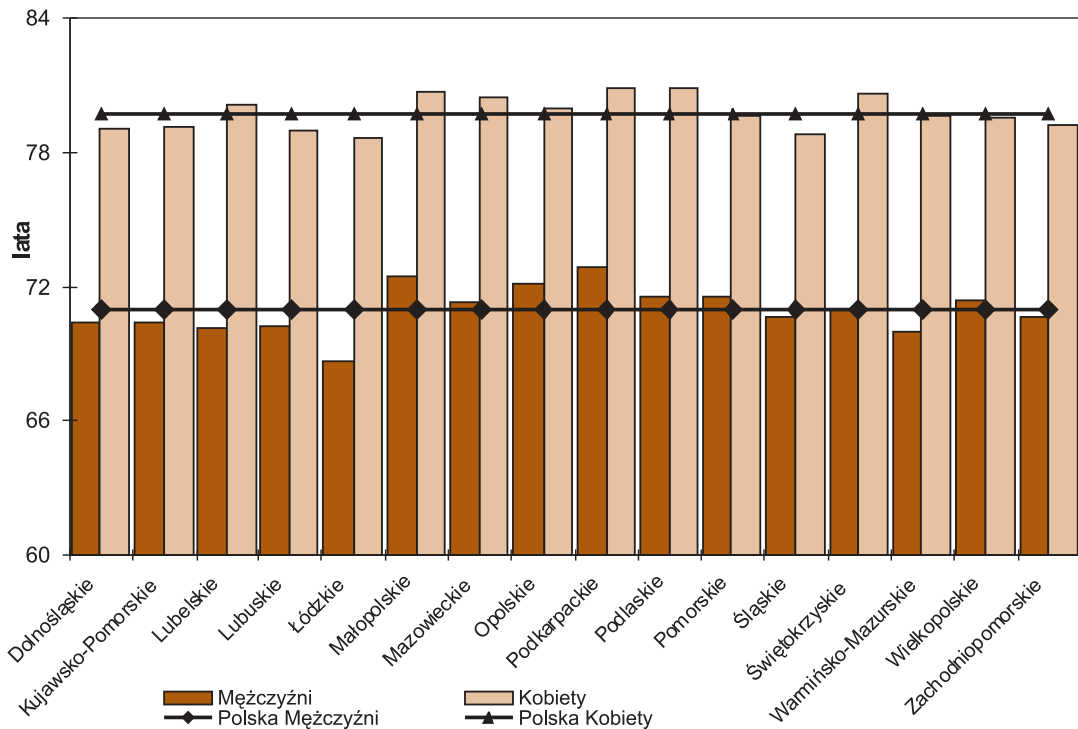
Źródło: oprac. własne na podstawie publikacji GUS „Trwanie życia”

w rolniczych powiatach miechowskim (19,7%) i proszowickim (17,3%). Tereny te cechuje wyjątkowo wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym zamieszkującej obszary wiejskie i znacznie młodsza struktura wieku ludności miejskiej.

Od kilku lat obserwuje się postęp w wydłużaniu się przeciętnego trwania życia zarówno w Polsce jak i województwie małopolskim. Korzystna tendencja utrzymuje się nadal i dotyczy w równej mierze kobiet jak i mężczyzn. Średnie trwanie życia dla mężczyzn wydłużyło się na przełomie lat 2000-2007 – 1,2 roku w Małopolsce (w Polsce – 1,3 roku), wśród kobiet wskaźnik ten wyniósł – 1,9 roku (w Polsce – 1,7 roku). W 2007 kobiety w województwie małopolskim żyły prawie 81 lat, a mężczyźni – 72,2 roku.

Wykres 16.

Przeciętne trwanie życia w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne

II. Ochrona zdrowia

oprac. Urszula Sanak, Anna Młynarczyk

1. FINANSOWANIE OPIEKI ZDROWOTNEJ

W roku 2007 Małopolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Krakowie na sfinansowanie kosztów świadczeń zdrowotnych przeznaczył 3 547 035 tys. zł i w stosunku do roku 2006 roku był to wzrost o 14,8%.

Tabela 13. Koszty MOW NFZ poszczególnych rodzajów świadczeń

Rodzaj świadczenia	2001	2003	2005	2006	2007
	w mln zł				
Ogółem	2 062 096,30	2 117 532,98	2 796 814,00	3 091 291,00	3 547 035,00
podstawowa opieka zdrowotna	250 770,50	242 000,00	309 200,00	335 393,00	395 691,00
ambulatoryjna opieka specjalistyczna	150 544,10	139 000,00	197 941,00	237 444,00	286 913,00
leczenie stomatologiczne	67 594,00	67 000,00	83 122,00	100 564,00	120 724,00
leczenie szpitalne	980 386,70	928 028,48	1 169 204,00	1 303 379,00	1 607 485,00
opieka psychologiczna i leczenie uzależnień		62 240,00	76 500,00	88 725,00	102 890,00
pomoc doraźna i transport sanitarny	59 920,20	52 000,00	68 300,00	76 371,00	938,00
lecznictwo uzdrowiskowe	30 334,60	30 000,00	60 386,00	35 730,00	38 036,00
opieka długoterminowa	24 932,30	27 500,00	53 700,00	61 854,00	78 735,00
refundacja cen leków	434 986,90	500 000,00	561 635,00	600 632,00	630 747,00
sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze	23 873,20	31 000,00	46 121,00	49 534,00	54 025,00
rehabilitacja lecznicza	25 920,60	25 760,00	75 634,00	95 801,00	108 368,00
świadczenia odrębnie kontraktowane	9 839,60	9 504,50	86 400,00	92 008,00	103 744,00
programy zdrowotne	2 966,60	3 000,00	8 671,00	13 889,00	18 739,00
inne świadczenia	27,00	500,00	0	0	0

Źródło: www.nfz.gov.pl (plany finansowe NFZ)

2. STAN BAZY I DZIAŁALNOŚĆ JEDNOSTEK OCHRONY ZDROWIA

W roku 2007 zmniejszyło się zatrudnienie personelu medycznego w stosunku do roku 2006 o 1 225 osób, w tym największy spadek odnotowano w grupie pielęgniarek 1 024 osoby, techników fizjoterapii 45 osób, położnych 39 oraz techników elektroradiologii 36 osób. Wzrost zatrudnienia nastąpił w grupie analityków medycznych 11 osób, techników farmaceutycznych oraz mgr pielęgniarstwa po 8 osób, techników dentystycznych i techników masażyistów po 7 osób. W 2007 roku zaobserwować można było 1% spadek zatrudnienia personelu medycznego z wyższym wykształceniem oraz 6% spadek zatrudnienia personelu medycznego ze średnim wykształceniem, zatrudnionego podstawowo w publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej.

Tabela 14. Personel medyczny z wyższym wykształceniem zatrudniony podstawowo w publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej

Grupa zawodowa	1999	2001	2003	2005	2006	2007
Lekarze	7 737	7 233	7 567	6 796	7 218	7 190
Lekarze stomatolodzy	1 214	1 249	1 381	1 185	1 259	1 259
Mgr rehabilitacji	511	472	467	380	392	363
Mgr pielęgniarstwa	383	381	489	512	634	642
Psycholodzy	331	297	332	324	370	360
Farmaceuci	470	309	277	159	164	141
Analitycy medyczni	289	252	287	288	368	379

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

Tabela 15. Personel medyczny ze średnim wykształceniem zatrudniony podstawowo w publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej

Grupa zawodowa	1999	2001	2003	2005	2006	2007
Pielęgniarki	17 027	15 400	15 368	14 935	14 710	13 686
Położne	2 024	1 957	1 845	1 743	1 764	1 725
Technicy dentyści	250	113	111	82	83	90
Technicy farmaceutyczni	276	249	178	135	131	139
Technicy analityki medycznej	1 498	1 090	962	845	878	844
Technicy elektroradiologii	907	842	808	778	798	762
Technicy fizjoterapii	927	771	787	821	778	733
Technicy masażyści	213	196	223	199	202	209
Dietetycy	520	408	359	334	315	317

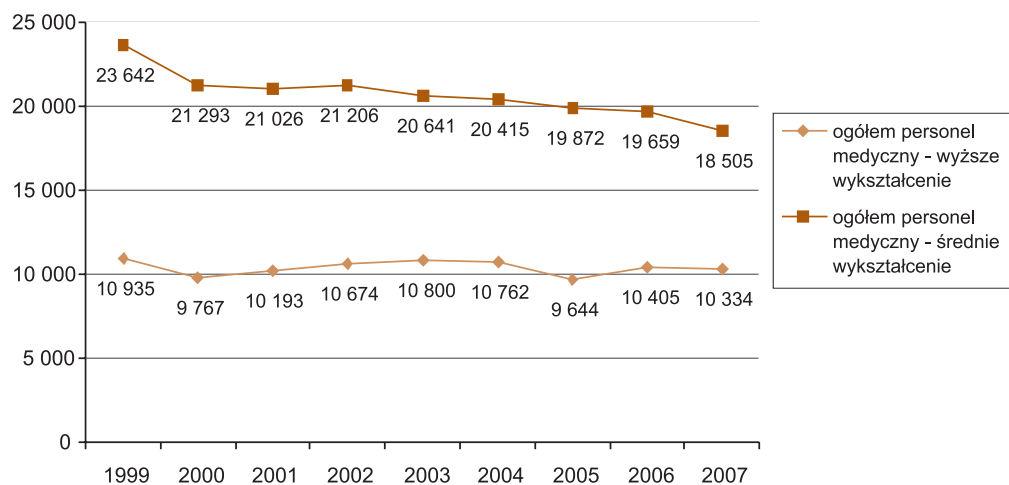
Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

W roku 2007 na terenie województwa małopolskiego ambulatoryjną opiekę zdrowotną dla ogółu ludności, w służbie medycyny pracy i w rehabilitacyjnych spółdzielniach inwalidów, zapewniały publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Ogółem działało 1 280 przychodni i ośrodków zdrowia, w tym 312 w zakładach publicznych i 968 w zakładach niepublicznych. Liczba przychodni dla ogółu ludności łącznie z ośrodkami zdrowia wynosiła na koniec 2007 roku 1 241 i zmniejszyła się o 206 w stosunku do 2006 roku, liczba przychodni w służbie medycyny pracy wyniosła 39. Ponadto działało 455 praktyk lekarskich, tj. o 10 więcej niż w roku 2006.

W 2007 roku w zakładach opieki zdrowotnej i praktykach lekarskich w ambulatoryjnej podstawowej i specjalistycznej opiece zdrowotnej (dla ogółu ludności, przy zakładach pracy) lekarze udzielili 26,2 mln. porad tj. o 5,6 mln. porad więcej niż w roku 2006.

W podstawowej opiece zdrowotnej województwa małopolskiego w poradniach ogólnych lekarze udzielili 9,1mln. porad, w tym 237 tys. wizyt domowych (odsetek wizyt domowych wynosi 2,6%).

Wykres 17. Zatrudnienie ogółem personelu medycznego w latach 1999-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MCZP

W porównaniu z rokiem 2006, nastąpił wzrost liczby porad o 242 tys.

W poradniach dla dzieci udzielono w 2007 r. 3,5 mln. porad, z czego 61,9 tys. stanowiły wizyty domowe (1,7%). Dla porównania w roku 2006 udzielonych zostało 3,4 mln. porad, w tym wizyt domowych było 64 tys. (1,9%).

W specjalistycznej opiece zdrowotnej dla ogółu ludności i służbie medycyny pracy lekarze specjaliści udzielili 8,3 mln. porad, tj. o 84,9 tys. porad mniej niż w roku 2006.

Liczba porad udzielonych przez lekarzy dentyistów w 2007 roku zwiększyła się o 47,8 tys. do

Tabela 16. Porady udzielone w podstawowej i specjalistycznej opiece zdrowotnej w zakładach publicznych, niepublicznych i praktykach lekarskich

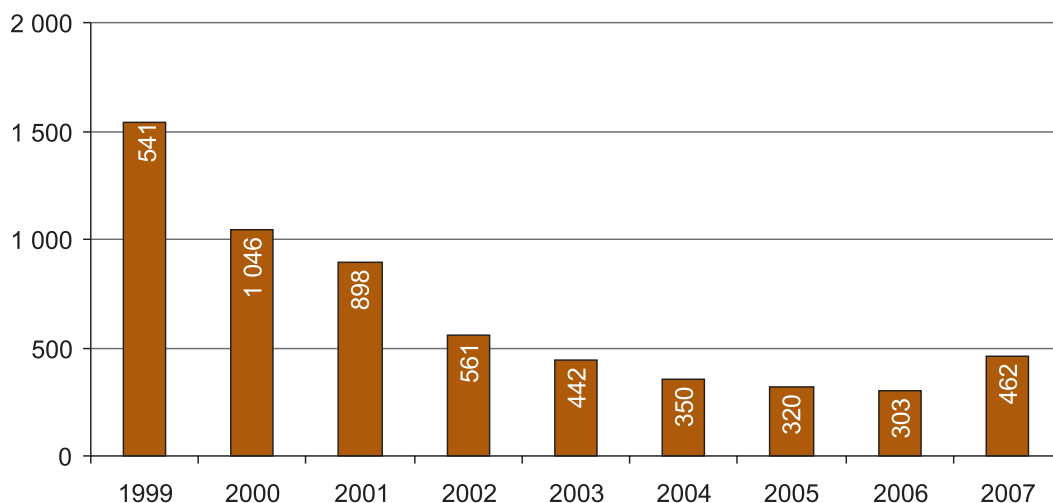
Rok	Liczba udzielonych porad			z tego w			
	razem	w tym:		podstawowej opiece zdrowotnej lekarskie	specjalistycznej opiece zdrowotnej		
		lekarskie	stomatologiczne		razem	w tym	
					lekarskie	stomatologiczne	
2002	21 952 751	19 202 185	2 750 566	11 488 008	10 464 743	7 714 177	2 750 566
2003	22 137 810	19 442 975	2 694 835	11 752 350	10 385 460	7 690 625	2 694 835
2005	23 205 003	20 731 401	2 473 602	12 190 319	10 702 192	8 066 575	2 635 617
2006	23 221 381	20 617 667	2 603 714	12 192 762	11 028 619	8 424 905	2 603 714
2007	28 838 032	26 186 531	2 651 501	12 543 482	10 991 548	8 340 047	2 651 501

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

poziomu 2,6 mln porad.

Z informacji Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego* wynika, że w roku 2007 stwierdzono ogółem 462 przypadki chorób zawodowych (tj. o 159 więcej niż w roku 2006), w tym 40% to przewlekłe choroby narządu głosu, 9% to uszkodzenia słuchu wywołane hałasem, 8% stanowiły nowotwory złośliwe powstałe w wyniku działania czynników rakotwórczych oraz pylice płuc. Liczba cho-

Wykres 18. Liczba chorób zawodowych

Źródło: opracowanie własne

rób zawodowych w latach 1999-2006 systematycznie spadała, natomiast w 2007 roku liczba ta wzrosła.

Na koniec 2007 roku w województwie małopolskim w ramach stacjonarnej opieki medycznej funkcjonowało 17 jednostek wojewódzkich (w tym 2 szpitale o profilu psychiatrycznym, 2 jednostki udzielające świadczenia w zakresie opieki długoterminowej), 21 szpitali powiatowych oraz 8 szpitali resortowych. Ponadto funkcjonowało 25 niepublicznych ogólnych zakładów opieki stacjonarnej, 3 niepubliczne psychiatryczne zakłady opieki stacjonarnej.

Tabela 17. Zestawienie liczby łóżek w publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej (stan na dzień 31 XII 2007)

Wyszczególnienie	Liczba łóżek ogółem	Łóżka w szpitalach ogólnych				Łóżka w szpitalach psychiatrycznych				ZOL, ZPO, hospicja			
		publiczne				publiczne				publiczne			
		woj.	pow.	res.	nzo	woj.	pow.	res.	nzo	woj.	pow.	res.	nzo
Małopolska	17 808	3 468	7 031	3 367	735	1 047	0	0	108	210	512	0	1 330
		13 866			735	1 047			108	722			1 330
		14 601				1 155				2 052			
Powiaty													
bocheński	190		190										
brzeski	392		347							45			
chrzanowski	616		534										82
dąbrowski	305		251							37			17
gorlicki	518		518										
krakowski	386	286			46								54

* WSSE w Krakowie „Ocena stanu bezpieczeństwa sanitarnego województwa małopolskiego w roku 2007”, str. 42

limanowski	363		316		47								
miechowski	340		324										16
myślenicki	317		317										
nowosądecki	600		189	250	47								114
nowotarski	799		349	193	165				60				32
olkuski	656	135	372										149
oświęcimski	791		470		21								300
proszowicki	277		277										
suski	614		424						150	40			
tarnowski	92		48		44								
tatrzański	660	140	336	184									
wadowicki	505		279				226						
wielicki	5				5								
Miasta na prawach powiatów													
Kraków	7 769	1 775	1 132	2 740	295	821			108		350		548
Tarnów	992	634	358										
Nowy Sącz	621	498			65						40		18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Małopolskiego Centrum Zdrowia Publicznego oraz z rejestru ZOZ

Świadczenia w zakresie opieki długoterminowej udzielane były w ramach 30 jednostek. Jednostki opieki stacjonarnej dysponowały łącznie 17 808 łózkami.

Jednostki publiczne działające na terenie województwa małopolskiego dysponowały ogółem 17 808 łózkami. Wskaźnik liczby leczonych na 10 000 ludności od roku 1999 systematycznie rośnie

Tabela 18. Wskaźniki działalności szpitali ogólnych

Wskaźnik	Polska*				Woj. Małopolskie**				
	2001	2003	2005	2006	2001	2003	2005	2006	2007
Liczba leczonych na 10 000 ludności	1 640	1 802	1 821	1 880	1 377	1 402	1 499	1 535	1 532
Przelotowość – liczba chorych na 1 łóżko	33,7	36,7	38,7	40,6	30,8	32,5	36,3	37,9	38,7
Przeciętny okres pobytu leczonego (w dniach)	8,4	7,5	6,7	6,4	9,5	8,7	7,5	7,3	7,1
Przeciętne wykorzystanie łóżka (w dniach)	282	273	259	257	292,1	284,0	272,7	277,4	274,1

* dot. publicznych i niepublicznych szpitali ogólnych,

** dot. publicznych szpitali ogólnych

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego, CSIOZ Biuletyn Statystyczny MZ

(z wyjątkiem roku 2003. Natomiast przeciętny okres pobytu leczonego w dniach systematycznie skraca się z 10,3 dni w 1999 roku do 7,1 dni w 2007 roku.

Na 2 działające na terenie województwa małopolskiego w 2007 r. publiczne szpitale psychiatryczne, liczba łóżek rzeczywistych na dzień 31 grudnia wynosiła 1 047, co oznacza, że w stosunku do roku

Tabela 19. Wskaźniki działalności szpitali psychiatrycznych publicznych

Wskaźnik	2001	2003	2005	2006	2007
Liczba leczonych na 10 000 ludności	33,9	37,2	35,7	34,9	33,5
Przelotowość – liczba chorych na 1 łóżko	9,9	11,2	11,0	10,9	10,5
Przeciętny okres pobytu leczonego (w dniach)	34,8	31,2	30,9	31,7	31,9
Przeciętne wykorzystanie łóżka (w dniach)	345,7	350,1	339,5	346,3	335,3

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

ubiegłego liczba łóżek wzrosła o 5. Zmniejszyła się natomiast liczba pacjentów leczonych o 3,5% (bez ruchu międzyoddziałowego) z 12 525 w roku 2006 do 12 083 w roku 2007.

Ponadto usługi w zakresie leczenia stacjonarnego udzielane były przez niepubliczne zakłady. Według stanu na dzień 31.12.2007 r. jednostek takich było 25, w tym 3 zakłady psychiatryczne dla osób uzależnionych.

Liczba łóżek rzeczywistych w niepublicznych ogólnych zakładach opieki stacjonarnej na koniec 2007 r. wynosiła 735, tj. o 99 łóżek więcej niż w roku 2006. Zwiększeniu uległa również liczba leczonych pacjentów (bez ruchu międzyoddziałowego) – w ciągu 2007 roku hospitalizowanych było 29 866, tj. o 2 879 więcej niż w roku poprzednim.

Nieznacznej zmianie uległa liczba łóżek w niepublicznych psychiatrycznych zakładach stacjonarnej opieki zdrowotnej 109 łóżek w 2006 r. do 108 w roku 2007. Odnotowano również spadek liczby leczonych o 70 osób, tj. z 848 leczonych w roku 2006 do 778 w 2007 roku.

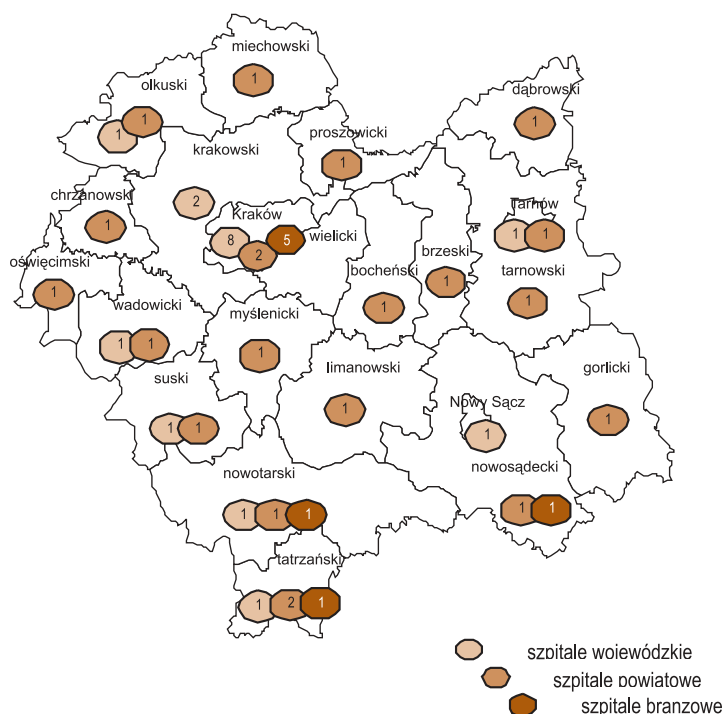
W zakresie opieki długoterminowej świadczenia udzielane były przez publiczne i niepubliczne zakłady pielęgnacyjno – opiekuńcze, zakłady opiekuńczo – lecznicze oraz hospicja. Ogółem dysponowały one 2 052 łózkami (o 118 więcej w stosunku do roku 2006), w tym w jednostkach publicznych było 722 łóżka.

Liczba leczonych w roku 2007 w opiece długoterminowej wyniosła 4 876 (tj. o 195 więcej niż w roku 2006). W ramach zakładów opieki długoterminowej na terenie województwa działało 5 hospicjów. Liczba łóżek w tych jednostkach wyniosła 93 i nie uległa zmianie w stosunku do ubiegłego roku, natomiast liczba leczonych wyniosła 762 osoby.

Średni okres pobytu pacjentów w hospicjach w latach 2005-2007 wynosił odpowiednio w 2005 r. – 36,9 dnia, w 2006 r. – 33,9 dnia, natomiast w 2007 r. – 31,9 dnia.

Zakłady opiekuńczo – lecznicze w roku 2007 dysponowały 1 860 łózkami (w tym 108 łóżek psychiatrycznych), na których było leczonych 3 850 pacjentów, natomiast w zakładach pielęgnacyjno-

Mapa 8. Rozmieszczenie stacjonarnych (publicznych) jednostek ochrony zdrowia na terenie województwa małopolskiego

Źródło: opracowanie własne

opiekuńczych przebywało 187 pacjentów na 99 łózkach. Średni okres pobytu w zakładach opieki długoterminowej wynosił 86,9 dnia (84,4 dnia w roku 2006).

3. RANKING JEDNOSTEK OPIEKI STACJONARNEJ W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM

W 2007 roku tygodnik „Newsweek Polska” przeprowadził szóstą edycję rankingu szpitali. Ocenie poddano specjalizacje takie jak: kardiochirurgia, kardiologia, neurochirurgia, ortopedia, okulistyka, gastroenterologia, gastroenterologia dziecięca oraz psychiatria. Ankiety zostały wysłane do ośrodków, które posiadają uprawnienia Ministerstwa Zdrowia do kształcenia lekarzy. Ranking został przeprowadzony wspólnie z Towarzystwem Promocji Jakości w Ochronie Zdrowia. O miejscu poszczególnych jednostek w rankingu decydowały między innymi głosy oddane przez specjalistów z danej dziedziny.

Tabela 20. Ranking jednostek ochrony zdrowia w 2007 roku

Specjalizacja	Jednostka	Oddziały	Miejsce w rankingu rok 2007 (w nawiasie liczba jednostek biorących udział w rankingu)	Miejsce w poprzednich edycjach rankingu
Kardiochirurgia	Krakowski Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II	Klinika Chirurgii Serca, Naczyń i Transplantologii	1 (7)	2
Kardiologia	Krakowski Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II	Oddział Kliniczny Choroby Wieńcowej, Oddział Kliniczny Chorób Serca i Naczyń, Oddział Kliniczny Elektrokardiologii, Centrum Interwencyjnego Leczenia Chorób Serca i naczyń, Ośrodek Diagnostyki, Prewencji i Telemedycyny	4 (20)	4
	Szpital Uniwersytecki w Krakowie	Oddział Kliniczny I Kliniki Kardiologii i Nadciśnienia Tętniczego, Oddział Kliniczny II Kliniki Kardiologii	7 (20)	5
Neurochirurgia	Szpital Uniwersytecki w Krakowie	Oddział Kliniczny Kliniki Neurochirurgii	18 (20)	12
Ortopedia	Uniwersytecki Szpital Ortopedyczno – Rehabilitacyjny w Zakopanem	Katedra i Klinika Ortopedii i Rehabilitacji CMUJ	10 (30)	6
	Szpital Specjalistyczny im. S. Żeromskiego w Krakowie	Oddział Chirurgii Urazowo – Ortopedycznej	15 (30)	13
	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. L. Rydygiera w Krakowie	Klinika Ortopedii i Traumatologii Narządu Ruchu	19 (30)	-
	Krakowskie Centrum Rehabilitacji	Oddział Chirurgii Urazowej, Ortopedii i Rehabilitacji	26 (30)	-
	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. L. Rydygiera w Krakowie	Oddział Urazów Wielonarządowych, Ortopedii i Neuroortopedii	29 (30)	26
Okulistyka	Szpital Uniwersytecki w Krakowie	Oddział Kliniczny Kliniki Okulistyki i Onkologii Okulistycznej	14 (29)	-
Gastroenterologia	5 Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką w Krakowie	Klinika Chorób Wewnętrznych z Pododdziałem Gastroenterologicznym	21 (25)	13
Gastroenterologia dziecięca	Uniwersytecki Szpital Dziecięcy w Krakowie	Klinika Pediatrii, Gastroenterologii i Żywienia	5 (5)	-
Psychiatria	Szpital Uniwersytecki	Oddział Kliniczny Kliniki Psychiatrii Dorosłych	1 (18)	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Newsweek Polska”, Ranking Szpitali „Gdzie się leczyć”

III. Pomoc społeczna

oprac. Małgorzata Szlązak, Iwona Banasiewicz

1. FINANSOWANIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Jednym z podstawowych instrumentów pomocy społecznej, pozwalającym zabezpieczać interesy osób potrzebujących wsparcia, są środki finansowe przeznaczone na realizację świadczeń. Ustawa o pomocy społecznej dzieli zadania głównych jednostek pomocowych – gminnych ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie na własne i zlecone przez administrację rządową. Ten sam podział klasyfikuje świadczenia wypłacane przez gminy i powiaty.

W 2007 roku małopolskie gminy na świadczenia związane z realizacją ustawowych zadań z zakresu pomocy społecznej – własnych i zleconych – wydatkowały łącznie 176 394 618 złotych, o 14 437 389 zł mniej niż w roku 2006.

Do zadań własnych gmin z zakresu pomocy społecznej należy między innymi wypłacanie zasiłków okresowych, przyznawanych mieszkańcom (posiadającym dochody nie przekraczające progu uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej) z tytułu bezrobocia, długotrwałej choroby lub niepełnosprawności oraz wypłacanie zasiłków celowych przeznaczonych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne osób nie posiadających dochodu np. osób bezdomnych. W ramach zadań własnych gminy organizowały także posiłki (zwłaszcza dla dzieci), ubranie i schronienie osobom potrzebującym, świadczyły również usługi opiekuńcze, w tym usługi o charakterze specjalistycznym. Usługi opiekuńcze polegają na wsparciu mieszkańców, którzy z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy, w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji, organizowania kontaktów z otoczeniem, a są jej pozbawieni. Specyficzny rodzaj takich usług to usługi specjalistyczne, dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia czy typu niepełnosprawności, świadczone przez osoby z odpowiednim przygotowaniem zawodowym.

Suma środków wypłaconych przez małopolskie gminy na świadczenia z katalogu zadań własnych w roku 2007 wyniosła 127 828 520 złotych, w tym 22 616 315 złotych pochodziło z dotacji celowej budżetu państwa na pokrycie części wydatków na zasiłki okresowe. Było to o 962 688 złotych mniej niż w roku 2006.

Tabela 21. Świadczenia udzielone – zadania własne gmin

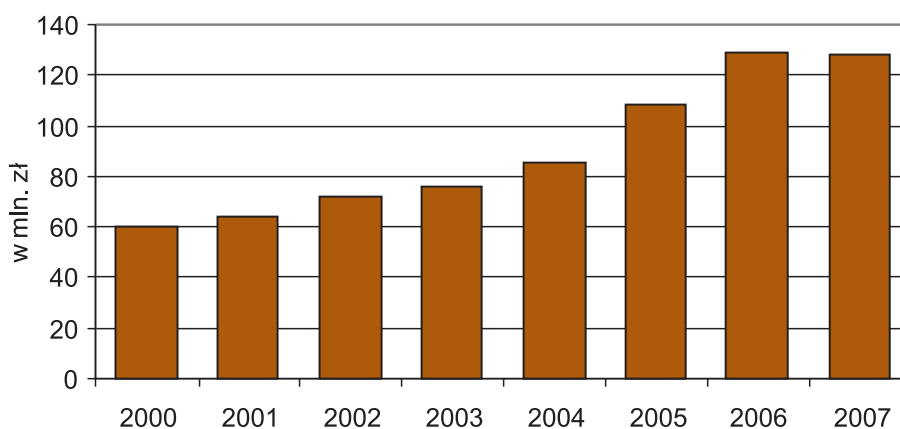
Lata	Liczba osób, którym przyznano świadczenia	Kwota świadczeń w złotych	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Średnie roczne świadczenie w złotych
2000	120 672	60 265 071	77 429	303 038	198,9
2001	122 382	63 930 868	83 503	327 999	194,9
2003	154 852	76 179 379	95 311	372 233	204,7
2005	158 494	108 125 582	92 847	344 990	313,4
2006	158 320	128 791 208	94 751	337 421	381,7
2007	146 512	127 828 520	87 397	284 871	448,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2000, 2001, 2003, 2005, 2006 r. oraz 2007 r.

Nakłady finansowe na realizację zadań własnych gmin z zakresu pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich lat w zasadzie stale rosły. W roku 2000 przeznaczono na ten cel 60 265 tys. złotych, w roku 2003 – 76 179 tys. złotych, w roku 2005 – 108 126 tys. złotych, a w roku 2006 już 128 791 tys. zł. Natomiast w 2007 roku wysokość wydatkowanych środków była nieznacznie mniejsza niespełna 128 mln. zł.

Konsekwencją wzrostu nakładów gmin na zadania własne jest obserwowalny przez lata wzrost średniej rocznej wartości wypłaconego świadczenia, w przeliczeniu na 1 członka rodziny objętej pomocą – ze 195 złotych w roku 2001, 205 złotych w roku 2003, 313 złotych w 2005 roku do 382 złotych w roku 2006. W roku 2007 obserwujemy dalszy wzrost tego wskaźnika do 449 złotych. Wzrost tego wskaźnika w 2007 roku jest spowodowany mniejszą ilością świadczeniobiorców (o prawie 12 tys.) i osób w ich rodzinach (o ponad 52 tys.), przy proporcjonalnie mniejszym spadku ogólnej kwoty świadczeń.

Wykres 19. Środki finansowe na zadania własne gmin z zakresu pomocy społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2000-2007 r.

Świadczeniami, będącymi zadaniami administracji rządowej zlecanymi gminom są przede wszystkim zasiłki stałe dla osób całkowicie niezdolnych do pracy z powodu wieku lub inwalidztwa, o odpowiednio niskich dochodach oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób chorujących psychicznie. W 2007 roku łącznie wydano na ten cel 48 566 098 zł, o 13 474 701 mniej niż w roku poprzednim. Jednak różnicę tę tworzą głównie zasiłki na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową (także zadanie zlecone) – w 2006 roku udzielono blisko 20 tysięcy takich zasiłków, na kwotę o 17 488 107 zł większą niż w 2007 roku. Było to związane z wypłaceniem przez ośrodki pomocy społecznej zasiłków celowych dla małopolskich rolników, którzy utracili zbiory z powodu suszy, mającej miejsce w 2006 roku w naszym województwie. Środki te dystrybuowano w ramach „Rządowego programu pomocy dla gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy”.

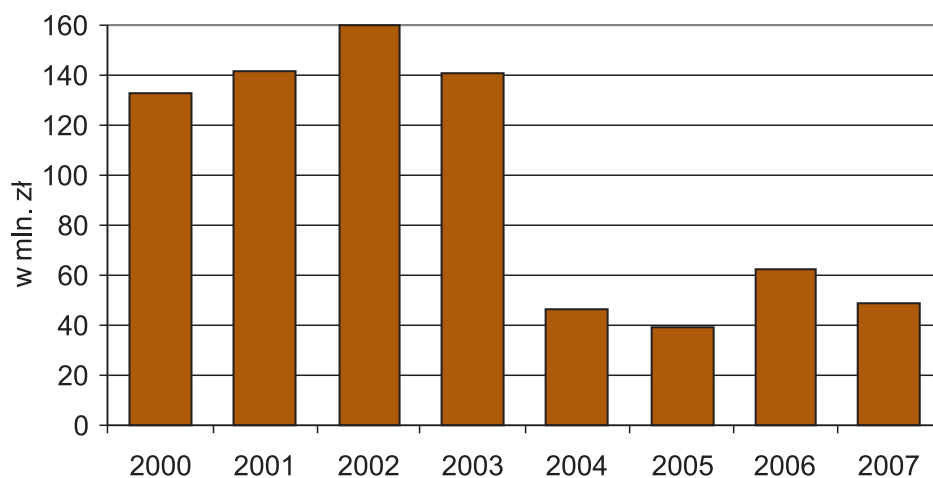
Tabela 22. Świadczenia udzielone – zadania zlecone gminom

Lata	Liczba osób, którym przyznano świadczenia	Kwota świadczeń w złotych	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Średnie roczne świadczenie w złotych
2001	51 882	141 250 499	50 647	178 755	790,2
2003	56 973	141 172 499	55 296	193 832	728,3
2005	12 794	39 494 881	12 644	23 844	1 656,4
2006	32 122	62 040 799	14 156	27 375	2 266,3
2007	14 422	48 566 098	14 234	25 135	1 932,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2001, 2003, 2005, 2006 oraz 2007 r.

Średnie roczne świadczenie z zakresu zadań zleconych, w przeliczeniu na 1 członka rodziny objętej pomocą, wyniosło w 2007 roku 1 932 złote (jest to kwota większa niż w latach 2000-2005, ale mniejsza w porównaniu z rokiem 2006, o nieco ponad 334 zł).

Wykres 20. Środki finansowe na zadania z zakresu pomocy społecznej zlecone gminom

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPIPS-03 I-XII 2000-2007 r.

Od 2004 roku świadczeniami wypłacanymi w ramach zadań zleconych gminom rocznie obejmuje się znacznie mniej małopolskich rodzin niż w poprzednim okresie. Należy wyjaśnić, iż tak znaczny spadek liczby rodzin (i osób) obejmowanych tego rodzaju świadczeniami, a także nagłe zmniejszenie nakładów na zadania zlecone związany jest z redukcją rodzajów świadczeń tj. przeniesieniem niektórych z nich do innych systemów zabezpieczenia społecznego. W roku 2004 wraz ze zmianami w ustawie o pomocy społecznej ze zbioru zadań zleconych gminom (a także z zadań pomocy społecznej w ogóle) zniknęły takie świadczenia jak: renty socjalne dla osób niepełnosprawnych od dzieciństwa, które w roku 2003 miały ponad 53% udział w środkach wydatkowanych przez gminy na zadania zlecone – łączna suma wydatków na wypłatę rent socjalnych wyniosła wtedy 75 196 tys. zł. Ponadto do systemu świadczeń rodzinnych przeniesiono zasiłki macierzyńskie, rodzinne i pielęgnacyjne, na które w roku 2003 w województwie małopolskim przeznaczono blisko 22 000 tys. złotych.

Jak widać w dalszym ciągu obserwowalny jest (utrzymujący się od kilku lat) kierunek zmian polegający na konsekwentnym przesuwaniu odpowiedzialności za finansowanie zadań pomocy społecznej na lokalne samorzady, przy jednoczesnym ograniczaniu ilości zadań zleconych, finansowanych centralnie.

Do powiatowych centrów pomocy rodzinie należy wypłacanie świadczeń z tytułu pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem osób opuszczających różnego typu placówki, świadczeń dla rodzin zastępczych funkcjonujących w województwie (zadania własne), a także pomoc dla uchodźców przeznaczana na: utrzymanie, naukę języka polskiego, poradnictwo (zadanie zlecone).

Na świadczenia pieniężne wspierające uchodźców nie wydatkowano Małopolsce żadnych środków w 2007 roku i taka sytuacja powtarza się od 2005 roku. Wcześniej były to w zasadzie pojedyncze świadczenia. Zapewne wynika to z aktualnego braku klientów kwalifikujących się do tego rodzaju wsparcia, a problem ten może zyskać na znaczeniu w przyszłości. Natomiast z roku na rok wzrasta kwota środków przeznaczanych na zadania własne powiatów.

Tabela 23. Świadczenia udzielone w 2007 roku – zadania własne powiatów*

Rodzaj jednostki	Kwota świadczeń w złotych
RAZEM	9 279 209,00
Rodziny zastępcze	6 288 943,00
Placówki opiekuńczo - wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego	2 321 698,00
Młodzieżowe ośrodki wychowawcze	439 656,00
Zakłady poprawcze	186 421,00
Specjalne ośrodki szkolno - wychowawcze	36 562,00
Domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	5 929,00
Domy dla matek z małymi dziećmi i kobiet w ciąży	0,00
Schroniska dla nieletnich	0,00
Zakłady karne	0,00

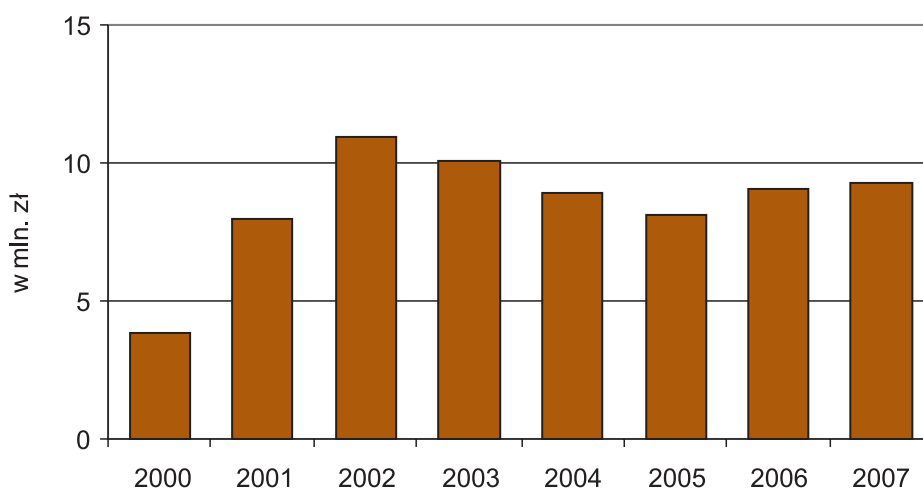
* Pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem osób opuszczających niektóre typy placówek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2007 r. (stan na dzień 31 XII 2007 r.)

W ramach działań usamodzielniających i integrujących udzielano pomocy polegającej na przyznawaniu świadczeń pieniężnych w celu usamodzielnienia i kontynuowania nauki, wsparcia w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, przydzielania pomocy rzeczowej na zagospodarowanie. Pomocy tej udzielano: młodzieży opuszczającej rodziny zastępcze, domy dziecka i domy pomocy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze.

Na świadczenia mające na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem małopolskie powiaty w 2007 roku przeznaczyły łącznie kwotę ponad 9 279 tys. zł. Było to więcej o ponad 233 tys. zł niż w roku poprzednim, a o ponad 1 295 tys. zł. więcej niż w roku 2001.

Wykres 21. Środki finansowe na życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem opuszczających niektóre typy placówek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2000-2007 r.

W latach 2001-2006 powstało wiele rodzin zastępczych, których liczba w tym okresie wzrosła o 330 (z 2 416 w 2001 r. do 2 746 w 2006 roku). W tym samym czasie liczba dzieci, nad którymi

sprawują one opiekę i wychowanie zwiększyła się o 1 013.* Przy czym w roku 2007 można zauważyć pewne zahamowanie tej tendencji – zarejestrowano 2 743 rodziny zastępcze (o 3 mniej niż rok wcześniej), wychowujące 4 153 dzieci (o 38 mniej niż rok wcześniej).

Tabela 24. Świadczenia udzielone – zadania własne powiatów

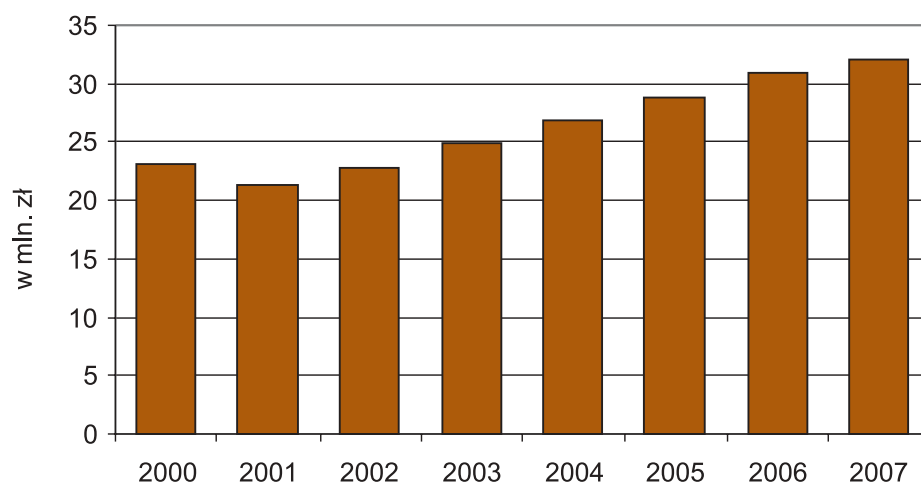
Lata Rodziny zastępcze	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Kwota świadczeń w złotych	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych
2001	3 198	21 286 397	2 416	3 178
2003	3 548	24 975 155	2 506	3 499
2005	4 054	28 893 565	2 677	3 972
2006	4 294	30 896 142	2 746	4 191
2007	4 263	32 040 157	2 743	4 153

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2001, 2003, 2005, 2006 oraz 2007 r.

Wraz ze wzrostem liczby rodzin zastępczych i liczby dzieci w nich umieszczonych rosły nakłady pomocy społecznej na ich utrzymanie. Także w roku 2007 zaobserwowano wzrost wydatków na rodziny zastępcze mimo niewielkiego zmniejszenia ich liczby.

W roku 2007 powiatowe centra pomocy rodzinie skierowały do rodzin zastępczych świadczenia na łączną kwotę ponad 32 040 tys. zł. Była to kwota o 1 144 tys. zł wyższa niż w 2006 roku mimo pewnego застоju w powstawaniu nowych rodzin zastępczych i o ponad 10 753 tys. zł większa niż w roku 2001.

Wykres 22. Środki finansowe na świadczenia dla rodzin zastępczych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2000-2007 r.

* Spadek ilości rodzin zastępczych, który zaobserwować można w dokumentacji sprawozdawczej na przełomie lat 2000 i 2001 (patrz wykres) tłumaczyć należy trwającą w tym czasie reformą systemu opieki nad dzieckiem i rodziną i związaną z nią zmianą sposobu organizowania rodzinnej opieki zastępczej. Spadek liczby rodzin zastępczych w tym okresie może mieć także związek z wejściem w fazę usamodzielnienia młodzieży urodzonej w okresie wyżu demograficznego lat 80-tych. W latach 2001-2006 systematycznie wzrastała liczba rodzin zastępczych funkcjonujących w regionie, wzrastała też ilość dzieci umieszczonych w tych rodzinach.

2. BAZA POMOCY SPOŁECZNEJ

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej

Pomoc społeczna, obok przyznawania i wypłacania przewidzianych ustawą świadczeń pieniężnych, czy udzielania świadczeń niepieniężnych (przyznawanych bez względu na osiągnięty dochód) takich jak: praca socjalna poprawiająca funkcjonowanie osób i rodzin, poradnictwo specjalistyczne czy interwencja kryzysowa, polega także na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej mogącej zapewnić kompleksowe wsparcie mieszkańcom o określonych problemach. Prowadzenie jednostek pomocowych dla takich osób stanowi ważne ogniwo w systemie pomocy. Ofertę prowadzonych przez siebie placówek pomoc społeczna kieruje do tych, którzy ze względu na wiek, stan zdrowia czy sytuację życiową wymagają okresowego wsparcia lub stałej opieki. Prowadzenie placówek pomocowych pociąga za sobą konieczność kolejnych wielomilionowych nakładów finansowych, będących istotną częścią środków w budżetach przeznaczanych przez samorządy lokalne na pomoc społeczną.

Ze względu na charakter świadczonych usług jednostki pomocy społecznej można generalnie podzielić na trzy podstawowe kategorie – jednostki całodobowe, placówki dzienne (niestacjonarne) oraz instytucje doradcze. Odrębną grupę tworzą te jednostki, które organizują i nadzorują pracę w/w placówek, kreują regionalną politykę społeczną czy pełnią funkcje kontrolne.

Do pierwszej z wymienionych kategorii należy zaliczyć miejsca opieki całodobowej przeznaczone dla osób w podeszłym wieku, osób niepełnosprawnych fizycznie, niepełnosprawnych intelektualnie (również dzieci) oraz przewlekle somatycznie i psychicznie chorych – czyli domy pomocy społecznej. Kategorię tę tworzą także całodobowe placówki dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej lub tych, nad którymi opieka ta sprawowana jest w sposób nieprawidłowy – tj. placówki opiekuńczo-wychowawcze. Placówki opiekuńczo-wychowawcze przybierają różne formy organizacyjne (np. publiczne – prowadzone przez samorząd lub inny podmiot zlecenie samorządu; rodzinne – zapewniające dzieciom wychowanie w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego), a także spełniają – w zależności od potrzeb przebywających tam dzieci, różnorodne funkcje (placówki interwencyjne – przyjmujące dzieci w sytuacjach nagłych, kryzysowych, socjalizacyjne – opiekujące się dziećmi, dla których nie znaleziono rodzinnej opieki zastępczej, wielofunkcyjne – łączące różne rodzaje usług w jednej jednostce).

Inną grupę jednostek stanowią miejsca oferujące pobyt dzienny. Są nimi przede wszystkim tzw. ośrodki wsparcia – środowiskowa forma pomocy służąca utrzymaniu osoby w jej naturalnym środowisku i przeciwdziałaniu instytucjonalizacji. W ośrodkach wsparcia świadczy się pomoc tym, którzy nie wymagają opieki całodobowej, ale ze względu na swoje problemy, czy okresowo trudną sytuację potrzebują wspomżenia w codziennym funkcjonowaniu. Do ośrodków wsparcia zalicza się: środowiskowe domy samopomocy dla osób psychicznie chorych, dzienne domy pomocy dla osób starszych, ośrodki dla bezdomnych, kluby samopomocy, jadłodajnie. W grupie jednostek niestacjonarnych (podobnie jak w grupie placówek całodobowych) należy wyróżnić także te przeznaczone dla najmłodszych czyli świetlice i ogniska dla dzieci tzw. placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, w tym opiekuńcze – organizujące czas wolny, rozwijające zainteresowania, pomagające w odrabianiu lekcji i specjalistyczne – realizujące indywidualne oddziaływania socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne.

Oferta placówek specjalistycznego poradnictwa (prawnego, rodzinnego i psychologicznego), usługi ośrodków interwencji kryzysowej i ośrodków adopcyjno-opiekuńczych tworzą kolejną, trzecią kategorię jednostek prowadzonych przez pomoc społeczną. Rolą ośrodków interwencji kryzysowej jest świadczenie specjalistycznych usług, zwłaszcza psychologicznych, prawnych i hotelowych (dostępnych przez całą dobę) – osobom, rodzinom będącym ofiarami przemocy lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej, tak by zapobiegać utrwalaniu czy pogłębianiu się problemów. Natomiast rolą ośrodków adopcyjno-opiekuńczych jest prowadzenie poradnictwa dla dzieci i rodziców dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a także działalność diagnostyczno-konsultacyjna, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka, pełnienia funkcji rodziny zastępczej czy prowadzenia placówki rodzinnej.

W roku 2007 w województwie małopolskim funkcjonowało 360 placówek prowadzących pomoc społeczną. Liczbę tę tworzą:

- 144 jednostki opieki całodobowej, w tym: 87 domów pomocy społecznej, 2 rodzinne domy pomocy i 55 placówek opiekuńczo-wychowawczych (stacjonarnych).
- 154 placówki dzienne: z czego 99 to ośrodki wsparcia (62 środowiskowe domy samopomocy dla osób chorych psychicznie, 3 dzienne domy pomocy dla osób starszych, 13 ośrodków dla osób bezdomnych, 3 jadłodajnie oraz 18 pozostałych, klasyfikowanych w sprawozdawczości w zbiorczą kategorię „inne”), a 55 dzienne placówki opiekuńczo-wychowawcze.
- W grupie 30 placówek doradczych funkcjonowało 14 ośrodków interwencji kryzysowej, 6 ośrodków adopcyjno-opiekuńczych oraz 10 jednostek specjalistycznego poradnictwa.
- Ponadto prowadzone były 32 mieszkania chronione – formy pomocy społecznej przygotowujące, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępujące pobyt w placówce całodobowej.

Na przestrzeni ostatnich siedmiu lat tj. w okresie od 2001 do 2007 roku oferta małopolskiej pomocy społecznej wzbogaciła się o 123 jednostki różnego przeznaczenia. Przybyły 43 ośrodki wsparcia, 30 placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży i 26 mieszkań chronionych, 10 ośrodków interwencji kryzysowej, 8 jednostek specjalistycznego poradnictwa, 4 domy pomocy społecznej, a także 2 rodzinne domy pomocy. Liczba ośrodków adopcyjno-opiekuńczych w porównaniu do roku 2001 się nie zmieniła. W porównaniu z rokiem 2006 powstały dodatkowe 3 mieszkania chronione, wsparcie zaoferowało kolejnych 7 placówek opiekuńczo-wychowawczych, 2 ośrodki interwencji kryzysowej oraz jednostka specjalistycznego poradnictwa. Powstały także 2 pierwsze rodzinne domy pomocy, przeznaczone dla osób starszych tj. osób wymagających stałej opieki z powodu wieku. Rodzinne domy pomocy są prowadzone jako działalność gospodarcza przez osobę fizyczną w miejscu jej zamieszkania (najczęściej we własnym domu). Podstawową różnicą pomiędzy rodzinnymi domami pomocy, a tradycyjnymi domami pomocy społecznej jest to, że są one przeznaczone dla bardzo małej liczby mieszkańców – maksymalnie 8 osób.

Liczba domów pomocy społecznej w ciągu ostatniego roku nie zmieniła się. Łączna liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych zwiększyła się o siedem (uruchomiono 2 placówki rodzinne, 4 placówki wsparcia dziennego oraz 1 placówkę wielofunkcyjną) i obecnie wynosi 110 jednostek. Natomiast o 15 zmniejszyła się liczba ośrodków wsparcia podczas, gdy w 2006 r. powstało ich aż 21 (ubyły 4 środowiskowe domy samopomocy dla osób psychicznie chorych, 5 ośrodków wsparcia dla osób bezdomnych, 3 dzienne domy dla seniorów, 1 jadłodajnia oraz 2 inne ośrodki). Statystyki wykazują także mniej o 1 ośrodek adopcyjno-opiekuńczy.

Tabela 25. Jednostki pomocy społecznej o zasięgu lokalnym i ponad gminnym finansowane z budżetu gmin i powiatów ze środków na pomoc społeczną

Rodzaj jednostki	2001	2003	2005	2006	2007
	Liczba jednostek				
Domy pomocy społecznej	83	90	87	87	87
Rodzinne domy pomocy	0	0	0	0	2
Domy dla matek	0	0	0	0	0
Ośrodki wsparcia	56	80	93	114	99
Jednostki specjalistycznego poradnictwa	2	4	8	9	10
Mieszkania chronione	6	12	24	29	32
Ośrodki interwencji kryzysowej	4	6	10	12	14
Ośrodki adopcyjno - opiekuńcze	6	6	7	7	6
Placówki opiekuńczo - wychowawcze	80	104	105	103	110

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2001, 2003, 2005, 2006 oraz 2007 r.

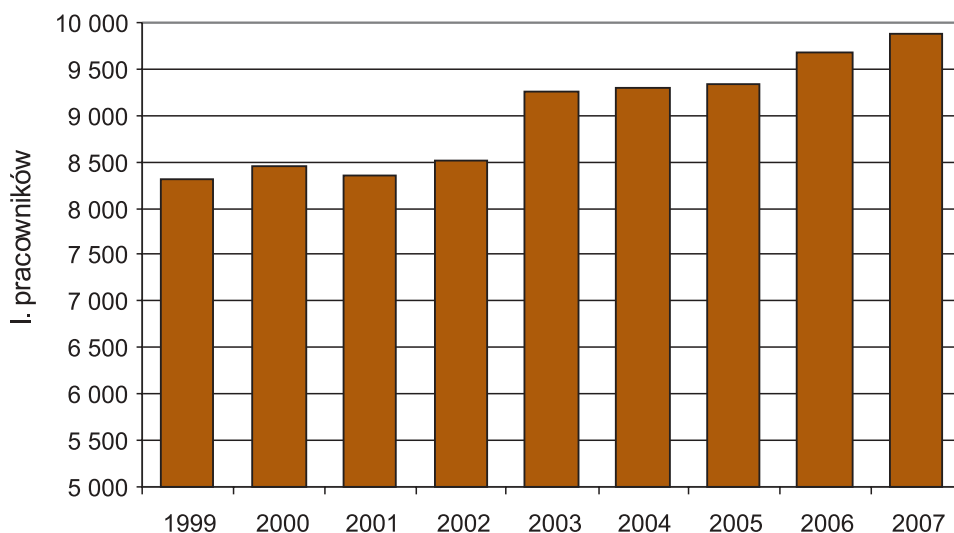
Jak wspomniano na wstępie, odrębną grupę jednostek tworzą te podmioty, które organizują i nadzorują pracę placówek opisywanych powyżej szczegółowo (gminne ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie), kreują regionalną politykę społeczną (Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie) czy pełnią funkcje kontrolne (Wydział Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie).

W Małopolsce funkcjonują 182 ośrodki pomocy społecznej (w każdej gminie), 19 powiatowych centrów pomocy rodzinie (w każdym powiecie)^{*}, 1 regionalny ośrodek polityki społecznej. Liczba tych jednostek ze względu na strukturę systemu pomocy społecznej pozostaje stała.

3. KADRA POMOCY SPOŁECZNEJ

Rozwój infrastruktury socjalnej pociąga za sobą konieczność zwiększania poziomu zatrudnienia w sektorze pomocowym. W 2007 roku w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej małopolski zatrudnionych było 9 874 pracowników, to jest o 193 osoby więcej niż w roku poprzednim, o 1 523 pracowników więcej niż w roku 2001 i o 1 562 pracowników więcej w porównaniu do roku 1999. Obserwowalny wzrost zatrudnienia wiąże się głównie ze stałym rozwojem bazy pomocy społecznej w regionie, a także zwiększaniem zatrudnienia w już istniejących jednostkach pomocowych, usprawniających jakość usług i rozszerzających ofertę.

Wykres 23. Liczebność kadry pomocy społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 1999-2007 r.

W 2007 roku w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Krakowie, jednostce organizacyjnej powołanej do realizacji zadań województwa z zakresu pomocy społecznej zatrudnionych było 23^{**} pracowników. W tym samym czasie służby wojewody zatrudniały 39 osób. Kadry małopolskich ośrodków pomocy społecznej liczyły 2 826 pracowników, w tym 1 337 pracowników socjalnych; kadry powiatowych centrów pomocy rodzinie – 239. W porównaniu z rokiem 1999 wzrosło zatrudnienie we

^{*} W powiatach grodzkich (Kraków, Nowy Sącz, Tarnów) zadania powiatowych centrów pomocy rodzinie łącznie z zadaniami ośrodków pomocy społecznej pełnią miejskie ośrodki pomocy społecznej.

^{**} W roku 1999 sprawozdanie MPiPS-03 I-XII, na którym oparta jest analiza publikowane było w formie uniemożliwiającej porównanie danych za ten okres.

wszystkich w/w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w Małopolsce, choć ich liczba (jak wspomniano powyżej) ze względu na zasady funkcjonowania systemu – nie zmienia się. Między 1999 a 2007 rokiem obsada kadrowa tych jednostek zwiększyła się: o 19 pracowników w ROPS i o 7 pracowników w służbach wojewody. Ośrodki pomocy społecznej zatrudniają obecnie o 432 pracowników więcej niż w roku 1999, powiatowe centra pomocy rodzinie – o 110 więcej.

W tym samym okresie zwiększyło się również zatrudnienie w małopolskich domach pomocy społecznej – o 791 osób, przy czym wzrosła także ich liczba (z 78 do 87).

Ośrodki wsparcia, których w latach 2000-2007^{*} przybyło 22, zatrudniały w 2007 r. o 359 pracowników więcej niż na początku tego okresu. Przy czym należy dodać, iż w 2007 r. w ośrodkach wsparcia zatrudniono 73 pracowników więcej niż rok wcześniej, choć samych instytucji tego rodzaju ubyło 15 między rokiem 2006 i 2007.

Na przestrzeni lat 2000-2006 przy wzroście liczby jednostek (o 67) zmniejszyła się liczba pracowników zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z 1 015 do 778. Główną przyczyną takiej sytuacji jest zapewne przeprowadzona reforma systemu – związana m.in. z tworzeniem placówek wielofunkcyjnych, rozwojem rodzinnych form opieki, a także zmianą zasad zatrudniania w nich pracowników. Poprzednio w znacznej części owe zasady były oparte o tzw. kartę nauczyciela (mniejsza liczba godzin pracy na 1 etat), z powodu wcześniejszego usytuowania tych form pomocy w resorcie edukacji. Natomiast w roku 2007 w porównaniu z rokiem 2006 stan zatrudnienia zwiększył się już o dodatkowych 38 etatów.

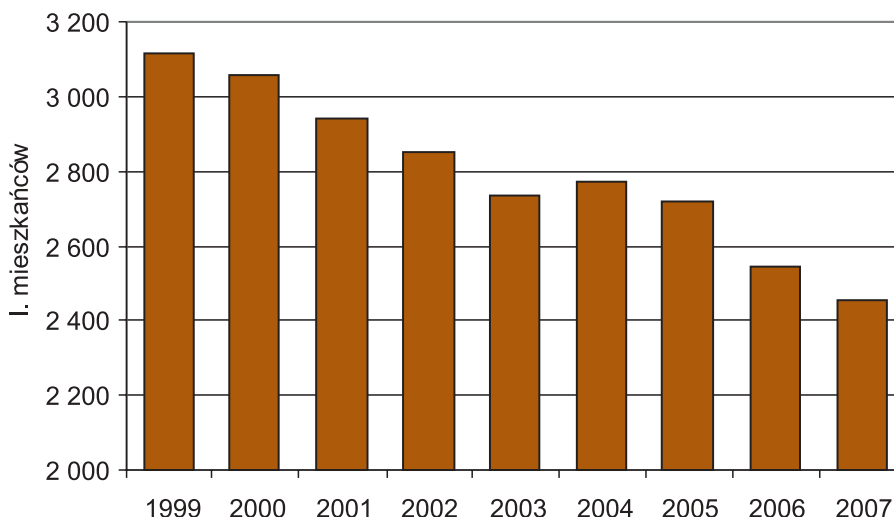
Pracownicy socjalni

Gminne ośrodki pomocy społecznej są podstawową instytucją pomocy społecznej przeciwdziałającą wykluczeniu społecznemu. Do realizacji swych kluczowych zadań ośrodki zatrudniają pracowników socjalnych. Doceniając wagę roli jaką pełnią oni prowadząc pracę socjalną i organizując znaczącą część zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej, Ustawodawca nałożył na gminy obowiązek zatrudniania tych specjalistów w określonej proporcji do liczby mieszkańców danego terenu. Zgodnie z tym założeniem na 2 000 mieszkańców gminy przypadać powinien przynajmniej jeden pracownik socjalny, przy czym bez względu na wielkość gminy powinna ona zatrudniać ich przynajmniej trzech.

Mimo, iż obecnie nie wszystkie gminy spełniają opisane kryteria, to wraz ze wzrostem ogólnej ilości kadr pomocy społecznej w województwie małopolskim przybywa także pracowników socjalnych. W małopolskich ośrodkach pomocy społecznej w 2007 roku zatrudnionych było łącznie 1 337 pracowników socjalnych, o 52 więcej niż w roku 2006 i o 302 więcej w porównaniu do roku 1999.** Przeciętna dla województwa w zakresie liczby mieszkańców przypadających na statystycznego pracownika socjalnego w 2007 roku wyniosła 2 453. Proporcja ta wraz z biegiem lat ulega systematycznej poprawie. Dla porównania w roku 1999 wynosiła ona średnio aż 3 114 mieszkańców na 1 pracownika socjalnego, a w roku 2006 przeciętnie już tylko 2 546.

* W roku 1999 sprawozdanie MPiPS-03 I-XII, na którym oparta jest analiza publikowane było w formie uniemożliwiającej porównanie danych za ten okres.

** Jedynym wyjątkiem w stałym wzroście poziomu zatrudnienia pracowników socjalnych w województwie był rok 2004, kiedy to zanotowano minimalny spadek z 1 189 pracowników zatrudnionych w roku 2003 do 1 174 zatrudnionych w roku 2004.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 1999-2007 r.; danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Krakowie.

Jak wykazano powyżej na przestrzeni ostatnich lat w małopolskich gminach systematycznie zwiększa się liczba pracowników socjalnych, a co za tym idzie zmniejsza się przeciętna liczba mieszkańców przypadających na każdego z nich. Niestety ciągle jeszcze wymaganego wskaźnika nie osiągnęło wiele z małopolskich gmin. Potrzeby w tym zakresie są także znacznie zróżnicowane terytorialnie. W roku 2007 ustawy wymóg dotyczący ilości pracowników socjalnych zatrudnianych w gminach (2 000 mieszkańców na 1 pracownika socjalnego) spełniony był w całości tylko w powiecie chrzanowskim i olkuskim (średnia gmin z danego powiatu). Pozostałe powiaty nie spełniały wymogu nałożonego ustawą o pomocy społecznej. Przy czym stosunkowo korzystną sytuację pod tym względem zanotowano w powiatach: oświęcimskim, gorlickim, limanowskim, brzeskim oraz w trzech miastach na prawach powiatu: Krakowie, Tarnowie i Nowym Sączu. Na wymienionych obszarach liczba mieszkańców przypadających na pracownika socjalnego była większa niż dopuszczalna średnio o od 11 do 382 mieszkańców.

Natomiast najtrudniejszą sytuację pod tym względem w 2007 roku zanotowano w powiatach: dąbrowskim, nowotarskim, proszowickim i wielickim (przeciętnie od 3 080 do 3 461 mieszkańców przypadających na jednego pracownika socjalnego). Ośrodki wymienionych powiatów zatrudniały też częściej niż inne mniej niż 3 pracowników socjalnych. Pozostałe powiaty zatrudniały tam na koniec 2007 roku od 2 573 do 2 816 pracowników.

Mapa 9. Średnia Liczba mieszkańców na 1 pracownika socjalnego w 2007 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2007 (stan na dzień 31 XII 2007 r.); danych Urzędu Statystycznego – Bank Danych Regionalnych 2007.

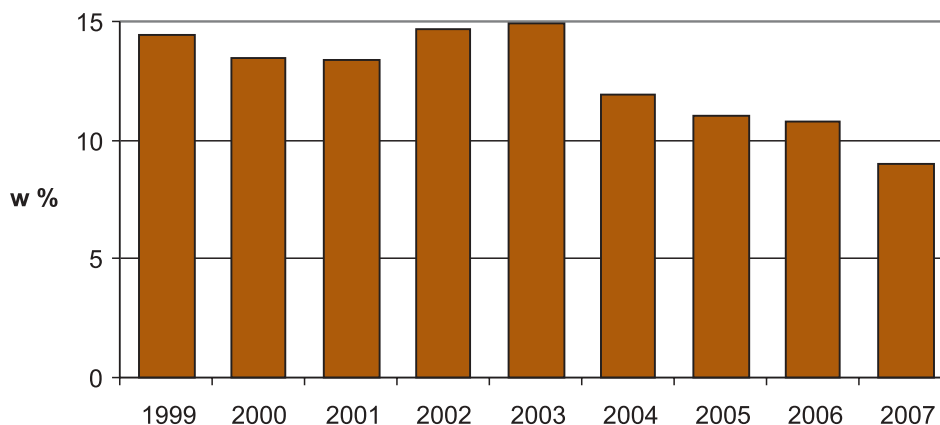
Rosnące zatrudnienie w grupie małopolskich pracowników socjalnych skutkuje też faktem, iż w roku 2007 nie zanotowano już powiatów, w których liczba mieszkańców przypadających na jednego pracownika socjalnego wyniosłaby ponad 3 500, podczas gdy roku temu w jednym z nich zanotowano taką sytuację. O jeden powiat zwiększyła się też grupa powiatów, w których na 1 pracownika socjalnego przypadało nie więcej niż 3 000 mieszkańców.

4. KORZYSTAJĄCY Z POMOCY SPOŁECZNEJ

W porównaniu z rokiem 2006 r. w roku 2007 po raz kolejny zmniejszyła się grupa mieszkańców korzystających z pomocy społecznej – o ponad 26 tysięcy osób, licząc tych którzy otrzymali świadczenie (ze 183 720 do 157 429). Licząc liczbę rodzin i ich członków świadczeniami objęto 91 337 małopolskich rodzin, tj. 296 050 osób w rodzinach – co stanowi 9% ogółu mieszkańców regionu. Wskaźnik ten jest mniejszy o 1,8% punktu procentowego niż przed rokiem.

Dla porównania, w roku 2005 ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 11% mieszkańców Małopolski. W latach poprzednich: w roku 2004 – 11,9%, w roku 2003 – 14,9%, w roku 2002 – 14,7%, w roku 2001 – 13,4%, w roku 2000 – 13,5%, a w roku 1999 – 14,4%. Przy czym przypomnieć należy, iż do roku 2004 katalog świadczeń pomocy społecznej był znacznie szerszy i obejmował formy pomocy, które aktualnie są elementami systemu ubezpieczeń społecznych i tzw. świadczeń rodzinnych.

Wykres 25. **Udział korzystających z pomocy społecznej w ludności województwa***

* odsetek liczby osób w rodzinach świadczeniobiorców w liczbie mieszkańców województwa (rzeczywista liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną – świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 1999-2007 r.; danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Krakowie.

W ostatnich latach w zasadzie sukcesywnie zmniejsza się liczba rodzin obejmowanych pomocą społeczną. Dla porównania, w roku 1999 wynosiła ona prawie 120 tysięcy, a w 2005 była już o 20 tysięcy mniejsza. W 2007 roku po raz kolejny zmalała liczba rodzin objętych pomocą (o 12 tysięcy w porównaniu do roku 2006) i wyniosła niespełna 92 tysiące. Liczba członków rodzin objętych pomocą (liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców) pomiędzy rokiem 2006 a 2007 zmniejszyła się o blisko 59 tysięcy, a w porównaniu do roku 1999 zmalała aż o 170 tysięcy osób.

Tabela 26. **Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną**

LATA	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	Liczba mieszkańców województwa	% mieszkańców województwa
		ogółem	w tym: na wsi			
1999	158 177	119 821	b.d	463 795	3 222 525	14,4
2001	158 060	116 446	65 676	433 831	3 240 928	13,4
2003	196 172	132 670	75 128	485 794	3 252 949	14,9
2005	166 852	100 763	53 618	359 866	3 260 201	11,0
2006	183 720	103 298	53 151	354 703	3 271 206	10,8
2007	157 429	91 337	49 186	296 050	3 279 036	9,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 1999-2007 r.; danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Krakowie.

Odsetek Małopolan, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców regionu wyniósł w roku 2007 – 9%. Wartość ta była niższa od ubiegłorocznej o blisko 2%. Uśredniona wartość dla województwa nie obrazuje jednak sytuacji w poszczególnych powiatach. Od-

setek klientów pomocy społecznej był w nich dość mocno zróżnicowany. Często wartości obliczone dla poszczególnych powiatów znacznie odbiegały od średniej dla województwa, przybierając w jednych wartości niższe, w innych przewyższające przeciętną dla województwa.

Najkorzystniejszą sytuację pod tym względem - tak jak i w latach 2006 i 2005 - odnotowano w Krakowie oraz powiecie krakowskim ziemskim. W Krakowie ze świadczeń pomocy społecznej w 2007 roku skorzystało 32 917 osób w rodzinach (16 767 rodzin) tj. 4,4% wszystkich mieszkańców miasta (w 2006 roku - 5,6%). Natomiast w powiecie krakowskim ziemskim udział klientów pomocy społecznej w ludności powiatu wyniósł 5,6% (4 852 rodzin, 13 967 osób w rodzinach) i był także niższy niż w 2006 r. (o 0,8%). Wśród 11 powiatów, które osiągnęły w 2007 r. korzystniejszy od średniej wojewódzkiej wskaźnik udziału mieszkańców będących klientami pomocy społecznej były także powiaty: wielicki, oświęcimski, wadowicki, tatrzański, olkuski, nowotarski, chrzanowski oraz miasta na prawach powiatu: Nowy Sącz i Tarnów (od 6,4% do 8,5%).

Pozostałych 11 powiatów Małopolski charakteryzowało się w 2007 roku wskaźnikami mniej korzystnymi niż średnia wojewódzka. Najtrudniejsza sytuacja w tym zakresie wystąpiła w powiatach: nowosądeckim (17,7%), gorlickim (17,2%), dąbrowskim (17,1%), limanowskim (16,7%) oraz tarnowskim (15,0%). Należy zauważyć, iż powiaty te także w roku 2006 charakteryzowały się najmniej korzystną sytuacją w tym względzie, przy czym także na ich terenach odnotowano spadek odsetka klientów pomocy społecznej w populacji mieszkańców powiatu, będący konsekwencją spadku liczby klientów w ogóle. W 2006 roku charakteryzowały się one następującymi (wyższymi niż obecne) wskaźnikami: nowosądecki - 20,5%, gorlicki - 20,3%, dąbrowski - 18,6%, limanowski - 19,1%, powiat tarnowski - 17,7%.

Wyższym od średniej wojewódzkiej odsetkiem klientów pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności charakteryzowały się także powiaty: proszowski, suski, myślenicki, brzeski, miechowski oraz bocheński (wskaźnik od 12,8% do 10,2%).

Mapa 10. Korzystający z pomocy społecznej w odsetkach mieszkańców w 2007 roku*

* odsetek liczby osób w rodzinach świadczeniobiorców w liczbie ludności danego powiatu (rzeczywista liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną, świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania).

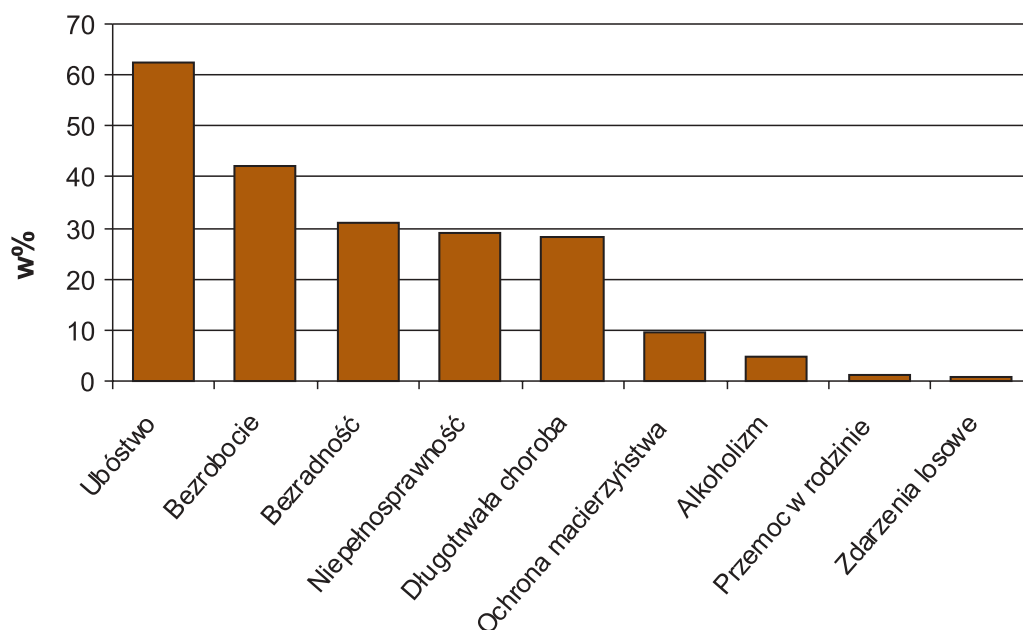
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2007 (stan na dzień 31 XII 2007 r.); danych Urzędu Statystycznego - Bank Danych Regionalnych 2007.

Można także zauważyć pewne zbieżności pomiędzy mapą problemów społecznych, sporządzoną w oparciu o odsetek mieszkańców pobierających świadczenia z pomocy społecznej w danym powiecie, a zróżnicowaniem stopy bezrobocia (udziałem zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie czynnych zawodowo mieszkańców) w Małopolsce. Dotyczą one szczególnie powiatów o najmniej korzystnych wskaźnikach. Są to powiaty: nowosądecki, gorlicki, dąbrowski i limanowski, gdzie stopa bezrobocia była jedną z najwyższych w województwie. Także w Krakowie, gdzie w 2007 r. była najniższa stopa bezrobocia w skali regionu, wskaźnik udziału klientów pomocy społecznej w ogólnej populacji mieszkańców był również najniższy w województwie.

Na przestrzeni lat najliczniejszą grupą korzystających z pomocy społecznej są rodziny z dziećmi. W 2007 roku stanowiły one 47,7% ogółu świadczeniobiorców. Należy jednak zaznaczyć, iż z roku na rok udział ten jest coraz mniejszy – w 2006 roku było to 53%, a w 2005 roku – 55%. Między 2006 i 2007 rokiem liczna rodzin z dziećmi wśród klientów pomocy społecznej zmniejszyła się o ponad 15 tysięcy. Wśród rodzin z dziećmi, które skorzystały ze świadczeń w 2007 roku 42% (tyle samo co w 2006 roku) to rodziny wielodzietne (3 i więcej dzieci), a 27,4% rodziny niepełne (o 2,3% więcej niż rok wcześniej). Rodziny emerytów i rencistów w roku 2007 stanowiły 23,9% (mniej o 0,5% niż w roku 2006) ogółu rodzin klientów pomocy społecznej.

Przyczyny udzielania pomocy społecznej są zróżnicowane. Można jednak wyróżnić problemy, które w ciągu ostatnich lat jawią się jako dominujące. Wśród nich można kolejno wyliczyć: ubóstwo, bezrobocie, bezradność życiową, niepełnosprawność, długotrwałą chorobę (w roku 2007 odpowiednio: 62,4%, 42,1%, 30,9%, 29,1% i 28,1% ogółu klientów). Znacznie rzadziej (od 9,7% do 1%) powodem przyznania pomocy były sytuacje związane z ochroną macierzyństwa, alkoholizmem, przemocą w rodzinie, zdarzeniami losowymi. Sporadycznie powodem przyznania pomocy były: bezdomność, klęska żywiołowa, trudności po opuszczeniu więzienia, placówki opiekuńczej czy inne sytuacje kryzysowe, a także sieroctwo i narkomania – w roku 2007 od 0,7 do 0,1% klientów dotyczyły takie właśnie problemy.

Wykres 26. Główne przyczyny korzystania z pomocy społecznej*

* odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z danej przyczyny w ogólnej liczbie klientów (I. osób w rodzinach świadczeniobiorców). Podane wartości nie sumują się ponieważ sytuację wielu osób charakteryzuje występowanie kilku problemów jednocześnie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2007 r. (stan na dzień 31 XII 2007 r.)

Analizując przyczyny udzielania pomocy społecznej w poprzednich latach (1999-2005) można zauważyć, iż stale wzrastał procentowy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie klientów pomocy społecznej (z 31% w roku 1999 do 49% w roku 2005). W 2006 roku po raz pierwszy od 7 lat można było zauważyć niewielki spadek (0,8%) odsetka liczby bezrobotnych klientów w stosunku do ogólnej ich liczby. Rok 2007 potwierdza odwrócenie tej tendencji – grupa klientów, którzy otrzymali wsparcie z tego tytułu zmniejszyła się o kolejne 6,1%

Pomoc społeczna to nie tylko przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych. Znaczącą część działalności stanowi świadczenie specjalistycznego poradnictwa czy organizowanie opieki w różnego typu placówkach. Jednym z obszarów działania pomocy społecznej jest też wspomniana już praca socjalna, świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym bez względu na osiągnięty dochód. Polega ona na pomocy w osobistym i społecznym usamodzielnianiu się poprzez zawieranie kontaktów interpersonalnych między pracownikiem socjalnym, a osobami wspomagany. W roku 2007 małopolskie ośrodki pomocy społecznej objęły pracą socjalną 21 814 rodzin. Łącznie tym rodzajem pomocy objęto 59 283 osób w rodzinach.

Kolejnym, podkreślanym już, obszarem działania pomocy społecznej jest działalność placówek pomocowych różnego typu. W roku 2007 z oferty placówek funkcjonujących w Małopolsce skorzystało ponad 46 tysięcy mieszkańców. Stanowi to liczbę o ponad 2,5 tysiąca większą niż przed rokiem.

Tabela 27. Jednostki pomocy społecznej o zasięgu lokalnym i ponad gminnym finansowane z budżetu gmin i powiatów ze środków na pomoc społeczną w roku 2007

Rodzaj jednostki	Liczba jednostek	Liczba miejsc*	Liczba korzystających**
Domy pomocy społecznej	87	7 637	8 174
Rodzinne domy pomocy	2	6	0
Domy dla matek	0	0	0
Ośrodki wsparcia	99	4 932	6 155
Jednostki specjalistycznego poradnictwa	10	x	4 016
Mieszkania chronione	32	125	85
Ośrodki interwencji kryzysowej	14	174	11 730
Ośrodki adopcyjno - opiekuńcze	6	x	5 510
Placówki opiekuńczo - wychowawcze	110	3 963	6 235

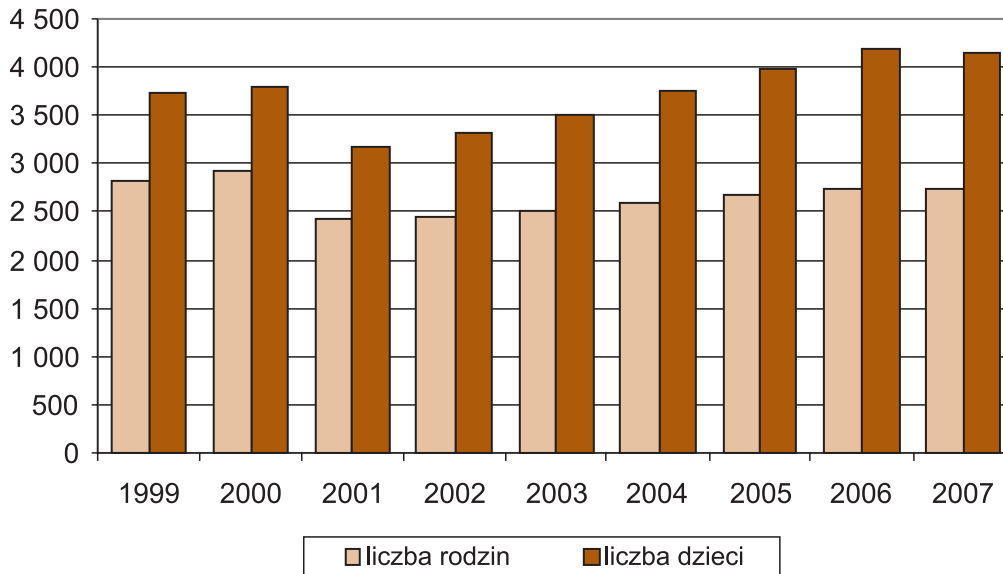
* wg statutu

** rzeczywista liczba osób korzystających z miejsc lub porad.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2007 r. (stan na dzień 31 XII 2007 r.).

W domach pomocy społecznej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzinach zastępczych w 2007 roku przebywało łącznie blisko 15 tysięcy dzieci i osób dorosłych (liczba ta jest porównywalna z poprzednim rokiem). Największa ilość pensjonariuszy przebywała w domach pomocy społecznej (dla ludzi w podeszłym wieku, przewlekłe psychicznie chorych, dorosłych i dzieci niepełnosprawnych intelektualnie) – ponad 8 tysięcy osób (podobnie jak rok wcześniej). W stacjonarnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych wychowywało się 2 038 dzieci (o 111 mniej niż przed rokiem), a 4 153 w 2 743 funkcjonujących rodzinach zastępczych.

Wykres 27. Liczba rodzin zastępczych i dzieci w rodzinach zastępczych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 1999-2007 r.

Małopolskie ośrodki wsparcia (w ramach pomocy o charakterze niestacjonarnym) takie jak: środowiskowe domy samopomocy dla osób psychicznie chorych, dzienne domy pomocy dla osób starszych objęły pomocą łącznie 6 155 osób dorosłych. Do ośrodków wsparcia nie zaliczane są placówki opiekuńczo-wychowawcze (przeznaczone dla dzieci i młodzieży) o charakterze dziennym. Są wśród nich świetlice, ogniska i kluby. Placówki tego typu zapewniają dzienną opiekę i wychowanie, a także wspierają działania rodziców w sprawowaniu opieki, zapobiegają demoralizacji. Z zajęć organizowanych w takich miejscach korzystało w 2007 roku 4 197 dzieci, o 476 więcej niż rok wcześniej.

Usługami o charakterze specjalistycznego doradztwa i terapii objęto w 2007 roku 21 256 osób. Z usług małopolskich ośrodków interwencji kryzysowej skorzystało 11 730 mieszkańców Małopolski. Jednostki specjalistycznego poradnictwa objęły swym oddziaływaniem 4 016 osób, a ośrodki adopcyjno-opiekuńcze 5 510 potrzebujących.

IV. Oświata i wychowanie

oprac. Monika Rożek, Agnieszka Szpilska, Jerzy Pyrdoł, Agnieszka Proniewicz, Marta Wiekiera

1. FINANSOWANIE OŚWIATY

Oświata, z wyłączeniem szkół artystycznych, finansowana jest przez jednostki samorządu terytorialnego. Głównym źródłem finansowania oświaty jest dla gmin, powiatów i województwa tzw. część oświatowa subwencji ogólnej oraz dotacje z budżetu państwa. Wielkość subwencji i dotacji jest jednak niewystarczająca w stosunku do zadań oświatowych realizowanych przez samorządy. Powstała w ten sposób różnica, pomiędzy wielkością subwencji a wydatkami, pokrywana jest przez samorządy z dochodów własnych. Powyższa sytuacja utrzymuje się nieprzerwanie od rozpoczęcia procesu reformowania oświaty, stając się powoli trwałym elementem systemu finansowania edukacji. W roku 2007 wysokość subwencji oświatowej przekazana jednostkom samorządu terytorialnego wyniosła 2 741,5 mln zł. Z kolei wydatki samorządów na oświatę ukształtowały się na poziomie 3 425,2 mln zł. Różnica pokrywana przez samorządy wyniosła 683,7 mln zł. Analiza wydatków na oświatę w latach 1999 – 2007 wskazuje na systematyczny wzrost środków finansowych przeznaczanych przez samorządy na zadania edukacyjne. W mijającym roku przeznaczono na oświatę o 243,8 mln zł więcej, niż rok wcześniej. Na ten znaczący wzrost w dużej mierze miały wpływ wydatki gmin większe o 105,1 mln zł. Podobnie jak w latach ubiegłych więcej środków przeznaczono na sfinansowanie wynagrodzeń nauczycieli. Nie bez znaczenia była również zwiększająca się liczba inwestycji modernizujących bazę dydaktyczną. W roku 2007 jednostki samorządu terytorialnego przeznaczyły na inwestycje oświatowe 240,4mln zł o około 9 % więcej niż w roku ubiegłym.

Tabela 28. Dochody jednostek samorządu terytorialnego na zadania oświatowe

Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje	Ogółem	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwo
	w mln złotych				
1999	1428,6	773,0	239,0	386,9	29,7
2001	1962,9	959,5	389,2	576,1	38,1
2003	2192,8	1174,9	401,3	582,5	34,1
2005	2464,5	1268,3	466,5	680,6	49,1
2006	2560,1	1320,2	489,7	696,4	53,8
2007	2741,5	1425,3	527,4	738,2	50,0

Źródło: Ministerstwo Finansów

Tabela 29. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na zadania oświatowe finansowane z subwencji i dochodów własnych

Oświata i wychowanie	Ogółem	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwo
	<i>w mln złotych</i>				
1999	2113,8	1117,9	287,4	663,6	44,9
2001	2384,3	1238,5	403,4	698,7	43,7
2003	2625,5	1402,7	420,4	762,9	39,5
2004	2810,1	1495,4	454,2	814,2	46,3
2005	2979,7	1565,8	486,6	863,3	64,0
2006	3181,4	1665,1	529,9	914,8	71,6
2007	3425,2	1801,4	562,9	993,8	67,1

Źródło: Ministerstwo Finansów

2. BAZA MATERIALNA

Struktura własnościowa sieci szkół i placówek oświatowych, zmieniona zasadniczo w latach 1996-1999, od kilku lat nie ulega większym przekształceniom. Do obowiązkowych zadań gmin należy prowadzenie zarówno szkół podstawowych jak i gimnazjów. Szkoły ponadgimnazjalne oraz policealne prowadzone są w większości przez powiaty. Województwo jest organem prowadzącym dla szkół policealnych o zasięgu regionalnym oraz dla kolegiów nauczycielskich, placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych, a także młodzieżowych ośrodków wychowawczych i szkół funkcjonujących przy zakładach opieki zdrowotnej. System szkolnictwa w województwie uzupełniają szkoły prowadzone przez administrację centralną, organizacje społeczne, związki wyznaniowe oraz osoby fizyczne i prawne.

Nieprzerwanie od kilku lat bardzo dynamicznie rozwijało się szkolnictwo niepubliczne wszystkich szczebli. Dynamika wzrostu ulegała jednak w ostatnich latach pewnemu wyhamowaniu. W roku szkolnym 2006/2007 utrzymała się dodatnia tendencja rozwoju szkolnictwa niepublicznego, lecz wzrost liczby tych szkół wynosił tylko 5,2% w stosunku do roku poprzedniego. Wśród podmiotów niepublicznych prowadzących szkoły tego typu dominują osoby fizyczne oraz podmioty prawa handlowego. Aktywność małopolskich stowarzyszeń koncentruje się przede wszystkim na prowadzeniu szkół podstawowych i gimnazjalnych. Stowarzyszenia są również obecne wśród organów prowadzących pozostałe rodzaje szkół. Rok szkolny 2006/2007 wykazuje dalszy spadek liczby wszystkich szkół o 3,1% w stosunku do ub. roku, w tym szkół prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego o 3,8% w stosunku do roku 2006/2007, co związane jest z ciągle zmniejszającą się liczbą dzieci i młodzieży objętych nauką, a także wzrostem liczby szkół prowadzonych przez osoby fizyczne i prawne.

Tabela 30. Organy prowadzące szkół

Szkoly prowadzone przez		
Łącznie:	1999/2000	3447
	2002/2003	3751
	2004/2005	3699
	2005/2006	3646
	2006/2007	3535
jednostki samorządu terytorialnego	1999/2000	3103
	2002/2003	3246
	2004/2005	3122
	2005/2006	3042
	2006/2007	2927
jednostki administracji centralnej	1999/2000	42
	2002/2003	44
	2004/2005	43
	2005/2006	42
	2006/2007	40
organizacje społeczne	1999/2000	87
	2002/2003	133
	2004/2005	144
	2005/2006	159
	2006/2007	148
związki wyznaniowe	1999/2000	25
	2002/2003	37
	2004/2005	44
	2005/2006	40
	2006/2007	38
pozostałe (osoby fizyczne i prawne)	1999/2000	190
	2002/2003	291
	2004/2005	346
	2005/2006	363
	2006/2007	382

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

W roku szkolnym 2006/2007 w województwie istniały 1524 szkoły podstawowe. W porównaniu z pierwszym rokiem wdrażania nowego systemu edukacji (1999/2000) liczba szkół podstawowych zmniejszyła się o 175, tj. o 10,3%. Odnotowane zmniejszenie liczby szkół podstawowych jest kontynuacją procesu zapoczątkowanego w roku 1999 reformą systemu edukacji oraz obiektywnymi czynnikami demograficznymi. Zmniejszenie liczby dzieci w wieku szkolnym wskutek mniejszego przyrostu naturalnego, połączone z wprowadzeniem zasady finansowania oświaty zawierającej się w formule „pieniądz podąża za uczniem”, skutkuje podejmowaniem przez gminy głębokich programów restrukturyzacji szkół.

Likwidacji części szkół podstawowych towarzyszy dalszy stały wzrost liczby gimnazjów z 526 w roku szkolnym 1999/2000 do 714 w roku szkolnym 2006/2007. W porównaniu do pierwszego roku funkcjonowania tych szkół, w Małopolsce nastąpił wzrost liczby placówek o 188, tj. o 35,7%. Większość powstających szkół gimnazjalnych jest tworzonych w nowych, dobrze wyposażonych obiektach dydaktycznych, powstałych w wyniku prowadzonych przez gminy inwestycji.

Liczba pomieszczeń przeznaczonych do nauki w szkolnictwie zarówno w szkołach podstawowych jak i w gimnazjach ciągle nieznacznie się powiększa, co przy malejącej liczbie uczniów poprawia warunki nauki młodzieży (w roku szkolnym 2005/2006 w 20 205 pomieszczeniach uczyło się 375 454 uczniów szkół podstawowych i gimnazjum, natomiast w roku 2006/2007 w 20 259 pomieszczeniach pobierało naukę 358 574 uczniów, tj. o 13 880 uczniów mniej niż w roku poprzednim).

Szkolnictwo średnie (ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne)

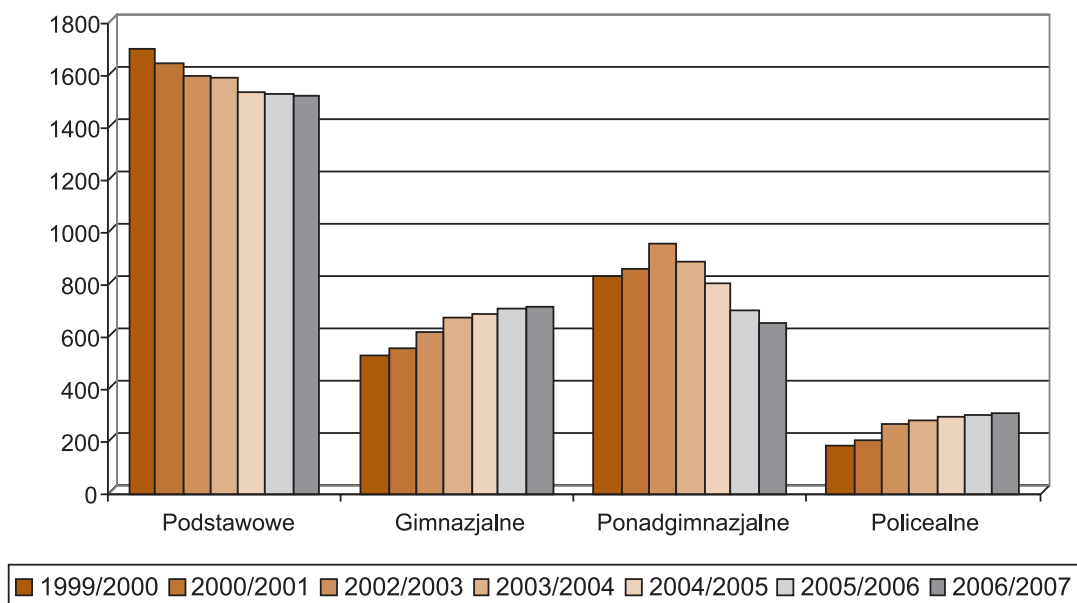
W mijającym roku obserwujemy wyraźny spadek liczby szkół ponadgimnazjalnych i policealnych w Małopolsce. W roku szkolnym 2005/2006 funkcjonowało ich 1373 (łącznie ze szkołami dla dorosłych), natomiast w roku szkolnym 2006/2007 liczba ta zmniejszyła się o 120 szkół, tj. o 8,7% i wynosiła 1253 szkoły. Spadek ten wynika głównie ze zmniejszenia się liczby szkół technicznych i profilowanych oraz szkół dla dorosłych.

Tabela 31. Liczba szkół według typów

Szkoły	1999/2000	2002/2003	2004/2005	2005/2006	2006/2007
Podstawowe	1699	1594	1536	1527	1524
Podstawowe	1564	1479	1434	1429	1430
Filialne	128	97	82	77	73
Artystyczne I stopnia	4	5	5	5	5
Sportowe	3	4	4	4	4
Małe szkoły	-	9	11	12	12
Gimnazjalne	526	619	683	706	714
Ponadgimnazjalne	828	953	829	722	652
Ogólnokształcące	178	207	207	205	204
Techniczne i profilowane	454	517	452	352	284
Zasadnicze zawodowe	196	229	170	165	164
Policealne	182	263	295	298	305
Dla dorosłych	212	322	356	374	296

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Wykres 28. Szkoły w latach 1999-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

Kształcenie osób niepełnosprawnych

Rok szkolny 2006/2007 przyniósł spadek liczby uczniów kształcących się w szkołach specjalnych wszystkich szczebli nauki: szkołach podstawowych (8,9%), gimnazjach (1%), szkołach ponadgimnazjalnych (4,3%) i szkołach policealnych (8%).

Nie zmieniła się natomiast struktura kształcenia osób niepełnosprawnych, w której dominują klasy integracyjne, terapeutyczne lub wyrównawcze w szkołach ogólnodostępnych w stosunku do szkół specjalnych. Powyższa sytuacja odpowiada współczesnym standardom kształcenia osób niepełnosprawnych, zgodnie z którymi zastępuje się kształcenie zlokalizowane w szkołach specjalnych – kształceniem integracyjnym.

Tabela 32. Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Szkoły specjalne		uczniowie
szkoły podstawowe specjalne	1999/2000	3933
	2002/2003	2257
	2004/2005	2081
	2005/2006	1975
	2006/2007	1799
klasy integracyjne w szkołach podstawowych	1999/2000	530
	2002/2003	1039
	2004/2005	1360
	2005/2006	1414
	2006/2007	1447
gimnazja specjalne	1999/2000	1021
	2002/2003	2539
	2004/2005	2354
	2005/2006	2222
	2006/2007	2200
klasy integracyjne przy szkołach gimnazjalnych	1999/2000	64
	2002/2003	460
	2004/2005	681
	2005/2006	763
	2006/2007	894
szkoły ponadgimnazjalne	1999/2000	3046
	2002/2003	2197
	2004/2005	2347
	2005/2006	2570
	2006/2007	2460
szkoły policealne	1999/2000	202
	2002/2003	232
	2004/2005	144
	2005/2006	224
	2006/2007	206

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Nauczanie języków obcych w szkołach

Nauczanie języków obcych jest coraz ważniejszym elementem edukacji w systemie kształcenia. W roku szkolnym 2006/2007 w szkołach dla dzieci i młodzieży realizowana była nauka następujących języków obcych: angielskiego, francuskiego, niemieckiego, rosyjskiego oraz w mniejszym stopniu innych m.in. łaciny, hiszpańskiego i włoskiego. Dominującym językiem obcym wśród ogólnej liczby uczniów

wszystkich typów szkół jest język angielski. Szczególnie jest to widoczne w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych, gdzie języka angielskiego uczyło się: w gimnazjach 81,4% oraz w szkołach ponadgimnazjalnych 88,4% ogółu uczniów. Taka tendencja jest widoczna od kilku lat. Drugim językiem obcym najchętniej wybieranym przez młodzież w Małopolsce jest język niemiecki. W gimnazjach uczyło się go 21,9% uczniów, natomiast w szkołach ponadgimnazjalnych 67%. Zdecydowanie rzadziej wybierane są przez młodzież klasy z językiem francuskim. Języka włoskiego i hiszpańskiego uczy się młodzież sporadycznie. Na uwagę zasługuje fakt, że większa ilość młodzieży uczy się języków romańskich dopiero na poziomie szkoły średniej. Ma to zdecydowany wpływ na poziom znajomości tych języków w późniejszym okresie oraz ilości osób kontynuujących naukę podczas studiów. Odnotowuje się systematyczny spadek liczby uczących się języka rosyjskiego na wszystkich poziomach kształcenia.

Tabela 33. Nauczanie języków obcych w szkołach

Szkoły	lata	% ogółu uczniów w szkołach uczących się języka obcego						
		angielski	francuski	niemiecki	rosyjski	włoski	hiszpański	łacina
Podstawowe	2000/2001	48,8	2,0	17,9	1,8	-	-	-
	2003/2004	58,8	1,2	15,9	0,5	-	-	-
	2004/2005	41,8	0,6	11,6	0,3	-	0,1	-
	2005/2006	42,1	0,5	10,6	0,2	-	-	-
	2006/2007	43,0	0,4	9,4	0,1	-	-	-
Gimnazja	2000/2001	79,4	6,8	41,6	3,5	0,1	-	-
	2003/2004	79,3	2,6	33,4	1,2	0,1	0,1	-
	2004/2005	79,4	2,1	26,4	0,6	-	0,1	-
	2005/2006	80,9	1,7	24,7	0,5	0,1	0,1	-
	2006/2007	81,4	1,6	21,9	0,4	0,1	0,1	-
Szkoły ponadgimnazjalne	2000/2001	x	x	x	x	x	x	x
	2003/2004	84,1	13,7	63,1	12,9	1,6	0,5	3,1
	2004/2005	82,7	13,2	62,6	10,9	1,4	0,5	2,8
	2005/2006	87,0	13,5	65,9	10,2	1,4	0,6	2,7
	2006/2007	88,4	13,3	67,0	9,3	1,5	0,8	2,8
Policealne	2000/2001	41,1	6,0	12,3	2,4	0,3	0,3	-
	2003/2004	44,6	4,9	9,9	2,5	0,6	0,6	1,2
	2004/2005	43,6	3,9	10,8	2,8	0,2	0,2	0,6
	2005/2006	43,0	3,3	10,2	3,1	0,2	-	0,7
	2006/2007	34,0	2,9	7,4	2,2	-	-	1,1
Szkoły	lata	Uczący się języka obcego ogółem						
Ogółem szkoły wszystkich typów	2000/2001	339140	37431	187361	47285	2091	918	4610
	2003/2004	391768	26467	178163	20809	2196	1024	4406
	2004/2005	351842	25797	166891	19092	2333	1145	4519
	2005/2006	351096	24480	162582	17193	2255	1097	4185
	2006/2007	343603	23269	152578	14889	2288	1257	4334

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Wychowanie przedszkolne

Od 1999 do 2004 roku w niewielkim stopniu zmieniała się liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Od roku 2004/2005 następuje wzrost liczby dzieci w przedszkolach. W ciągu trzech lat liczba dzieci w przedszkolach wzrosła o 4 120, tj. o 7,3%. Łącznie w województwie małopolskim w roku 2006/2007 uczęszczało do przedszkoli ponad 60,2 tys. dzieci w wieku 3-6 lat. Ponad 19,0 tys.

dzieci – głównie sześciolatków uczęszczało w tym czasie do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Około 2/3 miejsc przedszkolnych znajduje się w mieście a 1/3 na wsi. Taka niekorzystna tendencja utrzymuje się nieprzerwanie od 1999 roku. Liczba przedszkoli w miastach i na wsiach zrównała się w roku 2006/2007, lecz liczba miejsc w tych przedszkolach i liczba dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego ciągle jest o połowę mniejsza na wsiach niż w miastach.

Tabela 34. Przedszkola i oddziały przedszkolne

Przedszkola		Przedszkola	Miejsca	Dzieci
Woj. małopolskie	1999/2000	831	59239	59668
	2002/2003	798	59083	56170
	2004/2005	791	59125	57212
	2005/2006	794	60547	58212
	2006/2007	808	60903	60290
Miasta	1999/2000	392	39216	40383
	2002/2003	393	39514	37858
	2004/2005	389	39216	38438
	2005/2006	394	40495	39171
	2006/2007	404	40613	40455
Wieś	1999/2000	439	20023	19285
	2002/2003	405	19569	18312
	2004/2005	402	19909	18774
	2005/2006	400	20052	19041
	2006/2007	404	20290	19835
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych				
Woj. małopolskie	1999/2000	1048		20994
	2002/2003	1001		19512
	2004/2005	1011		19049
	2005/2006	1022		18960
	2006/2007	1026		19269

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

3. UCZNIOWIE

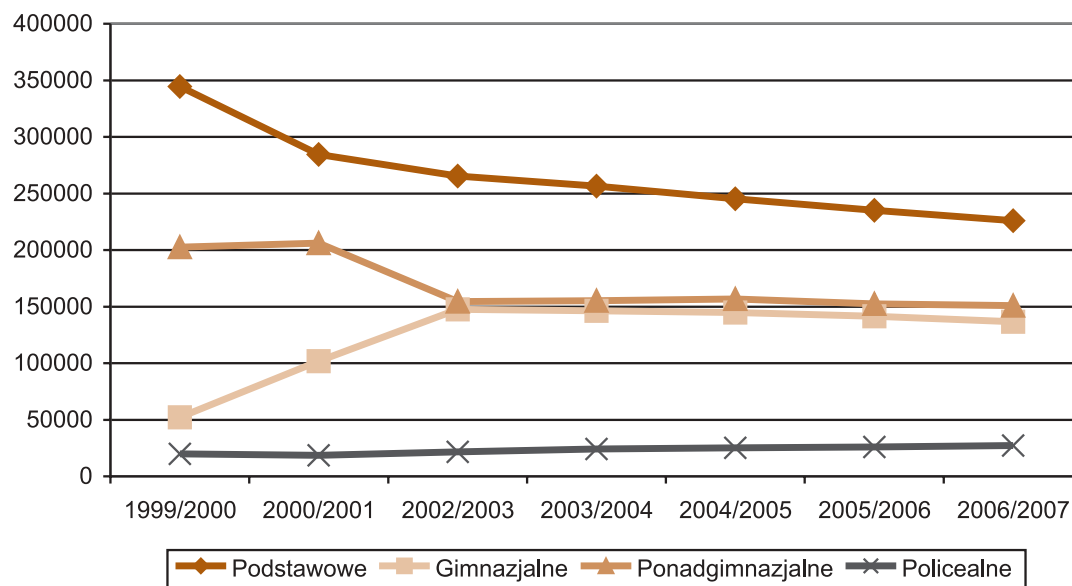
Zmiany zachodzące w sieci szkolnej warunkowane są przede wszystkim liczbą uczniów w poszczególnych typach szkół. Pomędzy rokiem szkolnym 1999/2000 a 2005/2006 liczba uczniów szkół podstawowych spadła o ponad 109 tys. W ostatnich siedmiu latach spadek liczby uczniów szkół podstawowych utrzymuje się na poziomie ok. 10 tys. uczniów rocznie. Sytuacja demograficzna nie wskazuje na zmianę tendencji spadkowej w najbliższych latach. Dotyczy to również szkół gimnazjalnych, gdzie corocznie trafiają absolwenci kolejnych (zmniejszających się liczebnie) roczników ze szkół podstawowych. W ostatnich trzech latach nastąpiło zmniejszanie się liczby uczniów szkół ponadgimnazjalnych corocznie około 3 000. Zwiększa się natomiast od kilku lat liczba uczniów szkół policealnych

Tabela 35. Liczba uczniów w poszczególnych typach szkół

Uczniowie	1999/2000	2002/2003	2004/2005	2005/2006	2006/2007
Podstawowe	344 491	265 410	245 216	235 236	225 957
Podstawowe	339 121	260 343	240 675	230 753	221 694
Sportowe	1754	1839	1764	1704	1653
Filialne	2733	2150	1740	1709	1532
Artystyczne I stopnia	883	884	892	903	901
Małe szkoły	-	194	145	167	177
Gimnazjalne	52 207	147 601	144 807	141 415	136 616
Ponadgimnazjalne	202 430	154 547	159 090	155 158	150 843
Ogólnokształcące	70 699	62 777	65 368	65 287	64 725
Techniczne i profilowane	81 316	67 658	70 783	67 442	63 704
Zasadnicze zawodowe	50 415	24 112	22 939	22 429	22 414
Policealne	19 841	21 609	25 209	26 080	27 110

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Wykres 29. Uczniowie w latach 1999-2007

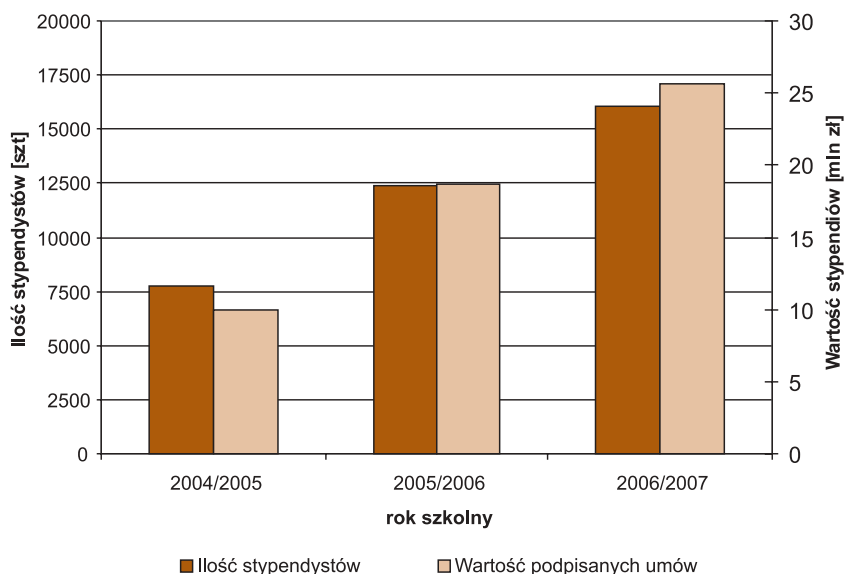
Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

w ostatnim roku o 1030 uczniów, tj. 3,9%.

W roku 2004 Województwo Małopolskie rozpoczęło wdrażanie Działania 2.2. „Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne” w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej.

W ramach programu przyznano łącznie 36 161 stypendiów. Ilość stypendystów w roku szkolnym

Wykres 30. Stypendia w ramach Działania 2.2 ZPORR

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Funduszy Europejskich

2006/2007 wyniosła 16050.

Również w 2004 roku rozpoczęto wdrażanie w Małopolsce Regionalnego Programu Stypendialnego, który jest odpowiedzią na zwiększające się trudności uczniów i studentów w pokonywaniu barier materialnych. Program ten skierowany jest do beneficjentów, którzy nie kwalifikują się do pomocy w ramach funduszy unijnych.

Od roku 2004 roku swoją działalność prowadzi SAPERE AUSO Małopolska Fundacja Stypendialna, utworzona przez Województwo Małopolskie jako jeden z elementów regionalnego systemu stypendialnego. Finansowym fundamentem działalności Fundacji były środki pieniężne przekazane przez Województwo Małopolskie w formie funduszu założycielskiego oraz środki ofiarowane przez darczyńców, którymi są wiodące podmioty gospodarcze regionu. W roku 2004 Małopolska Fundacja Stypendialna przyznała łącznie 172 stypendia na łączną kwotę 610 tys. zł. W roku 2005 Fundacja przyznała 381 stypendiów, na łączną kwotę 981,05 tys. zł, liczba stypendystów wzrosła o ponad 100%. Głównymi odbiorcami pomocy stypendialnej Fundacji byli studenci i uczniowie wykazujący się szczególnymi osiągnięciami edukacyjnymi, artystycznymi i sportowymi, mającymi jednak trudności materialne w realizacji swoich aspiracji edukacyjnych. W roku 2006 „Sapere Auso” Małopolska Fundacja Stypendialna zrealizowała projekty stypendialne i stażowe, w ramach których wsparcie finansowe o łącznej wartości 1 885,9 tys. zł, otrzymało 432 beneficjentów. Stypendia otrzymali uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz studenci szczególnie wyróżniający się. W roku 2007 Fundacja zrealizowała projekty stypendialne i stażowe, w ramach których z finansowego wsparcia korzystało łącznie 311 beneficjentów.

Łączna wartość świadczeń udzielonych beneficjentom fundacji w ubiegłym roku wyniosła blisko 1,7 mln zł.

Ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżetu państwa przyznane zostały stypendia dla doktorantów, z zakresu dziedzin naukowych przyczyniających się do rozwoju strategicznych obszarów regionu. W ramach Działania 2.6 ZPORR „Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy”, wsparcie finansowe uzyskały cztery projekty stypendialne. W sumie z pomocy stypendialnej skorzystało 115 osób (47 mężczyzn i 68 kobiet).

Wypłacone zostały stypendia na łączną kwotę 2 331 000 PLN (dodatkowo jeden z projektów przewidywał dodatek badawczy na kwotę 240 000 PLN).

W całości z Europejskiego Funduszu Społecznego sfinansowano staże dla absolwentów małopolskich uczelni wyższych w przedsiębiorstwach służące transferowi wiedzy i innowacji pomiędzy sek-

torem badawczo – rozwojowym, a przedsiębiorstwami.

Uczniowie małopolskich szkół mogą ubiegać się również o pomoc materialną ze środków zarezerwowanych na ten cel w budżecie państwa. Poszczególne samorządy prowadzące szkoły różnych

Tabela 36. Liczba uczniów otrzymujących pomoc materialną

Wyszczególnienie	Liczba uczniów w roku szkolnym (2006/2007) otrzymujących stypendia
Stypendium za wyniki w nauce lub osiągnięcia sportowe	6802
Stypendium Prezesa Rady Ministrów	624
Otrzymujący stypendium ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania	1982
Otrzymujący stypendium ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego	85
Stypendium przyznane przez osoby fizyczne lub osoby prawne inne niż JST	5773
Dofinansowanie zakupu podręczników szkolnych	9600
Otrzymujący stypendium ze środków ZPORR Działanie 2.2	17228
Pomoc materialna na podstawie rządowego programu dla uczniów pochodzących z rodzin byłych pracowników PGR	521
Stypendium szkolne - uczniowie szkół podstawowych	46079
Stypendium szkolne – uczniowie gimnazjów	25533
Stypendium szkolne – uczniowie szkół ponadgimnazjalnych bez policealnych	17272
Stypendium szkolne – uczniowie szkół policealnych	455
Stypendium szkolne - słuchacze kolegiów	60
Zasiłek szkolny – uczniowie szkół podstawowych	652
Zasiłek szkolny – uczniowie gimnazjów	362
Zasiłek szkolny – uczniowie szkół ponadgimnazjalnych bez policealnych	275
Zasiłek szkolny – uczniowie szkół policealnych	4
Zasiłek szkolny – słuchacze kolegiów	111
Pomoc w ramach programów rządowych	8419

Źródło: System Informacji Oświatowej – Kuratorium Oświaty w Krakowie

typów coraz częściej przyznają najzdolniejszym uczniom premie za wyniki w nauce.

Jakość nauczania

Wyniki egzaminów zewnętrznych ze sprawdzianu na zakończenie szkoły podstawowej w Małopolsce wypadły na tle innych województw bardzo dobrze. Uczniowie województwa małopolskiego

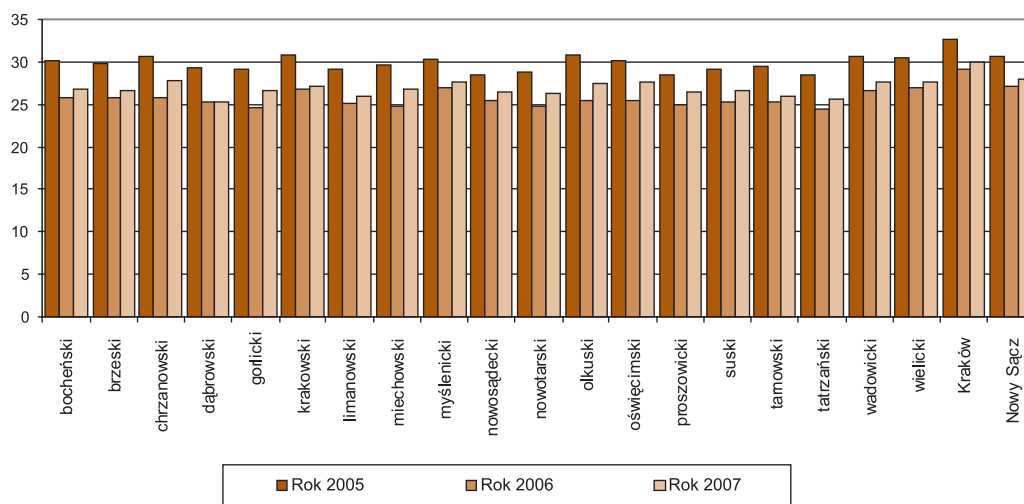
Tabela 37. Sprawdzian na zakończenie szkoły podstawowej

Województwo	Wynik ogółem		
	Maksymalna liczba punktów 40		
	2005	2006	2007
Polska	74%	63%	66%
dolnośląskie	74%	64%	67%
kujawsko-pomorskie	72%	60%	65%
lubelskie	74%	63%	67%
lubuskie	72%	61%	64%
łódzkie	74%	63%	67%
małopolskie	76%	66%	69%
mazowieckie	76%	66%	69%
opolskie	75%	64%	67%
podkarpackie	73%	64%	67%
podlaskie	74%	62%	67%
pomorskie	73%	62%	65%
śląskie	73%	62%	65%
świętokrzyskie	72%	61%	65%
warmińsko-mazurskie	73%	62%	64%
wielkopolskie	73%	63%	63%
zachodniopomorskie	72%	62%	61%

* Wyniki sprawdzianu w województwach – uczniowie bez dysfunkcji i z dysleksją – liczba uczniów 443 963, co stanowi 98,14% wszystkich zdających.

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna

Wykres 31. Egzamin w klasach VI szkół podstawowych

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

skiego oraz uczniowie województwa mazowieckiego uzyskali najlepsze wyniki spośród wszystkich szóstoklasistów.

Najlepsze wyniki osiągnęli uczniowie szkół podstawowych w następujących powiatach:

Miasto Kraków, powiat olkuski, krakowski, chrzanowski, myślenicki, wadowicki, wielicki oraz Miasto Nowy Sącz.

Egzamin Gimnazjalny w 2007 roku został przeprowadzony po raz szósty. Celem jego było sprawdzenie opanowania przez gimnazjalistów wiadomości i umiejętności określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych.

Wszyscy gimnazjaliści w kraju wykonywali te same zadania – dlatego wyniki egzaminu są w pełni porównywalne. Zostały one wykorzystane w rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych, a także w ocenie pracy szkół i doskonaleniu pracy nauczycieli.

Porównując wyniki egzaminu gimnazjalnego uczniów z Małopolski na tle innych województw dostrzegamy, iż w obu częściach zarówno w humanistycznej jak i matematyczno-przyrodniczej w 2007 roku

Tabela 38. Egzamin gimnazjalny – część humanistyczna

Województwo	Wynik ogółem		
Maks. liczba punktów	50		
	2005	2006	2007
Polska	66,4%	62,8%	63,0%
dolnośląskie	65,0%	61,3%	61,8%
kujawsko-pomorskie	65,3%	59,9%	60,5%
lubelskie	67,0%	64,4%	64,4%
lubuskie	64,9%	61,5%	61,4%
łódzkie	65,0%	61,9%	62,4%
małopolskie	68,6%	65,2%	65,6%
mazowieckie	68,9%	64,8%	65,7%
opolskie	63,1%	60,6%	61,2%
podkarpackie	67,0%	64,2%	64,0%
podlaskie	65,7%	62,5%	62,2%
pomorskie	65,6%	60,0%	60,4%
śląskie	67,1%	63,4%	63,6%
świętokrzyskie	65,5%	61,8%	62,6%
warmińsko-mazurskie	63,0%	60,6%	59,5%
wielkopolskie	66,2%	62,6%	61,8%
zachodniopomorskie	64,8%	62,6%	62,0%

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna

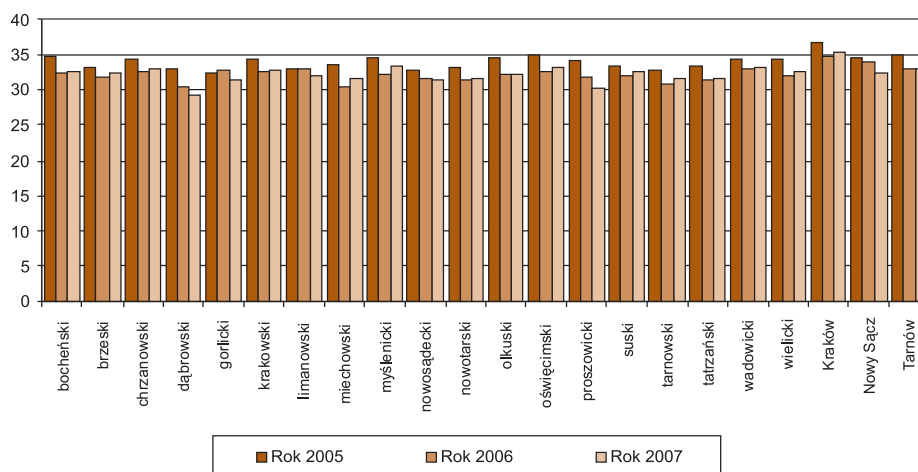
Tabela 39. Egzamin gimnazjalny – część matematyczno-przyrodnicza

Województwo	Wynik ogółem		
Maks. liczba punktów	50		
	2005	2006	2007
Polska	48,5%	47,8%	50,6%
dolnośląskie	47,7%	47,3%	49,9%
kujawsko-pomorskie	47,3%	46,7%	49,0%
lubelskie	48,6%	47,3%	50,4%
lubuskie	45,5%	45,1%	48,3%

łódzkie	49,8%	48,7%	51,4%
małopolskie	49,9%	49,4%	52,4%
mazowieckie	51,7%	50,5%	53,5%
opolskie	47,1%	46,8%	49,8%
podkarpackie	48,4%	47,1%	50,4%
podlaskie	49,5%	48,6%	51,3%
pomorskie	48,7%	48,2%	50,1%
śląskie	47,7%	47,7%	50,0%
świętokrzyskie	49,1%	46,7%	50,3%
warmińsko-mazurskie	45,6%	45,3%	49,1%
wielkopolskie	47,5%	46,8%	49,5%
zachodniopomorskie	46,1%	46,0%	48,9%

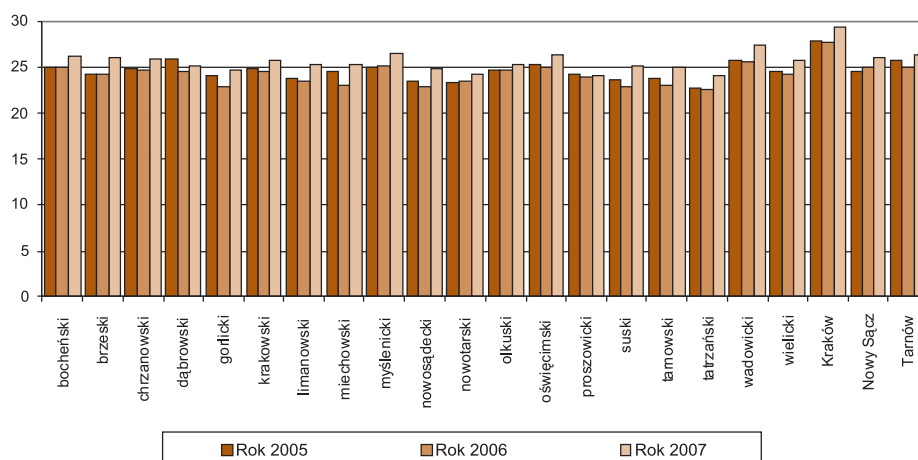
Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna

Wykres 32. Egzamin gimnazjalny – część humanistyczna

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

Wykres 33. Egzamin gimnazjalny – część matematyczno-przyrodnicza

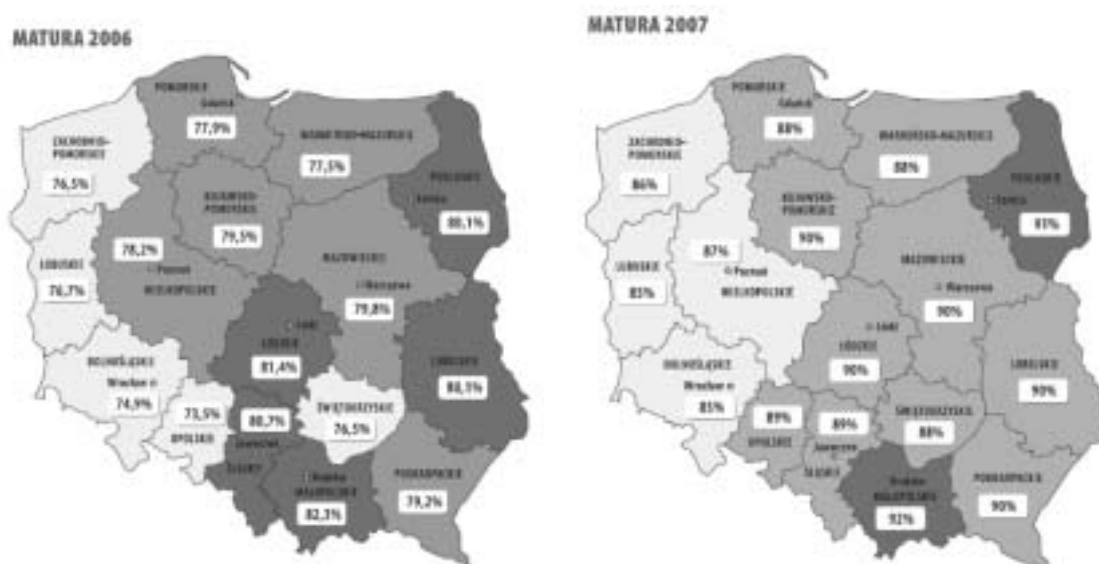
Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

Małopolska zajęła drugie miejsce zaraz po województwie mazowieckim. Podobne wyniki uzyskali gimnazjaliści w roku ubiegłym. Egzamin w całej Polsce w porównaniu do ubiegłego roku wypadł lepiej.

Najlepsze wyniki z egzaminu gimnazjalnego z obu części tj. z części humanistycznej oraz części matematyczno-przyrodniczej osiągnęli uczniowie gimnazjów w Krakowie oraz w powiatach: myślenickim, oświęcimskim, wadowickim i chrzanowskim.

Uczniowie zdający egzamin maturalny w roku 2006 oraz 2007 otrzymywali świadectwo dojrzałości jeżeli uzyskali średnią ze wszystkich pięciu egzaminów obowiązkowych nie niższą niż 30% punktów oraz zdali co najmniej cztery egzaminy obowiązkowe. Konieczne było przystąpienie do wszystkich pięciu. W roku 2007 o świadectwo dojrzałości ubiegało się 422 991 osób w skali kraju. Otrzymało je

Mapa 11. Odsetek uczniów, którzy zdali egzamin maturalny w latach 2006 i 2007

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna

Tabela 40. Egzamin maturalny

Województwo	Wyniki		
	2005	2006	2007
Polska	86,5%	79,0%	89%
dolnośląskie	84,8%	74,9%	85%
kujawsko-pomorskie	86,0%	79,5%	90%
lubelskie	87,7%	80,1%	90%
lubuskie	83,5%	76,7%	85%
łódzkie	87,1%	81,4%	90%
małopolskie	90,2%	82,3%	92%
mazowieckie	87,4%	79,8%	90%
opolskie	84,0%	73,5%	89%
podkarpackie	86,7%	79,2%	90%
podlaskie	87,9%	80,1%	91%
pomorskie	83,1%	77,9%	88%
śląskie	89,2%	80,7%	89%
świętokrzyskie	86,7%	76,5%	88%
warmińsko-mazurskie	83,5%	77,5%	88%
wielkopolskie	87,3%	78,2%	87%
zachodniopomorskie	82,9%	76,5%	86%

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna

375 696 osób; tj 89%. W Małopolsce do egzaminu dojrzałości przystąpiło 37 106 uczniów. Świadectwo maturalne otrzymało 92% Był to najwyższy odsetek w Polsce.

W roku 2007 Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe został przeprowadzony po raz pierwszy dla absolwentów dwuletnich szkół policealnych oraz po raz kolejny dla absolwentów techników i jednorocznych szkół policealnych, którzy ukończyli zajęcia dydaktyczno-wychowawcze w czerwcu.

Na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe sprawdzano te wiadomości i umiejętności, które zostały zapisane w standardzie wymagań egzaminacyjnych dla danego zawodu. Standardy wymagań egzaminacyjnych dla poszczególnych zawodów ustalone zostały rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu, z dnia 29 marca 2005 r., zmieniającym rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzenia egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (Dz. U. Nr 66, poz. 580).

Struktura standardu wymagań egzaminacyjnych dla zawodu odpowiada strukturze egzaminu, która obejmuje dwa etapy: etap pisemny i etap praktyczny. Wszyscy absolwenci szkół, którzy zdali egzamin zawodowy, otrzymali z datą 31.08.2007 r. dyplomy potwierdzające kwalifikacje w danym zawodzie

Tabela 41. Liczba szkół, w których odbywał się etap pisemny egzaminu

Województwo	Szkoły Niepubliczne				Szkoły Publiczne				Razem
	Pol.	Tech.	Tech. Uz.	Niepubl. Razem	Pol.	Tech.	Tech. Uz.	Publ. Razem	
Małopolska	124	7	11	142	82	179	27	288	430

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna

oraz suplementy do dyplomów „EUROPASS” w języku polskim i angielskim. W Małopolsce etap pisemny odbywał się w 430 szkołach.

W Małopolsce chęć zdawania etapu pisemnego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe wyraziło 18619 uczniów, kształcących się w 63 zawodach. Tylko 88% spośród nich faktycznie przystąpiła do tego etapu. Do części praktycznej deklaracje złożyło 18992 osób przystąpiło 16352 (86,1 %) w 64 zawodach.

Najliczniej reprezentowane były następujące zawody:

- Technik ekonomista – do obu części przystąpiło 2258 uczniów
- Technik mechanik – do obu części przystąpiło 1352 uczniów

Tabela 42. Uczniowie przystępujący do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe

Liczba zgłoszonych		Przystąpiło do etapu pisemnego		Przystąpiło do etapu praktycznego		Przystąpiło do obu części	Otrzymało dyplom	
Etap pisemny	Etap praktyczny	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	Liczba	%
18619	18992	16376	88,0	16352	86,1	15959	9013	56,5

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna

- Technik żywienia i gospodarstwa domowego – do obu części przystąpiło 1172 uczniów
- Technik elektronik – do obu części przystąpiło 1097 uczniów

Na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe dla uczniów zasadniczych szkół zawodowych sprawdzano tylko te wiadomości i umiejętności, które zostały zapisane w standardzie wymagań egzaminacyjnych dla danego zawodu.

Standardy wymagań egzaminacyjnych dla poszczególnych zawodów ustalone zostały rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu, w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe z dnia 3 lutego 2003 r. i stanowią oddzielny załącznik do tego rozporządzenia (Dz.U. Nr 49, poz. 411 z dnia 24 marca 2003 r.) Struktura egzaminu odpowiada strukturze standardów wymagań egzaminacyjnych i obejmuje dwa etapy: etap pisemny i etap praktyczny

Najczęściej szkoły i placówki w Małopolsce posiadały upoważnienia i przeprowadzały etap prak-

Tabela 43. Liczba placówek w których odbywał się egzamin

Województwo	Liczba zawodów dla których był organizowany egzamin w jednej placówce											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	14	Razem
Małopolska	44	24	9	2	1		1		1		1	83

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna

tyczny egzaminu zawodowego tylko w jednym zawodzie. (44 szkoły). Były jednak placówki wielozawodowe, a nawet wielobranżowe. Największa z nich w Małopolsce egzaminowała w 14 zawodach.

Uczeń, który zda oba etapy egzaminu otrzymuje dyplom potwierdzający kwalifikacje w danym zawodzie oraz może otrzymać suplement do dyplomu „EUROPASS” w języku polskim i angielskim. W Małopolsce chęć zdawania etapu pisemnego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe wyraziło 5461 absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, kształcących się w 37 zawodach. Tylko

Tabela 44. Uczniowie przystępujący do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe

Liczba zgłoszonych		Przystąpiło do etapu pisemnego		Przystąpiło do etapu praktycznego		Przystąpiło do obu części egzaminu	Otrzymało dyplom	
Etap pisemny	Etap praktyczny	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	Liczba	%
5461	5232	4708	86,2	4228	80,08	4174	3413	81,8

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna

86,2% spośród nich faktycznie przystąpiła do tego etapu. Do części praktycznej deklaracje złożyło 5232 osób przystąpiły 4228 osoby w 36 zawodach.

4. KSZTAŁCENIE USTAWICZNE

W ostatnich latach zauważyć można dynamiczny wzrost liczby placówek edukacyjnych i uczestników systemu kształcenia ustawicznego. W polskim prawodawstwie termin ten odnosi się do kształcenia i doksztalcania osób, które ukończyły 18 rok życia. Dokumenty Unii Europejskiej operują pojęciem *lifelong learning* (ang. *uczenie się przez całe życie*), obejmując nim wszelką aktywność jednostki, zmierzającą do jej rozwoju w perspektywie osobistej, zawodowej i społecznej przez okres całego życia.

Kształcenie ustawiczne w systemie formalnym realizowane jest przez szkoły dla dorosłych i szkoły wyższe, placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego, ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego.

Szkoły dla dorosłych dają osobom, które ukończyły 18 rok życia możliwość uzupełnienia bądź podniesienia formalnego wykształcenia. W roku szkolnym 2006/2007 funkcjonowało w województwie małopolskim 305 szkół policealnych, o siedem więcej niż w roku ubiegłym oraz 296 szkoły dla doro-

Tabela 45. Liczba szkół dla dorosłych według typów

Szkoły	2000/2001	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007
policealne	202	263	282	295	298	305
dla dorosłych	248	322	336	356	374	296
podstawowe	1	-	-	-	-	-
gimnazjalne	3	5	6	5	5	6
średnie i zawodowe	244	317	330	351	369	290

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Tabela 46. Liczba uczniów w poszczególnych typach szkół

Uczniowie	2000/2001	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007
policealne	18 566	21 609	24 064	25 209	26 080	27 110
dla dorosłych	26 341	30 518	31 312	26 339	23 995	19 998
podstawowe	8	-	-	-	-	-
gimnazjalne	147	353	321	309	325	260
średnie	26 186	30 165	30 991	26 030	23 670	19 738
ogólnokształcące	8 700	11 363	12 554	12 576	13 149	12 531
techniczne i profilowane	16 785	17 968	17 878	13 007	10 077	6 888
zasadnicze zawodowe	701	834	559	447	444	319

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

słych, co w porównaniu do roku poprzedniego stanowi zmniejszenie liczby szkół o 78.

W porównaniu do roku 2000/2001 odnotowano zwiększenie liczby szkół policealnych o 51% oraz szkół dla dorosłych o 19%. Równocześnie należy zauważyć, iż mimo tendencji wzrostowej obserwowanej od roku 2000/2001 liczba szkół dla dorosłych spadła znacząco w roku 2006/2007.

Egzaminy eksternistyczne stanowią dogodną formę uzyskania wykształcenia bez konieczności uczęszczania do szkoły. Zaletą takiego kształcenia jest możliwość indywidualnego zaplanowania przebiegu nauki i czasu jej trwania.

Aby uzyskać świadectwo ukończenia danej szkoły w trybie eksternistycznym należy zdać egzamin przed komisją egzaminacyjną z przedmiotów występujących w planie nauczania danej szkoły. Szczegółowe zasady przystąpienia do egzaminu określa Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku oraz Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2007 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych.

Do egzaminów eksternistycznych mogą przystąpić wyłącznie osoby, które ukończyły 18 lat. Po zdaniu wszystkich egzaminów otrzymuje się świadectwo ukończenia szkoły oraz prawo przystąpienia do egzaminu zewnętrznego lub egzaminu dojrzałości.

W 2007 roku wprowadzona została reforma systemu egzaminów eksternistycznych, w wyniku której od sesji jesiennej 2007 roku nadzór nad egzaminami został przeniesiony z Kuratorium Oświaty do Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie. Jedynie osoby, które przed wejściem w życie reformy złożyły dokumenty do Państwowych Komisji Egzaminacyjnych powołanych przez Kuratora Oświaty miały prawo

Tabela 47. Liczba osób zdających egzaminy eksternistyczne przeprowadzone przez Państwowe Komisje Egzaminacyjne

	Sesja wiosenna 2007 r.		Sesja jesienna 2007 r.	
	Liczba osób, które przystąpiły do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Liczba osób, które przystąpiły do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin
Szkoła podstawowa	-----	-----	-----	-----
Gimnazjum	7	0	-----	-----
Liceum	646	582	233	228

Źródło: Kuratorium Oświaty w Krakowie

ukończyć je w tych komisjach do sesji wiosennej 2008 roku. Jednocześnie należy zaznaczyć, że w 2007 roku OKE przeprowadziła egzaminy jedynie z części przedmiotów, stąd niemożliwe było zaliczenie całości materiału, ani tym samym podanie liczby osób, które zaliczyły egzamin. Można mówić jedynie o liczbie osób przystępujących do egzaminu – były to 2 osoby z zakresu szkoły gimnazjalnej i 105 osób z zakresu liceum.

W 2007 roku w wyniku reformy zniesiona została możliwość zdawania egzaminów eksternistycznych z zakresu zasadniczych szkół zawodowych i technikum.

Wzrost świadomości potrzeby podnoszenia kwalifikacji pracowników, przyczynia się do wzrastającego zainteresowania ofertą edukacyjną placówek oświatowych, tworzonych w celu kształcenia, doskonalenia i doskonalenia osób dorosłych.

Centra Kształcenia Ustawicznego są publicznymi placówkami edukacji dorosłych funkcjonującymi w ramach systemu oświaty. Oferta centrów kształcenia ustawicznego daje osobom dorosłym możliwość nieodpłatnego uzupełnienia wykształcenia na różnych poziomach, zarówno ogólnego jak i zawodowego (w ramach prowadzonych szkół dla dorosłych), a także doskonalenie osób dorosłych w formach pozaszkolnych (kursy na zasadach komercyjnych). Na terenie województwa małopolskiego w roku 2007 działało 5 centrów kształcenia ustawicznego – w Krakowie, Limanowej, Tarnowie oraz Czernichowie i Radoczy, w tym dwa ostatnie są rolniczymi centrami kształcenia ustawicznego.

Wśród dostawców usług szkoleniowych szczególne miejsce zajmują **Zakłady Doskonalenia Za-**

Tabela 48. Zakłady Doskonalenia Zawodowego

Zakład Doskonalenia Zawodowego	Ośrodek	Oferta szkoleniowa	Liczba prowadzonych szkół
Zakład Doskonalenia Zawodowego w Krakowie	Kraków	+	2
	Czarny Dunajec	+	1
	Czchów	+	1
	Tarnów	+	–
	Brzesko	+	–
Zakład Doskonalenia Zawodowego w Tarnowie	Tarnów	+	–

Zakład Doskonalenia Zawodowego w Nowym Sączu	Nowy Sącz	+	1
	Nowy Targ	+	1
	Limanowa	+	–
	Gorlice	+	–
	Krynica	+	–
Zakład Doskonalenia Zawodowego w Katowicach	Olkusz	+	3
	Kęty	+	5
	Wadowice	+	1
	Andrychów	+	4
	Sucha Beskidzka	+	1

Źródło: Opracowanie własne

wodowego (ZDZ). Są one jedną z najstarszych instytucji oświatowych w Małopolsce. ZDZ jest stowarzyszeniem, którego oferta szkoleniowa obejmuje kursy kwalifikacyjne, doskonalące i przyuczające oraz dla potrzeb własnych Małopolan, w ponad 200 zawodach i specjalnościach. Zakład Doskonalenia Zawodowego prowadzi również zasadnicze szkoły zawodowe, średnie szkoły zaoczne oraz liceum ogólnokształcące dla dorosłych, a także szkoły policealne.

Reforma edukacji, a w szczególności nowe zasady awansu zawodowego nauczycieli są powodem wzrastającego zainteresowania tego środowiska kształceniem ustawicznym. Podobnie jak w roku 2006, w roku bieżącym w Małopolsce działały 4 publiczne placówki doskonalenia nauczycieli, w tym 1 wojewódzka placówka doskonalenia nauczycieli Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli z 4 oddziałami.

W porównaniu do roku 2006 liczba zarejestrowanych niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli wzrosła o 5. Obecnie na terenie województwa małopolskiego działają 44 tego typu placówki (źródło: Kuratorium Oświaty w Krakowie).

Liczba osób korzystających z doskonalenia zawodowego realizowanego w Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli w roku 2007 wyniosła 32 969 (w tym 13 699 osób uczestniczyło w kursach kwalifikacyjnych, kursach doskonalących, warsztatach, seminariach natomiast 19 270 w innych formach, takich jak konferencje, rady pedagogiczne, fora edukacyjne).

Szkoły wyższe

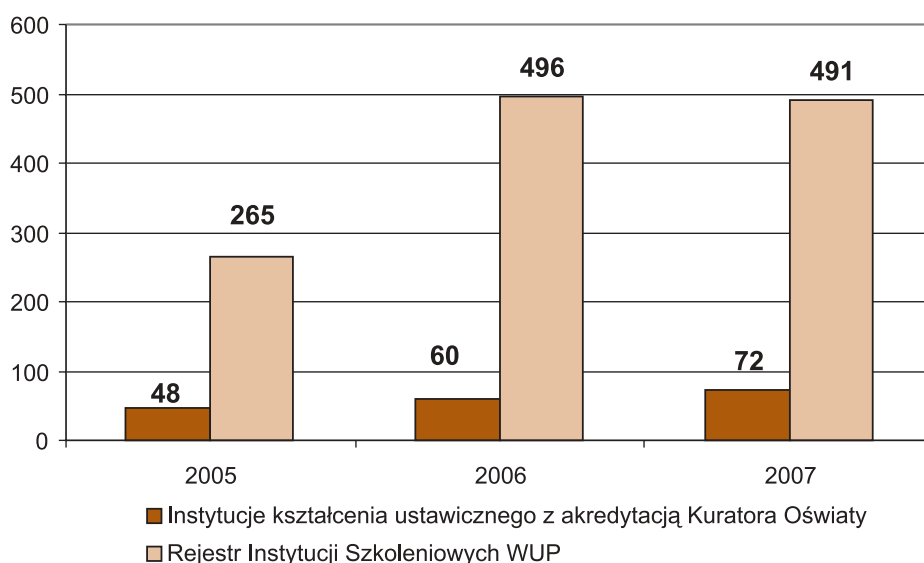
Na kształcenie ustawiczne składa się również kształcenie na poziomie wyższym i pomagisterskim. W województwie małopolskim w 2007 roku działało 14 państwowych i 18 niepaństwowych szkół wyższych oraz 2 kościelne, które prowadziły studia w systemie dziennym, zaocznym, wieczorowym i eksternistycznym. 10 spośród uczelni państwowych i jedna kościelna realizowały studia doktoranckie; 15 państwowych, 16 niepaństwowych i 2 kościelne proponowało studia podyplomowe, a większość z nich oferowała również kursy i szkolenia, w tym e-learningowe.

Kształcenie nieformalne realizowane jest m. in. w formie kursów, szkoleń, konferencji, seminariów, warsztatów szkoleniowych, praktyk, staży, kursów korespondencyjnych i e-learningowych, prowadzonych zarówno przez podmioty publiczne, jak i niepubliczne.

System nieformalny, w przeciwieństwie do formalnego mniej powiązany jest z rynkiem pracy. Poza osobami uzupełniającymi swoje kwalifikacje zawodowe, uczestniczą w nim osoby z wykształceniem wyższym, których udział w kształceniu ustawicznym – jak wskazują raporty np. OECD i badania aktywności edukacyjnej dorosłych – jest znacznie większy niż osób o niższych kwalifikacjach. Na edukacyjny i samorozwojowy aspekt kształcenia ustawicznego wskazuje także zdominowanie rynku usług edukacyjnych przez podmioty szkoleniowe, nie mające uprawnień do nadawania kwalifikacji, działające w oparciu o przepisy prawa gospodarczego. Ich liczba, ze względu na brak odpowiednich danych (numery REGON nie są w tym przypadku wystarczająco precyzyjną informacją) nie jest możliwa do określenia.

Dostępne są jedynie dane dotyczące firm i instytucji prowadzących szkolenia dla osób bezrobotnych i zagrożonych utratą pracy, wpisanych do Rejestru Instytucji Szkoleniowych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie. W 2007 roku zarejestrowanych było 491 podmiotów (wraz z filiami: 556). Ich struktura, mogąca dać wyobrażenie o całości rynku szkoleń, wyglądała w 2007 roku następująco: przeważająca ilość podmiotów to stowarzyszenia, fundacje spółki oraz inne osoby prawne – 187, osoby fizyczne – 175, ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego – 45, centra kształcenia ustawicznego i praktycznego – 24, szkoły średnie lub policealne – 20, szkoły wyższe – 8, zakłady pracy – 7 oraz

Wykres 34. Liczba instytucji szkoleniowych w województwie małopolskim akredytowanych przez Kuratora Oświaty lub wpisanych do Rejestru Instytucji Szkoleniowych Wojewódzkiego Urzędu Pracy

Źródło: Kuratorium Oświaty w Krakowie i Wojewódzki Urząd Pracy

2 instytucje w kategorii placówki naukowo-badawcze i ośrodki badawczo-rozwojowe (pozostałych 88 – zaliczono do kategorii „inne”).

Jednocześnie należy zaznaczyć, że liczba podmiotów, starających się o wpis do Rejestru WUP-u stale wzrasta. Podobnie, rośnie również liczba firm i instytucji potwierdzających poziom świadczonych przez siebie usług akredytacją Kuratora Oświaty lub innymi znakami jakości (ISO, PASE i in.).

Spośród instytucji, zajmujących się szkoleniem osób dorosłych najpełniej skatalogowane są instytucje publiczne: Uniwersytety Trzeciego Wieku, a także placówki dokształcania i doskonalenia zawodowego oraz centra kształcenia ustawicznego, które ze względu na działalność prowadzoną również w systemie szkolnym opisane zostały w poprzedniej części rozdziału.

Uniwersytet Trzeciego Wieku

Coraz szerszym zainteresowaniem cieszy się oferta edukacyjna Uniwersytetów Trzeciego Wieku, która nie jest kierowana wyłącznie do osób w wieku emerytalnym, ale obejmuje także osoby w wieku przedemerytalnym, w tym osoby bezrobotne.

Z racji braku uregulowań prawnych Uniwersytety Trzeciego Wieku przybierają różne formy organizacyjne. Próbując je usystematyzować pod względem organizacyjnym, można wyodrębnić cztery typy Uniwersytetów Trzeciego Wieku: prowadzone przez uczelnię, działające w jej strukturach, powołane

Tabela 49. Uniwersytety Trzeciego Wieku

Uniwersytety Trzeciego Wieku w województwie małopolskim		
1.	Jagielloński Uniwersytet Trzeciego Wieku	Jednostka Uniwersytetu Jagiellońskiego
2.	Stowarzyszenie Sądecki Uniwersytet Trzeciego Wieku	Patronat: – Uniwersytetu Jagiellońskiego, – Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu, – Wyższej Szkoły Biznesu – National-Louis University w Nowym Sączu
3.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Tarnowie	Jednostka Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie
4.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Oświęcimiu	Funkcjonuje przy: Oświęcimskim Centrum Kultury Patronat: Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Oświęcimiu
5.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Brzesku	Działający po opieką : Jagielloński Uniwersytet Trzeciego Wieku
6.	Kluczewski Uniwersytet Trzeciego Wieku	Funkcjonuje przy: Gminnym Ośrodku Kultury w Kluczach Patronat: Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie
7.	Stowarzyszenie „Rabczański Uniwersytet Trzeciego Wieku”	Patronat: Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Targu
8.	Podhalański Uniwersytet Trzeciego Wieku	Funkcjonuje przy: Urzędzie Miasta Zakopane
9.	Uniwersytet Złotego Wieku w Gorlicach	Funkcjonuje przy: Zespole Szkół Zawodowych im. Kazimierza Pułaskiego w Gorlicach
10.	Tarnowski Uniwersytet Trzeciego Wieku	Funkcjonuje przy: Fundacji <i>Kromka Chleba</i> – Duszpasterstwo Akademickie Tratwa
11.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Andrychowie	Funkcjonuje przy: Centrum Kultury Wypoczynku w Andrychowie „Klub pod Basztą”
12.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Wolbromiu	Funkcjonuje przy: Centrum Kultury, Promocji i Informacji w Wolbromiu
13.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Chrzanowie	Funkcjonuje przy: Starostwie Powiatu Chrzanowskiego Patronat: Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej

Źródło: Małopolski Informator dla Seniorów 2006 Samarytańskiego Towarzystwa im. Jana Pawła II w Zakliczynie oraz opracowanie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej i opracowanie własne.

i prowadzone przez organizacje pozarządowe, najczęściej stowarzyszenia, działające przy instytucjach kultury, funkcjonujące jako grupy nieformalne. Często praktyką jest wspieranie Uniwersytetów przez samorządy lokalne, a także lokalne szkoły wyższe, które sprawują nad nimi opiekę patronacką i których rady naukowe uczestniczą w tworzeniu programów zajęć.

W 2007 roku istniało w województwie małopolskim 13 Uniwersytetów Trzeciego Wieku, w tym 2 działały w strukturach uczelni, 6 działało pod patronatem szkół wyższych.

Inne formy kształcenia

Do ogółu form kształcenia ustawicznego zalicza się również kształcenie na odległość. Obok zna-

nych dotąd kursów korespondencyjnych, popularną formą stały się szkolenia e-learningowe (realizowane jako samoistny kurs lub jako wsparcie tradycyjnego). Jest to obszar mający praktycznie nieograniczone możliwości rozwoju, a tym samym – wobec braku uregulowań prawnych – dziedzina niezbadana i niemożliwa do zobrazowania poprzez dane statystyczne.

Narzędzia teleinformatyczne mają również coraz większe znaczenie w realizowanym prywatnie rozwoju indywidualnych osób. Sieć Internet stanowi obecnie bazę najaktualniejszej wiedzy i informacji, biblioteki internetowe udostępniają dzieła literackie, a pracodawcy rekrutują tą drogą pracowników. W dobie społeczeństwa wiedzy umiejętność samodzielnego zdobywania informacji jest kluczową umiejętnością, a brak dostępu do Internetu prowadzi do wykluczenia informacyjnego.

Jednocześnie nadal niezwykle istotne są wszelkie inne formy aktywności podejmowane przez jednostkę, a prowadzące do zdobycia nowej wiedzy czy umiejętności, a także pozyskiwanie w ciągu całego życia wszelkich informacji i doświadczeń w wyniku naturalnego rozwoju każdego człowieka.

Do domeny uczenia się przez całe życie przynależy również tzw. **całozyciowa orientacja zawodowa**. Celem poradnictwa zawodowego jest udzielanie pomocy bezrobotnym i innym poszukującym pracy w wyborze lub zmianie zawodu, zatrudnienia, kierunku kształcenia i szkolenia zawodowego, przy uwzględnieniu możliwości psychofizycznych i sytuacji życiowej klienta oraz potrzeb rynku pracy. Jednocześnie doradztwo zawodowe służyć ma pracodawcom w wyborze kandydatów do pracy wymagającej szczególnych predyspozycji psychofizycznych.

Informacja zawodowa obejmuje przekazywanie informacji związanych ze światem pracy, które mogą być wykorzystywane w procesie podejmowania decyzji zawodowych, uwzględniających dane o zawodach oraz dotyczących dróg prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych i możliwości pozyskiwania pracy.

Usługi informacji i poradnictwa zawodowego oraz pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy w województwie małopolskim realizowane są przez publiczne służby zatrudnienia w 21 powiatowych

Tabela 50. Klienci poradnictwa i informacji zawodowej

Wyszczególnienie	2005	2006	2007
Indywidualne poradnictwo zawodowe	18 946	18 722	19 405
Grupowe poradnictwo zawodowe	12 516	10 217	7 345
Indywidualna informacja zawodowa	32 018	32 197	29 987
Grupowa informacja zawodowa	24 120	20 885	20 608

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie („Usługi rynku pracy w Małopolsce – Raport za rok 2007”)

urzędach pracy oraz w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Centrach Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu. Adresatami usług informacji i poradnictwa zawodowego są mieszkańcy Małopolski, a w szczególności: osoby bezrobotne i poszukujące pracy, pracujące, młodzież przygotowująca się do wejścia na rynek pracy, studenci, absolwenci, osoby niepełnosprawne oraz cudzoziemcy. W 2007 roku łącznie z usług poradnictwa i informacji zawodowej oraz pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy w województwie małopolskim skorzystało 81 672 osób (*dane na podst. „Usługi rynku pracy w Małopolsce – raport za rok 2007, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie*).

Wśród instytucji udzielających informacji zawodowej, należy wymienić także: Centrum Edukacji i Pracy, Akademickie Biura Karier, Państwową Inspekcję Pracy, Gminne Centra Informacji, Ochotnicze Hufce Pracy oraz Zakłady Doskonalenia Zawodowego.

Warto także wspomnieć o kwestii doradztwa zawodowego dla młodzieży szkolnej.

Obecnie w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych z terenu województwa małopolskiego nie istnieje spójny system doradztwa zawodowego dla uczniów, którzy mogliby uzyskać w ten sposób informację o aktualnej ofercie edukacyjnej oraz potrzebach rynku pracy. Niewielki jest odsetek szkół, które zatrudniają doradcę zawodowego. W każdym powiecie uczniowie mogą korzystać z usług doradcy zawodowego w poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

oprac. Konrad Dudzik

1. SZKOŁY WYŻSZE W MAŁOPOLSCE

W roku akademickim 2007/2008 działały w Małopolsce 34 szkoły wyższe, z czego 22 w Krakowie, 3 w Tarnowie, 3 w Nowym Sączu oraz po jednej w Nowym Targu, Chrzanowie, Bochni, Brzesku, Oświęcimiu i Suchej Beskidzkiej. Spośród wymienionej liczby wyższych uczelni dwadzieścia to niepaństwowe szkoły wyższe.

Wśród 34 szkół wyższych z terenu województwa znajdują się uczelnie o bardzo zróżnicowanym charakterze. Szkołami mogącymi poszczycić się największą liczbą studentów i kadry nauczycielskiej są: Uniwersytet Jagielloński, szkoły techniczne oraz szkoły ekonomiczne.

Tabela 51. Szkolnictwo wyższe w Małopolsce na tle kraju

Wyszczególnienie		2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Szkoly wyższe	Polska	420	438	441	448
	Małopolska	32	34	34	34
	%	7,6	7,8	7,7	7,6
Studenci ogółem*	Polska	1 912 829	1 939 898	1 927 699	1 922 716
	Małopolska	190 821	199 717	203 060	207 062
	%	10,0	10,3	10,5	10,8
Absolwenci ogółem*	Polska	381 532	388 542	391 696	408 066
	Małopolska	29 483	32 862	34 302	37 484
	%	7,7	8,5	8,8	9,2
Nauczyciele akademicy	Polska	91 558	97 702	98 262	99 221
	Małopolska	11 487	11 874	12 096	12 220
	%	12,5	12,2	12,3	12,3

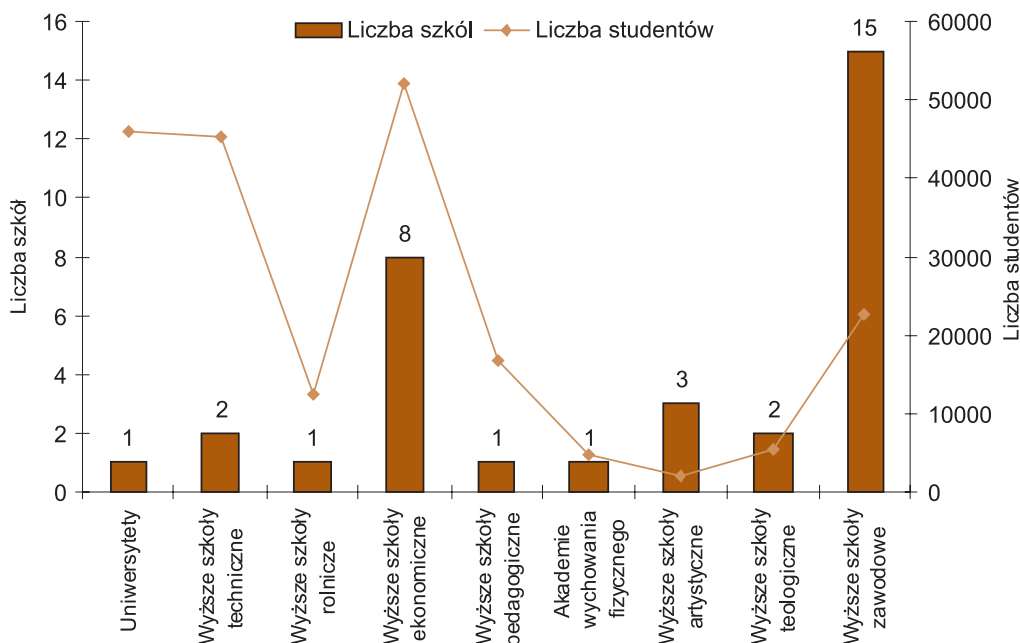
* według faktycznego miejsca studiowania

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS

Znaczenie i pozycję małopolskich uczelni bardzo dobrze odzwierciedlają rankingi szkół wyższych. W zestawieniu tygodnika „Wprost” od lat plasują się one w ścisłej czołówce kraju. W rankingu za 2007 rok na pierwszym miejscu znajduje się: Akademia Pedagogiczna w grupie „Uczelnie pedagogiczne”, Collegium Medicum UJ w kategorii „Uczelnie medyczne”, Akademia Muzyczna w kategorii „Uczelnie plastyczne, muzyczne, teatralne i filmowe” oraz ex quo Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University w Nowym Sączu w grupie „Niepaństwowe szkoły biznesu i zarządzania”. Również wysokie, drugie miejsce, zajmuje Uniwersytet Jagielloński w kategorii „Uniwersytety”.

Wychodząc naprzeciw potrzebom rynku pracy, szkoły wyższe uruchomiły w ostatnich latach wiele nowych, atrakcyjnych kierunków i specjalności. Znaczną popularnością cieszy się informatyka i powiązane z nią kierunki, a także filologie, kulturoznawstwo oraz kierunki i specjalności ekonomiczne, przede wszystkim zarządzanie i finanse.

Wykres 35. Liczba szkół wyższych i studiujących w nich studentów w roku akademickim 2007/2008 (wg. jednostki macierzystej)*

* łącznie z cudzoziemcami

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie.

Rozwojowi nowoczesnego szkolnictwa sprzyja również współpraca z zagranicznymi uczelniami. Utrzymywanie kontaktów z innymi placówkami pozwala na stworzenie systemu, w którym szkoły wymieniają się doświadczeniami poprzez udział w seminariach międzynarodowych, stażach i szkoleniach, konferencjach i sympozjach oraz poprzez współpracę przy projektach międzynarodowych. Małopolskie uczelnie aktywnie biorą też udział w międzynarodowych programach wymiany studentów. Jedną z form współpracy międzynarodowej wpierającą kształcenie studentów, są umowy o podwójnych dyplomach, zawierane z zagranicznymi partnerami.

Największe doświadczenie w zakresie współpracy z zagranicznymi uczelniami mają uczelnie publiczne: Uniwersytet Jagielloński, Akademia Górniczo-Hutnicza, Politechnika Krakowska, Akademia Ekonomiczna, Akademia Muzyczna. Uczelnie niepubliczne również nawiązały ciekawe kontakty z zagranicznymi szkołami. Wśród nich wyróżnia się Wyższa Szkoła Biznesu w Nowym Sączu, której partnerem – współzałożycielem jest amerykański uniwersytet National-Louis University. Współpraca zagraniczna małopolskich szkół wyższych dotyczy przede wszystkim uczelni w Europie zachodniej, szczególnie Francji i Niemiec, chociaż również znaczna ilość zawieranych porozumień dotyczy wschodniego sąsiada Polski – Ukrainy. Silna współpraca prowadzona była również z uczelniami ze Stanów Zjednoczonych. Niektóre uczelnie nawiązały również ciekawe kontakty z krajami z innych kontynentów, takimi jak: Brazylia, Argentyna, Chile, Meksyk, Ekwador, Peru, Indie, Chiny czy Japonia.

2. STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH

Pod względem liczebności studentów Małopolska zajmuje drugie miejsce po województwie mazowieckim. W 34 uczelniach województwa małopolskiego w roku akademickim 2007/2008 kształciło się 207 062 studentów, co stanowi 10,8% ogólnej liczby studentów w kraju. W województwie małopolskim w stosunku do roku akademickiego 2006/2007 nastąpił wzrost liczby studentów prawie o 2%.

Do odnotowanego wzrostu przyczynił się przede wszystkim dynamiczny przyrost słuchaczy studiów zaocznych i wieczorowych oraz zwiększenie limitów przyjęć na studia i otwieranie nowych kierunków. Duże znaczenie miało również tworzenie się nowych szkół wyższych, zwłaszcza niepublicznych. Poza ośrodkiem krakowskim wybijają się szkoły powstałe w Tarnowie i Nowym Sączu.

Tabela 52. Liczba studentów uczelni małopolskich*

Rok akademicki	Studenci ogółem	Wzrost w %	Studenci stacjonarni	Wzrost w %	Studenci zaoczeni i wieczorowi+	Wzrost w %
2000/01	143 537	11,7	77 831	10,7	64 431	13,3
2001/02	154 694	7,8	85 026	9,2	68 229	5,9
2002/03	167 278	8,1	93 186	9,6	72 624	6,4
2003/04	178 441	6,7	100 214	7,5	76 947	5,9
2004/05	192 282	7,8	106 937	6,7	84 333	9,6
2005/06	201 115	4,6	112 053	4,8	88 302	4,7
2006/07	203 060	1,0	115 297	2,9	87 763	-0,6
2007/08	207 062	2,0	117 253	1,7	89 809	2,3

* według faktycznego miejsca studiowania (łącznie z cudzoziemcami)

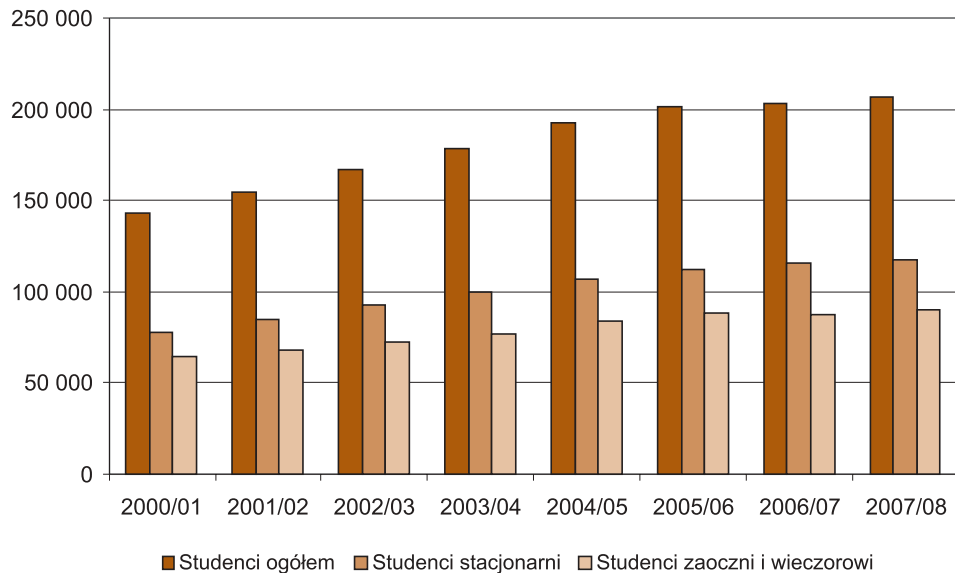
+ od roku akademickiego 2006/07 studenci niestacjonarni

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Krakowie

Tak znaczny wzrost ilości studiujących nastąpił przede wszystkim dzięki rozwojowi uczelni publicznych, które skupiają blisko 80% wszystkich studentów. W uczelniach tych przeważają studenci stacjonarni, jednak proporcje między ilością studentów stacjonarnych a zaocznych systematycznie ulegają zmniejszeniu. W większości szkół publicznych ilość studentów studiów dziennych kształtuje się na poziomie ok. 60-70%. W niektórych jednak uczelniach liczba studentów kształcących się w systemie zaocznym i wieczorowym przekroczyła 50% ogółu studiujących (Akademia Pedagogiczna, Akademia Wychowania Fizycznego).

Uczelnie niepubliczne są na ogół placówkami kształcącymi stosunkowo niedużą liczbę studentów. Studenci uczelni niepaństwowych stanowią około 22% ogólnej liczby studiujących. W strukturze studiujących przeważają studenci studiów dziennych, którzy stanowią ponad 56%.

Wykres 36. Studenci szkół wyższych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Mapa 12. Liczba studentów na 10 tys. mieszkańców w roku akademickim 2007/08

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie.

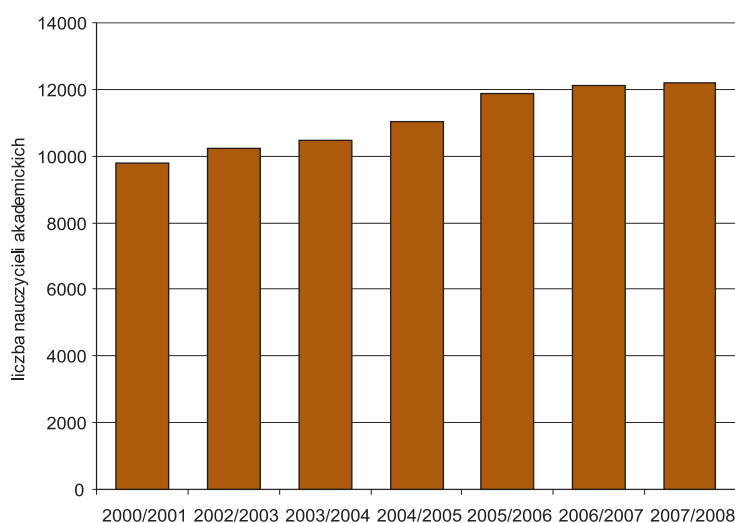
W uczelniach małopolskich, zarówno publicznych jak i niepublicznych, kształcą się także studenci z innych krajów. Liczba studiujących obcokrajowców w ostatnich latach systematycznie wzrastała i w roku akademickim 2007/08 wyniosła 1733 studentów. Studiujący obcokrajowcy to przede wszystkim studenci Uniwersytetu Jagiellońskiego – 1128 osób i Collegium Medicum – 485. Wśród studiujących na małopolskich uczelniach są również obywatele z tak odległych krajów jak: Australia, Kongo, Sudan, Brazylia, Laos, Wietnam.

3. KADRA NAUKOWO-DYDAKTYCZNA

W szkołach wyższych województwa małopolskiego w roku akademickim 2007/2008 zatrudnionych było 12 220 nauczycieli. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił wzrost o 124 osoby, czyli o 1,1%. Jakkolwiek wielkość ta plasuje Małopolskę na wysokiej, drugiej pozycji po województwie mazowieckim i stanowi ponad 12,3% liczby wszystkich nauczycieli akademickich w kraju, to jednak liczebność kadry coraz częściej oceniana jest jako niewystarczająca. Od połowy lat 90-tych liczba nauczycieli akademickich wzrosła o około 30%, podczas gdy w tym samym okresie ilość studiujących zwiększyła się o ponad 200%.

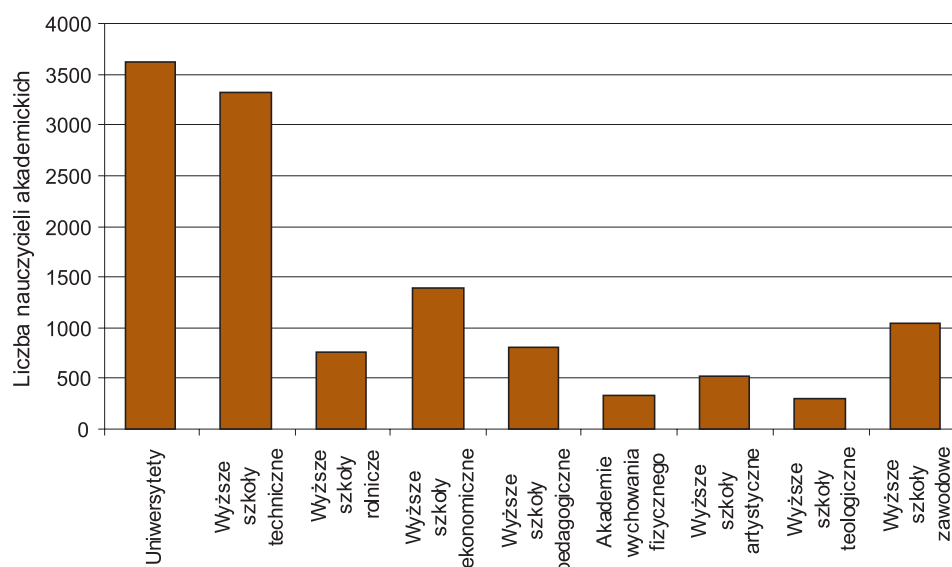
Dane przedstawiające ilość kadry akademickiej nie dość, że pokazują stosunkowo niewielki jej przyrost, są zniekształcone i zawyżone poprzez powszechne zjawisko wieloletowości. Chodzi tu o fakt zatrudniania się nauczycieli najczęściej na tzw. „pierwszym etacie” w szkole publicznej i dodatkowo w szkołach niepublicznych.

Wykres 37. Nauczyciele akademicy w Małopolsce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wykres 38. Nauczyciele akademicy według rodzaju szkół w roku akademickim 2007/2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

W województwie małopolskim studia doktoranckie prowadzą wyłącznie uczelnie publiczne.

Tabela 53. Studia doktoranckie w roku akademickim 2007/2008

Wyszczególnienie	Liczba uczestników studiów doktoranckich						Liczba otwartych przewodów doktorskich	Po ostatnim roku studiów doktoranckich bez obrony pracy doktorskiej		Osoby, które obroniły pracę doktorską		
	stacjonarnych		niestacjonarnych		cudzoziemcy studiów stacjonarnych i niestacjonarnych			ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety						
MAŁOPOLSKIE	3768	1901	302	166	123	52	902	462	604	322	551	296
Nauki biologiczne	258	178	-	-	3	1	54	30	17	8	32	20
Nauki chemiczne	160	91	-	-	2	1	58	31	17	10	39	23
Nauki ekonomiczne	1	-	174	94	19	10	7	1	46	28	1	-
Nauki farmaceutyczne	33	21	-	-	1	1	13	8	1	1	6	5
Nauki fizyczne	265	101	-	-	12	3	61	29	31	17	42	14
Nauki humanistyczne	1298	766	11	8	48	22	314	180	169	110	185	108
Nauki kultury fizycznej	74	50	-	-	-	-	4	1	6	4	4	3
Nauki leśne	17	8	14	1	-	-	6	2	-	-	2	1
Nauki matematyczne	71	19	-	-	1	-	25	8	10	5	7	-
Nauki medyczne	200	132	-	-	1	1	67	35	50	37	87	50
Nauki muzyczne	4	1	27	18	-	-	4	-	-	-	-	-
Nauki nauki o Ziemi	153	88	-	-	1	-	30	17	27	17	17	11
Nauki prawne	216	122	-	-	13	10	82	42	49	22	32	20
Nauki rolnicze	127	81	41	21	1	-	35	26	26	14	27	15
Nauki sztuki plastyczne	25	15	35	24	1	-	10	7	-	-	-	-
Nauki techniczne	523	151	-	-	6	2	99	36	94	34	47	22
Nauki teologiczne	343	77	-	-	14	1	33	9	61	15	23	4

Źródło: Opracowanie Urzędu Statystycznego w Krakowie

4. PROGRAMY BADAWCZE I EDUKACYJNE

Szkoły wyższe prowadzą działalność naukowo-badawczą, która obejmuje prace prowadzone w ramach działalności własnej, projekty badawcze tzw. „granty” dofinansowywane przez Komitet Badań Naukowych, fundacje krajowe i zagraniczne oraz instytucje gospodarcze. Komitet Badań Naukowych dofinansowuje również prace w ramach działalności statutowej i badań własnych.

Ze środków przyznawanych przez KBN na finansowanie lub dofinansowanie działalności statutowej, przyznawanych w formie dotacji podmiotowej, korzystają uczelnie państwowe. Znaczna część tych środków przypada w Małopolsce na największe uczelnie tj. Uniwersytet Jagielloński, Akademię Górniczo-Hutniczą oraz Politechnikę Krakowską, uczelnie te prowadzą bowiem największą ilość prac w ramach działalności statutowej. Równocześnie wymienione wyżej uczelnie realizują również najwięcej projektów badawczych finansowanych z KBN oraz prac w ramach badań własnych.

Uczelnie realizują także wiele projektów w ramach międzynarodowych programów edukacyjnych. Do najpopularniejszych programów, z których korzystają uczelnie należą przede wszystkim: 6 Program Ramowy UE, Socrates, Leonardo da Vinci. W programie Socrates, a przede wszystkim w jego adresowanym do szkolnictwa komponentie Erasmus, mającym na celu wymianę studentów, uczestniczą niemal wszystkie publiczne uczelnie, zarówno uniwersytet, akademie, szkoły techniczne i artystyczne oraz również niektóre szkoły prywatne.

5. BAZA SOCJALNA UCZELNI MAŁOPOLSKICH

W roku akademickim 2007/2008 szkoły wyższe dysponowały 52 domami studenckimi o liczbie 20 923 miejsc. Najlepiej rozwiniętą bazę socjalną mają uczelnie publiczne, przede wszystkim Akademia Górniczo-Hutnicza oraz Uniwersytet Jagielloński. Uczelnie niepubliczne ze względu na to, że są to szkoły stosunkowo nowe, posiadają znacznie uboższą bazę socjalną.

Duże dysproporcje istnieją również pomiędzy uczelniami krakowskimi i pozakrakowskimi. Sytuacja ta spowodowana jest jednak przede wszystkim różną odległością od uczelni.

W posiadanej przez uczelnie bazie noclegowej zakwaterowanych było 18 756 studentów studiów stacjonarnych, co stanowiło 16% ogółu studentów studiów stacjonarnych.

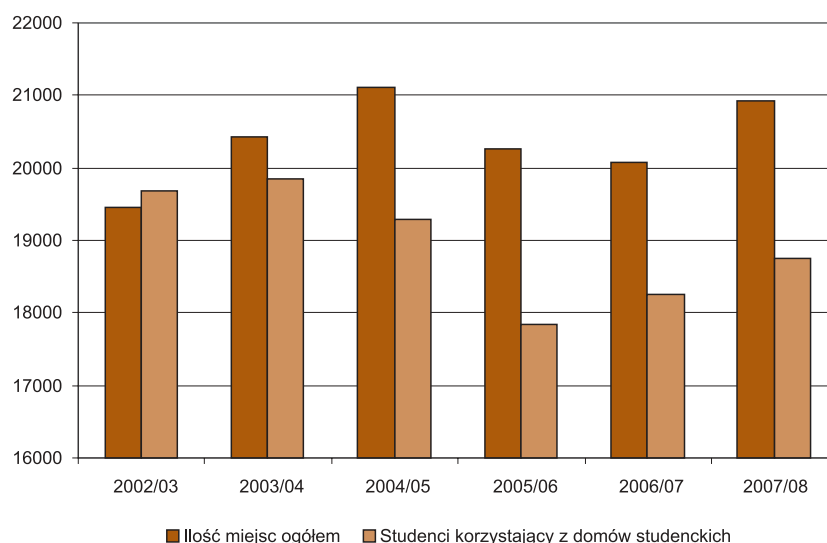
Tabela 54. Domy studenckie i stołówki

Wyszczególnienie	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/2008
Domy studenckie	52	53	55	53	54	52
Miejsca	19 446	20 423	21 108	20 263	20 082	20 923
Studenci studiów dziennych zakwaterowani w domach studenckich	19 686	19 851	19 292	17 840*	18 246*	18 756
w % studentów studiów stacjonarnych	21,4	20,1	18,0	15,9	15,7	16,0
Stołówki	18	19	18	8	6	7
Miejsca konsumenckie	2 803	3 004	2 844	1 490	1 354	1 482

* korekta danych statystycznych

Źródła: Roczniki statystyczne województwa małopolskiego 2000, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007.

Wykres 39. Stopień zaspokajania potrzeb w zakresie miejsc w domach studenckich

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

W roku akademickim 2007/2008 potrzeby studentów w zakresie wyżywienia zaspokajane były przez 7 stołówek z 1 482 miejscami.

VI. Kultura

oprac. Michał Sapeta

1. FINANSOWANIE KULTURY

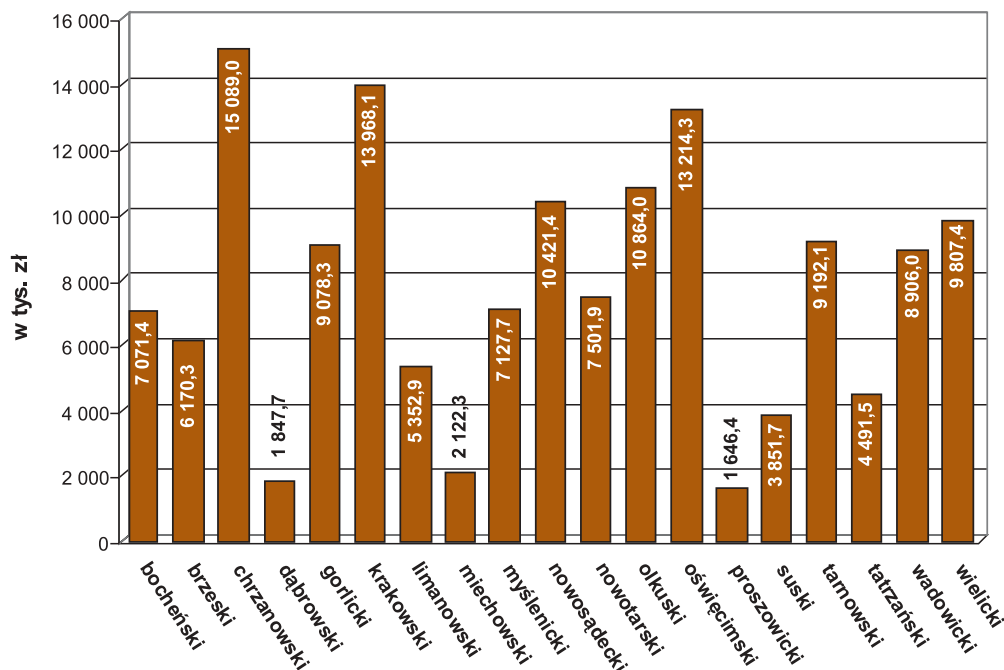
Kultura jest jednym z podstawowych czynników rozwoju regionu w odniesieniu do kapitału intelektualnego, wyrównywania szans, zwiększenia jego atrakcyjności dla mieszkańców, turystów i inwestorów. Kultura i krajobraz kulturowy, wraz z dziedzictwem przyrodniczym, jest też głównym wyznacznikiem poczucia przynależności do wspólnego terytorium. Województwo Małopolskie to obszar historycznej wielokulturowości, który charakteryzuje się jednak wyraźnie wykształconą tożsamością regionalną.

Działalność kulturalna polegająca na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury prowadzona jest w województwie małopolskim przez instytucje kultury oraz w formie pozainstytucjonalnej, zarówno w obrębie kultury profesjonalnej, jak i amatorskiej, w zakresie ochrony materialnych i niematerialnych dóbr kultury.

Na uczestnictwo w kulturze składają się różnorodne formy aktywności społecznej, którą tworzą różnego rodzaju stowarzyszenia, fundacje, zrzeszenia kulturalne, a także liczne grupy nieformalne. Na terenie województwa małopolskiego działalność prowadzą instytucje kultury o charakterze narodowym i regionalnym, ponadto funkcjonuje kilkaset gminnych oraz powiatowych instytucji kultury i placówek kultury z wieloma filiami, klubami, świetlicami, a także placówki przyzakładowe i spółdzielcze.

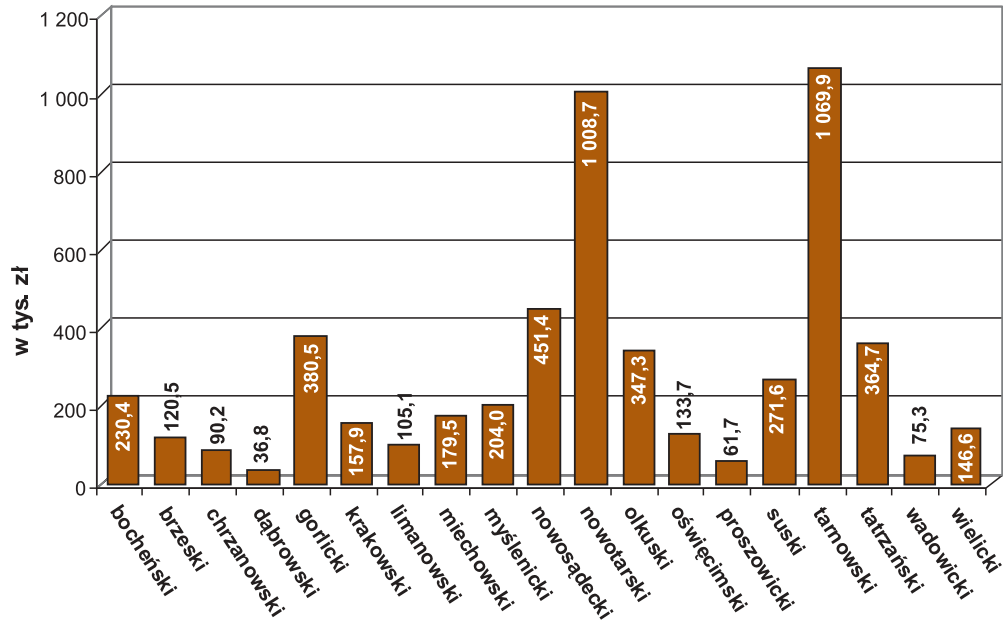
W latach 1999-2007 największymi źródłami finansowania kultury były budżety jednostek samorządu terytorialnego: budżet Województwa Małopolskiego, budżety gmin i powiatów.

Wykres 40. Wydatki gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2007 roku

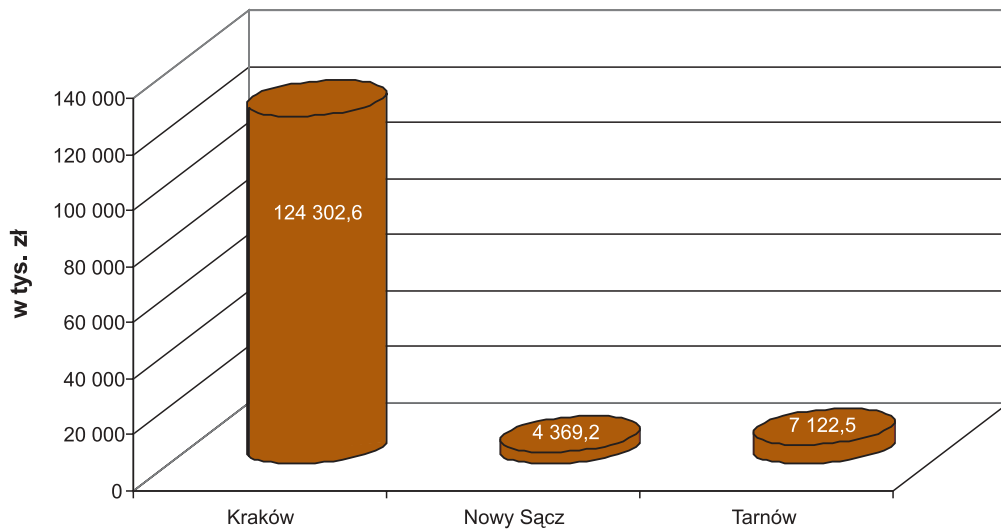
Źródło: Regionalna Izba Obrachunkowa w Krakowie – Biuletyn Informacji Publicznej

Wykres 41. Wydatki samorządów powiatowych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2007 roku

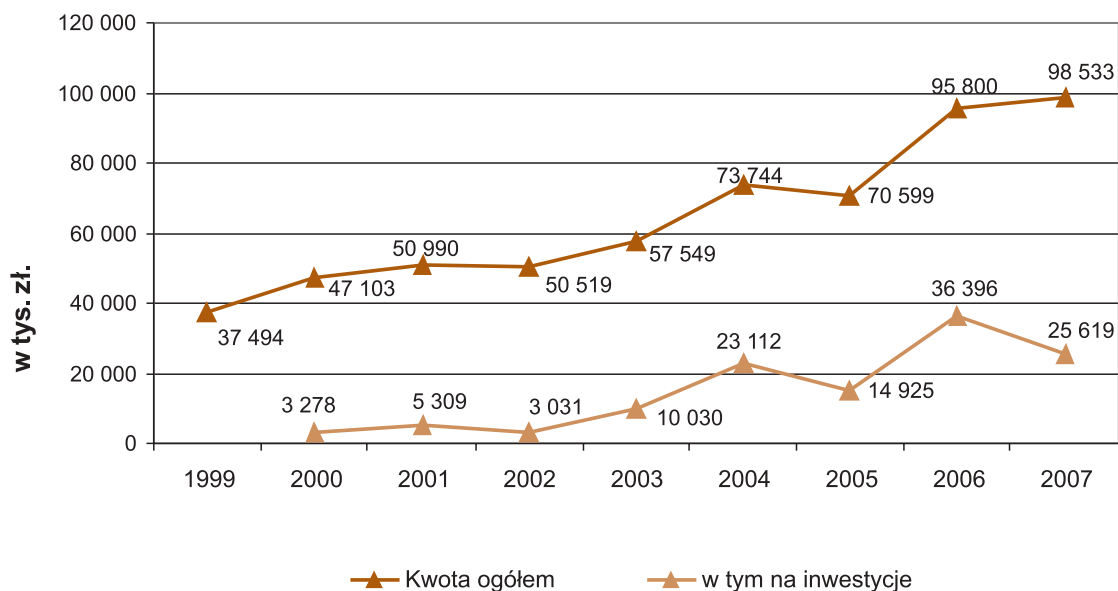
Źródło: Regionalna Izba Obrachunkowa w Krakowie – Biuletyn Informacji Publicznej

Wykres 42. Wydatki miast na prawach powiatu na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2007 roku

Źródło: Regionalna Izba Obrachunkowa w Krakowie – Biuletyn Informacji Publicznej

Wykres 43. Środki przekazane w latach 1999-2007 z budżetu Województwa Małopolskiego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Z budżetu państwa utrzymywanych jest 9 narodowych instytucji kultury, w tym 8 instytucji podległych Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego: Muzeum Narodowe w Krakowie, Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce, Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki w Krakowie, Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie, Instytut Książki w Krakowie, Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie oraz jedna instytucja współprowadzona przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – Europejskie Centrum Muzyki im. Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach.

Ważnym źródłem finansowania odnowy zabytków były środki celowe *Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa*, które wynosiły:

- w 1999 roku – 34 100 000 zł,
- w 2001 roku – 32 400 300 zł,
- w 2003 roku – 31 066 076 zł,
- w 2005 roku – 31 072 076 zł,
- w 2006 roku – 37 935 686 zł,
- w 2007 roku – 45 913 061 zł.

Formą wspierania życia kulturalnego, wciąż jeszcze w niewystarczającej ilości, jest sponsorowanie inicjatyw artystycznych, wydarzeń kulturalnych i działań instytucji kultury przez podmioty sektora gospodarczego, a także przez osoby prywatne. Przykładem ofiarności na rzecz kultury, wartym odnotowania, jest rewaloryzacja budynku dawnej synagogi w Koszycach, sfinansowana – kosztem 2 mln zł – przez Stanisława Boducha, biznesmena amerykańskiego pochodzącego z Koszyc. W latach 2005-2007 budynek został wykupiony od gminy żydowskiej i wyremontowany, 27 maja 2007 r. został przekazany gminie Koszyce na siedzibę Muzeum Ziemi Koszyckiej. W muzeum znajdują się działy: archeologiczny i etnograficzny ze stałymi ekspozycjami. Część budynku przeznaczono na działalność koncertową oraz wystawy czasowe. Placówka organizuje także konferencje, spotkania autorskie, konkursy.

Najciekawsze i najbardziej efektywne przykłady współpracy biznesu oraz kultury i sztuki zostały nagrodzone i wyróżnione nominacjami w ramach trzeciej edycji konkursu Arts&Business Awards, któ-

rego celem jest popularyzacja działań prokulturalnych inicjowanych, organizowanych oraz wspieranych przez sektor prywatny. W kategorii *Nagroda Fundacji Commitment to Europe Arts&Business* nagrodę otrzymało Muzeum Narodowe w Krakowie za kreatywność i konsekwencję w poszukiwaniu alternatywnych źródeł finansowania działalności. Nominacjami wyróżnione zostały m.in.: Krakowskie Biuro Festiwalowe i Muzeum Narodowe w Krakowie (w kategorii *Mistrzowskie Zarządzanie Kulturą*), Bank BPH, Odlewnia „Tarnów” Sp. z o.o. (w kategorii *Sponsor Arts& Business*); Współpraca z Krakowskimi Szkołami Artystycznymi, Antalis Poland (w kategorii *Projekt Cultural Corporate Responsibility*).

2. ŻYCIE KULTURALNE

Województwo Małopolskie jest jednym z centrów aktywności kulturalnej w Polsce, miejscem wielu wspaniałych wydarzeń kulturalnych, które przyciągają coraz liczniejszych turystów krajowych i zagranicznych, pragnących łączyć poznawanie walorów przyrodniczych i architektonicznych z dobrą rozrywką i doznaniem artystycznymi. W każdym miejscu – często przy wykorzystaniu nietypowych przestrzeni miejskich, obiektów zabytkowych lub scen plenerowych – bez względu na porę roku, region oferuje wiele ciekawych i atrakcyjnych wydarzeń. W roku 2007 wzrosła liczba osób zwiedzających muzea, galerie i salony sztuki, a także widzów w teatrach i instytucjach muzycznych.

Istotną rolę w rozwoju kulturalnym regionu odgrywa stolica Małopolski – miasto Kraków, ze względu na swoją historię, tradycję i przeszłość kulturalną, jak i bieżący rozwój instytucji kultury. W Krakowie corocznie odbywa się ponad 100 festiwali, w tym około 50 festiwali o znaczeniu międzynarodowym, m. in. *Festiwal Kultury Żydowskiej* (od 1990 r.), *Krakowskie Zaduszki Jazzowe* (od 1954 r.), *Krakowski Festiwal Filmowy* (od 1961 r.), *Międzynarodowy Festiwal Muzyka w Starym Krakowie* (od 1975 r.), *Międzynarodowe Triennale Grafiki* (od 1966 r.), *Festiwal Teatrów Ulicznych* (od 1988 r.). Każdego roku inicjowane są nowe przedsięwzięcia, np. *Sacrum Profanum* (od 2003 r.), *Festiwal Misteria Paschalia* (od 2004 r.), *Festiwal Muzyki Polskiej* (od 2005 r.), prezentujący dzieła muzyki polskiej w najwybitniejszych światowych wykonaniach, czy *Festiwal Narodów Dedykacje* (od 2002 r.), Organizowane są także masowe wydarzenia kulturalno-rekreacyjne, takie jak *Wianki* czy *Noc Sylwestrowa* na Rynku.

Corocznie wydarzenia kulturalne województwa małopolskiego uzyskują wysoką ocenę publiczności. Na przykład w plebiscycie pn. „Wielkie Odkrywanie Małopolski” w roku 2007 w kategorii „wydarzenia artystyczne, kulturalne, sportowe” nagrody otrzymały: I miejsce – *Tydzień Filmowy w Tarnowie*; II miejsce – *Noc Teatrów w Krakowie*; III miejsce – *Złot VW Garbusa w Tarnowie* oraz wyróżnienie specjalne – *Małopolski Piknik Lotniczy w Krakowie* i *Owczarnia Muzyczna w Jaworkach*.

Szczególną formą aktywności kulturalnej w regionie jest społeczny ruch kulturalny zorganizowany w regionalnych stowarzyszeniach kulturalnych i stowarzyszeniach twórczości amatorskiej. Przedstawiają one bogatą ofertę programową dla społeczności lokalnych we wszystkich dziedzinach kultury (organizują m.in. małopolskie konkursy, przeglądy i festiwale chórów, orkiestr dętych, zespołów teatralnych i folklorystycznych a także cenne formy opieki nad sztuką ludową i zanikającymi rzemiosłami artystycznymi). Podejmowane są coraz częściej inicjatywy udostępniania i prezentowania sztuki profesjonalnej.

Inicjatywy twórców i animatorów kultury wspierane są finansowo przez Województwo Małopolskie. W 2007 r. były to między innymi przedsięwzięcia:

- **Muzyczne:** 43 Studencki Festiwal Piosenki; XI Międzynarodowy Konkurs Współczesnej Muzyki Kameralnej; Europejski Festiwal im. Jana Kiepury; XXXII Międzynarodowy Festiwal *Muzyka w Starym Krakowie*; Festiwal Muzyki Tradycyjnej *Rozstaje 2007*; XXIX Starosądecki Festiwal Muzyki Dawnej; V Międzynarodowy Festiwal Perkusyjny *Źródła i inspiracje*; Koncerty z Janem Pawłem II; XIII Międzynarodowe Olkuskie Dni Muzyki Organowej i Kameralnej; 49 Konkurs *Orkiestr Dętych Ziemi Krakowskiej* w Więclawicach, gmina Michałowice; 52 Krakowskie Zaduszki Jazzowe; XIII Międzynarodowy Festiwal Jazzowy *Starzy i Młodzi, czyli Jazz w Krakowie*; Muzyczne Spotkania na Wzgórzach Krzesławickich; XXV Ogólnopolski Festiwal Laureatów

- Konkursów Muzycznych *Tydzień Talentów*; Koncert XII Last Night of the Proms in Cracow; II Międzynarodowy Festiwal Chorału Gregoriańskiego – *Ars Cantus Gregoriani*; Cykl koncertów promujących laureatów Drugiego Ogólnopolskiego Konkursu Wykonawstwa Muzyki Operowej i Musicalowej im. Iwony Borowickiej; Krakowska Jesień Jazzowa; Festiwal Muzyczny – *Music Summer Festival – Wieliczka 2007*; Nowe Drogi Klasyki; cykl koncertów Orkiestry Akademii Beethovenowskiej; Stary Sącz – Muzyczna stolica Europy. Międzynarodowy projekt edukacyjno-muzyczny na 750-lecie Grodu św. Kingi; Festiwal *7x Gospel*.
- **Teatralne i baletowe:** XI Ogólnopolski Festiwal Komедии *Talia 2007*; *32 Krakowskie Reminiscencje Teatralne* – Międzynarodowy Festiwal Teatralny; Teatr Nowy – Młoda Scena Letnia w Krakowie II edycja – Festiwal Teatralny; XXXIV Wadowickie Spotkania Teatralne; *XI Krakowska Wiosna Baletowa*; XIV Ogólnopolski Otwarty Festiwal Teatrów Amatorskich *Odeon*; Opera Kameralna w Regionie; VIII Międzynarodowy Festiwal Tarnopolskie Wieczory Teatralne – *Debrot 2007 Tarnopol* – Ukraina; XX Jubileuszowy Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych; Festiwal *Wyspiański 2007*; Tajemnice Teatru Lalek; *Cyrki i ceremonie* – multidyscyplinarny projekt teatralny inspirowany malarstwem Witolda Wojtkiewicza i literaturą Romana Jaworskiego.
 - **Filmowe i fotograficzne:** 47 Krakowski Festiwal Filmowy; 21 Tarnowska Nagroda Filmowa; XIV Międzynarodowy Festiwal Filmowy *Etiuda & Anima*; Świat Filmu Górskiego; Nowohucka Kronika Filmowa – 20 wydań; III Spotkania z Filmem Górkim; Rozwijanie wrażliwości widza poprzez pokazy i produkcje artystycznych filmów animowanych *Wszystko płynie*; Międzynarodowy Konkurs Fotografii Górskiej *Przestrzeń życia*; V Ogólnopolskie Biennale Fotografii Kochać człowieka; V Festiwal Fotografii Widzi się w Starym i Nowym Sączu; *Św. Stanisław – Patron* plenerowa wystawa fotografii na terenie Klasztoru oo. Paulinów na Skałce; wystawa fotograficzna *Śladami Amundsena; 802 procent normy. Pierwsze lata Nowej Huty na fotografiach Wiktora Pentala i Henryka Makarewicza*.
 - **Plastyczne:** VI edycja z cyklu Teraz Tak – Warsztaty Plastyczne; IV Ogólnopolski Plener Malarcki; *Tygiel Kultury – Tarnów 2007 Strefa Żywołów; Zabytkowa Przestrzeń – Ogród* – Plener rzeźbiarski w kamieniu.
 - **Literackie i czytelnice:** Krakowski Salon Poezji; *Homines Urbani*; XV Konkurs Poezji Regionalnej im. Ks. Prof. Józefa Tischnera; Jubileuszowa X Krynicka Jesień Literacka;
 - **Interdyscyplinarne:** Festiwal Kultury Żydowskiej; XXXIV Międzynarodowy Kongres Pueri Cantores; Letnia Szkoła Wyszehradzka 2007; *Wyspiański underground*. Obchody 100 rocznicy śmierci Stanisława Wyspiańskiego; Dni Kultury Romskiej w Krakowie; Panorama Kultur Pogranicza w Szymbarku; X Europejskich Spotkań Mniejszości Narodowych i Etnicznych *Pod Kyczerą*; XXIII Babiogórska Jesień – Festiwal Karpacki – redyk jesienny; Organizacja i realizacja festiwalu sztuki *ArtFest 2007*; VII Konfrontacje Artystyczne *Sacrum w sztuce*; Międzynarodowy Festiwal *Genius Loci* – VI edycja; Widowisko multimedialne *Beatus vir* z okazji urodzin Jana Pawła II i poświęcenia placu budowy Centrum *Nie lękajcie się!*; Od Tarnowa do Krakowa, czyli podróże edukacyjno-kulturalne dla dzieci i młodzieży z Tarnowa i okolic; *Zaczarowany Bal Baśni* – Młoszowa 2007; Realizacja i prezentacje spektakli Stowarzyszenia Teatrów Nieinstytucjonalnych STEN na terenie Krakowa i Małopolski wraz z warsztatami; Rękodzieło artystyczne, zaniżające zawody a pamiątki z regionu Beskidu Zielonego – Magicznej Krainy Łemków i Pogórzan.
 - **Folkloru i sztuki ludowej:** 44 Tydzień Kultury Beskidzkiej; VIII Międzynarodowy Festiwal Koronki Klockowej w Bobowej; XXXIII Festiwal Folklorystyczny *Limanowska Słaza*; Międzynarodowy Festiwal Folkloru w Łącku; Szkoła Ginących Zawodów, Folkloru i Sztuki Ludowej; XLI Sabalowe Bajania – *Ogólnopolski Konkurs Gawędziarzy, Instrumentalistów, Śpiewaków, Pytacy i Mowy Starosty Weselnego*; XXXIII Poroniańskie Lato; XXXI Karpacki Festiwal Dziecięcych Zespołów Regionalnych; III Parada Kultur Pogranicza *Słowiańska Biesiada*; XVII Przegląd Folkloru Pogórza; III Starosądecki Jarmark Sztuki – folklor w twórczości artystycznej.
 - **Muzealne i wystawiennicze:** Tworzenie Kolekcji Sztuki Współczesnej w Województwie Małopolskim; Sztuka Aktualna – Prezentacja; Aranżacja części etnograficznej ekspozycji Muzeum regionalnego PTTK w Olkuszu; Muzeum dla wszystkich – ekspozycja terenowa Małopolskiego

Muzeum Pożarnictwa w Alwerni; *Kolegia uniwersyteckie średniowiecznej Europy* – wystawa; Wystawa *Stanisława Wyspiańskiego* – Teatr Ogromny.

W dniach 25-28 października 2007 r. odbyły się 11 Targi Książki w Krakowie, ważne krajowe przedsięwzięcie handlowe, wraz z towarzyszącym mu bogatym programem imprez kulturalnych, spotkań z autorami, przedstawicielami świata kultury, nauki, sztuki, mediów. Z roku na rok Targi rozrastają się i zyskują na znaczeniu. Przyczynia się do tego nie tylko atmosfera, ale także liczne spotkania z twórcami, będące największym przeżyciem dla odwiedzających krakowską imprezę. Na Targach w 2007 r. gościli m.in.: Katarzyna Grochola, Wojciech Młynarski, Ewa Lipska, ks. Mieczysław Maliński, Sławomir Mrożek, Wojciech Klilar, Wojciech Cejrowski, Jerzy Pilch, Andrzej Stasiuk, Jerzy Stuhr, Radek Sikorski, Jonathan Carroll, Janusz L. Wiśniewski.

Targi Książki w Krakowie są wysoko cenione w kręgach wydawniczych i bibliotekarskich, a także miłośników książki i szerokiej rzeszy czytelników. Jedenasta edycja targów zgromadziła 438 wystawców z Polski i zagranicy, w imprezie udział wzięło prawie 400 znakomitych gości. Program imprez towarzyszących Targom obejmował ponad 400 wydarzeń targowych, w tym liczne wystawy, spotkania z autorami, koncerty i dyskusje branżowe.

Województwo Małopolskie wspólnie z Instytutem Książki w Krakowie zorganizowało szóstą edycję *Małopolskich Dni Książki „Książka i Róża”*, w których wzięło udział łącznie 50 księgarń w województwie małopolskim i w województwach ościennych. Księgarnie oferowały klientom książki z 10% zniżką oraz dołączały do zakupu różę.

Głównymi celami *Dni* są: upowszechnianie czytelnictwa oraz próba przywrócenia istotnej roli księgarni jako miejsca najbardziej przyjaznego dla spotkań z literaturą naukową i popularną. Program *Małopolskich Dni Książki „Książka i Róża”* w 2007 r. związany był z odbywającym się w tym samym czasie Światowym Dniem Książki.

Od roku 2000 r. przyznawana jest *Nagroda im. Kazimierza Wyki* za wybitne osiągnięcia w dziedzinie eseistyki oraz krytyki literackiej i artystycznej. Laureatami Nagrody Marszałka Województwa Małopolskiego w latach 2000-2005 zostali kolejno: Tadeusz Nyczek, prof. Maria Janion, prof. Michał Głowiński, prof. Jan Prokop, prof. Przemysław Czapliński. Od roku 2004 *Nagroda im. Kazimierza Wyki* przyznawana jest wspólnie przez Marszałka Województwa Małopolskiego i Prezydenta Miasta Krakowa. W roku 2005 nagrodę otrzymała prof. Teresa Walas; w roku 2006 Profesor Aleksander Fiut. W roku 2007 *Nagrodę im. Kazimierza Wyki* otrzymał prof. Włodzimierz Bolecki za książkę „Inna krytyka”.

Ważną rolę w tworzeniu i upowszechnianiu dóbr kultury oraz w wychowaniu przez sztukę pełni 19 teatrów i instytucji muzycznych. Instytucje te skupione są głównie w stolicy regionu – Krakowie. Poza Krakowem działają: Teatr im. Stanisława Ignacego Witkiewicza w Zakopanem (instytucja Województwa Małopolskiego), Tarnowski Teatr im. Ludwika Solskiego w Tarnowie (instytucja Miasta Tarnowa) oraz Teatr Lalki „Rabcio” w Rabce (instytucja Powiatu Nowotarskiego).

W 2007 r. wystawiono 4078 przedstawień, o 4,2% więcej niż w roku 2006. Najwięcej przedstawień wystawiły teatry dramatyczne – 80,6% ogółu przedstawień. Koncerty zorganizowane przez orkiestry, chóry i filharmonie stanowiły 15,4% ogółu imprez, a przedstawienia wystawione przez teatry muzyczne 4%. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w województwie małopolskim wzrosła o 10% w porównaniu z 2006 rokiem i wyniosła 774,7 tys. osób. Jedno przedstawienie obejrzało przeciętnie 190 widzów, czyli 10 osób więcej niż przed rokiem.

Tabela 55. Teatry i instytucje muzyczne w 2007 roku

Wyszczególnienie	Liczba teatrów ^a		Miejsca na widowni ^a	
	w liczbach bezwzględnych	w %	w liczbach bezwzględnych	w %
Ogółem	19	100,0	5082	100,0
Teatry dramatyczne	12	63,2	4239	83,4
Teatry muzyczne	3	15,8	150	3,0
Filharmonie, orkiestry i chóry	4	21,1	693	13,6

^a stan na 31 XII

Źródło: Informacja sygnałna Urzędu Statystycznego Krakowie, czerwiec 2007 r.

Życie teatralne Krakowa wyznaczają zarówno teatry repertuarowe jak i sceny kabaretowe i teatry niezależne. Jednym z najstarszych teatrów w Polsce jest **Narodowy Stary Teatr im. Heleny Modrzejewskiej** w Krakowie. W 1991 roku uzyskał status prawny sceny narodowej; w 1994 roku został przyjęty do prestiżowej Unii Teatrów Europy. Narodowy Stary Teatr im. Heleny Modrzejewskiej realizuje cykl pn. *Spotkania w Antrakcie*, poświęcony aktorskim jubileuszom. Teatr prezentuje także najciekawsze osiągnięcia młodej dramaturgii inscenizowane przez młodych polskich reżyserów w ramach festiwalu *Baz@rt* oraz organizuje festiwal *Rewizje* wyznaczający reinterpretacje klasyki polskiej i światowej. Oba te nurty współtworzą dziś główną linię repertuarową Starego Teatru. Edycja *Rewizji* w 2007 r. była nie tyle festiwalem, co właściwie „sezonem antycznym”, okazją do dyskusji nad współczesnym teatrem europejskim w perspektywie jego antycznych nawiązań. „Sezon antyczny” był przygotowany we współpracy z Deutsches Theater z Berlina.

Teatrem działającym w Nowej Hucie od 1955 r. jest **Teatr Ludowy**, który obok interesującego programu repertuarowego, prowadzi zakrojoną na szeroką skalę działalność wychowawczo-terapeutyczną pod hasłem „Terapia przez sztukę”. Po raz kolejny odbył się *Festiwal Radości i Uśmiechu Lajkonik* – międzynarodowy festiwal sztuki dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Od 1 stycznia 2005 roku w budynku warsztatów szkolnych na os. Szkolnym w Nowej Hucie umieścił swą siedzibę **Teatr Łaźnia Nowa**, który wcześniej działał jako Stowarzyszenie Teatralne Łaźnia na krakowskim Kazimierzu. Teatr jest organizatorem festiwalu *Genius Loci*. Impreza ta jest jednym z najciekawszych krakowskich festiwali, organizowana cyklicznie słynie z niezwyklej atmosfery i umiejętności połączenia dwóch światów: sztuki i ulicy. Podczas edycji *Genius Loci* 2007 organizatorzy festiwalu pokazali w Nowej Hucie najbardziej intrygujące spektakle z Wrocławia, Bydgoszczy, Zielonej Góry, Wałbrzycha, Olsztyna, Legnicy oraz Supraśla.

Duże zasługi w kształtowaniu wrażliwości teatralnej najmłodszych widzów ma **Teatr Lalki i Maski „Grotoska”** w Krakowie, działający również jako scena nowych form teatru maski i aktora dla dorosłej widowni. Od 1999 roku w „Grotosce” działa Scena OF Grotoska prezentująca najlepsze zespoły teatralne i kabaretowe młodego pokolenia. W ciągu ostatnich lat „Grotoska” znacznie poszerzyła zakres swych działań artystycznych. Jej specjalnością stała się organizacja plenerowych imprez teatralnych, takich jak *Wielka Parada Smoków*, *Chochół Stulecia* czy *Teatr Żywy*, adresowanych do szerokiej i zróżnicowanej widowni. Teatr „Grotoska” angażuje się również w działania edukacyjne, których celem jest przybliżenie dzieciom i młodzieży sztuki teatru oraz pomoc nauczycielom w prowadzeniu edukacji teatralnej.

Teatrem, który realizuje repertuar dla dzieci jest także **Teatr Lalek w Rabce**. Istnieje on od roku 1949. Powstał jako teatr amatorski dla dzieci przebywających w sanatoriach. Aktorzy teatru występują

także poza swą siedzibą, zarówno w najbliższej okolicy jak i w odległych miastach, województwach, a także za granicą, np. w 2007 r. teatr wystąpił na VI Międzynarodowym Festiwalu Teatrów dla Dzieci w Banja Luce (Bośnia i Hercegowina).

Teatr im. J. Słowackiego zrealizował 7 premier: 4 na Dużej Scenie i 3 na Scenie Miniatura. W 2007 roku Teatr zagrał ogółem 334 spektakle, a liczba widzów wyniosła 85 629 osób, z tego: 75 139 osób na Dużej Scenie, 10 490 osób na Scenie Miniatura. Średnia frekwencja wyniosła: na Dużej Scenie: 91%, na Scenie Miniatura 96%. Kontynuowany był projekt Anny Dymnej – *Krakowski Salon Poezji*, czyli niedzielne spotkania z poezją w wykonaniu krakowskich aktorów i gości specjalnych, którym towarzyszyły występy muzyków. W ramach salonu odbyło się 36 spotkań. Już po raz ósmy ogromnym powodzeniem cieszyła się działalność Sceny Przy Pompe – w tym cyklu odbyło się 8 koncertów.

Krakowski Teatr Scena STU zrealizował 4 premiery. Teatr zagrał ogółem 184 spektakle, a liczba widzów wyniosła 34 500 osób. Od września 2006 instytucja zintensyfikowała działania zmierzające do prezentacji spektakli poza siedzibą Teatru STU. Zaprezentowano spektakle m.in. na scenach teatrów w Warszawie, Elblągu, Polkowicach czy Opolu. Teatr może pochwalić się również nagrodami, Jury II Ogólnopolskiego Konkursu na teatralną inscenizację dawnych dzieł literatury europejskiej postanowiło przyznać: Wielką Nagrodę Aktorską dla Jerzego Treli za rolę tytułową w przedstawieniu *Wielkie kazanie księdza Bernarda* w Krakowskim Teatrze Scena STU oraz Nagrodę dla Jana Polewki za scenografię do wymienionego przedstawienia.

Teatr St. I. Witkiewicza w Zakopanem zrealizował 5 spektakli premierowych; zagrał ogółem 199 spektakli, które obejrzało 18 957 widzów. W Teatrze miały miejsce także wydarzenia szczególne i tzw. posiadły poświęcone wybitnym twórcom kultury narodowej, zasłużonym dla Podhala: Witkacemu, Mieczysławowi Karłowiczowi i Karolowi Szymanowskiemu. Spektakl *Dzień dobry Państwu – Witkacy* na podstawie „Bezmiennego dzieła” w reżyserii Andrzeja Dziuka otrzymał nagrodę dla zespołu aktorskiego na XXXII Opolskich Konfrontacjach Teatralnych – Klasyka Polska 2007. Indywidualną nagrodę aktorską otrzymała Dorota Ficoń za rolę Róży van der Blast, w tym spektaklu; nagrodę za muzykę otrzymał Jerzy Chruściński.

Bogaty repertuar prezentują: Teatr Bagatela, Teatr KTO, Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. L. Solkiego w Krakowie, Teatr im Ludwika Solkiego w Tarnowie oraz Teatr Scena EL-JOT Krakowska Opera Kameralna.

Warta zauważenia jest działalność drugiej Sceny **Teatru Bagatela** przy ul. Sarego w Krakowie. W roku 2007 odbył się na tej scenie *Letni Festiwal Małych Form Teatru Bagatela*, podczas którego oglądać można było recitale, monodramy i kameralne spektakle.

Teatr KTO jak co roku zorganizował *Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych* a tematem przewodnim Jubileuszowego Festiwalu była postać Don Kichota. Zaprezentowane zostały spektakle teatrów z Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Włoch, Ukrainy, Niemiec, Austrii, Portugalii i Polski.

Krakowska PWST prowadzi działalność Sceny im. Stanisława Wyspiańskiego (od 1998 r.). Profesjonalnie wyposażona pod względem technicznym, duża scena, wraz z prawie trzystuosobową widownią, posiada duże możliwości sprawdzenia i prezentacji studentów i pedagogów. Stała się miejscem, gdzie odbywają się przedstawienia dyplomowe i warsztatowe studentów.

Teatr Scena EL-JOT Krakowska Opera Kameralna, działa od 2000 roku w stałej siedzibie w zabytkowych wnętrzach kamienicy przy ulicy Miodowej 15 w Krakowie. Jej celem artystycznym jest odkrywanie zapomnianych arcydzieł polskich i światowych, szacunek dla tradycji, sięganie po dawny repertuar, a także odtwarzanie charakterystycznych dla danej epoki strojów, tańców, gestów, wykorzystywanie oryginalnych instrumentów. Ważne miejsce wśród wykonawców spektakli Teatru zajmują studenci krakowskich uczelni artystycznych: Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej i Akademii Muzycznej, którzy wnosząc w mury teatru swą młodość i zapał, w zamian otrzymują możliwość debiutu i zdobywania doświadczenia na zawodowej scenie, w ambitnym repertuarze.

Teatr im. Ludwika Solkiego w Tarnowie realizuje projekty artystyczne w zespole budynków usytuowanych w centrum miasta. W jego głównej części znajdują się dwie sceny, duża na 350 miejsc i mała na 80 miejsc. Przestrzenne foyer i kawiarnia teatralna wykorzystywane są do ekspozycji wystaw plastycznych, są również miejscem spotkań – prezentacji kabaretowych, poetyckich i kameralnych programów teatralnych, koncertów. Teatr jest organizatorem corocznego festiwalu komedii *Talia*.

Tabela 56. Działalność teatrów i instytucji muzycznych w 2007 roku

Wyszczególnienie	Przedstawienia i koncerty		Widzowie i słuchacze	
	ogółem	w %	ogółem	w %
<i>Małopolska</i>				
Teatry i instytucje muzyczne	4 078	100,0	774 711	100,0
Teatry	3 450	84,6	653 854	84,4
Dramatyczne (w tym lalkowe)	3 285	80,6	593 643	76,6
Muzyczne (opery i operetki)	165	4,0	60 211	7,8
Filharmonie, orkiestry i chóry	628	15,4	120 857	15,6
<i>Podregiony</i>				
Tarnowski	242	5,9	35 756	4,6
Nowosądecki	416	10,2	62 940	8,1
M. Kraków	3 420	83,7	676 015	87,3

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

W Krakowie działają następujące instytucje muzyczne: Filharmonia im. Karola Szymanowskiego, Capella Cracoviensis, Chór Polskiego Radia w Krakowie, Opera Krakowska w Krakowie, Sinfonietta Cracovia – Orkiestra Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa.

W 2007 roku Filharmonia im. Karola Szymanowskiego w Krakowie rozpoczęła 62 sezon artystyczny. Filharmonia zrealizowała ogółem 473 koncerty dla 78 tys. słuchaczy. Były to koncerty: symfoniczno-oratoryjne (25 koncertów) i symfoniczne (33 koncerty), a także recitale organowe, koncerty pn. *Artyści dla Filharmonii i in.* Obok swej podstawowej działalności, tj. cotygodniowych koncertów symfonicznych, symfoniczno-oratoryjnych, kameralnych i recitali Filharmonia realizowała cykle koncertów umuzykalniających dla młodzieży *Musica Ars Amanda*, koncerty dla dzieci, *Koncerty Uniwersyteckie*, *Wieczory Wawelskie*. Filharmonia wykonała również 335 koncertów umuzykalniających na terenie województwa małopolskiego oraz innych województw.

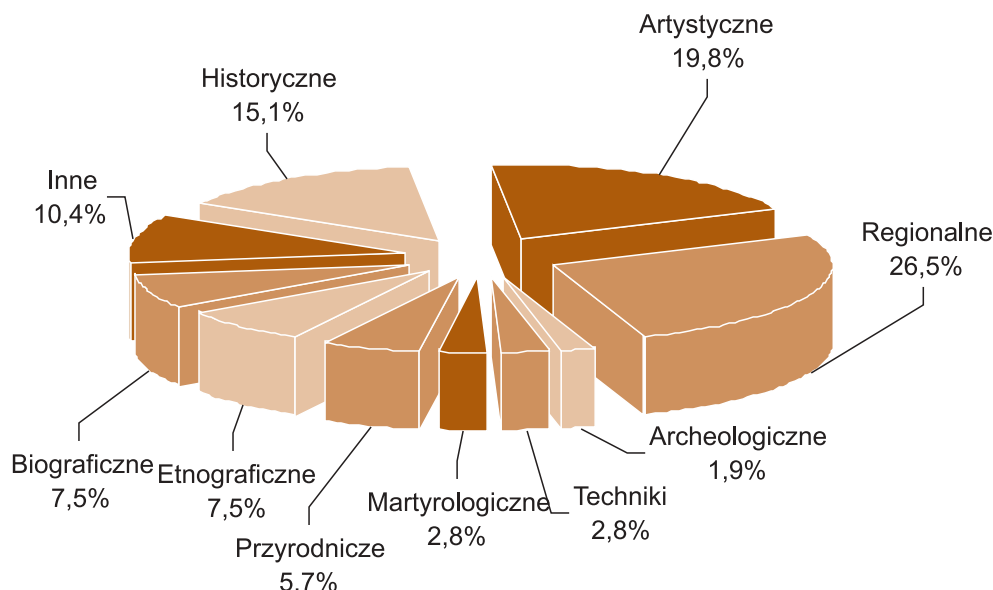
Opera Krakowska zrealizowała w 2007 roku 5 premier i zagrała 147 spektakli, które obejrzało 68 400 widzów. Ważnym wydarzeniem w Operze Krakowskiej było światowe prawykonanie oratorium *Cracovia est* Dariusza Reguckiego na Rynku Głównym w Krakowie, które odbyło się w dniu 5 czerwca 2007 roku w czasie obchodów Jubileuszu 750 – lecia Lokacji Miasta Krakowa. W sierpniu 2007 roku Opera Krakowska zrealizowała XI edycję *Letniego Festiwalu Opery Krakowskiej*. Kontynuowano budowę pierwszego w dziejach Krakowa gmachu operowego. Powstaje nowoczesny teatr z widownią na 760 miejsc, z dużym zapleczem scenicznym, salami prób, garderobami, kawiarnią i restauracją.

Od 2005 r. Zarząd Województwa Małopolskiego przeznacza corocznie dodatkowe środki na rozszerzenie oferty teatrów i instytucji muzycznych na terenie województwa małopolskiego. Dzięki temu także w 2007 r. mieszkańcy Tarnowa, Nowego Sącza, Zakopanego i kilku innych miejscowości mieli możliwość podziwiać spektakle Opery Krakowskiej, Teatru im. Juliusza Słowackiego i Krakowskiego Teatru Scena STU oraz wysłuchać koncertów zespołów artystycznych Filharmonii im. Karola Szymanowskiego i Orkiestry Akademii Beethovenowskiej. Odbywały się one m. in. w salach Małopolskiego Centrum Kultury „Sokół” w Nowym Sączu, w sali widowiskowej Mościckiego Centrum Kultury oraz obiektach sakralnych i placówkach kultury. Duży zasięg terytorialny mają koncerty umuzykalniające organizowane przez Filharmonię im. Karola Szymanowskiego w Krakowie, w ramach wieloletniego programu edukacji muzycznej dzieci i młodzieży.

Na terenie województwa na koniec 2007 roku działało 106 muzeów i oddziałów muzealnych, co stanowi blisko 1/6 wszystkich muzeów w Polsce. Do sektora publicznego należało 75,7% muzeów, a 24,3% do sektora prywatnego. Obiekty muzealne przystosowane dla osób poruszających się na

wózków inwalidzkich stanowiły 21,4%. Muzea odgrywają istotną rolę w prezentowaniu historii i tradycji oraz w upowszechnianiu kultury. Najliczniejszą grupę muzeów stanowią nadal muzea regionalne (26,5%), artystyczne (19,8%) i historyczne (15,1%).

Wykres 44. Rodzaje muzeów i oddziałów muzealnych w 2007 roku

Źródło: Informacja sygnałna Urzędu Statystycznego w Krakowie, lipiec 2008 r.

Muzea prowadziły działalność edukacyjną, organizowały odczyty i prelekcje. W 2007 roku liczba odczytów i lekcji muzealnych wzrosła o 41,6% (z 8318 w 2006 r. do 11777). Odnotowano również nieznaczny wzrost w liczbie seansów filmowych zorganizowanych dla zwiedzających o 4,1% (z 4140 w 2006 r. do 4310). Liczba muzealiów w 2007 r. wyniosła 3478,3 tys., co nieznacznie różniło się na plus w porównaniu z poprzednim rokiem.

Zbiory muzeów województwa małopolskiego obejmują przedmioty o trwałej wartości kulturowej: historycznej, naukowej, poznawczej, estetycznej politycznej lub społecznej, podlegających ochronie prawnej, objętych inwentarzem zabytków w muzeum.

Zbiory muzealiów w województwie małopolskim stanowią blisko 30% zasobów muzealnych Polski. Zasoby o wartości muzealnej zgromadzone są także w kościołach i klasztorach, w wyodrębnionych ekspozycjach o charakterze muzealnym w bibliotekach i archiwach oraz u osób prywatnych. Część zbiorów w muzeach państwowych i samorządowych stanowią depozyty kolekcji prywatnych. W muzeach województwa małopolskiego znajduje się ponad 56 tys. obiektów wypożyczonych z innych muzeów, instytucji oraz osób prywatnych, wpisanych do księgi depozytów. Funkcjonuje w nich ponad 300 stałych wystaw własnych.

Pod koniec 2007 roku został ponownie otwarty oddział Muzeum Narodowego w Krakowie – w Pałacu Biskupa Erazma Ciołka. Muzeum mieści dwie dopełniające się wzajemnie kolekcje, które wspólnie tworzą obraz sztuki Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Są to stałe wystawy: *Sztuka Dawnej Polski XII-XVIII wiek* i *Sztuka Cerkiewna Dawnej Rzeczypospolitej*. Panoramę polskiej sztuki, zapoczątkowaną w Pałacu Biskupa Erazma Ciołka, kontynuują dwie galerie Muzeum Narodowego w Krakowie: w Sukiennicach (koniec XVIII i wiek XIX) oraz w Gmachu Głównym (wieki XX i XXI).

Małopolskie muzea wzbogaciły się o nowe wystawy stałe. W 2007 roku w podziemiach Kościoła św. Wojciecha Muzeum Archeologiczne w Krakowie zrealizowało nową stałą wystawę sezonową pn. *Dzieje Rynku Głównego w Krakowie i kościoła św. Wojciecha*. Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie zorganizowało nową stałą ekspozycję wojsk powietrzno-desantowych przedstawiającą historię

6. Brygady Desantowo-Szturmowej; Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu zorganizowało 3 nowe wystawy stałe: *Miasteczko Galicyjskie* i *Zagroda kolonistów józefińskich* w Sąddeckim Parku Etnograficznym oraz *Kopie portretów przedstawicieli rodu Lubomirskich* oraz *gobeliny z tematyką łowicką* na Zamku w Wiśniczu.

Tabela 57. Podstawowe dane o muzeach według rodzajów w 2007 roku

Wyszczególnienie	Muzea i oddziały muzealne ^a		Wystawy czasowe				Zwiedzający muzea	
	w liczbach bezwzględnych	%	własne w kraju		obce krajowe i z zagranicy		w tysiącach	%
			w liczbach bezwzględnych	%	w liczbach bezwzględnych	%		
Ogółem	106	100,0	316	100,0	140	100,0	6012,0	100,0
Artystyczne	21	19,8	30	9,5	39	27,9	1588,6	26,4
Archeologiczne	2	1,9	7	2,2	9	6,4	83,3	1,4
Etnograficzne	8	7,5	39	12,3	13	9,3	196,8	3,3
Historyczne	16	15,1	50	15,8	12	8,6	662,5	11,0
Biograficzne	8	7,5	7	2,2	4	2,8	451,6	7,5
Martyrologiczne	3	2,8	8	2,5	1	0,7	1232,2	20,5
Przyrodnicze	6	5,7	16	5,1	3	2,1	127,6	2,1
Techniki	3	2,8	23	7,3	7	5,0	191,0	3,2
Regionalne	28	26,5	102	32,3	39	27,9	282,8	4,7
Inne	11	10,4	34	10,8	13	9,3	1195,7	19,9

Źródło: Informacja sygnałna Urzędu Statystycznego Krakowie, lipiec 2008 r.

Działalność małopolskich muzeów jest w Polsce wysoko oceniana, o czym świadczą nagrody i wyróżnienia uzyskane w organizowanym przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku *Sybilla 2007*. W kategorii „wystawy sztuki” I nagrodę otrzymało Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” – Obraz świata, który przemija. Inspiracje sztuką Japonii w malarstwie Jana Stanisławskiego i jego uczniów; w kategorii „wystawy historyczne, biograficzne i literackie” III nagrodę otrzymało Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Archiwum Państwowe w Krakowie, Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa – Kraków – europejskie miasto prawa magdeburskiego 1257-1791; w kategorii „wystawy etnograficzne” III nagrodę otrzymało Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”- Niezwykłe spotkania. Jawajski Batik w Krakowie oraz w kategorii „dokonania z zakresu zarządzania i organizacji” wyróżnienie uzyskało Muzeum Narodowe w Krakowie – otwarcie nowego oddziału Muzeum Narodowego w Krakowie, Pałacu Biskupa Erazma Ciołka.

Do wyróżniających się wystaw czasowych zrealizowanych przez muzea należały: *Przeszłość otwarta dla przyszłości* (Muzeum Archeologiczne w Krakowie); *Jerzy Duda Gracz – Judaiki* (Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie); *Ab urbe condita. 677 lat praw miejskich Tarnowa* (Muzeum Okręgowe w Tarnowie); *Malarstwo na szkle Jolanty Pęksy. 30 lat twórczości* oraz *Wiatr halny. Wrażenia i obrazy z Tatr* (Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem); „Bursztyn – Myrta” wystawa pod patronatem prof. Władysława Bartoszewskiego na Wawelu.

Muzea organizowały cykliczne imprezy kulturalno-rekreacyjne, spośród których największymi są: *Małopolski Piknik Lotniczy*, zainicjowany i zrealizowany przez Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie oraz *Turniej Rycerski „O złoty warkocz Tartówny”* organizowany na Zamku w Dębnie przez Mu-

zeum Okręgowe w Tarnowie.

Tradycyjnie na uwagę zasługuje udział muzeów w *Nocy Muzeów*, które na tę okazję przygotowały specjalne wystawy i imprezy, w projekcie edukacyjno-promocyjnym *Muzeobranie* (przygotowanym przez Małopolski Instytut Kultury, a obejmującym muzea województwa małopolskiego) oraz w *Dniu Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich*.

Ofertę muzeów uzupełnia działalność galerii i salonów sztuki, instytucji zajmujących się wystawiennictwem. W 2007 roku działały 63 galerie, to w porównaniu z 2006 rokiem spadek o 4,5%. Galerie sektora prywatnego stanowiły 52,4%, natomiast sektora publicznego 47,6% ogółu. Liczba zwiedzających galerie i salony sztuki wzrosła o 19,6% w porównaniu z 2006 r. i wyniosła 503 tys. osób. Własną stroną internetową posiadało 69,8% galerii. Wystawy krajowe obejrzało 402,9 tys. osób (80,1% ogółu zwiedzających), wystawy zagraniczne w Polsce 38,7 tys. osób (7,7% ogółu zwiedzających), natomiast wystawy międzynarodowe w Polsce 61,4 tys. osób (12,2% ogółu zwiedzających).

Galerie w województwie małopolskim zorganizowały łącznie 679 wystaw, tj. o 11,7% mniej niż w roku poprzednim, z czego 570 to wystawy w kraju. Wystawy krajowe stanowiły 83,9% wszystkich wystaw zorganizowanych w Polsce, wystawy zagraniczne – 7,8%, międzynarodowe – 4,6%, a wystawy polskie za granicą – 3,7%. Działalność wydawnicza galerii w 2007 r. objęła 1360 tytułów o łącznym nakładzie 305,6 tys. egzemplarzy. Spośród zbiorów własnych galerii największy odsetek stanowiły fotografie – 49,2% i tzw. „nowe media” (elektroniczne) – 44,9%.

W roku 2007 minęło trzy lata od inauguracji działalności Małopolskiej Fundacji Muzeum Sztuki Współczesnej, która powstała w odpowiedzi na zainicjowany przez Ministerstwo Kultury Narodowy Program Kultury „Znaki Czasu”. Samorząd Województwa Małopolskiego postawił przed fundacją zadanie tworzenia autonomicznej kolekcji sztuki najnowszej z myślą o przyszłej kolekcji muzealnej. W latach 2005-2007 pozyskano dzieła wybitnych artystów współczesnych. Zgromadzono kolekcję ponad 70 dzieł niemal 40 artystów, pochodzących również z zagranicy. Kolekcja ta prezentowana była kilkakrotnie na wystawach w kraju, a wybrane dzieła pokazywano również za granicą.

Małopolska szczyci się dużą ilością oficyn wydawniczych, które wydają ponad 3 tys. tytułów książek i prawie 600 tytułów gazet i czasopism rocznie. Krajowy dorobek wydawniczy prezentowany jest na corocznych, międzynarodowych *Targach Książki w Krakowie*.

Większość oficyn wydawniczych stanowią wydawnictwa prywatne oraz kościelne i zakonne. W Krakowie działają wydawnictwa o wieloletnich tradycjach jak: Wydawnictwo Literackie, Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”, Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Oddział Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, oddziały Państwowego Wydawnictwa Naukowego i Wydawnictwa Prasowego oraz nowe oficyny wydawnicze.

Na rynku wydawniczym książek obserwuje się stałą tendencję wzrostu liczby wydawanych tytułów, przy jednoczesnym stałym ograniczaniu ich nakładów. Pod względem liczby tytułów książek i broszur wydawanych przez wydawców najbardziej aktywne w Polsce (ponad 1000 wydawanych tytułów wydawnictw nieperiodycznych) są województwa: mazowieckie, małopolskie (ponad 3 tys. tytułów), śląskie i wielkopolskie, przy czym liczba tytułów wydanych książek i broszur przez oficyny wydawnicze tylko w trzech miastach – w Warszawie, Krakowie i Poznaniu – przekroczyła połowę wszystkich wydanych publikacji nieperiodycznych w Polsce. Zwiększa się także liczba wydawanych tytułów czasopism i ich nakładów globalnych. W województwie małopolskim wydaje się ponad 600 tytułów. Małopolskie wydawnictwa ugruntowały swą wiodącą w skali kraju pozycję promotora dobrej, współczesnej literatury polskiej, czego dowodem są nominacje do nagrody literackiej „Nike” dla małopolskich publikacji.

Na szczególną uwagę zasługują media audiowizualne – radio i telewizja. Wśród polskich koncesjonowanych stacji radiowych około 30 działa w województwie małopolskim, a wśród nich jedna z największych polskich stacji komercyjnych – Radio RMF FM, Radio Plus, Radio Echo – radio Beskidów i Tatr, Radio Alex – rozgłośnia radiowa na Podhalu, Radio Alfa. Najstarszą stacją radiową w kraju jest Radio Kraków „Małopolska” S.A. działające od 1927 r.

W województwie małopolskim działają dwie stacje telewizyjne: Ośrodek Regionalny Telewizji Polskiej S.A. oraz TVN Południe. Ponadto liczni operatorzy sieci kablowych, działający zwłaszcza w miastach i dużych osiedlach dostarczają pakiet programów telewizyjnych i radiowych; uruchomili także własne programy o charakterze lokalnym, głównie informacyjno-rozrywkowe.

3. BAZA MATERIALNA

Działalność w dziedzinie kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego prowadzą liczne instytucje i placówki kulturalne. Z ogólnej liczby 1778 instytucji kultury największy odsetek (42,9%) stanowią biblioteki publiczne, na drugim miejscu plasują się domy kultury, kluby i świetlice (27,7%). Znaczny udział zaj-

Tabela 58. Instytucje i placówki kultury

Instytucje kultury	1999	2001	2003	2005	2006	2007
Biblioteki i filie biblioteczne	789	775	773	766	766	763
Domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice *	489	463	479	489	x	492
Muzea wraz z oddziałami muzealnymi	91	107	103	104	103	106
Kina	57	57	53	49	47	47
Galerie sztuki	42	75	71	66	66	63
Teatry i instytucje muzyczne	21	17	21	20	19	19

* badanie przeprowadzane co 2 lata

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

mują placówki informacyjno-biblioteczne (16,2%). Kolejne miejsca zajmują muzea (6%), galerie (3,5%), kina (2,6%) oraz teatry i instytucje muzyczne (1,1%). Pod względem ilości instytucji kultury, jak i liczby osób, które je odwiedzają województwo małopolskie plasuje się w pierwszej trójce województw w Polsce.

Spośród 106 muzeów z oddziałami w 2007 r. największym zainteresowaniem zwiedzających cieszyły się muzea artystyczne (26,4% ogółu zwiedzających) oraz martyrologiczne (20,5% ogółu zwiedzających). Liczba zwiedzających muzea w 2007 r. wyniosła 6 mln. osób i był to wzrost o 9,7% w porównaniu z 2006 r. Młodzież szkolna stanowiła 31,5% wszystkich zwiedzających muzea. Liczba

Mapa 13. Zwiedzający muzea w 2007 roku

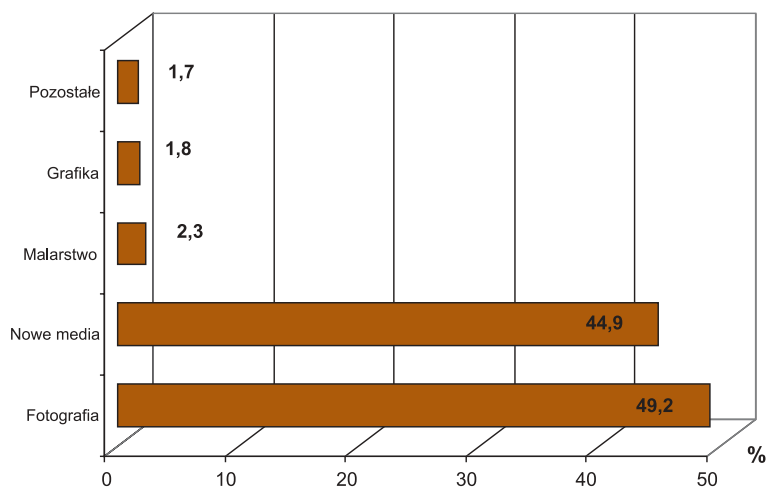

* w powiecie proszowickim brak muzeum

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

wystaw czasowych zorganizowanych przez muzea na terenie kraju wyniosła 456, co stanowiło wzrost o 6,5% w porównaniu z 2006 r. Obiekty muzealne nie były wystarczająco przystosowane dla potrzeb korzystających z nich osób niepełnosprawnych. W 2007 r. zaledwie 21,7% obiektów muzealnych było

Wykres 45. Zbiory własne galerii sektora publicznego w 2007 roku

Źródło: Informacja sygnalna Urzędu Statystycznego w Krakowie, lipiec 2008

przystosowanych dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Działalność wystawienniczą na terenie województwa prowadzi 63 galerie i salony sztuki. W uzupełnieniu do działalności popularyzatorskiej i edukacyjnej galerie gromadzą także zbiory z zakresu sztuk plastycznych, fotografii i mediów elektronicznych tworząc kolekcje o charakterze paramuzealnym.

W województwie małopolskim w 2007 r. działało 47 kin stałych, co stanowi 9,5% w skali kraju, z tego 35 kin posiadało 1 salę projekcyjną, 6 kin 2 sale projekcyjne, 2 dysponowały od 3-5 salami, a 4 kina miały powyżej 8 sal. Wszystkie kina oferowały 22,0 tys. miejsc na widowni. W 2007 r. w 97 salach kinowych wyświetlono 118,4 tys. seansów, o 2,8% mniej niż w 2006 r. Ogólna liczba widzów w kinach

Tabela 59. Działalność kin w 2007 roku

Wyszczególnienie	Kina	Sale	Miejsca na widowni	Seanse	Widzowie
	stan w dniu 31 XII				
OGÓLEM	47	97	21951	118426	3301937
<i>Powiaty</i>					
Bocheński	1	1	170	838	20136
Brzeski	1	1	159	17	766
Chrzanowski	2	2	590	510	29007
Dąbrowski	1	1	203	75	3104
Gorlicki	2	2	570	516	14596
Krakowski	2	2	374	125	2445
Limanowski	2	2	401	700	12697
Myślenicki	1	1	392	255	3886
Nowosądecki	2	2	596	637	12666
Nowotarski	3	3	508	1807	70114
Olkuski	3	3	1104	667	17874
Oświęcimski	3	3	877	1659	37869
Proszowicki	1	1	317	1	12
Tarnowski	1	1	112	22	946
Tatrzański	2	2	658	3114	86670
Wadowicki	1	1	371	449	19412
M. Kraków	14	62	12565	99644	2681741
M. Nowy Sącz	3	5	1057	4561	137179
M. Tarnów	2	2	927	2829	150817

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

wyniosła 3301,9 tys. i spadła o 2,2% w porównaniu z 2006 r. Przeciętnie na 1 seans w 2007 roku przypadało 28 widzów, tak samo jak w roku ubiegłym. Przeciętna liczba widzów na 1 seans była najwyższa w powiecie chrzanowskim i wyniosła 57 osób. Najwięcej widzów zebrały kina w mieście Kraków – 81,2% wszystkich widzów województwa małopolskiego.

Powszechnie dostępną i najlepiej zorganizowaną formą uczestnictwa ludności w kulturze stanowi sieć bibliotek publicznych. W roku 2007 zmniejszyła się liczba bibliotek publicznych i filii, czytelników oraz wypożyczeń książek i czasopism, natomiast nieznacznie wzrósł księgozbiór bibliotek. W roku 2007 działały 763 biblioteki publiczne i filie biblioteczne, co oznacza spadek o 0,4% w porównaniu z 2006 r. 73,5% ogółu bibliotek w województwie zlokalizowanych było w gminach wiejskich. Księgozbiór bibliotek na koniec roku wyniósł 10846,7 tys. woluminów. Zbiory specjalne obejmowały 231,5 tys.

woluminów, tj. o 1,3% więcej w stosunku do roku poprzedniego. Liczba czytelników zmniejszyła się o 2,9% i wyniosła 682,4 tys. osób. Najliczniejszą grupę czytelników stanowiły osoby poniżej 15 roku życia (26% ogółu czytelników) oraz osoby między 25 a 44 rokiem życia (21,5% ogółu czytelników). Najmniej było czytelników w grupie wiekowej powyżej 60 roku życia (5,6% ogółu czytelników). W strukturze czytelników według wykonywanego zajęcia uczniowie stanowili 45,4%, studenci – 16,2%, pracownicy umysłowi – 15,3%, robotnicy – 5,5%, a rolnicy – 1% ogółu czytelników. W porównaniu z 2006 r. odnotowano 3,8% spadek wypożyczeń księgozbioru (książek i czasopism) z 12356,2 tys.

Tabela 60. Działalność bibliotek publicznych w 2007 roku

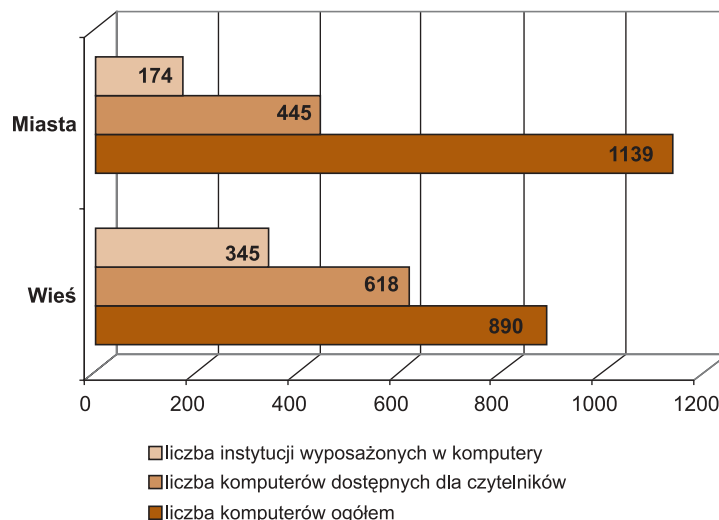
Wyszczególnienie	Biblioteki i filie	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia w woluminach
	stan w dniu 31.XII		w ciągu roku	
Małopolskie	763	10846685	682445	11882194
<i>Powiaty</i>				
Bocheński	37	402156	23188	364986
Brzeski	30	431162	18274	409173
Chrzanowski	38	574937	41653	595326
Dąbrowski	18	207848	9486	199564
Gorlicki	31	374401	21211	424596
Krakowski	62	654404	30274	561825
Limanowski	37	474571	22553	365413
Miechowski	15	197015	8582	117670
Myślenicki	24	239984	8164	300808
Nowosądecki	62	731362	34615	786042
Nowotarski	57	636397	30792	467146
Olkuski	32	492371	24936	388254
Oświęcimski	38	517466	31990	539806
Proszowicki	13	127183	6020	76303
Suski	31	352636	14144	240812
Tarnowski	64	850251	32520	663736
Tatrzański	17	243581	10827	216246
Wadowicki	46	517998	23653	438381
Wielicki	20	270117	18045	317144
M. Nowy Sącz	8	298823	21394	375015
M. Tarnów	12	360913	30662	464925
M. Kraków	71	1891109	209462	3569023

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

do 11882,2 tys. woluminów. Przeciętny czytelnik wypożyczył w 2007 roku – 17 pozycji. Najwięcej – 23 woluminy wypożyczyli czytelnicy w powiecie nowosądeckim, a najmniej – 13 woluminów w powiecie proszowickim. Powierzchnia pomieszczeń bibliotecznych zwiększyła się o 413 m² i wyniosła 67751 m², natomiast liczba miejsc dla korzystających ze zbiorów bibliotecznych wzrosła do 8070.

Biblioteki w Małopolsce są z roku na rok lepiej wyposażone w sprzęt komputerowy. W 2007 roku 519 bibliotek (69%) wyposażonych było w komputery, co stanowiło 14,3% wzrost w porównaniu z 2006

Wykres 46. Komputeryzacja bibliotek publicznych w 2007 roku

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

rokiem. Wzrosła liczba komputerów użytkowanych w bibliotekach .z 1719 do 2029, z czego 1063 były dostępne dla czytelników (wzrost o 9,2%). W roku 2007 roku nieznacznie wzrosła liczba pracowników bibliotek i wyniosła 1477 osób. Wykształcenie wyższe bibliotekarskie posiadało 37%, a średnie wykształcenie bibliotekarskie 3,3%.

Wiodącą rolę wśród bibliotek publicznych w województwie małopolskim pełni Wojewódzka Biblioteka Publiczna, posiadająca zbiory liczące blisko 600 tys. jednostek inwentarzowych. Są to książki, czasopisma, zbiory specjalne, w tym płyty, kasety, przeźrocza, dyskietki i dyski CD-ROM.

W dniu maju 2007 roku WBP oddała do użytku portal internetowy „Fidkar Małopolski” umożliwiający przeszukiwanie baz katalogowych i baz bibliograficznych bibliotek publicznych Małopolski i bibliotek naukowych Krakowa. Jest on największą multiwyszukiwarką baz zorganizowana dla bibliotek publicznych w Polsce, dostępny bezpłatnie ze stron internetowych: WBP, Wrota Małopolski i bibliotek publicznych. Zorganizowana została również Biblioteka Cyfrowa (MBC), która gromadzi i udostępnia dziedzictwo kulturowe Małopolski (książki, czasopisma, dokumenty), zabytki kultury narodowej przechowywane w małopolskich bibliotekach oraz publikacje z kolekcji małopolskich twórców i instytucji. Jest to rezultat wspólnych działań władz Województwa Małopolskiego, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie, bibliotek Małopolski, organizacji pozarządowych, podmiotów komercyjnych, wydawców i samych twórców.

Projekty realizowane przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Krakowie zyskały uznanie w kraju, na przykład wydawany przez WBP i Małopolski Związek Regionalnych Towarzystw Kultury rocznik *Małopolska. Regiony – regionalizmy – małe ojczyzny* otrzymał Nagrodę Honorową im. Orkana za rok 2007, przyznawaną przez Instytut Orkana. Rocznik powstał przed 10 laty, a trwa dzięki zapałowi, a przede wszystkim zapobiegliwości małopolskich działaczy ruchu regionalnego.

Według stanu na koniec 2007 r. w województwie małopolskim działało 288 placówek informacyjno-bibliotecznych. Wśród nich najliczniejszą grupę stanowiły biblioteki naukowe (63,2%), biblioteki fachowe (22,2%), biblioteki pedagogiczne (7,6%), natomiast najmniej działało ośrodków informacji naukowo-technicznej (3,8%) oraz bibliotek fachowo-beletrystycznych (2,8%) i bibliotek towarzystw naukowych (0,7%). Liczba czytelników we wszystkich placówkach informacyjno-bibliotecznych wynosiła 446,8 tys. W porównaniu z 2005 rokiem liczba ta wzrosła o 2,8%. Najwięcej czytelników korzystało z bibliotek naukowych i pedagogicznych, co stanowi odpowiednio: 85,7% i 11,1%. Czytelnicy wypożyczyli na zewnątrz łącznie 3192,6 tys. woluminów księgozbioru. Przeciętnie 1 czytelnik wypożyczył w 2007 roku 7 książek. W relacji do roku 2005 o 5,8% wzrosła liczba bibliotek wyposażonych w komputery.

Tabela 61. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2007 roku

Wyszczególnienie	Instytucje kultury					Działalność instytucji kultury					
	Ogółem	Domy kultury	Ośrodki kultury	Kluby	Świetlice	Imprezy organizowane przez jednostkę	Uczestnicy imprez	Zespoły artystyczne	Członkowie zespołów artystycznych	Koła (kluby)	Członkowie kół (klubów)
Powiaty	492	139	141	67	145	27427	4228186	1977	35139	1701	33906
Bocheński	54	7	3	0	44	915	60126	99	1618	26	391
Brzeski	26	0	7	0	19	622	116036	60	1253	17	356
Chrzanowski	18	12	5	0	1	1333	164869	69	1008	45	947
Dąbrowski	7	1	5	0	1	496	65167	20	278	10	229
Gorlicki	22	4	8	3	7	717	100684	135	1851	39	708
Krakowski	24	5	13	1	5	815	164952	136	2613	40	846
Limanowski	14	3	6	5	0	281	40465	47	958	17	466
Miechowski	5	1	3	0	1	362	18318	34	303	6	537
Myślenicki	17	2	8	0	7	669	80700	55	1106	18	338
Nowosądecki	52	24	12	2	14	1678	386866	129	2781	31	617
Nowotarski	31	8	14	0	9	1040	216629	117	2825	40	975
Olkuski	10	2	6	0	2	748	97950	47	731	28	548
Oświęcimski	16	7	4	0	5	1194	166689	68	1336	85	1924
Proszowicki	4	1	2	0	1	60	12982	8	304	3	108
Suski	17	0	8	0	9	404	70058	37	777	16	293
Tarnowski	28	7	10	4	7	795	264481	107	1975	34	1002
Tatrzański	5	1	4	0	0	247	33422	35	534	58	735
Wadowicki	32	15	8	2	7	1173	154880	116	1834	52	950
Wielicki	20	11	2	1	6	494	49462	67	1461	40	1057
M. Kraków	78	23	10	45	0	12332	1616785	508	8387	1019	18300
M. Nowy Sącz	6	3	1	2	0	856	230355	77	1159	63	1012
M. Tarnów	6	2	2	2	0	196	116310	6	47	14	1567

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

W województwie działało także 145 świetlic, 141 ośrodków kultury, 139 domów kultury, 67 klubów. 65,2% ogółu wymienionych instytucji zlokalizowanych było na wsi, 34,8% w mieście. Placówki te zorganizowały 27,4 tys. imprez, czyli o 9,9% więcej niż w 2005 r. Wśród imprez organizowanych przez instytucje kultury dominowały występy zespołów amatorskich (25,3%), prelekcje, spotkania, wykłady (23,2%), imprezy turystyczne i sportowo rekreacyjne (16,2%). W imprezach zorganizowanych przez domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice uczestniczyło 4228,2 tys. osób, czyli o 12,1% więcej niż w 2005 r. Przeciętnie w 1 imprezie uczestniczyły 154 osoby. Krakowskie ośrodki zorganizowały najwięcej, bo 12,3 tys. imprez, które zgromadziły 1616,8 tys. uczestników.

4. SZKOLNICTWO ARTYSTYCZNE

Ważną rolę w rozwoju kultury pełni szkolnictwo artystyczne, które przygotowuje zarówno przyszłych twórców i odtwórców kultury, jak i kadrę pedagogiczną – nauczycieli i instruktorów szkolnych przedmiotów artystycznych i zajęć edukacji kulturalnej.

Szkolnictwo artystyczne w Polsce stanowi spójny, trzystopniowy system szkół muzycznych, plastycznych i baletowych. Nadzór pedagogiczny nad wszystkimi szkołami artystycznymi spełnia Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego poprzez specjalistyczną instytucję - Centrum Edukacji Artystycznej w Warszawie z szesnastoma terenowymi biurami Wizytatorów Regionalnych. Wizytator Regionu Krakowskiego wypełnia zadania nadzoru nad szkołami artystycznymi województw: małopolskiego i świętokrzyskiego.

W Polsce działa 371 publicznych szkół artystycznych. Dla 280 szkół Minister jest organem prowadzącym; pozostałe 91 szkół prowadzą samorządy lokalne. Oprócz szkół publicznych edukację artystyczną podejmują również szkoły niepubliczne (część z nich po spełnieniu ustawowych wymogów uzyskało uprawnienia szkoły publicznej).

Na obszarze województwa małopolskiego prowadzi działalność 16 szkół muzycznych I stopnia (w tym 9 prowadzonych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz 7 prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego), 4 zespoły szkół muzycznych, których częściami składowymi są szkoły I stopnia i II stopnia (nauka w nich kończy się uzyskaniem dyplomu zawodu muzyka) oraz 4 średnie szkoły plastyczne także kończące nauczanie dyplomem zawodowym.

Szkoły muzyczne II stopnia znajdują się: w Krakowie, Nowym Sączu, Nowym Targu i Tarnowie. Szkoły muzyczne I stopnia znajdują się w: Krakowie, Bochni, Gorlicach, Krzeszowicach, Limanowej, Myślenicach, Miechowie i Wadowicach. Ofertę szkół I stopnia wzbogacają szkoły niepubliczne z uprawnieniami szkoły publicznej: w Krakowie i Tymbarku. Na terenie województwa małopolskiego działa 5 szkół plastycznych, tj.: 2 w Krakowie oraz w Tarnowie, Zakopanem i Nowym Wiśniczu. W Krakowie działa również jedna niepubliczna szkoła baletowa o uprawnieniach szkoły publicznej, w której absolwenci uzyskują dyplom zawodu tancerza.

Należy również podkreślić, że wszystkie szkoły artystyczne poza swoim podstawowym celem kształcenia muzycznego wypełniają także rolę instytucji kultury. Są organizatorami koncertów, konkursów, festiwali. Ich sale koncertowe otwierają swe bramy dla społeczności miast, w których mają swoje siedziby oraz dla goszczących turystów. Są to przedsięwzięcia o wysokiej randze artystycznej. Wszystko to sprzyja formowaniu przyszłego artysty i odbiorcy kultury.

Uczniowie małopolskich szkół artystycznych odnoszą sukcesy, w tym międzynarodowe. Przykładem są Marcin Koziak, uczeń Stefana Wojtasa, (PSM II st. Kraków, Basztowa 9), laureat m.in. I miejsc w Międzynarodowych Konkursach Chopinowskich w Estonii, i w Budapeszcie, w Międzynarodowym Konkursie *Artur Rubinstein in Memoriam* w Bydgoszczy; Eligiusz Skoczylas, uczeń Marioli Cienawy – Puchała (OSM II st Kraków, Basztowa 6), uzyskał I nagrodę na *Manchester International Piano Concerto Competition for Young Pianists* w Wielkiej Brytanii, oraz na IX Konkursie Pianistycznym im. Ludwika Stefańskiego i Haliny Czerny-Stefańskiej w Płocku; Julia Kociuban, uczennica Olgi Łazarskiej, obecnie Piotra Palecznego, (ZPSM Nowa Huta) zdobyła m.in. I miejsca na XI Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. Miłosza Magina w Paryżu, oraz w Petersburgu; Klaudia Ziajkowicz, uczenni-

ca Renaty Jonkowskiej-Olszowskiej (PSM w Nowym Sączu), m.in. I miejsca w ogólnopolskich i międzynarodowych konkursach wokalnych w Bydgoszczy, Rzeszowie, Kielcach i Wrocławiu; Piotr Różański, uczeń Ewy Kinczewskiej-Stachowicz (OSM II st Kraków, Basztowa 6) jest laureatem I nagrody na Ogólnopolskim Konkursie Pianistycznym im. F. Chopina w Warszawie; Aleksander Daszkiewicz, uczeń Piotra Kwaśnego, (OSM II st Kraków, Basztowa 6) uzyskał I miejsce w grupie młodszej na II Ogólnopolskim Konkursie Skrzypcowym im. Rodziny Grobliczów w Krakowie; Wiktor Kociuban, uczeń Zdzisława Łapińskiego, (ZPSM Nowa Huta) jest m.in. laureatem I miejsca w konkursach Wiolonczelowych w Poznaniu, Warszawie, obecnie jest studentem Ivana Monighettiego w Szwajcarii.

5. DZIEDZICTWO KULTUROWE

Małopolska posiada szczególny charakter w dziejach i obecnym obliczu kulturowym Polski, zwłaszcza w zakresie zabytków - zachowanych tutaj w większej ilości niż w innych regionach kraju. Zespoły zabytkowe naszego regionu stanowią zasoby dóbr kultury o unikatowych walorach historycznych i artystycznych oraz olbrzymiej wartości materialnej. Przeszłość oraz nasza wielowiekowa tradycja przekazały nam w spadku wspaniałe dzieła rąk i umysłu minionych pokoleń. Są to nie tylko miasta, miasteczka i wsie z ich historyczną zabudową, stanowiące do dziś jeszcze znaczący komponent krajobrazu kulturowego Małopolski, okazałe świątynie, warowne zamki, pałace, dwory oraz wiele innych zabytków architektury i budownictwa, ale także niezwyklej urody stare drewniane kościołki.

Ewidencja zabytków znajdujących się na terenie województwa małopolskiego (na podstawie szacunkowych danych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i Regionalnego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Krakowie) obejmuje około 50 tys. obiektów. Obecnie wśród polskich obiektów (zespołów) wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO na terenie województwa małopolskiego znajduje się: Kopalnia Soli w Wieliczce; Historyczny zespół urbanistyczno-architektoniczny miasta Krakowa, obejmujący wzgórze wawelskie z zamkiem, średniowieczne miasto w obrębie Plant, średniowieczne miasto Kazimierz wraz z jego przedmieściem Stradomiem; obszar byłych obozów zagłady Auschwitz-Birkenau; Zespół klasztorno - pielgrzymkowy OO. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej oraz cztery unikatowe zabytki architektury drewnianej z województwa małopolskiego, kościoły: p.w. św. Michała Archanioła w Binarowej, gm. Biecz, p.w. św. Michała Archanioła w Dębnie, gm. Nowy Targ, p.w. św. Leonarda w Lipnicy Murowanej, p.w. śś. Filipa i Jakuba Apostołów w Sękowej.

Województwo małopolskie szczyci się również pięcioma zespołami zabytkowymi, uznanymi przez Prezydenta RP za Pomnik Historii. Są to: miasto Kraków, Kopalnia Soli w Wieliczce i Bochni, Krajobrazowy zespół parku pielgrzymkowego w Kalwarii Zebrzydowskiej i Pole Bitwy pod Raclawicami.

Spośród kilkudziesięciu tysięcy zespołów zabytkowych i obiektów (nieruchomych) do wojewódzkiego rejestru zabytków jest wpisanych 3090 zabytków nieruchomych. W 2007 r. do rejestru zabytków wpisano 58 obiektów, co stanowi największą roczną liczbę zabytków wpisanych do rejestru od II połowy XX wieku.

Zadania z zakresu rewaloryzacji obiektów zabytkowych finansowane są zarówno ze środków publicznych jak i prywatnych (jednak prywatne nakłady na ochronę zabytków są bardzo trudne do oszacowania, gdyż żadna z instytucji nie gromadzi takich danych).

Najważniejszym źródłem finansowania odnowy zabytków jest Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa. W 2007 roku Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa dysponował na realizację zadań z zakresu odnowy obiektów zabytków kwotą 45,9 mln. zł, w tym 45,5 mln. zł dotacji z budżetu państwa. Najwyższa w historii SKOZK dotacja, środki te zostały przeznaczone na realizację 120 zadań. Jak i w poprzednich latach, przy wyborze zadań kierowano się następującą hierarchią: Wzgórze Wawelskie z Zamkiem Królewskim i Katedrą; historyczne centrum Krakowa w obrębie średniowiecznych fortyfikacji miejskich i dziewiętnastowiecznych Plant; Kazimierz z bogatą tradycją dwóch kultur – chrześcijańskiej i żydowskiej; monumentalne zespoły kościelne i klasztorne, architektura świecka;

monumentalne zespoły budowli użyteczności publicznej i kamienic z XIX/XX w.; najcenniejsze enklawy na obrzeżach miasta, zespoły forteczne; wybitne założenia i realizacje z XX w.

Na Wzgórzu Wawelskim prace konserwatorskie prowadzono w otoczeniu Zamku Królewskiego, zwłaszcza przy systemie murów obronnych, w Archikatedrze – w Kaplicy Batorego, Krypcie św. Leonarda oraz przy elewacjach Muzeum Katedralnego. W historycznym centrum Krakowa działania konserwatorskie realizowano w Bazylice Mariackiej, budynkach uniwersyteckich: Collegium Novum, Witkowskiego, Wróblewskiego, Instytucie Filologicznym, w Pałacu Pusłowskich (Instytut Muzykologii UJ), Collegium Medicum UJ, obiektach ASP, PAU, PWST, Pałacu Sanguszków (siedziba PAT); w siedzibach teatrów Starego i Słowackiego, Krakowskiej Filharmonii, Pałacu Krzysztofory. W historycznych zespołach sakralnych kontynuowano prace konserwatorskie rozpoczęte w poprzednich latach: w kościele OO. Pijarów, św. św. Piotra i Pawła, św. Andrzeja, św. Krzyża, św. Tomasza, SS. Bernardynek, OO. Franciszkanów, OO. Dominikanów, OO. Bernardynów, OO. Karmelitów na Piasku, bazylice p.w. św. Floriana i w cerkwi greckokatolickiej p.w. św. Norberta. Poza historycznym centrum działania konserwatorskie objęły obiekty krakowskich fortyfikacji, na terenie dawnego miasta Kazimierz – kościół p.w. Bożego Ciała, św. Stanisława na Skałce, św. Katarzyny oraz nagrobki na żydowskich cmentarzach Remu i Nowym. Spośród najcenniejszych enklaw zabytkowych oddalonych od starego miasta środki SKOZK zaangażowane były w ratowanie eremu OO. Kamedułów na Bielanych, zabudowań opactwa OO. Benedyktynów w Tyńcu i OO. Cystersów w Mogile. W 2007 r. pomocy finansowej udzielono również prywatnym inwestorom, min.: właścicielom „Rydlówki”, kamienicy przy ul. Ariańskiej 18 i Grodzkiej 33.

Wśród znaczących dokonań konserwatorskich, w zespole pałaców miejskich przy ul. Kanoniczej, należy odnotować otwarcie nowego oddziału Muzeum Narodowego w Pałacu biskupa Erazma Ciołka przy ul. Kanoniczej 17, w całości odnowionym z funduszy Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa. Kompleksowa rewaloryzacja pałacu, prowadzona w ciągu kilkunastu lat, należy do największych osiągnięć konserwatorskich SKOZK.

Z budżetu Województwa Małopolskiego przeznaczono w 2007 r. środki w wysokości 4,8 mln. zł na dofinansowanie 101 zadań, co stanowiło prawie pięciokrotny wzrost nakładów finansowych w porównaniu do wysokości środków przeznaczonych na ten cel w latach 2005-2006.

Samorząd Województwa Małopolskiego podejmuje także wieloletnie projekty realizowane w celu ochrony budownictwa drewnianego, rozwoju skansenów; rewitalizacji centrów zabytkowych miast; inicjuje nowatorskie projekty z zakresu ochrony zabytków i ich promocji. W okresie od listopada 2006 r. do lipca 2007 r. w ramach projektu *Tarcza*, wspierającego działania z zakresu ochrony przeciwpożarowej i antywłamaniowej zabytkowych budowli drewnianych, a w szczególności obiektów sakralnych, wykonano instalacje w 40 obiektach wybranych spośród 170 obiektów wymagających zainstalowania systemu zabezpieczeń.

W roku 2007 Województwo Małopolskie zrealizowało czwartą edycję Programu „*Konserwator*”, dotyczącego czasowego zatrudnienia – w ramach robót publicznych i prac interwencyjnych – osób długotrwale bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przy pracach związanych z zachowaniem i rewitalizacją substancji zabytkowej oraz ochroną krajobrazu kulturowego. W ramach Programu w 2007 roku ze środków Funduszu Pracy przeznaczono 2,5 mln. zł dla 49 beneficjentów oraz 12 instytucji kultury. Zatrudniono 446 osób bezrobotnych, którzy pracowali przy obiektach i zespołach obiektów zabytkowych, w tym na Małopolskim Szlaku Architektury Drewnianej.

Zrealizowano I etap budowy Miasteczka Galicyjskiego przy Sądeckim Parku Etnograficznym (wzniesiono 6 obiektów z 17 zaplanowanych), tworząc warunki sprzyjające rozwojowi systemu ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego oraz regionalnego przemysłu turystycznego. Kontynuowano także realizację projektów: *Szlak Architektury Drewnianej*, *Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturowego*, nagrody w dziedzinie ochrony zabytków i in..

Po raz piątą w roku 2007 przyznana została *Nagroda Województwa Małopolskiego im. Mariana Korneckiego* za wybitne osiągnięcia w dziedzinie ochrony zabytków architektury drewnianej Małopolski oraz ich promocji. W roku 2007 Nagrodę otrzymał Ksiądz Wiesław Majka. Nagroda ta jest wyrazem uznania za determinację w przeprowadzeniu remontu cerkwi w Leluchowie i zaawansowanie remontu

cerkwi w Dubnem (w krótkim okresie dwu i pół roku, mimo nielicznej społeczności parafialnej).Przyznano także wyróżnienia, które otrzymali: Ksiądz Ryszard Więcek, Proboszcz Parafii p.w. św. Klemen-

s a
w Zawoi za konsekwentne działanie w celu utrzymania i konserwacji kościoła parafialnego w Zawoi oraz za tworzenie atmosfery sprzyjającej ochronie architektury sakralnej w Małopolsce oraz Ksiądz Prałat Stanisław Dziedzic za dziesięciolecie działalności na rzecz ratowania zabytków architektury drewnianej w Małopolsce, doprowadzenie do odnowienia świątyń w Sękowej i Owczarach oraz za zasługi dla wpisu małopolskich kościołów drewnianych na Listę UNESCO.

Najważniejszym przedsięwzięciem kulturalnym Województwa Małopolskiego są *Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturowego*, organizowane od roku 1999. Zostały one pomyślane i są z powodzeniem realizowane jako priorytetowy, stały element integrujący region i promujący jego wspaniałą spuściznę historyczną, stanowiącą ważną część dziedzictwa narodowego.

W dziewięciu edycjach Dni, które odbyły się w latach 1999-2007, udostępniono zwiedzającym 138 obiektów zabytkowych, m.in. klasztory, kościoły, muzea, kompleksy dworskie, pałace, wiekowe ogrody i stare nekropolie, miasteczka z ich charakterystyczną zabudową, zabytki sztuki ludowej i budownictwa. Inicjatywa bezpłatnego udostępnienia obiektów zabytkowych, w tym wielu obiektów na co dzień niedostępnych, spotkała się z dużym zainteresowaniem mieszkańców województwa i turystów, o czym świadczy udział ponad 20 tys. zwiedzających w każdej edycji Dni, a w programie zwiedzania zabytków i przedsięwzięciach towarzyszących w 2007 roku wzięło udział ok. 30 tys. osób.

IX Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturowego odbyły się w dniach 26-27 maja 2007 r.; uroczyste spotkanie w ramach Dni odbyło się 26 maja 2007 r. w Pałacu Biskupa Erazma Ciołka w Krakowie, gdzie zaprezentowano efekty kompleksowej konserwacji obiektu i zagospodarowania go na cele nowego oddziału Muzeum Narodowego w Krakowie. W ramach Małopolskich Dni Dziedzictwa Kulturowego odbyło się także podsumowanie i wręczenie nagród dla uczestników konkursów i imprez towarzyszących: trzeciej edycji konkursu historycznego: konkursów plastycznych dla dzieci i młodzieży; projektów edukacyjnych; konkursu fotograficznego *Skarby Małopolski*.

Organizatorem Małopolskich Dni Dziedzictwa Kulturowego jest Województwo Małopolskie, współpracujące z właścicielami i opiekunami obiektów zabytkowych, samorządami powiatowymi i gminnych, mediami oraz organizacjami pozarządowymi.

Działalność opiekunów i właścicieli obiektów zabytkowych w województwie małopolskim znajduje uznanie środowisk opiniotwórczych. Laureatem kulturalnej Nagrody Wyszehradzkiej za 2006 rok zostało Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie. Natomiast w roku 2007 decyzją kapituły laureatem Nagrody *Laur Roku*, przyznawanej przez Miesięcznik „Spotkania Zabytkami”, została Pani Eugenia Michałowska, właścicielka i opiekunka zabytkowego XVI-wiecznego, drewnianego dworu w Laskowej koło Limanowej

Tabela 62. Finansowanie prac konserwatorskich i innych zadań z zakresu ochrony zabytków

Źródło finansowania	Przeznaczenie	1999	2001	2003	2005	2006	2007
Budżet Województwa Małopolskiego	Zabytki ruchome i nieruchome	757 000	755 472	828 029	1 102 000	1 000 000	4 864 425
Budżet Wojewody Małopolskiego (Środki będące w dyspozycji Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)	Zabytki ruchome	664 962	1 68 577	996 863	840 480	872 966	1 300 000
	Archeologiczne dobra kultury	137 000	218 004	72 730	54 434	56 000	100 000
	Zabytki nieruchome	-	-	-	-	58 500 58 500	3 240 000
Środki finansowe Ministra właściwego ds. kultury i dziedzictwa narodowego przeznaczone dla województwa małopolskiego ¹	Zabytki nieruchome, zabytki architektury Skarbu Państwa, obiekty własne resortu, programy resortowe: sakralne drewniane i zabytki romańskie	3 078 450	424 578	767 684	678 491	5 029 995 ²	129 570 000 ²
Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa	Zabytki nieruchome	34 100 000	32 400 300	31 066 076	31 072 076	37 935 686	45 913 061 ³

¹ Środki finansowe przyznane na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

² Realizacja zadań w ramach Programu Operacyjnego – Dziedzictwo Kulturowe, Priorytetu 1 – Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych

³ 45 500 000 zł – dotacja z budżetu centralnego przez Kancelarię Prezydenta Państwa

Źródło: Urząd Marszałkowski WM, Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

VII. Kultura fizyczna

oprac. Ewa Grydźuk, Krzysztof Kępa

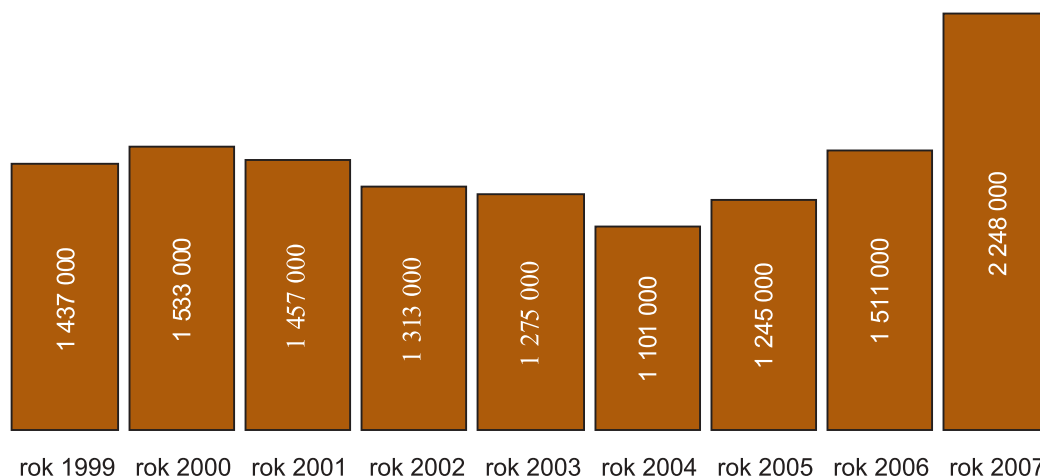
1. FINANSOWANIE I ORGANIZACJA KULTURY FIZYCZNEJ

W roku 2007 województwo małopolskie wsparło kulturę fizyczną ogólną kwotą 3 235 350 złotych, co w porównaniu z rokiem 2006 stanowi wzrost o 53%. W większości były to środki na dofinansowanie zadań z dziedziny kultury fizycznej realizowanych przez organizacje pozarządowe, w ramach otwartego konkursu ofert.

Tak jak w latach ubiegłych, województwo wspierało kulturę fizyczną przede wszystkim w 3 podstawowych działaniach:

1. Upowszechnianie kultury fizycznej, oferta dla najliczniejszego grona odbiorców, mająca na celu uaktywnienie sportowe jak największej ilości mieszkańców. Jest ona kierowana przede wszystkim do dzieci i młodzieży środowisk wiejskich, aktywnej sportowo części środowiska akademickiego, sportowców niepełnosprawnych i szerokiego kręgu społeczeństwa. W ramach tego działania wspierana jest również organizacja imprez sportowych rangi ogólnopolskiej, europejskiej i światowej.
2. Wspieranie współzawodnictwa i szkolenia sportowego dzieci i młodzieży, które jest formą pomocy finansowej dla kadr wojewódzkich w kategorii wiekowej młodzika, juniora młodszego, juniora i młodzieżowca poprzez dofinansowanie zgrupowań i konsultacji szkoleniowych oraz udziału w finałach Mistrzostw Polski Młodzików, Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzieży, Mistrzostw Polski Juniorów i Młodzieżowych Mistrzostw Polski. W ramach tego zadania Województwo uczestniczy również w współfinansowaniu organizacji imprez ponadpowiatowych i wojewódzkich w ramach sportu szkolnego.

Wykres 47. Środki w budżecie Województwa Małopolskiego przewidziane na dotacje dla NGO realizujących zadania z upowszechniania kultury fizycznej i wspierania współzawodnictwa i szkolenia sportowego dzieci i młodzieży

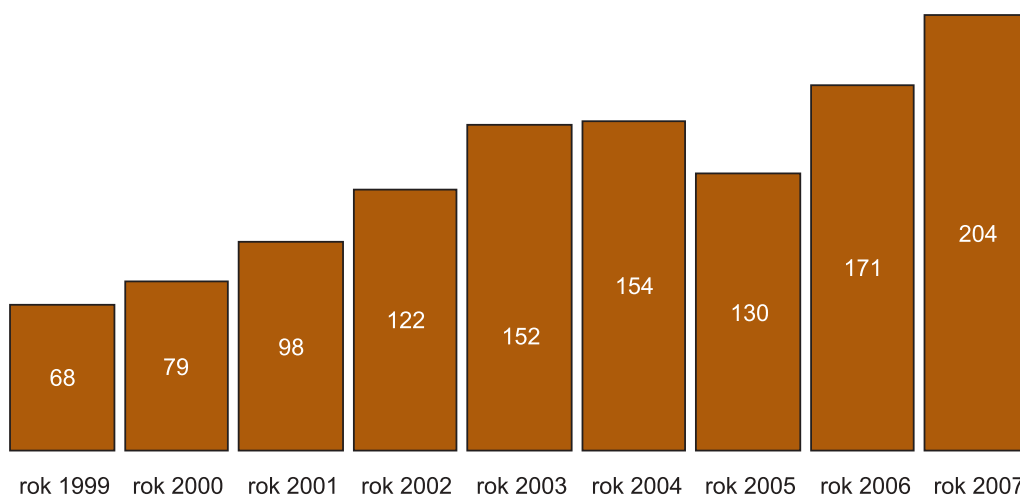

Źródło: opracowanie własne

Zwiększenie nakładów województwa na rozwój kultury fizycznej jest pochodną wzrostu zainteresowania organizacji pozarządowych aktualnie obowiązującą formą dofinansowania zadań z dziedziny kultury fizycznej tj. otwartym konkursem ofert. Ostatnie lata charakteryzuje dynamiczny wzrost składanych ofert, przede wszystkim jakościowy.

Na terenie województwa małopolskiego zarejestrowanych było blisko 2 500 stowarzyszeń kultury fizycznej w których w formie zorganizowanej trenuje ponad 180 tys. osób. Rokroczne badania statystyczne wykazują, że ok. 350 tys. mieszkańców naszego regionu, czyli ok. 10% populacji, czynnie zajmuje się kulturą fizyczną.

Wykres 48. Liczba składanych wniosków przez NGO o dofinansowanie zadań z upowszechniania kultury fizycznej i wspierania współzawodnictwa i szkolenia sportowego dzieci i młodzieży

Źródło: opracowanie własne

2. PROGRAM ROZWOJU BAZY SPORTOWEJ

Rozwój bazy sportowej, realizowany jest głównie poprzez inwestycje uwzględnione w „Wieloletnim Programie Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Małopolskiego” w ramach którego Sejmik Województwa Małopolskiego kieruje do dofinansowania z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej zadania zgłoszone przede wszystkim przez samorządy szczebla powiatowego i gminnego. Ponadto, obiekty sportowe województwa, dofinansowywane są ze środków europejskich i środków z budżetu Województwa w ramach pomocy finansowej dla jednostek samorządu terytorialnego. Pomoc finansowa przy realizacji tych przedsięwzięć skutkuje wcześniejszym ukończeniem i oddaniem do użytku nowych – zmodernizowanych lub wyremontowanych – obiektów sportowych. Systematyczne nakłady finansowe na realizację inwestycji, modernizacji i remontów obiektów sportowych powodują dynamiczny wzrost – jakościowy i ilościowy – tej infrastruktury i w wydatny sposób zwiększa dostępność społeczności naszego regionu do obiektów sportowo – rekreacyjnych.

W roku 2007 Ministerstwo Sportu i Turystyki przyznało województwu małopolskiemu limit środków z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej w wysokości 12 250 000 złotych, w tym:

- na zadania kontynuowane z lat poprzednich – 8 275 000 złotych
- na zadania nowe – 3 975 000 złotych

W ramach kwoty limitu na zadania nowe Sejmik Województwa Małopolskiego skierował do dofinansowania 23 n/w przedsięwzięcia inwestycyjne:

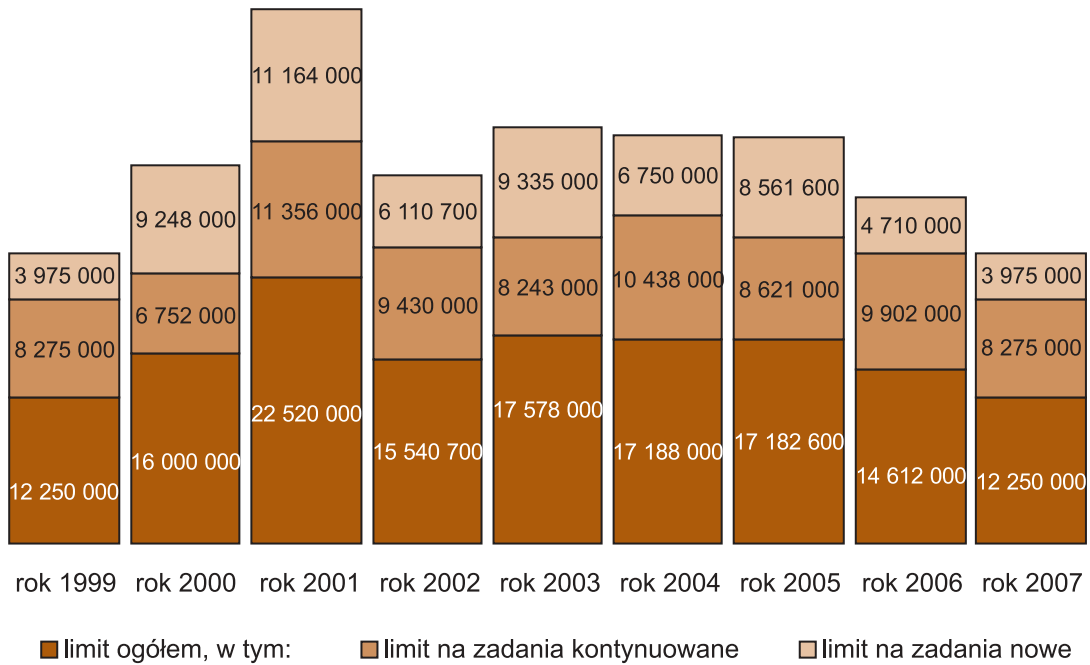
Tabela 63. Zadania realizowane w 2007 roku

Inwestor	Zadanie
Miasto i Gmina Myślenice	budowa kompleksu sportowego w Myślenicach
Gmina Zabierzów	rozbudowa stadionu w Zabierzowie
Miasto Nowy Targ	modernizacja kompleksu sportowego w Nowym Targu
Akademia Górniczo - Hutnicza w Krakowie	budowa krytej pływalni w Krakowie
Miasto i Gmina Wieliczka	budowa krytej pływalni w Wieliczce
Gmina Siepraw	budowa małej hali przy G* w Sieprawiu
Miasto i Gmina Niepołomice	budowa małej hali przy G w Niepołomicach
Miasto i Gmina Dąbrowa Tarnowska	budowa sali przy SP** w Dąbrowie Tarnowskiej
Gmina Spytkowice	budowa sali przy ZS*** w Ryczowie
	budowa sali przy ZS w Bachowicach
Gmina Krzeszowice	budowa sali przy ZS w Tenczynku
Gmina Bochnia	budowa sali przy SP i G w Stanisławicach
Miasto i Gmina Świątniki Górne	budowa sali przy SP w Rzeszotarach
Gmina Osiek	budowa sali przy SP w Osieku
Gmina Bobowa	budowa sali przy SP w Jankowej
Gmina Tarnów	budowa sali przy SP w Zawadzie
Gmina Niedźwiedź	budowa sali przy ZPO**** w Podobinie
Gmina Chełmiec	budowa sali przy G w Chełmcu
Gmina Raba Wyżna	budowa sali przy SP w Rokicinach Podhalańskich
Gmina Gródek nad Dunajcem	budowa sali przy ZS w Podolu - Górowej
Miasto Zakliczyn	budowa sali przy SP i G w Paleśnicy
Powiat Tarnowski	budowa Sali przy ZS w Gromniku
MKS "CRACOVIA" SSA	budowa boiska wraz z zapleczem

* gimnazjum, ** szkoła podstawowa, *** zespół szkół, ****zespół placówek oświatowych

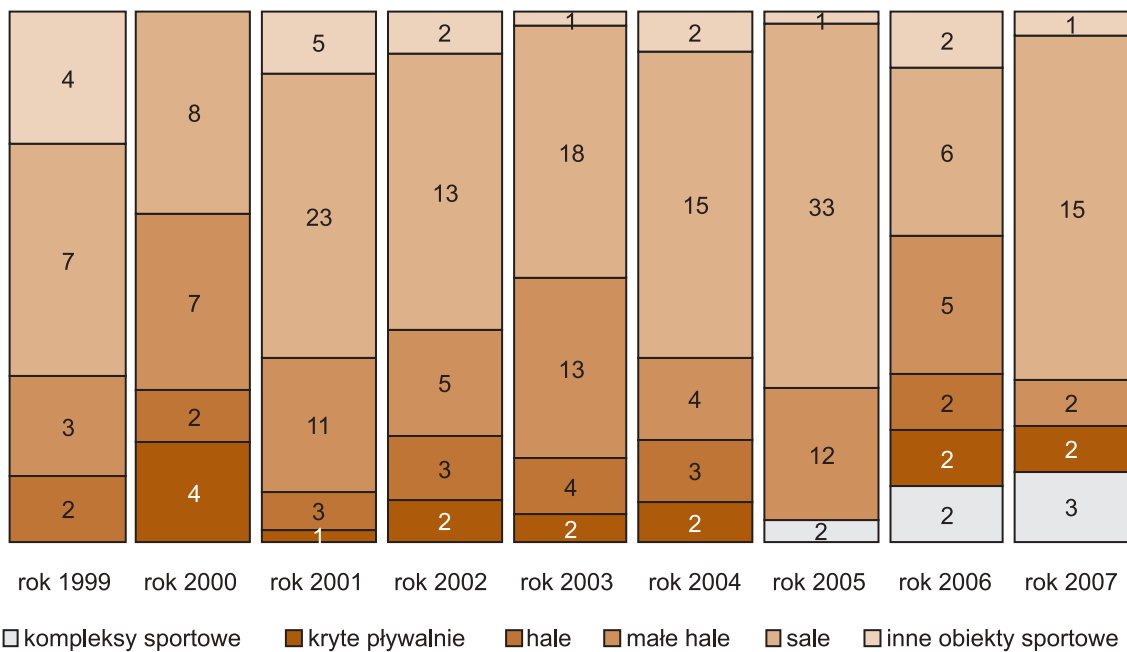
Źródło: opracowanie własne

Wykres 49. Środki z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej na zadania nowe dla Województwa Małopolskiego w latach 1999-2007

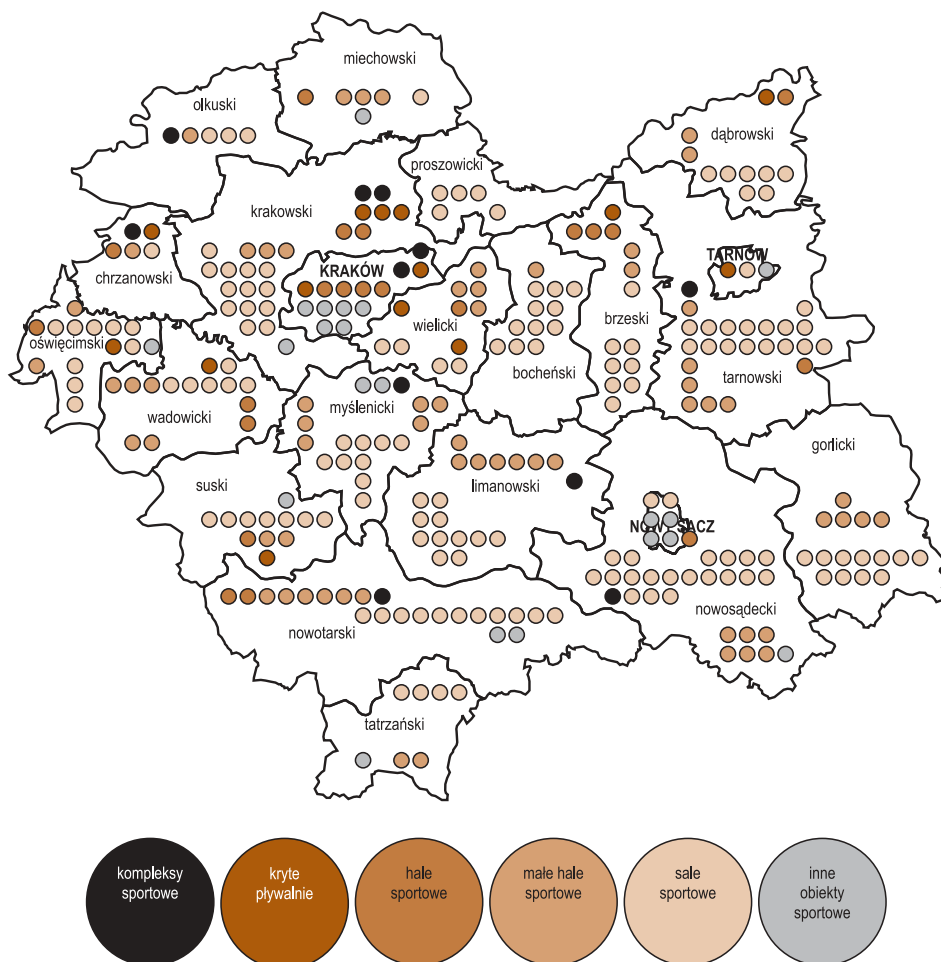
Źródło: opracowanie własne

Wykres 50. Ilość i rodzaje obiektów sportowych dofinansowanych ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej w latach 1999-2007

Źródło: opracowanie własne

Mapa 14. Inwestycje sportowe dofinansowane ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej w latach 1999-2007

Źródło: opracowanie własne

W roku 2007 województwo małopolskie wdrożyło nowy, wieloletni projekt dotyczący zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez organizację zajęć rekreacyjno-sportowych „Już pływam”. Projekt nauki pływania był realizowany wspólnie z 56 gminami – o najniższym dochodzie na jednego mieszkańca – którym województwo małopolskie udzieliło łącznej pomocy finansowej w wys. 800 000 złotych na realizację przedsięwzięcia. Pozwoliło to na przeprowadzenie 383 kursów i przeszkolenie 5 623 dzieci.

Widząc ogromne zapotrzebowanie na tego typu zajęcia pozalekcyjne, w latach kolejnych województwo małopolskie planuje kontynuację projektu pn. „Już pływam”, celem nauczania pływania jak największej liczby młodych Małopolan.

VIII. Bezpieczeństwo publiczne

oprac. Małgorzata Potocka-Momot

1. ZAGROŻENIE PRZESTĘPCZOŚCIĄ

Zagrożenie przestępczością w województwie małopolskim zmniejsza się systematycznie od kilku lat, jednocześnie wzrasta poziom wykrywalności sprawców.

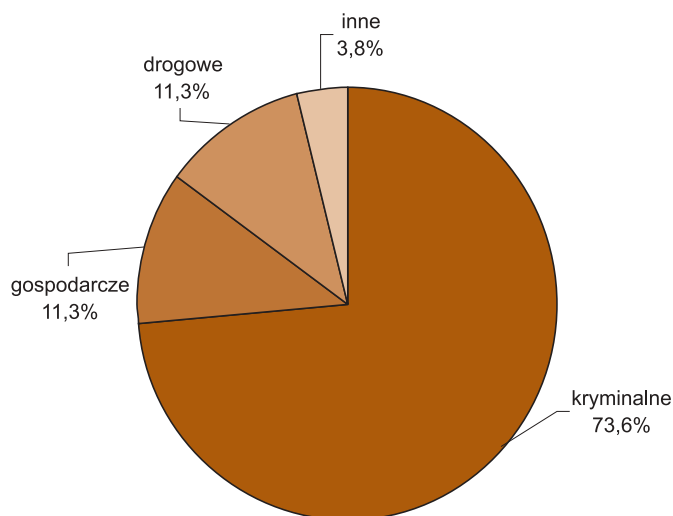
W 2007 roku odnotowano ogółem 87 006 przestępstw, w porównaniu z rokiem 2006, w którym stwierdzono 105 630 przestępstw, to spadek o 17,6%.

Tabela 64. Przestępstwa stwierdzone w latach 2006-2007

Typ przestępstwa	2006	2007	spadek w %
Ogółem	105630	87006	17,6
kryminalne	79334	64116	19,2
gospodarcze	11720	9829	16,1
drogowe	11231	9793	12,8
inne	3345	3268	2,3

Źródło: dane Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie

Wykres 51. Przestępczość w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie

W 2007 roku popełniono najwięcej przestępstw o charakterze kryminalnym – 64 116, jednak w stosunku do roku poprzedniego to spadek aż o 19,2%. Od lat poważny problem stanowią również przestępstwa przeciwko mieniu m.in. kradzieże rzeczy, samochodów, rozboje, wymuszenia, w 2007 roku odnotowano 48 278 przestępstw o tym charakterze, w porównaniu do roku 2006 stwierdzono spadek o 17%. Nieznacznie zmniejszyła się liczba przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji, w 2007 roku stwierdzono 9 904 takich wykroczeń, co oznaczało spadek o 12,5 %.

Podregionem cieszącym się od lat najmniejszym wskaźnikiem przestępczości jest podregion nowosądecki – 19 997 stwierdzonych przestępstw, na drugim miejscu plasuje się podregion krakowsko-tarnowski z liczbą 32 826 przestępstw, jak wskazują statystyki, podregion miasta Kraków z liczbą 34 183 przestępstw przedstawia się jako najbardziej niebezpieczny na tle całego województwa.

Tabela 65. **Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych**

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	w %					
Województwo małopolskie	48,0	52,7	52,6	53,7	58,7	58,1
Podregion krakowsko-tarnowski	62,6	73,7	68,2	69,6	72,1	72,6
Podregion nowosądecki	61,8	63,2	67,2	69,7	71,7	71,5
Podregion m. Kraków	29,3	23,6	30,5	28,9	37,0	38,6

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie

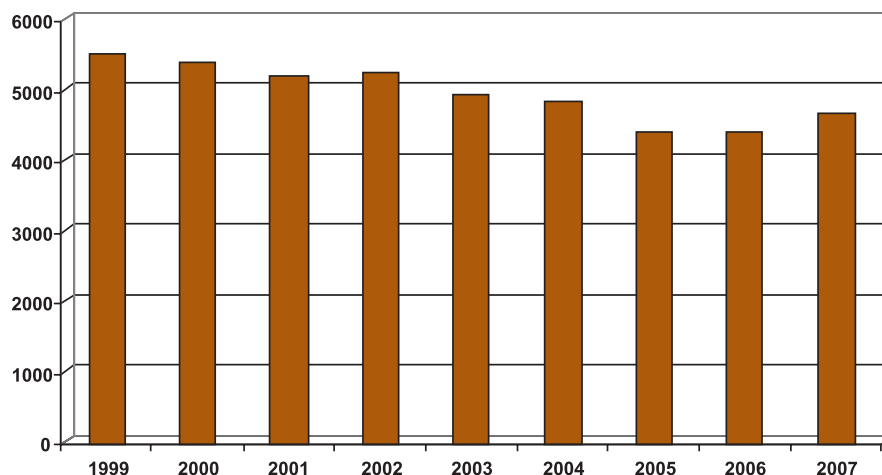
W 2007 roku wskaźnik wykrywalności przestępstw wyniósł ogółem 58,1%, tym samym nieznacznie odbiegając od zeszłorocznych statystyk. Najwięcej sprawców wykryto w podregionie krakowsko-tarnowskim – 72,6%, z czego najwięcej w powiecie dąbrowskim – 82,7%, brzeskim – 79,1% oraz bocheńskim – 78,5%.

2. BEZPIECZEŃSTWO W RUCHU DROGOWYM

Zapewnienie bezpieczeństwa na drodze jest bez wątpienia jednym z priorytetowych zadań podejmowanych przez małopolską Policję. W roku 2007 w regionie odnotowano łącznie 4 714 wypadków drogowych, w porównaniu do roku 2006 (4 440) to wzrost o 6,2%. Życie w wypadkach drogowych straciło 339 osób tj. o 10,1% więcej niż w roku poprzednim. Porównując materiały z 2007 i 2006 roku należy zauważyć, że zmniejszyła się liczba kolizji drogowych o 479 (2006 rok – 29 934; 2007 rok – 29 455).

Pomimo odnotowanego w Małopolsce wzrostu wypadków drogowych w 2007 roku w porównaniu do lat poprzednich, liczba wypadków zmniejszyła się od 1999 roku o 14,9%.

Wykres 52. **Liczba wypadków drogowych w latach 1999-2007**

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie.

Stan zagrożenia w poszczególnych powiatach wskazuje, że najbardziej zagrożonym rejonem jest miasto Kraków, 29,9 % wszystkich wypadków miało miejsce właśnie na jego terenie. W porównaniu do roku ubiegłego stan ten nieznacznie się zmniejszył o około 0,4 %. W 13 powiatach odnotowano wzrost liczby wypadków drogowych, natomiast w 7 spadek.

Tabela 66. Wypadki drogowe według powiatów

Wyszczególnienie	2006	2007	Wzrost (+) Spadek (-)	%
Małopolska	4440	4714	+274	6,2
Autostrada *	25	50	+25	100,0
Powiaty:				
dąbrowski	56	88	+32	57,1
olkuski	94	125	+31	33,0
limanowski	131	172	+41	31,3
tatrzański	102	129	+27	26,5
miechowski	53	64	+11	20,8
suski	69	81	+12	17,4
wadowicki	104	122	+18	17,3
proszowicki	84	98	+14	16,7
nowosądecki	391	444	+53	13,6
tarnowski	263	289	+26	9,9
wielicki	159	172	+13	8,2
krakowski	446	467	+21	4,7
bocheński	137	140	+3	2,2
m. Kraków	1414	1409	-5	-0,4
nowotarski	107	106	-1	-0,9
myślenicki	261	254	-7	-2,7
gorlicki	74	70	-4	-5,4
brzeski	187	176	-11	-5,9
oświęcimski	110	103	-7	-6,4
chrzanowski	173	155	-18	-10,4

* od 1 lipca 2006 (od uruchomienia bazy SEWK) Komisarjat Autostradowy rejestruje zdarzenia z autostrady A4 jako odrębna jednostka.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie

W 2007 roku województwo małopolskie plasowało się na 5 pozycji w kraju z liczbą **4 714** wypadków drogowych. W tej niechlubnej czołówce od lat prowadzi województwo mazowieckie, gdzie odnotowano najwięcej, bo aż 7 045 wypadków, zaraz za nim znajduje się województwo śląskie 6 298 zdarzeń na drodze.

Najwięcej wypadków drogowych miało miejsce w okresie wakacyjnym tzn. w lipcu – 438, w sierpniu 427 oraz w miesiącu październiku - 480 wypadków. Najbardziej zagrożonym dniem tygodnia okazał się piątek – 759 wypadków tj. 16,0% ogólnej liczby zdarzeń, natomiast w godzinach wieczornych między 17.00, a 19.00 odnotowano największe zagrożenie – wydarzyło się 1063 wypadki tj. 22,5%.

W 2007 roku na drogach województwa małopolskiego kierowcy spowodowali 3 555 (75,4%) wypadków drogowych. W wypadkach tych 199 osób zginęło, a 4 982 zostało rannych. Główne przyczyny wypadków spowodowanych przez kierujących, to między innymi niedostosowanie prędkości do panujących warunków na drodze – 1 132 wypadków, w których zginęło 106 osób, a 1 789 zostało rannych jak również nie udzielenie pierwszeństwa przejazdu – 781 (21,9%) wypadków.

Kolejnym poważnym problem nie tylko w Małopolsce, ale w całym kraju jest udział nietrzeźwych kierowców w wypadkach drogowych, tylko w 2007 roku pijani kierowcy spowodowali 274 wypadki w których zginęły 22 osoby, a 394 zostały ranne.

Zdecydowana większość wypadków drogowych, blisko 80% wydarzyła się na terenie zabudowanym, ponad połowa (52,9%) wypadków miała miejsce na prostym odcinku drogi, w których śmierć poniosło 67,8% wszystkich zabitych. Jednym z najczęściej występujących rodzajów wypadków (33,6% ogółu) były potrącenia pieszego, a sprawcy to przede wszystkim kierowcy – 75,4%.

Najwięcej wypadków drogowych odnotowano w 2007 roku w Małopolsce na drogach krajowych (1066), na drogach wojewódzkich (741) oraz drogach powiatowych i gminnych (652), niemal połowa zdarzeń (47,9%) miała miejsce na ulicach miast – 2 255 wypadki.

3. DZIAŁALNOŚĆ STRAŻY MIEJSKIEJ

Nad spokojem i bezpieczeństwem mieszkańców małopolskich miast oprócz Policji czuwa również Straż Miejska. Na terenie województwa małopolskiego funkcjonuje 30 jednostek Straży Miejskiej, analizę ich działalności w regionie zostały objęte miasta na prawach powiatu.

Do głównych zadań realizowanych przez Straż miejską w **Krakowie** w 2007 była w szczególności ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych, czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego, współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia oraz ochrona porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych.

Jak wynika z raportu działalności Straży Miejskiej Miasta Krakowa w roku 2007 do straży wpłynęło łącznie 51 673 zgłoszeń interwencyjnych, w porównaniu do roku 2006 to wzrost o 13,8%. Do najczęstszych należały te związane z nieprzestrzeganiem przepisów o bezpieczeństwie i porządku w komunikacji (15 114 przypadków) utrzymaniem porządku i czystości (5 874 przypadków), zakłócaniem spokoju porządku publicznego (5 411 przypadków) oraz spożywaniem napojów alkoholowych w miejscach zabronionych (4 712 przypadków).

Strażnicy Miejscy Miasta Krakowa ujawnili w 2007 roku łącznie 118 302 wykroczenia. Największą liczbę ujawnionych wykroczeń związanych było m.in.: z bezpieczeństwem i porządkiem w komunikacji (69 107 przypadków), z łamaniem przepisów Ustawy o wychowaniu w trzeźwości (20 251 przypadków), oraz z wykroczeniami przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu (5 823 przypadków). W wyniku podjętych interwencji 40 777 sprawców wykroczeń zostało ukaranych mandatami karnymi wobec 4 723 skierowano wnioski o ukaranie do Sądu Grodzkiego.

W 2007 roku Krakowscy Strażnicy dokonali łącznie 24 439 godzin zabezpieczeń uroczystości i zgromadzeń – w porównaniu z rokiem poprzednim to wzrost o 11,0%. Ponadto strażnicy podjęli łącznie 3 394 interwencje wobec osób, które zakłócały spokój i porządek publiczny. Podczas pełnienia służb patrolowych na ulicach miasta strażnicy ujęli 362 sprawców przestępstw. Wśród ujętych i przekazanych Policji osób było m.in. 59 nietrzeźwych kierujących pojazdami mechanicznymi, 43 sprawców zniszczenia rzeczy, 30 sprawców kradzieży, 21 sprawców pobić i uczestników bójek.

W roku 2007 Straż Miejska Miasta Krakowa podobnie jak w latach poprzednich kontynuowała współpracę z Policją. W ciągu roku wykonano łącznie 4 113 wspólnych służb patrolowych w trakcie których zatrzymano 39 sprawców przestępstw, ujawniono 7 871 wykroczeń, mandatami karnymi ukarano 2 249 sprawców, skierowano 179 wniosków o ukaranie do Sądu Grodzkiego. Innymi partnerami Straży Miejskiej w Krakowie poprawiającymi stan bezpieczeństwa w mieście byli również; Straż Graniczna, Izba Celna, Żandarmeria Wojskowa czy Miejski Przedsiębiorstwo Komunikacji.*

* opracowano na podstawie danych Straży Miejskiej w Krakowie

Do podstawowych zadań strażników miejskich w **Tarnowie** w 2007 r. należało przede wszystkim zapobieganie, ujawnianie, zwalczanie i ściganie wykroczeń. Wykroczeniami, które ujawnili Strażnicy Miejscy w 2007 roku w Tarnowie były m.in.:

- wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu w wyniku których podjęto 531 interwencji, nałożono 18 mandatów, pouczone 492 osoby;
- wykroczenia z ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach, strażnicy podjęli 503 interwencje, pouczone 402 osoby, mandatami karnymi ukarano 89 osób;
- wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej, podjęto 539 interwencji, przy czym pouczone 402 osoby, nałożono 33 mandaty karne;
- wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia podjęto 102 interwencje podczas których pouczone 63 osoby, nałożono 26 mandatów oraz 13 wniosków o ukaranie;
- wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, podjęto 6752 interwencje podczas których pouczone 4750 osoby, nałożono 1949 mandatów karnych oraz 53 wnioski o ukaranie;
- wykroczenia z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi: podjęto 615 interwencji, pouczone 402 osoby, mandatami ukarano 211 osób.
- inne pozakodeksowe wykroczenia i akty prawa miejscowego np.: palenie tytoniu w miejscach publicznych, handel w miejscach niedozwolonych itp. – podjęto 3 260 interwencji, pouczone 3 122 osoby, mandatami ukarano 137 osób.

Ogółem stwierdzono 13 928 wszystkich interwencji dotyczących wykroczeń i przestępstw z czego pouczone 10 744 osób, nałożono 2 770 – mandatów karnych na łączną kwotę 230 150 złotych, skierowano 312 wniosków o ukaranie do Sądu Grodzkiego.

Podczas interwencji podejmowanych przez tarnowską straż miejską, wielokrotnie wzywano lub przekazano sprawy innym instytucjom i osobą prywatnym. Były to m.in.: pogotowie ratunkowe (101 przypadków), straż pożarna (24 przypadki), azyl dla zwierząt lub weterynarz (312), pogotowie energetyczne (21), pogotowie wodociągowe (17).

Skuteczną bronią w przeciwdziałaniu, zapobieganiu i reagowaniu na popełnianie czynów zabronionych jest funkcjonujący w Tarnowie od 2001 roku system monitoringu początkowo działało jedynie 8 kamer, obecnie są to już 33 kamery. Centrum miasta obejmuje 16 kamer – wykroczenia i przestępstwa w tym miejscu spadły o około 60%. Zapisy z monitoringu często wykorzystywane są w zwalczaniu wykroczeń tj. wybryki chuligańskie, bojki, wykroczenia drogowe, zarówno przez Straż Miejską, Policję oraz Prokuraturę i Sądy.

Straż Miejska w Tarnowie od 2000 roku realizuje program profilaktyczny „Bezpieczny i czysty Tarnów”. Programem tym objęte są szkoły podstawowe i przedszkola.

Ponadto od 2007 roku straż Miejska realizuje również program profilaktyczny „Bądź świetlikiem na drodze” przeprowadzany w szkołach podstawowych wśród klas 1 do 3. Na zajęciach omawiane są m.in. teoretyczne i praktyczne zasady bezpiecznego przechodzenia przez jezdnię, poznawanie podstawowych znaków drogowych, przekonywanie dzieci do stosowania elementów odblaskowych.*

W roku 2007 Straż Miejska w **Nowym Sączu** realizowała szereg działań związanych z ochroną czystości, porządku i bezpieczeństwa na terenie miasta.

Powyższe działania realizowane były również przy współdziałaniu z Komendą Miejską Policji w Nowym Sączu. Do podstawowych form współdziałania Straży Miejskiej i Policji należy zaliczyć patrole piesze i zmotoryzowane na terenie miasta, których ogółem odbyło się 798. W wyniku tych patroli ujawniono m.in. 11 przestępstw, ujęto i przekazano Policji 24 osoby, 115 osób doprowadzono do izby wytrzeźwień. Współdziałanie dotyczyło również zabezpieczenia wszelkiego rodzaju imprez masowych, kulturalnych i sportowych.

Ogółem na terenie miasta odbyło się ok. 45 (w 2006 – 31) dużych imprez kulturalnych i sportowych, w których porządku chroniła Straż Miejska i Policja. W zabezpieczeniu tych imprez wzięło udział 303 strażników.

* opracowano na podstawie danych Straży Miejskiej w Tarnowie

W wyniku działań Straży Miejskiej w 2007 roku odnaleziono 34 pojazdy, unieruchomiono, przez zastosowanie urządzenia do blokowania kół 15 pojazdów, zabezpieczono 58 miejsc przestępstw, katastrof lub innych miejsc zagrożonych takim zdarzeniem, wykonano 238 konwojów dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych na potrzeby gminy.

Wykroczeniami, które ujawnili w 2007 roku Strażnicy Miejscy w Nowym Sączu były m.in:

- wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu w wyniku, których pouczone 838 osób, nałożono 18 mandatów na łączną sumę 2 180 zł,
- wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia w wyniku których pouczone 155 osób, nałożono 13 mandatów na kwotę 2 150 zł,
- wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, pouczone 3 554 osób, nałożono 612 mandatów na kwotę 58 330 zł,
- wykroczenia z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, pouczone 107 osób, mandatami ukarano 102 osoby na kwotę 10 250 zł.

Straż Miejska w Nowym Sączu od lat podejmuje szereg działań profilaktycznych i prewencyjnych, kontynuując tym samym w 2007 roku program „Zintegrowana polityka bezpieczeństwa Os. Gołąbkowice” czy program „Koalicja przeciwko przemocy”. Do innych działań profilaktycznych należy zaliczyć ciągły kontakt dzielnicowych Straży Miejskiej z dyrektorami szkół w zakresie pozyskiwania informacji związanych z bezpieczeństwem dzieci, dostosowanie dyslokacji służb w rejonach szkół do stwierdzonego zagrożenia.

4. OCHRONA PRZECIWOPOŻAROWA I ZAGROŻENIE POŻAROWE

Integralną część bezpieczeństwa wewnętrznego, obejmującą prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych lub innych miejscowych zagrożeń., tworzy Krajowy System Ratowniczo – Gaśniczy, zorganizowany przez Państwową Straż Pożarną. Jednostkami ochrony przeciwpożarowej, które wchodzi w skład KSRG są:

- jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej,
- jednostki organizacyjne wojskowej ochrony przeciwpożarowej,
- zakładowa straż pożarna,
- zakładowa służba ratownicza,
- gminna zawodowa straż pożarna,
- powiatowa (miejska) zawodowa straż pożarna,
- ochotnicza straż pożarna,
- inne jednostki ratownicze.

W 2007 roku miało miejsce ogółem 39 866 zdarzeń, w tym 11 580 pożarów, 26 981 miejscowych zagrożeń i 1 305 fałszywych alarmów. Miejscowe zagrożenia stanowiły 68%, pożary 29%, a alarmy fałszywe 3% ogółu zdarzeń. W porównaniu do 2006 roku nastąpił wzrost ogólnej liczby zdarzeń o 14,6%. Według rodzaju zdarzenia wzrost odnotowano w ilości pożarów o 23,2%, miejscowych zagrożeń o 11,1% oraz w ilości alarmów fałszywych o 9,5%.

Wśród odnotowanych pożarów 184 miały miejsce w obiektach użyteczności publicznej (tj. o 13 więcej niż w roku poprzednim), 1 840 pożarów stwierdzono w obiektach mieszkalnych (tj. o 9 więcej niż w roku poprzednim) natomiast 90 w obiektach magazynowych. Najwięcej pożarów bo aż 4 840 to pożary śmietników, wysypisk, kanałów wentylacyjnych, garaży wolnostojących, traw.

Statystycznie strażacy w 2007 roku wyjeżdżali do zdarzenia co 13 minut, do miejscowego zagrożenia co 19 minut, do pożaru co 45 minut, a do alarmu fałszywego co 6 godzin i 42 minuty.

W 2007 roku 260 100 ratowników brało udział w akcjach ratowniczych z czego 104 245 w pożarach, natomiast 155 855 w miejscowych zagrożeniach. W porównaniu do roku poprzedniego odnoto-

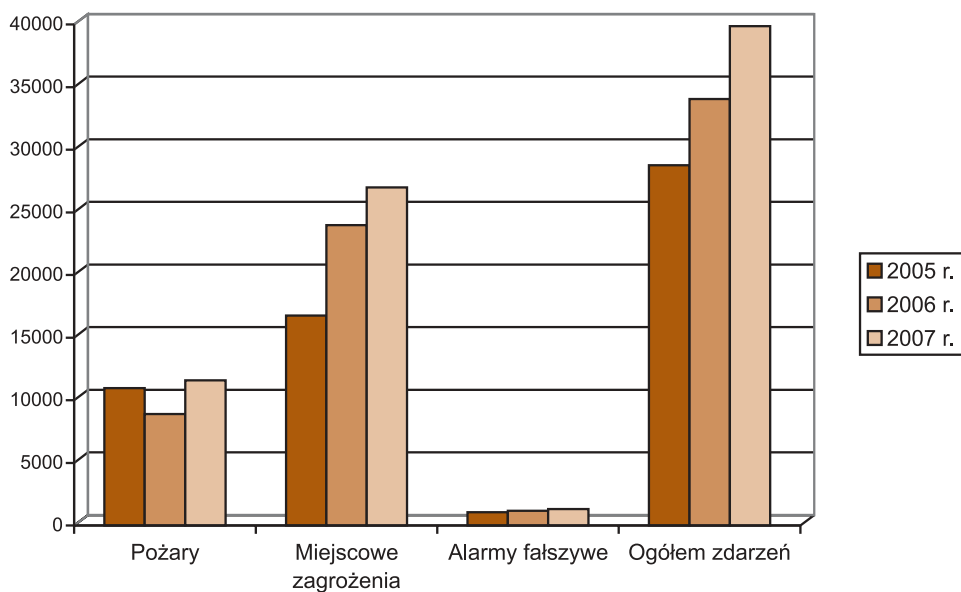
wano spadek ilości wypadków podczas akcji ratowniczych o 238 (2006 r. – 4202; 2007 r. – 3964). W pożarach zginęło 289 osób a 3 675 zostało rannych i poparzonych.

Główną przyczyną pożarów w 2007 roku były podpalania 5 554 (wzrost o 41%), zły stan urządzeń elektrycznych i mechanicznych oraz ogrzewczo-kominkowych był przyczyną 509 pożarów to spadek o 9,7 %) w stosunku do roku 2006.

Podobnie jak w latach ubiegłych w zdecydowanej większości przypadków zarówno pożarów (92,7 %) jak i miejscowych zagrożeń (95,5 %) to zdarzenia małe. Pożary średnie stanowiły 7,1 % wszystkich pożarów, pożary duże i bardzo duże stanowiły 0,2 %. Wśród miejscowych zagrożeń, zagrożenia lokalne stanowiły zaledwie 4,3 % a średnie i duże ok. 0,2 %. W grupie alarmów fałszywych zdecydowana większość to alarmy fałszywe w dobrej wierze, które stanowiły 76,6 % wszystkich alarmów fałszywych. Spadła ilość alarmów fałszywych – złośliwych z 15,7 % w 2006 roku, do 12,3% w roku 2007.

Zwiększyła się natomiast ilość alarmów fałszywych z instalacji wykrywania do 11,2 %, w roku 2006 była na poziomie 10,9 %.

Wykres 53. Ilość zdarzeń w latach 2005-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie

GOSPODARKA
GOSPODARKA

I. Potencjał gospodarczy

oprac. Renata Kurkiewicz, Andrzej Binda, Magdalena Maciejewska-Gębiś

1. PRODUKT KRAJOWY BRUTTO¹

Wskaźnik przedstawiający wzrost produktu krajowego brutto (PKB), to jeden z podstawowych mierników makroekonomicznych informujących nie tylko o poziomie rozwoju państwa czy regionu, ale i o ich perspektywach rozwojowych. Produkt krajowy brutto wyraża wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych w danym roku, przez czynniki wytwórcze zlokalizowane na terenie danego państwa/regionu, niezależnie od tego kto jest ich właścicielem.

Dane wartościowe i dynamiki dotyczące produktu krajowego brutto oraz wartości dodanej brutto według województw i podregionów są opracowywane wyłącznie w cenach bieżących.

Małopolska należy do grupy województw o największym udziale w generowaniu PKB, w okresie 2001-2005 plasując się na piątej pozycji (odpowiednio za województwami: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim oraz dolnośląskim) wypracowywała w poszczególnych latach wspomnianego okresu około 7,3% krajowej wartości PKB.

Tabela 67. Produkt Krajowy Brutto

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005
	w milionach PLN				
Polska	760595,3	781112,4	816080,6	924583	983302
Małopolska	547392	571013	601568	67287	71748
	rok 2001 = 100				
Polska	100,0	102,7	107,3	121,6	129,3
Małopolska	100,0	104,3	109,9	122,9	131,1

Źródło: „Produkt krajowy brutto. Rachunki regionalne”, G U S, Urząd Statystyczny w Katowicach

Dynamika wzrostu PKB w Małopolsce kształtowała się na poziomie nieco wyższym, aniżeli jego dynamika w Polsce. Warto zwrócić uwagę na znaczenie miasta Krakowa dla rozwoju regionu – świadczy o tym m.in. wysoka dynamika przyrostu PKB w Krakowie, gdzie w roku 2005 w stosunku do roku 2001 wyniosła ona 136%. Dla porównania, podregion nowosądecki, w analogicznym okresie, zanotował dynamikę wzrostu PKB na poziomie 124,4%. Dodać należy, iż to w Krakowie koncentruje się ok. 42% wartości wytworzonego w województwie PKB.

Wartość PKB przypadająca na jednego mieszkańca (tzw. PKB per capita) w roku 2005 w Małopolsce ukształtowała się na poziomie 21 989 zł, co stanowiło 85,3% średniej dla kraju. Wynik taki uplasował województwo małopolskie na 10 pozycji, pozwalając jednocześnie na awans o jedno miejsce, w stosunku do roku 2004. Przyjmując jako bazowy rok 2004 wskaźnik ten odnotował wzrost o 6,4%, natomiast w odniesieniu do roku 2001 tempo wzrostu PKB ukształtowało się na poziomie 29,6%.

* Produkt Krajowy Brutto. Rachunki regionalne w 2005 r., Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2007 r.

Tabela 68. Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005
	w PLN				
Polska	19884	20431	21366	24215	25767
Małopolska	16965	17659	18522	20664	21989
Podregiony:					
Krakowsko-tarnowski	13937	14376	15275	16748	17657
Nowosądecki	12181	12214	12958	14078	15155
Miasto Kraków	29332	31490	32559	37460	39964

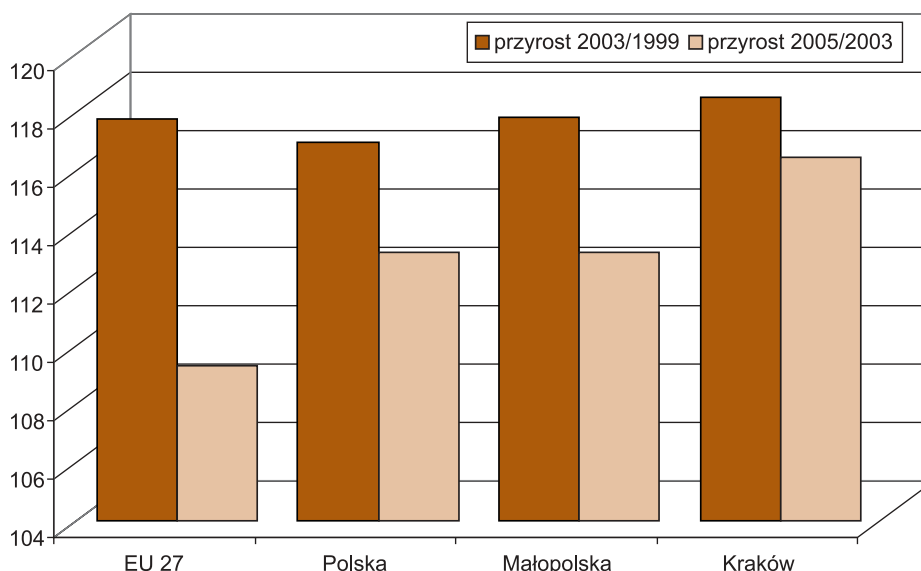
Źródło: „Produkt krajowy brutto. Rachunki regionalne”, G U S, Urząd Statystyczny w Katowicach

Rozpatrując PKB per capita w układzie podregionów warto zauważyć silne zróżnicowanie wewnętrzne Małopolski – miasto Kraków, z wartością 39 964 zł, plasuje się na trzeciej pozycji w kraju, po Warszawie (77 001 zł) i Poznaniu (53 279 zł), podczas gdy podregion nowosądecki z PKB *per capita* na poziomie 15 155 zł sklasyfikowany został na przedostatniej 44. pozycji. Podregion krakowsko-tarnowski, trzeci wydzielony na obszarze Małopolski subregion, z PKB *per capita* na poziomie 17 657 zł, zajął 39 lokatę w kraju, podobnie jak rok wcześniej.

PKB jest jednym z podstawowych wskaźników poziomu konwergencji, decydującym o przyznaniu dofinansowania ze środków strukturalnych Unii Europejskiej, których wielkość zależy od jego poziomu do średnie unijnej.

W latach 1999-2003 przeciętne roczne tempo wzrostu produktu krajowego brutto w Polsce wynosiło 2,7% wobec 2,1% przeciętnie w UE-27. Było więc o ok. 28% wyższe od unijnego. Natomiast w latach 2004-2007 tempo to wzrosło do 5,4% (w UE-27 wyniosło 2,6%). Zatem krajowe tempo wzrostu PKB było już o 107% wyższe od unijnego. Pozwoliło to na zmniejszenie dystansu dzielącego gospodarkę Polski od średniego poziomu rozwoju Unii. W 2003 r. PKB Polski wg parytetu siły nabywczej w przeliczeniu na mieszkańca stanowiło 49% przeciętnej UE-27, natomiast w 2007 r. – 54,6%.

Wykres 54. Przyrost PKB według parytetu siły nabywczej

Źródło: opracowanie własne

Choć dynamika wzrostu PKB w okresie 1999-2003 dla Polski była nieco wyższa od dynamiki unijnej, to w przypadku województwa małopolskiego model ten się nie sprawdzał. Decydowało tu głównie szczególnie niskie tempo wzrostu w samym Krakowie, mające znaczący wpływ na średnią wojewódzką. Zdecydowana poprawa nastąpiła w okresie 2003-2005, gdy rozwój Krakowa uległ znacznemu przyspieszeniu, przekraczając średnią krajową o 2,8 %.

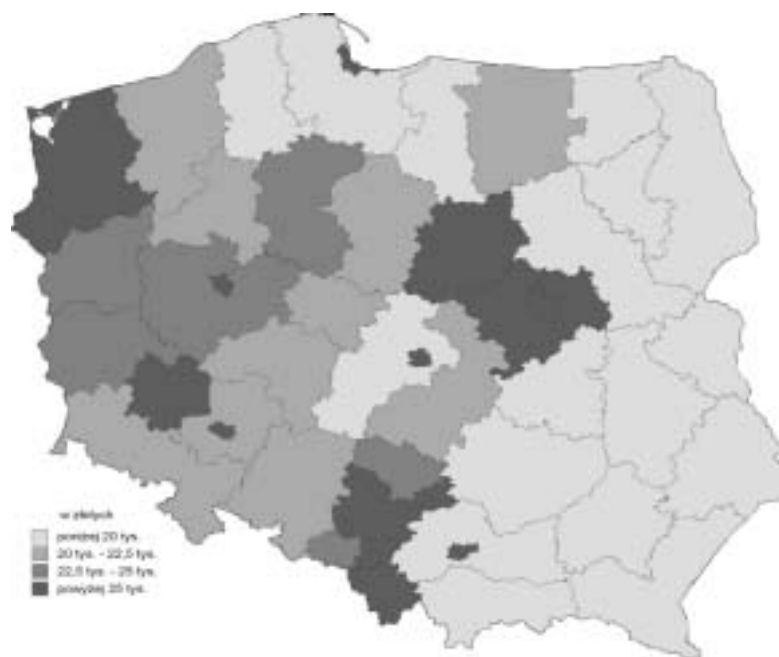
Tabela 69. Produkt Krajowy Brutto według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
UE - 27	17767,2	18995,9	19726,9	20415,2	20671,7	21601,4	22400,2
Polska	8647,3	9187,5	9402,8	9879,4	10132,8	10961,7	11481,8
Małopolskie	7523,8	7996,8	7908,7	8458,3	8705,8	9353,7	9798,5
M. Kraków	13347,0	14652,5	13657,2	15025,5	15299,8	16967,4	17827,3
w %							
UE 27	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Polska	48,7	48,4	47,7	48,4	49,0	50,7	51,3
Małopolska	42,0	42,1	40,1	41,4	42,1	43,3	43,7
M. Kraków	75,1	77,1	69,2	73,6	74,0	78,5	79,6

Źródło: EUROSTAT

Niestety, średnie wojewódzkie tempo wzrostu PKB było w tym czasie niższe od krajowego o 0,7%. Oznacza to, że wprawdzie województwo powoli zmniejsza dystans do średnich unijnych, to jednak w samym kraju „lokomotywy” rozwoju gospodarczego Polski oddalają się coraz bardziej.

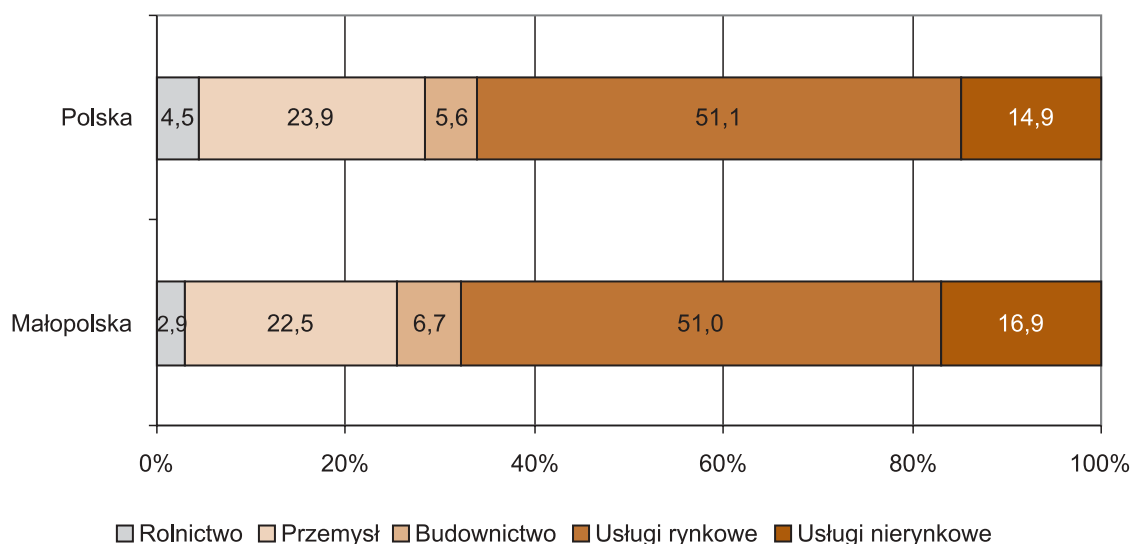
Mapa 15. PKB na mieszkańca według podregionów w 2005 roku

Źródło: opracowanie własne

Struktura wytworzonej wartości dodanej w województwie małopolskim nieco odbiega od średniej krajowej na rzecz usług – zarówno rynkowych jak i nierynkowych. Warto również zwrócić uwagę, iż pomimo licznie dużego zasobu gospodarstw rolnych (ok. 11% ludności wiejskiej Polski zamieszkuje na obszarach wiejskich województwa małopolskiego), wartość dodana wytworzona przez rolnictwo ma znacznie mniejszy udział niż w przypadku średniej dla kraju. Wiąże się to z silnym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych na obszarze województwa, co z kolei wpływa m.in. na ograniczenie towarowości produkcji rolnej, na rzecz spożycia własnego.

Wykres 55. **Struktura wartości dodanej brutto w 2005 roku według rodzajów działalności**

Źródło: Produkt krajowy brutto. Rachunki regionalne., Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Katowicach.

2. ROZWÓJ WOJEWÓDZTWA*

Dotychczasowe próby zbadania rozwoju województw opierały się głównie na badaniu zróżnicowania przestrzennego poszczególnych zjawisk społecznych i gospodarczych. Próba uchwycenia zjawiska w sposób syntetyczny przedstawiona przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową opiera się zarówno na komponencie gospodarczym, jak i społecznym, umożliwiając w ten sposób kompleksowe spojrzenie na całość zagadnień związanych z rozwojem regionu. Sukces rozwojowy dzięki temu nie jest wyłącznie postrzegany w kategoriach wzrostu gospodarczego ze szczególnym uwzględnieniem roli dynamiki PKB na mieszkańca, lecz również jako rozwój infrastruktury technicznej, kapitału ludzkiego, poprawy warunków życia i zmian w funkcjonowaniu samorządów gminnych.

* Na podstawie raportu Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową „Sukces rozwojowy polskich województw”, Gdańsk 2006

Dla celów badania ustalono 5 grup wskaźników podzielonych na 25 podgrup:

Tabela 70. Produkt Krajowy Brutto według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca

Grupy wskaźników dynamiki	Podgrupy wskaźników dynamiki
Gospodarka	Wartość PKB
	Wydajność pracy
	Napływ kapitału zagranicznego
	Struktura gospodarki
	Aktywność zawodowa
	Warunki pracy
	Otoczenie biznesu
Infrastruktura techniczna	Infrastruktura transportu
	Infrastruktura bytowa(komunalna)
	Infrastruktura ochrony środowiska
Kapitał ludzki	Przemiany demograficzne
	Poziom wiedzy
	Zdrowie
	Wykluczenie społeczne
	Poziom przedsiębiorczości
	Poziom aktywności społecznej
	Poziom przestępczości
Warunki życia	Zamożność gospodarstw domowych
	Warunki mieszkaniowe
	Wyposażenie gospodarstw domowych
	Infrastruktura szkolnictwa
	Infrastruktura ochrony zdrowia
	Infrastruktura kultury
	Infrastruktura bezpieczeństwa powszechnego
Funkcjonowanie samorządów	Funkcjonowanie samorządów gminnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu IBnGR

Do każdej z podgrup przypisany został zestaw wskaźników – łącznie 77 wskaźników podstawowych. Pozwoliło to na wiarygodne przypisanie każdemu województwu właściwej mu miary rozwoju, a wtórnie – lokaty w rankingu województw.

Tabela 71. Lokaty województw według grup wskaźników

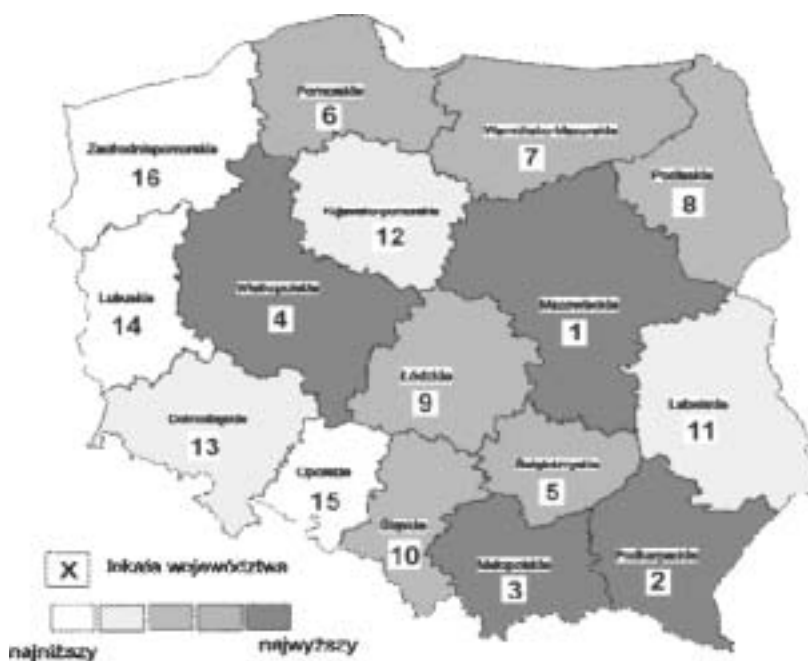
Województwo	Grupy wskaźników dynamiki				
	gospodarka	infrastruktura techniczna	kapitał ludzki	warunki życia	funkcjonowanie samorządów
dolnośląskie	12	16	11	9	3
kujawsko-pomorskie	10	3	12	16	11
lubelskie	5	8	5	10	14
lubuskie	14	12	8	13	4
łódzkie	11	7	3	11	2
małopolskie	3	10	4	6	9

mazowieckie	1	4	1	3	16
opolskie	15	9	15	5	7
podkarpackie	2	2	10	8	8
podlaskie	6	6	9	7	15
pomorskie	13	15	6	1	5
śląskie	4	13	16	14	1
świętokrzyskie	8	1	2	12	12
warmińsko-mazurskie	9	11	14	2	13
wielkopolskie	7	5	7	4	6
zachodniopomorskie	16	14	13	15	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu IBnGR

Wysoka dynamika rozwoju gospodarczego oraz kapitału ludzkiego i społecznego pozwoliła na zajęcie przez województwo małopolskie trzeciego miejsca ogółem, po województwie mazowieckim i podkarpackim, a tuż przed wielkopolskim.

Mapa 16. Wskaźnik sukcesu rozwojowego województw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IBnGR.

W rozwoju gospodarczym zaobserwowano dynamiczne przemiany struktury związane przede wszystkim z rozwojem sektora usług, przyczyniające się do znaczącej poprawy warunków pracy. Bardzo dynamicznie rozwijał się również sektor otoczenia biznesu, który jest jedną z podwalin kształtujących warunki gospodarowania. Czynnikiem sukcesu w zakresie kapitału ludzkiego i społecznego była najszybsza w Polsce poprawa sytuacji zdrowotnej, ponadprzeciętny wzrost poziomu wiedzy, oraz stosunkowo wolny wzrost sfery wykluczenia społecznego. W zakresie poprawy warunków życia i funkcjonowania samorządów dynamika jedynie nieznacznie przekraczała wartości przeciętne. Powolne zmiany miały natomiast miejsce w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej.

3. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA*

Atrakcyjność inwestycyjną postrzegać można nie tylko jako zdolność nakłonienia inwestorów do wyboru danego regionu, jako miejsca lokalizacji inwestycji, z uwagi na oferowane warunki i udogodnienia, ale również korzyści możliwe do osiągnięcia już w trakcie prowadzenia działalności, będące wynikiem specyficznych cech tego obszaru. Optymalna kombinacja czynników lokalizacyjnych, pozwalając na jednoczesne ograniczenie nakładów inwestycyjnych i kosztów prowadzonej działalności oraz z drugiej strony maksymalizację zysków przy towarzyszącym ograniczeniu ryzyka inwestycyjnego, decyduje o atrakcyjności inwestycyjnej regionu.

Oprócz czynników lokalizacyjnych mających charakter uniwersalny pamiętać należy o znacznej grupie czynników postrzeganych indywidualnie przez inwestorów, dlatego też preferencje wobec poszczególnych czynników lokalizacji zdeterminowane są w dużej mierze m.in. branżą w jakiej prowadzona jest działalność gospodarcza czy sposobem funkcjonowania przedsiębiorstwa.

Autorzy raportu nt. atrakcyjności inwestycyjnej województw dokonali wstępnej systematyzacji działalności gospodarczej, pod kątem której przeprowadzono następnie analizę – wyodrębnione zostały trzy główne obszary: działalność przemysłowa, usługowa oraz zaawansowane technologie.

Z uwagi na stopień skomplikowania przedmiotowej materii, analizę oparto na kilkudziesięciu zmiennych, które pogrupowano według następujących czynników:

- dostępność transportowa,
- koszty pracy,
- wielkość i jakość zasobów pracy,
- chłonność rynku zbytu,
- poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej
- poziom rozwoju infrastruktury społecznej
- poziom rozwoju gospodarczego,
- stopień ochrony i stan środowiska przyrodniczego,
- poziom bezpieczeństwa powszechnego,
- aktywność regionów wobec inwestorów,
nadając im wagi, w zależności od ich znaczenia dla danej kategorii działalności (działalność przemysłowa, usługowa, zaawansowane technologie).

Syntetyczny wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej województw w roku 2007 uplasował Małopolskę na czwartej pozycji, po województwach: śląskim, dolnośląskim i mazowieckim – co oznacza spadek województwa małopolskiego o jedną pozycję, w stosunku do lokaty zajmowanej w rankingu z roku 2006.

Wysoka atrakcyjność inwestycyjna Małopolski wiąże się przede wszystkim z:

- posiadaniem znacznych zasobów pracy o wysokiej jakości,
- wysokim poziomem infrastruktury społecznej,
- rozwiniętą infrastrukturą gospodarczą regionu
- atrakcyjnym rynkiem zbytu.

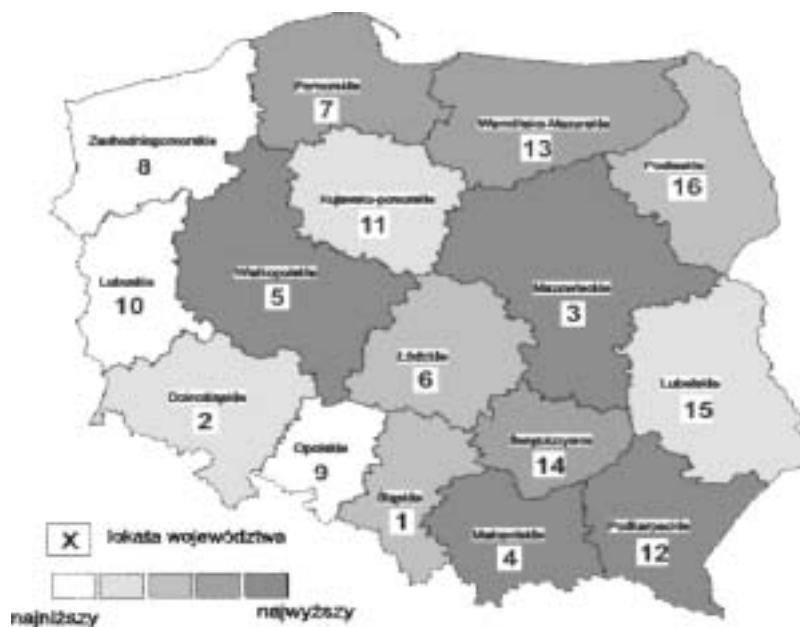
* Na podstawie raportu Instytutu badań nad Gospodarką Rynkową „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2007”, Gdańsk 2007

Tabela 72. Lokaty województw według grup czynników atrakcyjności inwestycyjnej

Województwo	Dostępność transportowa	Zasoby i koszty pracy	Rynek zbytu	Infrastruktura gospodarcza	Infrastruktura społeczna	Poziom bezpieczeństwa powszechnego	Aktywność województw wobec inwestorów
dolnośląskie	1	5	5	1	3	12	1
kujawsko-pomorskie	10	6	14	12	8	9	13
lubelskie	15	14	15	16	16	3	14
lubuskie	4	12	10	10	15	8	9
łódzkie	9	3	6	11	7	11	4
małopolskie	8	2	3	4	2	10	11
mazowieckie	5	10	1	3	4	14	2
opolskie	7	13	7	8	12	5	8
podkarpackie	14	9	12	5	13	1	12
podlaskie	16	16	11	14	14	2	16
pomorskie	11	11	4	6	5	16	7
śląskie	6	1	2	2	1	15	5
świętokrzyskie	12	7	16	15	11	4	15
warmińsko-mazurskie	13	15	13	9	10	6	10
wielkopolskie	2	4	8	7	9	7	3
zachodniopomorskie	3	8	9	13	6	13	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu IBnGR

Mapa 17. Wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej według województw w 2007 roku

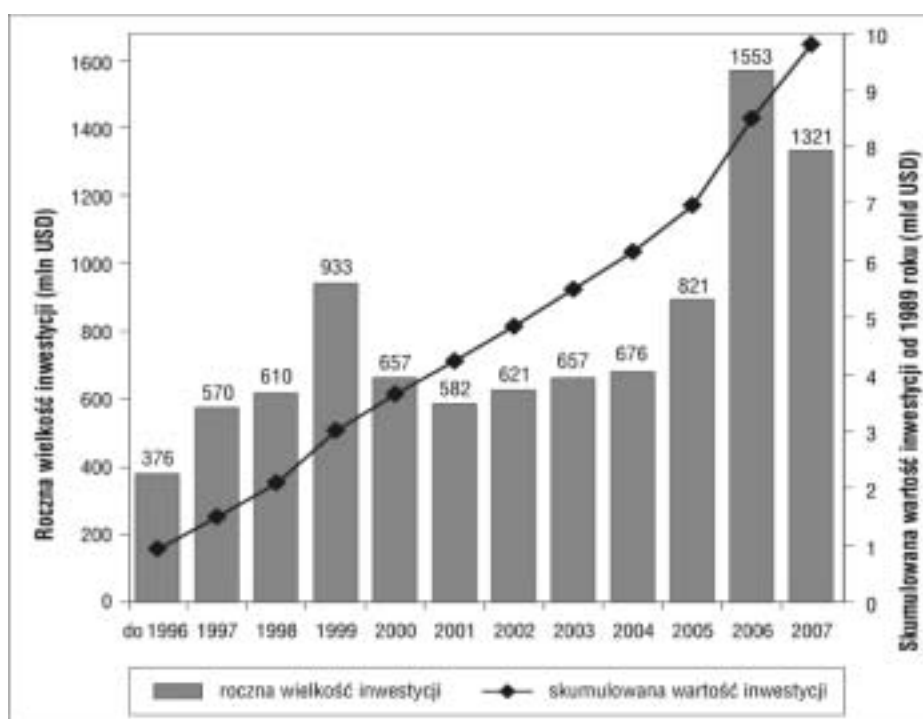

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IBnGR.

4. INWESTYCJE ZAGRANICZNE W MAŁOPOLSCE

Wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) zrealizowanych na terenie województwa małopolskiego do końca 2007 roku wyniosła 9939 mln USD, na 1 mieszkańca regionu przypadało 3033 USD. W samym 2007 roku nakłady inwestorów wyniosły 1321 mln USD, co było drugą najwyższą wartością w historii napływu BIZ do Małopolski po 1989 roku. Poziom inwestycji w 2007 roku ponad dwukrotnie przekroczył inwestycje zagraniczne z lat 2003-2004 i był tylko o 230 mln USD niższy od rekordowego roku 2006.

Wykres 56. Wartość inwestycji zagranicznych

Źródło: „Inwestycje zagraniczne w Małopolsce 1989-2007” pod redakcją prof. B. Domańskiego

Na koniec 2007 roku zarejestrowane były 3244 spółki z udziałem kapitału zagranicznego, co oznacza wzrost o 8,4% (252 firmy) w porównaniu z 2006 rokiem. Liczba wszystkich spółek zwiększyła się w tym okresie o 7,4%. Wzrost liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego nastąpił głównie w sektorze usługowym, a zwłaszcza w obsłudze nieruchomości i firm.

Największym inwestorem pozostaje niemiecki bank HVB Group, który na terenie województwa poniósł w latach 1989-2007 nakłady o wielkości 1064 mln USD. Na drugie miejsce wysunął się brytyjski koncern ArcelorMittal (hutnictwo żelaza i stali), którego nakłady w akcje i modernizację d. Huty im. Tadeusza Sendzimira i jej spółek zależnych przekroczyły 700 mln USD. Philip Morris (USA) wydał około 590 mln USD na kupno, a następnie rozbudowę fabryki papierosów w Krakowie. W 2007 roku najwięcej zainwestował w Małopolsce ArcelorMittal (ponad 300 mln USD). Bauer Media Invest (Niemcy) przejął spółkę kontrolującą rozgłośnię radiową RMF FM oraz portal internetowy Interia za około 240 mln USD. MAN Nutzfahrzeuge wydał powyżej 50 mln USD na dokończenie budowy fabryki samochodów ciężarowych w Niepołomicach.

Przemysł jest działalnością, w którą inwestorzy zagraniczni zaangażowali najwięcej kapitału – 5101 mln USD w latach 1989-2007, czyli 51% całkowitych nakładów w województwie. W samym 2007

roku napływ BIZ do przemysłu stanowił 58% wszystkich nakładów. Dominujące znaczenie ma przetwórstwo przemysłowe, reszta przypada głównie na energetykę. Na usługi przypada 36,7% łącznych nakładów poniesionych w okresie 1989-2007. Poza bankami duży strumień kapitału trafił do obsługi nieruchomości i firm – 1525 mln USD.

Na szczególną uwagę zasługuje dynamiczny rozwój wyspecjalizowanych centrów usług wydzielonych *business process outsourcing* (BPO) oraz *shared services*, w których powstało do końca 2007 roku ponad 6,9 tys. nowych miejsc pracy. Największe z centrów usług wydzielonych to: Capgemini, IBM BTO Business Consulting Services, Sabre Holdings, Communication Factory, Affiliated Computer Services of Poland i Hewitt Associates.

Wśród centrów usług wspólnych (*shared service centers*), czyli wyspecjalizowanych oddziałów międzynarodowych korporacji, które świadczą usługi na rzecz pozostałych oddziałów firmy, najwięcej zatrudniają: Shell, International Paper, Philip Morris, Tesco, Lufthansa, Electrolux. Pozycję umacniają krakowskie centra badawczo-rozwojowe światowych koncernów: Motoroli, Delphi i ABB.

Największy strumień inwestycji w województwie małopolskim w latach 1989-2007 pochodził z dwóch państw: Niemiec i Stanów Zjednoczonych. Niemieckie firmy zainwestowały w tym okresie 2655 mln USD, a amerykańskie – 2258 mln USD.

Zatrudnienie w firmach z kapitałem zagranicznym osiągnęło pod koniec 2007 roku poziom 91,9 tys. osób, z czego 86,2% przypada na firmy z większością udziałem inwestora zagranicznego. Nadal najwięcej osób zatrudnionych jest w przemyśle i budownictwie (42,8 tys.), przy czym udział tego sektora w ostatnich latach się zmniejsza. Zatrudnienie w firmach zagranicznych w usługach przekroczyło 33,4 tys., z czego 14,7 tys. przypadało na obsługę nieruchomości i firm, a 9,2 tys. na pośrednictwo finansowe.

Największym zagranicznym pracodawcą pozostaje krakowski oddział ArcelorMittal (d. HTS) i powiązane z nim spółki zatrudniające łącznie 7,0 tys. osób. Inni pracodawcy w przemyśle to zakłady Valeo w Skawinie (1,7 tys.), Fabryka Silników Elektrycznych Tamel (1,3 tys.), RR Donnelley, Philip Morris i Pliva (po 1,2 tys.). Najwięcej osób w sektorze usługowym zatrudniają: Bank Pekao SA (2,2 tys.), Capgemini (2,1 tys.) oraz sieci handlowe Carrefour (2,0 tys.) i Tesco (1,7 tys.), a wśród firm z mniejszościowym udziałem zagranicznym spółka informatyczna Comarch (1,8 tys.).

Specjalne Strefy Ekonomiczne

Specjalne Strefy Ekonomiczne to obszary oferujące preferencyjne warunki inwestowania. Tworzone są w celu poprawy rozwoju społeczno – gospodarczego regionu. Na terenie Małopolski działalność prowadzi Krakowska Specjalna Strefa Ekonomiczna.

Krakowska Specjalna Strefa Ekonomiczna

Krakowski Park Technologiczny Sp. z o.o. jest spółką zarządzającą Krakowską Specjalną Strefą Ekonomiczną, która posiada podstrefy w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu, Zabierzowie, Niepołomicach, Dobczycach, Wolbromiu, Słomnikach, Oświęcimiu, Gdowie, Andrychowie oraz w Krośnie. Tereny strefy przeznaczone są na przedsięwzięcia inwestycyjne, tzw. greenfield investment. Obecnie łączna powierzchnia strefy obejmuje grunty o powierzchni 416,67 ha. Strefa oferuje: tereny pod inwestycje, powierzchnie biurowe do wynajęcia, pomoc publiczną w formie zwolnień podatkowych lub grantów inwestycyjnych przeznaczoną dla firm inwestujących na terenie SSE, kompleksową obsługę inwestorów.

W 2007 r. zezwolenie na rozpoczęcie działalności w Strefie otrzymało: HCL Poland

Sp. z o.o., Sabre Polska Sp. z o.o., Elettric 80 Sp. z o.o., Fabryka Okien Dako Sp. z o.o., P.P.H. „Moskito” Marek Jeleń. W grudniu 2007 r. w strefie zatrudnionych było 5566 osób.

Na terenie Województwa Małopolskiego swoje podstrefy posiadają:

Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK MIELEC, której podstrefa znajduje się w miejscowości Gorlice,

Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna, która posiada podstrefę w miejscowości Wojnicz na terenie „Zielonego Parku Przemysłowego”,

Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna z podstrefą w Myślenicach.

Strefy Aktywności Gospodarczej

Strefy aktywności gospodarczej to wydzielone i przygotowane do inwestycji obszary odpowiadające zapotrzebowaniom potencjalnych inwestorów, tworzone najczęściej przez samorządy lokalne. Strefy posiadają kluczowe znaczenie dla wzrostu poziomu inwestycji komercyjnych, w istotny sposób zwiększają atrakcyjność inwestycyjną regionu. Gminy, dostrzegając pozytywne efekty działania stref, scalają nowe tereny, budują infrastrukturę techniczną, a także zmieniają przeznaczenie terenu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, dzięki czemu liczba stref aktywności gospodarczej stale wzrasta.

Bocheńska Strefa Aktywności Gospodarczej

Całkowita powierzchnia strefy wynosi 51,40 ha. Strefa położona jest 38 km od Krakowa i znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie od planowanego zjazdu z autostrady A4. Strefa oddalona jest o 4 km od najbliższej stacji kolejowej Bochnia.

Miejska Strefa Aktywności Gospodarczej w Chełmku

Powierzchnia strefy wynosi 27 ha. Przystąpiono do działań mających na celu poszerzenie obszaru od strony północnej i zachodniej o obszar 20 ha, celem pozyskania kolejnych inwestorów i utworzenia nowych miejsc pracy. Obecnie na terenie Strefy i w jej bezpośrednim otoczeniu funkcjonuje ok. 150 podmiotów gospodarczych, w tym z kapitałem zagranicznym, związanych z branżą obuwniczą, budowlaną, motoryzacyjną, producenci opakowań, mebli i okien. Podmioty te łącznie zatrudniają około 4 tysiące osób. W 2007 roku powstało w Strefie oraz w jej najbliższym otoczeniu 12 podmiotów gospodarczych. Strefa zlokalizowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie drogi wojewódzkiej nr 780 z Krakowa w kierunku Śląska. W sąsiedztwie gminy Chełmek przebiega autostrada A4. Strefa oddalona jest od drogi wojewódzkiej nr 933 z Chrzanowa w kierunku Oświęcimia i Pszczyzny o ok. 4 km.

Chrzanowsko – Trzebiński Park Przemysłowy

Całkowita powierzchnia strefy wynosi 6,14 ha. Strefa położona w sąsiedztwie międzynarodowego węzła linii kolejowej E 40. Strefa zlokalizowana jest w pobliżu lotnisk: Babice i Pyrzowice. Bliskość ważnych szlaków komunikacyjnych – Autostrada A4. Strefa oferuje inwestorom całkowite zwolnienie terenu z podatków lokalnych. Zapewnia fachowe doradztwo m.in. prawne, finansowe, księgowość, pomoc w uzyskaniu finansowania z UE (w postaci dotacji) lub ze środków kredytowych oraz inwestorstwo zastępcze.

Strefa Przemysłowa „Zielonych Dobczyc”

Teren inwestycyjny w Dobczycach obejmuje powierzchnię 51 ha, z której 29 ha zostało już zagospodarowane. Dojazd bezpośredni do Strefy Przemysłowej w Dobczycach następuje traktem drogowym w pełni przygotowanym do ruchu ciężkiego. Na terenie Strefy prowadzi działalność gospodarczą 11 podmiotów i jest zatrudnionych ponad 1000 pracowników.

Strefa Aktywności Gospodarczej w Limanowej

Całkowita powierzchnia strefy to 13,7 ha z czego zagospodarowane zostało 6,97 ha. Teren inwestycyjny położony w odległości 0,5 km od skrzyżowania drogi krajowej nr 28 Nowy Sącz – Wadowice

z drogą nr 965 Zielona – Bochnia – Limanowa. W obrębie Strefy prowadzi działalność gospodarczą 12 podmiotów i jest zatrudnionych około 50 pracowników.

Strefa Aktywności Gospodarczej Myślenice

Całkowita powierzchnia strefy wynosi: 82 ha (65 ha – Jawornik, 17 ha – Dolne Przedmieście). Strefa położona w odległości 100 m (Jawornik) i 170 m (Dolne Przedmieście) od drogi krajowej E7 Gdańsk – Kraków - Chyżne. Oferuje inwestorom pomoc w pozyskaniu wykwalifikowanej kadry pracowniczej. Strefa zapewnia pomoc w ścieżce planowania, uzyskania pozwolenia na budowę i prowadzenia inwestycji oraz organizuje Targi Pracy. Branża motoryzacyjna skupiona jest w obrębie Dolne Przedmieście, zaś branża tytoniowa i spożywcza w obrębie Jawornik. Ilość miejsc pracy w obrębie Jawornik wynosi 1 200 pracowników, a w obrębie Dolne Przedmieście 450 pracowników. Całość terenów Strefy Dolne Przedmieście objętych jest Specjalną Strefą Ekonomiczną.

Niepołomska Strefa Inwestycyjna

Całkowita powierzchnia strefy to 500 ha z czego 200 ha zostało już zagospodarowane. Strefa planuje powiększyć obszar o kolejne 100 ha. Jest to największy teren inwestycyjny w obrębie wszystkich podstref Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i dysponuje powierzchnią 182,33 ha. Od południa granicę strefy stanowi międzynarodowa magistrała kolejowa Kraków – Tarnów. Strefa oddalona jest o 2 km od budowanej autostrady A4. Strefa zapewnia inwestorom dobrą infrastrukturę techniczną i oferuje odpowiednie zaplecze biznesowe. W 2007 r. decyzję o lokalizacji inwestycji na terenie Strefy podjęły następujące podmioty gospodarcze: Zieleniewski, Erdal, Olimar, Nidec (SSE), Gellwe (SSE), Teko, DHL Express, TPMS Polska, Hampol. Do końca 2007 r. w obrębie Strefy zatrudnionych było 3883 pracowników.

Miejska Strefa Aktywności Gospodarczej Nowe Dwory w Oświęcimiu

Miejska Strefa Aktywności Gospodarczej Nowe Dwory w Oświęcimiu to tereny wchodzące w skład parku technologiczno-przemysłowego „Galicia-Silesia”. Teren strefy sukcesywnie się powiększa i tak od roku 2003 do chwili obecnej obszar strefy zwiększył się z 45 ha do ok. 120 ha. Na terenie Strefy dominuje branża budowlana.

Zielony Park Przemysłowy „Kryształowy” w Tarnowie

Całkowity obszar inwestycyjny wynosi 350 ha z czego 123 ha zostało już zagospodarowane. Park, zlokalizowany w północnej części Tarnowa, posiada bardzo dobre połączenia komunikacyjne z innymi rejonami miasta. W obrębie Parku występują następujące branże: produkcja elementów budowlanych, produkcja elementów ze stali, elektromechanika, produkcja spożywcza, produkcja szkła i logistyka. W jego bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się drogi wylotowe z miasta, w tym droga krajowa nr 73 Warszawa – Kielce – Tarnów – Jasło. W odległości zaledwie jednego kilometra na południe od Parku, zlokalizowane są tereny tarnowskiej podstrefy Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. W przyszłości w pobliżu zlokalizowany będzie zjazd z autostrady A4 - węzeł Krzyż, co dodatkowo podniesie dostępność i atrakcyjność tego terenu. Na terenie parku funkcjonuje ok. 40 podmiotów gospodarczych.

Zielony Park Przemysłowy w Wojniczu

Całkowity teren inwestycyjny strefy wynosi 70 ha. Obszar ma zostać poszerzony do 150 ha. Na terenie o powierzchni 11,91 ha znajduje się obszar należący do Tarnobrzskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Strefa położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie skrzyżowania drogi krajowej nr 4 i drogi wojewódzkiej nr 975. W odległości 5 km mieści się budowany odcinek Autostrady A4 Kraków-Tarnów. Strefa oferuje inwestorom szybką ścieżkę załatwiania formalności związanych z inwestycją. Na terenie Parku prowadzi działalność gospodarczą sześć podmiotów i jest zatrudnionych 600 pracowników. W 2007 r. zezwolenie na rozpoczęcie działalności na terenie Parku otrzymała Gięda Galicyjska Sp. z o.o.

II. Rynek pracy

oprac. Anetta Okońska, Agnieszka Słobodzian, Marcin Węgrzyn

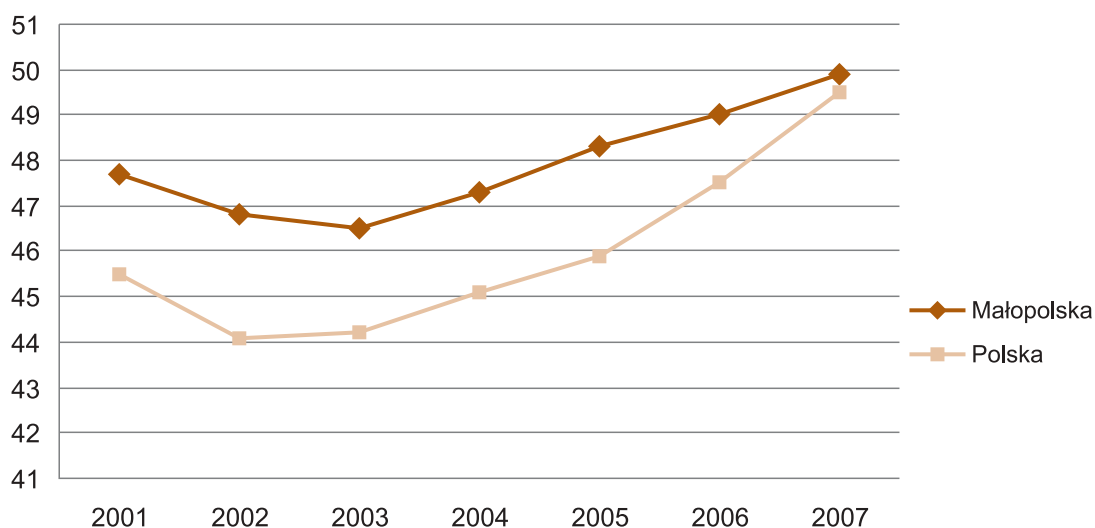
1. ZATRUDNIENIE

Liczba pracujących w województwie małopolskim w IV kwartale 2007 r. wynosiła wg danych BAEL 1 328 tys. osób. Zmiany w zakresie liczby pracujących na przestrzeni ostatnich lat miały kierunek wzrostowy. W stosunku do ostatniego kwartału 2006 r. populacja osób pracujących wzrosła o blisko 1,8%. Udział pracujących mieszkańców Małopolski wśród pracujących w kraju jest stabilny i kształtuje się na poziomie – 8,5%, porównywalnym do udziału ludności województwa w ogólnej liczbie mieszkańców kraju – 8,6%. Sektor prywatny obejmował 74% pracujących, nieco więcej niż średnio w kraju (72,3%). Niewielką przewagę wśród pracujących mają mężczyźni – 52,5%.

Struktura wykształcenia pracujących wyraźnie różni się od struktury osób bezrobotnych. Stosunkowo wysoki udział w grupie pracujących miały osoby z wykształceniem wyższym – 23,1%, podczas gdy wśród bezrobotnych osoby z wykształceniem wyższym stanowiły jedynie 8%. Duża różnica widoczna jest również w udziale osób z najniższym poziomem wykształcenia tj. co najwyżej gimnazjalnym: wśród pracujących – 8,8%, w populacji bezrobotnych – 24,7%.

Wykorzystanie zasobów pracy mierzy się za pomocą wskaźnika zatrudnienia wyrażonego jako udział osób pracujących w liczbie ludności ogółem w wieku 15 lat i więcej. Od 2003 r. zarówno w kraju, jak i w Małopolsce można było obserwować wzrost poziomu tego wskaźnika. W IV kwartale 2007 r. kształtował się on w województwie małopolskim na poziomie 49,9%.

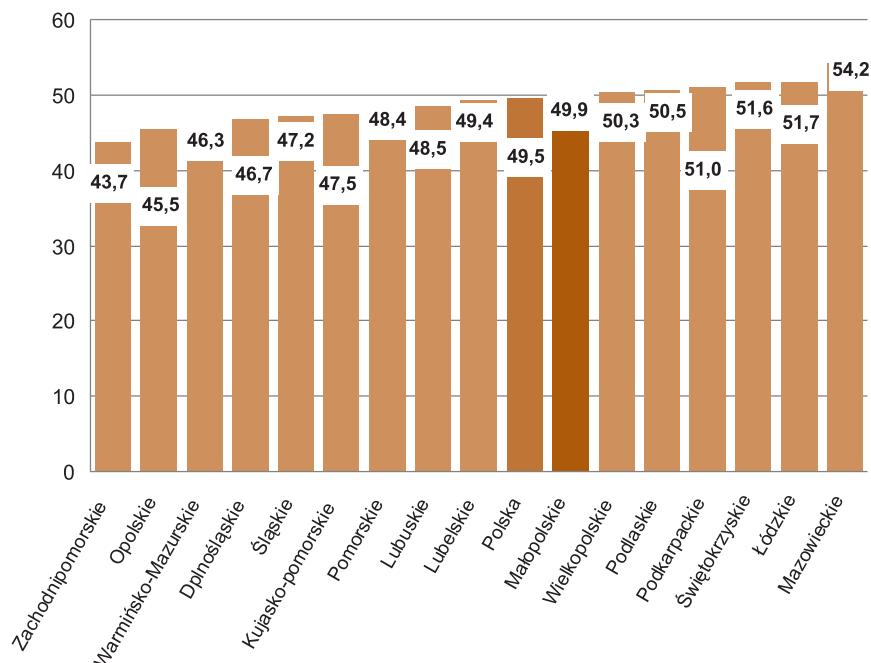
Wykres 57. Wskaźnik zatrudnienie Małopolski na tle Polski (dane za IV kwartał 2007 roku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z US

Przez długi czas poziom wykorzystania zasobów pracy w Małopolsce był korzystniejszy od poziomu średniokrajowego. Ponieważ jednak tempo wzrostu wartości wskaźnika zatrudnienia dla Polski było większe niż w przypadku wskaźnika dla Małopolski różnica stopniowo malała. Pod koniec 2007 r. wskaźnik zatrudnienia dla kraju wynosił już – 49,5%, a więc kształtował się na niemal tym samym poziomie, jaki odnotowano w Małopolsce.

Wykres 58. Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z US

Pod względem wysokości wskaźnika zatrudnienia Małopolska znajduje się na 7 miejscu za województwami: mazowieckim, łódzkim, świętokrzyskim, podkarpackim, podlaskim i wielkopolskim.

W stosunku do 2006 r. w Małopolsce zwiększyła się wartość wskaźnika zatrudnienia zarówno w populacji kobiet jak i mężczyzn. Wystąpiło również zwiększenie wskaźnika zatrudnienia na obszarach miejskich, nieznacznie natomiast zmniejszyły się jego wskazania dla populacji mieszkańców obszarów wiejskich.

Najwyższą wartość wskaźnik zatrudnienia przyjmuje w grupie wiekowej 35-44 lata (84,9%), a następnie w grupach wiekowych 25-34 oraz 45-54 (odpowiednio – 79,6% i 68,4%). Najniższy poziom zatrudnienia występuje zaś wśród osób w wieku 15-24 lata, co jest związane z kontynuowaniem nauki przez dużą część przedstawicieli tej grupy oraz powyżej 55 roku życia. Tylko 1 na 4 mieszkańców Małopolski w wieku 15-24 pracuje zawodowo. Wśród mieszkańców powyżej 55 roku, tylko 17,7% wykonuje działalność zarobkową. W odniesieniu do tej ostatniej grupy zaobserwowano w ostatnich 2 latach tendencję spadkową w zakresie poziomu zatrudnienia.

W zakresie poziomu zatrudnienia w poszczególnych grupach czynnikiem silnie różnicującym jest poziom wykształcenia. Najwyższe wskazania powyższego wskaźnika występują w grupie osób z wykształceniem wyższym (74%) oraz policealnym i średnim zawodowym (61,6%). Najniższy wskaźnik notuje się dla osób z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym (18,1%).

W strukturze sektorowej pracujących zarówno w skali całego kraju jak i w Małopolsce obserwowane są od dłuższego czasu pozytywne zmiany. Systematycznie maleje udział zatrudnionych w rolnictwie, rośnie natomiast odsetek pracujących w sektorze usług.

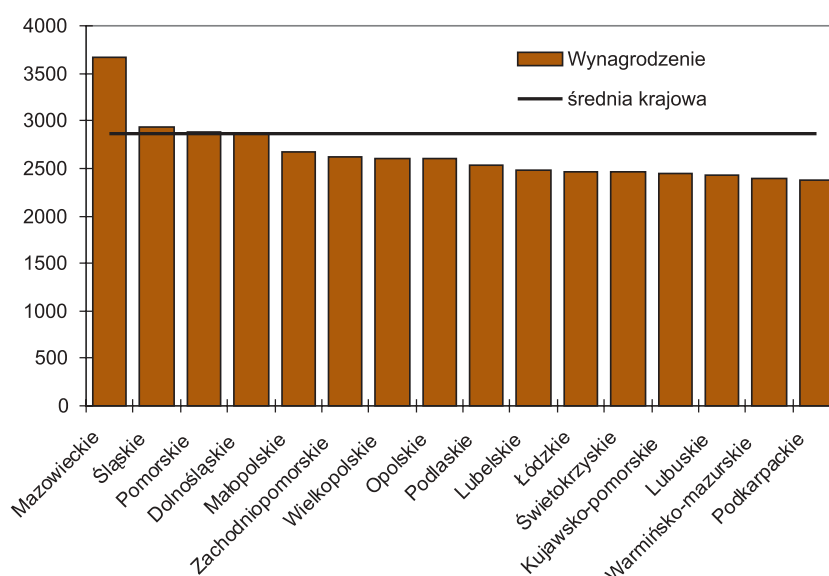
Tabela 73. Struktura pracujących w gospodarce narodowej według sektorów ekonomicznych

Sektory ekonomiczne	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	<i>EU-27</i>						
Rolnictwo	7,8	7,6	7,0	6,7	6,3	6,1	5,9
Przemysł	21,9	21,6	21,3	20,7	20,4	19,9	19,7
Budownictwo	7,6	7,6	7,6	7,6	7,7	7,8	7,9
Usługi rynkowe	35,0	35,3	35,7	35,9	36,4	36,6	36,9
Usługi nierynkowe	27,7	27,9	28,5	29,0	29,2	29,5	29,6
<i>Polska</i>							
Rolnictwo	18,8	19,1	19,3	18,4	18,0	17,4	15,8
Przemysł	23,8	23,7	22,5	22,7	23,1	23,3	23,6
Budownictwo	7,1	6,7	6,2	5,9	5,7	6,0	6,3
Usługi rynkowe	28,1	28,7	29,2	29,3	30,0	30,1	30,4
Usługi nierynkowe	22,2	21,7	22,8	23,7	23,2	23,3	23,9
<i>Małopolska</i>							
Rolnictwo	20,4	23,2	23,7	23,6	22,9	23,1	20,1
Przemysł	23,3	21,5	19,9	19,9	20,2	20,4	20,7
Budownictwo	7,7	7,6	7,1	7,4	7,6	7,5	6,7
Usługi rynkowe	26,3	26,3	28,2	28,2	28,1	28,0	29,4
Usługi nierynkowe	22,3	21,4	21,1	21,0	21,4	21,0	23,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie EUROSTAT-u

Pod względem poziomu wynagrodzeń Małopolska plasuje się na 5 miejscu w kraju. W 2007r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wyniosło w województwie małopolskim 2 666,24 zł i kształtowało się na poziomie 93% średniej krajowej. Na wysoki poziom średniej krajowej wpływają przede wszystkim wynagrodzenia w województwie mazowieckim. Poza mazowieckim wyższe przeciętnie niż średnia krajowa wynagrodzenia odnotowuje się jeszcze jedynie w województwach: śląskim, pomorskim i dolnośląskim.

Wykres 59. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

W poszczególnych powiatach województwa występuje znaczne zróżnicowanie poziomu wynagrodzeń. Generalnie najwyższym poziomem charakteryzują się miasta na prawach powiatu oraz tereny uprzemysłowione. W Krakowie średnie miesięczne wynagrodzenie w 2007 roku kształtowało się na poziomie o 4,5% wyższym niż średnia krajowa. Najniższy poziom średniego miesięcznego wynagrodzenia wystąpił natomiast w części południowej i wschodniej Małopolski w powiatach cechujących się dużym udziałem rolnictwa.

Mapa 18. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2007 roku

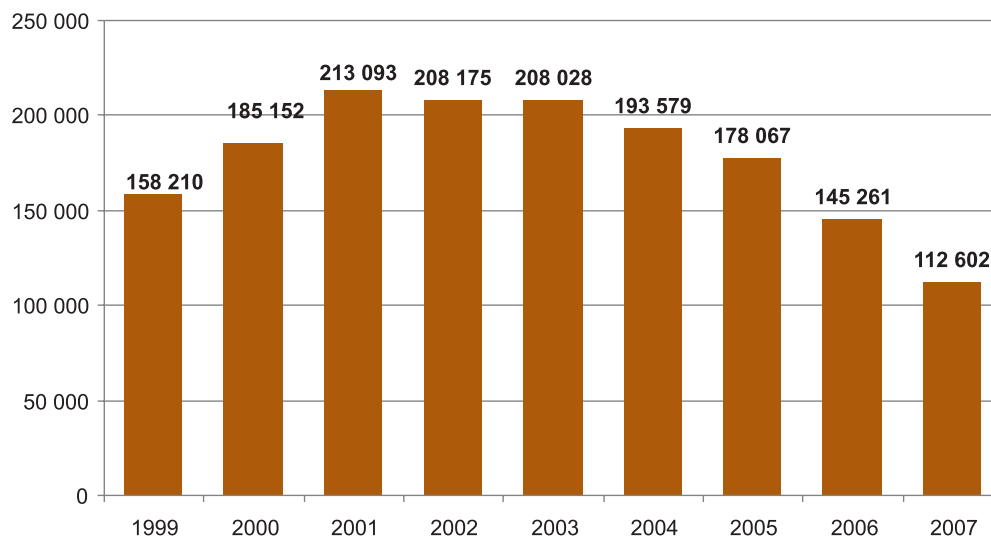

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

2. BEZROBOCIE REJESTROWANE

Na koniec 2007 roku w Małopolsce zarejestrowane były 112 602 osoby bezrobotne. W ostatnim roku liczba bezrobotnych w województwie zmalała o 32 659, czyli 22,5%. Skala spadku bezrobocia w wartościach bezwzględnych jest porównywalna do tej sprzed roku. W 2006 roku poziom bezrobocia zmniejszył się o 32 806 osób (18,4%). Opiswane zmiany są kontynuacją tendencji obserwowanych od końca 2003 roku, przy czym w latach 2006-2007 spadek był zdecydowanie silniejszy niż ten odnotowywany w latach 2004-2005.

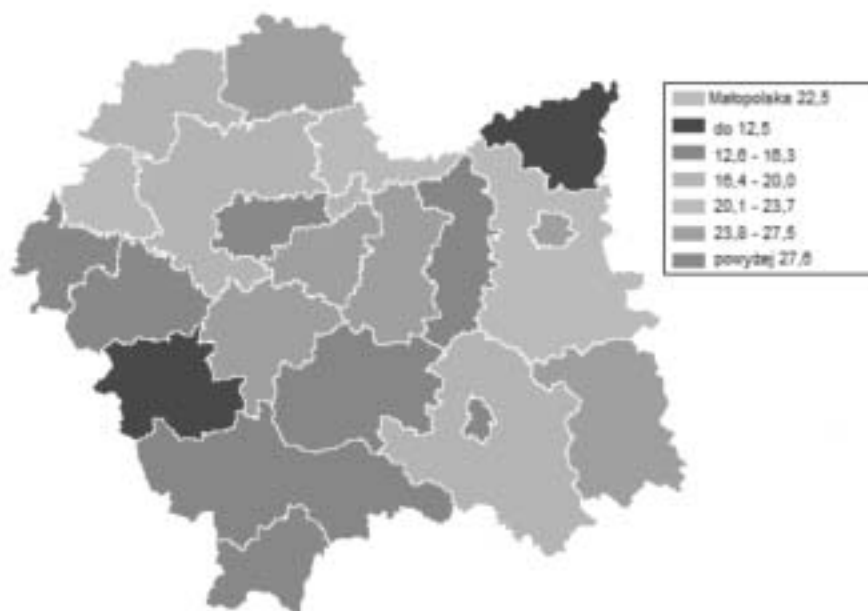
Wykres 60. Liczba bezrobotnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy w Małopolsce

Powiatami, w których odnotowano największy spadek liczby osób bezrobotnych były: wadowicki (31,2%), tatrzański (29,4%), miasto Kraków (29,1%), miasto Nowy Sącz (28,6%) oraz powiat oświęcimski (27,6%). Powiatami, w których miał miejsce najmniejszy spadek liczby bezrobotnych były powiaty suski (8,8%) oraz dąbrowski (9,9%).

Mapa 19. Dynamika zmian liczby bezrobotnych w latach 2006-2007

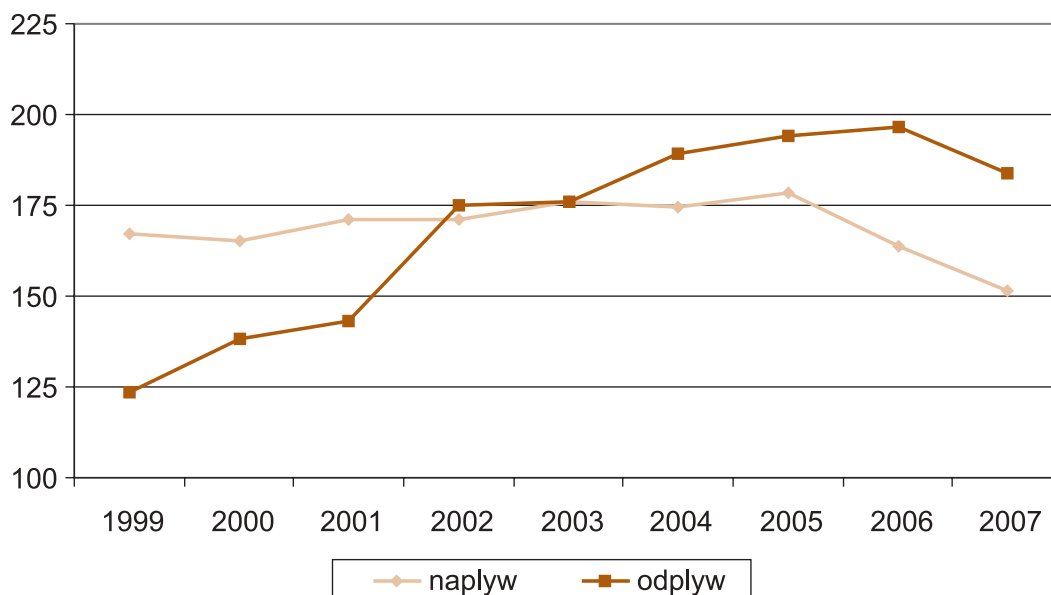

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy w Małopolsce

Zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych w rejestrach wynika z utrzymywania się dodatniego salda pomiędzy napływami i odpływami z bezrobocia. W 2007 – podobnie jak rok wcześniej – różnica

między napływem i odpływem wynosiła 32 tys. W 2006 i 2007 napływ do bezrobocia zdecydowanie malał. Odpływy bezrobotnych w 2006 wynosił 197 tys., natomiast w 2007 o 15 tys. mniej, czyli 184 tys. osoby.

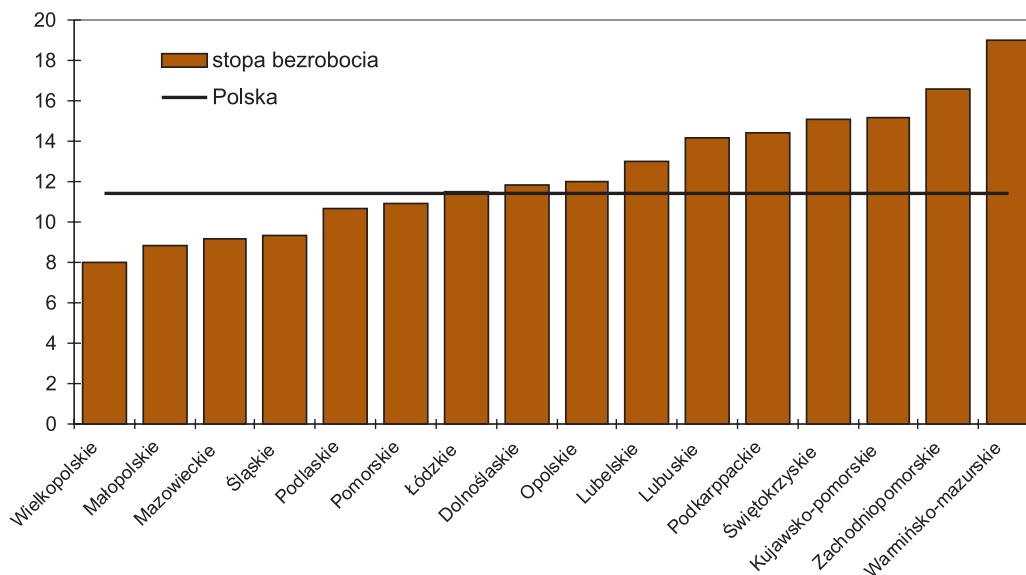
Wykres 61. Napływ i odpływ bezrobotnych w latach 1999-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy w Małopolsce

Stopa bezrobocia, podstawowy wskaźnik określający poziom bezrobocia, wyniosła w Małopolsce na koniec 2007 roku 8,8% i była drugą najniższą wartością tego wskaźnika w kraju (po Wielkopolsce 8%). Stopa bezrobocia dla Polski kształtowała się w tym czasie na poziomie 11,4%.

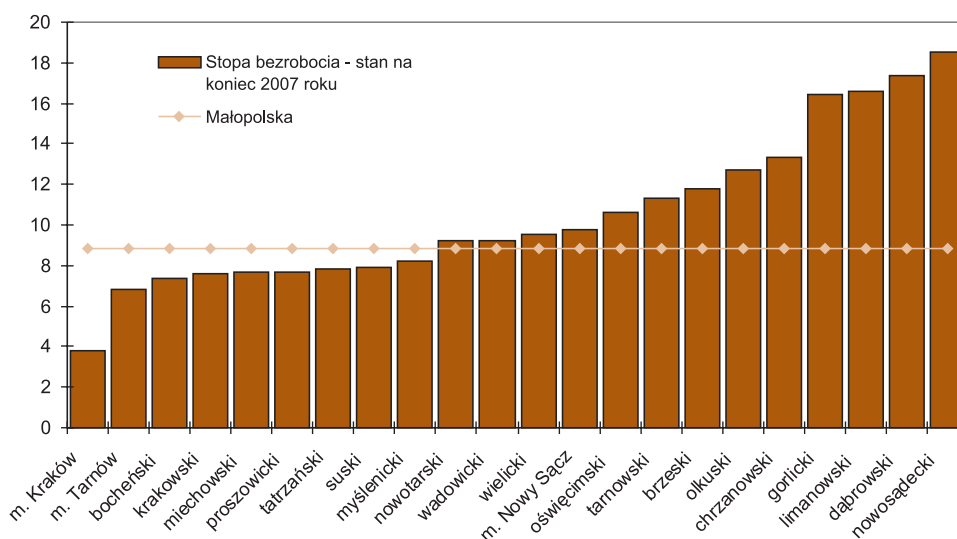
Wykres 62. Stopa bezrobocia w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy w Małopolsce

Bezrobocie w Małopolsce jest zróżnicowane terytorialnie. Najniższy poziom utrzymuje się w Krakowie (3,8%), natomiast najwyższy w powiecie nowosądeckim (18,5%). Pozostałymi powiatami o niskiej stopie bezrobocia są: miasto Tarnów (6,8%), powiat: bocheński (7,4%), krakowski (7,6%), miechowski (7,7%), proszowicki (7,7%), tatrzański (7,8%), suski (7,9%) oraz myślenicki (8,2%). Wszystkie te powiaty lokowały się poniżej średniej wojewódzkiej (8,8%). Z punktu widzenia rozmieszczenia przestrzennego, najniższa stopa bezrobocia charakteryzuje powiaty w bliskim sąsiedztwie Krakowa. Najwyższa stopa bezrobocia ma miejsce w powiatach: nowosądeckim (18,5%), dąbrowskim (17,4%), limanowskim (16,6%), gorlickim (16,4%), chrzanowskim (13,3%), olkuskim (12,7%) i brzeskim (11,8%) i były to powiaty cechujące się wyższą niż krajowa stopą bezrobocia (11,4%).

Wykres 63. Stopa bezrobocia według powiatów w 2007 roku

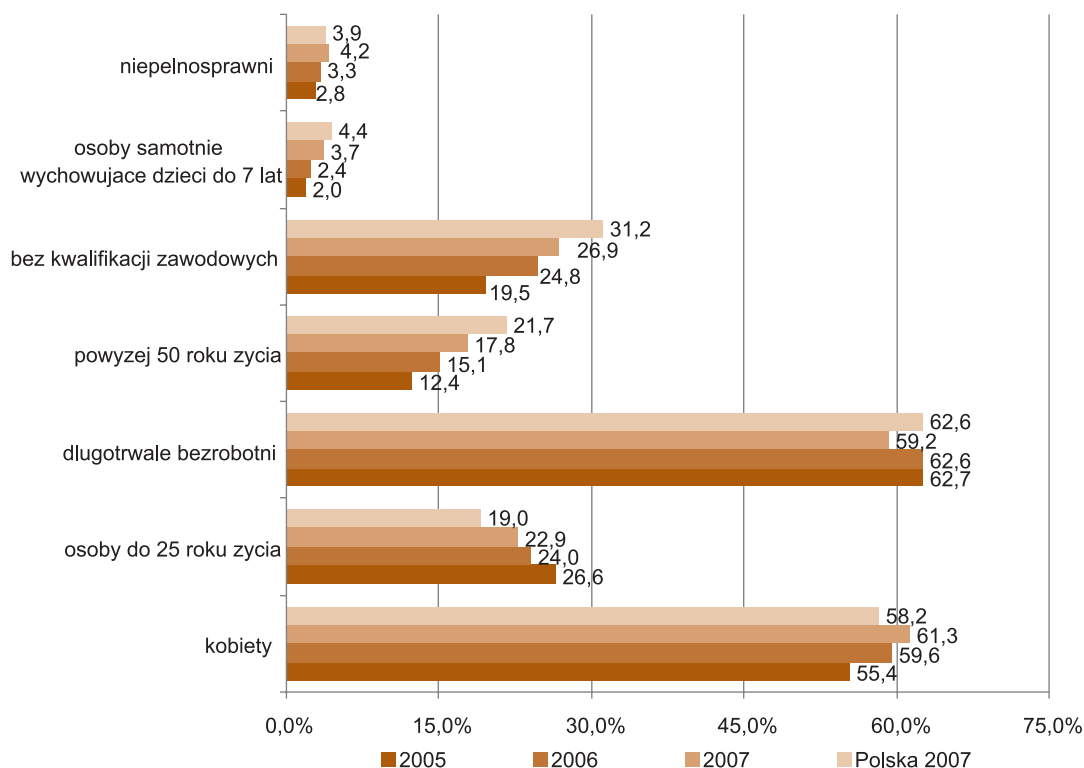

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z US

W grudniu 2007 roku wartość najwyższa stopy bezrobocia stanowiła niemal pięciokrotność wartości najniższej.

Dynamicznie zmniejszające się bezrobocie skutkuje w pierwszej kolejności odptywaniem ze statystyk osób o lepszych kwalifikacjach. W wyniku tego w statystykach pozostają osoby posiadające mniejsze szanse znalezienia pracy lub pozbawione motywacji do jej znalezienia (pracujący na czarno, nieaktywni zawodowo). Z tego powodu obserwować będziemy w statystykach stopniowy wzrost udziału osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy.

Wykres 64. Liczba osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2005-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy w Małopolsce

Udział bezrobotnych kobiet w statystykach stale rośnie. Obecnie stanowią one 61,3% ogółu bezrobotnych (dla Polski wskaźnik ten wynosi 58,2%). Pozostałe kategorie pod względem udziału przedstawiają się następująco:

- osoby długotrwale bezrobotne (59,2% w Małopolsce z tendencją malejącą, w Polsce 62,6%),
- osoby bez kwalifikacji zawodowych (26,9% w Małopolsce z tendencją rosnącą, w Polsce 31,2%),
- osoby do 25 roku życia (22,9% w Małopolsce z tendencją malejącą, w Polsce 19%),
- osoby powyżej 50 roku życia (17,8% w Małopolsce z tendencją rosnącą, w Polsce 21,7%),
- osoby niepełnosprawne (4,2% w Małopolsce z tendencją rosnącą, w Polsce 3,9%) oraz
- osoby samotnie wychowujące dzieci do 7 lat (3,7% w Małopolsce z tendencją rosnącą, w Polsce 4,4%).

Analizując przedstawione dane można stwierdzić, że w większości kategorii miał miejsce wzrost udziału grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (z wyjątkiem osób długotrwale bezrobotnych oraz osób do 25 roku życia). Ponadto, w większości wymienionych kategorii sytuacja w Małopolsce jest lepsza niż w Polsce (wyjątek stanowią kobiety, osoby do 25 roku życia oraz osoby niepełnosprawne).

Z punktu widzenia miejsca zamieszkania bezrobotnych mieszkańcy wsi stanowią 54,7% ogółu bezrobotnych. W ostatnich latach zmniejszające się bezrobocie nie spowodowało zmiany struktury osób bezrobotnych ze względu na miejsce zamieszkania - osoby mieszkające na wsi stanowiły ok. 54% ogółu.

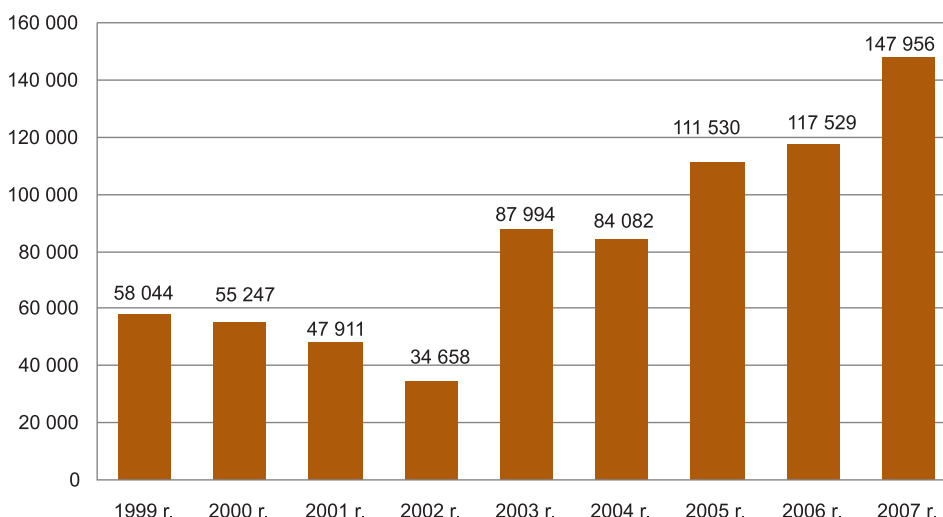
Bezrobotni w Małopolsce cechują się lepszym wykształceniem, niż średnia dla kraju, mniej jest osób z wykształceniem gimnazjalnym oraz niższym (24,7% w Małopolsce wobec 32,3% w Polsce),

natomiast więcej z wykształceniem wyższym (8% wobec 6,9%), policealnym i średnim zawodowym (25,7% wobec 22,1%) oraz średnim ogólnokształcącym (10,4% wobec 9,1%).

Z punktu widzenia zmniejszającego się bezrobocia dobre wykształcenie osób bezrobotnych powinno być ułatwieniem dla aktywizacji tych osób. Z punktu widzenia zmian cech osób bezrobotnych w Małopolsce widać, że wzrasta udział osób z wykształceniem wyższym oraz średnim ogólnokształcącym. W największej mierze zmniejszył się udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (z 37,4% do 31,2%). Zmniejszenie w tej kategorii wynikało ze spadku liczby osób bezrobotnych związanych z grupą zawodową robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy.

Od 2004 r. obserwuje się stałą tendencję wzrostową w zakresie poziomu środków **Funduszu Pracy (FP)** w dyspozycji powiatowych urzędów pracy przeznaczonych na aktywizację zawodową bezrobotnych. W 2007 r. powiatowe urzędy pracy w Małopolsce otrzymały z przeznaczeniem na ten cel 147 956,0 tys. zł. W stosunku do 2006 r. pula środków ukierunkowanych na działania aktywizacyjne była wyższa o 25,9% (30 426,6 tys. zł) i był to najwyższy poziom środków od 1999 r.

Wykres 65. **Limit środków Funduszy Pracy przeznaczonych na aktywizację bezrobotnych (w tys. złotych)**

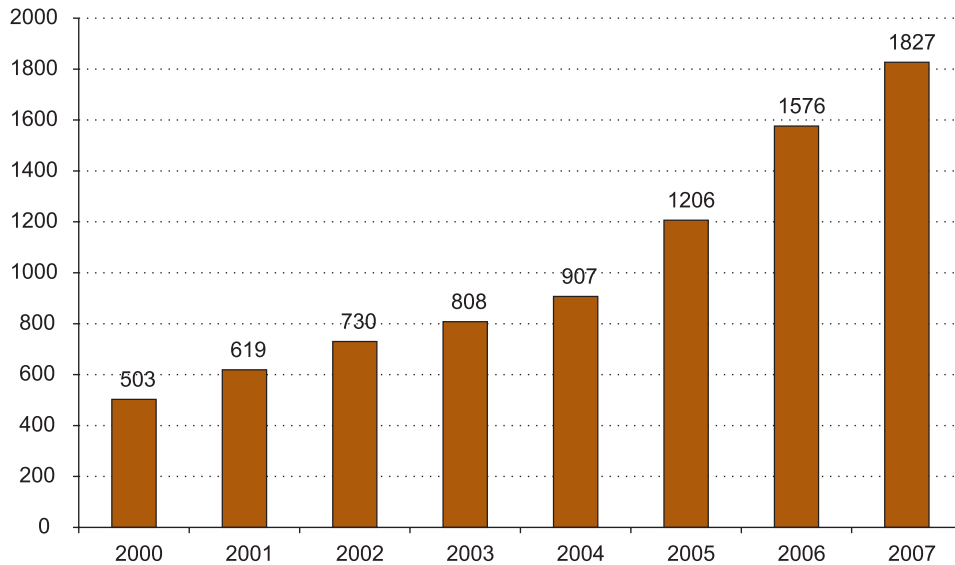

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy w Małopolsce

Wzrost w zakresie poziomu środków FP ukierunkowanych na realizację form aktywnych znalazł odzwierciedlenie we wzroście liczby objętych realizowanymi przez PUP działaniami aktywizacyjnymi. W stosunku do 2006 odnotowano zwiększenie o 3 806 osób (11,2%). Ogółem w 2007 roku w Małopolsce z udziału w organizowanych przez powiatowe urzędy pracy programach rynku pracy skorzystało 37 726 osób. Najczęściej stosowanymi formami aktywizacji są staże oraz szkolenia dla bezrobotnych i poszukujących pracy. W 2007 wśród wszystkich uczestników subsydiowanych programów rynku pracy, 30% odbywało staż, a 27% uczestniczyło w szkoleniach. Kolejne miejsca pod względem liczby uczestników zajmowały – przygotowania zawodowe w miejscu prac (9,3% ogółu) oraz prace interwencyjne (9,1%).

W sytuacji coraz lepszej dostępności środków powiatowe urzędy pracy w coraz większym stopniu wykorzystują droższe, ale jednocześnie najbardziej efektywne formy wsparcia: środki na podjęcie działalności gospodarczej, środki dla pracodawców na doposażenie i wyposażenie miejsca pracy. W ostatnich kilku latach sukcesywnie zwiększał się więc jednostkowy koszt wsparcia ponoszony na 1 zaktywizowanego (2005 r. – 3,2 tys. zł, 2006 r. – 3,4 tys. zł, 2007 r. – 3,9 tys. zł).

Wykres 66. Liczba bezrobotnych objętych różnymi formami aktywizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy w Małopolsce

Bezrobotni objęci aktywizacją w 2007 roku stanowili 12,6% ogółu obsługiwanych w tym czasie przez PUP. Wartość ta w ostatnich latach wzrasta – w 2005 roku wynosiła 9%, a w 2006 – 10%.

Na realizację programów aktywizacji zawodowej bezrobotnych powiatowe urzędy pracy wydatkowały w 2007 r. 145 661,4 tys. zł. Przyznany na ten rok limit został więc wykorzystany w 98,4%, czyli dokładnie na takim samym poziomie, jak rok wcześniej.

Największa część poniesionych w 2007 r. wydatków związana była z organizacją staży pracy (29,2%), z udzieleniem środków na podjęcie przez bezrobotnego działalności gospodarczej (25,9%) oraz ponoszeniem kosztów refundacji doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy (11,1%). W porównaniu z 2006 r. wyraźnie wzrósł udział tych dwóch ostatnich form.

Powiatowe urzędy pracy dysponują również środkami FP przeznaczonymi na realizację tzw. zadań obligatoryjnych. W ramach tej puli wypłacane są zasiłki dla bezrobotnych łącznie ze świadczeniami ZUS, zasiłki aktywizacyjne, zasiłki integracyjne oraz stypendia za okres nauki. Środki te przekazywane są urzędowi pracy do wysokości faktycznych potrzeb.

Intensywny spadek bezrobocia przy jednoczesnym systematycznym wzroście limitu środków przeznaczanych na aktywizację bezrobotnych, a także przejście części wydatków obligatoryjnych (wypłata zasiłków i świadczeń przedemerytalnych) przez ZUS spowodowały, że te 2 grupy wydatków (wydatki obligatoryjne i wydatki na formy aktywne) zaczęły zbliżać się do tego samego poziomu. W 2007 r. po raz pierwszy wydatki skierowane na działania o charakterze aktywizującym obejmujące realizację programów rynku pracy przekroczyły poziom wydatków obligatoryjnych.

III. Przedsiębiorstwa

oprac. Joanna Domańska, Magdalena Ujejska, Wiesław Fela

1. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

W województwie małopolskim w ciągu ostatniego roku odnotowano wzrost o 1,5% liczby podmiotów zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON). Na koniec grudnia 2007 r. w rejestrze tym zarejestrowanych było 293,8 tys. podmiotów. Od roku 1999 do 2007 liczba ta wzrosła o 21%, tylko w 2006 r. odnotowano minimalny spadek. W roku 2007 wystąpiły zmiany liczby zarejestrowanych podmiotów w poszczególnych podregionach. Na pierwsze miejsce wysunął się podregion krakowsko-tarnowski z liczbą podmiotów 104,5 tys., notując 1,7% wzrost. Największy przyrost podmiotów, tj. 3,4% zarejestrował podregion nowosądecki, osiągając na koniec 2007 roku 84 958 przedsiębiorstw. Kraków zanotował 0,1% spadek podmiotów gospodarczych w porównaniu z rokiem 2006. Ilość podmiotów w tym podregionie wyniosła 104 349 w 2007 roku.

W roku 2007 r. ilość nowo zarejestrowanych podmiotów w województwie małopolskim zbliżona była do ubiegłorocznej – 24,1 tys., w tym 20,4 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 1,6 tys. spółek, 5 spółdzielni.

Najwięcej podmiotów zarejestrowano w sekcjach:

- handel i naprawy – 6,6 tys.,
- budownictwo – 4,7 tys.
- obsługa nieruchomości i firm – 4,6 tys.

W budownictwie zarejestrowano największy przyrost nowych firm w porównaniu z ubiegłym rokiem – 24%. Największy wzrost nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w odniesieniu do ubiegłego roku odnotowano w powiecie tatrzańskim (27,7%), bocheńskim (11%) oraz suskim (9,4%).

Mapa 20. Podmioty gospodarki narodowej w 2007 roku (stan w dniu 31 XII)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

W ciągu 2007 r. wyrejestrowano ogółem 19,5 tys. podmiotów gospodarczych z terenu województwa małopolskiego, (spadek o 19 % w porównaniu z rokiem ubiegłym), w tym 18,5 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 1,1 tys. spółek, 27 przedsiębiorstw państwowych i 11 spółdzielni. Największą liczbę wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych odnotowano w sekcjach: handel i naprawy – 6,4 tys. (26,7% ogółu wyrejestrowanych), obsługa nieruchomości i firm – 3,5 tys. (14,6%) i budownictwo – 2,4 tys. (10%).

W podziale na powiaty największy spadek wyrejestrowanych przedsiębiorstw, w porównaniu z rokiem 2006, zanotowano w powiecie brzeskim (o 60,6%), bocheńskim (o 57,2%) i na trzecim miejscu uplasowały się ex equo powiat tarnowski oraz miasto Tarnów z 49,1% spadkiem wyrejestrowań. Największy wzrost ilości wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w odniesieniu do roku poprzedniego (o 13,1%.) zanotowano w powiecie miechowskim.

Mapa 21. Aktywność gospodarcza wg powiatów – dynamika przyrostu firm w latach 1999-2007 (1999 =100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Tabela 74. Podmioty wg poziomu zatrudnienia zarejestrowane w systemie REGON (bez jednostek wewnętrznych) – (stan na 31 XII 2007)

Wyszczególnienie	Ogółem	Przedziały zatrudnienia			
		do 9	10-49	50-249	250 i więcej
Małopolskie	293 845	278 070	13 150	2 262	363
<i>Powiaty</i>					
Bocheński	6 716	6 356	305	51	4
Brzeski	4 983	4 697	253	32	1

Chrzanowski	10 783	10 222	456	93	12
Dąbrowski	2 424	2 264	144	14	2
Gorlicki	6 082	5 634	383	61	4
Krakowski	20521	19 558	833	114	16
Limanowski	6 902	6 476	373	47	6
Miechowski	3 821	3 658	141	21	1
Myślenicki	9 664	9 204	396	57	7
Nowosądecki	10 852	10 199	582	66	5
Nowotarski	12 620	11 940	600	71	9
Olkuski	11 652	11 138	421	82	11
Oświęcimski	12 793	12 171	493	115	14
Proszowicki	2 725	2 574	134	16	1
Suski	7 078	6 740	285	48	5
Tarnowski	8 490	7 950	485	47	8
Tatrzański	8 685	8 341	305	37	2
Wadowicki	14 967	14 257	583	106	21
Wielicki	9 551	9 099	394	53	5
M. Kraków	104 349	98 604	4 670	882	193
M. Tarnów	10 079	9 449	465	142	23
M. Nowy Sącz	8 108	7 539	449	107	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Mapa 22. Wskaźnik przedsiębiorczości w 2007 roku

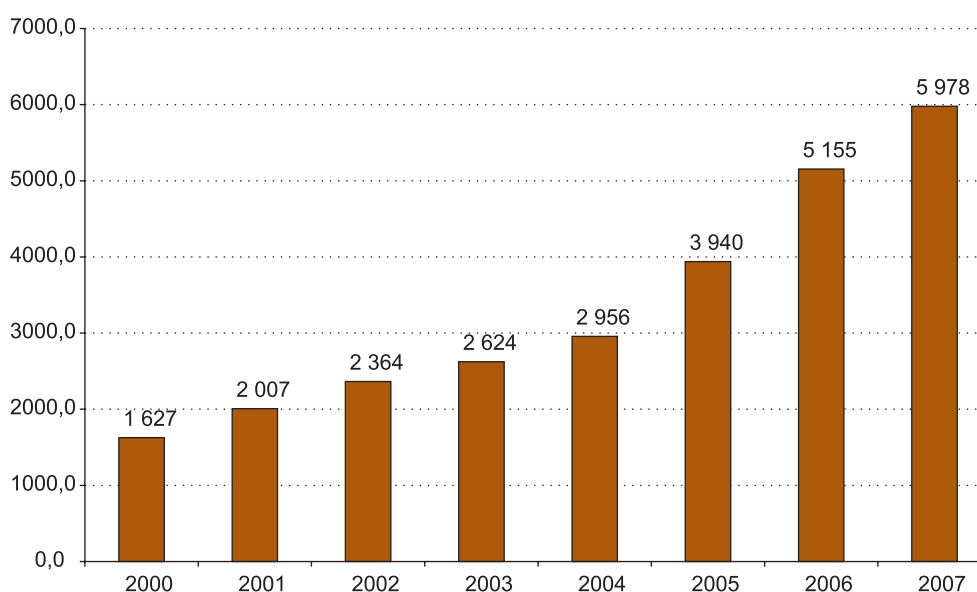
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Dynamika przyrostu ilości przedsiębiorstw w latach 1999-2007 wynosiła 21%. W roku 1999 wskaźnik przedsiębiorczości w Małopolsce, czyli liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1000 mieszkańców, wynosił 75. W roku 2007 województwo małopolskie uplasowało się w połowie rankingu regionów Polski, z liczbą 89 podmiotów na 1000 mieszkańców.

2.HANDEL ZAGRANICZNY

Wartość eksportu województwa Małopolskiego w 2007 r. wyniosła 5,9 mld euro (wg wstępnych danych GUS). W porównaniu do roku 2006, wartość eksportu wzrosła o około 0,8 mld euro. Jest to wzrost mniejszy niż w roku ubiegłym (1,2 mld euro). Dynamika wzrostu wartości eksportu (w roku 2007 w porównaniu z 2006) była niemalże identyczna jak Polski ogółem. Jest to zmiana w stosunku do lat poprzednich, kiedy to wartość eksportu Małopolski rosła w tempie znacznie wyższym.

Wykres 67. Wartość eksportu Małopolski w latach 2000-2007 (mln euro)

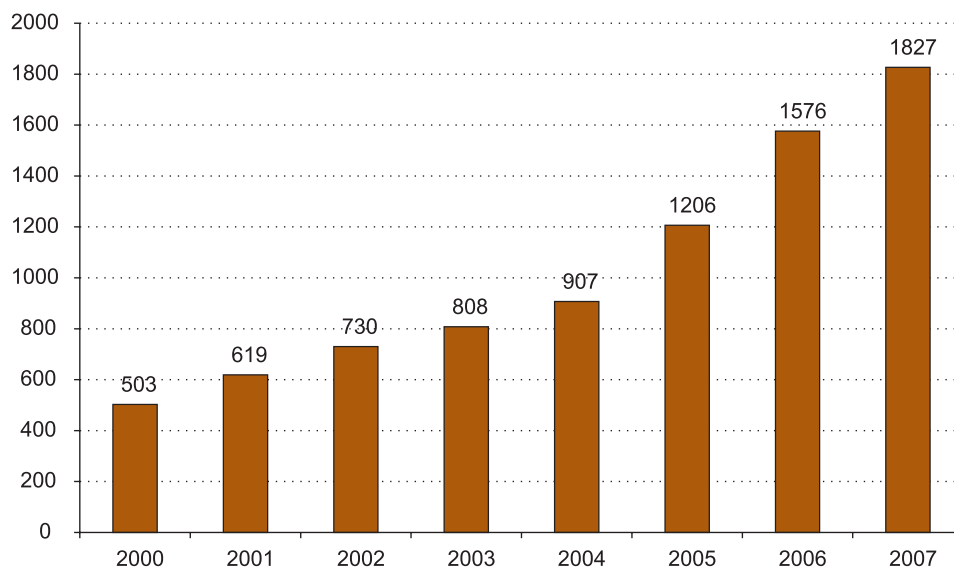
Źródło: GUS, za rok 2007 dane wstępne

W rankingu województw, największych „eksporterów” polskich, w 2006 roku Małopolska zajmowała 6 miejsce, za województwami: mazowieckim, śląskim, dolnośląskim, wielkopolskim i pomorskim.

W latach 2004-2006 udział Małopolski w eksporcie Polski rósł. W roku 2007 utrzymał się na tym samym poziomie, co w roku poprzednim, wyniósł zatem 5,9%.

Jednym z najważniejszych wskaźników wykorzystywanych w analizie zmian eksportu jest jego wartość w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Według wstępnych danych, w roku 2007 dla Małopolski wartość ta wyniosła 1827 euro. Wartość ta – tak jak w poprzednich latach – wciąż pozostaje na poziomie niższym niż średnia ogólnopolska.

Wykres 68. Eksport per capita w latach 2000-2007 roku (w euro)

Źródło: GUS, za rok 2007 dane wstępne

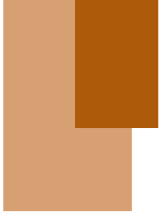
3. POTENCJAŁ INNOWACYJNY MAŁOPOLSKI

Województwo Małopolskie to region posiadający znaczny potencjał do rozwoju innowacji. Decyduje o tym przede wszystkim dobra kadra naukowa, liczne jednostki naukowo-badawcze, szkoły wyższe. Potencjał ten skoncentrowany jest w największym mieście regionu – Krakowie. Wydaje się jednak, że możliwości rozwoju konkurencyjności regionu poprzez innowacyjne rozwiązania nie są wykorzystywane w zadowalającym stopniu w praktyce – wspomniany potencjał nie przekłada się na poziom innowacyjności Małopolskich przedsiębiorstw.

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (bez amortyzacji środków trwałych) wyniosły w Małopolsce w 2006 roku 726,8 mln zł, co stanowi ok. 12,3 % całości nakładów na działalność B+R w kraju. W relacji do PKB stanowi to 1%, a na jednego mieszkańca regionu 221,1 zł w 2006 roku. Większość z wspomnianych 726,8 mln zł, bo aż 425,4 mln to środki budżetowe. Wartość brutto aparatury naukowo-badawczej zaliczonej do środków trwałych wg stanu w dniu 31.12.2006 to 662 934,7 zł, przy czym stopień jej zużycia wynosił 75,8%. W 2006 roku Małopolska pozyskała z zagranicy na działalność badawczo-rozwojową 57 224,9 tys. zł, w tym 48 390,3 tys. zł stanowiły środki z Unii Europejskiej.

W Małopolsce w 2006 roku funkcjonowało 96 jednostek B+R. Zatrudnienie w działalności badawczej i rozwojowej wynosiło 13 401 osób (w tym 1 369 osób z tytułem naukowym profesora) i spadło w stosunku do roku 2005 o 2 142 osoby. Zatrudnieni w B+R w Małopolsce stanowili 11% ogółu zatrudnionych w działalności badawczo-rozwojowej w kraju. Na 100 osób aktywnych zawodowo w regionie 4,8 to właśnie pracownicy sfery B+R.

Tak dobre wyniki na tle kraju – Małopolska w większości wspomnianych wskaźników znajduje się na drugim miejscu, po województwie mazowieckim – nie przekładają się w satysfakcjonującym stopniu na zastosowania w praktyce innowacyjnych rozwiązań przez firmy z regionu. Tylko 42,6% ogółu małopolskich przedsiębiorstw przemysłowych wprowadziło, w latach 2004-2006, innowacje. Jeśli chodzi o przedsiębiorstwa innowacyjne w sektorze usług to 35,6% tych przedsiębiorstw zadeklarowało, że w latach 2004-2006 zastosowało innowacje. 37,3% przedsiębiorstw przemysłowych z Małopolski poniosło w 2006 roku nakłady na działalność innowacyjną i była to kwota 1 247,5 mln zł. W przypadku przedsiębiorstw z sektora usług, nakłady na działalność innowacyjną wyniosły 209,7 mln zł i zostały poniesione przez 32,7% firm.

Przytoczone powyżej dane wskazują, że pod względem innowacyjności przedsiębiorstw, Małopolska plasuje się, w zależności od wskaźnika, na 4-8 pozycji w kraju.

Jeśli chodzi o komercjalizację badań i ochronę własności przemysłowej, w 2006 roku zgłoszono 204 wynalazki i udzielono 103 patenty na wynalazki z Małopolski. Jednocześnie zgłoszono 88 wzorów użytkowych, z których 90-ciu udzielono prawa ochronne.*

Ponadto w ramach projektów badawczych rozwojowych w 2007 roku MNiSW przyznało, w ramach 79 umów, dofinansowanie na kwotę 23 820 160,00 zł.

* Nauka i technika w 2006, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007.

Tabela 75. **Wielkość środków finansowych przekazanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego działalność naukową i innowacyjną (dane szacunkowe)**

Lata	Dofinansowanie działalności statutowej jednostek naukowych i inwestycji (aparaturowych i budowlanych) placówek naukowych PAN, JBR, szkół wyższych oraz PAU)		Projekty badawcze własne i promotorskie		Projekty badawcze zamawiane		Projekty celowe		Projekty celowe zamawiane		Udział polskich przedsiębiorców w programach międzynarodowych		Działalność naukowa i badawcza w zakresie Specjalnych Programów Badawczych (SPB) i Międzynarodowych Sieci Naukowych (MSN)	
	Liczba jednostek	Środki z budżetu nauki w danym roku	Liczba projektów realizowanych w danym roku	Środki z budżetu nauki w danym roku	Liczba projektów realizowanych w danym roku	Środki z budżetu nauki w danym roku	Liczba decyzji	Przyznane dofinansowanie	Liczba projektów realizowanych w danym roku	Dofinansowanie w roku	Liczba decyzji	Przyznane dofinansowanie	Przyznane dofinansowanie	
Ogółem		1 617 594 814,57		467 193 885		69 832 967		61 541 686,6		855 000		53 186 302	37 881 099	
2000	35	234 161 722	1451	53 944 734	5	4 406 465	25	7 620 000,00	1	750 000			3 125 630	
2001	35	274 608 324	1586	64 909 616	5	4 222 740	11	5 040 500,00	1	0			3 773 680	
2002	36	193 859 714	1449	60 589 500	8	6 248 545	15	8 796 911,00	1	105 000	5	1 141 100	4 259 810	
2003	38	198 758 089	1470	59 858 329	9	13 247 534	14	3 235 511,00	1	0	4	1 424 160	6 110 120	
2004	36	223 440 086	1533	64 153 318	10	15 886 883	26	11 818 650,00	1	0	2	327 390	7 071 370	
2005	37	202 633 310	590	25 532 213	4	3 635 000	27	11 071 052,65	0	0	-	13 397 053	7 924 864	
2006	-	8 291 000	1694	71 029 136	11	11 561 704	5	3 349 608	-	-	47	14 420 706	1 157 182	
2007	101	281 842 569,57	1644	67 177 039	7	10 624 096	28	10 609 453,95	0	0	147	22 475 893	4 458 443	

Źródło: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

IV. Rolnictwo

oprac. Krzysztof Jabłoński, Barbara Pławecka, Stanisław Flaga

1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

Rozwój obszarów wiejskich i rolnictwa w Małopolsce determinują przede wszystkim bardzo zróżnicowane warunki przyrodnicze. Obszar województwa cechuje największa w kraju pionowa rozpiętość terenu – od płaskich terenów Kotliny Sandomierskiej (ok. 200 m n.p.m) po wysokie szczyty Tatr (pow. 2 300 m n.p.m). Występuje 7 pięter klimatycznych oraz najwyższe w skali Polski sumy opadów rocznych (800-1 000 mm, a w Tatrach do 1 700 mm). Warunki te wpływają na zróżnicowanie zasobności gleb województwa. W południowej części przeważają gleby płytkie, silnie szkieletowe, narażone na procesy erozyjne, o niskiej przydatności rolniczej. W znacznej części Małopolski (północna i centralna część) występują jednak kompleksy bardzo dobrych gleb, tj. czarnoziemów i gleb brunatnych oraz urodzajne mady. W pokrywie glebowej użytków rolnych, gleby poszczególnych klas bonitacyjnych zajmują kolejno: klasa IV (37,3%); klasa III (26,5%); klasa V (20,7%); klasa VI (9%); klasa II (5,2%); klasa I (1,3%).

Średni wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi w Małopolsce 68 pkt (kraj: 66,6 pkt), przy czym wykazuje on znaczne zróżnicowanie przestrzenne, kształtując się w granicach od 29,7 pkt dla Zakopanego do 102,8 pkt dla Proszowic.

Liczba **gospodarstw rolnych** wyniosła w 2007 roku 321479, co oznacza, że było ich mniej o 32,9 tys. (o 9,3%) w 2005 roku. Z ogólnej liczby gospodarstw rolnych 321304, tj. 99,9% stanowiły **gospodarstwa indywidualne** (łącznie z właścicielami zwierząt gospodarskich). Gospodarstw państwowych, spółdzielczych oraz spółek z udziałem mienia sektora publicznego i prywatnego, a także stanowiących własność jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej było zaledwie 175. Jest to tendencja zgodna z ogólnopolską – udział gospodarstw indywidualnych w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w kraju wynosił 99,8%.

Gospodarstwa rolne zajmowały ogółem 899,9 tys. ha (w tym 715,5 tys. ha użytków rolnych), tj. o 7,2 tys. ha więcej niż w roku 2005. **Użytki rolne (UR)** stanowiły 79,5% ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych (w Polsce 86,7%). W roku 2005 udział ten dla Małopolski był niemal taki sam, wynosił 79,4%. **Ugory** i powierzchnia przeznaczona w 2007 roku pod uprawę nawozów zielonych stanowiły 4,4% gruntów ornych województwa, natomiast średnio w Polsce udział ten wynosił 3,8%.

Blisko 94% użytków rolnych stanowiła ziemia utrzymywana w dobrej kulturze rolnej, natomiast 6,3% – użytki rolne wyłączone z produkcji rolnej, uprzednio użytkowane jako tereny rolnicze, ale obecnie nie wykorzystywane już rolniczo. W kraju w dobrej kulturze rolnej utrzymywano średnio 95,7% użytków rolnych.

Średnia wielkość gospodarstwa rolnego wynosiła w czerwcu 2007 roku 2,80 ha, w tym powierzchnia użytków rolnych 2,23 ha (w kraju 7,24 ha, w tym 6,27 ha użytków rolnych). W porównaniu z rokiem 2005 (2,52 ha, w tym 2,00 ha to użytki rolne), średnia wielkość gospodarstwa rolnego nieznacznie zwiększyła się.

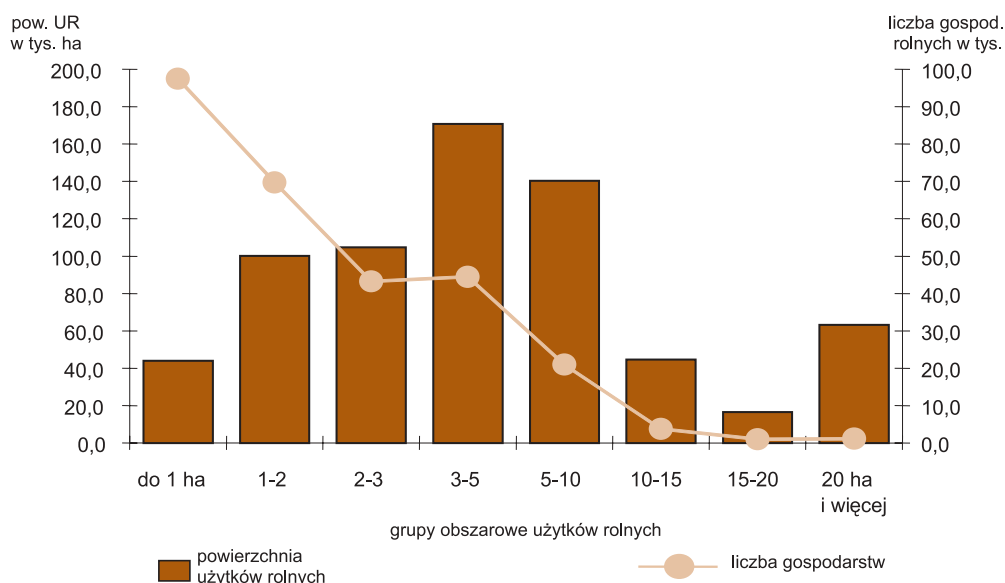
Działalność rolniczą prowadziło w województwie małopolskim 281825 gospodarstw rolnych, czyli 87,7% wszystkich gospodarstw. To niewysoki wskaźnik, przy średniej dla kraju 92,7%. Dał on województwu małopolskiemu 14 lokatę, przed województwem śląskim (84,6%) i zamykającym tabelę województwem świętokrzyskim (84,3%). Przed dwoma laty udział gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w ogólnej liczbie gospodarstw był nieco wyższy i wynosił 88,3%. Ogólna powierzchnia użytków rolnych należących do gospodarstw prowadzących działalność rolniczą wynosiła 684,5 tys. ha, w tym 670,2 tys. ha użytków rolnych w dobrej kulturze. Ponad 14 tys. ha użytków rolnych w tych gospodarstwach, czyli 2,1% pozostawało poza produkcją rolną.

Spośród gospodarstw prowadzących działalność rolniczą badanie wyłoniło 265,1 tys. (94,1%) gospodarstw prowadzących wyłącznie działalność rolniczą i 16,7 tys. (5,9%) gospodarstw prowadzących, poza działalnością rolniczą, także inny rodzaj działalności związanej z gospodarstwem rolnym,

z której osiągały dochody. Podstawowym rodzajem dodatkowej działalności była działalność usługowa z wykorzystaniem własnego sprzętu rolniczego – dotyczyła ona 30,8% gospodarstw prowadzących równocześnie działalność rolniczą i inny rodzaj działalności. Blisko 14% zajmowało się przetwarzaniem drewna, a 12,7% osiągało dochody z agroturystyki. Najwięcej gospodarstw prowadzących równocześnie działalność rolniczą i inny rodzaj działalności było wśród najmniejszych gospodarstw w województwie. Ponad 36% takich gospodarstw dysponowało powierzchnią użytków rolnych poniżej 1 ha.

Tradycyjnie i historycznie małopolskie rolnictwo charakteryzuje się największą liczbą najmniejszych gospodarstw rolnych, o powierzchni użytków rolnych poniżej 1 ha. Także w roku 2007 wśród gospodarstw prowadzących działalność rolniczą gospodarstwa najmniejsze stanowiły 34,6% (w Polsce 27%). Gospodarstwa o powierzchni UR 1-2 ha stanowiły 24,7% (w Polsce 16,2%), gospodarstwa z grupy obszarowej 2-3 ha oraz 3-5 ha UR stanowiły odpowiednio 15,3% i 15,8% (w Polsce 10,9% i 13,8%). Gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha UR obejmowały 7,5% gospodarstw (w Polsce 16,6%), gospodarstwa liczące 10-15 ha UR stanowiły tylko 1,3% (w Polsce 6,9%), a gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 15-20 ha i gospodarstwa największe, o powierzchni powyżej 20 ha użytków rolnych, obejmowały odpowiednio 0,3% i 0,4% ogólnej liczby gospodarstw

Wykres 69. Liczba gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą i powierzchnia użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2007 roku

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

prowadzących działalność rolniczą, podczas gdy średnio w kraju udział ten wynosił 3,2% i 5,3%.

Niewielu kierujących gospodarstwami rolnymi w województwie małopolskim posiadało **wykształcenie rolnicze lub kurs rolniczy**. W 2007 roku było ich 32,1%, a w 2005 roku 29,7%. W Polsce wśród kierujących gospodarstwem rolnym blisko 41% posiadało wykształcenie rolnicze. Województwo małopolskie lokuje się ze swoim wskaźnikiem na dole tabeli, przed województwem podkarpackim (30,9%) i zdecydowanie ostatnim województwem śląskim (27,6%). Średnim, policealnym lub wyższym wykształceniem rolniczym legitymowało się w województwie małopolskim zaledwie 6,2% kierujących gospodarstwem rolnym (w Polsce 9,5%).

Od 1 stycznia 2006 r. wpis grup producentów rolnych do rejestru odbywa się w trybie decyzji administracyjnej wydawanej przez Marszałka Województwa Małopolskiego.

W 2007 roku w rejestrze zarejestrowanych było 11 grup producentów rolnych, oraz 3 wstępnie uznane grupy owoców i warzyw. W ciągu roku z rejestru grup producenckich skreślono 2 grupy tj: 22 marca 2007 roku – Grupę Producentką „Wielopolanka” Sp. z o.o. oraz 16 kwietnia 2007 r. – Sądecką Grupę Producent-

Tabela 76. Zestawienie rolniczych grup producentów rolnych oraz wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw wpisanych do Rejestru Marszałka Województwa Małopolskiego w latach 2002-2007 (stan na 31 XII 2007)

Nazwa i siedziba grupy	Data wydania decyzji	Nazwa produktu, ze względu, na który grupa otrzymała decyzję
Spółdzielnia Producentów Warzyw TRAF z Tropiszowa z siedzibą w Głowcu	26 lipiec 2002 r. w sprawie dokonania wpisu Grupy do Rejestru	warzywa
Spółdzielnia Ogrodnicza GRODZISKO w Raciechowicach	26 lipiec 2002 r. w sprawie dokonania wpisu Grupy do Rejestru	owoce i warzywa
Sadownicza Spółdzielnia Handlowa „ Łososina ”	3 luty 2003r. w sprawie dokonania wpisu Grupy do Rejestru	owoce i warzywa
Spółdzielcza Agencja Marketingowa „ SAM ”	10 czerwiec 2003 r. w sprawie dokonania wpisu Grupy do Rejestru	trzoda chlewna żywa
Spółdzielnia Producentów Warzyw „ WITAMEX ”	17 październik 2003 r. w sprawie dokonania wpisu Grupy do Rejestru	owoce i warzywa
Okręgowy Związek Plantatorów Tytoniu w Krakowie	31 grudnia 2003 r. w sprawie dokonania wpisu Grupy do Rejestru	liście tytoniu suszone
Związek Producentów Trzody Chlewnej w Pałecznicy	5 lipca 2004 r. w sprawie dokonania wpisu Grupy do Rejestru	trzoda chlewna żywa
Zrzeszenie Plantatorów Tytoniu Proszowice-Opatkowice	30 listopada 2004 r. w sprawie dokonania wpisu Grupy do Rejestru	liście tytoniu suszone
Sądecka Grupa Producentów Jaj „ EKO_FERMA ” sp. z o.o.	15 września 2005 r. w sprawie dokonania wpisu Grupy do Rejestru	jaja ptasie
Grupa Producentów Drobiu Żywego Lasków	31 maja 2007 r. w sprawie dokonania wpisu Grupy do Rejestru	drób żywy
Tatrzańsko - Beskidzkiej Spółdzielni Producentów „ Gazdowie ” w Leśnicy	2 sierpnia 2007 r. w sprawie dokonania wpisu Grupy do Rejestru	owce i kozy żywe, mięso baranie i kozie: świeże, chłodzone i mrożone
Wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw		
Zrzeszenie Plantatorów Owoców i Warzyw dla Tymbark S.A.	15 czerwca 2005 r. w sprawie wstępnego uznania Grupy i zatwierdzenia planu dochodzenia do uznania	produkty przeznaczone dla przetwórstwa
Sądecka Grupa Producentów Owoców i Warzyw „ OWOC ŁĄCKI ” Sp.z.o.o.	13 kwietnia 2006 r. w sprawie wstępnego uznania Grupy i zatwierdzenia planu dochodzenia do uznania	owoce i warzywa
Spółdzielnia Ogrodnicza GRODZISKO w Raciechowicach	11 grudnia 2007 r. w sprawie wstępnego uznania Grupy i zatwierdzenia planu dochodzenia do uznania	owoce

2. PRODUKCJA ROŚLINNA

Powierzchnia zasiewów w województwie małopolskim w 2007 r. wynosiła 401,3 tys. ha i była mniejsza niż przed rokiem o 2%. Na sektor publiczny przypadało 1,3% ogólnej powierzchni zasiewów, tj. 5,1 tys. ha, a na sektor prywatny 98,7%, tj. 396,3 tys. ha. Powierzchnia odłogów i ugorów w gospodarstwach rolnych wynosiła 16,5 tys. ha, co stanowiło 4% powierzchni gruntów ornych. Areał użytków zielonych – łąk i pastwisk w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się o 6,1% i wyniósł 236,0 tys. ha.

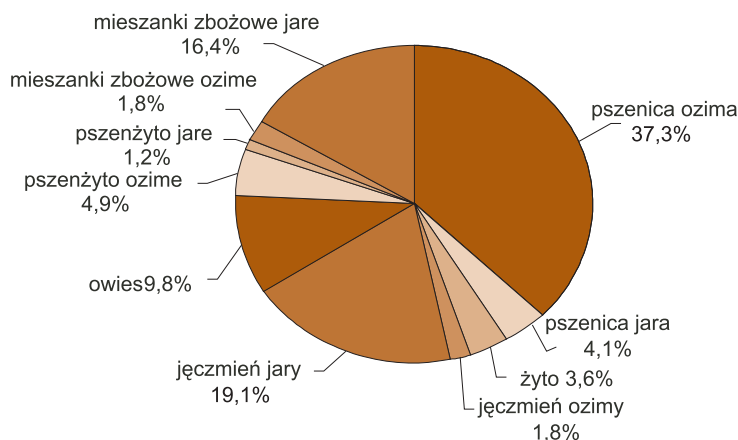
W 2007 r. uzyskano wyższe plony i zbiory podstawowych upraw rolnych niż rok wcześniej, natomiast dla produkcji sadowniczej był to rok niekorzystny. Zbiory głównych upraw rolnych i ogrodnictwa w 2007 r. przedstawiają się następująco:

- zboża ogółem – 853,4 tys. ton, tj. o 31,6% więcej od produkcji uzyskanej w 2006 r., w tym zboża podstawowe z mieszankami – 776,6 tys. ton, czyli o 31,1% więcej niż przed rokiem,
- rzepak i rzepik – 12,5 tys. ton, tj. o 51,6% więcej niż w 2006 r.,
- ziemniaki – 888,8 tys. ton, tj. o 32,3% więcej niż przed rokiem,
- buraki cukrowe – 74,9 tys. ton, tj. o 13,1% więcej od zbiorów ubiegłorocznych,
- warzywa gruntowe – 546,2 tys. ton, tj. o 1,7% więcej w porównaniu z rokiem ubiegłym,
- owoce z drzew – 91,4 tys. ton, tj. o 29,8% mniej niż w 2006 r.,
- owoce jagodowe – 26,3 tys. ton, tj. o 6,4% mniej od zbiorów z roku poprzedniego.

Powierzchnia uprawy **zboż ogółem** wynosiła 260,7 tys. ha i była większa niż przed rokiem o 7,8 tys. ha (o 3,1%). Udział powierzchni zboż w strukturze zasiewów wynosił 65%, tj. o 3,2 pkt procentowego więcej niż w 2006 r. W porównaniu z rokiem poprzednim powierzchnia **zboż podstawowych z mieszankami** zwiększyła się o 6,8 tys. ha (o 2,8%) i wynosiła 248,5 tys. ha. **Zboża intensywne** (pszenica, jęczmień i pszenżyto) uprawiano na powierzchni 170,0 tys. ha, tj. większej o 1,8% niż rok wcześniej. Udział zboż intensywnych w grupie zboż podstawowych z mieszankami stanowił 68,4% i był mniejszy o 0,7 pkt procentowego niż w roku poprzednim. **Zboża ekstensywne** (żyto, owies, mieszanki zbożowe) uprawiano na powierzchni 78,4 tys. ha, ich udział w powierzchni zboż podstawowych z mieszankami wynosił 31,6% i wzrósł o 0,7 pkt procentowego.

Srednie plony **zboż ogółem** oszacowano na 32,7 dt z 1 ha, tj. o 7,1 dt z 1 ha (o 27,7%) więcej niż

Wykres 70. **Struktura zasiewów zboż podstawowych z mieszanki w 2007 roku**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

przed rokiem i o 2,1 dt z 1 ha (o 6,9%) więcej od średnich plonów z lat 2002-2006, a plony **zbóż podstawowych z mieszankami** na 31,3 dt z 1 ha, tj. o 6,8 dt z 1 ha (o 27,8%) więcej niż rok wcześniej. Wszystkie gatunki zbóż plonowały znacznie lepiej niż w 2006 r.

Plony **zbóż ozimych** łącznie z mieszankami oceniono na 32,4 dt z 1 ha, czyli o 7,9 dt (o 32,2%) więcej niż w roku poprzednim. **Zboża jare** łącznie z mieszankami plonowały na poziomie 30,1 dt z 1 ha, tj. o 5,5 dt (o 22,4%) wyższym niż plony uzyskane w 2006 r.

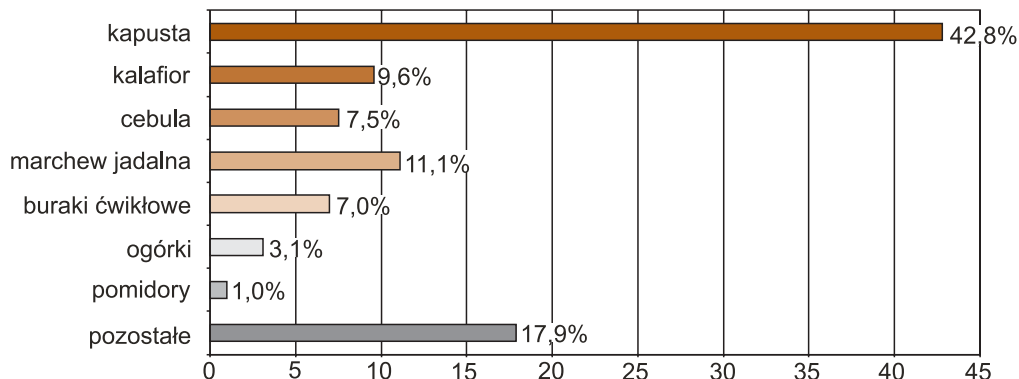
Przy większej powierzchni uprawy i znacznie lepszych plonach zbiory **zbóż podstawowych z mieszankami** wynosiły 776,6 tys. ton i były większe od osiągniętych w 2006 r. o 184,2 tys. ton (o 31,1%). Zbóż ozimych zebrano 398,2 tys. ton, tj. o 39,6% więcej niż przed rokiem, a zbóż jarych 378,4 tys. ton (więcej o 23,2%).

Powierzchnia uprawy **rzepaku i rzepiku** wynosiła 4,1 tys. ha, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 37%, a w porównaniu ze średnią powierzchnią z lat 2002-2006 wzrost o 71,8%. Areal rzepaku jarego stanowił 2,5% ogólnej powierzchni rzepaku i rzepiku. Plonowanie **rzepaku i rzepiku** oszacowano na poziomie 30,5 dt z 1 ha, tj. wyżej niż w 2006 r. o 2,9 dt z 1 ha (o 10,5%).

Powierzchnia uprawy **ziemniaków** wynosiła 50,1 tys. ha i była większa w ujęciu rocznym o 11,9%, a w porównaniu ze średnią powierzchnią z lat 2002-2006 mniejsza o 9,4%. Zbiory ziemniaków wyniosły 888,8 tys. ton i były większe od słabych zbiorów z 2006 r. o 217,1 tys. ton (o 32,3%).

Buraki cukrowe uprawiano na powierzchni 1,2 ha, tj. mniejszej o 14,7% niż przed rokiem. Zbiory buraków cukrowych przy średnim plonie 626 dt z 1 ha oszacowano na 74,9 tys. ton. Zbiory te były o 13,1% wyższe od uzyskanych w roku poprzednim. Buraki zostały wysiane bardzo wcześnie. Niewy-

Wykres 71. **Struktura zbiorów warzyw gruntowych w 2007 roku**

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

starczające zasoby wody w kwietniu i maju utrudniły wschody i spowolniły początkowy rozwój roślin. Późniejsze warunki pogodowe były korzystne. Wegetacja buraków była wydłużona, a dostateczna ilość wilgoci jesienią sprzyjała przyrostowi masy korzeni i osiągnięciu wysokich plonów.

Ogólna powierzchnia uprawy **warzyw gruntowych** (z uwzględnieniem uprawy w ogrodach przydomowych) wynosiła 20,3 tys. ha i była mniejsza niż w 2006 r. o 9,5%. Łącznie zbiory warzyw wyszacowano na 546,2 tys. ton, tj. więcej o 1,7% od uzyskanych w roku ubiegłym.

Produkcja **owoców z drzew** w 2007 r. wynosiła 91,4 tys. ton i była mniejsza od produkcji z roku poprzedniego o 29,8%. Największe obniżenie zbiorów wystąpiło w przypadku jabłoni (o 38%). Główną przyczyną niskich zbiorów owoców były uszkodzenia kwiatów i zawiązków w wyniku nocnych przy-

mrozków sięgających -7, -8 C°, które wystąpiły w pierwszych dniach maja.

Łączne zbiory **owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych** wynosiły 26,3 tys. ton i były niższe od ubiegłorocznych o 6,4%.

3. PRODUKCJA ZWIERZĘCA

Uogólnione wyniki badania reprezentacyjnego w 2007 roku wykazały w rolnictwie województwa małopolskiego **zmiany w zakresie wielkości pogłowia podstawowych gatunków zwierząt** w stosunku do wyników badania z 2005 roku.

Zwiększyło się w stosunku do roku 2005 pogłowia:

- trzody chlewnej o 8,8 tys. sztuk, tj. o 1,7% (w Polsce o 4,5%)
- owiec o 6,0 tys. sztuk, tj. o 6,5% (w Polsce o 3,3%)
- kóz o 3,9 tys. sztuk, tj. o 23,3% (w Polsce o 4,3%)

Zmniejszyło się natomiast pogłowia:

- bydła o 20,7 tys. sztuk, tj. o 7,5% (w Polsce wzrosło o 6,8%)
- koni o 1,0 tys. sztuk, tj. o 3,4% (w Polsce wzrosło o 6,0%)
- drobiu kurzego o 360,4 tys. sztuk, tj. o 5,3% (w Polsce wzrosło o 4,3%)

Na 1 gospodarstwo rolne prowadzące działalność rolniczą w województwie małopolskim przypadało w 2007 roku:

- bydła – 0,9 szt. (w Polsce 2,4 szt.),
- trzody chlewnej – 1,9 szt. (w Polsce 7,7 szt.),
- owiec – 0,4 szt. (w Polsce 0,1 szt.),
- kóz – 0,1 szt. (tak jak w Polsce),
- koni – 0,1 szt. (tak jak w Polsce),
- drobiu ogółem – 25,5 szt. (w Polsce 66,2 szt.),
- w tym drobiu kurzego – 22,9 szt. (w Polsce 57,5 szt.).

Tabela 77. **Pogłowia zwierząt w gospodarstwach rolnych**

Grupy obszarowe użytkowników rolnych	Bydło	Trzoda chlewna	Owce	Konie	Kozy	Drób kurzy
Ogółem w sztukach	254343	533395	98916	29656	20746	6443279
<i>w odsetkach</i>						
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
poniżej 1ha	2,5	1,4	4,1	2,7	30,0	18,4
1-2	10,5	6,0	11,0	16,4	34,6	18,9
2-3	14,7	7,9	10,0	18,0	13,1	15,1
3-5	28,6	21,9	24,5	34,2	15,4	18,4
5-10	25,8	30,4	23,0	20,5	4,3	13,3
10-15	8,2	12,5	13,6	3,6	1,4	6,1
15-20	3,0	5,3	2,7	1,3	0,5	2,1
20 ha i więcej	6,7	14,7	11,2	3,2	0,6	7,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

Zwierzęta gospodarskie posiadało 196,2 tys. gospodarstw rolnych w województwie małopolskim, czyli 61% ogółu gospodarstw rolnych i 69,6% prowadzących działalność rolniczą. Wśród gospodarstw utrzymujących zwierzęta przeważały gospodarstwa małe – połowa gospodarstw posiadających inwentarz żywy nie przekraczała powierzchni 2 ha użytków rolnych.

W najmniejszych obszarowo gospodarstwach (tj. użytkujących poniżej 1 ha użytków rolnych) obejmujących działki rolne i bezrolnych właścicieli zwierząt znajdowała się znacząca ilość inwentarza żywego: 2,5% pogłównia bydła, 1,4% pogłównia trzody chlewnej, 4,1% pogłównia owiec, 2,7% pogłównia koni, 30% pogłównia kóz i 18,4% pogłównia drobiu kurzego (w kraju 0,6% bydła, 0,7% trzody chlewnej, 4,9% owiec, 3,2% koni, 22,7% kóz i 20,5% drobiu kurzego). Najwięcej zwierząt podstawowych gatunków utrzymywały gospodarstwa o powierzchni od 3 do 10 ha użytków rolnych. Tylko kozy i drób kurzy przeważały w gospodarstwach małych, poniżej 2 ha UR.

Bydło utrzymywało 90,9 tys. małopolskich gospodarstw rolnych, tj. 32,3% wszystkich gospodarstw prowadzących w 2007 roku działalność rolniczą (w Polsce 30%) i 46,3% gospodarstw utrzymujących zwierzęta. Pogłównie bydła wynosiło 254,3 tys. sztuk i stanowiło zaledwie 4,3% pogłównia krajowego. Najwięcej bydła, blisko 29% całego pogłównia, utrzymywano w gospodarstwach o powierzchni od 3 do 5 ha UR.

W grupie gospodarstw najmniejszych, o powierzchni użytków rolnych poniżej 1 ha, bydło utrzymywało tylko 4,9% gospodarstw. Najwyższy odsetek gospodarstw prowadzących działalność gospodarczą i utrzymujących bydło odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni użytków rolnych od 10 do 15 ha (71,5%) i w grupie gospodarstw od 5 do 10 ha UR (71,3%).

Na jedno gospodarstwo utrzymujące bydło w województwie małopolskim przypadało średnio 2,8 sztuk (w Polsce 8,2 szt.).

Wśród gospodarstw utrzymujących bydło 68,1% posiadało zaledwie jedną lub dwie sztuki. Ponad 10 sztuk bydła stwierdzono tylko w 3,3% gospodarstw (w Polsce odsetek ten wynosił 21,3%). W gospodarstwach posiadających jedną lub dwie sztuki bydła skupione było 33,7% małopolskiego pogłównia (w Polsce tylko 7,9%). W gospodarstwach o znacznej koncentracji pogłównia, powyżej 30 sztuk b y d ł a w jednym gospodarstwie, znajdowało się zaledwie 5,9% pogłównia (w kraju 39,1% pogłównia). Obsada bydła na 100 ha UR wynosiła 37,2 sztuk i była zbliżona do średniej krajowej – 36,9 szt.

Chowem i hodowlą **trzody chlewnej** zajmowało się w województwie małopolskim 64,9 tys. gospodarstw rolnych, czyli 23% wszystkich gospodarstw prowadzących w 2007 roku działalność rolniczą (w Polsce 27,8%) i jedna trzecia wszystkich gospodarstw posiadających zwierzęta gospodarskie. Pogłównie trzody chlewnej wynosiło 533,4 tys. sztuk, co stanowiło zaledwie 2,9% krajowego pogłównia. Na 1 gospodarstwo utrzymujące trzodę chlewną przypadało średnio tylko 8,2 szt. (w Polsce 27,9 szt.). Ponad połowa (56,6%) gospodarstw utrzymujących świnie posiadało tylko jedną lub dwie sztuki. Gospodarstwa te skupiały 10,3% całego pogłównia trzody chlewnej. W Polsce odpowiednio 26% gospodarstw utrzymujących świnie posiadało jedną lub dwie świnie i skupiało 1,5% całkowitego pogłównia.

Specjalistyczne gospodarstwa ukierunkowane na produkcję żywca, posiadające 50 i więcej sztuk trzody chlewnej, stanowiły tylko 2,2% wszystkich gospodarstw utrzymujących trzodę i skupiały 30,1% pogłównia trzody w Małopolsce (w kraju odpowiednio: 11,3% gospodarstw i 66,1% pogłównia trzody). Największy udział w pogłówniu trzody chlewnej miały gospodarstwa utrzymujące od 10 do 49 sztuk świń. Stanowiły one 19,3% gospodarstw posiadających trzodę chlewną, ale skupiały blisko 47% pogłównia. W Polsce gospodarstw takich było 35,2% i skupiały tylko 27,2% pogłównia. Obsada trzody chlewnej na 100 ha gruntów ornych wynosiła 131,5 sztuk, przy średniej obsadzie dla Polski 157,5 szt.

Wśród najmniejszych gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną, o powierzchni użytków rolnych poniżej 1 ha, 91,3% posiadało tylko jedną lub dwie sztuki świń, a 0,8% utrzymywało więcej niż 10 sztuk trzody chlewnej. W grupie gospodarstw posiadających i hodujących świnie o powierzchni użytków rolnych od 3 do 5 hektarów, niemal połowa (48,7%) utrzymywała tylko jedną lub dwie sztuki, 29,5% od 3 do 9 sztuk, a pozostałe 21,8% gospodarstw posiadało więcej niż 10 sztuk trzody chlewnej. W gospodarstwach rolnych o największej skali chowu, powyżej 50 sztuk w jednym gospodarstwie, 3,4% pogłównia odnotowano w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych poniżej 5 ha, 21,8% pogłównia

skupione było w gospodarstwach o powierzchni UR od 5 do 10 ha, 29% pogłównia utrzymywały gospodarstwa od 10 do 20 ha UR, a 45,8% -gospodarstwa o największej powierzchni, powyżej 20 ha UR.

Chów koni prowadziło 20,8 tys. gospodarstw rolnych, tj. 7,4% wszystkich gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (w Polsce 6,3%) i 10,6% gospodarstw posiadających zwierzęta gospodarskie. Stanowiły one istotną część, bo blisko 14% wszystkich krajowych gospodarstw utrzymujących konie. Pogłównie koni w województwie małopolskim wynosiło 29,7 tys. sztuk, czyli 9% pogłównia krajowego. Średnio na jedno gospodarstwo prowadzące chów koni przypadało tylko 1,4 szt. (w Polsce 2,2 szt.). Prawie 80% gospodarstw utrzymujących konie posiadało tylko jednego i te „jednokonne” gospodarstwa rolne skupiały 56,2% pogłównia koni (w Polsce odpowiednio 61,4% gospodarstw i tylko 28,3% pogłównia). W wielu z tych gospodarstw koń nadal używany jest jako dodatkowa siła pociągowa. Dwa konie utrzymywało 11,5% gospodarstw skupiając ponad 16% pogłównia. Trzy i więcej koni posiadało 8,5% gospodarstw, odnotowano w nich blisko 28% pogłównia. W kraju więcej niż trzy konie ustalono w 20,6% gospodarstw utrzymujących ten gatunek i skupiały one ponad 55% krajowego pogłównia. Obsada koni na 100 ha UR wynosiła w województwie małopolskim 4,3 szt., przy średniej krajowej 2,1 szt.

Owce stanowiły nadal małopolską specjalność produkcji zwierzęcej. Pogłównie owiec w województwie wyniosło 98,9 tys. sztuk. W województwie małopolskim skupiło się 29,4% całego krajowego pogłównia tego gatunku. Chów i hodowlę owiec prowadziło 6,3 tys. gospodarstw, czyli 2,2% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (w Polsce zaledwie 0,7%) i 3,2% gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie. Średnio na jedno gospodarstwo posiadające owce przypadało w Małopolsce 15,6 sztuk (w Polsce 20,4 szt.).

Prawie połowa gospodarstw utrzymujących owce posiadała je w ilości 4 i mniej sztuk, natomiast 15% gospodarstw posiadało od 5 do 9 sztuk owiec. W blisko 36% gospodarstw utrzymujących ten gatunek zwierząt było 10 i więcej sztuk owiec i te gospodarstwa skupiły 86,6% pogłównia (w kraju odpowiednio: 35,6% gospodarstw i 88,6% pogłównia owiec).

Odsetek pogłównia owiec w gospodarstwach o najmniejszej skali chowu owiec, tj. 1-4 sztuki zmniejszał się wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie. W gospodarstwach o powierzchni poniżej 1 ha UR odsetek ten wynosił 32,3%, natomiast w gospodarstwach o powierzchni powyżej 5 ha UR -4,9%. W gospodarstwach o skali chowu powyżej 50 sztuk owiec odsetek pogłównia zdecydowanie rósł ze wzrostem powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie. I tak w gospodarstwach najmniejszych, poniżej 1 ha UR odsetek ten wynosił 0,4%, a w gospodarstwach powyżej 5 ha UR 79%. Obsada owiec na 100 ha UR wyniosła 14,5 sztuk, co dało pierwszą lokatę w kraju w zakresie tej cechy, przy średniej dla kraju 2,1 szt.

Kozy utrzymywane w województwie małopolskim również stanowiły istotną część krajowego pogłównia – 14,4%. Blisko 21 tysięcy kóz dało nam pierwszą lokatę w kraju w zakresie liczebności pogłównia. Chów kóz prowadziło 9,4 tys. gospodarstw, czyli 3,4% wszystkich gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (w Polsce 2,1%) i 4,8% gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie. Średnio na jedno gospodarstwo prowadzące chów lub hodowlę kóz przypadało w województwie małopolskim 2,2 sztuki (w Polsce 2,8 szt.). Kozy to zwierzęta typowe dla małych gospodarstw. Wśród gospodarstw utrzymujących kozy w województwie małopolskim, blisko 64% mieściło się w grupach obszarowych poniżej 2 ha użytków rolnych (w Polsce 46,6%). Gospodarstwa takie utrzymywały 64,6% pogłównia. Gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych przekraczających 5 ha stanowiły zaledwie 5,6% gospodarstw posiadających kozy. Skupiały one 6,8% pogłównia tego gatunku. Ponad 90% gospodarstw posiadało mniej niż 5 sztuk kóz. Zaledwie 57 gospodarstw w województwie utrzymywało stada produkcyjne przekraczające 10 sztuk. Skupiały one jednak ponad 4% pogłównia. Obsada kóz na 100 ha UR wyniosła średnio 3 szt., przy przeciętnej dla kraju zaledwie 0,9 szt.

Drób kurzy utrzymywało 167,0 tys. gospodarstw rolnych, tj. 59,3% wszystkich gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (w Polsce 52,8%) i ponad 85% gospodarstw posiadających inwentarz żywy. Pogłównie drobiu kurzego wynosiło 6,4 mln sztuk, czyli tylko 4,7% krajowego pogłównia. Średnio na jedno gospodarstwo utrzymujące kury przypadało 39 sztuk (w Polsce 109 szt.). W 93,6% gospodarstw posiadających drób kurzy, prowadzono chów przydomowy w ilości 50 sztuk i mniej. Gospodar-

stwa te skupiały łącznie 39,8% pogłównia (w Polsce odpowiednio 89,8% gospodarstw i zaledwie 15,2% pogłównia). Ponad 500 sztuk drobiu zarejestrowano w 0,1% gospodarstw i skupiły one prawie połowę (49,5%) całego pogłównia drobiu kurzego w województwie (w kraju 0,3% gospodarstw i 78,4% pogłównia). Ponad 32% pogłównia drobiu kurzego stanowiły brojlery kurze utrzymywane w 14 tys. gospo-

Tabela 78. Liczba gospodarstw ekologicznych w 2007 roku

Powiat	Liczba gospodarstw	Powierzchnia gospodarstw ^W
RAZEM	1623	27332,95
bocheński	90	642
brzeski	19	330,82
chrzanowski	5	33,93
dąbrowski	32	253,46
gorlicki	232	5737
krakowski	51	586,48
limanowski	488	10043,91
miechowski	11	73,41
myślenicki	46	375,22
nowosądecki	335	3992,51
nowotarski	83	1334,7
olkuski	16	294,78
oświęcimski	11	67,66
proszowicki	10	60,08
suski	14	90,02
tarnowski	59	546,54
tatrzański	19	282,16
wadowicki	14	59,18
wielicki	7	43,68
miasto Kraków	51	2087,05
miasto Nowy Sącz	20	236,57
miasto Nowy Targ	10	162,19

Źródło: dane IJHARS

darstw. Obsada drobiu kurzego na 100 ha gruntów ornych wynosiła 1589 sztuk, przy średniej dla Polski 1170 sztuk.

4. ROZWÓJ ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO

Na koniec grudnia 2007 r. na terenie województwa małopolskiego zarejestrowano **1623** gospodarstwa ekologiczne o całkowitej powierzchni **27 332,95 ha**.

Z zestawienia wynika, że najwięcej gospodarstw ekologicznych znajduje się na terenie powiatu limanowskiego, nowosądeckiego, gorlickiego i bocheńskiego.

Sektor rolnictwa ekologicznego znajduje się w początkowej fazie budowania rynku dla swoich produktów. Podstawową formą dystrybucji eko-produktów jest bezpośrednia dostawa od rolnika do konsumenta. Taki system wymiany wzmacnia powiązanie rolników z konsumentami, co jest jednym z głównych założeń rolnictwa ekologicznego. Mimo tej formy sprzedaży najszybciej rosnącym kanałem dystrybucyjnym jest sprzedaż produktów ekologicznych w sklepach specjalistycznych i za pośrednictwem supermarketów. Coraz więcej ekologicznych produktów żywnościowych jest przygotowywanych i konsumowanych w ramach usług cateringowych.

W Polsce, podobnie jak w innych państwach członkowskich UE, do obrotu rynkowego można wprowadzać tylko takie produkty ekologiczne, które posiadają logo krajowej lub lokalnej instytucji kontrolującej i certyfikującej. Otrzymanie certyfikatów jakościowych jest ważnym elementem systemu kontroli gospodarstw na etapie produkcji żywności „od pola do stołu”. Dodatkowej kontroli i ścisłym reżimom technologicznym podlega również proces przetwarzania żywności ekologicznej.

Podstawą uznania każdego gospodarstwa za ekologiczne jest poddanie go kontroli przez uprawnione jednostki certyfikujące. W 2007 r. upoważnienie Polskiego Centrum Akredytacji w Warszawie do kontrolowania gospodarstw ekologicznych na terenie całego kraju uzyskało dziewięć jednostek, przy czym sześć z nich przystąpiło do kontrolowania gospodarstw w Małopolsce: Agro Bio Test Sp. z o.o., Bioekspert sp. c., COBICO Sp. z o.o., Ekogwarancja PTRE Sp. z o.o., Biocert Małopolska Sp. z o.o., PCBC S.A,

W systemie obsługi rolnictwa ekologicznego oprócz firm kontrolnych upoważnionych do nadawania atestu gospodarstwom ekologicznym działa również instytucja nadzorująca proces certyfikacji gospodarstw (Wojewódzki Inspektorat Handlu Artykułami Rolno-Spożywczymi w Krakowie) oraz jednostka spełniająca rolę płatnika dotacji którą jest Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

5. PROMOCJA MAŁOPOLSKIEJ WSI I PRODUKCJI ROLNICZEJ

Mając na celu promocję tradycyjnych produktów spożywczych i małopolskiego rolnictwa. Samorząd województwa małopolskiego w 2007 roku zrealizował i inicjował wiele ciekawych przedsięwzięć. Spośród nich do najważniejszych należą:

- Eliminacje Wojewódzkie przedsięwzięcia pn. Inicjatywa Pozytywistyczna „Polski Producent Żywności”

Województwo Małopolskie już po raz ósmy uczestniczyło w przedsięwzięciu pn. Inicjatywa Pozytywistyczna „Polski Producent Żywności” organizowanym przez Stowarzyszenie im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Poznaniu.

W dniu 23 maja 2007 r. w Krakowie odbył się pierwszy etapu konkursu (wojewódzkiego) zgłoszonych zostało 20 firm. Kapituła Województwa Małopolskiego ds. Inicjatywy Pozytywistycznej „Polski Producent Żywności 2007” spośród zgłoszonych wyłoniła i nominowała 8 produktów do tytułu „Polski Producent Żywności 2007”. Są to: czterojajeczny makaron wielicki Przedsiębiorstwa Produkcyjno - Handlowego s.c. – Wytwórnia Makaronów J.G. Majka, kiełbasa wiejska – Cecylia, Adam, Mariusz Lenart, F.P.H. Zakład Masarski, Spółka Jawna, kiełbasa naturalna – Wyrób wędlin tradycyjnych, Wolarrek sp.j., Nowa Wieś Szlachecka; woda mineralna „Krynica” – Uzdrowisko Krynica Żegiestów S.A; bryndza Sądecka- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarskiej w Nowym Sączu; chleb „Jurajski” – Zofia Rydyk, PPUH „Patrycja & Paweł”, Kwaśniów Górny; wiśnie w żelu – „Frużelina” – Przetwórnia Owoców Warzyw „Prospina” Sp. z o.o.; ogórki konserwowe w zalewie musztardowej – Zakład Przetwórstwa Owoców i Warzyw Stanisław Tracz.

Spośród wymienionych, firmy:

- Uzdrawisko Krynica-Zęgiestów S.A. w Krynicy Zdrój za produkt: WODA MINERALNA „KRYNICZANKA”
- Przetwórnia Owoców i Warzyw „PROSPONA” Sp. z o.o. w Nowym Sączu za produkt: „FRUZELINA” – WISNIE W ZELU
- P.P.U.H. „Patrycja & Paweł” w Kwaśniowie Górnym za produkt: CHLEB „JURAJSKI”
- P.P.H. Wytwórnia Makaronów S.C. J.G. Majka w Tomaszkowicach za produkt: CZTEROJAJECZNY MAKARON „WIELICKI”

Ostatecznie otrzymały w etapie ogólnopolskim konkursu tytuł „Polski Producent żywności 2007”.

Podczas wystawy odbyło się również wręczenie certyfikatów Europass uczniom szkoły, którzy uczestniczyli w międzynarodowych stażach zawodowych w ramach szkolnych projektów Leonardo da Vinci.

Już od czterech lat w drugi weekend czerwca na Placu Wolnica odbywa się „Święto chleba” połączone z Festiwałem Produktów Regionalnych. Jest to spotkanie piekarzy i wytwórców produktów regionalnych i tradycyjnych z szeroką publicznością. Podczas tego wydarzenia można było zobaczyć tradycyjne metody wytwarzania chleba. Wystawcy prezentujący się na placu przedstawili tradycyjne produkty spożywcze pochodzące i charakterystyczne dla Małopolski, które można było również degustować.

Wystawa na Międzynarodowych Targach „FARMA” była kolejną wspaniałą okazją do zaprezentowania, na tak prestiżowej imprezie, dorobku i osiągnięć z zakresu obszarów wiejskich Województwa Małopolskiego.

Wystawcy na stoisku Województwa Małopolskiego:

- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe s.c. – Wytwórnia Makaronów J.G. Majka,
- PPUH „Patrycja & Paweł”, Kwaśniów Górny,
- Kazimierz Furczoń, „Bacówka u Kazka”,
- Konsorcjum Producentów Kiełbasy Lisieckiej,
- PPUH – „Tłocznia Maurera”.

Jednym z punktów w programie Targów było rozdanie prestiżowych nagród w Konkursie „Nasze Kulinarne Dziedzictwo” – Pereł 2007. Z Województwa Małopolskiego to wyróżnienie otrzymał Pan Kazimierz Furczoń za redykołkę.

Udział Województwa Małopolskiego w zadaniach o charakterze rolniczym m.in. Kiermasz Wyrobów Regionalnych w Myślenicach w 2006 r., Święto Samorządu Terytorialnego w Krakowie w dniu 16 czerwca 2006 r., Małopolskie Święto Warzyw w Gminie Igołomia – Wawrzeńczyce w dniu 2 września 2007 r., XVII Międzynarodowa Wystawa Rolnicza „Agropromocja” w Nawojowej 8-9 września 2007 r., X Jubileuszowa Edycja Powiatowego Święta Owocobrania w Łukowicy w dniu 23 września 2007 r., konferencja pt. „Jak wykorzystać tradycje kultury w edukacji patriotycznej”, odbywająca się w Krakowie w dniach 21-23 września 2007 r., III Ogólnopolska Konferencja pt.: „Turystyka wiejska i promocja produktu lokalnego” odbywająca się w dniu 13 grudnia 2007 r. w Centrum Kongresowym Akademii Rolniczej w Krakowie.

W roku 2007 wpisane zostały 4 produkty na Listę Produktów Tradycyjnych: żurek po krakowsku, barszcz czerwony krakowski, balsam kapucyński, karp zatorski.

Dotychczas na Listę Produktów Tradycyjnych wpisane są 24 wyrobów. Poza ww. są to: bundz/bunc, redykołka, bryndza podhalańska, żentyca, oscypek (oszcypek), kiełbasa lisiecka, tuszka gęsi zatorskiej, chleb prądnicki, precelek krakowski, jodłownicki kołacz z serem, obwarzanek krakowski, jabłko łąckie, jabłko z Raciechowic, nasiona fasoli Piękny Jaś z Doliny Dunajca, charsznicka kapusta kwaszona, łukowicka śliwka suszona, suska sechłońska, śliwowica łącka, śliwowica wyborna, sól wielicka.

W 2007 roku zarejestrowano pierwszy w Polsce produkt regionalny, jest nim Bryndza Podhalańska. Zarejestrowany produkt będzie oznaczony symbolem Chronionej Nazwy Pochodzenia. Opakowania zawierające oryginalny produkt przeznaczonych do sprzedaży oprócz nazwy „BRYNDZA PODHALAŃSKA” będzie posiadał umieszczone logo lub logo i napis „Chroniona Nazwa Pochodzenia”. Dopuszcza się wykorzystanie na opakowaniu skrótu „Ch.N.P”

W 2007 roku Departament Środowiska i Rozwoju Wsi UMWM w ramach współpracy międzynarodowej realizował jeden projekt współpracy dotyczący tematyki produktów tradycyjnych i regionalnych z francuskim Regionem Rhone-Alpes.

V. Przemysł

oprac. Katarzyna Żarnik-Chojnacka

1. PRZEMYSŁ MAŁOPOLSKI NA TLE KRAJU

Produkcja sprzedana przemysłu w województwie małopolskim w roku 2007 osiągnęła wartość 53 889,6 mln. zł, co stanowiło 6,5% potencjału przemysłowego kraju. Udział województwa w produkcji przemysłowej Polski w latach 1999-2005 stopniowo się obniżał. W roku 1999 wynosił 7%, a w roku 2005 już tylko 6,1%. Na spadek wskaźnika w głównej mierze miała wpływ niska dynamika sprzedaży w przetwórstwie przemysłowym wynosząca w latach 1999-2001 jedynie 106,6 przy średniej krajowej 111,3. Należy podkreślić, że w ramach przetwórstwa przemysłowego województwa, mającego decydujący wpływ na kondycję całego sektora, realizowane jest ponad 90% sprzedaży przemysłu ogółem.

W ostatnich dwóch latach (2006 i 2007) udział produkcji sprzedanej przemysłu stopniowo wzrastał. W 2007 roku dynamika wzrostu w stosunku do roku poprzedniego wyniosła 112,4%.

Tabela 79. Produkcja sprzedana przemysłu wg rodzajów działalności (sekcje PKD)

Wyszczególnienie	Lata						Dynamika 2007/1999 (%)
	1999	2001	2003	2005	2006	2007	
	w mln złotych						
Przemysł ogółem	28 587,7	30 490,8	35 324,0	40 547,5	47 933,6	53 889,6	188,5
Górnictwo i kopalnictwo	415,2	385,3	370,1	558,3	861,7	1 046,5	252,0
Przetwórstwo przemysłowe	26 251,7	27 971,5	31 858,1	36 484,4	43 361,7	48 858,8	186,1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1 920,7	2 133,9	3 095,4	3 504,8	3 710,2	3 984,2	207,4

Źródło: „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” luty 2000 r, kwiecień 2002 r, I kwartał 2004 r., I kwartał 2006 r., I kwartał 2007, I kwartał 2008

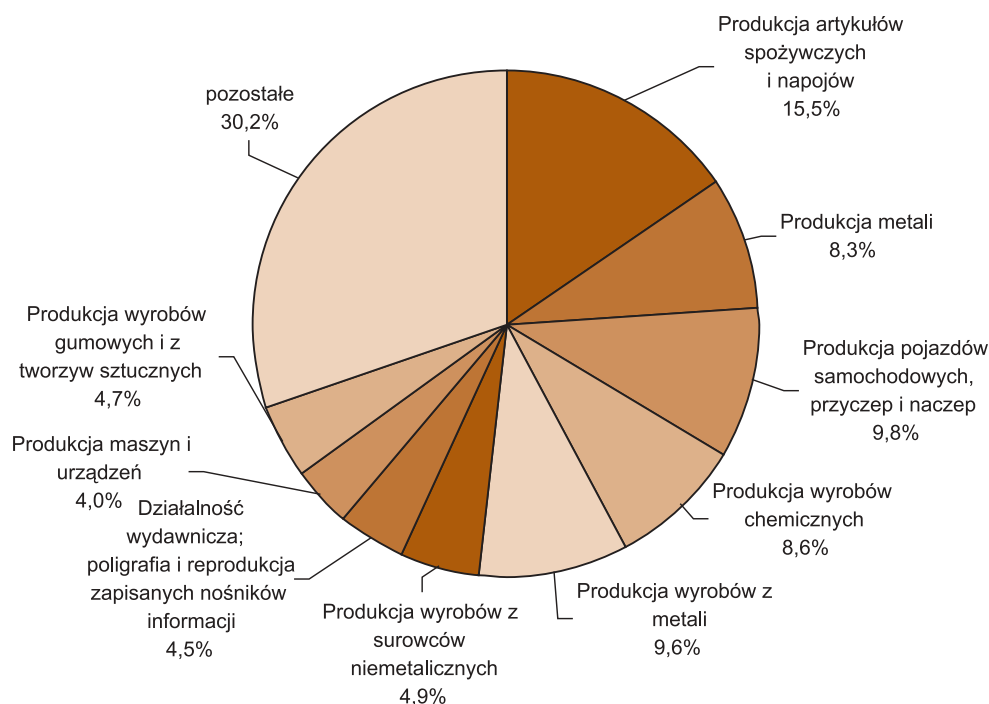
Tabela 80. Udział produkcji sprzedanej przemysłu na tle kraju wg poszczególnych rodzajów działalności

Wyszczególnienie	Udział w produkcji krajowej (%)					
	1999	2001	2003	2005	2006	2007
Przemysł ogółem	7,0	6,5	6,1	6,1	6,4	6,5
Górnictwo i kopalnictwo	1,7	1,5	1,4	1,7	2,3	2,7
Przetwórstwo przemysłowe	7,6	7,3	6,5	6,5	6,8	6,8
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	4,7	3,7	4,7	5,0	4,8	4,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” luty 2000 r, kwiecień 2002 r., I kwartał 2004 r., I kwartał 2005 r., I kwartał 2006 r., I kwartał 2007, oraz I kwartał 2008 r.

W przetwórstwie przemysłowym pod względem wielkości sprzedaży w 2007 roku dominowały: produkcja artykułów spożywczych i napojów (15,5%), produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (9,8%), produkcja wyrobów z metali (9,6%), produkcja wyrobów chemicznych (8,6%) oraz produkcja metali (8,3%).

Wykres 72. Struktura sprzedaży w najważniejszych branżach przetwórstwa przemysłowego w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego”, I kwartał 2008

Do branż charakteryzujących się najwyższą, ponad 150%-tą dynamiką sprzedaży w latach 1999-2007 należały: produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych (266,9%) produkcja masy włóknistej oraz papieru (263%), produkcja wyrobów z metali (239,2%), produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny (225,9%), produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków (212,9%), produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych (203,6%), działalność wydawnicza, poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji (201,7%), produkcja mebli i pozostała działalność produkcyjna (182,8%), produkcja wyrobów chemicznych (173,4%), włókiennictwo (168,5%), produkcja artykułów spożywczych i napojów (160,6%) produkcja maszyn i urządzeń (156,6%).

Umiarkowany wzrost sprzedaży nastąpił w produkcji skór wyprawianych i wyrobów z nich (124,7%), produkcji pozostałego sprzętu transportowego (122,3%) oraz produkcji sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych (115,3%). Niewielki spadek sprzedaży odnotowano w produkcji metali (99%) oraz w produkcji odzieży i wyrobów futrzarskich (89,4%).

Ponadto, warto zauważyć, iż największa ponad 30% dynamika sprzedaży w skali roku (2006-2007) wystąpiła wyłącznie w produkcji maszyn biurowych i komputerów (wzrost o 31,6%), wzrost zanotowały również branże: produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych (wzrost o 25%), produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny i produkcja sprzętu transportowego (wzrost o 20%), spadek w ciągu roku odnotowały trzy branże: produkcja sprzętu i urządzeń radiowych telewizyjnych i telekomunikacyjnych (4,6%), włókiennictwo (3,5%), działalność wydawnicza; poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji (3,3%).

Tabela 81. **Produkcja wybranych wyrobów według PKWiU**

Wyrób	Jednostka miary	Wielkość produkcji w 2006 r.	Wielkość produkcji w 2007 r.	Dynamika 2006/2007
Produkty uboju bydła i cieląt	tony	2008	9455	470,9
Produkty uboju trzody chlewnej	tony	13383	11810	88,2
Rudy i koncentraty cynku	tys. ton	271,4	260,9	96,1
Wędliny (bez końskich)	tony	35078	34520	98,4
Mleko	tys. hl	1210,6	1468,4	121,3
Masło	tony	1062	849	79,9
Sery i twarogi	tony	8797	8030	91,3
Obuwie z wierzchami wykonanymi ze skóry	tys. par	2028	2263	111,6
Tarcica liściasta	m ³	23266	20527	88,2
Wyroby z gumy	tony	28122	25397	90,3
Tworzywa sztuczne w formach podstawowych bez kauczuku	tony	162525	154973	95,4
Cegły i elementy budowlane, ceramiczne, wypalane z gliny, stosowane pod oblicowaniem	m ³	509466	787976	154,7
Energia elektryczna	GWh	5365,2	5408,1	100,8

Źródło: „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego”, I kwartał 2008

2. ROZMIESZCZENIE PRZESTRZENNE PODMIOTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ PRZEMYSŁOWĄ

Na koniec 2007 roku na terenie województwa małopolskiego zarejestrowanych było 33 485 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność przemysłową (łącznie z zakładami osób fizycznych) i w stosunku do 2006 roku liczba ta nie uległa zmianie. W sektorach: górnictwo zarejestrowano 165 podmiotów, przetwórstwa przemysłowego 32 999 podmioty, wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, wodę 321 podmiotów.

W latach 1999-2007 zanotowano niższą dynamikę wzrostu zarejestrowanych podmiotów przemysłowych w stosunku do pozostałych sektorów (101,3%), co miało bezpośredni wpływ na spadek udziału jednostek przemysłowych w ogólnej liczbie podmiotów.

W 2007 roku struktura podmiotów przemysłowych prowadzących działalność przemysłową według powiatów w województwie małopolskim przedstawiała się następująco: w 8 powiatach zanotowano spadek liczby podmiotów (największy regres miał miejsce w Krakowie – spadek o 2%), w jednym powiecie (dąbrowskim) wskaźnik utrzymał się na takim samym poziomie jak w 2006 roku, natomiast w 13 powiatach wzrosła liczba zarejestrowanych podmiotów przemysłowych (o 4,6% w powiecie miechowskim, o 3,7% w powiecie nowosądeckim, o 3,3% w powiecie limanowskim).

Najwyższa koncentracja jednostek przemysłowych w województwie, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, od wielu lat występuje w zachodniej części Małopolski – powiat wadowicki (24), suski (22).

Mapa 23. Podmioty przemysłowe zarejestrowane w systemie REGON na 1000 mieszkańców – stan na 31 XII 2007r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru REGON, Urząd Statystyczny w Krakowie 2008

3. ZATRUDNIENIE W PRZEMYŚLE

Przeciętne zatrudnienie w przemyśle województwa w 2007 roku wyniosło 178 977 osób, co stanowiło 7% zatrudnionych w tym sektorze w kraju. W porównaniu z 2006 rokiem województwo odnotowało wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle o 3,1%, (w kraju wzrost o 3,4%).

Liczba zatrudnionych w małopolskim przemyśle w latach 1999-2003 wykazywała tendencję spadkową: z 210 178 do 163 372 osób. Przełomowy okazał się rok 2004, w którym zanotowano wzrost zatrudnienia w stosunku do roku 2003 o 4 073 osoby, w kolejnych latach tendencja ta została podtrzymana – w 2005 wzrost o 3 729 osób, w 2006 wzrost o 2 355, a w 2007 roku wzrost o 5 448. Pomimo stałego wzrostu zatrudnienia w przemyśle przez ostatnie lata, zatrudnienie w 2007 roku w stosunku do roku 1999 było niższe o 17,4%.

Należy podkreślić, iż jedną z głównych przyczyn tak wyraźnego spadku zatrudnienia w przemyśle stanowił proces reorganizacji przedsiębiorstw przemysłowych – najbardziej widoczny w górnictwie i hutnictwie. Dla przykładu: utworzenie Mittel Steel Poland z siedzibą w Katowicach (zrzeszającą cztery największe huty stali w Polsce, w tym jedną zlokalizowaną na obszarze Krakowa), będące w praktyce jedynie statystycznym przeniesieniem wielkości produkcji czy zatrudnienia przemysłu z województwa małopolskiego do śląskiego, oznacza w praktyce znaczne wahania wskaźników ekonomicznych wykazywanych w statystykach wojewódzkich.

W latach 2001-2003 nastąpiła największa dynamika spadku zatrudnienia w górnictwie i kopalnictwie. Rok 2005 przyniósł skokowy wzrost, który pozwolił na osiągnięcie poziomu zatrudnienia zbliżonego do 1999 roku. Kolejne lata 2006 i 2007 to spadek poziomu zatrudnienia, w 2007 roku wskaźnik zatrudnienia utrzymał się na poziomie niewiele ponad 3 tys. osób.

W przetwórstwie przemysłowym mającym decydujący ponad 87% wpływ na poziom zatrudnienia w przemyśle regionu ogółem, zanotowano również znaczący spadek dynamiki zatrudnienia, która osiągnęła w latach 1999-2007 wskaźnik 80,8. Warto zaznaczyć, iż od 2003 roku obserwuje się stopniowy wzrost zatrudnienia w tym sektorze – w 2007 roku był on wyższy o 3,8% w stosunku do roku 2006.

Charakterystycznym zjawiskiem wykazanim w latach 2003-2005 był wyraźny wzrost liczby zatrudnionych w podmiotach związanych z zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz i wodę. Lata 2006-2007 charakteryzują się jednak zatrzymaniem dynamiki wzrostu, w efekcie rok 2007 zamknął się spadkiem poziomu zatrudnienia o 345 osób w stosunku do roku 2006.

Tabela 82. Struktura przeciętnego zatrudnienia w przemyśle (w osobach)

Wyszczególnienie	Lata						Dynamika 2007/1999
	1999	2001	2003	2005	2006	2007	
Przemysł ogółem	210 178	177 617	163 372	171 174	173 529	178 977	85,2
Sektor przedsiębiorstw ogółem	398 471	351 216	339 131	354 036	367 736	383 956	96,4
Górnictwo i kopalnictwo	4 647	3 943	2 719	4 011	3 025	3 019	65,0
Przetwórstwo przemysłowe	194 037	163 258	145 551	147 667	151 061	156 860	80,8
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	11 494	10 416	15 102	19 496	19 443	19 098	166,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” styczeń 2000 r, kwiecień 2002 r, I kwartał 2004r., I kwartał 2006 r., I kwartał 2007r., I kwartał 2008 r.

Tabela 83. Udział przeciętnego zatrudnienia w województwie na tle kraju

Wyszczególnienie	Lata					
	1999	2001	2003	2005	2006	2007
Przemysł ogółem	6,9	6,8	6,8	7,1	6,8	7,0
Sektor przedsiębiorstw ogółem	6,9	6,8	7,2	7,4	7,1	7,5
Górnictwo i kopalnictwo	1,7	1,8	1,4	2,2	1,7	1,7
Przetwórstwo przemysłowe	7,7	7,5	7,3	7,2	6,9	7,2
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	4,8	4,6	6,9	9,6	9,7	9,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” styczeń 2000 r., kwiecień 2002 r, I kwartał 2006 r., I kwartał 2008

Sytuacja ekonomiczna podmiotów działających w segmencie podstawowym tj. w branżach związanych z przetwórstwem przemysłowym zależy nie tylko od ich poziomu dostosowania do funkcjonowania w warunkach rynkowych, lecz jest także silnie powiązana z cyklami wahań koniunkturalnych. Znaczna część tych jednostek zaliczana jest bowiem do „branż wrażliwych”. W latach 1999-2007 we wszystkich branżach przetwórstwa przemysłowego z wyjątkiem – produkcji wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych, branży wydawniczej i poligraficznej, produkcji drewna i wyrobów z drewna oraz produkcji masy włóknistej oraz papieru - zanotowano spadek zatrudnienia.

Szczególnie silna dynamika spadkowa (wskaźnik poniżej 60) w badanym okresie miała miejsce w przypadku: produkcji metali (27,6), włókiennictwa (43,7), produkcji sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych (54,4), produkcji skór wyprawionych i wyrobów z nich (54,4).

Tabela 84. Przeciętne zatrudnienie w wybranych działach przetwórstwa przemysłowego

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2006	2007	Dynamika 2007/1999
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	32 499	26 351	26 921	26 821	27 322	28 153	86,6
Produkcja wyrobów z metali	16 302	14 230	14 259	14 350	15 164	16 215	99,5
Produkcja maszyn i urządzeń	18 041	15 074	12 040	12 056	11 547	11 993	66,5
Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych	14 383	14 161	11 624	10 778	10 610	11 326	78,7
Produkcja wyrobów chemicznych	13 008	10 702	9 250	8 838	8 997	9 085	69,8
Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	12 581	9 520	8 481	8 094	7 946	7 598	60,4
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	6 731	5 624	6 618	7 498	8 185	8 957	133,1
Produkcja metali	24 625	16 389	5 520	5 860	6 349	6 803	27,6
Produkcja mebli, pozostała działalność produkcyjna	6 215	4 894	4 832	5 228	5 916	6 108	98,3
Działalność wydawnicza; poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	5 403	4 874	4 781	5 433	5 871	6 137	113,6
Produkcja skór wyprawionych i wyrobów z nich	6 488	5 293	4 314	3 857	3 787	3 529	54,4
Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	5 249	4 337	4 181	5 007	5 302	5 576	106,2
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	3 785	3 257	3 089	2 591	2 658	2 576	68,1
Włókiennictwo	4 247	3 136	2 855	2 592	2 126	1 855	43,7
Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków	2 765	2 579	2 173	2 156	2 170	2 092	75,7
Produkcja masy włóknistej oraz papieru (do roku 2001: produkcja celulozowo-papiernicza)	1 446	1 586	1 569	1 564	1 543	1 624	112,3
Przetwarzanie odpadów	-	839	961	1 056	1 106	1 210	0,0
Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	1 571	1 171	691	811	795	855	54,4
Produkcja maszyn biurowych i komputerów	-	-	394	1 156	1 306	1 249	0,0
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	-	-	-	9 929	10 349	11 194	0,0

- brak informacji lub brak informacji wiarygodnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego”

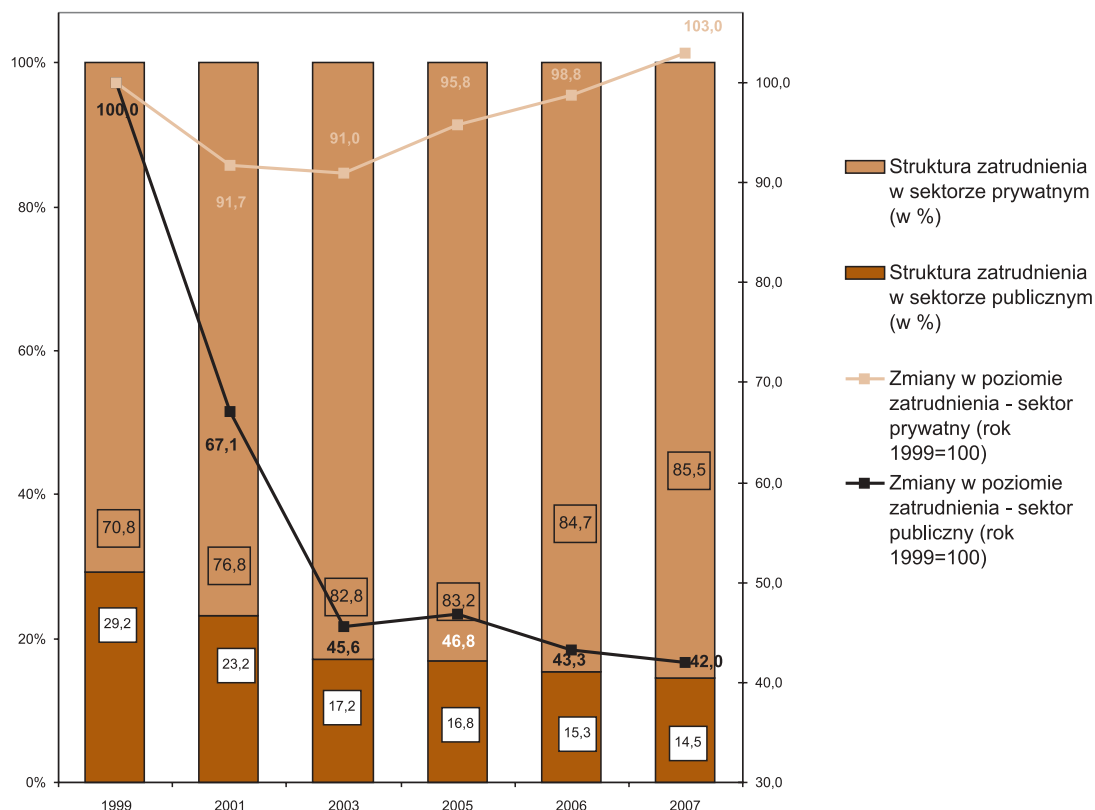
Zjawisku obniżania się liczby zatrudnionych w sektorze przemysłowym towarzyszą zmiany w strukturze zatrudnienia. W latach 1999-2003 na obszarze województwa zaobserwowano stopniowy wzrost udziału zatrudnionych w sektorze prywatnym przemysłu (z 70,8% do 82,8%) przy równoczesnym, widocznym spadku zatrudnienia w sektorze publicznym. Lata 2005 - 2006 przyniosły stopniowy wzrost liczby zatrudnionych w sektorze prywatnym (rok 2005 do poziomu 83,2%, rok 2006 do poziomu 84,7%). Podobnie rok 2007 ugruntował proces wzrostu zatrudnienia w sektorze prywatnym do poziomu 85,5%, przy jednoczesnym niewielkim rocznym spadku zatrudnienia w sektorze publicznym (0,8%). Ponadto, poziom zatrudnienia w sektorze prywatnym w przemyśle w 2007 roku przekroczył stan zatrudnienia z roku 1999.

Tabela 85. **Przeciętne zatrudnienie w przemyśle wg form własności w latach 1999-2007**

Wyszczególnienie (w osobach)	Lata						Dynamika 2007/1999
	1999	2001	2003	2005	2006	2007	
Ogółem							
Przemysł ogółem	210 178	177 617	163 372	171 200	173 500	179 000	85,2
Sektor przedsiębiorstw ogółem	398 471	351 216	339 131	354 000	367 700	384 000	96,4
Sektor publiczny							
Przemysł ogółem	61 473	41 223	28 062	28 800	26 600	25 800	42,0
Sektor przedsiębiorstw ogółem	88 726	68 634	53 817	51 600	49 200	48 800	55,0
Sektor prywatny							
Przemysł ogółem	148 705	136 394	135 310	142 400	146 900	153 100	103,0
Sektor przedsiębiorstw ogółem	309 745	282 582	285 314	302 400	318 600	335 100	108,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” I kwartał 2008

Wykres 73. Zmiany w strukturze zatrudnienia w przemyśle w latach 1999-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” styczeń 2000 r., luty 2001 r., kwiecień 2001 r., kwiecień 2002 r., czerwiec 2003 r., I kwartał 2004 r., I kwartał 2005 r., I kwartał 2006 r., I kwartał 2007r., I kwartał 2008 r.

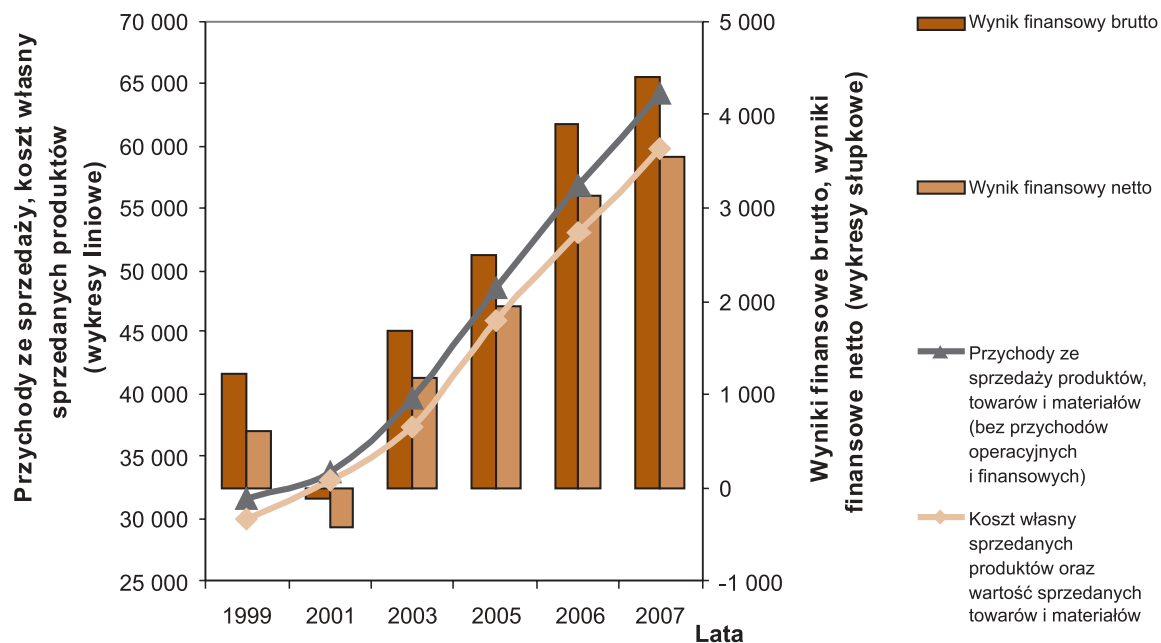
4. WYNIKI EKONOMICZNE PRZEMYSŁU

W okresie od 1999 roku w przemyśle województwa obserwuje się wzrost przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. Jedynie w roku 2001 zanotowano przejściowy spadek przychodów o 1,6 mln zł, który został zrekompensowany w kolejnym roku. Od 2003 roku przychody przemysłu w Małopolsce rosły, aby również w 2007 roku zwiększyć się o 7,3 mln zł w stosunku do roku 2006.

W latach 1999-2001 nastąpiło wyraźne załamanie wyników finansowych brutto oraz netto podmiotów przemysłowych, na które w największym stopniu wpłynęło pogorszenie wyników w sekcji przetwórstwa przemysłowego. Od roku 2003 w przetwórstwie przemysłowym notuje się zdecydowaną poprawę wyników finansowych brutto oraz netto, a rok 2006 przyniósł branży rekordowe wskaźniki: wynik finansowy brutto większy o 49,8% w stosunku do roku 2005, wynik finansowy netto – roczny wzrost o 55%. Rok 2007 ugruntował roczną dynamikę wzrostu w sektorze przetwórstwa przemysłowego i tak wynik finansowy brutto wzrósł o 23%, natomiast wynik finansowy netto o 25%.

Rok 2007 zamknął się również dodatnimi wynikami w górnictwie i kopalnictwie, choć warto pamiętać, iż już w poprzednich latach w tym sektorze wykazywano naprzemiennie dodatnie oraz ujemne wyniki ekonomiczne. Znaczące pogorszenie wyników finansowych w skali roku wykazały podmioty wytwarzające oraz zaopatrujące w energię elektryczną, gaz i wodę – wskaźnik wyniku finansowego brutto spadł o ponad 60%, a wyniku finansowy netto o blisko 67%.

Wykres 74. Wyniki ekonomiczne przemysłu w latach 1999-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” styczeń 2000 r., kwiecień 2001 r., kwiecień 2002 r., czerwiec 2003 r., I kwartał 2004 r., I kwartał 2005 r., I kwartał 2006 r. oraz I kwartał 2007

Tabela 86. Wyniki ekonomiczne przemysłu

Wyszczególnienie (w tys. zł)	Lata						Dynamika 2007/1999
	1999	2001	2003	2005	2006	2007	
Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (bez przychodów operacyjnych i finansowych)	31 719 469	33 817 898	39 691 100	48 555 000	56 792 500	64 083 100	202,0
w tym:							
- górnictwo i kopalnictwo	371 117	345 333	347 300	501 200	814 600	1 009 800	272,1
- przetwórstwo przemysłowe	28 416 462	30 272 323	34 027 000	40 106 500	46 973 300	53 475 600	188,2
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2 931 890	3 200 243	5 316 800	7 947 300	9 004 600	9 597 700	327,4

Koszt własny sprzedanych produktów oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów	30 036 731	33 103 871	37 456 900	45 836 700	52 997 800	59 652 200	198,6
w tym:							
- górnictwo i kopalnictwo	391 325	408 105	336 000	505 500	602 200	712 100	182,0
- przetwórstwo przemysłowe	26 826 121	29 604 780	32 032 900	37 667 300	43 869 600	49 539 700	184,7
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2 819 286	3 090 986	5 088 000	7 663 900	8 526 000	9 400 400	333,4
Wynik finansowy brutto	1 215 301	-110 734	1 678 900	2 488 000	3 892 100	4 387 900	361,1
w tym:							
- górnictwo i kopalnictwo	21 173	-30 935	13 200	-30 900	155 700	220 100	1,0
- przetwórstwo przemysłowe	1 069 545	-130 607	1 457 200	2 145 400	3 213 800	3 961 100	370,4
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	124 583	50 807	208 500	373 500	522 600	206 800	166,0
Wynik finansowy netto	600 113	-449 486	1 173 100	1 950 000	3 118 700	3 559 900	593,2
w tym:							
- górnictwo i kopalnictwo	10 141	-32 754	8 500	-29 600	112 200	154 600	1 524,5
- przetwórstwo przemysłowe	526 619	-415 032	1 038 500	1 693 500	2 624 200	3 279 000	622,7
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	63 352	-1 700	126 100	286 100	382 300	126 300	199,4

Objaśnienia:

Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów obejmują przychody ze sprzedaży produktów tj. kwoty należne z tytułu sprzedaży wyrobów gotowych i usług w podmiotach prowadzących działalność gospodarczą oraz przychody ze sprzedaży towarów i materiałów łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem upustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

Koszt własny sprzedanych produktów oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów obejmuje koszt wytworzenia sprzedanych produktów, koszty sprzedaży (z podatkiem akcyzowym), koszty ogólnego zarządu (lub koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów) oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów.

Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, skorygowany o saldo zysków i strat nadzwyczajnych.

Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” styczeń 2000 r., kwiecień 2002 r., I kwartał 2006 r., I kwartał 2007 r. oraz I kwartał 2008 r.

W latach 1999-2001 nastąpiło wyraźne pogorszenie relacji ekonomicznych w przemyśle regionu. Widoczne to było zarówno w odniesieniu do wzrastającego w kolejnych latach wskaźnika poziomu kosztów, jak i obniżającego się wskaźnika rentowności obrotu brutto. Te negatywne tendencje zaobserwowano w górnictwie i kopalnictwie, a także w przetwórstwie przemysłowym, mającym bezpośredni wpływ na poziom relacji ekonomicznych w całym sektorze przemysłowym. Lata 2003-2005 przyniosły zdecydowaną poprawę wskaźników, jednak z widocznym zahamowaniem trendu w roku 2005. Kolejny wyraźny wzrost wyników finansowych wykazał zarówno rok 2006 jak i 2007.

Tabela 87. **Wskaźnik poziomu kosztów i wskaźnik rentowności obrotu brutto w sektorze przedsiębiorstw**

Wyszczególnienie	Wskaźnik poziomu kosztów (w %)						Wskaźnik rentowności obrotu brutto (w %)					
	1999	2001	2003	2005	2006	2007	1999	2001	2003	2005	2006	2007
Sektor przedsiębiorstw ogółem	97,7	100,1	97,9	96,5	95,2	94,5	2,3	-0,1	2,1	3,5	4,8	5,5
w tym:												
- górnictwo i kopalnictwo	95,3	106,4	96,3	106,0	81,8	79,0	4,7	-7,0	3,6	-6,0	18,2	21
- przetwórstwo przemysłowe	96,5	100,4	95,9	94,9	93,5	92,8	3,6	-0,4	4,1	5,2	6,6	7,2
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	96,3	98,4	96,2	95,5	94,3	97,9	3,7	1,5	3,8	4,5	5,7	2,1

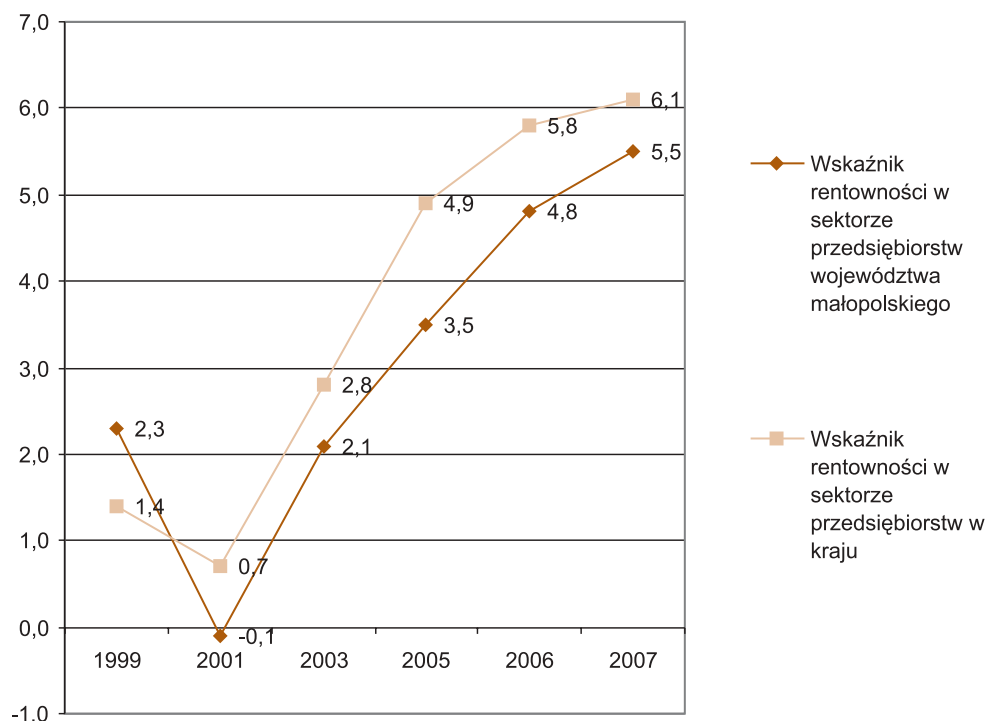
Objaśnienia:

Wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności.

Wskaźnik rentowności obrotu brutto jest to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wykres 75. Wskaźnik rentowności w sektorze przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji US Kraków i GUS

5. INWESTYCJE W PRZEMYSŁE

Nakłady inwestycyjne ogółem w województwie małopolskim w roku 2007 wyniosły 6 073 472 tys. zł. W stosunku do roku 1999 nakłady te były wyższe o 1 160 307,4 tys. zł. Ponadto, wynik 2007 roku to najwyższy przyrost nakładów inwestycyjnych w stosunku do roku poprzedniego – wzrost aż o 1 159 061 zł.

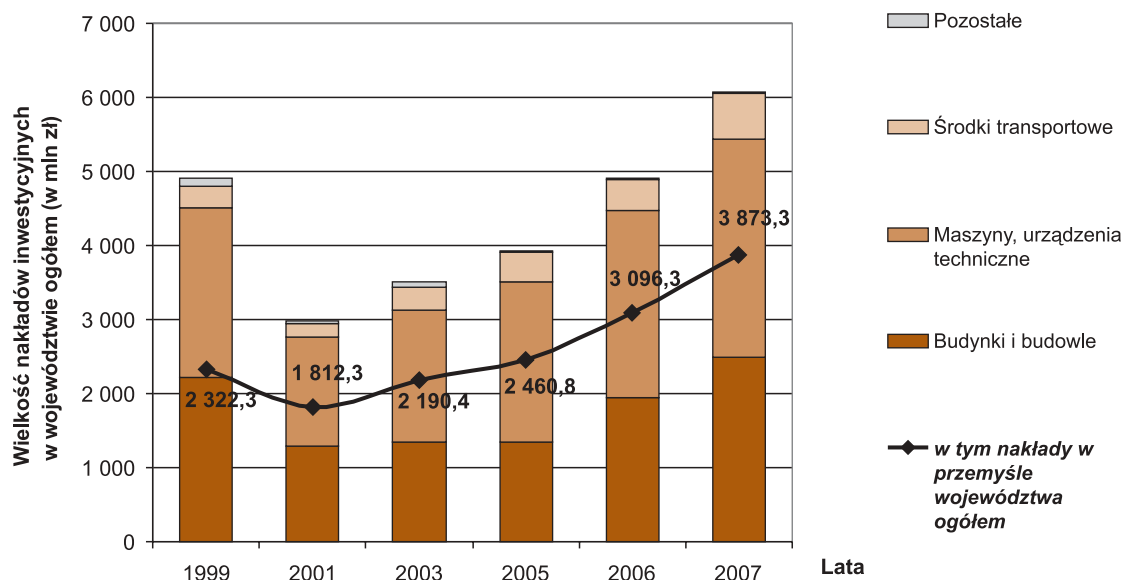
Tabela 88. Nakłady inwestycyjne ogółem (w cenach bieżących)

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2006	2007
Nakłady inwestycyjne ogółem	4 913 164,6	2 981 332,5	3 517 917,0	3 927 946,0	4 914 411,0	6 073 472,0
w tym na środki trwałe	4 911 703,9	2 953 543,2	3 448 695,0	3 914 669,0	4 897 750,0	6 054 323,0
Budynki i budowle	2 227 236,0	1 291 074,5	1 350 272,0	1 351 760,0	1 939 980,0	2 494 081,0
Maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	2 286 605,6	1 477 661,4	1 785 727,0	2 164 534,0	2 528 230,0	2 935 535,0
Środki transportu	287 689,0	184 706,4	308 470,0	398 349,0	429 223,0	624 512,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego”

Spośród ogółu nakładów inwestycyjnych poniesionych w regionie w roku 2007 ponad połowę środków – 48,5%, przeznaczono na zakup oraz modernizację maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi, 41,2% związane z realizacją budynków i budowli, z kolei 10,3% przekazano na nabycie środków transportowych.

Wykres 76. Wielkość nakładów inwestycyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego”

W konsekwencji, w ogólnej strukturze nakładów inwestycyjnych w województwie – 63,8% stanowią nakłady w przemyśle. Jest to wskaźnik wyższy niż średnia dla kraju wynosząca 53,1%.

Udział nakładów inwestycyjnych w przemyśle województwa w roku 2007 stanowił 7% nakładów krajowych, w przetwórstwie przemysłowym wyniósł on 6,9%. W latach 1999-2003 udział w nakładach inwestycyjnych Małopolski wahał się. Od 2005 roku nakłady na przemysł województwa zaczęły systematycznie się zwiększać, aż do 3,8 mln zł w 2007 roku. W przypadku nakładów w przetwórstwie przemysłowym ich udział również nie był równy na przestrzeni lat 1999-2003. W latach 2005-2007 nastąpił wyraźny wzrost w przypadku nakładów w przetwórstwie przemysłowym. W 2007 roku wyniosły one 2,7 mln, co stanowiło 6,9% nakładów krajowych. Wskaźniki roku 2006 wykazały wyraźny wzrost udziału Małopolski w krajowych nakładach inwestycyjnych, zarówno w przypadku nakładów w przemyśle – o 0,8% jak i nakładów w przetwórstwie przemysłowym – wzrost o 1 punkt procentowy. Rok 2007 przyniósł ponownie niewielki spadek wskaźników. Nakłady w przemyśle obniżyły się o 0,1%, a nakłady

Tabela 89. Nakłady inwestycyjne w przemyśle (w cenach bieżących)

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2006	2007	Dynamika 2007/1999
Nakłady w przemyśle województwa ogółem	2 322 251,6	1 812 312,0	2 190 418,0	2 460 809,0	3 096 255,0	3 873 312,0	125,1
Udział w nakładach krajowych (w %)	6,4	6,1	6,7	6,3	7,1	7,0	-
w tym nakłady w przetwórstwie przemysłowym	1 847 159,5	1 410 619,1	1 677 796,0	1 718 220,0	2 242 266,0	2 701 851,0	120,5
Udział w nakładach krajowych (w %)	7,4	7,3	7,6	6,3	7,3	6,9	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” oraz „Biuletynu statystycznego” GUS.

w przetwórstwie przemysłowym o 0,4%.

6. NAJWIĘKSZE PRZEDSIĘBIORSTWA PRZEMYSŁOWE

W jubileuszowym, dziesiątym wydaniu listy 500 największych firm w Polsce Dziennika Rzeczpospolita, znalazło się 29 firm z Małopolski, w tym 12 z nich to przedsiębiorstwa działające w sektorze przemysłu (tj. posiadające PKD w Sekcji C: górnictwo, Sekcji D. przetwórstwo przemysłowe oraz Sekcji E. wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę).

Wśród firm obecnych w rankingu w 2007 roku:

a) największy awans w skali roku odnotowały:

- Synthos (stara nazwa firmy Dwory Oświęcim), w 2006 roku miejsce 200, w 2007 miejsce 134 (awans o 66 pozycji),
- Valeo Autosystemy Skawina, w 2006 roku miejsce 164, w 2007 miejsce 101 (awans o 63 pozycje),

b) największy spadek w skali roku przypadł:

- Rafinerii Trzebinia, w 2006 roku miejsce 195, w 2007 – miejsce 271 (regres o 76 miejsc),
- Azotom Tarnów SA stara nazwa: Zakłady Azotowe w Tarnowie Mościcach SA, w 2006 roku miejsce 227, w 2007 miejsce 161 (regres o 66 miejsc).

Dziennik Rzeczpospolita przyznał również nagrody „Orły Rzeczpospolitej” za 2007 rok, przedsiębiorstwom z “Listy 500” największych firm działających w Polsce. Kapituła nagrody uhonorowała tym tytułem najlepsze i najbardziej efektywne polskie firmy. Wśród zwycięzców, znalazł się laureat z Małopolski. Podobnie jak przed rokiem, Firma Stalprodukt S.A. z Bochni zdobyła nagrodę w kategorii przedsiębiorstw produkcyjnych.

Tabela 90. **Największe przedsiębiorstwa przemysłowe województwa małopolskiego w 2007 roku, wg. kryterium przychodów na podstawie rankingu Dziennika „Rzeczpospolita”**

L.p.	Nazwa przedsiębiorstwa	miejsce na liście 500 największych firm w 2007 r.	miejsce na liście w 2006 r.	Firma własności	Przychody ze sprzedaży w tys. zł.	Zatrudnienie	Wynik finansowy brutto (w tys. zł).	Wskaźnik rentowności brutto (w %)
					(w nawiasach dane za rok 2006)			
1	Telefonika - Kable SA GK	28	36	prywatna	5 280 452 (4 548 642)	b.d. (3 402)	b.d. (252 368)	b.d. (5,5)
2	Delphi Poland SA GK	50	53	zagraniczna	3 748 150 (3 223 917)	7 774 (6 898)	b.d. (b.d.)	b.d. (b.d.)
3	Valeo Autosystemy sp. z o.o.	101	164	zagraniczna	2 330 900 (1 363 076)	b.d. (2 635)	151 326 (135 812)	6,5 (10,0)
4	Grupa Can Pack SA	110	150	zagraniczna	2 170 301 (1 442 626)	2 446 (b.d.)	201 873 (121 453)	9,3 (8,4)
5	Synthos SA GK stara nazwa: Firma Chemiczna Dwory SA	134	200	prywatna	1 840 986 (1 172 106)	(b.d.) (b.d.)	(429 032) (75 179)	23,3 (6,4)
6	Stalprodukt SA GK	164	175	prywatna	1 630 389 (1 312 823)	2 288 (2 084)	433 642 (336 872)	26,6 (25,7)
7	Grupa Kęty SA GK	219	212	prywatna, zagraniczna	1 253 129 (1 094 692)	3 100 (2 200)	122 392 (101 181)	9,8 (9,2)
8	Azoty Tarnów SA stara nazwa: Zakłady Azotowe w Tarnowie Mościcach SA	227	161	państwowe osoby prawne, Skarb Państwa	1 200 000 (1 382 349)	2 500 (4 426)	b.d. (b.d.)	b.d. (b.d.)
9	Rafineria Trzebinia SA	271	195	państwowe osoby prawne, prywatna, Skarb Państwa	928 037 (1 196 150)	222 (192)	35 388 (12 953)	3,8 (1,1)
10	ZGH Bolesław SA	313	358	Skarbu Państwa	803 839 (564 639)	1 882 (1 842)	346 963 (179 926)	2,79 (31,9)
11	Scandinavian Tobacco SA	360	347	zagraniczna	662 891 (584 500)	972 (926)	b.d. (b.d.)	b.d. (b.d.)
12	Alumetal SA GK	410	351	prywatna	554 167 (572 720)	337 (295)	30 313 (34 402)	5,5 (6,0)

Źródło: lista 500 największych przedsiębiorstw w kraju wg dziennika „Rzeczpospolita”, wydanie z dnia 29 kwietnia 2007

VI. Budownictwo

oprac. Anna Rosół

1. STRUKTURA PODMIOTÓW I PRODUKCJA PRZEDSIĘBIORSTW BUDOWLANYCH

W roku 2007 województwo małopolskie utrzymało czwartą pozycję w Polsce pod względem wielkości produkcji sprzedanej w budownictwie. Łącznie z mazowieckim, wielkopolskim i śląskim, zostało zrealizowane 62,9% wartości produkcji sprzedanej w budownictwie całego kraju.

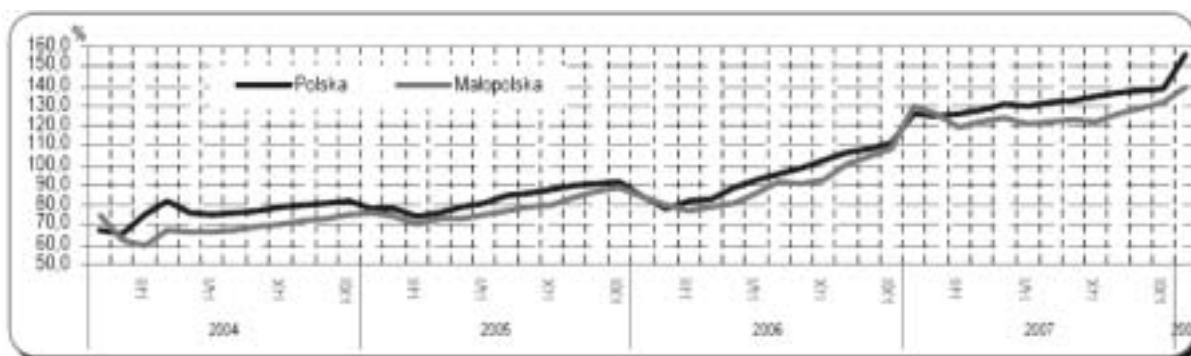
W przeciągu całego 2007 roku przychody ze sprzedaży wyrobów i usług przedsiębiorstw budowlanych o liczbie pracujących przekraczającej 9, wyniosły 6 666,1 mln. zł. i utrzymywały się na podobnym poziomie jak w 2006 roku. Produkcja budowlano-montażowa w okresie I-XII 2007 r. wyniosła 4739,1 mln zł i tym samym wzrosła o 16,1% w stosunku do poprzedniego roku. Jej udział w ogólnej kwocie przychodów ze sprzedaży w sekcji budownictwo stanowił 78,6% wobec 60,5% w 2006 r.

Wzrost produkcji budowlano-montażowej w omawianym okresie odnotowano we wszystkich jednostkach, np. firmy zajmujące się wznoszeniem budynków i budowli; inżynierią lądową i wodną zwiększyły swoje przychody o 15,5%, a jednostki wykonujące instalacje budowlane o 21,2%.

Sprzedaż produkcji budowlano – montażowej na jednego mieszkańca województwa wyniosła w roku 2007 – 1 445 zł, wzrost o 13,6% w stosunku do roku poprzedniego.

Przychód ze sprzedaży przypadający na jednego zatrudnionego w budownictwie w okresie I-XII 2007 r. wyniósł 264,2 tys. zł, czyli o 30,6% więcej niż rok wcześniej (w 2006 r. wzrost o 20,6%).

Wykres 77. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (analogiczny okres 2000=100)

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie – „Komunikat o sytuacji społeczno – gospodarczej województwa małopolskiego” nr 1/2008r.

Tabela 91. **Produkcja budowlano-montażowa (w cenach bieżących)**

Rok	Ogółem	W tym działalność budowlano-montażowa		
		razem	w tym	
			wznoszenie obiektów budowlanych; inżynieria lądowa i wodna	wykonywanie instalacji budowlanych
			<i>w milionach złotych</i>	
1999	3406,5	3400,5	2713,5	592,5
2001	5663,5	3269,4	2711,2	484,8
2003	4453,4	2730,3	2322,3	340,4
2005	5540,8	3404,2	2784,7	419,3
2006	6750,1	4082,9	3329,8	449,5
2007	8241,2	4739,1	3845,6	544,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Według stanu na 31 grudnia 2007 w sekcji „Budownictwo” na terenie województwa małopolskiego zarejestrowane były 34 186 podmioty gospodarcze. W stosunku do stanu z końca roku poprzedniego ich ilość zwiększyła się o 2432, tj. o 7,7%. Jest to odwrócenie trendu spadkowego utrzymującego się od kilku lat.

Na łączną ilość podmiotów składają się: przedsiębiorstwa państwowe – 12 (spadek o 2 w stosunku do roku poprzedniego), spółki handlowe – 2354 (wzrost o 229 podmiotów), spółdzielnie – 98 (spadek o 1) oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 29 386.

Zdecydowanie na liczebność ogółem mają wpływ podmioty „małe”, w większości tworzone przez osoby fizyczne pracujące bądź samodzielnie, bądź w małych, często rodzinnych brygadach. Ich duży spadek liczebny w latach 2004-2005 spowodowany był m.in. znaczącym odpływem fachowców branży budowlanej do pracy za granicą przy jednoczesnym wyrejestrowywaniu firm.

Tabela 92. **Liczba zarejestrowanych podmiotów w sekcji „Budownictwo” wg wielkości podmiotów**

Rok	Ogółem	O liczbie pracujących			
		poniżej 10	10-49	50-249	250 i więcej
2003	31 889	30 426	1 228	206	29
2005	31 216	29 693	1 297	203	23
2006	31 754	30 206	1 325	200	23
2007	34 186	32 578	1 395	189	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

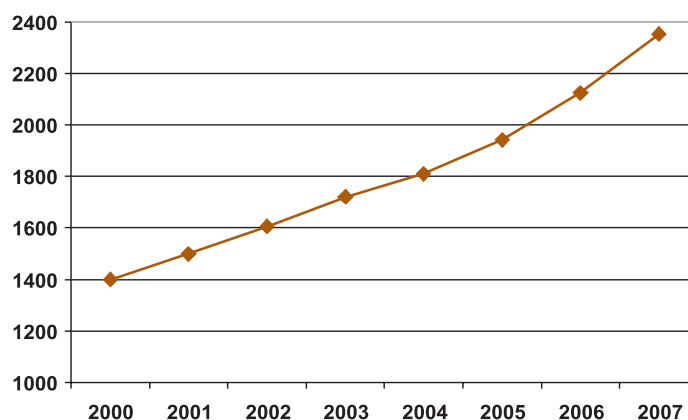
Tabela 93. Podmioty z sekcji „Budownictwo” nowozarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru REGON w latach 2003-2007

Rok	Podmioty zarejestrowane		Podmioty wyrejestrowane		Saldo	
	ogółem	osoby fizyczne	ogółem	osoby fizyczne	ogółem	osoby fizyczne
2003	1708	1559	1383	1277	325	282
2005	2539	2332	2616	2511	-77	-179
2006	3844	3521	3217	3112	627	409
2007	4758	4757	2486	2482	2272	2275

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Powolny wzrost ilościowy daje się zauważyć w przypadku spółek handlowych działających w budownictwie – w stosunku do roku 2000 ich stan zwiększył się o 53%, osiągając na koniec 2007 roku poziom 2354, w tym 345 spółek z udziałem kapitału zagranicznego.

Wykres 78. Liczba spółek prawa handlowego działających w sekcji „Budownictwo” stan na 31 XII 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

Tabela 94. Spółki handlowe sekcji „Budownictwo” według form prawnych

Wyszczególnienie	Ogółem	Spółki kapitałowe			Spółki osobowe				
		razem	akcyjne	z o. o.	razem	partner-skie	jawne	koman-dytowe	komandy-towo-akcyjne
31 XII 2005 r.	1 943	1 757	83	1 674	186	-	176	10	-
31 XII 2006 r.	2 125	1 917	81	1 836	208	-	186	19	3
31 XII 2007 r.	2 354	2 085	78	2 007	269	-	210	44	15
Przyrost w 2007 r. (w stosunku do roku 2006)	229	168	-3	171	61	-	24	25	12
2006 = 100	110,8	108,8	96,3	109,3	129,3	-	112,9	231,6	500,0

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie „Zmiany strukturalne grup podmiotów w gospodarce narodowej w województwie małopolskim w 2007 roku”

2. ZATRUDNIENIE I FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW BUDOWLANYCH

W sekcji „Budownictwo” województwa małopolskiego pod koniec 2007 roku było zatrudnionych 31 212 osób (wzrost o 7,5% w stosunku do roku 2006), przy czym 81,2% było zatrudnionych przy wznoszeniu budynków i budowli; inżynierii lądowej i wodnej, a pozostała część, tj. 13,7% wykonywała instalacje budowlane. Małopolska zajmuje, podobnie jak w przypadku wartości produkcji sprzedanej w budownictwie czwartą pozycję w Polsce, po województwach mazowieckim (72 tys. osób), śląskim (55 tys.) i wielkopolskim (37 tys.). Łącznie w 4 największych województwach zatrudnionych jest 54,3% ogółu zatrudnionych w budownictwie w Polsce. Jest to niższy odsetek od wartości sprzedaży, a więc świadczy o wyższej wydajności pracy przedsiębiorstw budowlanych w tych czterech województwach.

Budownictwo, z uwagi na charakter wykonywanych prac, cechuje się dużymi wahaniami sezonowymi zatrudnienia, tym niemniej od trzech lat przeciętne zatrudnienie roczne systematycznie wzrasta.

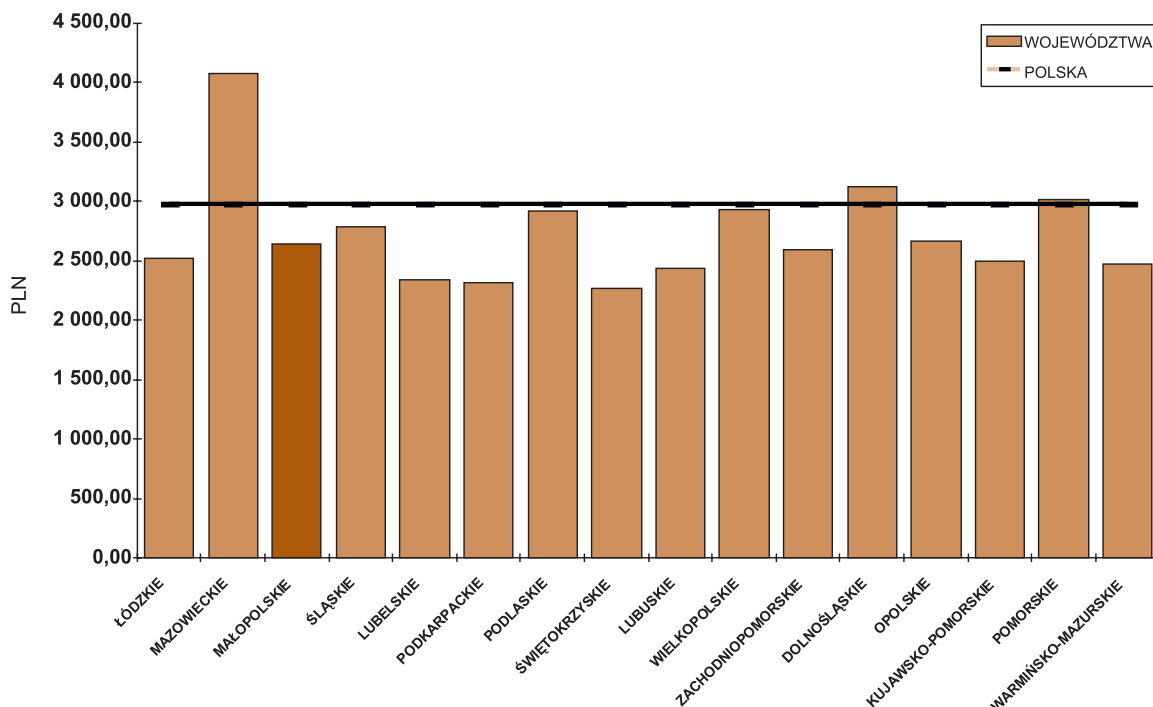
Tabela 95. Przeciętne zatrudnienie w sekcji „Budownictwo”

Rok	Razem	W tym	
		wznoszenie budynków i budowli; inżynieria lądowa i wodna	wykonywanie instalacji budowlanych
2003	30159	24853	4261
2005	28617	23572	3661
2006	28896	23781	3708
2007	31212	25358	4288

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w budownictwie w województwie małopolskim w 2007 roku wyniosło 2640,81 zł, stanowiąc 88,7% średniej krajowej (Polska - 2975,84 zł). Natomiast dynamika wzrostu wynagrodzenia w stosunku do 2006 roku (o 14,4%) była wyższa niż w Polsce (12,8%), co może doprowadzić do złagodzenia dysproporcji w wynagrodzeniach.

Wykres 79. Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w budownictwie w 2007 roku

Źródło: opracowanie własna na podstawie danych US w Krakowie

W 2007 roku przedsiębiorstwa budowlane osiągnęły przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów o 4,4% niższe niż w roku poprzednim (spadek o 12,4 mln zł), koszt własny sprzedanych produktów, towarów i materiałów utrzymał się na poziomie z roku poprzedniego i wyniósł 19,4% (1 012,9 mln zł), a ich wynik finansowy zmniejszył się o 24,3% (63,9 mln zł).

Zysk brutto zwiększył się w porównaniu z rokiem poprzednim o 39,1% (187,6 mln zł), strata brutto zmniejszyła się o 2,6 % (696 tys. zł), natomiast wynik finansowy brutto, który w 2006 roku wyniósł blisko 217,1 mln zł, w roku 2007 wzrósł o 41,5% osiągając poziom 453,5 mln zł. Zysk netto wzrósł o 40,5% (166,3 mln zł), strata netto zmniejszyła się o 0,6% (171 tys. zł), natomiast wynik finansowy netto wzrósł o 43,4% (166,5 mln zł) do kwoty 383,5 mln zł.

Tabela 96. Podstawowe wskaźniki finansowe przedsiębiorstw budowlanych

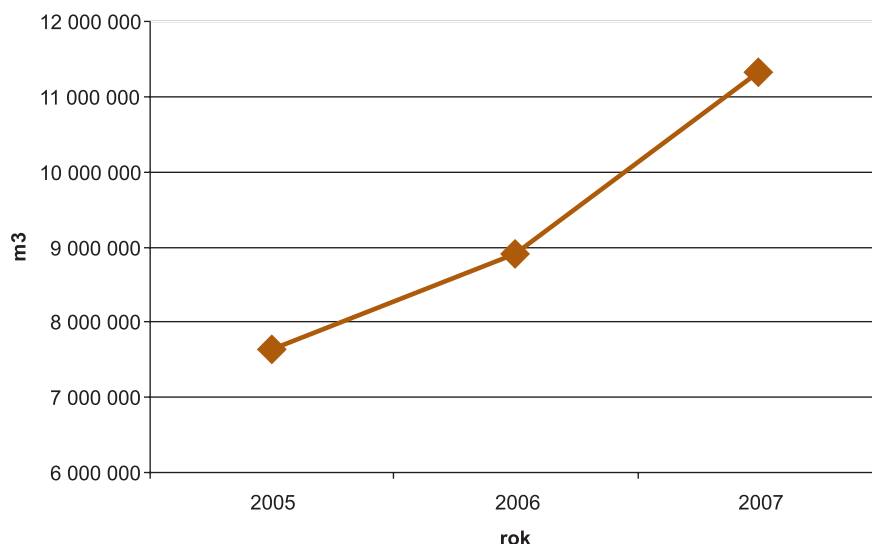
Wskaźnik (w %)	2003	2005	2006	2007
rentowności ze sprzedaży	2,2	4,5	5,5	7,1
poziomu kosztów	97,7	95,7	94,6	92,5
rentowności obrotu brutto	2,3	4,3	5,5	7,5
rentowności obrotu netto	1,6	3,5	4,5	6,4
płynności finansowej I stopnia	21,6	29,8	28,2	32,0
płynności finansowej II stopnia	105,7	111,8	117	121,8

Źródło: opracowanie własna na podstawie danych US w Krakowie

3. BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKU I ICH KUBATURA

Od roku 2005 liczba oddawanych w województwie małopolskim budynków rosła. Pod koniec roku 2007 liczba ta ponownie uległa zwiększeniu – oddano o 21,4% (1 844) więcej budynków o większej o 21,3% (2 405 365 m³) kubaturze niż w 2006 roku, przy średniej dla Polski – kolejno: 18% i 21,1%. Województwo małopolskie zajmuje pod tym względem, dla obydwu wskaźników, czwartą pozycję w kraju, po województwie mazowieckim, wielkopolskim i śląskim.

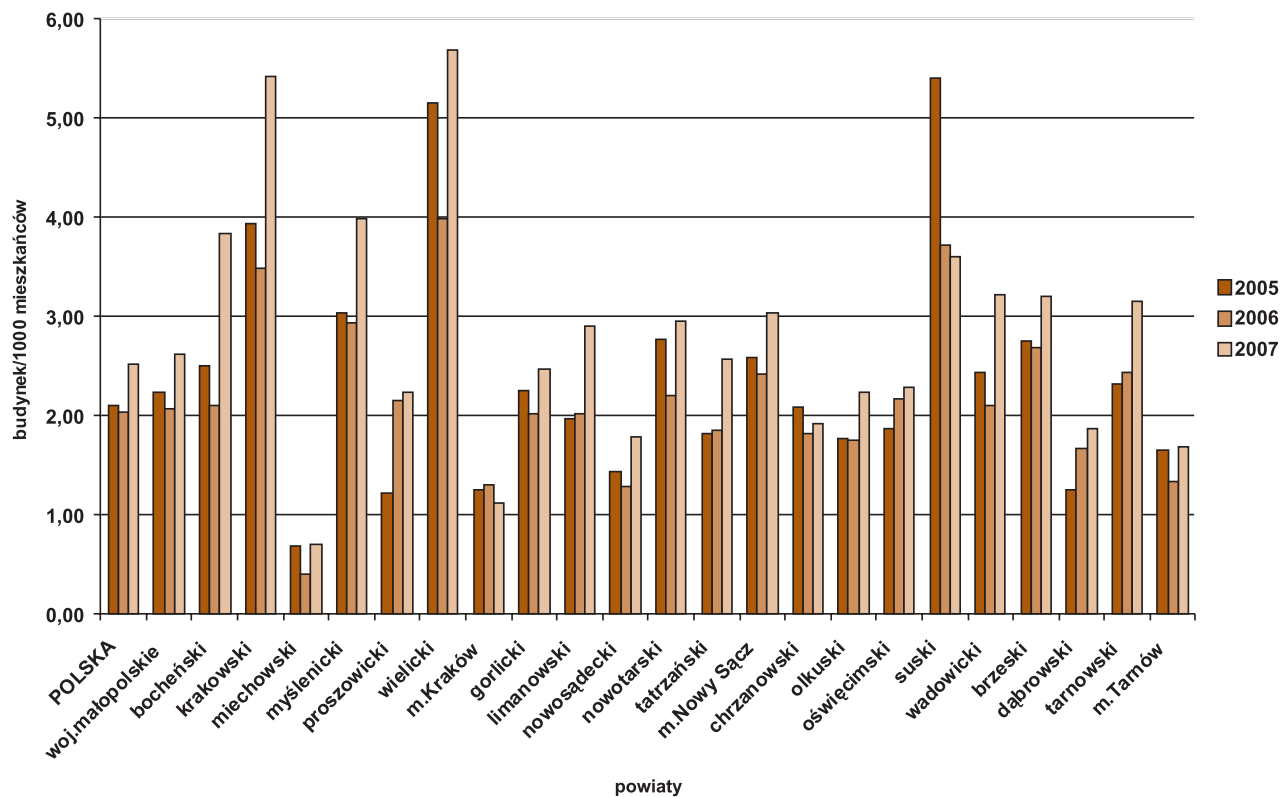
Wykres 80. Kubatura budynków oddanych do użytkowania w latach 2005-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rok 2006 charakteryzował się spadkiem liczby budynków oddanych do użytkowania w porównaniu do roku poprzedniego. Trend ten obserwuje się od roku 2004, kiedy to na przełomie 2003 i 2004 został zmieniony rodzaj wskaźnika charakteryzującego oddawane budynki z budynków oddanych do użytkowania na nowe budynki oddane do użytkowania. W związku z tym, można przypuszczać, że oddawanych do użytkowania przestrzeni jest w rzeczywistości więcej, ponieważ korzysta się z wyremontowanych. Najwięcej budynków (>3 na 1000 mieszkańców) o największej kubaturze (>3m³ na 1000 mieszkańców) oddano do użytkowania w powiatach: krakowskim, wielickim i suskim. W przypadku dwóch powiatów, tj. proszowickiego i oświęcimskiego, oddano do użytkowania stosunkowo dużo budynków na 1000 mieszkańców (2 – 3) jednak o niewielkiej kubaturze (< 1 m³ na 1000 osób).

Wykres 81. Budynki oddane do użytkowania na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

VII. Budownictwo mieszkaniowe

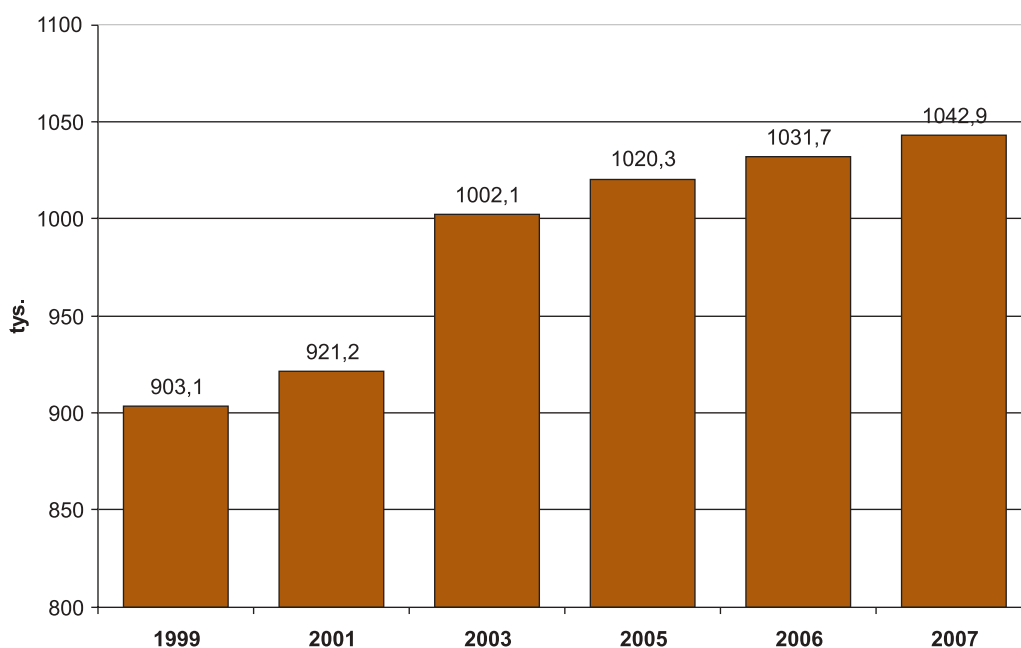
oprac. Anna Rosół

1. ZASOBY MIESZKANIOWE

Zasoby mieszkaniowe województwa małopolskiego obejmowały na koniec 2007 roku 1 042,9 tys. mieszkań, (co stanowiło wzrost o 11,3 tys. w stosunku do stanu z dnia 31 grudnia 2006), w których znajdowało się 3 968,8 tys. izb o powierzchni użytkowej 77 523,7 tys. m².

Od czterech lat obserwowany jest stały wzrost tempa przyrostu zasobów mieszkaniowych. W 2007 r. zasoby mieszkaniowe zwiększyły się o – 1,08%, w 2006 r. – o 1,12%, w 2005 r. – o 0,93%. Znaczący wzrost w latach wcześniejszych jest efektem „wielkiej inwentaryzacji zasobów mieszkaniowych” związanej z Narodowym Spisem Powszechnym Ludności i Mieszkań w 2002 roku, oraz zmianą przepisów prawa budowlanego w 2003 r.

Wykres 82. Zasoby mieszkaniowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Przyrost ilościowy mieszkań związany jest również z przyrostem jakościowym – powoli lecz systematycznie zwiększa się przeciętna powierzchnia mieszkania, zmniejsza zagęszczenie. Nadal większe mieszkania znajdują się w zasobach na terenach wiejskich, lecz w uwagi na sytuację demograficzną (rodziny na wsi są liczniejsze) są one bardziej zagęszczone, zarówno pod kątem liczby osób na mieszkanie, jak i na izbę.

Tabela 97. Podstawowe wskaźniki mieszkaniowe

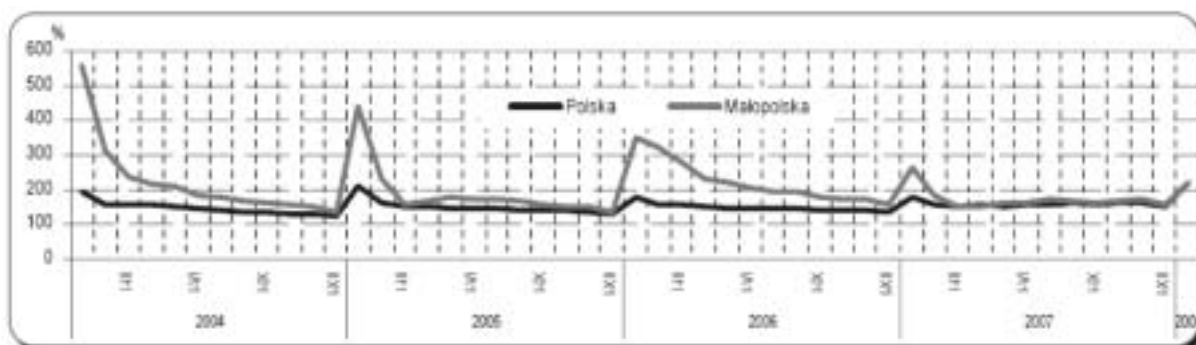
Wyszczególnienie	Rok	Przeciętna				
		liczba izb w mieszkaniu	liczba osób		powierzchnia użytkowa w m ²	
			w 1 mieszkaniu	na 1 izbę	1 mieszkania	na 1 osobę
Małopolska	1999	3,48	3,48	1,00	63,9	18,4
	2001	3,50	3,43	0,98	64,5	18,8
	2003	3,78	3,25	0,86	73,2	22,6
	2005	3,79	3,20	0,84	73,7	23,0
			3,80	3,17	0,84	73,9
Miasta	2006	3,46	2,74	0,79	62,0	22,7
Wieś		4,25	3,75	0,88	90,0	24,0
Małopolska	2007	3,81	3,14	0,83	74,3	23,6
Miasta		3,46	2,70	0,78	62,3	23,0
Wieś		4,27	3,74	0,88	90,6	24,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

2. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU – SYTUACJA NA RYNKU MIESZKAŃ

W 2007 roku w województwie małopolskim przekazano do użytkowania 12 352 mieszkań (stanowiło to 9,2 % mieszkań oddanych do użytkowania w Polsce), o 53 (0,4%) mniej niż w roku 2006. Dynamika w skali kraju wyniosła 16%. Oddawane mieszkania posiadały 57,7 tys. izb i miały łączną powierzchnię użytkową 1 388,6 tys. m², natomiast przeciętna powierzchnia oddawanego mieszkania wyniosła 112,1m². Zdecydowana większość przekazanych do użytkowania mieszkań została wybudowana w miastach (7 235 mieszkania – 58,6% ogółu).

Wykres 83. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania (analogiczny okres 2000=100)

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie "Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego" nr 1/2008

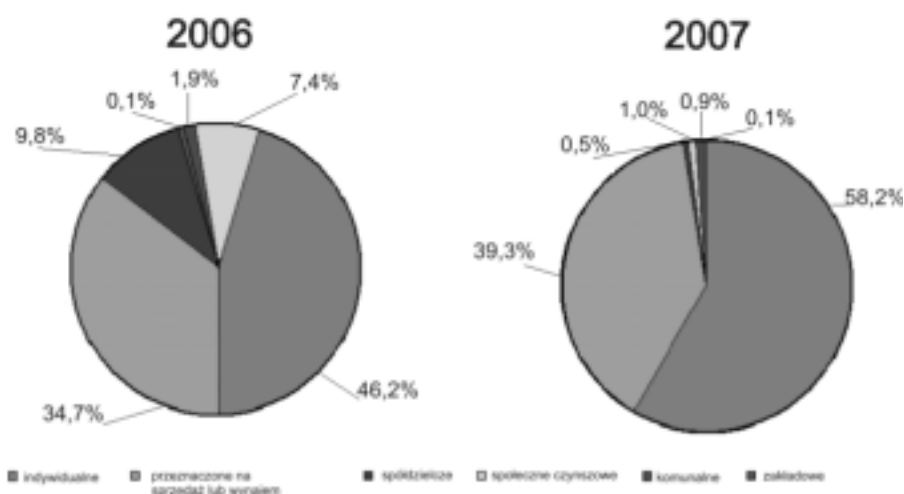
Struktura własnościowa mieszkań przekazanych do użytkowania ulega powolnej zmianie. Nadal dominują mieszkania będące indywidualną własnością osób fizycznych (7213 mieszkań – 58,2% ogółu), lecz będące na drugim miejscu mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem (4871 mieszkań) z roku na rok zajmują coraz wyższą pozycję. O ile w 2002 stanowiły 22,1% wszystkich mieszkań oddanych do użytkowania, to już w 2005 – 27,6%, w 2006 r. – 34,7%, a w roku ubiegłym 39,3%. W skali kraju mieszkania indywidualne stanowiły 45,2% mieszkań przekazanych do użytkowania w 2007, natomiast mieszkania przeznaczone na wynajem - 34,2%.

Zmianie uległa sytuacja przy oddawaniu do użytku mieszkań spółdzielczych. W roku 2007 nastąpił 20-krotny spadek liczby oddanych przez spółdzielnię mieszkań, z 1219 w roku 2006 do 61 w 2007 r.

Pozostałe formy budownictwa mają już dużo mniejsze znaczenie – przekazano 0,5% mieszkań spółdzielczych, 1% społecznych czynszowych, 0,9% komunalnych i jedynie 0,1% zakładowych.

W porównaniu z rokiem ubiegłym największą dynamiką przyrostu liczby oddawanych mieszkań wykazało się budownictwo indywidualne (wzrost o 126%), następnie przeznaczone na sprzedaż lub

Wykres 84. Struktura własnościowa mieszkań oddanych do użytkowania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

wynajem (113,3%).

Biorąc pod uwagę lokalizację oddawanych mieszkań, to na wsi zdecydowanie dominuje budownictwo indywidualne, stanowiąc 96,6% mieszkań oddanych do użytkowania na wsi i jednocześnie 68,8% wszystkich mieszkań indywidualnych w skali województwa. Z pozostałych form budownictwa na wsi pozyskano jedynie 174 mieszkań.

Najwięcej, lecz najmniejszych mieszkań przekazano do użytkowania w mieście Krakowie – 4922 mieszkań (39,7% ogółu mieszkań oddanych do użytkowania) o powierzchni 342,8 tys. m² (24,7% powierzchni łącznej mieszkań przekazanych do użytkowania).

Porównując efekty według powiatów drugie miejsce po mieście Krakowie zajmuje powiat krakowski (1327 mieszkań – 10,7% efektów wojewódzkich), następnie wielicki (604 mieszkań – 4,8% efektów) i myślenicki (538 mieszkań – 4,4%). Ranking zamykają powiaty: miechowski (26 mieszkań –

Tabela 98. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 mieszkańców i 1000 zawartych małżeństw

Mieszkania oddane do użytkowania		1999	2001	2003	2005	2006	2007
na 1000 mieszkańców	Polska	2,2	2,8	4,3	3,0	3,0	3,5
	Małopolska	2,8	3,2	7,2	3,3	3,8	3,7
na 1000 zawartych małżeństw	Polska	373,6	543,1	832,0	551,3	510,0	537,4
	Małopolska	454,3	618,5	1358,6	592,5	634,8	578,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

0,2%), proszowicki i dąbrowski (po 74 mieszkania – 0,6%).

Na 1000 ludności zamieszkującej województwo małopolskie oddano do użytkowania w 2007 roku 3,7 mieszkania, a więc wskaźnik ten obniżył się o 0,1%. W porównaniu ze średnią krajową (3,5) wskaźnik dla województwa małopolskiego jest wyższy o ponad 10%, i przewaga ta ma charakter stały. Podobnie wskaźnik liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw, wynoszący dla województwa małopolskiego 578,9, jest wyższy od średniej krajowej o przeszło 10 %.

Najwięcej mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oddano w mieście Krakowie – 6,5, przy średniej dla województwa 3,8. Kolejnymi według wielkości tego wskaźnika są: powiat wielicki – 5,6, krakowski – 5,3 oraz miasto Nowy Sącz – 5,1. Najślabiej wypadły w ubiegłym roku powiaty: mie-

Mapa 24. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 mieszkańców stan na 31 XII 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie.

chowski – 0,5 mieszkania oddanego na 1000 mieszkańców, dąbrowski – 1,3 i nowosądecki – 1.5.

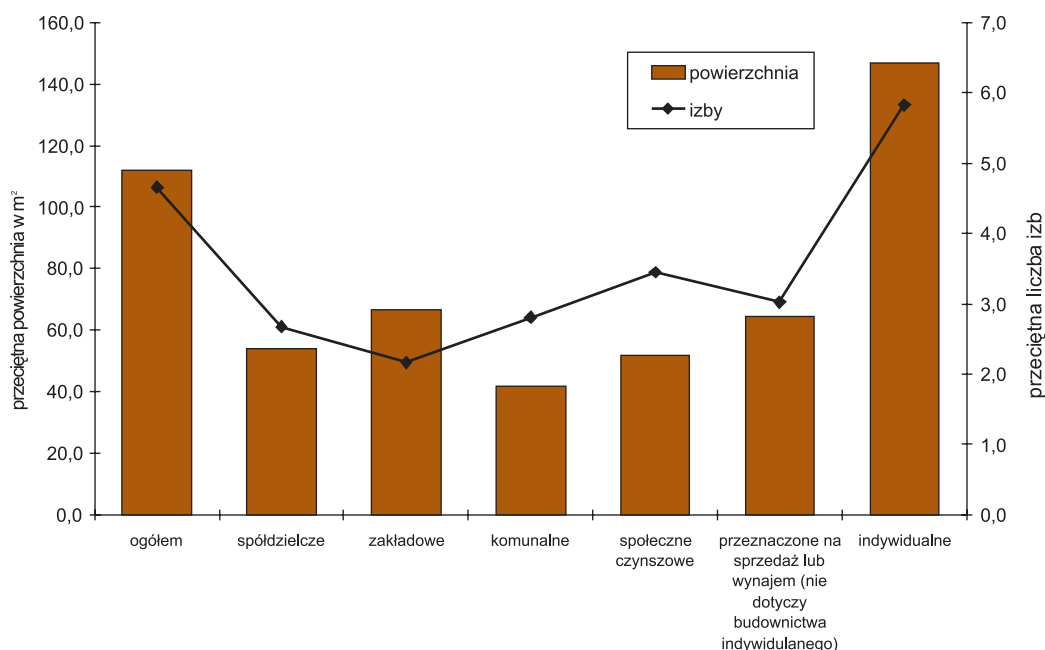
Pod względem liczby oddanych mieszkań na 1000 zawartych małżeństw przoduje znowu miasto Kraków ze wskaźnikiem 6 651, przed powiatem krakowskim – 4 468 i powiatem wadowickim – 1 414. Najslabiej wypadły: powiat miechowski – 37 mieszkań na 1000 zawartych związków małżeńskich, powiat olkuski – 55 i powiat dąbrowski – 86.

Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania oddanego do użytkowania w 2007 roku w województwie małopolskim wyniosła 112,1 m² i była o 17,3 m² większa niż rok wcześniej.

Największe powierzchniowo mieszkania przekazali do użytkowania inwestorzy indywidualni – 147 m², w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost powierzchni oddawanych mieszkań o 5,6 m². Przeciętna powierzchnia mieszkania dla pozostałych form budownictwa wyniosła 56,8 m², przy czym budownictwo przeznaczone na sprzedaż lub wynajem przekazało mieszkania o powierzchni 64,5 m² (wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej w stosunku do roku 2006 o 8,2 m²), a budownictwo społeczne czynszowe – 49,2 m² (spadek oddanej powierzchni o 4,3 m²).

Mieszkania przekazane do użytkowania w 2007 roku miały przeciętnie po 4,6 izby, o 0,4 więcej niż w roku poprzedzającym. Niemal tradycyjnie największą liczbą izb w mieszkaniach legitymowało się budownictwo indywidualne – 5,8 izb (minimalny wzrost w stosunku do 2006 roku), w pozostałych for-

Wykres 85. Przeciętna powierzchnia użytkowa i przeciętna liczba izb w mieszkaniach oddanych do użytkowania w 2007 roku wg form budownictwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

mach budownictwa przeciętne mieszkanie miało średnio 2,5 izby.

W układzie przestrzennym największymi mieszkaniami przekazanymi do użytkowania w 2007 roku może pochwalić się powiat krakowski – 159,5 m², następnie powiat nowotarski (155,9 m²) i powiat chrzanowski (155,8 m²). Najmniejsze mieszkania oddawane są w powiatach grodzkich:

Tabela 99. Mieszkania oddane do użytku w latach 1999-2007

Wyszczególnienie		Liczba mieszkań	Liczba izb	Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	Przeciętna powierzchnia mieszkania w m ²	Mieszkania oddane na 1000 ludności
Województwo Małopolskie	1999	8 792	37 118	819 105	93,2	2,7
	2001	10 525	41 644	923 447	87,7	3,2
	2003	23 342	121 520	2 862 252	122,6	7,2
	2005	10 704	48 664	1 142 853	106,8	3,3
	2006	12 405	51 703	1 175 933	94,8	3,8
	2007	12 390	57 696	1 388 601	112,7	3,7
Miasta	1999	6 009	21 643	456 180	75,9	1,9
	2001	7 670	25 623	541 379	70,6	4,7
	2003	9 043	40 144	937 132	103,6	5,6
	2005	6 737	25 208	558 690	82,9	4,2
	2006	8 562	29 240	611 505	71,4	5,3
	2007	7 253	27 273	628 619	86,7	4,4
Wieś	1999	2 783	15 475	362 925	130,4	1,7
	2001	2 855	16 021	382 068	133,8	1,8
	2003	14 299	81 379	1 925 120	134,6	8,7
	2005	3 967	23 456	584 163	147,3	2,4
	2006	3 843	22 463	564 428	146,9	2,3
	2007	5 137	30 423	759 982	148	3,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie US w Krakowie

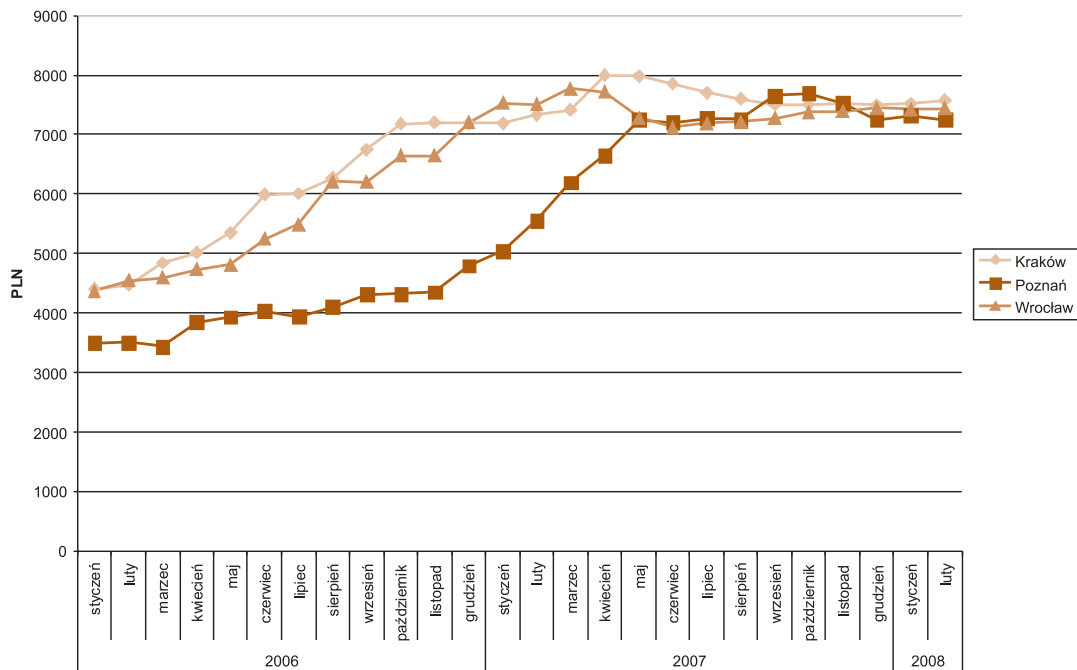
Kraków (69,7 m²) i Nowy Sącz (105,5 m²).

W 2007 roku wydano pozwolenia na budowę 23 661 mieszkań, w tym 10 913 (46,1%) mieszkań w budownictwie indywidualnym. Najwięcej pozwoleń na budowę mieszkań wydano w mieście Kraków – 10 564 (44,6%), najmniej w gminie Miechów – 72 (0,3%).

Powierzchnia użytkowa mieszkań, na które wydano pozwolenie na budowę wyniosła 2 849 435 m², w tym 1 600 528 m² (56,2%) dla budownictwa indywidualnego.

Ceny za m² mieszkania na rynku wtórnym w Krakowie, w czasie od lutego 2006 r. do maja 2007 r. wzrosła o ok. 45%. Od tego momentu obserwuje się stabilizację cen mieszkań, na poziomie średnio 8 000 zł za m². Sytuacja w pozostałych dużych miastach Polski wygląda podobnie, przy czym najwyższą cenę za m² mieszkania notuje się w Warszawie – średnio 9 300 zł.

Wykres 86. Cena za m² mieszkania na rynku wtórnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów miesięcznych redNet Property Group.

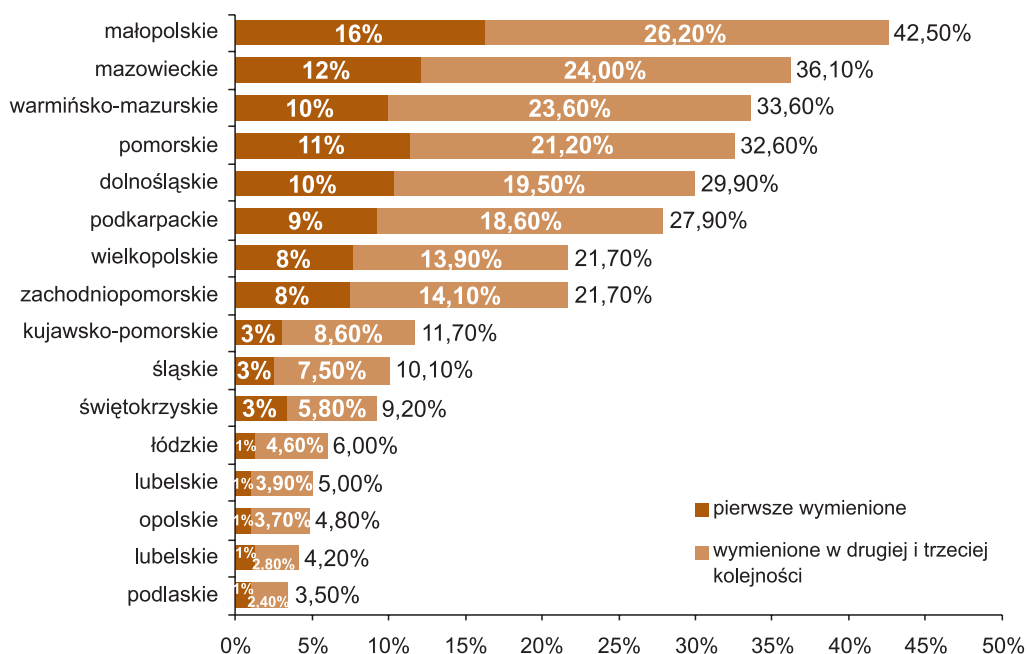
VIII. Turystyka

oprac. Anna Niedźwieńska, Anna Nawrot, Ewa Nieć

Małopolska jest jednym z najatrakcyjniejszych pod względem turystycznym regionów Polski, a małopolskie atrakcje są doceniane przez coraz szersze grono turystów. W Plebiscycie „7 Cudów Polski” przeprowadzonym w zeszłym roku przez Rzeczpospolitą, w którym udział wzięło około 111 tysięcy internautów, na 7 atrakcji wybrano aż 3 z Małopolski – Kopalnia Soli Wieliczka, Zamek Królewski i Katedra na Wawelu oraz Rynek Główny i Zespół Staromiejski w Krakowie.

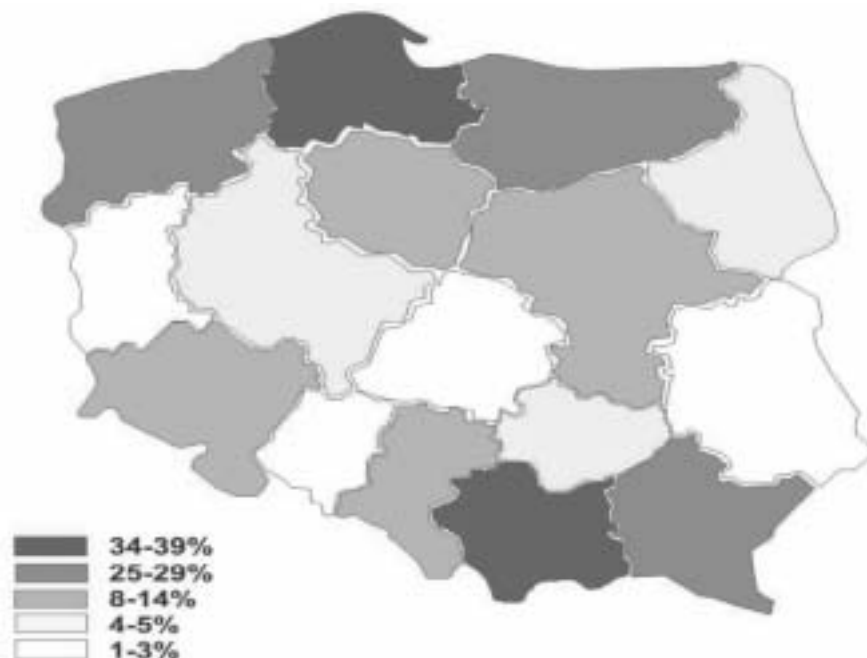
Województwo małopolskie jest najczęściej wymieniane, wśród najatrakcyjniejszych regionów w Polsce – wykazały pierwsze w Polsce badania postrzegania regionów Polski wykonane przez Synovate i PART SA.

Wykres 87. Najatrakcyjniejsze turystycznie województwa w kraju

Źródło: Badania wizerunku regionów dla Warmii i Mazur (Synovate /PART S.A. 2007)

Mapa 25. Najatrakcyjniejsze turystycznie województwa w kraju

Źródło: Badania wizerunku regionów dla Warmii i Mazur (Synovate /PART S.A. 2007)

1. RUCH TURYSTYCZNY W MAŁOPOLSCE

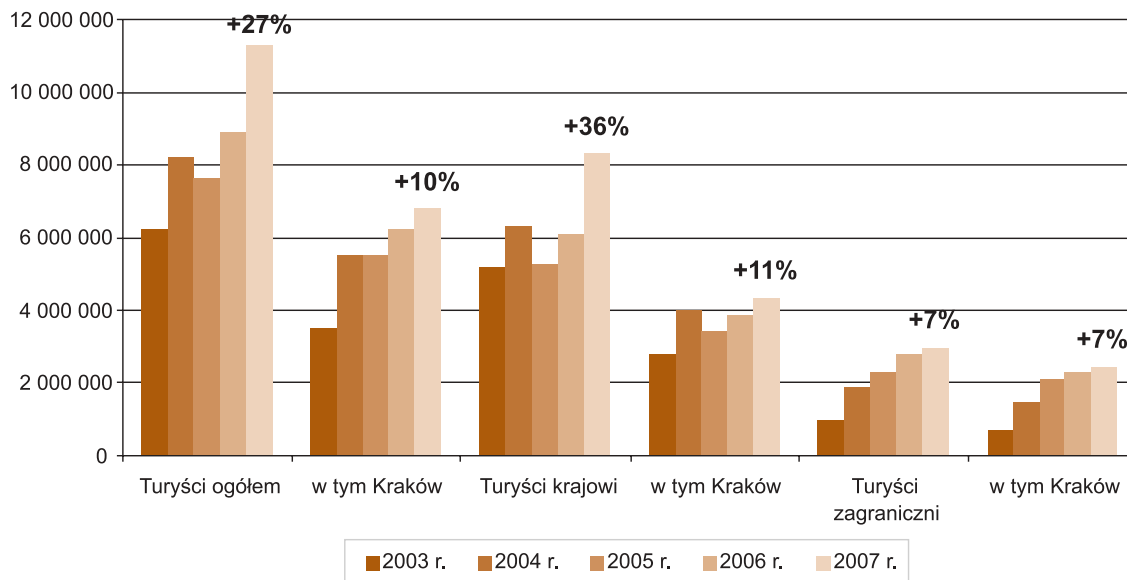
Ruch turystyczny w Małopolsce od 2003 roku utrzymuje stałą tendencję wzrostową. Szczególną dynamiką charakteryzują się przyjazdy turystów krajowych. Wzrost w tym przypadku szacujemy na przeszło 30% w porównaniu z rokiem 2006.

Tabela 100. Szacunkowa liczba turystów

Turyści	2003	2004	2005	2006	2007
	<i>w tysiącach</i>				
Ogółem	6 200	8 200	7 600	8 900	11 300
w tym Kraków	3 500	5 500	5 500	6 200	6 800
Krajowi	5 200	6 300	5 300	6 100	8 300
w tym Kraków	2 820	4 000	3 400	3 900	4 340
Zagraniczni	1 000	1 900	2 300	2 800	3 000
w tym Kraków	680	1 500	2 100	2 300	2 460

Źródło: Badania ruchu turystycznego w Województwie Małopolskim (IPSOS 2007)

Wykres 88. Szacunkowa liczba turystów w 2007 roku

Źródło: Badania ruchu turystycznego w Województwie Małopolskim (IPSOS 2007)

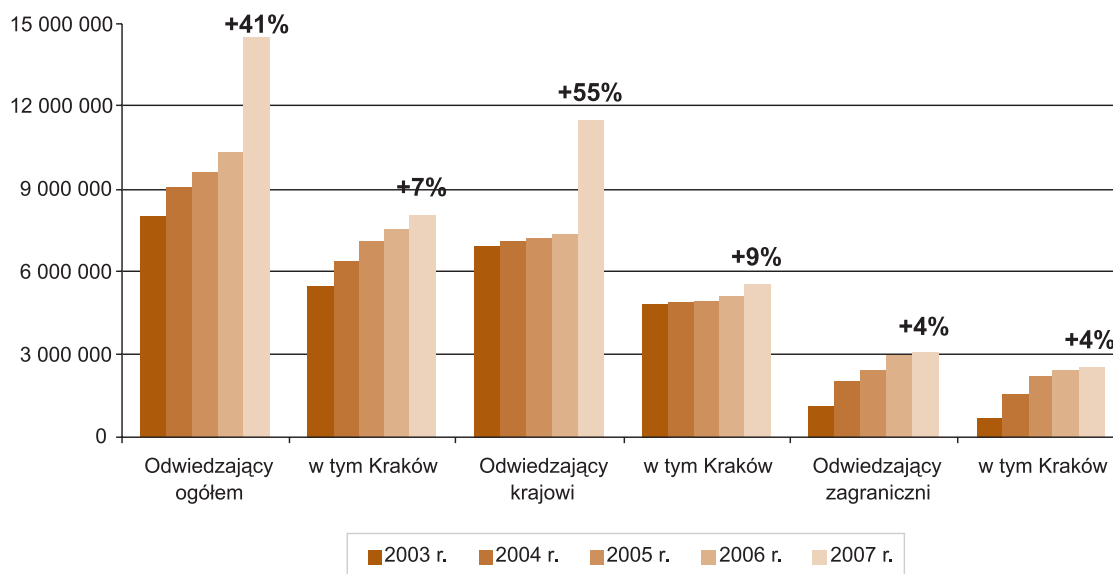
W przypadku odwiedzających wyniki badań wskazują na znaczny wzrost (o ponad 41% w porównaniu z rokiem 2006), szczególnie odwiedzających krajowych wypoczywających poza Krakowem. Niemniej, porównując obecne wartości z wynikami z lat ubiegłych należy mieć na uwadze, że w roku 2007, gości odwiedzających Małopolskę badano po raz pierwszy również w I kwartale, a nie jak dotychczas wyłącznie w IV kwartale.

Tabela 101. Szacunkowa liczba odwiedzających

Odwiedzający	2003	2004	2005	2006	2007
	<i>w tysiącach</i>				
Ogółem	8 000	9 100	9 600	10 300	14 520
w tym Kraków	5 500	6 400	7 100	7 500	8 060
Odwiedzający krajowi	6 900	7 100	7 200	7 400	11 500
w tym Kraków	4 800	4 860	4 900	5 100	5 560
Odwiedzający zagraniczni	1 100	2 000	2 400	2 900	3 020
w tym Kraków	700	1 540	2 200	2 400	2 500

Źródło: Badania ruchu turystycznego w Województwie Małopolskim (IPSOS 2007)

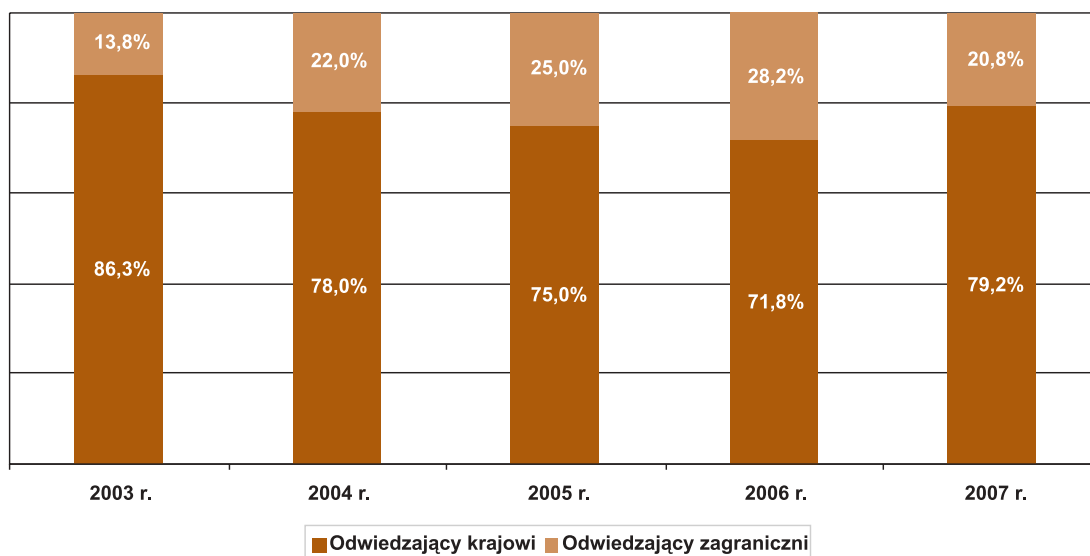
Wykres 89. Szacunkowa liczba odwiedzających Małopolskę w 2007 roku

Źródło: Badania ruchu turystycznego w Województwie Małopolskim (IPSOS 2007)

Struktura przyjazdów do Małopolski ze względu na pochodzenie gości jest, z perspektywy ostatnich lat, dosyć stabilna. W porównaniu z rokiem 2006 zwiększył się nieco udział odwiedzających krajowych wśród ogółu odwiedzających Małopolskę, jednak w dłuższej perspektywie trudno to uznać za jakąkolwiek tendencję.

Wykres 90. Odwiedzający krajowy – zagraniczny

Źródło: Badania ruchu turystycznego w Województwie Małopolskim (IPSOS 2007)

Spośród turystów krajowych Małopolskę najczęściej odwiedzają mieszkańcy okolicznych województw, szczególnie często – mieszkańcy Śląska. Bardzo częstymi gośćmi Małopolski są również mieszkańcy Mazowsza. Podróże do Małopolski przez mieszkańców innych, bardziej oddalonych od tego regionu województw, należą do rzadkości.

Mapa 26. Struktura przyjazdów turystów krajowych do Małopolski w 2007 roku

Źródło: Badania ruchu turystycznego w Województwie Małopolskim (IPSOS 2007)

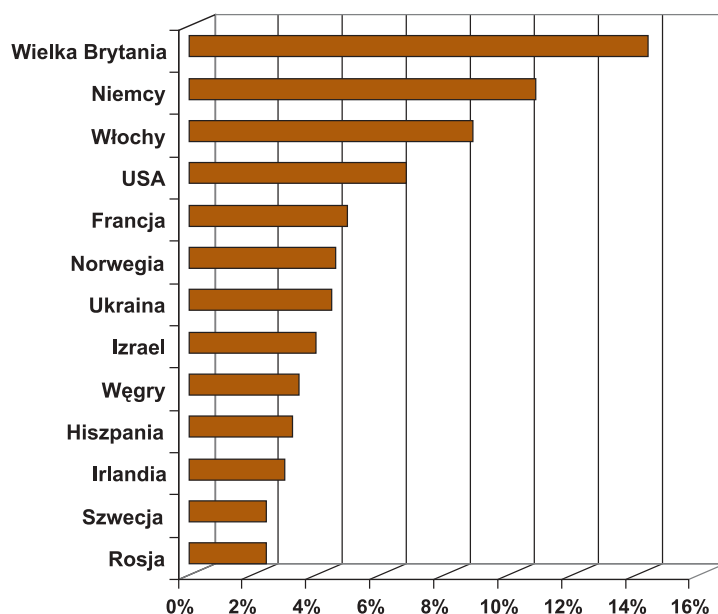
Tabela 102. Struktura przyjazdów turystów krajowych do Małopolski w 2007 roku

Województwo	Udział wśród turystów krajowych w (%)
Mazowieckie	20,3
Śląskie	18,7
Podkarpackie	10,4
Łódzkie	8,4
Dolnośląskie	6,5
Świętokrzyskie	6,1
Lubelskie	4,2
Małopolskie	3,7
Opolskie	3,5
Wielkopolskie	3,4
Pomorskie	3,3
Kujawsko-Pomorskie	2,0
Lubuskie	2,0
Zachodniopomorskie	2,0
Warmińsko-Mazurskie	1,7
Podlaskie	1,2

Źródło: Badania ruchu turystycznego w Województwie Małopolskim (IPSOS 2007)

Jeśli chodzi o odwiedzających zagranicznych, badania wykazują, że od kilku lat utrzymuje się stała tendencja i w grupie najchętniej przyjeżdżających do Małopolski przeważają goście z Wielkiej Brytanii, Niemiec, Włoch, U.S.A, Francji oraz Norwegii. Najlepsze wyobrażenie o rzeczywistym udziale poszczególnych narodowości wśród zagranicznych turystów dają dane Urzędu Miasta Krakowa pochodzące z bazy noclegowej. Dane te odnoszą się jedynie do samego Krakowa, ale biorąc pod uwagę, że w większości turyści zagraniczni przebywają właśnie w Krakowie, można przypuszczać, że rozkład dla całego województwa małopolskiego będzie bardzo podobny.

Wykres 91. Liczba turystów zagranicznych w 2007 roku

Źródło: Urząd Miasta Krakowa

Średni czas pobytu turystów w Małopolsce, to 5 dni. Średni pobyt turystów zagranicznych jest krótszy (średnio 3,95 dni) od czasu pobytu turystów krajowych (4,82 dni). Ponadto w 2007 r. dała się zaobserwować różnica w średnim czasie pobytu turystów w Krakowie i poza Krakowem – stosunkowo dłuższe pobyty odnotowano w przypadku turystów przebywających poza Krakowem.

Większość turystów przyjechała do Małopolski samochodem osobowym. Dotyczy to w podobnym stopniu turystów krajowych, co zagranicznych. Jedna piąta turystów krajowych korzystała z pociągu, zaś 51% turystów zagranicznych – z samolotu.

Zdecydowana większość turystów krajowych podróżowała do Małopolski kolejny raz. Ponad połowa z nich podróżuje do Małopolski dosyć regularnie – co najmniej raz w roku. Odmiennie wygląda sytuacja w przypadku turystów zagranicznych. W ich przypadku ponad połowa (57%) odwiedziła Małopolskę po raz pierwszy.

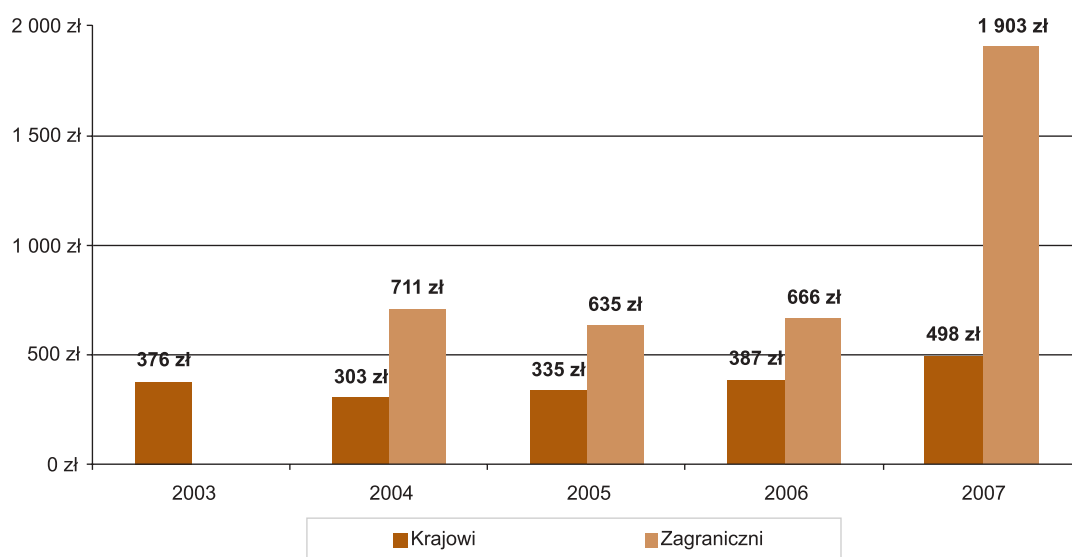
Dwa najczęściej wskazywane przez turystów cele przyjazdu, to wypoczynek i zwiedzanie zabytków. Co zrozumiałe, zwiedzanie zabytków znacznie częściej wskazywane było jako cel przyjazdu przez turystów w Krakowie.

Niemal wszyscy turyści, nawet ci zagraniczni, zorganizowali przyjazd do Małopolski we własnym zakresie. Blisko połowa turystów krajowych przyjeżdża do Małopolski z własną rodziną. Wśród turystów zagranicznych odsetek ten jest mniejszy – 22%.

Turyści zagraniczni wydają w trakcie swojego pobytu niemal 4 razy więcej pieniędzy niż turyści krajowi. Średnie wydatki na jedną osobę turystów krajowych, to 498 zł, natomiast wśród turystów zagranicznych jest to 1903 zł. W 2007 roku wyraźnie wzrosły wydatki, jakie odwiedzający Małopolskę

ponoszą w trakcie pobytu w regionie. Niemniej, porównując obecne wartości z wynikami z lat ubiegłych należy mieć na uwadze, że w ostatnim roku, inaczej niż poprzednio, gości odwiedzających Małopolskę pytano o łączne wydatki. W latach ubiegłych pytano o wydatki bez uwzględnienia noclegu.

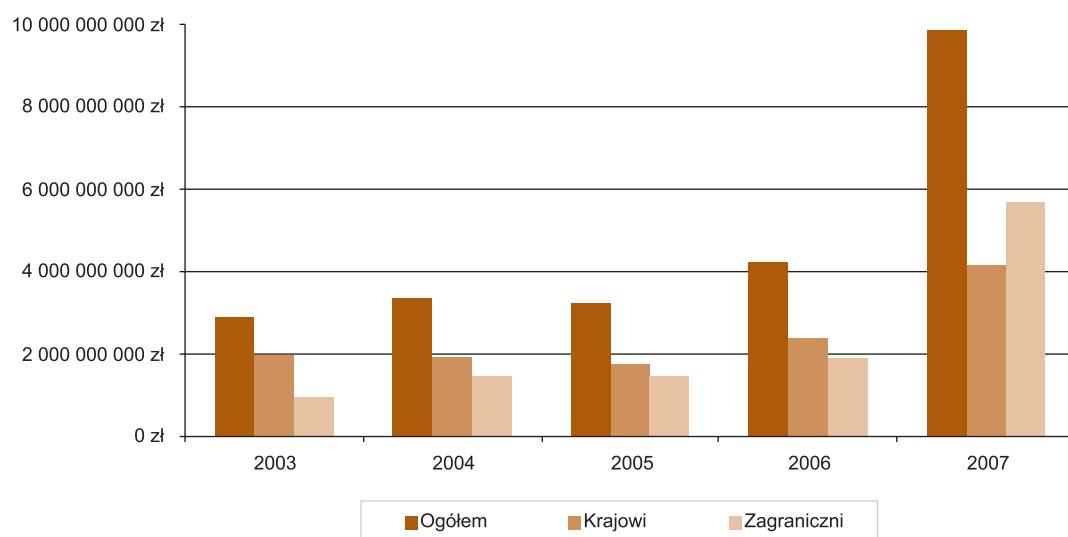
Wykres 92. Wydatki turystów krajowych i zagranicznych

Źródło: Badania ruchu turystycznego w Województwie Małopolskim (IPSOS 2007)

Spodziewane przychody dla Małopolski z turystyki wynoszą szacunkowo 10 miliardów zł.

Wykres 93. Przychody z turystyki

Źródło: Badania ruchu turystycznego w Województwie Małopolskim (IPSOS 2007)

Tabela 103. Przychody z turystyki

Przychody	2003	2005	2006	2007
	(w złotych)			
Ogółem	2 921 200 000	3 236 000 000	4 225 500 000	9 842 400 000
Krajowi	1 955 200 000	1 775 500 000	2 360 700 000	4 133 400 000
Zagraniczni	966 000 000	1 460 500 000	1 864 800 000	5 709 000 000

Źródło: Badania ruchu turystycznego w Województwie Małopolskim (IPSOS 2007)

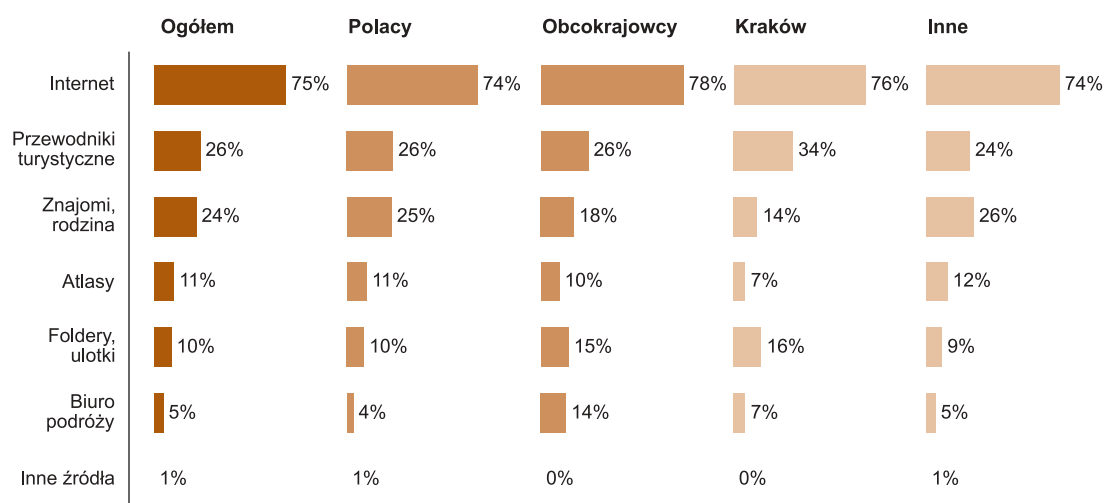
Źródła informacji o Małopolsce

Prawie połowa turystów przed przyjazdem do Małopolski szukała informacji na temat miejscowości, w której się zatrzymali. Znacznie częściej niż turyści krajowi, takimi informacjami byli zainteresowani turyści zagraniczni. Wśród turystów zagranicznych przeszło trzy czwarte poszukiwało tego rodzaju informacji przed przyjazdem do regionu.

Głównym źródłem informacji dla turystów jest Internet. Stosunkowo często poszukując informacji turyści korzystają również z przewodników turystycznych.

Na szczególną uwagę zasługuje oddziaływanie działań promocyjnych kierowanych do turystów. Ważnym ustaleniem badania jest duża znajomość reklam Małopolski wśród obecnych turystów. Oznacza to, iż wielu gości przyjeżdża do Małopolski zachęcanych właśnie takimi działaniami. Długofalowy charakter oddziaływania tego rodzaju reklam i innych działań promocyjnych, wraz z powiększającą się grupą turystów, którzy już Małopolskę znają i deklarują, że będą rekomendować przyjazd tutaj swoim znajomym – każą przypuszczać, że dynamika wzrostu liczby turystów będzie w najbliższym czasie wzrastać. Doceniają to również eksperci z rynku reklam w Polsce wyróżniając Małopolskę za najbardziej udane pomysły na promocję. W II Festiwalu Promocji Miast i Regionów „Złote Formaty” Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego otrzymał główną nagrodę w kategorii: plakat promocyjny, za plakat „Kulturalna Małopolska”. W nagrodę grupa Sorter zrealizuje dla Małopolski ogólnopolską kampanię billboardową o wartości 100 tys.

Wykres 94. Z jakich źródeł zazwyczaj korzysta Pan(i), poszukując takich informacji?

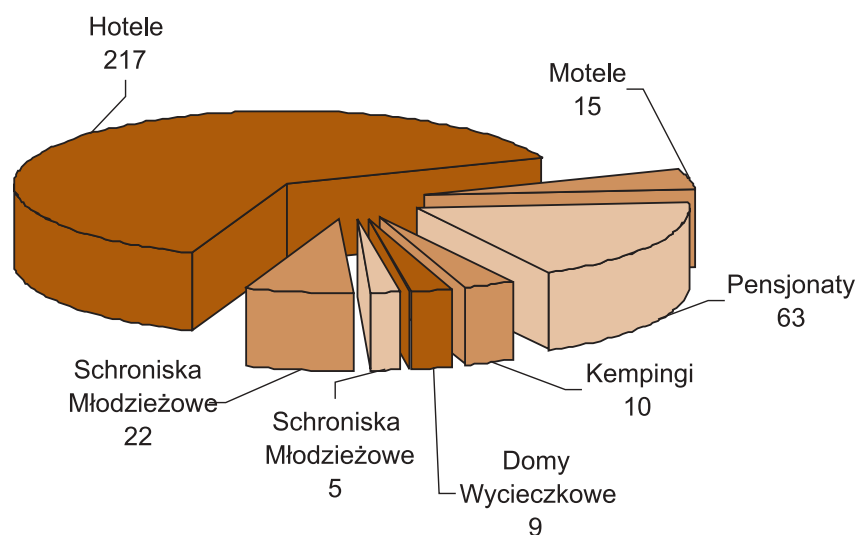

Źródło: Badania ruchu turystycznego w Województwie Małopolskim (IPSOS 2007)

2. BAZA TURYSTYCZNA REGIONU I JEJ WYKORZYSTANIE

Pod koniec 2007 roku na terenie województwa małopolskiego funkcjonowało 341 obiektów hotelarskich. Najwięcej wśród obiektów hotelarskich było hoteli (217), co stanowiło prawie 64% skategoryzowanej bazy hotelarskiej. Na kolejnych miejscach uplasowały się pensjonaty (63), które stanowiły 18,0% wszystkich obiektów hotelarskich w województwie. Pozostałe obiekty hotelarskie stanowiły niewielką część skategoryzowanej bazy noclegowej (od 1,6% do 7,5%).

Wykres 95. **Obiekty hotelarskie według rodzajów w 2007 roku (stan na 31 XII)**

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego

Wśród wszystkich hoteli ponad połowa (114) to obiekty o średnim standardzie trzech gwiazdek. Jeśli chodzi o pozostałe kategorie hoteli w województwie, przeważał niższy standard – dwugwiazdkowe hotele (60) stanowiły 27% wszystkich hoteli, a jednogwiazdkowe (15) stanowiły 7%. 6 hoteli o najwyższym pięciogwiazdkowym standardzie stanowiło niecałe 3% bazy hotelowej, a 22 czterogwiazdkowe to nieco ponad 10 % wszystkich hoteli.

Prawie połowa wszystkich hoteli zlokalizowana jest w stolicy województwa – Krakowie (108). Tutaj znajdują się wszystkie hotele pięciogwiazdkowe. Ponad połowę (56%) stanowią obiekty średniej klasy. W Krakowie również przeważa niższy standard hoteli (21% stanowią hotele dwugwiazdkowe, a 5,5% hotele jednogwiazdkowe), ale ich udział w ogólnej liczbie wszystkich hoteli zlokalizowanych w tym mieście jest nieco niższy w porównaniu do całego województwa, co oznacza, iż relatywnie w Krakowie standard hoteli jest wyższy w stosunku do całego województwa.

Wszystkie hotele w województwie małopolskim dysponowały w sumie 18 648 miejscami. Niemal połowa wszystkich miejsc noclegowych (9 085) znajdowała się w hotelach trzygwiazdkowych. Najmniej miejsc noclegowych (1 033 tj. 5,5% wszystkich miejsc noclegowych wśród hoteli w województwie) było w hotelach o najniższej kategorii (jedna gwiazdka). Ponad 8% całości stanowiły miejsca noclegowe w hotelach o najwyższej kategorii (1 563). Hotele dwu- i czterogwiazdkowe posiadały odpowiednio: 3984 (21%) i 2983 (16%) miejsc noclegowych. Średnio hotel dysponuje 86 miejscami noclegowymi.

Tabela 104. **Hotele według kategorii w 2007 roku**

Województwo	Hotele 5*		Hotele 4*		Hotele 3*		Hotele 2*		Hotele 1*	
	liczba	miejsca	liczba	miejsca	liczba	miejsca	liczba	miejsca	liczba	miejsca
Ogółem	6	1563	22	2983	114	9085	60	3984	15	1033
w % całości	2,7	8,3	10,1	16,0	52,0	48,7	27,0	21,3	7,0	5,5
Kraków	6	1563	12	1953	61	5052	23	2351	6	667
w % całości	5,5	13,5	11,1	16,8	56,5	43,6	21,3	20,3	5,5	5,8

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego

W Krakowie udział procentowy hoteli różnych kategorii w ogólnej liczbie miejsc noclegowych kształtował się podobnie jak w całym województwie. Zasadnicza zmiana dotyczy hoteli pięciogwiazdkowych, gdyż wszystkie znajdujące się w województwie małopolskim leżą na terenie Krakowa, stąd udział ich miejsc noclegowych w całości miejsc noclegowych w hotelach w Krakowie wynosił 13%. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż w Krakowie funkcjonowała ta sama ilość hoteli pięcio- i jednogwiazdkowych. Jednakże hotele o najniższej kategorii dysponowały ponad połowę mniejszą ilością miejsc noclegowych w stosunku do hoteli najwyższej kategorii. Zmniejszył się udział miejsc noclegowych w hotelach trzy-

Tabela 105. **Liczba hoteli według kategorii w latach 2006-2007 (stan na 31 XII)**

Wyszczególnienie	2006	2007
Ogółem	196	217
Hotele 5*	6	6
Hotele 4*	17	22
Hotele 3*	97	114
Hotele 2*	60	60
Hotele 1*	16	15

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego

gwiazdkowych i wynosił w Krakowie 43%.

W ciągu 2007r. powstało w naszym województwie 21 hoteli (wzrost o 22%). Najwięcej – hoteli

Mapa 27. Rozmieszczenie obiektów hotelarskich według powiatów w 2007 roku

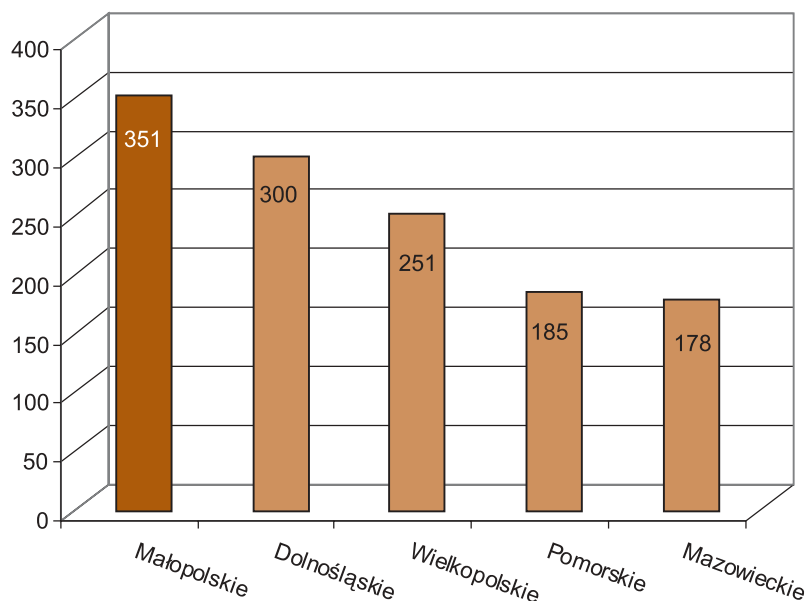

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego

średniej klasy (17 trzygwiazdkowych) i 5 czterogwiazdkowych.

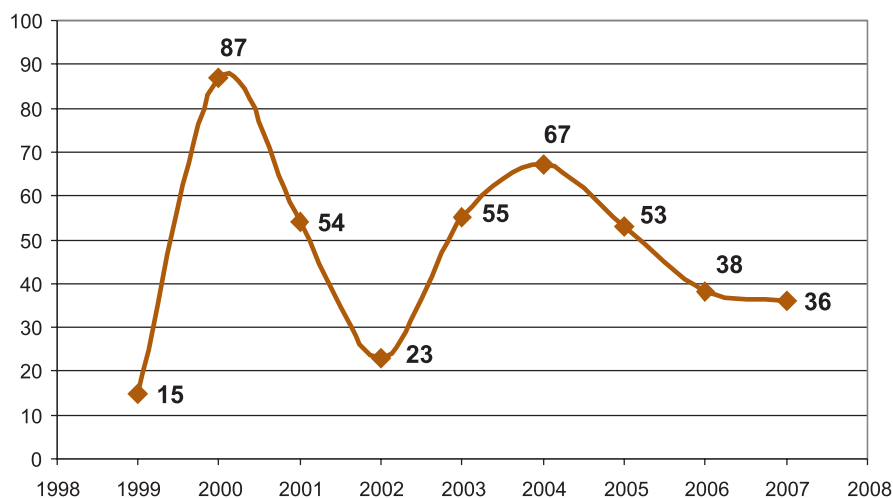
Rozmieszczenie obiektów hotelarskich w województwie jest bardzo nierównomierne. Najwięcej zlokalizowanych jest w Krakowie i są to w 88% hotele. Hotel jest obiektem charakterystycznym dla miast o dużym natężeniu ruchu turystycznego. Również w powiatach wokół Krakowa, w krakowskim przeważały hotele (13). W południowej części województwa działa spora część obiektów hotelarskich. W tym regionie najczęściej z nich znajduje się w powiecie tatrzańskim, gdzie blisko połowę stanowią pensjonaty. Również w tym regionie najczęściej jest schronisk. Powiat dąbrowski natomiast nie posiada

Wykres 96. Obiekty hotelarskie (łącznie z promesami) w wybranych województwach w 2007 roku

Źródło: Obiekty Hotelarskie – Centrum Informacji Społeczno – Gospodarczej Ministerstwa Gospodarki

Wykres 97. Nowe obiekty powstałe w latach 1999-2007

Źródło: opracowanie własne

na swoim terenie żadnej skategoryzowanej bazy noclegowej.

Z roku na rok powstają w województwie małopolskim nowe obiekty hotelarskie. W ostatnich dwóch latach liczba nowych obiektów ustabilizowała się na poziomie 36-38, po okresie większego wzrostu, który nastąpił w latach 2000 i 2004.

Na koniec lipca 2007 roku w województwie małopolskim było 843 obiektów zbiorowego zakwaterowania. W porównaniu ze stanem sprzed roku ich liczba wzrosła o 24. W bazie tej na przyjęcie turystów przygotowano 64,1 tys. miejsc noclegowych, o 1,4 tys. (o 2,2%) więcej niż w końcu lipca 2006r. W ogólnej liczbie miejsc noclegowych 55 tys. (85,8%) stanowiły miejsca całoroczne. Średni turystyczny obiekt zbiorowego zakwaterowania liczył 76 miejsc noclegowych.

W 2007r. liczba korzystających z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania wzrosła o 196,7 tys. osób (o 7,5%) i wyniosła 2 830,5 tys. Wzrosła liczba korzystających w 11 rodzajach obiektów, a w 7 odnotowano spadek (najgłębszy dotyczył ośrodków kolonijnych – o 27,3 %). Nadal wzrasta udział osób korzystających z noclegów w hotelach i w 2007r. wyniósł 55,5%.

Liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania województwa małopolskiego w 2007r. wyniosła 8014,0 tys., tj. o 6% (o 451,4 tys.) więcej niż w roku poprzednim. Najbardziej zwiększyła się liczba udzielonych noclegów w hotelach – o 386,2 tys. (o 13,4%). Najwyższy przyrost procentowy udzielonych noclegów w stosunku do 2006r. odnotowano w „innych obiektach hotelowych” – o 16,3% (o 23,3 tys.). W 6 rodzajach obiektów liczba udzielonych noclegów zmalała w granicach od 1,6% w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych do 19,6% w domach wycieczko-

Tabela 106. Liczba hoteli według kategorii w latach 2006-2007
(stan na 31 XII)

RODZAJE OBIEKTÓW	Miejsca noclegowe*	Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi	
		2006	2007	2006	2007
Ogółem	64 127	2 633 788	2 830 461	7 562 642	8 014 017
Obiekty hotelarskie	25 797	1 622 420	1 789 800	3 478 076	3 899 195
Hotele	20 425	1 417 353	1 572 275	2 880 992	3 267 189
Motele	436	28 073	26 993	40 936	41 046
Pensjonaty	3 077	110 869	114 111	413 318	424 827
Inne obiekty hotelowe	1 859	66 125	76 421	142 830	166 133
Pozostałe obiekty	38 330	1 011 368	1 040 661	4 084 566	4 114 822
Domy wycieczkowe	807	30 362	24 829	1 008 87	81 156
Schroniska	1 350	63 830	65 233	110 351	118 446
Schroniska młodzieżowe	537	40 510	44 153	84 391	89 396
Szkolne schroniska młodzieżowe	2 132	52 389	60 993	134 634	144 306
Ośrodki wczasowe	9 249	206 664	219 753	882 613	926 688
Ośrodki kolonijne	604	8 827	6 420	49 174	50 358
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	5 605	173 812	175 973	644 118	633 932
Domy pracy twórczej	405	10 726	11 248	55 566	53 022
Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	866	15 971	14 938	67 985	57 283
Kempingi	1 570	24 333	23 469	52 217	55 246
Pola biwakowe	963	5 615	4 607	14 554	12 460
Ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	495	17 007	17 547	29 400	30 056
Zakłady uzdrowiskowe	4 756	91 745	91 733	1 153 644	1 172 308
Pozostałe niesklasyfikowane	8 991	269 577	279 765	705 032	690 165

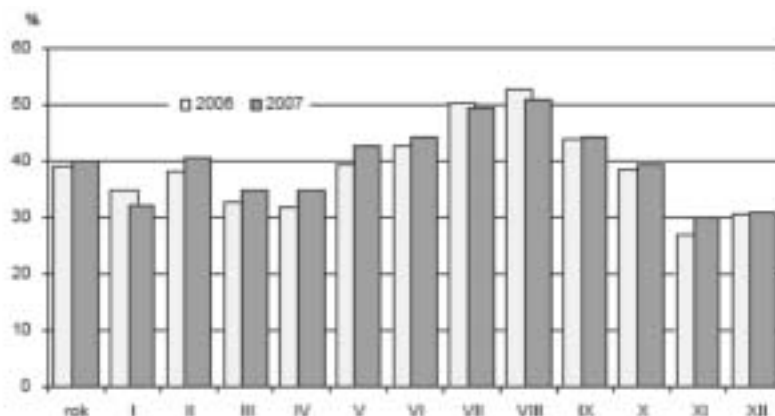
* stan w dniu 31 VII 2007

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

wych. Skróceniu uległ czas pobytu turysty w obiekcie i wyniósł 2,8 dnia.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania w 2007r. był o 2,1% wyższy niż średnio w kraju i wyniósł 39,9% (wzrost o 0,8% w odniesieniu do odnotowanego w 2006 r.). Najbardziej wzrosło wykorzystanie miejsc noclegowych w schroniskach młodzieżowych (o 5,3%), w zakładach uzdrowiskowych (o 3,5%) i ośrodkach kolonijnych (o 2,9%). Stopień wykorzystania

Wykres 98. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania według miesięcy

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

pokoju w obiektach hotelowych utrzymał się na niezmiennym poziomie i wyniósł 51,4% (53,9% w hotelach).

Z roku na rok Małopolskę odwiedza coraz więcej turystów zagranicznych, którzy w 2007 roku stanowili 34,6% korzystających z noclegów. Analogiczny odsetek udzielonych noclegów wyniósł 28,3%. W 2007r. z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania skorzystało 979,4 tys. gości zagranicznych; więcej o 44,4 tys. (o 4,7%) w porównaniu z 2006r. Wśród turystów, których stałym miejscem zamieszkania był kraj inny niż Polska, 88,1% stanowili Europejczycy (78,7% w 2006r.), przybysze z Azji – 8,3% (wobec 8,6% w 2006r.), z Ameryki Północnej – 7,8% (9,3% w 2006r.). Turystom zagranicznym w 2007r. udzielono 2 268,9 tys. noclegów, tj.: o 150,2 tys. więcej (o 7,1%) niż przed rokiem. Średni czas pobytu turysty zagranicznego w obiekcie wyniósł 2,3 dnia (podobnie jak w 2006r.).

Turyści zagraniczni najczęściej korzystali z hoteli (82,2% wybrało na miejsce noclegu ten rodzaj obiektu) i stanowili 51,2% ogólnej liczby gości hotelowych (w hotelach 5-gwiazdkowych – 70,2%, w 4-gwiazdkowych – 59,5%, w 3-gwiazdkowych – 52,2%, w 2-gwiazdkowych – 38,7% i w hotelach oznaczonych 1 gwiazdką – 38,2%). W „obiektych pozostałych niesklasyfikowanych” nocowało 7,3%

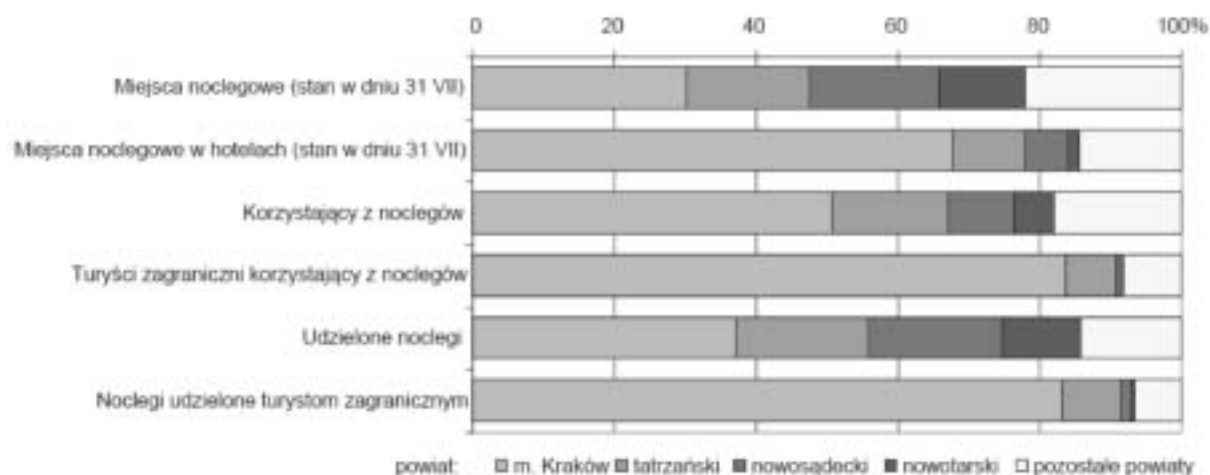
Tabela 107. **Turyści zagraniczni korzystający z noclegów i udzielone noclegi w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania***

KRAJE	Korzystający z noclegów			Udzielone noclegi		
	2006	2007		2006	2007	
	w liczbach bezwzględnych		w %	w liczbach bezwzględnych		w %
OGÓŁEM	935 019	979 429	100,0	2 118 677	2 268 918	100,0
w tym:						
Wielka Brytania	140 599	167 658	17,1	354 797	434 981	19,2
Niemcy	123 926	108 706	11,1	289 654	263 254	11,6
Stany Zjednoczone	80 237	68 834	7,0	181 008	170 599	7,5
Włochy	67 205	66 961	6,8	141 857	147 901	6,5
Francja	48 818	51 598	5,3	111 459	118 308	5,2
Ukraina	40 990	50 312	5,1	99 878	116 860	5,2
Norwegia	40 254	42 681	4,4	99 076	107 737	4,7
Izrael	37 740	41 703	4,3	90 303	95 174	4,2
Hiszpania	30 054	32 028	3,3	63 372	68 955	3,0
Rosja	24 270	29 119	3,0	53 708	61 250	2,7
Irlandia	19 126	29 080	3,0	49 115	77 146	3,4
Węgry	26 201	28 503	2,9	53 828	60 177	2,7
Szwecja	18 608	22 496	2,3	42 988	53 784	2,4
Niderlandy	22 144	19 164	2,0	51 132	45 773	2,0

* dane na dzień 31 VII 2007

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Wykres 99. **Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania i ich wykorzystanie według powiatów w 2007 roku**

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

turystów zagranicznych.

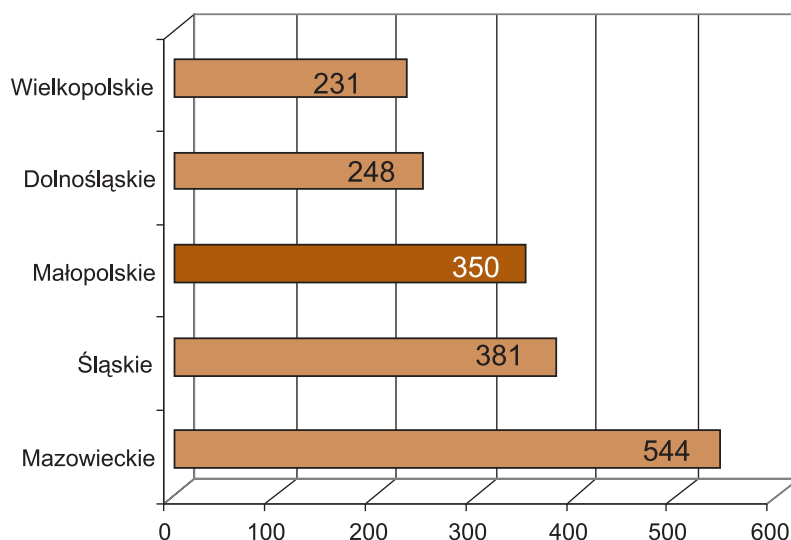
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych (liczony jako procentowy udział udzielonych noclegów do nominalnej liczby miejsc w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania) powyżej średniej wojewódzkiej (wynoszącej 39,9%) odnotowano w Krakowie – 49,7% oraz w powiecie nowosądeckim – 42,3%. W trzech powiatach kształtował się powyżej 35% (tatrzański – 39,7%, gorlicki – 36,8%, nowotarski – 36,1%). Najniższy stopień wykorzystania miejsc noclegowych (poniżej 14%) miał miejsce w powiatach proszowickim, chrzanowskim, dąbrowskim i miechowskim.

3. ORGANIZATORZY TURYSTYKI I POŚREDNICY TURYSTYCZNI

Pod koniec 2007r. na terenie województwa posiadało swoją siedzibę 350 przedsiębiorców wpisanych do Rejestru Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych Marszałka Województwa Małopolskiego, to jest o 29 więcej w stosunku do roku poprzedniego, co oznacza, iż w ciągu roku nastąpił wzrost liczby przedsiębiorców działających jako organizatorzy i pośrednicy turystyczni w województwie o ponad 8%.

W ciągu 2007 roku 54 nowych przedsiębiorców zostało wpisanych do Rejestru, natomiast 25 zostało wykreślonych z Rejestru i zaprzestało prowadzenia działalności gospodarczej jako organi-

Wykres 100. **Województwa o największej liczbie wpisów do Rejestru Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych**

Źródło: Centralna Ewidencja Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych

zator lub pośrednik turystyczny.

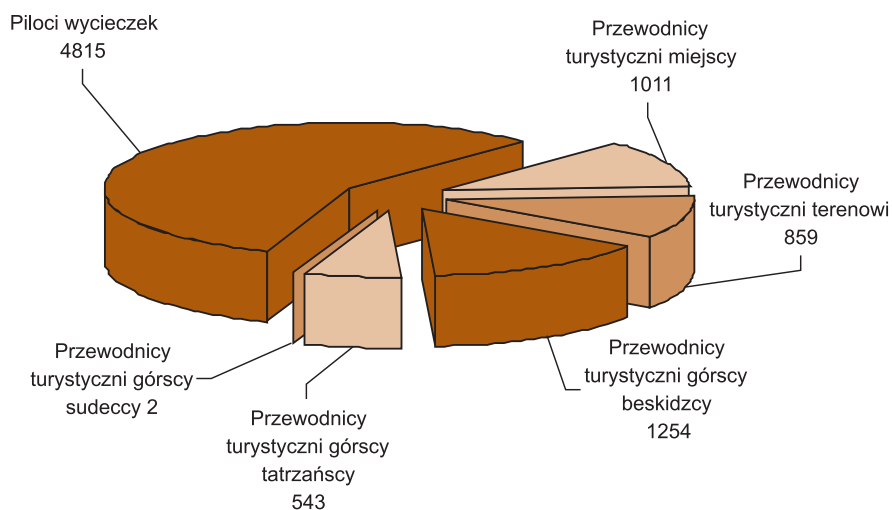
Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek

Pod koniec 2007r. 5 796 mieszkańców województwa posiadało uprawnienia przewodnika turystycznego i/lub pilota wycieczek, łącznie posiadali oni 8 484 uprawnień. Najwięcej osób posiada uprawnienia pilota wycieczek (4 815), tj. o 367 osób więcej niż w roku poprzednim. Spośród przewodników turystycznych najbardziej popularne są uprawnienia przewodnika turystycznego górskiego beskidzkiego (posiada je 1254 osoby, tj. o 94 osoby więcej niż w końcu 2006r.), następnie uprawnienia przewodnika turystycznego miejskiego po Krakowie (1011 osób, tj. o 102 osoby więcej niż w roku poprzednim), uprawnienia przewodnika turystycznego terenowego - 859 osób (tylko o 4 osoby więcej niż rok wcześniej), uprawnie-

nia przewodnika górskiego tatrzańskiego – 543 osoby (tj. o 16 osób więcej niż 31 grudnia 2006r.). Tylko 2 mieszkańców województwa małopolskiego było przewodnikami górskimi sudeckimi.

Nieustannie wzrasta liczba osób posiadających uprawnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek. W 2007 roku odbyło się 14 egzaminów dla kandydatów na przewodników turystycznych i 25 egzaminów dla pilotów wycieczek, do których przystąpiło 1 185 osób, Egzaminy zaliczyły 864 osoby (tj. 73% zdających).

Wykres 101. **Liczba przewodników turystycznych i pilotów wycieczek (stan na 31 XII 2007r.)**

Źródło: Ewidencja Przewodników Turystycznych i Pilotów Wycieczek Marszałka Województwa Małopolskiego

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE

I. Baza podatkowa

oprac. Maria Domagała, Katarzyna Jureczko-Tylek, Marzena Król

Dochody realizowane przez Urzędy Skarbowe i Urzędy Celne stanowiące dochody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w rozbiściu na rodzaje podatków przedstawiają się następująco:

Tabela 108. Dochody realizowane przez Urzędy Skarbowe i Urzędy Celne

Rodzaj należności	1999	2001	2003	2005	2006	2007	Dynamika 2007/2006	Struktura w 2007 r.
	w mln złotych						w %	
Ogółem	10 012	10 624	12 658	17 361	19 083	23 117	121,1	100,0
Podatek dochodowy od osób prawnych	781	601	627	1 068	1 443	2 164	150,0	9,36
Podatek dochodowy od osób fizycznych	2 150	2 167	2 199	2 673	3 115	4 054	130,1	17,54
Podatek zryczałtowany	177	175	352	349	388	427	110,1	1,85
Podatek od towarów i usług	2 942	3 136	3 651	5 560	6 171	7 039	114,1	30,45
Podatek akcyzowy	3 246	3 891	5 168	7 499	7 693	9 139	118,8	39,53
Podatek od gier	9	16	14	20	26	36	138,5	0,15
Odsetki od nieterminowych wpłat	59	67	22	31	18	-14*	-77,8	-0,06
Karta podatkowa	30	22	13	11	10	10	100,0	0,04
Podatek od darowizn i spadków	10	19	18	23	28	34	121,4	0,15
Oplata skarbowa	129	10	-0,1	0,6	0,5			
Wpłaty jednostek budżetowych	463	468	475					
Podatki zniesione, pozostałe wpłaty	16	-8	37	40	59	39	66,8	0,17
Podatek od czynności cywilnoprawnych		60	82	86	131	189	144,3	0,82

* saldo odsetek od nieterminowych wpłat z tytułu podatków i opłat przez podatnika i odsetek za nieterminowe rozliczenia płacone przez Urzędy Skarbowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Skarbowej i Izby Celnej w Krakowie

Dochody podatkowe z terenu województwa małopolskiego w 2007 r. wyniosły 23 117 mln zł i były wyższe w stosunku do 2006 r. o 4 034 mln zł, tj. o 21,1%.

W 2007 r. zdecydowanie wzrosły dochody z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (o 50%). Dużą dynamikę wzrostu wykazuje również podatek od czynności cywilnoprawnych (44,3%) oraz podatek od gier (38,5%). Głównym źródłem dochodów realizowanych na terenie województwa małopolskiego nadal są podatki pośrednie – łącznie 70% i podatki dochodowe od osób fizycznych i prawnych – łącznie 26,9%.

II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

W 2007 r. dochody jednostek samorządu terytorialnego kształtowały się na poziomie 10 614 mln zł, natomiast wydatki wyniosły 10 741 mln zł. Dochody ogółem wszystkich jednostek w województwie małopolskim wzrosły w porównaniu do roku 2006 o 14,2% tj. o 1 317 mln zł, przy czym dochody własne wzrosły o 25,4%, subwencje o 6,6% natomiast dotacje zmniejszyły się o 3,8%. Wzrost dochodów odnotowały wszystkie jednostki samorządu terytorialnego tj. gminy, powiaty, miasta na prawach powiatu oraz województwo małopolskie.

Wydatki ogółem w 2007 r. wzrosły o 11,1% w stosunku do roku 2006, przy czym wydatki bieżące wzrosły o 9,9%, a wydatki majątkowe o 15,5%. Największy wzrost wydatków majątkowych odnotowały miasta na prawach powiatu (wzrost o 34%) i województwo małopolskie (wzrost o 31,1%).

Zmianie uległ wynik wykonania budżetów jednostek w 2007 r. Zmniejszył się niedobór o 64,7 mln (tj. o 15,3%), jednocześnie znacznie wzrosła nadwyżka budżetowa w porównaniu do 2006 r. o 182 mln zł (tj. o 368,2%). Wysoki poziom wykonania dochodów w Województwie Małopolskim spowodował, że budżet w 2007 r. zamknął się nadwyżką w wysokości 19,8 mln zł (w 2006 r. deficytem w kwocie 0,3 mln zł). Ogółem budżety wszystkich jednostek ostatecznie zamknęły się niedoborem w wysokości 127 mln (spadek w stosunku do 2006 r. o 66%).

Gminy osiągnęły dochody ogółem w wysokości 5 106 mln zł i zrealizowały wydatki w kwocie 5 034 mln zł, natomiast nadwyżka ukształtowała się na poziomie 71 mln zł. Ostatecznie dochody i wydatki gmin wzrosły w stosunku do 2006 roku odpowiednio o 12 % i 7,3%, a wynik finansowy po raz pierwszy zamknął się kwotą dodatnią.

Powiaty osiągnęły dochody w kwocie 1 310 mln zł, natomiast wydatki zrealizowały w wysokości 1 332 mln zł. W rezultacie ich budżety zamknęły się deficytem w wysokości 22 mln zł, podczas gdy w 2006 r. – w wysokości 70 mln zł.

W strukturze dochodów ogółem powiatów, dochody własne stanowiły 37,1%, a dotacje i subwencje odpowiednio: 15,5 % i 47,4%. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem wzrósł o 5,1 punktu procentowego, natomiast udział dotacji celowych i subwencji zmalał odpowiednio o 3,8 i 1,2 punktu procentowego w stosunku do roku 2006.

W 2007 r. w porównaniu do roku 2006 wydatki ogółem powiatów zwiększyły się o 6,4%, natomiast wydatki bieżące były wyższe o 6,8%, a wydatki majątkowe o 4%. W strukturze wydatków ogółem, wydatki majątkowe stanowiły 16,1%, natomiast na wydatki bieżące powiaty przeznaczyły 83,9% wydatków ogółem.

W 2007 r. miasta na prawach powiatu osiągnęły dochody w kwocie 3 453 mln zł, tj. o 17,9% wyższe niż w 2006 r., natomiast wydatki zrealizowały w wysokości 3 650 mln zł. Odnosząc się do roku ubiegłego wydatki wzrosły o 17,7%. W rezultacie budżety miast na prawach powiatu zamknęły się deficytem w wysokości 197 mln zł (o 13,9% wyższym niż w 2006 r.).

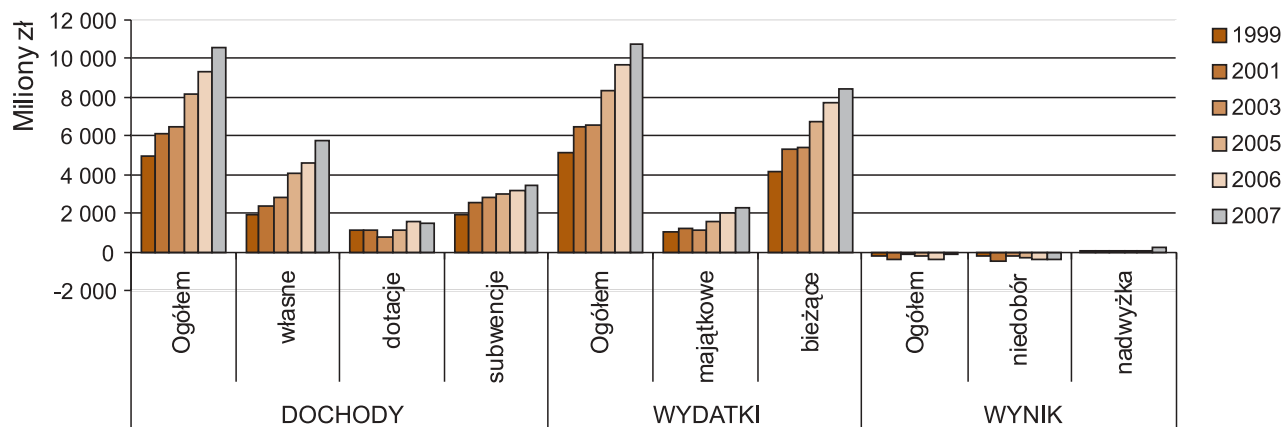
Wzrost dochodów zanotowało Województwo Małopolskie – o 18,8%, przy czym dochody własne wzrosły o 33,1%, subwencje o 14,7%, a dotacje zmalały o 41% w stosunku do roku ubiegłego. Na wydatki majątkowe Województwo przeznaczyło o 31,1% więcej środków niż w 2006 r., w strukturze wydatków ogółem ich udział wzrósł o 4,9%.

Tabela 109. Wynik wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego (w zł)

Rok	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK		
	Ogółem	własne	dotacje	subwencje	Ogółem	majątkowe	bieżące	Ogółem	niedobór	nadwyżka
1999	4 946 201 758	1 948 613 650	1 093 166 697	1 904 421 411	5 136 068 290	1 006 474 086	4 129 594 204	-189 866 532	-226 370 546	36 504 014
2001	6 082 270 614	2 359 874 351	1 137 781 512	2 584 614 751	6 482 719 713	1 190 605 431	5 292 114 282	-400 449 099	-446 711 678	46 262 579
2003	6 441 055 081	2 859 526 229	773 996 346	2 807 532 506	6 601 096 007	1 156 093 117	5 445 002 890	-160 040 926	-202 223 143	42 182 217
2005	8 122 819 832	4 037 165 487	1 134 391 981	2 951 262 364	8 355 721 000	1 607 126 829	6 748 594 171	-232 901 168	-323 949 067	91 047 899
2006	9 297 398 855	4 583 669 034	1 524 408 023	3 189 321 797	9 671 511 026	1 975 651 053	7 695 859 973	-374 112 171	-423 623 325	49 511 154
2007	10 614 425 749	5 747 140 425	1 467 033 212	3 400 252 112	10 741 496 202	2 282 562 071	8 458 934 130	-127 070 453	-358 875 670	231 805 217
DYNAMIKA (2007-2006)	114,2%	125,4%	96,2%	106,6%	111,1%	115,5%	109,9%	34,0%	84,7%	468,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Wykres 102. Wynik wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego

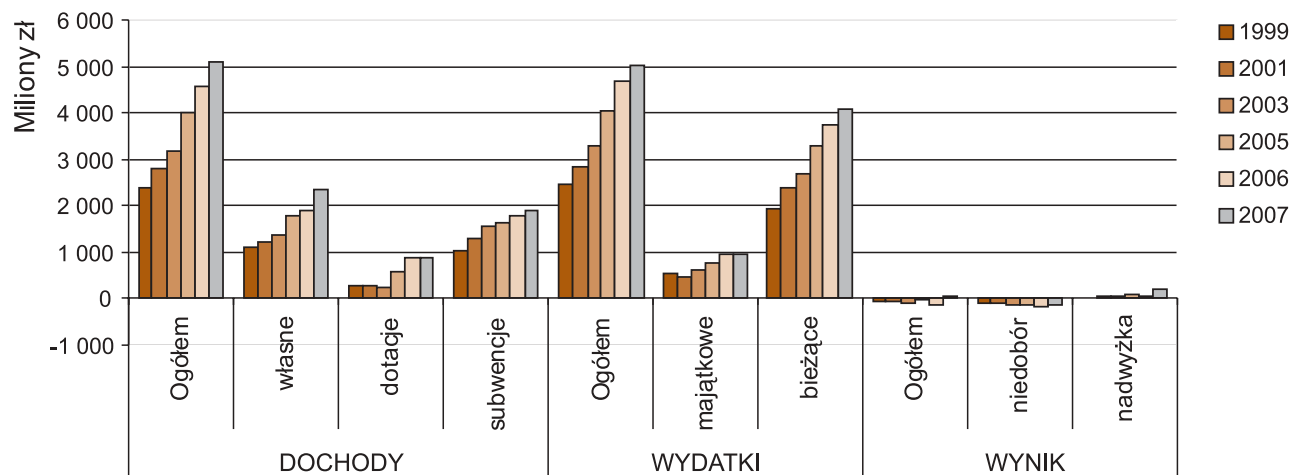
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 110. Wynik wykonania budżetu gmin (w zł)

Rok	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK		
	Ogółem	w tym			Ogółem	w tym		Ogółem	niedobór	nadwyżka
		własne	dotacje	subwencje		majątkowe	bieżące			
1999	2 402 168 119	1 093 802 641	268 487 553	1 039 877 925	2 473 731 840	529 762 174	1 943 969 666	-71 563 721	-98 767 197	27 203 476
2001	2 802 919 676	1 206 773 193	288 486 514	1 307 659 969	2 855 361 987	471 510 449	2 383 851 538	-52 442 311	-97 185 980	44 743 669
2003	3 174 452 116	1 375 375 581	236 417 386	1 562 659 149	3 281 463 966	609 243 890	2 672 220 076	-107 011 850	-142 133 678	35 121 828
2005	4 010 746 179	1 774 885 179	583 722 504	1 652 138 496	4 049 208 780	756 545 633	3 292 663 147	-38 462 601	-124 684 091	86 221 490
2006	4 559 342 151	1 896 809 913	880 798 564	1 781 733 674	4 689 970 831	939 867 719	3 750 103 112	-130 628 680	-177 812 937	47 184 257
2007	5 105 600 594	2 337 737 268	876 810 270	1 891 053 056	5 034 112 564	962 968 681	4 071 143 883	71 488 030	-121 180 264	192 668 294
DYNAMIKA (2007-2006)	112,0%	123,2%	99,5%	106,1%	107,3%	102,5%	108,6%	-54,7%	68,2%	408,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Wykres 103. Wynik wykonania budżetu gmin

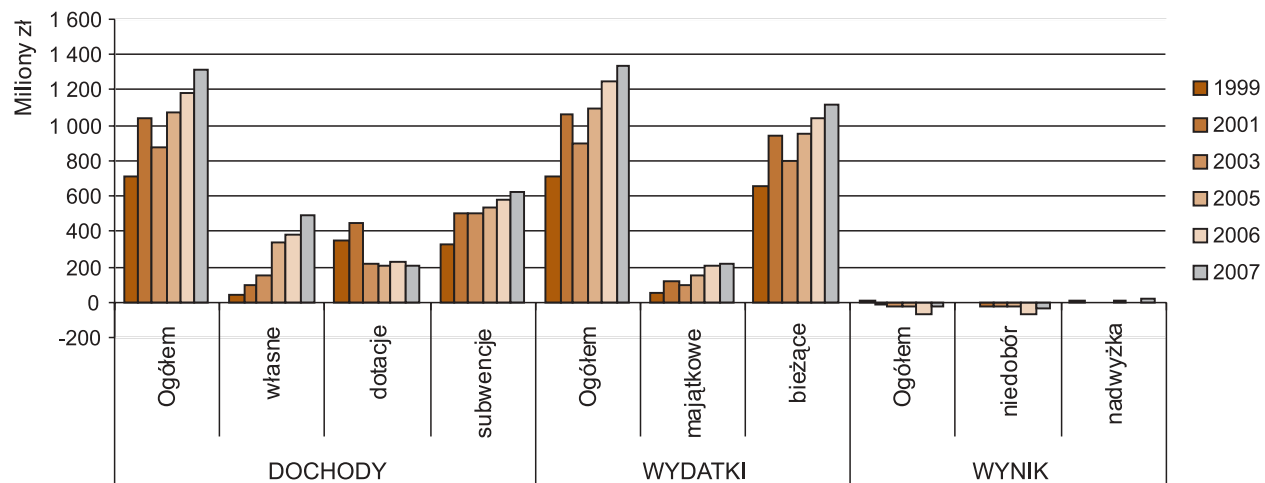
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 111. Wynik wykonania budżetu powiatów (w zł)

Rok	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK		
	Ogółem	w tym			Ogółem	w tym		Ogółem	niedobór	nadwyżka
		własne	dotacje	subwencje		majątkowe	bieżące			
1999	712 843 232	46 927 677	343 670 248	322 245 307	709 014 216	52 735 597	656 278 619	3 829 016	-831 014	4 660 030
2001	1 044 647 878	99 204 793	446 863 440	498 579 645	1 062 235 156	116 207 633	946 027 523	-17 587 278	-19 106 188	1 518 910
2003	879 886 774	154 493 819	218 745 205	506 647 750	899 790 256	100 543 388	799 246 868	-19 903 482	-22 768 306	2 864 824
2005	1 074 782 216	337 720 790	204 728 058	532 333 368	1 096 308 334	145 851 716	950 456 618	-21 526 118	-26 352 527	4 826 409
2006	1 181 528 235	378 312 480	228 509 336	574 706 419	1 251 831 956	206 596 383	1 045 235 573	-70 303 721	-72 630 618	2 326 897
2007	1 310 120 548	486 340 461	203 204 015	620 576 072	1 331 576 019	214 931 672	1 116 644 347	-21 455 471	-35 633 961	14 178 490
DYNAMIKA (2007-2006)	110,9%	128,6%	88,9%	108,0%	106,4%	104,0%	106,8%	30,5%	49,1%	609,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Wykres 104. Wynik wykonania budżetu powiatów

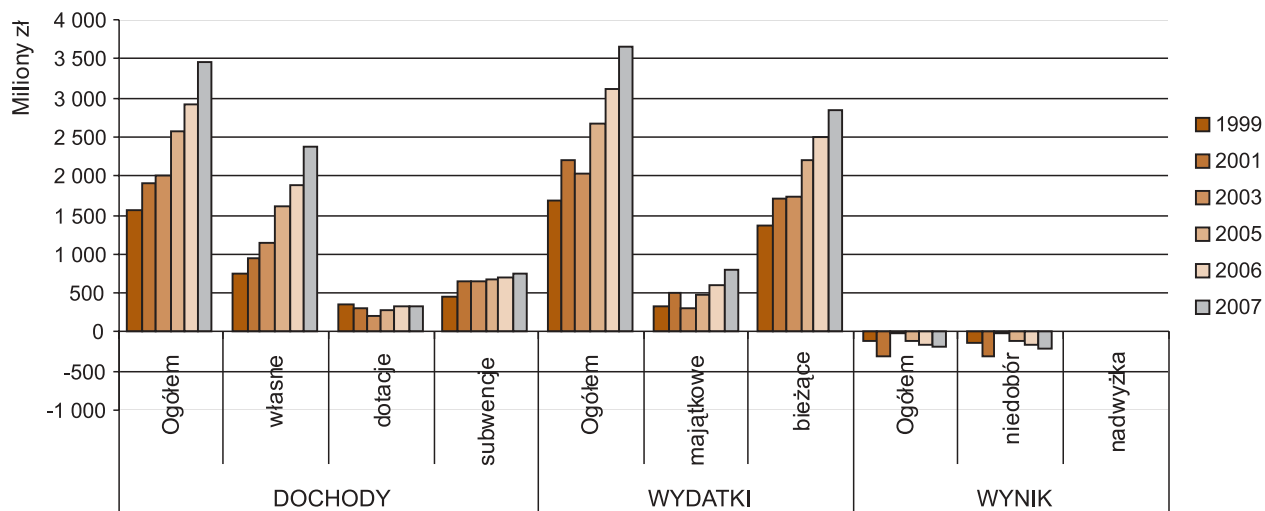
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 112. Wynik wykonania budżetu miast na prawach powiatu (w zł)

Rok	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK		
	Ogółem	w tym			Ogółem	w tym		Ogółem	niedobór	nadwyżka
		własne	dotacje	subwencje		majątkowe	bieżące			
1999	1 568 904 445	757 859 855	358 016 269	453 028 321	1 692 027 658	331 756 527	1 360 271 131	-123 123 213	-126 772 335	3 649 122
2001	1 909 939 237	952 459 256	297 507 563	659 972 418	2 213 143 642	505 907 907	1 707 235 735	-303 204 405	-303 204 405	
2003	2 015 992 271	1 146 749 687	207 314 600	661 927 984	2 037 068 963	298 968 506	1 738 100 457	-21 076 692	-25 272 257	4 195 565
2005	2 567 571 810	1 602 341 460	282 147 097	683 083 253	2 675 946 835	478 767 593	2 197 179 242	-108 375 025	-108 375 025	
2006	2 928 491 081	1 894 074 920	324 493 108	709 923 053	3 101 342 207	601 511 821	2 499 830 385	-172 851 126	-172 851 126	
2007	3 452 721 780	2 371 582 717	333 599 621	747 539 442	3 649 614 895	806 273 792	2 843 341 103	-196 896 115	-202 061 445	5 168 330
DYNAMIKA (2007-2006)	117,9%	125,2%	102,8%	105,3%	117,7%	134,0%	113,7%	113,9%	116,9%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Wykres 105. Wynik wykonania budżetu miast na prawach powiatu

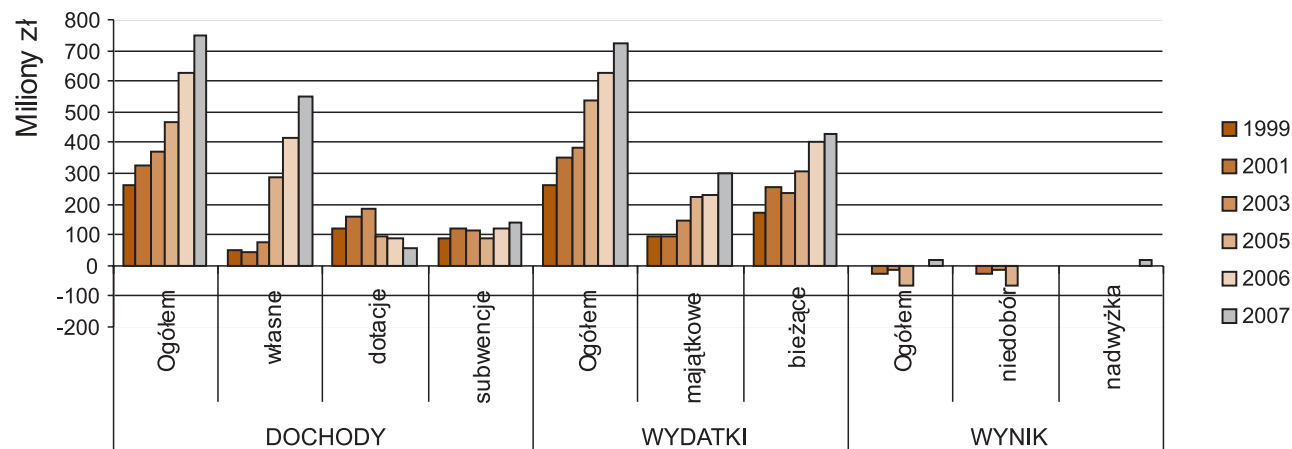
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 113. Wynik wykonania budżetu województwa małopolskiego (w zł)

Rok	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK		
	Ogółem	w tym:			Ogółem	w tym:		Ogółem	niedobór	nadwyżka
		własne	dotacje	subwencje		majątkowe	bieżące			
1999	262 285 962	50 023 477	122 992 627	89 269 858	261 294 576	92 219 788	169 074 788	991 386		991 386
2001	324 763 823	45 348 594	161 012 510	118 402 719	351 978 928	96 979 442	254 999 486	-27 215 105	-27 215 105	
2003	370 723 920	77 225 647	181 979 118	111 519 155	382 772 822	147 337 333	235 435 489	-12 048 902	-12 048 902	
2005	469 719 627	288 713 314	91 798 855	89 207 247	534 257 051	225 961 887	308 295 164	-64 537 424	-64 537 424	
2006	628 037 388	414 471 721	90 607 016	122 958 651	628 366 032	227 675 130	400 690 903	-328 644	-328 644	
2007	745 982 827	551 479 979	53 419 306	141 083 542	726 192 723	298 387 926	427 804 798	19 790 104		19 790 104
DYNAMIKA (2007-2006)	118,8%	133,1%	59,0%	114,7%	115,6%	131,1%	106,8%	-6021,7%		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Wykres 106. Wynik wykonania budżetu województwa małopolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

1. BUDŻETY GMIN

Dochody gmin ogółem w 2007 r. wyniosły 5 105 mln zł i wzrosły w stosunku do 2006 r. o 12%. Najistotniejszą pozycję w strukturze dochodów ogółem gmin stanowiły dochody własne – 45,8% ogółu dochodów (wzrost w stosunku do 2006 r. o 23,2%).

Wśród wszystkich gmin województwa małopolskiego najwyższą dynamiką dochodów ogółem (wzrost o 410%), dochodów własnych (wzrost o 618 %) oraz dochodów bez dotacji na jednego mieszkańca (wzrost o 454%) osiągnęła gmina Wielka Wieś (gmina osiągnęła wysokie dochody z tytułu sprzedaży majątku), natomiast największy spadek dochodów ogółem w stosunku do 2006 r. odnotowała gmina Szczucin (o 12%), a dochodów własnych gmina Lipnica Wielka (o 36%). Dochody ogółem gmin bez dotacji, przeliczone na 1 mieszkańca, wskazują na duże zróżnicowanie w poszczególnych gminach i kształtują się na poziomie od ok. 1,5 tys. zł do ok. 4 tys. zł (poza gminą Wielka Wieś, w której wyniosły one ponad 10 tys. zł) .

Wydatki gmin w 2007 r. wzrosły w stosunku do 2006 r. o 7,3 %. Wydatki majątkowe były wyższe o 2,5% i stanowiły 19,1% wydatków ogółem (wzrost o 0,9 punktu procentowego w odniesieniu do roku ubiegłego). Na wydatki bieżące gminy przeznaczyły o 8,6% środków więcej niż w roku poprzednim. Duży wzrost wydatków majątkowych w stosunku do roku 2006 odnotowała gmina Raciechowice, natomiast największy spadek odnotowała gmina Polanka Wielka.

W 2007 r. liczba gmin, które odnotowały deficyt budżetowy wyniosła 82, czyli o 36 gmin mniej niż w 2006 r. Najwyższą nadwyżką budżetową zamknęła się gmina Wielka Wieś (72,1 mln zł), natomiast największy deficyt budżetowy osiągnęła gmina Tarnów (7,1 mln zł).

Tabela 114. Dynamika dochodów gmin oraz dochody na 1 mieszkańca

Lp.	Wyszególnienie	1999		2001		2003		2005		2006		2007		Dynamika dochodów ogółem (13:11) w %	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2007 r.
		Dochody ogółem w zł	Dochody własne w zł	Dochody ogółem w zł	Dochody własne w zł	Dochody ogółem w zł	Dochody własne w zł	Dochody ogółem w zł	Dochody własne w zł	Dochody ogółem w zł	Dochody własne w zł				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	Alwernia	12 246 554	6 934 827	13 822 104	7 302 517	15 580 490	7 860 642	18 534 532	9 451 123	20 866 533	10 980 818	22 802 622	12 379 990	109	972,4
2	Andrychów	41 535 694	22 881 853	44 899 322	22 322 161	52 421 870	24 899 081	67 246 531	32 121 305	79 783 181	39 167 869	85 186 678	41 418 444	107	964,8
3	Babice	8 051 175	3 853 256	9 342 151	4 235 846	10 223 838	3 764 604	12 626 716	5 002 866	14 653 826	5 647 267	15 659 892	6 809 905	107	767,5
4	Biały Dunajec	6 979 114	1 880 906	7 684 622	2 078 103	8 686 071	2 115 562	10 991 127	2 848 040	13 363 069	3 795 224	14 571 115	4 445 610	109	658,5
5	Biecz	15 011 808	4 897 189	17 753 160	5 102 209	20 709 402	6 572 546	25 179 012	6 609 149	29 232 088	7 576 420	31 244 256	8 084 120	107	478,1
6	Biskupice	7 999 384	2 952 212	9 144 502	3 129 927	10 541 312	3 352 400	14 108 773	4 609 700	17 588 834	5 948 473	17 793 486	6 075 579	101	695,3
7	Bobowa	8 808 216	1 645 803	10 606 747	1 937 450	13 066 171	2 061 835	16 235 599	2 665 446	18 944 201	2 792 763	21 813 341	4 293 659	115	466,9
8	Bochnia g.	16 698 480	6 348 650	18 763 602	5 889 063	23 465 304	8 494 563	30 589 042	10 874 494	33 566 365	11 104 298	34 955 477	11 289 644	104	608,0
9	Bochnia m.	30 310 387	20 096 879	39 944 299	24 923 117	40 374 600	25 982 772	49 154 097	32 359 880	55 572 135	36 058 964	64 190 676	43 500 284	116	1 477,4
10	Bolesław (pow. dąb.)	2 760 738	732 540	13 924 237	9 320 951	3 498 038	833 596	4 369 385	1 099 104	5 472 160	1 425 676	5 280 509	1 403 387	96	489,2
11	Bolesław (pow. olk.)	11 212 929	7 467 554	3 712 600	928 465	12 749 721	8 512 632	16 095 929	11 029 114	17 208 239	10 971 204	20 007 568	14 483 092	116	1 828,9
12	Borzęcin	8 492 035	2 880 195	10 152 652	3 058 199	11 247 494	3 849 601	13 081 078	3 516 650	15 689 287	4 289 628	16 512 884	4 557 774	105	544,7
13	Brzesko	34 796 779	19 103 869	42 934 877	24 297 658	46 893 958	26 407 992	67 339 820	42 702 978	66 480 585	38 844 070	66 760 630	36 834 629	100	1 036,1
14	Brzeszcze	27 364 891	17 956 096	31 487 379	18 036 397	28 212 219	17 609 149	42 795 810	31 329 930	43 699 735	30 425 223	45 521 560	31 792 810	104	1 479,9
15	Brzeźnica	9 861 462	3 993 240	11 319 367	3 882 381	12 831 622	3 873 978	16 682 627	5 546 726	18 722 535	5 561 677	19 005 885	5 763 759	102	591,6
16	Budzów	7 555 232	1 755 290	12 202 679	4 292 627	11 823 736	2 745 680	14 093 672	2 927 511	16 108 661	2 694 017	18 028 387	3 616 577	112	432,6
17	Bukowina Tatrzańska	11 727 374	3 263 199	14 360 609	3 676 625	16 711 780	4 546 739	19 841 948	5 763 995	26 163 119	7 879 139	25 864 964	7 545 846	99	603,1
18	Bukowno	18 194 392	14 302 647	16 504 113	11 834 262	18 916 677	13 976 407	19 330 551	14 318 000	21 219 830	15 432 743	24 089 827	18 302 926	114	1 724,9
19	Bystra-Sidzina	5 990 495	1 726 251	7 242 118	1 879 493	8 606 470	1 695 667	11 296 119	2 455 754	13 166 080	2 612 528	14 591 847	2 752 377	111	423,6
20	Charsznica	7 701 047	3 375 155	9 047 037	2 747 945	10 200 001	3 720 006	15 219 307	7 271 946	14 806 883	5 318 770	14 514 872	5 077 381	98	652,3
21	Chelmek	13 419 310	6 989 569	15 328 509	7 467 529	16 239 275	8 084 980	19 671 133	11 686 259	25 312 941	16 685 247	22 780 133	14 594 106	90	1 134,6
22	Chelmiec	22 955 769	6 786 050	28 620 784	8 112 189	33 822 964	9 516 303	43 681 086	12 231 369	48 882 051	12 409 028	54 375 100	16 095 973	111	639,2
23	Chrzanów	52 445 944	33 716 035	60 816 470	36 619 205	67 671 683	43 357 733	85 281 437	57 966 249	89 276 094	59 562 082	109 610 819	77 734 706	123	1 570,4
24	Ciężkowice	10 595 926	2 467 273	13 370 039	3 494 556	16 103 237	4 334 762	20 245 328	5 561 094	23 594 086	5 010 132	24 198 995	5 828 335	103	526,6
25	Czarny Dunajec	17 894 554	4 735 487	22 507 383	6 447 371	25 770 780	6 151 227	35 644 389	8 456 992	38 510 359	6 964 108	44 457 900	9 729 799	115	455,7
26	Czchów	10 108 700	2 959 283	11 897 249	3 465 712	15 120 373	5 987 086	17 718 227	6 118 557	18 776 889	4 856 270	26 138 020	11 984 118	139	1 294,3
27	Czernichów	14 269 442	6 236 084	14 531 876	5 603 639	16 298 508	5 920 031	22 055 285	9 599 022	20 987 460	7 471 113	26 322 061	11 573 052	125	894,7
28	Czorsztyn	6 796 008	2 601 708	8 051 225	3 274 167	10 644 921	4 514 051	12 446 315	4 751 949	16 073 907	6 223 817	15 164 864	4 510 525	94	622,1

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE: II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
29	Dąbrowa Tarnowska	20 275 230	8 268 741	22 382 191	7 786 414	25 055 441	9 013 254	30 385 803	10 667 880	39 806 525	16 081 127	37 822 423	13 862 319	95	686,3
30	Dębno	12 953 724	3 563 921	15 013 515	3 698 291	18 347 388	4 335 546	23 224 323	7 475 514	23 911 327	6 096 984	26 591 876	8 214 861	111	589,1
31	Dobczyce	13 412 151	6 960 039	16 998 240	9 017 603	20 957 831	12 210 552	32 636 777	21 417 094	28 254 412	16 072 180	34 487 340	21 158 166	122	1 490,2
32	Dobra	8 768 684	2 192 410	10 348 558	2 340 379	13 695 625	4 218 086	15 614 985	3 447 807	20 539 685	5 242 069	21 701 823	5 705 459	106	612,8
33	Drwinia	6 412 595	2 552 741	7 331 016	2 736 121	9 032 715	3 784 087	10 861 459	3 965 114	11 893 419	3 634 093	12 620 067	4 090 542	106	642,5
34	Gdów	15 824 764	7 203 463	18 088 986	6 876 409	20 772 108	7 295 542	28 151 066	10 175 961	31 676 408	10 040 740	34 242 059	11 930 280	108	720,5
35	Gnojnik	6 842 511	1 601 203	8 450 988	2 219 358	9 392 491	2 129 231	12 510 227	3 425 263	14 849 146	3 142 937	17 014 991	5 886 153	115	793,1
36	Gołcza	6 385 621	2 813 612	7 087 101	2 152 044	8 279 148	2 659 603	9 488 918	3 007 708	11 600 395	3 771 742	13 523 538	5 440 661	117	871,9
37	Gorlice g.	15 394 273	4 065 759	17 579 867	4 838 259	21 537 035	6 402 984	29 767 158	9 757 274	32 665 694	8 348 819	36 596 210	11 041 615	112	678,9
38	Gorlice m.	33 445 437	20 833 273	38 624 150	23 217 523	42 079 911	26 097 982	56 725 629	37 622 100	61 437 689	39 165 900	62 506 270	40 050 233	102	1 411,3
39	Gręboszów	3 699 444	1 177 851	4 553 728	1 102 997	4 848 855	1 340 556	5 396 798	1 126 422	6 589 514	1 240 373	6 754 942	1 376 323	103	386,8
40	Gromnik	8 131 087	1 772 583	16 936 347	7 215 184	11 493 993	1 823 013	15 644 020	3 808 413	16 925 975	2 472 096	18 000 671	3 145 378	106	370,9
41	Gródek nad Dunajcem	11 742 992	3 334 798	10 357 283	1 720 302	16 414 145	8 992 963	16 135 723	6 161 905	21 835 206	8 397 532	22 680 996	9 250 595	104	1 030,2
42	Grybów g.	22 831 839	5 113 803	8 117 883	2 567 696	30 281 621	6 507 919	40 366 148	8 628 870	46 527 029	8 954 603	49 531 026	9 659 910	106	425,3
43	Grybów m.	6 819 630	2 056 137	25 947 448	6 203 308	8 456 527	2 432 485	11 369 949	4 371 224	11 316 456	2 963 367	12 470 462	3 793 531	110	630,2
44	Igołomia-Wawrzeńczyce	6 559 865	2 423 284	8 678 724	2 802 614	9 626 609	2 846 333	10 868 315	3 555 736	13 759 792	4 918 967	14 664 505	5 463 751	107	714,8
45	Iwanowice	8 288 363	3 323 878	8 845 146	3 121 343	11 750 948	4 319 418	13 398 196	4 305 732	14 178 373	4 365 050	16 723 235	5 830 237	118	693,5
46	Iwkowa	5 541 872	1 160 974	6 319 271	1 506 210	8 603 664	2 380 050	11 206 944	3 322 596	11 966 768	2 408 758	13 809 241	3 472 081	115	565,9
47	Jablonka	16 004 971	4 552 722	18 598 845	4 693 950	21 691 767	4 780 290	29 493 687	7 803 306	34 192 292	8 082 443	35 479 267	7 563 566	104	444,1
48	Jerzmanowice-Przegonia	9 287 472	3 148 780	11 016 274	3 441 379	13 279 961	3 330 879	15 685 334	4 534 934	18 307 650	5 011 306	21 155 652	7 146 242	116	678,1
49	Jodłownik	10 176 206	2 147 806	9 691 273	1 709 800	11 755 508	2 597 369	14 588 305	3 088 706	16 551 729	3 312 930	18 493 684	4 313 999	112	534,8
50	Jordanów g.	9 825 529	2 535 755	7 136 885	3 819 283	14 660 902	3 483 777	17 476 561	4 289 215	20 585 720	4 216 637	24 780 955	7 312 737	120	695,2
51	Jordanów m.	6 228 313	3 126 136	11 815 385	2 609 250	9 211 026	5 235 250	8 537 935	5 124 091	9 048 637	5 114 342	9 796 705	5 657 914	108	1 100,3
52	Kalwaria Zebrzydowska	17 129 804	8 128 309	23 373 152	11 579 491	22 679 502	9 757 760	29 613 730	11 860 313	33 961 186	12 965 238	36 381 763	14 769 010	107	765,7
53	Kamienica	7 076 839	1 641 601	8 782 589	2 396 242	11 944 541	3 681 840	14 585 878	3 314 055	16 147 483	2 580 980	17 536 889	3 155 456	109	430,3
54	Kamionka Wielka	8 395 206	1 938 891	11 737 117	3 924 002	12 026 886	2 855 484	18 085 427	6 074 415	17 991 952	3 607 072	21 472 175	6 355 982	119	678,7
55	Kęty	35 535 495	20 242 512	40 791 599	22 809 175	42 426 550	23 279 169	52 312 446	30 740 737	57 211 211	32 194 315	61 380 721	36 152 586	107	1 074,4
56	Klucze	17 191 784	9 496 017	19 539 830	10 835 484	21 966 989	12 501 558	28 227 356	16 231 022	28 759 645	15 684 144	32 195 002	18 576 801	112	1 248,0
57	Kłaj	11 902 746	5 764 427	12 885 856	6 184 431	16 669 370	8 540 121	17 151 304	7 378 961	18 744 896	7 746 663	19 900 107	8 514 384	106	858,4
58	Kocmyrzów-Luborzyca	10 833 188	5 083 438	12 448 198	5 179 220	14 472 616	5 212 390	17 637 872	6 175 062	20 870 963	7 641 707	24 236 961	9 986 511	116	745,4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
59	Koniusza	8 504 595	3 099 974	10 220 806	3 217 489	12 915 530	4 744 143	14 954 005	5 760 200	15 720 729	3 908 663	15 973 243	4 906 514	102	562,9
60	Korzenna	13 930 256	2 848 758	17 437 963	2 867 723	18 651 087	3 481 127	22 764 312	3 239 003	27 970 488	3 615 093	32 183 896	5 267 845	115	391,4
61	Koszyce	5 581 041	2 004 576	7 093 186	2 332 351	7 495 656	2 104 380	8 773 996	2 752 427	10 713 001	2 884 794	13 950 361	6 437 756	130	1 147,3
62	Kościelisko	6 890 753	2 992 274	8 491 870	3 711 974	9 253 939	3 905 349	13 176 207	5 323 261	16 992 125	7 856 941	19 500 351	9 134 280	115	1 133,7
63	Kozłów	4 276 445	1 571 503	4 859 259	1 350 252	5 816 699	1 623 639	6 923 098	1 875 060	8 153 387	1 935 240	8 433 197	2 000 826	103	399,9
64	Krościenko n. Dunajcem	6 873 672	2 651 360	7 063 477	2 120 200	8 884 190	2 751 184	10 330 003	3 368 161	12 187 579	3 795 326	13 379 560	4 707 559	110	727,5
65	Krynica	27 911 543	19 779 189	27 825 863	15 342 083	28 968 462	18 525 157	36 137 509	22 559 986	40 924 448	23 319 302	46 317 849	29 607 528	113	1 769,6
66	Krzyszowice	29 700 663	16 635 717	34 288 197	18 824 313	36 737 575	19 900 332	46 649 775	27 580 641	52 756 875	30 033 953	56 241 570	33 223 995	107	1 050,5
67	Książ Wielki	6 043 806	2 898 886	6 990 020	2 974 866	8 083 915	3 267 359	8 756 555	2 905 522	10 138 075	3 110 650	10 827 797	3 583 693	107	652,1
68	Lanckorona	5 758 501	2 112 450	8 278 114	2 440 164	8 600 914	3 404 973	10 194 579	4 154 575	10 931 892	3 756 293	14 426 693	6 457 644	132	1 100,5
69	Laskowa	7 458 026	1 390 815	9 672 168	2 220 525	12 181 589	4 335 413	13 340 259	2 295 458	20 832 819	5 435 401	19 003 665	4 865 920	91	647,1
70	Libiąż	25 954 611	17 175 938	27 650 531	17 390 887	28 623 756	16 991 744	35 235 250	22 077 397	41 188 998	26 568 492	40 708 205	26 187 455	99	1 150,7
71	Limanowa g.	20 378 507	4 884 579	24 354 709	6 234 960	30 104 425	8 216 894	39 637 424	10 232 316	45 247 952	10 506 551	46 917 408	11 905 373	104	516,3
72	Limanowa m	17 369 512	9 552 000	20 908 886	11 444 554	25 692 201	14 756 210	33 520 248	19 827 685	38 930 731	21 976 920	39 741 978	23 175 469	102	1 570,4
73	Lipinki	7 581 665	1 862 721	8 336 174	2 240 300	9 462 697	2 785 011	12 863 465	4 608 305	14 116 360	4 524 220	14 228 828	4 061 613	101	596,4
74	Lipnica Murowana	5 799 058	1 362 733	6 665 787	1 442 888	7 875 195	1 781 622	10 216 727	2 818 041	11 092 432	2 073 186	12 213 286	2 540 755	110	459,6
75	Lipnica Wielka	10 983 531	1 814 385	8 598 936	2 098 293	8 975 471	1 231 142	10 963 526	1 578 760	13 843 755	2 798 610	13 307 638	1 792 588	96	315,3
76	Lisia Góra	12 442 232	3 235 716	14 950 480	3 542 140	19 235 412	5 374 072	23 071 862	6 408 067	26 255 807	6 515 071	29 272 318	8 427 568	111	607,0
77	Liszki	14 457 176	5 998 625	15 736 942	6 531 601	20 251 472	8 510 064	24 627 869	10 539 877	26 238 713	9 819 063	28 936 062	12 184 258	110	770,6
78	Lubień	8 012 155	1 940 090	11 070 554	2 177 873	11 810 813	2 141 462	14 170 183	2 819 284	16 267 972	3 083 047	18 704 978	3 934 648	115	418,5
79	Łabowa	5 531 357	1 488 708	7 002 000	1 889 905	7 880 036	1 939 554	10 216 628	2 435 697	12 010 086	2 597 273	13 607 116	3 340 993	113	636,3
80	Łapanów	7 685 544	2 486 549	8 878 373	3 103 228	10 224 827	3 026 212	13 105 348	3 600 987	16 010 668	4 739 826	17 392 921	5 703 286	109	749,2
81	Łapsze Niżne	9 059 651	2 598 674	10 962 431	4 070 367	11 707 272	5 382 061	15 300 245	6 222 870	19 449 683	8 005 203	19 403 710	6 901 787	100	778,1
82	Łącko	15 990 934	3 944 826	19 439 105	4 340 664	22 637 722	6 086 257	27 225 351	5 854 154	30 668 599	5 553 396	34 730 933	7 759 752	113	516,9
83	Łososina Dolna	10 940 204	3 328 786	13 460 903	3 555 893	13 194 375	3 448 799	17 313 671	4 449 178	20 475 453	5 903 085	22 585 018	6 715 811	110	678,0
84	Łukowica	10 272 773	2 261 335	12 818 440	2 245 400	15 638 113	4 353 546	17 574 853	2 311 659	21 477 436	3 078 668	22 556 430	3 241 682	105	347,9
85	Łużna	8 483 338	2 103 938	8 727 383	1 956 860	11 568 741	3 093 767	13 575 181	2 643 443	16 365 188	3 123 414	17 750 496	4 106 068	108	502,9
86	Maków Podhalański	14 625 983	6 675 001	20 013 725	7 800 211	20 214 681	9 071 653	25 357 465	10 723 272	27 587 255	10 743 606	33 835 145	15 598 859	123	980,5
87	Mędrzechów	3 491 927	923 987	4 063 703	902 613	4 445 110	1 068 384	5 345 195	1 103 389	6 579 815	1 157 810	7 582 513	2 105 289	115	586,6
88	Michałowice	6 609 116	2 979 112	7 888 226	3 298 817	9 262 270	3 554 652	11 489 356	4 716 581	14 789 823	6 839 514	18 242 229	9 553 691	123	1 183,0
89	Miechów	18 331 111	9 497 284	20 553 620	9 704 314	23 444 091	11 076 287	33 847 973	19 318 675	37 082 215	19 652 711	35 702 787	17 475 485	96	886,4
90	Mogilany	11 344 678	5 506 661	13 674 569	6 872 783	17 411 591	9 370 015	19 972 660	9 429 115	23 882 688	10 839 632	29 394 333	16 860 968	123	1 463,9

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE: II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
91	Moszczenica	4 481 502	1 094 319	5 433 447	1 241 827	6 855 717	1 977 830	7 273 418	1 508 455	9 101 829	1 785 219	9 919 937	2 060 532	109	436,8
92	Mszana Dolna g.	7 717 134	3 312 165	7 943 580	3 758 591	10 146 684	4 565 478	30 218 367	6 715 936	35 134 950	7 113 580	38 055 644	8 367 368	108	504,1
93	Mszana Dolna m.	15 515 039	3 226 104	17 546 232	3 792 692	23 497 615	6 761 060	12 409 655	5 395 260	13 409 705	5 399 893	16 546 123	7 661 290	123	1 015,7
94	Mucharz	4 115 354	1 854 660	4 553 533	1 869 252	5 505 405	1 989 013	8 548 978	3 937 840	11 716 361	6 955 798	10 820 725	5 880 345	92	1 527,4
95	Muszyna	15 159 262	7 406 747	16 765 018	9 106 105	22 830 499	15 544 373	23 092 362	12 607 873	29 272 327	15 837 151	38 607 181	24 170 940	132	2 127,3
96	Myślenice	39 983 961	22 417 074	44 410 192	22 539 259	50 584 144	26 236 326	63 126 188	33 190 377	72 996 699	36 086 473	100 761 426	59 978 112	138	1 455,3
97	Nawojowa	7 506 156	1 968 081	9 970 353	3 113 605	11 624 763	3 743 647	14 757 879	4 280 564	16 097 013	3 538 038	17 053 821	4 019 126	106	518,1
98	Niedźwiedź	8 179 521	1 835 706	8 481 943	2 284 082	11 424 716	4 046 809	15 197 700	4 980 790	15 884 311	2 912 771	17 070 637	4 880 065	107	708,1
99	Niepołomice	31 232 760	19 705 378	34 158 432	20 567 339	41 864 055	26 338 738	55 032 973	33 260 653	73 540 671	48 539 920	93 924 339	68 774 030	128	3 022,6
100	Nowe Brzesko	5 672 596	2 590 332	6 408 007	2 320 057	8 564 765	3 631 837	9 646 348	3 631 579	10 111 149	2 868 216	11 184 673	3 567 750	111	619,2
101	Nowy Targ g.	22 043 822	5 584 311	24 171 578	5 822 136	27 764 246	5 885 834	35 484 696	7 282 530	44 381 012	9 765 357	46 350 236	8 358 668	104	374,0
102	Nowy Targ m.	34 747 517	23 186 112	42 187 237	26 171 711	42 828 242	26 336 660	55 743 578	34 501 321	58 783 577	35 667 938	64 745 885	39 660 989	110	1 187,0
103	Nowy Wiśnicz	11 200 970	3 426 026	13 822 830	3 910 426	16 523 427	4 724 500	20 089 479	5 106 534	22 822 990	5 189 961	26 249 841	7 454 760	115	572,3
104	Ochotnica Dolna	7 940 658	1 955 754	9 481 853	1 677 180	13 564 883	4 266 161	17 891 394	5 544 443	18 151 287	3 638 361	19 545 110	3 937 022	108	493,2
105	Olesno	7 803 748	1 542 141	8 827 800	1 494 280	9 314 191	1 884 442	12 032 165	2 613 775	13 781 081	1 997 627	18 846 169	6 932 402	137	907,4
106	Olkusz	51 426 573	31 308 562	58 312 307	33 975 853	62 086 980	37 370 543	73 915 389	45 665 050	84 820 390	50 985 784	98 905 679	64 070 309	117	1 279,7
107	Osiek	5 710 960	2 427 990	7 115 823	2 565 999	15 003 198	8 583 292	11 661 145	4 433 638	13 302 599	4 854 804	15 342 044	6 255 306	115	786,8
108	Oświęcim g.	16 603 514	10 019 125	27 699 927	19 401 607	20 447 878	11 161 519	24 943 910	14 326 923	28 575 979	15 925 617	31 104 772	18 396 825	109	1 088,2
109	Oświęcim m.	68 663 235	51 319 658	70 115 537	47 251 601	70 465 552	49 071 362	88 628 547	63 819 101	101 885 288	73 269 017	111 334 054	81 564 621	109	2 012,9
110	Pałecznica	3 856 881	1 422 177	4 243 165	1 092 307	5 236 607	2 042 011	8 560 325	4 225 229	6 914 615	1 481 200	7 187 621	1 771 159	104	473,2
111	Pcim	10 009 610	3 460 562	11 045 589	2 930 089	13 562 447	3 585 217	16 993 437	5 049 246	19 789 595	5 295 291	21 225 920	5 445 011	107	523,5
112	Piwniczna	11 848 366	4 543 343	14 126 037	5 184 073	16 510 614	6 622 314	19 045 819	6 786 504	22 046 701	7 295 218	23 735 135	8 506 997	108	813,4
113	Pleśna	11 433 825	3 301 321	12 516 119	3 295 032	14 630 320	3 237 571	18 277 392	4 187 234	21 678 250	4 257 283	22 788 578	5 418 723	105	466,6
114	Podegrodzie	11 202 341	2 723 650	13 486 647	2 666 271	18 521 787	5 846 654	20 098 329	4 779 055	22 840 534	4 293 804	25 153 221	5 030 590	110	426,0
115	Polanka Wielka	3 913 232	1 996 444	4 559 219	2 052 901	5 548 755	2 290 941	6 231 501	2 713 331	6 915 550	2 795 780	8 031 310	3 505 616	116	849,0
116	Poronin	9 125 729	2 647 286	11 417 879	3 440 097	13 173 039	4 117 213	16 288 694	4 655 411	19 328 903	5 000 240	21 697 338	6 436 358	112	598,0
117	Proszowice	16 938 999	7 702 652	18 064 130	8 201 419	19 586 641	7 487 765	25 096 169	9 828 359	28 127 575	10 345 541	34 032 513	15 217 003	121	940,8
118	Przeciszów	5 892 572	2 480 078	7 924 452	3 449 331	8 880 549	3 533 378	11 504 175	5 493 582	11 644 972	4 871 040	11 540 331	4 310 143	99	643,9
119	Raba Wyżna	11 570 366	2 801 677	14 230 662	3 119 756	17 743 196	4 349 839	20 794 767	4 964 268	24 671 180	5 193 199	27 856 024	6 290 509	113	457,6
120	Rabka - Zdrój	16 697 429	8 312 204	19 969 345	9 161 980	21 428 365	9 783 870	27 338 737	12 114 958	31 439 762	14 484 668	36 110 144	17 768 384	115	1 035,5
121	Raciechowice	7 089 014	2 125 895	8 702 741	2 323 233	10 376 411	3 400 478	11 605 383	2 537 928	13 397 735	2 901 652	15 514 598	3 629 983	116	609,5
122	Raclawice	2 219 492	867 267	2 804 836	875 761	3 917 777	1 422 553	4 294 459	1 163 788	5 565 298	1 499 242	5 802 473	1 989 041	104	784,9
123	Radgoszcz	7 768 339	2 290 281	8 456 898	1 347 180	12 242 797	3 518 693	14 844 252	4 388 130	15 249 965	1 817 642	15 899 896	2 267 972	104	308,1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
124	Radłów	9 158 403	3 119 600	11 051 532	3 635 036	13 165 951	4 282 133	14 884 909	4 312 725	17 315 818	4 973 342	18 890 776	5 725 555	109	591,5
125	Radziemice	2 958 519	1 328 099	3 766 258	1 442 427	4 167 990	1 388 552	5 645 427	1 787 181	6 451 630	1 636 495	6 822 548	2 299 068	106	672,8
126	Ropa	4 780 763	1 192 920	5 675 912	1 251 525	7 646 002	1 558 732	9 994 825	2 315 755	10 552 437	1 447 315	11 456 915	2 188 210	109	427,0
127	Ryglice	10 231 250	2 446 940	12 545 123	2 451 527	14 428 918	2 972 105	19 796 274	4 501 078	21 864 894	3 526 832	23 586 945	4 543 052	108	396,5
128	Rytro	4 469 294	1 429 109	6 819 418	1 221 594	5 511 730	1 536 741	8 260 663	3 462 653	7 430 296	1 860 988	8 423 208	2 610 152	113	714,7
129	Rzepiennik Strzyżewski	6 900 783	1 282 087	8 327 586	2 158 734	8 822 816	1 614 401	11 225 742	2 262 656	14 317 581	2 936 185	15 084 295	2 945 569	105	432,0
130	Rzezawa	10 589 687	3 379 522	12 074 644	3 520 112	17 948 124	7 282 658	19 337 292	6 794 899	18 146 203	3 999 244	20 449 995	4 697 585	113	444,0
131	Sękowa	5 717 249	2 103 749	6 772 322	2 243 312	7 851 848	2 523 138	9 291 063	2 615 813	10 074 320	2 568 463	11 897 617	3 433 725	118	717,8
132	Siepraw	7 261 607	2 969 473	8 564 082	3 119 591	11 166 380	4 527 691	13 701 480	5 616 790	15 400 010	6 113 508	16 178 877	6 212 531	105	788,6
133	Skala	8 958 970	4 033 258	11 322 479	5 318 935	12 952 492	5 722 852	14 673 853	5 976 789	17 990 181	7 546 300	20 320 533	9 406 114	113	973,8
134	Skawina	43 656 701	26 732 875	52 597 055	31 154 808	58 673 424	35 681 285	71 042 987	43 927 669	80 270 745	49 871 077	92 770 369	60 939 444	116	1 468,9
135	Skrzyszów	12 363 063	4 543 776	14 576 293	4 592 163	17 964 995	6 189 851	22 066 182	8 138 132	24 132 277	7 427 781	26 149 272	8 536 179	108	645,6
136	Słaboszów	3 326 594	1 070 116	3 496 692	1 140 827	4 275 849	1 337 293	5 699 675	2 000 398	7 127 677	2 209 752	6 663 248	1 958 037	93	514,7
137	Słomniki	13 758 673	6 127 929	16 373 659	6 485 326	18 664 094	6 241 960	22 113 687	7 292 385	25 856 130	8 611 953	27 781 321	9 802 109	107	719,8
138	Słopnice	6 047 583	789 776	6 536 573	1 049 065	7 980 949	1 190 212	10 734 015	1 359 724	13 560 158	2 224 919	14 387 527	2 010 194	106	334,2
139	Spytkowice (pow. nowotarski)	4 810 327	1 041 440	7 720 102	1 895 556	5 892 987	2 273 202	7 321 350	2 584 919	7 909 524	2 545 430	8 322 491	2 646 430	105	651,8
140	Spytkowice (pow. wadowicki)	8 301 307	3 032 832	10 416 528	3 407 948	12 167 827	3 578 662	16 302 202	6 438 362	17 290 112	5 823 806	19 618 882	6 951 996	113	698,6
141	Stary Sącz	21 824 675	7 242 760	24 592 953	8 163 534	27 910 358	8 591 978	36 252 008	11 308 915	46 816 204	17 063 569	45 820 378	15 299 616	98	684,2
142	Stryszawa	11 462 216	3 921 243	13 996 342	4 356 489	15 020 713	4 256 324	23 708 351	10 220 554	22 253 523	7 403 304	25 244 562	9 692 778	113	821,6
143	Stryszów	6 167 597	1 862 082	8 086 296	2 445 310	8 981 562	2 899 804	23 849 480	16 261 440	23 639 186	14 575 555	30 077 180	20 908 298	127	3 132,8
144	Sucha Beskidzka	10 607 725	6 751 372	11 680 144	6 778 112	13 115 675	8 169 086	18 404 369	12 046 351	17 518 798	10 658 990	20 193 688	13 794 302	115	1 433,3
145	Sułkowice	13 139 111	5 215 881	16 144 855	5 663 033	17 728 324	6 095 282	24 942 736	11 026 192	24 144 296	7 981 178	26 288 520	9 146 866	109	656,2
146	Sułoszowa	6 275 777	2 231 363	6 648 981	2 014 192	8 685 399	2 776 126	11 417 125	4 533 972	11 165 233	2 466 791	13 928 441	5 109 122	125	872,6
147	Szaflary	9 360 555	2 958 556	10 453 177	2 781 322	12 181 527	2 927 710	17 085 341	4 255 190	18 745 805	3 926 478	20 442 696	4 899 493	109	474,5
148	Szczawnica	7 628 485	4 431 876	9 009 618	4 714 063	9 880 148	5 085 459	13 796 292	7 024 359	15 734 384	7 604 477	16 589 486	9 397 983	105	1 274,8
149	Szczucin	14 304 646	4 077 214	16 096 463	4 604 436	20 434 545	7 111 351	30 622 946	14 432 807	34 112 791	15 287 170	29 892 379	9 897 698	88	743,4
150	Szczurowa	9 319 669	3 153 246	11 199 463	3 218 600	13 127 118	4 394 667	17 607 862	6 764 574	21 385 750	7 073 453	19 337 394	5 233 806	90	532,5
151	Szerzyny					10 406 015	1 604 641	12 416 487	1 852 432	15 976 902	2 947 507	17 773 100	4 000 230	111	488,7
152	Świątniki Górne	9 210 486	4 402 826	10 869 104	4 985 281	12 113 508	5 365 565	14 250 978	6 098 468	15 848 895	6 349 251	18 068 511	7 908 625	114	903,9
153	Tarnów	19 002 126	9 820 298	22 402 735	11 177 033	26 569 695	12 837 754	37 461 535	17 484 276	40 832 510	18 313 184	46 722 580	22 106 493	114	945,4
154	Tokarnia	8 103 663	2 194 863	9 220 554	2 188 751	11 095 090	2 487 784	13 042 729	2 582 062	16 552 048	3 142 691	17 910 274	3 516 116	108	429,4

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE: II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
155	Tomice	6 337 983	2 426 510	7 493 530	2 624 799	9 811 822	3 925 443	10 568 857	3 320 272	12 367 337	3 858 824	14 669 307	5 029 556	119	685,8
156	Trzciana	5 517 199	1 309 775	6 663 313	1 751 413	7 658 351	1 792 518	11 707 285	4 699 013	12 046 113	3 441 416	11 505 242	3 125 574	96	617,0
157	Trzebinia	41 515 931	28 282 384	53 309 844	37 233 415	54 712 568	38 724 982	63 569 733	45 370 435	79 081 046	54 093 644	88 512 761	67 954 980	112	1 998,8
158	Trzyciąż	7 141 022	2 595 779	8 024 576	2 572 869	7 935 224	2 007 818	10 890 400	3 084 899	12 559 024	3 225 725	13 219 674	3 440 383	105	482,4
159	Tuchów	17 079 783	5 528 023	21 839 065	5 293 625	23 218 541	7 460 744	27 764 436	8 182 788	30 380 264	7 437 815	33 599 411	9 407 956	111	531,4
160	Tymbark	7 007 814	2 430 358	8 485 241	3 282 767	9 339 775	3 953 329	11 698 629	3 985 831	14 903 187	5 289 649	14 654 281	5 959 558	98	950,2
161	Uście Gorlickie	8 400 236	2 341 257	10 307 435	3 121 688	12 969 852	5 282 197	15 566 307	4 577 853	21 146 609	7 182 023	23 390 638	9 927 243	111	1 590,1
162	Wadowice	38 957 671	23 019 071	46 714 613	25 887 132	47 142 808	26 452 449	60 661 720	35 924 117	74 166 940	35 477 688	74 585 139	43 133 359	101	1 145,2
163	Wieliczka	44 697 484	25 717 895	49 462 705	28 069 391	57 721 267	30 932 283	73 145 451	37 436 689	85 619 764	44 713 020	96 511 081	52 993 738	113	1 074,1
164	Wielka Wieś	7 814 150	4 456 192	8 571 486	4 179 500	9 822 302	5 330 345	15 817 088	10 433 954	19 484 127	13 006 882	99 459 719	93 350 680	510	9 719,0
165	Wieprz	11 123 434	4 364 976	13 359 239	4 953 270	14 686 961	4 939 883	19 182 428	6 998 149	20 780 223	6 650 077	22 985 874	7 397 117	111	637,9
166	Wierchosławice	9 829 772	4 044 626	11 397 594	4 769 093	12 405 238	4 786 512	24 340 715	15 153 636	18 031 979	7 505 874	18 781 450	8 068 001	104	760,4
167	Wietrzychowice	4 387 196	1 105 097	4 716 432	1 248 180	5 203 922	1 142 628	6 433 920	1 501 596	7 431 256	1 511 374	10 194 291	4 090 169	137	981,1
168	Wiśniowa	6 789 266	2 251 069	8 514 400	2 970 443	10 118 363	2 960 091	13 373 421	4 893 992	14 351 995	3 847 577	14 863 253	4 100 917	104	595,2
169	Wojnicz	11 539 021	3 337 365	14 576 721	4 467 257	16 787 996	4 368 039	20 273 859	6 149 999	24 684 736	8 261 230	26 238 700	8 689 907	106	666,9
170	Wolbrom	27 994 672	16 240 352	25 878 183	12 742 417	29 223 806	13 766 461	33 169 479	16 322 532	39 439 543	19 930 756	42 961 371	21 290 569	109	910,6
171	Zabierzów	22 365 475	13 755 345	28 332 315	17 347 886	27 614 162	15 603 921	33 433 124	19 584 690	42 738 368	26 527 378	45 377 519	28 515 773	106	1 253,5
172	Zakliczyn	14 617 552	4 111 796	14 198 329	3 593 410	16 815 711	4 134 494	19 939 690	5 431 360	24 081 735	6 247 798	25 110 350	6 796 529	104	555,1
173	Zakopane	42 203 221	25 358 545	45 669 214	33 091 806	53 636 303	40 582 126	62 311 271	46 939 802	65 060 089	49 661 257	74 300 304	57 993 823	114	2 141,2
174	Zator	9 382 705	4 713 109	13 519 776	5 288 857	13 588 101	6 822 967	14 763 290	5 940 081	17 529 361	7 456 611	18 797 327	8 749 340	107	967,4
175	Zawoja	8 878 179	3 021 809	9 994 769	3 240 722	11 702 661	3 344 398	15 740 982	5 292 312	17 515 778	4 564 072	18 753 252	5 720 737	107	640,8
176	Zembrzyce	5 396 158	2 176 805	8 019 747	3 067 337	7 589 020	2 692 832	17 826 596	11 773 789	17 300 098	10 566 642	22 429 099	15 952 491	130	2 864,0
177	Zielonki	17 949 952	12 601 336	16 232 259	9 133 105	25 398 693	17 750 546	25 174 229	15 190 557	37 210 808	25 936 960	41 731 150	30 246 886	112	1 864,1
178	Żabno	17 665 541	6 238 590	21 076 817	7 869 222	22 264 620	7 863 234	28 735 520	10 916 763	32 511 560	10 419 713	36 501 596	15 194 473	112	802,3
179	Żegocina	6 294 279	2 242 797	7 322 053	1 521 923	9 201 716	2 802 841	11 706 348	3 545 207	12 412 685	3 080 961	13 381 963	4 089 538	108	815,5
Średnia dla wszystkich gmin w Województwie														112	901,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 115. Dochody gmin – dynamika dochodów ogółem w latach 2006-2007

Wyszczególnienie	2006		2007		Dynamika dochodów ogółem w % (5:3)
	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	
<i>w złotych</i>					
Gminy o najwyższej dynamice dochodów ogółem w 2007 r.					
Wielka Wieś	19 484 127	13 006 882	99 459 719	93 350 680	510
Czchów	18 776 889	4 856 270	26 138 020	11 984 118	139
Myślenice	72 996 699	36 086 473	100 761 426	59 978 112	138
Olesno	13 781 081	1 997 627	18 846 169	6 932 402	137
Wietrzychowice	7 431 256	1 511 374	10 194 291	4 090 169	137
Lanckorona	10 931 892	3 756 293	14 426 693	6 457 644	132
Muszyna	29 272 327	15 837 151	38 607 181	24 170 940	132
Koszyce	10 713 001	2 884 794	13 950 361	6 437 756	130
Zembrzyce	17 300 098	10 566 642	22 429 099	15 952 491	130
Niepołomice	73 540 671	48 539 920	93 924 339	68 774 030	128
Gminy o najniższej dynamice dochodów ogółem w 2007 r.					
Szczucin	34 112 791	15 287 170	29 892 379	9 897 698	88
Chełmek	25 312 941	16 685 247	22 780 133	14 594 106	90
Szczurowa	21 385 750	7 073 453	19 337 394	5 233 806	90
Laskowa	20 832 819	5 435 401	19 003 665	4 865 920	91
Mucharz	11 716 361	6 955 798	10 820 725	5 880 345	92
Słaboszów	7 127 677	2 209 752	6 663 248	1 958 037	93
Czorsztyn	16 073 907	6 223 817	15 164 864	4 510 525	94
Dąbrowa Tarnowska	39 806 525	16 081 127	37 822 423	13 862 319	95
Bolesław (pow. dąb.)	5 472 160	1 425 676	5 280 509	1 403 387	96
Lipnica Wielka	13 843 755	2 798 610	13 307 638	1 792 588	96
Miechów	37 082 215	19 652 711	35 702 787	17 475 485	96
Trzciana	12 046 113	3 441 416	11 505 242	3 125 574	96
Średnia dla wszystkich gmin Województwa w 2007 r.					112

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 116. Gminy o najwyższych i najniższych dochodach bez dotacji na 1 mieszkańca w 2007 roku

Wyszczególnienie	Dochody ogółem w zł	Dotacje w zł	Dochody (3 - 4) w zł	liczba ludności	kwota w zł na 1 mieszkańca (5:6)
Gminy o najwyższych dochodach na 1 mieszkańca					
Wielka Wieś	99 459 719	2 357 963	97 101 756	9605	10 109,5
Stryków	30 077 180	2 780 260	27 296 920	6674	4 090,0
Niepołomice	93 924 339	8 152 195	85 772 144	22753	3 769,7
Zembrzyce	22 429 099	2 059 393	20 369 706	5570	3 657,0
Uście Gorlickie	23 390 638	4 709 411	18 681 227	6243	2 992,3
Muszyna	38 607 181	4 990 856	33 616 325	11362	2 958,7
Zakopane	74 300 304	7 493 477	66 806 827	27085	2 466,6
Mucharz	10 820 725	1 360 470	9 460 255	3850	2 457,2
Oświęcim m.	111 334 054	13 481 447	97 852 607	40520	2 414,9
Trzebinia	88 512 761	7 304 147	81 208 614	33998	2 388,6
Gminy o najniższych dochodach na 1 mieszkańca					
Kozłów	8 433 197	1 637 932	6 795 265	5003	1 358,2
Biecz	31 244 256	7 257 264	23 986 992	16910	1 418,5
Gręboszów	6 754 942	1 686 765	5 068 177	3558	1 424,4
Słaboszów	6 663 248	1 204 429	5 458 819	3804	1 435,0
Dąbrowa Tarnowska	37 822 423	8 753 744	29 068 679	20199	1 439,1
Wierzchosławice	18 781 450	3 332 185	15 449 265	10610	1 456,1
Przeciszów	11 540 331	1 698 410	9 841 921	6694	1 470,3
Tuchów	33 599 411	7 439 380	26 160 031	17703	1 477,7
Pałecznicza	7 187 621	1 651 384	5 536 237	3743	1 479,1
Miechów	35 702 787	6 469 151	29 233 636	19716	1 482,7
1 827,5					

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 117. Dochody gmin – dynamika dochodów własnych w latach 2006-2007 (w zł)

Wyszczególnienie	2006		2007		Dynamika dochodów własnych w % (6:4)
	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	
	<i>w złotych</i>				
Gminy o najwyższej dynamice dochodów własnych w 2007 r.					
Wielka Wieś	19 484 127	13 006 882	99 459 719	93 350 680	718
Olesno	13 781 081	1 997 627	18 846 169	6 932 402	347
Wietrzychowice	7 431 256	1 511 374	10 194 291	4 090 169	271
Czchów	18 776 889	4 856 270	26 138 020	11 984 118	247
Koszyce	10 713 001	2 884 794	13 950 361	6 437 756	223
Sułoszowa	11 165 233	2 466 791	13 928 441	5 109 122	207
Gnojnik	14 849 146	3 142 937	17 014 991	5 886 153	187
Mędrzechów	6 579 815	1 157 810	7 582 513	2 105 289	182
Kamionka Wielka	17 991 952	3 607 072	21 472 175	6 355 982	176
Jordanów g.	20 585 720	4 216 637	24 780 955	7 312 737	173
Gminy o najniższej dynamice dochodów własnych w 2007 r.					
Lipnica Wielka	13 843 755	2 798 610	13 307 638	1 792 588	64
Szczucin	34 112 791	15 287 170	29 892 379	9 897 698	65
Czorsztyn	16 073 907	6 223 817	15 164 864	4 510 525	72
Szczurowa	21 385 750	7 073 453	19 337 394	5 233 806	74
Mucharz	11 716 361	6 955 798	10 820 725	5 880 345	85
Dąbrowa Tarnowska	39 806 525	16 081 127	37 822 423	13 862 319	86
Łapsze Niżne	19 449 683	8 005 203	19 403 710	6 901 787	86
Nowy Targ g.	44 381 012	9 765 357	46 350 236	8 358 668	86
Chelmek	25 312 941	16 685 247	22 780 133	14 594 106	87
Przeciszów	11 644 972	4 871 040	11 540 331	4 310 143	88
Średnia dla wszystkich gmin Województwa w 2007 r.					127

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 118. Wydatki majątkowe gmin (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	1999		2001		2003		2005		2006		2007	
		wydatki inwestycyjne	% udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Bochnia	7 024 525	23,60	11 468 367	27,21	9 594 578	21,70	7 738 425	15,67	10 112 127	16,21	14 234 055	22,82
2	Bukowno	5 489 463	27,00	597 047	3,66	2 784 339	14,01	836 531	4,34	1 763 544	7,86	1 454 368	6,48
3	Gorlice	5 352 976	15,91	6 683 015	16,81	4 091 287	9,86	11 236 351	21,10	16 888 508	25,49	18 020 623	27,20
4	Grybów	1 365 100	18,90	1 192 353	14,66	1 782 354	18,80	2 387 745	20,23	522 070	4,41	670 124	5,66
5	Jordanów	318 651	5,12	325 760	4,59	3 188 375	30,31	746 204	9,47	1 982 783	22,21	491 593	5,51
6	Limanowa	2 001 913	11,16	1 340 662	6,43	4 407 713	16,91	4 935 637	14,94	10 707 276	24,73	10 111 801	23,36
7	Mszana Dolna	1 428 563	18,62	677 929	8,40	1 353 668	13,09	838 271	6,77	732 140	3,86	3 559 744	18,75
8	Nowy Targ	11 405 947	32,22	9 428 625	23,57	9 026 153	21,35	13 389 798	24,88	15 916 167	24,23	18 366 101	27,96
9	Oświęcim	15 144 777	23,39	13 014 047	18,44	12 967 981	17,18	12 903 766	13,92	16 644 124	15,95	13 211 437	12,66
10	Sucha Beskidzka	1 830 421	16,32	2 262 104	18,68	3 287 096	24,73	5 652 279	29,34	3 655 684	16,59	7 566 770	34,34
11	Szczawnica	5 385 839	49,40	1 681 882	19,71	1 837 158	18,55	2 645 485	19,93	3 527 590	21,19	4 618 269	27,74
12	Zakopane	19 172 727	39,70	6 889 667	15,34	9 626 695	19,02	9 790 133	16,28	9 884 638	13,98	15 436 722	21,83
	Razem miasta	78 667 389	25,61	57 002 608	17,13	63 947 397	18,09	73 100 625	16,41	92 336 651	16,39	107 741 607	19,53
14	Alwernia	1 498 337	12,15	828 727	6,14	2 583 830	14,93	785 831	4,40	2 127 966	9,75	1 286 451	5,89
15	Andrychów	8 631 735	20,33	4 267 741	9,51	7 729 218	14,73	20 772 860	26,45	14 897 831	19,29	7 406 887	9,59
16	Biecz	948 753	6,34	2 924 266	14,67	2 806 535	13,08	2 044 398	8,08	6 568 802	20,33	2 148 212	6,65
17	Brzesko	5 429 859	16,07	10 286 755	22,87	6 684 262	13,85	28 373 588	36,42	11 910 776	18,21	5 792 379	8,86
18	Brzeszcze	6 374 645	21,55	2 731 513	9,06	4 089 383	12,65	8 730 082	19,85	8 665 755	18,16	7 221 030	15,13
19	Chelmek	2 383 730	18,23	1 819 175	12,17	2 491 004	14,36	6 191 037	26,93	7 525 517	33,53	2 874 683	12,81
20	Chrzanów	10 642 711	18,97	8 580 620	13,66	7 149 874	10,70	9 116 956	10,73	9 732 745	9,68	7 996 021	7,95
21	Ciężkowice	1 392 802	12,64	917 661	7,02	1 631 078	9,98	2 581 066	13,19	4 328 410	17,84	2 901 963	11,96
22	Czchów	0	0			6 048 029	34,90	3 371 633	18,32	2 057 350	7,55	4 604 309	16,91
23	Dąbrowa Tarnowska	6 993 824	33,08	5 883 651	25,10	5 946 739	22,91	8 978 195	26,93	14 139 654	39,99	3 487 698	9,86
24	Dobczyce	2 687 612	18,06	4 807 411	26,53	4 099 274	18,40	12 707 758	35,72	7 871 935	21,80	8 262 547	22,88
25	Kalwaria Zebrzydowska	1 900 472	11,02	1 984 957	8,62	858 111	3,70	1 872 348	6,54	3 853 983	10,89	2 450 848	6,93
26	Kęty	8 617 502	24,43	8 704 129	20,43	6 429 252	15,67	15 240 696	27,03	16 591 687	28,19	10 728 958	18,23
27	Krynica	8 724 292	31,98	8 730 450	29,04	9 098 978	28,79	7 966 357	22,22	9 219 088	19,03	13 222 039	27,30
28	Krzyszowice	5 587 535	18,60	5 773 302	16,12	7 669 337	18,91	7 109 698	15,14	9 301 126	16,94	6 107 123	11,12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
29	Libiąż	4 458 242	17,52	4 927 006	16,39	1 732 513	5,71	5 336 587	13,67	10 741 306	25,63	2 661 985	6,35
30	Maków Podhalański	1 762 678	11,68	3 474 215	16,69	4 232 329	19,77	4 318 384	17,05	3 038 605	8,78	8 006 320	23,14
31	Miechów	2 857 623	16,27	5 352 702	22,49	2 529 020	10,97	13 211 393	34,85	8 282 133	23,78	5 433 221	15,60
32	Muszyna	6 482 035	40,23	4 390 950	25,09	10 135 343	41,28	5 536 872	24,14	12 307 421	31,33	17 564 174	44,71
33	Myślenice	8 617 271	20,16	5 406 173	12,20	6 297 990	12,35	13 783 638	19,93	12 613 961	11,87	38 240 365	35,99
34	Niepołomice	7 768 618	24,11	7 523 463	20,77	13 774 527	29,36	18 585 560	28,89	28 194 561	28,77	44 147 891	45,05
35	Nowy Wiśnicz	3 212 645	27,73	2 318 638	16,45	5 350 777	27,05	2 539 079	12,07	2 202 665	8,46	3 492 620	13,41
36	Olkusz	4 991 206	9,64	11 973 963	17,75	3 943 672	6,41	7 544 071	10,21	6 861 458	7,41	13 791 463	14,89
37	Piwniczna Zdrój	772 311	6,56	2 726 525	16,96	4 413 700	24,10	897 665	5,03	574 109	2,49	1 939 415	8,41
38	Proszowice	5 418 592	27,97	950 898	5,50	1 677 056	8,15	749 554	3,20	2 319 767	6,29	7 795 385	21,13
39	Rabka - Zdrój	2 749 307	16,33	2 064 628	10,93	1 350 159	6,38	6 094 836	22,59	9 648 838	23,91	15 343 070	38,02
40	Ryglice	0	0			2 594 186	17,76	4 080 261	20,49	3274213	12,66	5017634	19,40
41	Skała	791 419	8,96	2 880 843	22,49	1 228 277	10,16	1 892 416	12,82	5 998 512	27,99	5 674 940	26,48
42	Skawina	16 788 812	32,53	8 350 781	15,40	9 764 782	16,09	15 514 166	20,00	18 560 483	20,04	20 052 605	21,65
43	Słomniki	2 948 623	21,02	2 029 867	12,43	2 539 443	13,98	3 612 765	15,72	4 531 851	17,08	3 668 466	13,82
44	Stary Sącz	5 049 021	21,99	2 517 052	10,22	3 911 890	14,05	5 237 351	15,11	14 668 276	32,57	8 638 140	19,18
45	Sułkowice	3 021 536	22,27	2 486 590	16,18	3 131 657	18,18	5 470 097	24,44	5 886 477	22,20	5 155 940	19,45
46	Świątniki Górne	2 424 700	26,69	1 972 378	17,92	2 256 623	19,07	2 157 175	15,08	2 776 793	15,93	3 078 247	17,66
47	Trzebinia	4 995 010	11,97	5 255 563	11,25	4 245 328	8,00	8 239 545	12,26	20 372 337	21,94	19 895 050	21,43
48	Tuchów	2 277 652	13,45	5 562 535	21,69	5 160 571	21,39	3 759 712	14,15	4 599 634	13,44	6 167 979	18,03
49	Wadowice	8 702 318	23,67	9 541 412	20,52	4 293 389	9,49	14 500 568	22,78	18 092 606	25,50	11 723 205	16,52
50	Wieliczka	8 753 111	18,59	6 077 430	12,30	7 465 933	13,96	11 312 095	15,54	11 605 941	11,66	19 563 612	19,65
51	Wolbrom	4 181 045	15,83	2 090 997	7,71	2 760 507	8,68	747 899	2,34	1 355 134	3,17	3 517 445	8,23
52	Zator	1 951 372	21,11	2 594 294	19,91	3 970 285	28,37	1 926 658	13,69	3 180 734	18,32	3 148 277	18,13
53	Żabno	6 631 816	31,84	4 219 020	19,79	2 961 672	12,87	5 256 422	18,45	8 584 183	24,49	6 462 154	18,43
	Razem miasta-gminy	189 420 772	20,18	174 928 281	15,73	187 036 533	15,33	298 147 272	19,86	349 064 623	20,13	366 670 751	20,51
54	Babice	1 528 407	18,46	1 932 929	19,39	3 188 206	24,43	923 809	7,49	3 092 103	19,49	1 831 214	11,54
55	Białe Dunajec	1 851 647	26,66	979 308	12,53	466 079	5,77	1 933 224	17,62	3 051 357	21,87	2 523 768	18,09
56	Biskupice	1 439 914	18,47	776 694	9,08	1 623 392	15,35	1 119 333	8,45	4 197 246	20,90	4 388 883	21,86
57	Bobowa	506 400	5,84	1 022 217	8,92	777 388	5,99	948 696	6,23	2 995 167	13,67	4 303 595	19,64
58	Bochnia	4 516 334	25,67	2 867 120	15,57	5 244 701	22,63	4 538 071	15,80	5 627 440	15,01	7 576 964	20,21

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE: II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
59	Bolesław (pow. dąbrowski)	27 250	1,01	183 940	5,11	187 039	5,23	285 686	6,86	1 189 984	23,00	654 189	12,64
60	Bolesław (pow. olkuski)	1 491 956	14,07	680 545	5,67	8 812 260	42,98	1 740 758	11,71	3 096 098	17,22	2 803 022	15,59
61	Borzęcin	2 056 514	23,54	2 483 182	23,82	1 971 737	17,30	1 817 756	13,31	3 067 873	17,16	2 882 983	16,13
62	Brzeźnica	1 121 593	11,19	1 723 199	14,58	956 657	7,40	1 113 529	6,94	1 671 260	8,88	1 015 277	5,39
63	Budzów	1 006 236	12,64	1 397 105	11,36	3 577 539	28,83	2 928 584	20,82	2 692 544	15,13	3 572 322	20,08
64	Bukowina Tatrzańska	2 115 096	18,05	2 104 955	14,71	2 336 930	14,55	2 929 460	15,25	7 868 278	32,76	4 186 757	17,43
65	Bystra-Sidzina	941 901	15,67	814 163	11,35	872 415	10,19	1 962 384	17,44	2 612 136	19,24	1 371 677	10,10
66	Charsznica	1 607 467	20,93	2 393 819	25,46	2 468 075	22,10	5 116 758	34,29	5 732 552	42,42	1 339 577	9,91
67	Chelmec	8 286 655	32,16	4 208 626	15,48	10 532 453	27,33	10 216 985	22,28	9 197 918	17,44	8 520 560	16,16
68	Czarny Dunajec	3 253 154	18,05	5 008 678	21,52	4 541 718	17,84	7 691 940	21,85	7 851 754	17,85	7 563 519	17,19
69	Czchów	2 531 188	26,49	2 402 643	20,80								
70	Czemichów	5 100 606	34,16	1 566 648	11,90	2 973 787	17,95	3 651 679	18,08	1 742 658	7,10	3 037 979	12,37
71	Czorsztyn	977 484	14,28	186 070	2,41	2 141 728	19,19	1 060 229	8,32	5 526 540	34,89	2 361 512	14,91
72	Dębno	2 890 206	20,50	1 272 664	8,60	1 662 722	9,52	1 617 462	7,59	4 811 691	16,95	6 168 087	21,73
73	Dobra	1 136 118	12,83	1 185 480	11,61	3 753 704	25,91	988 928	6,94	8 497 350	43,46	2 175 001	11,13
74	Drwinia	856 661	14,46	1 562 664	20,23	2 180 002	22,99	1 814 221	16,82	2 135 685	16,74	1 948 459	15,28
75	Gdów	1 273 863	8,45	1 904 087	10,99	1 553 850	7,53	7 284 999	23,54	8 664 206	26,70	2 298 021	7,08
76	Gnojnik	1 284 051	18,96	905 847	11,46	2 010 865	19,66	2 686 723	20,80	3 169 610	19,10	3 682 581	22,19
77	Gołcza	780 578	12,23	347 586	4,87	773 794	9,78	1 487 541	15,45	4 109 370	31,56	3 017 436	23,18
78	Gorlice	2 074 754	13,21	2 157 722	12,09	3 497 491	15,99	5 405 457	18,72	6 056 884	16,87	6 049 814	16,85
79	Gręboszów	637 040	17,57	697 408	15,86	937 852	18,55	51 769	0,95	198 976	3,04	368 403	5,63
80	Gromnik	1 062 310	12,88	1 576 105	15,24	900 510	8,05	1 188 298	8,92	2 277 708	12,46	3 488 743	19,08
81	Gródek nad Dunajcem	3 568 018	30,76	2 140 287	15,84	7 542 411	41,24	3 314 851	19,99	5 256 118	22,49	5 654 667	24,20
82	Grybów	4 530 195	19,68	2 800 563	10,91	2 759 697	9,42	4 291 674	11,04	7 826 631	15,76	7 921 314	15,95
83	Igołomia-Wawrzeńczyce	889 441	12,56	212 245	2,51	502 272	5,25	568 597	5,22	3 695 274	25,69	1 599 594	11,12
84	Iwanowice	1 401 628	16,72	1 383 453	14,38	3 884 142	29,69	2 529 098	18,94	1 343 588	8,82	1 331 238	8,74
85	Iwkowa	158 448	2,83	340 110	5,51	1 377 071	15,35	343 158	3,27	832 021	6,26	719 358	5,41
86	Jabłonka	4 017 570	25,61	3 204 194	17,68	2 237 681	10,68	4 676 241	16,36	4 791 528	14,51	3 552 265	10,76
87	Jerzmanowice-Przegonia	1 387 177	14,37	856 386	8,13	5 637 421	32,29	1 594 410	10,52	2 572 838	12,36	3 864 448	18,56
88	Jodłownik	2 402 919	21,79	887 945	8,47	1 232 539	10,09	3 210 362	19,91	3 036 951	15,60	2 909 629	14,95

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
89	Jordanów	2 223 050	22,66	1 827 384	14,95	3 014 590	19,74	2 788 467	16,60	3 697 275	12,81	10 969 495	38,01
90	Kamienica	1 112 790	15,77	1 494 810	17,23	3 141 289	27,17	2 929 673	20,32	2 360 665	13,87	2 757 020	16,19
91	Kamionka Wielka	2 312 400	25,83	1 858 804	16,74	1 818 180	14,83	4 011 298	22,97	1 049 533	5,05	3 790 256	18,24
92	Klucze	110 468	0,66	586 032	2,94	2 527 097	11,13	1 890 281	6,90	744 376	2,35	1 149 999	3,64
93	Kłaj	1 279 567	11,07	2 253 919	15,75	4 085 201	22,77	2 263 661	13,53	2 668 841	12,34	3 204 049	14,82
94	Kocmyrzów-Luborzycza	919 645	8,69	1 902 832	15,14	2 691 954	18,45	1 886 985	10,77	2 460 528	9,85	6 262 203	25,08
95	Koniusza	791 436	10,19	1 299 101	13,96	3 629 316	27,63	3 653 486	26,27	3 716 209	23,55	2 592 468	16,43
96	Korzenna	3 993 760	26,05	1 137 539	7,29	2 294 791	12,35	1 301 800	5,52	1 829 241	5,85	4 267 923	13,66
97	Koszyce	1 628 199	28,68	1 804 782	25,66	1 021 248	14,22	838 420	11,24	2 305 865	16,72	5 514 275	39,99
98	Kościelisko	1 233 538	17,36	1 021 147	11,99	1 221 807	13,04	3 302 662	24,41	4 134 631	21,62	4 481 132	23,43
99	Kozłów	264 250	6,24	354 155	7,04	435 035	7,45	289 129	4,41	403 617	4,90	188 773	2,29
100	Krościenko nad Dunajcem	4 636 439	48,41	1 265 663	17,54	1 939 077	21,76	1 811 275	17,29	2 919 361	20,33	2 882 184	20,07
101	Książ Wielki	504 374	8,79	653 524	9,72	1 651 913	20,11	888 932	11,03	1 878 170	17,10	966 668	8,80
102	Lanckorona	716 236	12,51	1 143 369	13,38	1 678 907	19,45	3 696 465	32,12	3 439 317	23,46	4 556 755	31,08
103	Laskowa	1 201 048	16,48	1 787 849	18,45	3 008 662	24,34	1 676 161	12,15	7 709 294	40,60	3 453 278	18,19
104	Limanowa	4 721 257	21,89	5 793 837	20,99	4 280 049	15,69	12 093 490	28,76	14 019 478	31,07	6 929 269	15,36
105	Lipinki	2 228 968	28,51	2 483 419	28,12	2 664 821	26,32	3 523 737	27,25	3 806 881	28,14	1 995 379	14,75
106	Lipnica Murowana	774 182	13,19	661 702	9,98	2 249 095	22,97	1 516 171	15,67	484 403	4,29	847 224	7,51
107	Lipnica Wielka	9 558 601	63,45	1 715 778	20,34	614 123	7,15	1 932 648	16,67	1 867 233	15,16	750 102	6,09
108	Lisia Góra	3 372 581	25,90	2 711 224	18,48	3 991 456	21,09	3 977 835	17,39	5 103 215	17,44	5 034 138	17,20
109	Liszki	3 854 192	25,87	4 621 238	26,06	6 620 677	29,56	3 982 805	17,67	4 006 400	14,25	5 239 976	18,63
110	Lubień	1 275 534	15,78	5 782 596	40,24	788 738	7,24	881 096	6,66	399 767	2,13	1 842 803	9,82
111	Łabowa	961 064	17,42	888 358	12,87	1 096 498	13,49	1 471 720	13,30	3 019 630	19,13	3 629 574	22,99
112	Łapanów	1 168 520	15,50	1 061 547	12,12	2 276 533	18,96	1 473 984	10,67	3 927 633	21,46	3 213 879	17,56
113	Łapsze Niżne	2 911 398	28,74	1 467 083	13,99	1 912 725	16,40	3 262 976	20,53	6 383 953	33,57	2 996 807	15,76
114	Łącko	3 121 388	19,77	3 015 989	16,01	6 289 988	25,46	2 974 577	11,24	5 183 806	14,31	7 947 184	21,94
115	Łososina Dolna	2 320 131	21,35	2 577 752	19,83	1 558 338	11,70	2 160 405	12,76	5 082 512	22,78	4 188 081	18,77
116	Łukowica	2 024 831	18,90	1 654 755	13,31	4 091 350	26,42	670 320	3,82	807 634	3,59	1 094 608	4,87
117	Łużna	518 922	6,19	336 962	3,85	2 112 769	18,32	1 078 949	7,93	2 789 389	15,60	2 962 112	16,57
118	Mędrzechów	851 976	21,00	27 275	0,69	319 690	7,12	90 450	1,75	1 313 464	15,53	2 277 528	26,92
119	Michałowice	1 163 845	18,87	1 604 208	20,05	1 637 118	18,01	3 531 148	26,45	2 669 552	17,01	2 650 139	16,88

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE: II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
120	Mogilany	2 750 245	24,45	2 439 109	18,31	5 651 452	30,08	1 732 660	9,24	4 182 758	12,21	10 413 994	30,40
121	Moszczenica	656 205	14,70	682 770	12,40	1 644 340	23,00	508 772	7,20	1 727 289	17,09	1 406 926	13,92
122	Mszana Dolna	2 189 832	12,57	2 993 787	17,02	6 430 249	26,78	11 162 726	32,40	8 526 992	22,00	9 645 301	24,89
123	Mucharz	83 758	2,05	52 991	1,08	135 588	2,43	1 728 223	21,30	4 233 192	40,48	2 858 672	27,34
124	Nawojowa	1 391 620	19,03	2 801 298	26,76	3 282 978	28,25	2 104 423	15,69	2 609 882	15,84	1 591 733	9,66
125	Niedźwiedz	2 233 637	27,38	2 844 697	28,41	3 931 631	31,65	2 979 596	21,30	3 294 797	18,08	4 469 421	24,53
126	Nowe Brzesko	2 584 282	35,89	917 216	15,03	2 941 373	33,46	1 065 813	12,58	1 489 004	13,67	1 284 218	11,79
127	Nowy Targ	6 432 284	29,79	2 494 780	10,79	5 286 970	18,43	8 560 783	22,96	10 206 180	21,72	7 295 363	15,52
128	Ochotnica Dolna	631 278	8,62	1 572 153	15,77	6 345 845	40,70	4 963 012	29,55	5 184 234	25,05	5 990 922	28,94
129	Olesno	2 490 613	28,24	1 523 698	17,82	1 321 271	14,51	1 726 432	15,07	1 963 909	10,25	6 230 884	32,51
130	Osiek	1 379 243	24,72	1 357 431	19,12	7 526 250	46,04	659 166	5,96	2 141 762	13,44	2 695 960	16,92
131	Oświęcim	1 241 596	8,08	5 831 904	22,84	2 540 129	10,79	1 927 950	8,04	6 238 777	19,72	6 823 254	21,56
132	Pałecznica	637 028	16,81	437 890	10,08	1 301 196	24,25	2 854 239	36,99	738 590	10,85	730 723	10,74
133	Pcim	1 433 648	15,27	3 717 132	27,74	2 182 850	16,37	4 573 063	23,63	2 632 481	11,43	4 058 294	17,62
134	Pleśna	3 464 096	30,88	3 231 266	23,72	1 586 443	10,99	2 688 931	14,40	2 667 467	12,39	1 880 257	8,73
135	Podegrodzie	2 640 900	22,09	2 235 960	15,34	7 862 397	36,60	1 201 052	6,54	681 335	2,98	1 043 502	4,56
136	Połanka Wielka	87 454	2,43	145 694	3,35	1 417 734	23,25	597 565	9,56	2 432 365	33,69	513 248	7,11
137	Poronin	3 343 360	28,25	983 434	8,83	2 190 044	16,34	2 755 815	16,28	4 621 502	20,70	3 871 944	17,35
138	Przeciszów	917 761	15,97	1 662 575	21,01	1 919 015	21,46	3 796 552	32,11	658 809	6,16	261 549	2,45
139	Raba Wyżna	2 378 200	19,87	2 481 575	17,65	4 804 772	25,58	2 494 131	12,26	3 608 517	11,43	7 414 796	23,49
140	Raciechowice	968 499	12,93	1 376 886	14,91	2 239 019	20,06	495 365	4,22	434 684	2,44	2 463 400	13,85
141	Raclawice	673 668	28,22	380 990	13,62	1 225 555	29,23	514 072	12,50	949 456	15,96	1 423 132	23,92
142	Radgoszcz	3 462 074	39,03	2 155 970	22,65	4 839 130	37,02	1 844 474	14,43	2 454 809	14,39	2 881 010	16,89
143	Radłów	1 406 766	15,31	1 483 896	12,87	1 683 413	12,99	1 832 468	11,85	2 263 082	11,24	3 519 921	17,49
144	Radziemice	94 178	3,09	194 494	5,19	423 427	10,13	683 913	12,48	663 790	9,46	1 125 094	16,03
145	Ropa	515 473	10,91	780 541	12,91	1 693 406	20,49	2 417 161	24,39	1 258 397	11,63	1 386 356	12,81
146	Ryglice	1 904 065	18,86	2 098 473	16,42	0	0	0					
147	Rytko	369 208	9,47	2 599 450	37,42	2 034 253	32,19	3 108 746	36,23	736 639	10,11	284 808	3,91
148	Rzepiennik Strzyżewski	1 193 055	16,98	635 010	8,06	310 685	3,49	1 264 540	11,57	3 251 333	21,82	1 956 165	13,13
149	Rzezawa	3 309 196	28,50	2 110 050	17,24	11 225 317	48,55	5 205 648	27,69	1 311 793	6,47	2 459 330	12,14
150	Sękowa	1 152 994	18,63	799 689	11,47	1 001 164	12,62	693 329	7,86	911 099	7,05	2 029 242	15,70
151	Siepraw	1 475 944	19,62	2 180 220	23,57	3 347 876	28,53	1 353 582	11,25	2 082 862	11,40	5 010 205	27,42
152	Skrzyszów	9 048 396	50,38	2 035 540	15,49	5 614 688	29,19	4 092 732	19,13	5 282 486	20,98	2 994 226	11,89

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
153	Staboszów	325 210	9,66	145 116	4,11	242 315	6,00	1 561 064	25,77	3 254 817	47,71	1 255 926	18,41
154	Słopnice	2 580 725	38,06	1 311 334	20,09	1 649 322	21,45	1 803 286	16,61	3 794 017	27,54	1 945 829	14,12
155	Spytkowice (pow. nowotarski)	1 702 574	33,85	5 062 478	56,17	911 587	16,42	935 073	13,51	1 133 397	14,18	575 866	7,20
156	Spytkowice (pow. wadowicki)	1 171 764	14,41	2 789 886	23,54	830 717	7,20	1 495 605	9,98	2 011 964	9,13	5 835 234	26,47
157	Stryszawa	1 011 458	9,08	1 775 928	12,26	2 554 002	17,38	5 558 162	25,45	4 649 119	18,31	5 202 938	20,49
158	Stryszów	1 719 865	25,35	1 228 460	15,83	1 679 329	19,37	14 311 366	60,01	12 823 919	40,68	19 906 778	63,15
159	Sułoszowa	1 154 314	19,53	1 002 954	15,07	2 236 529	26,30	2 698 121	27,67	1 928 398	14,57	4 533 555	34,25
160	Szaflary	1 691 679	18,45	1 319 192	12,99	1 118 238	9,12	2 814 103	16,49	2 536 020	12,35	2 845 323	13,85
161	Szczucin	2 321 679	16,58	1 819 112	10,38	7 287 621	31,67	10 646 931	36,21	13 106 127	44,68	6 838 504	23,31
162	Szczurowa	2 208 520	22,63	1 903 027	17,29	2 879 022	21,91	5 450 843	30,72	5 768 464	29,36	3 815 846	19,42
163	Szerzyny	0	0			941 999	8,88	749 252	6,17	2 214 288	14,25	1 038 991	6,69
164	Tarnów	3 374 102	18,63	5 186 140	21,45	4 473 403	16,75	7 245 497	19,78	12 201 733	22,63	14 274 770	26,47
165	Tokarnia	1 844 463	22,09	1 382 035	14,39	1 686 573	15,19	1 572 914	11,73	1 928 992	11,34	791 184	4,65
166	Tomice	334 600	5,52	1 235 852	15,22	3 991 099	32,48	18 210	0,19	1 484 038	10,35	2 336 685	16,29
167	Trzciana	1 112 419	20,47	1 355 177	20,11	1 202 366	15,51	3 910 041	32,81	3 751 930	34,44	811 874	7,45
168	Trzyciąż	2 046 470	25,08	2 202 103	24,95	392 318	5,38	2 054 159	19,17	1 809 109	14,82	981 267	8,04
169	Tymbark	1 840 204	24,49	2 041 207	23,40	2 672 936	26,04	2 348 796	19,06	4 352 530	30,62	2 099 875	14,77
170	Uście Gorlickie	1 394 149	15,61	2 454 056	20,84	2 807 485	22,95	3 459 003	22,69	9 494 054	45,58	3 138 536	15,07
171	Wielka Wieś	977 543	12,56	2 158 031	21,13	1 337 684	12,72	6 139 115	35,57	11 264 406	41,22	9 841 705	36,02
172	Wieprz	479 784	4,37	1 513 900	11,53	2 779 363	18,83	3 537 464	19,28	4 057 724	18,66	2 369 289	10,89
173	Wierzchosławice	2 470 799	25,29	4 474 318	33,81	1 241 835	10,44	14 336 698	51,45	3 014 612	15,19	2 987 829	15,06
174	Wietrzychowice	494 082	10,91	826 471	15,80	29 689	0,59	751 546	11,18	1 215 164	11,84	3 297 375	32,12
175	Wiśniowa	448 606	6,68	1 123 498	12,95	1 673 286	15,96	2 134 948	16,25	3 295 241	18,82	3 884 133	22,19
176	Wojnicz	1 384 890	11,57	2 996 568	17,69	738 347	4,34	1 187 847	5,86	6 656 443	25,11	3 066 724	11,57
177	Zabierzów	5 316 337	22,04	9 708 257	32,85	13 921 483	39,15	10 231 884	27,48	10 149 403	21,09	13 551 940	28,16
178	Zakliczyn	4 236 922	28,54	1 453 109	10,28	1 997 026	11,94	3 131 864	15,43	5 786 000	22,01	4 433 086	16,87
179	Zawoja	1 061 700	11,82	1 075 924	10,17	676 817	6,33	4 536 590	25,36	3 378 130	17,46	2 477 123	12,80
180	Zembrzyce	1 461 244	23,90	1 340 034	17,42	1 090 073	14,38	9 619 543	55,86	8 854 258	39,53	12 676 837	56,59
181	Zielonki	10 171 674	51,34	5 422 714	30,86	13 470 128	49,77	3 761 000	16,91	15 601 499	41,89	14 397 083	38,65
182	Żegocina	1 319 235	21,17	1 072 890	14,58	2 027 745	21,65	2 826 201	23,55	2 839 265	21,99	2 012 231	15,59
	Razem gminy	256 662 936	20,90	239 579 560	16,67	358 259 960	20,98	385 297 736	17,30	498 466 543	18,72	488 556 323	17,52
	Ogółem	524 751 097	21,21	471 510 449	16,51	609 243 890	18,57	756 545 633	18,68	939 867 817	20,04	962 968 681	19,13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 119. Gminy: Wynik wykonania budżetu w 2006 roku

Wyszczególnienie	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wynik wykonania budżetu
	<i>w złotych</i>		
Gminy o najwyższej nadwyżce budżetowej			
Olkusz	84 820 390	80 591 196	4 229 194
Wieliczka	85 619 764	81 895 450	3 724 314
Andrychów	79 783 181	77 497 233	2 285 948
Przeciszów	11 644 972	9 364 992	2 279 980
Jabłonka	34 192 292	32 125 524	2 066 767
Wolbrom	39 439 543	37 484 497	1 955 046
Podegrodzie	22 840 534	21 093 255	1 747 279
Lubień	16 267 972	14 624 004	1 643 968
Zakopane	65 060 089	63 488 176	1 571 913
Zabierzów	42 738 368	41 312 462	1 425 906
Gminy o najwyższym deficycie budżetowym			
Trzebinia	79 081 046	87 753 559	-8 672 514
Chrzanów	89 276 094	97 547 971	-8 271 877
Tarnów g.	40 832 510	48 666 346	-7 833 836
Skawina	80 270 745	85 783 821	-5 513 076
Kęty	57 211 211	62 270 432	-5 059 221
Dobczyce	28 254 412	32 905 765	-4 651 353
Libiąż	41 188 998	45 801 561	-4 612 562
Gdów	31 676 408	35 968 704	-4 292 297
Dąbrowa Tarnowska	39 806 525	44 000 859	-4 194 335
Biecz	29 232 088	33 256 770	-4 024 682

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 120. Gminy: Wynik wykonania budżetu w 2007 roku

Wyszczególnienie	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wynik wykonania budżetu
	<i>w złotych</i>		
Gminy o najwyższej nadwyżce budżetowej			
Wielka Wieś	99 459 719	27 324 708	72 135 011
Chrzanów	109 610 819	100 533 324	9 077 495
Andrychów	85 186 678	77 219 627	7 967 051
Oświęcim miasto	111 334 054	104 361 330	6 972 724
Olkusz	98 905 678,53	92 601 010,79	6 304 668
Zielonki	41 731 150	37 247 106	4 484 044
Wadowice	74 585 139	70 962 148	3 622 991
Zakopane	74 300 304	70 709 019	3 591 285
Uście Gorlickie	23 390 638	20 829 523	2 561 115
Michałowice	18 242 229	15 695 764	2 546 465
Gminy o najwyższym deficycie budżetowym			
Tarnów gmina	46 722 581	53 920 826	-7 198 245
Myślenice	100 761 426	106 255 032	-5 493 606
Mogilany	29 394 333	34 261 402	-4 867 069
Trzebinia	88 512 761	92 844 980	-4 332 219
Rabka – Zdrój	36 110 144,39	40 358 082,14	-4 247 938
Niepołomice	93 924 339	98 005 018	-4 080 679
Jordanów gmina	24 780 955	28 857 209	-4 076 254
Gorlice miasto	62 506 270	66 258 070	-3 751 800
Raba Wyżna	27 856 024	31 561 181	-3 705 157
Limanowa miasto	39 741 978	43 290 077	-3 548 099

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

2. BUDŻETY POWIATÓW

W porównaniu do 2006 r. dochody powiatów zwiększyły się o 128,5 mln zł, tj. o 11%. Spośród 19 powiatów województwa małopolskiego jedynie powiat proszowicki odnotował ich spadek o 2%. Największy wzrost dochodów osiągnął powiat nowosądecki – 21%.

W 2007 r. wydatki zrealizowane przez powiaty ukształtowały się na poziomie 1 332 mln zł i były wyższe niż w 2006 r. o 6,4%. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem powiatów był na podobnym poziomie jak w roku ubiegłym. Największy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem wystąpił w powiecie limanowskim (36%), natomiast najmniejszy w powiecie suskim (5%). Najwyższe wydatki ogółem poniósł powiat oświęcimski (117,6 mln zł), a najniższe powiat proszowicki (25 mln zł).

W 2007 roku budżety 11 powiatów zamknęły się deficytem, natomiast nadwyżka wystąpiła w 8 powiatach (brzeskim, chrzanowskim, gorlickim, krakowskim ziemskim, suskim, tarnowskim, wadowickim, wielickim). Podobnie jak w roku ubiegłym wynik wykonania budżetu wszystkich powiatów (zbiórco) w 2007 r. był ujemny (deficyt), jednak został on zmniejszony z 70,3 mln zł do 21,5 mln zł.

Tabela 121. Dochody powiatów – dynamika dochodów ogółem w latach 1999-2007 r. (w zł)

Lp	Wyszczególnienie	1999		2001		2003		2005		2006		2007		Dynamika dochodów ogółem w % (13:11)
		dochody ogółem	dochody własne	dochody ogółem	dochody własne	dochody ogółem	dochody własne	dochody ogółem	dochody własne	dochody ogółem	dochody własne	dochody ogółem	dochody własne	
	Ogółem	712 843 232	46 927 677	1 044 647 878	99 204 793	879 886 774	154 493 819	1 074 782 216	337 720 790	1 181 528 234	378 312 482	1 310 120 548	486 340 461	111
1	bocheński	33 331 927	1 609 599	47 258 862	2 940 878	41 674 973	7 066 819	50 871 985	14 106 987	53 190 370	15 466 535	56 905 341	17 393 232	113
2	brzeski	25 669 281	1 133 507	41 696 234	4 748 636	32 472 040	3 255 981	41 428 137	10 239 466	44 708 274	10 894 722	53 421 324	18 631 328	119
3	chrzanowski	48 481 682	2 679 696	65 449 197	4 232 180	43 474 777	4 279 731	56 430 534	20 670 237	62 959 781	26 090 333	64 825 534	29 220 177	103
4	dąbrowski	19 463 335	699 743	29 810 732	1 595 349	22 100 308	2 469 776	25 207 994	5 084 718	27 556 964	7 324 216	27 853 779	6 514 654	101
5	gorlicki	48 131 310	3 064 922	63 636 091	5 332 852	55 585 134	6 380 414	64 347 669	16 311 524	73 293 102	16 721 230	74 460 471	19 576 963	102
6	krakowski	60 682 159	5 499 349	84 738 560	10 603 876	68 101 656	12 316 129	85 895 380	39 334 195	100 687 474	51 143 159	115 970 602	64 362 224	115
7	limanowski	40 806 462	2 134 250	63 576 706	12 053 233	50 496 928	10 989 873	66 954 970	25 313 093	72 521 130	22 739 830	83 356 792	34 223 655	115
8	miechowski	26 300 893	1 807 520	35 475 223	2 856 187	29 932 694	3 568 013	36 180 186	7 432 634	38 278 847	7 731 508	44 492 239	12 012 636	116
9	myślenicki	33 172 646	2 038 171	50 810 381	4 269 833	43 067 385	5 663 345	55 143 635	17 429 282	60 182 818	19 921 221	66 750 991	22 456 714	111
10	nowosądecki	40 572 302	5 561 488	58 158 957	6 894 709	56 906 563	10 736 785	73 572 334	23 340 219	82 086 598	25 700 551	99 274 029	39 070 857	121
11	nowotarski	58 180 260	2 293 960	96 871 092	6 217 009	85 752 393	34 594 723	80 250 585	19 690 682	86 297 994	23 667 604	99 322 037	33 647 190	115
12	olkuski	44 636 534	2 728 918	61 587 021	3 871 740	48 798 598	5 259 622	57 793 562	17 746 470	61 526 906	20 849 612	67 072 708	24 776 237	109
13	oświęcimski	56 796 095	3 471 594	83 206 152	6 470 481	72 749 818	8 773 788	94 211 466	32 867 086	105 733 136	32 900 422	115 143 925	46 140 645	109
14	proszowicki	16 031 337	1 017 637	21 817 302	1 748 940	17 944 230	2 832 892	23 210 050	6 618 147	25 152 412	5 531 385	24 622 652	6 453 862	98
15	suski	29 619 131	1 866 787	43 756 928	3 686 013	38 886 311	7 686 787	46 123 368	12 239 402	47 963 644	12 907 904	51 324 549	14 679 608	107
16	tarnowski	33 878 689	3 206 961	51 389 861	7 150 367	52 471 461	10 134 187	71 590 647	24 107 919	78 254 540	23 501 059	88 557 167	31 776 424	113
17	tatrzański	25 675 646	1 233 665	39 863 866	4 147 495	31 770 355	5 928 154	36 878 338	9 684 688	42 054 150	13 246 993	46 123 274	15 433 103	110
18	wadowicki	51 685 675	3 557 086	75 475 608	6 874 204	64 447 215	8 741 166	75 182 534	20 399 416	83 461 257	26 775 169	88 971 402	30 684 761	107
19	wielicki	19 727 868	1 322 824	30 069 105	3 510 811	23 253 935	3 815 634	33 508 842	15 104 625	35 618 837	15 199 029	41 671 732	19 286 191	117

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 122. Powiaty: udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w latach 1999-2007

Lp	Wyszczególnienie	1999			2001			2003			2005			2006			2007		
		Wydatki ogółem w zł	wydatki inwestycyjne	% udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem w zł	wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem w zł	wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem w zł	wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem w zł	wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem w zł	wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem
	średnia			7			11			11			12			16			15
1	bocheński	32 953 675	1 125 284	3%	49 933 736	2 364 950	5%	40 949 593	3 124 316	8%	51 576 979	6 687 088	13%	51 671 289	2 736 708	5%	57 981 787	7 476 140	13%
2	brzeski	25 462 903	102 880	0%	43 693 750	7 082 852	16%	33 991 544	3 008 630	9%	40 863 227	3 193 485	8%	48 404 035	5 747 603	12%	50 514 602	6 470 300	13%
3	chrzanowski	48 055 339	10 132 932	21%	65 912 568	10 883 402	17%	47 215 296	3 052 541	6%	55 458 985	5 826 743	11%	65 280 963	10 714 837	16%	64 482 786	8 590 823	13%
4	dąbrowski	19 366 353	207 905	1%	29 777 038	3 543 243	12%	24 274 548	3 088 400	13%	23 540 716	1 517 949	6%	32 553 727	9 380 692	29%	28 435 583	4 173 934	15%
5	gorlicki	47 920 815	3 881 729	8%	64 769 623	2 511 936	4%	56 494 629	4 158 982	7%	65 087 489	8 617 356	13%	76 443 709	13 879 646	18%	73 352 220	5 214 932	7%
6	krakowski	59 994 447	3 129 618	5%	85 927 395	5 356 631	6%	67 747 506	2 433 242	4%	90 305 349	7 237 325	8%	109 320 093	15 291 156	14%	111 083 169	13 963 803	13%
7	limanowski	41 010 395	2 282 183	6%	64 566 080	5 949 865	9%	51 702 014	8 938 085	17%	70 389 789	22 226 164	32%	71 713 315	19 641 874	27%	91 980 797	33 466 766	36%
8	miechowski	26 083 472	0	0%	36 474 382	635 409	2%	29 480 283	864 556	3%	37 013 639	3 346 056	9%	39 836 699	3 875 039	10%	47 127 389	7 861 497	17%
9	myślenicki	33 156 408	351 138	1%	50 283 405	2 615 450	5%	43 231 174	3 052 448	7%	55 004 293	5 907 590	11%	62 208 277	9 103 144	15%	70 242 284	10 336 400	15%
10	nowosądecki	40 152 027	4 084 507	10%	59 808 115	9 639 581	16%	61 097 239	7 561 011	12%	80 408 848	12 903 622	16%	87 808 844	13 315 334	15%	104 641 352	22 026 925	21%
11	nowotarski	57 838 893	12 288 088	21%	97 306 400	29 409 600	30%	86 622 901	31 418 709	36%	78 911 660	15 739 324	20%	96 360 316	25 952 021	27%	107 762 289	25 026 889	23%
12	olkuski	44 291 839	567 746	1%	62 209 397	3 742 719	6%	48 362 779	1 514 077	3%	61 140 258	4 986 924	8%	65 853 830	4 031 840	6%	68 248 896	4 584 742	7%
13	oświęcimski	56 546 575	3784737	7%	85 884 634	8 490 551	10%	71 914 157	3 878 677	5%	94 236 832	12 938 819	14%	108 898 357	19 827 210	18%	117 625 353	26 019 506	22%
14	proszowicki	16 658 418	898 434	5%	21 695 767	1 927 582	9%	21 061 813	4 366 973	21%	23 066 718	2 852 435	12%	25 398 591	4 094 355	16%	24 982 684	2 824 857	11%
15	suski	29 291 031	1 195 284	4%	43 214 300	3 890 624	9%	40 764 612	5 138 019	13%	47 654 949	4 871 706	10%	50 738 118	3 388 473	7%	51 045 081	2 729 288	5%
16	tarnowski	33 802 205	3 419 039	10%	55 475 541	9 293 315	17%	55 400 918	7 453 999	13%	76 090 392	15 144 994	20%	80 973 797	12 457 675	15%	85 940 513	11 735 283	14%
17	tatrzański	25 485 073	402 030	2%	39 569 789	2 294 990	6%	31 747 934	2 359 902	7%	36 877 265	2 611 704	7%	43 385 569	4 434 333	10%	47 523 315	5 306 895	11%
18	wadowicki	51 464 831	2 821 087	5%	75 496 702	4 595 899	6%	64 516 363	3 860 392	6%	76 168 082	5 670 306	7%	93 378 250	17 894 083	19%	87 434 091	9 417 937	11%
19	wielicki	19 479 517	829 560	4%	30 236 534	1 979 034	7%	23 214 953	1 270 429	5%	32 512 864	3 572 126	11%	41 604 178	10 830 359	26%	41 171 828	7 704 755	19%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 123. Powiaty: wynik wykonania budżetu w latach 1999-2007 r. (w zł)

Wyszczególnienie	1999			2001			2003			2005			2006			2007		
	Dochody	Wydatki	wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	wynik wykonania budżetu
Ogółem powiaty	712 843 232	709 014 216	3 829 016	1 044 647 878	1 062 235 156	-17 587 278	879 886 774	899 790 256	-19 903 482	1 074 782 216	1 096 308 334	-21 526 118	1 181 528 234	1 251 831 957	-70 303 723	1 310 120 548	1 331 576 019	-21 455 469
bocheński	33 331 927	32 953 675	378 252	47 258 862	49 933 736	-2 674 874	41 674 973	40 949 593	725 380	50 871 985	51 576 979	-704 994	53 190 370	51 671 289	1 519 081	56 905 341	57 981 787	-1 076 446
brzeski	25 669 281	25 462 903	206 378	41 696 234	43 693 750	-1 997 516	32 472 040	33 991 544	-1 519 504	41 428 137	40 863 227	564 910	44 708 274	48 404 035	-3 695 761	53 421 324	50 514 602	2 906 722
chrzanowski	48 481 682	48 055 339	426 343	65 449 197	65 912 568	-463 371	43 474 777	47 215 296	-3 740 519	56 430 534	55 458 985	971 549	62 959 781	65 280 963	-2 321 182	64 825 533	64 482 786	342 747
dąbrowski	19 463 335	19 366 353	96 982	29 810 732	29 777 038	33 694	22 100 308	24 274 548	-2 174 240	25 207 994	23 540 716	1 667 278	27 556 964	32 553 727	-4 996 763	27 853 779	28 435 583	-581 803
gorlicki	48 131 310	47 920 815	210 495	63 636 091	64 769 623	-1 133 532	55 585 134	56 494 629	-909 495	64 347 669	65 087 489	-739 820	73 293 102	76 443 709	-3 150 607	74 460 471	73 352 219	1 108 252
krakowski	60 682 159	59 994 447	687 712	84 738 560	85 927 395	-1 188 835	68 101 656	67 747 506	354 150	85 895 380	90 305 349	-4 409 969	100 687 474	109 320 093	-8 632 619	115 970 602	111 083 169	4 887 433
łimanowski	40 806 462	41 010 395	-203 933	63 576 706	64 566 080	-989 374	50 496 928	51 702 014	-1 205 086	66 954 970	70 389 789	-3 434 819	72 521 130	71 713 315	807 815	83 356 792	91 980 797	-8 624 005
miechowski	26 300 893	26 083 472	217 421	35 475 223	36 474 382	-999 159	29 932 694	29 480 283	452 411	36 180 186	37 013 639	-833 453	38 278 847	39 836 699	-1 557 852	44 492 239	47 127 389	-2 635 150
myślenicki	33 172 646	33 156 408	16 238	50 810 381	50 283 405	526 976	43 067 385	43 231 174	-163 789	55 143 635	55 004 293	139 342	60 182 818	62 208 277	-2 025 459	66 750 991	70 242 284	-3 491 293
nowosądecki	40 572 302	40 152 027	420 275	58 158 957	59 808 115	-1 649 158	56 906 563	61 097 239	-4 190 676	73 572 334	80 408 848	-6 836 514	82 086 598	87 808 844	-5 722 246	99 274 029	104 641 352	-5 367 323
nowotarski	58 180 260	57 838 893	341 367	96 871 092	97 306 400	-435 308	85 752 393	86 622 901	-870 508	80 250 585	78 911 660	1 338 925	86 297 994	96 360 316	-10 062 322	99 322 037	107 762 289	-8 440 252
olkuski	44 636 534	44 291 839	344 695	61 587 021	62 209 397	-622 376	48 798 598	48 362 779	435 819	57 793 562	61 140 258	-3 346 696	61 526 906	65 853 830	-4 326 924	67 072 708	68 248 895	-1 176 187
oświęcimski	56 796 095	56 546 575	249 520	83 206 152	85 884 634	-2 678 482	72 749 818	71 914 157	835 661	94 211 466	94 236 832	-25 366	105 733 136	108 898 357	-3 165 221	115 143 925	117 625 353	-2 481 427
proszowicki	16 031 337	16 658 418	-627 081	21 817 302	21 695 767	121 535	17 944 230	21 061 813	-3 117 583	23 210 050	23 066 718	143 332	25 152 412	25 398 591	-246 179	24 622 652	24 982 684	-360 032
suski	29 619 131	29 291 031	328 100	43 756 928	43 214 300	542 628	38 886 311	40 764 612	-1 878 301	46 123 368	47 654 949	-1 531 581	47 963 644	50 738 118	-2 774 474	51 324 549	51 045 081	279 468
tarnowski	33 878 689	33 802 205	76 484	51 389 861	55 475 541	-4 085 680	52 471 461	55 400 918	-2 929 457	71 590 647	76 090 392	-4 499 745	78 254 540	80 973 797	-2 719 257	88 557 166	85 940 513	2 616 653
tatrzański	25 675 646	25 485 073	190 573	39 863 866	39 569 789	294 077	31 770 355	31 747 934	22 421	36 878 338	36 877 265	1 073	42 054 150	43 385 569	-1 331 419	46 123 274	47 523 315	-1 400 041
wadowicki	51 685 675	51 464 831	220 844	75 475 608	75 496 702	-21 094	64 447 215	64 516 363	-69 148	75 182 534	76 168 082	-985 548	83 461 257	93 378 250	-9 916 993	88 971 402	87 434 091	1 537 311
wielicki	19 727 868	19 479 517	248 351	30 069 105	30 236 534	-167 429	23 253 935	23 214 953	38 982	33 508 842	32 512 864	995 978	35 618 837	41 604 178	-5 985 341	41 671 732	41 171 828	499 904

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

3. BUDŻETY MIAST NA PRAWACH POWIATU

Dochody ogółem miast na prawach powiatu w 2007 r. ukształtowały się na poziomie 3 453 mln zł. Największy udział w dochodach ogółem miast na prawach powiatu mają dochody własne (68, 7% ogółu dochodów). W strukturze dochodów ogółem dotacje stanowią 9,7%, natomiast subwencje 21,6% (w 2006 r. wartości te stanowiły odpowiednio 11,1% i 24,2%).

Wydatki ogółem miast na prawach powiatu w 2007 r. wyniosły 3 650 mln zł, z czego 22,1% stanowiły wydatki majątkowe (806 mln zł). W strukturze wydatków ogółem, zrealizowanych przez miasta na prawach powiatu w 2007 r., udział wydatków majątkowych zwiększył się o 2,6% w porównaniu do 2006 r. Wydatki na zadania bieżące poniesione przez miasta na prawach powiatu wyniosły 2 843 mln zł i stanowiły 77,9% ogólnej kwoty wydatków poniesionych przez te jednostki.

Najwyższy wzrost dochodów i wydatków osiągnęło Miasto Kraków (odpowiednio o 20,7% i 22,4%), natomiast spadek wydatków o 2,9% i najniższy wzrost dochodów o 5,9% odnotowało Miasto Tarnów.

Kraków i Nowy Sącz zanotowały deficyt w 2007 r., a budżet Miasta Tarnowa zamknął się nadwyżką na poziomie 5,1 mln zł. Najwyższym niedoborem zamknął się budżet Miasta Krakowa (200 mln zł), a Miasto Nowy Sącz (2 mln zł).

Tabela 124. Miasta na prawach powiatu: wynik wykonania budżetu za 2006 rok

Wyszczególnienie	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	w tym	
				nadwyżka "+"	niedobór "-"
<i>w złotych</i>					
Ogółem	2 928 491 081	3 101 342 207	-172 851 126		-172 851 126
Kraków	2 327 230 402	2 458 750 882	-131 520 480		-131 520 480
Nowy Sącz	268 165 062	284 303 510	-16 138 448		-16 138 448
Tarnów	333 095 617	358 287 815	-25 192 198		-25 192 198

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 125. Miasta na prawach powiatu: wynik wykonania budżetu za 2007 rok

Wyszczególnienie	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	w tym	
				nadwyżka "+"	niedobór "-"
<i>w złotych</i>					
Ogółem	3 452 721 780	3 649 614 895	-196 893 115	5 168 329	-202 061 444
Kraków	2 809 318 187	3 009 373 168	-200 054 981		-200 054 981
Nowy Sącz	290 430 353	292 436 816	-2 006 463		-2 006 463
Tarnów	352 973 240	347 804 911	5 168 329	5 168 329	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

4. BUDŻET WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

W 2007 r. dochody budżetu Województwa Małopolskiego zwiększyły się w stosunku do 2006 r. o 117,9 mln zł (tj. 18,8%). Dochody własne i dochody z subwencji ogólnej były wyższe niż w roku 2006 odpowiednio o 33,1% i 14,7%, natomiast dochody z tytułu dotacji zmniejszyły się o 41%. W strukturze dochodów ogółem największy udział miały dochody własne (73,9%), subwencje (18,9%) i dotacje (7,2%). W strukturze dotacji celowych, największą pozycję stanowiły dotacje na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, które wyniosły 54,4% ogółu dotacji celowych oraz dotacje na zadania własne – 19,0%. Mniejszy udział miały dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień, zrealizowane w wysokości 20,5 mln zł, (tj. 18,2% ogółu dotacji) oraz środki pochodzące z funduszy celowych – 6,5 mln zł, co stanowiło 5,8% ogółu dotacji i dotacje rozwojowe – 2,9 mln zł (2,6%).

W porównaniu do roku 2006 dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej wzrosły o 80%, w związku z otrzymaniem wyższej dotacji na utrzymanie urządzeń melioracji wodnych podstawowych, wykonanie najpilniejszych robót w urządzeniach melioracji wodnych podstawowych zniszczonych w wyniku powodzi oraz realizację Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”. Natomiast znaczny spadek dotacji na zadania własne (o 56,1%) związany jest głównie z zakończeniem realizacji zadań w ramach Kontraktu dla Województwa Małopolskiego na lata 2005-2006.

Wydatki ogółem budżetu Województwa Małopolskiego wzrosły w porównaniu do roku 2006 o 97,8 mln zł, tj. o 15,6%. W strukturze wydatków ogółem wydatki majątkowe stanowiły 41,1% (wzrost w stosunku do 2006 r. o 4,9 punktu procentowego). Główne kierunki wydatków budżetu Województwa to wydatki na realizację zadań z zakresu: transportu i łączności, które nadal są wydatkami priorytetowymi (38,6% ogółu wydatków, wzrost o 0,7% w stosunku do 2006 r.), kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (13,4%, spadek o 1,8% w stosunku do 2006 r.), rolnictwa i łowiectwa (8,8%), ochrony zdrowia (7,9%). Pozostałe wydatki stanowią 31,3% ogółu wydatków budżetu Województwa.

W 2007 r. budżet Województwa Małopolskiego zamknął się nadwyżką w wysokości 19 790 104 zł (w 2006 r. deficytem w kwocie 328 644 zł).

Tabela 126. Dochody Województwa Małopolskiego według ważniejszych źródeł powstawania

Wyszczególnienie	Dochody ogółem						Dynamika (7:6) w %
	1999	2001	2003	2005	2006	2007	
	<i>w tys. złotych</i>						
OGÓŁEM	262 286	324 764	370 724	469 719	628 037	745 983	118,78
A. Dochody własne województwa	50 023	45 349	77 226	288 713	395 721	492 617	124,49
w tym: udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	40 491	39 233	39 039	213 046	300 993	375 870	124,88
B. subwencje i dotacje	212 263	279 415	293 498	181 006	232 316	253 366	109,06
I. Subwencja ogólna	89 270	118 403	111 518	89 208	122 959	141 084	114,74
<i>część oświatowa</i>	29 699	38 105	34 078	44 481	47 332	46 660	98,58
<i>część wyrównawcza</i>	21 823	24 619	25 057	37 845	64 882	86 721	133,66
<i>część drogowa</i>	37 748	55 679	52 383				
<i>część regionalna</i>				1 382	5 685	4 703	82,73
<i>uzupełnienie subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego</i>				5 500	5 060	3 000	59,29
II. Dotacje	122 993	161 012	181 980	91 798	109 357	112 282	102,67
1) dotacje na zadania zlecone	73	93 899	85 576	33 327	33 757	60 790	180,08
<i>bieżące</i>	73	58 250	42 815	19 632	20 585	30 459	147,97
<i>inwestycyjne</i>	0	35 649	42 761	13 695	13 172	30 331	230,27
2) dotacje na zadania własne	55 406	50 725	74 143	37 468	48 808	21 425	43,90
<i>bieżące</i>	32 005	34 147	29 895	7 694	15 330	16 055	104,73
<i>inwestycyjne</i>	23 401	16 578	44 248	29 774	33 478	5 370	16,04
3) dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień	67 514	6 214	12 259	13 438	17 924	20 542	114,61
<i>bieżące</i>	7 022	4 612	3 588	6 694	8 719	9 201	105,53
<i>inwestycje</i>	60 492	1 602	8 671	6 744	9 205	11 341	123,20
4) dotacje z funduszy celowych	0	10 174	10 002	7 565	8 868	6 543	73,78
<i>bieżące</i>	0	2 136	271	362	462	259	56,06
<i>inwestycje</i>	0	8 038	9 731	7 203	8 406	6 284	74,76
5) dotacje rozwojowe						2 982	
<i>bieżące</i>						2 829	
<i>inwestycje</i>						153	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego

Tabela 127. Struktura wydatków budżetu Województwa Małopolskiego według działów klasyfikacji budżetowej w latach 1999-2007 (w tys. zł)

Dział	Wyszczególnienie	1999	struktura w %	2001	struktura w %	2003	struktura w %	2005	struktura w %	2006	struktura w %	2007	struktura w %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
010	Rolnictwo i łowiectwo	72 296	27,7	57 425	16,3	62 663	16,4	32 650	6,1	34 149	5,4	63 864	8,8
	<i>w tym inwestycje</i>	60 513	-	44 112	-	50 489	-	21 109	-	19 807	-	38 013	-
150	Przetwórstwo przemysłowe		-	2 496	0,7	6 732	1,8	5 986	1,1	18 969	3,0	25 372	3,5
	<i>w tym inwestycje</i>		-		-	1 629	-	5	-	5 598	-	8 962	-
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę							9		19		18	
600	Transport i łączność	49 846	19,1	135 016	38,4	139 292	36,4	238 372	44,6	238 401	37,9	280 401	38,6
	<i>w tym inwestycje</i>	5 400	-	35 132	-	66 759	-	131 277	-	99 575	-	154 756	-
630	Turystyka	292	0,1	666	0,2	1 048	0,3	1 808	0,3	1 470	0,2	1 902	0,3
	<i>w tym inwestycje</i>		-		-	79	-	-	-	30	-	-	-
700	Gospodarka mieszkaniowa	24		260	0,1	335	0,1	1 002	0,2	3 898	0,6	1 077	0,1
	<i>w tym inwestycje</i>	262	-	-	-		-	213	-	2 394	-	160	-
710	Działalność usługowa	3 355	1,3	1 568	0,4	1 255	0,3	2 217	0,4	1 993	0,3	1 725	0,2
	<i>w tym inwestycje</i>		-	75	-	10	-	35	-	12	-	-	-
720	Informatyka		-		-		-	891	0,2	3 864	0,6	6 008	0,8
	<i>w tym inwestycje</i>		-		-		-	469	-	3 483	-	5 320	-
750	Administracja publiczna	11 206	4,3	17 876	5,1	24 644	6,4	32 357	6,1	43 911	7,0	58 923	8,1
	<i>w tym inwestycje</i>	703	-	1 369	-	2 160	-	1 330	-	5 939	-	14 346	-
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa		-		-		-		-	568	-		-
752	Obrona narodowa									2		3	
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa		-	35			-		-		-	-	-

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE: II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
757	Obsługa długu publicznego		-	586	0,2	5 248	1,4	7 246	1,4	5 998	1,0	6 536	0,9
801	Oświata i wychowanie	40 354	15,4	39 186	11,1	36 109	9,4	47 954	9,0	48 035	7,6	47 544	6,5
	<i>w tym inwestycje</i>	1 691	-	1 508	-	801	-	7 679	-	6 954	-	5 641	-
803	Szkolnictwo wyższe		-	750	0,2	1 687	0,4	10 753	2,0	6 852	1,1	9 027	1,2
	<i>w tym inwestycje</i>	-	-	750	-	1 520	-	8 273	-	4 382	-	703	-
851	Ochrona zdrowia	39 544	15,1	27 542	7,8	25 969	6,8	41 526	7,8	59 353	9,4	57 518	7,9
	<i>w tym inwestycje</i>	23 588	-	5 903	-	3 813	-	22 130	-	40 311	-	39 935	-
852	Pomoc społeczna	258	0,1	966	0,3	525	0,1	2 296	0,4	5 592	0,9	5 405	0,7
	<i>w tym inwestycje</i>		-		-		-	97	-		-	12	-
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	423	0,1	9 493	2,7	5 877	1,5	16 245	3,0	31 929	5,1	39 892	5,5
	<i>w tym inwestycje</i>	47	-	224	-	905	-	433	-	98	-	351	-
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	4 545	1,7	4 523	1,29	3 349	0,9	16 051	3,0	23 647	3,8	19 547	2,7
	<i>w tym inwestycje</i>							805	-	6	-	2 030	-
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska		-	1 069	0,3	9 170	2,4	3 982	0,7	2 184	0,3	640	0,1
	<i>w tym inwestycje</i>	-	-	4	-	8 794	-	3 533	-	1 192	-	143	-
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	37 494	14,3	50 990	14,5	57 549	15	70 599	13,2	95 800	15,2	97 129	13,4
	<i>w tym inwestycje</i>	-	-	5 309	-	10 030	-	14 925	-	36 397	-	24 511	-
926	Kultura fizyczna i sport	1 656	0,6	1 532	0,4	1 321	0,3	2 312	0,4	1 732	0,3	3 660	0,5
	<i>w tym inwestycje</i>		-		-		-	649	-		-	450	-
	OGÓŁEM	261 295	100	351 979	100	382 773	100	534 256	100	628 366	100	726 193	100
	w tym wydatki majątkowe	92 220	35,3	94 385	26,8	147 337	38,5	225 962	42,3	227 675	36,2	298 388	41,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego

Tabela 128. Wydatki Województwa Małopolskiego w latach 1999-2007 (w tys. zł)

Rok	Ogółem	Wzrost do roku poprzedniego w %	Wskaźnik inflacji w %	Przyrost realny
1999	261 295	-	7,3	-
2001	351 979	26,7	5,5	21,2
2003	382 773	4,8	0,8	4,0
2005	534 257	26,1	2,1	24,0
2006	628 366	17,6	1,0	16,6
2007	726 193	15,6	2,5	13,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 129. Wydatki Województwa Małopolskiego na inwestycje w latach 1999-2007 (w tys. zł)

Rok	Ogółem wydatki na inwestycje	Wzrost do roku poprzedniego w %	Wskaźnik inflacji w %	Przyrost realny
1999	92 204	-	7,3	-
2001	94 385	9,3	5,5	3,8
2003	146 986	14,0	0,8	13,2
2005	212 961	55,3	2,1	53,2
2006	226 175	6,2	1,0	5,2
2007	295 354	30,6	2,5	28,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego oraz danych GUS

Tabela 130. Wynik wykonania budżetu Województwa Małopolskiego w latach 1999-2007 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2006	2007
Dochody	262 286	324 764	370 724	469 719	628 037	745 983
Wydatki	261 295	351 979	382 773	534 257	628 366	726 193
Wynik wykonania budżetu	991	-27 215	-12 049	-64 538	-329	19 790
w tym: nadwyżka „+”	991					19 790
niedobór „-”		-27 215	-12 049	-64 538	-329	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego

III. Fundusze celowe

oprac. Anna Szymacha, Beata Bobula, Katarzyna Mikrut

1. WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W KRAKOWIE

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) w Krakowie stanowi ważny instrument dla finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska.

WFOŚiGW działa na zasadach określonych ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. z 2008 roku Dz. U. Nr 25 poz. 150), ma osobowość prawną i w rozumieniu ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249 poz. 2104 z późn. zm.) jest wojewódzkim funduszem celowym.

Dochodami WFOŚiGW są głównie wpływy z tytułu opłat i kar pieniężnych, pobieranych na podstawie ustaw i odrębnych przepisów z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska.

Tabela 131. **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie** (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2001		2003		2005		2006		2007	
	Plan	Wyk.	Plan	Wyk.	Plan	Wyk.	Plan	Wyk.	Plan	Wyk.
Stan środków na początku roku	52 000	75 676	102 000	116 247	100 000	111 935	157 119	115 119	190 393	190 393
Przychody	94 200	99 058	88 800	107 902	123 353	125 825	122 177	128 768	112 593	133 355
w tym: wpływy z opłat i kar	51 400	37 794	42 000	43 530	47 350	38 615	48 174	49 301	47 590	49 175
Przychody ogółem	146 200	174 734	190 800	224 149	230 003	237 760	267 196	243 887	303 736	323 748
- dotacje	31 100	20 755	38 600	28 538	25 000	18 547	23 800	16 301	26 500	13 284
- pożyczki	101 300	49 940	132 850	108 673	150 000	61 815	180 000	77 015	180 000	93 307
Razem:	132 400	70 695	171 450	137 211	175 000	80 362	203 800	93 316	206 500	106 591

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WFOŚiGW w Krakowie

Tabela 132. **Główne kierunki pomocy WFOŚiGW zrealizowane w 2007 roku – współfinansowanie zadań w dziedzinach**

Dziedziny	Dotacje	Pożyczki
	w tys. zł	
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	14 932,7	62 662,6
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	1 096,3	4 122,2
Gospodarka odpadami	164,6	9 225,8
Pozostałe (m.in. edukacja ekologiczna, wspomaganie zadań państwowego monitoringu środowiska, przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, profilaktyka zdrowotna dzieci, wspieranie ekologicznych form transportu)	14 256,2	17 296,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WFOŚiGW w Krakowie

Środki WFOŚiGW przyznawane są na wniosek zainteresowanych stron w formie dotacji lub pożyczek. W 2007 r. w WFOŚiGW w Krakowie obowiązywało następujące oprocentowanie od udzielanych pożyczek:

- 4% w skali roku na zadania związane z ochroną wód, budową i rekultywacją składowisk odpadów, likwidacją niskiej emisji, zagospodarowaniem i unieszkodliwianiem odpadów, wykorzystaniem lokalnych źródeł energii odnawialnej,
- 4,2% w skali roku na zadania związane ze wspieraniem ekologicznych form transportu, termomodernizacją budynków, odsiarczaniem kopaliny energetycznych, oczyszczaniem gazów odłotowych w przemyśle i energetyce oraz inne zadania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną.

W 2007 r. pożyczki udzielane przez Fundusz mogły być częściowo umarzone do wysokości:

- 40% kwoty uzyskanej pożyczki w przypadku realizacji zadań inwestycyjnych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego lub jednostki budżetowe na zadania związane z ochroną wód,
- 35% kwoty uzyskanej pożyczki w przypadku realizacji zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego lub jednostkę budżetową nie prowadzącą działalności gospodarczej (poza zadaniami związanymi z ochroną wód),
- 30% kwoty uzyskanej pożyczki w przypadku realizacji zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych realizowanych przez podmioty gospodarcze i osoby fizyczne oraz pozostałych inwestorów,

pod warunkiem, że inwestycja została ukończona w terminie ustalonym w umowie, zostały osiągnięte zakładane i określone w umowie rzeczowe i ekologiczne efekty zadania oraz pożyczkobiorca spłacił co najmniej 60% pobranej pożyczki.

W 2007 r. Fundusz prowadził obsługę 624 umów pożyczek na kwotę umowną 432 436 566,27 zł. oraz zawarł 153 umowy na łączną kwotę 106 347 177,78 zł.

Umorzono pożyczki na łączną kwotę 17 401 521,28 zł., w tym 1 pożyczkę udzieloną w 1997 r., 2 z 1998 r., 3 z 1999 r., 14 z 2000 r., 7 z 2001 r., 19 z 2002 r., 20 z 2003 r., 37 z 2004 r. 24 z 2005 r. i 9 z 2006 r. Średnia wysokość umorzenia od udzielonych pożyczek wynosiła 25,8%.

W zakresie realizacji zadań inwestycyjnych i modernizacyjnych służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, ze środków Funduszu dofinansowane zostały przedsięwzięcia związane z gospodarką wodną, ochroną powierzchni ziemi i powietrza atmosferycznego.

Tabela 133. Budowa sieci kanalizacyjnych realizowana z pomocą finansową WFOŚiGW w Krakowie w 2007 roku

Nazwa miejscowości	Długość sieci kanalizacji [mb]	Ilość ścieków odprowadzona do oczyszczalni [m ³ /rok]
Podhalańskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Nowym Targu	18 851,00	81 568,14
Gmina Mszana Dolna	16 366,30	33 890,00
Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	14 881,00	45 552,00
Miasto i Gmina Krzeszowice	26 621,80	80 117,00
Gmina Jordanów	13 298,00	34 194,00
Gmina Bochnia	8 087,00	25 632,00
Tarnowskie Wodociągi Sp. z o.o.	4 527,00	55 024,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WFOŚiGW w Krakowie

Ogółem w 2007 r. zostało zawartych 39 umów dotyczących budowy sieci kanalizacji sanitarnych. Łączna długość wykonanych kolektorów sanitarnych wyniosła 293,13 km, co umożliwiło odprowadzenie 916,35 tys. m³ ścieków do oczyszczalni.

Tabela 134. Budowa oczyszczalni ścieków realizowana z pomocą finansową WFOŚiGW w Krakowie w 2007 roku

Nazwa miejscowości	Ilość ścieków [m ³ /d]	Redukowany ładunek BZT ₅ [kg/rok]
Gmina Słomniki	1 450,00	21 170,00
Gmina Mogilany	350,00	43 234,00
Podhalańskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Nowym Targu	1 437,00	137 527,00
Gmina Czchów	300,00	48 500,00
Gmina Wietrzychowice	500,00	55 662,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WFOŚiGW w Krakowie

Pomoc udzielona przez WFOŚiGW w Krakowie w 2007 roku pozwoliła także na przystąpienie do realizacji budowy, rozbudowy i modernizacji 8 oczyszczalni ścieków. Przepustowość wykonanych w 2007 roku oczyszczalni ścieków wyniosła 2 297,4 m³/d. Przyrost redukowanego ładunku BZT₅ to 230,08 tys. kg/rok.

Tabela 135. Ważniejsze zadania w ochronie powietrza realizowane z pomocą finansową WFOŚiGW w Krakowie w 2007 roku

Wnioskodawca	Zadanie	Rodzaj i wielkość udzielone pomocy [zł]
Miasto i Gmina Miechów	Przebudowa istniejącej kotłowni K-2 na paliwo stałe na kotłownię gazową na Osiedlu Sikorskiego w Miechowie	Pożyczka 645 210,00
Powiat Myślenicki	Modernizacja instalacji przygotowania ciepła dla potrzeb c.o. i c.w.u. poprzez wymianę kotłów koksowo-węglowych na kondensacyjne kotły gazowe dla budynków DPS oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej w Harbutowicach	Pożyczka 266 962,00
Powiat Myślenicki	Modernizacja kotłowni, poprzez wymianę kotłów koksowych na kondensacyjne kotły gazowe, na potrzeby ogrzewania i przygotowania c.w.u. w DPS w Trzemeśni	Pożyczka 196 085,00
Miasto Nowy Targ	Przebudowa kotłowni węglowej na gazową w Miejskiej Hali Sportowej GORCE w Nowym Targu	Dotacja 245 550,00
Zgromadzenie NSJ Sacre Coeur w Tarnowie	Modernizacja kotłowni węglowej w budynku Zgromadzenia Najświętszego Serca Jezusowego w Tarnowie	Dotacja 179 838,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WFOŚiGW w Krakowie

Przy udziale środków finansowych WFOŚiGW w Krakowie w 2007 r. zlikwidowano 19 kotłowni opalanych paliwem stałym, w miejsce których powstało 18 kotłowni gazowych oraz 1 kotłownia opalana eko-groszkiem. Ponadto dokonano zamiany 11 wyeksploatowanych kotłów gazowych na nowe kotły kondensacyjne. Fundusz udzielił również dofinansowania na montaż instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii w postaci kolektorów słonecznych i pomp ciepła.

W 2007 r. WFOŚiGW w Krakowie przyznał również na:

Ochronę przeciwpowodziową dla Małopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie, który przystąpił do podwyższania i modernizacji wałów rzeki Wisły oraz modernizacji jazu piętrzącego na rzece Breń.

Edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju (prenumerata czasopism dla szkół, radiowe i telewizyjne programy ekologiczne, konkursy ekologiczne, publikacje broszur, folderów).

Prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zabytkowych drzewostanów oraz zadrzewianie i zakrzewianie. Wspomaganie zadań państwowego monitoringu środowiska (monitoring jakości wód i jakości powietrza).

Profilaktykę zdrowotną oraz wypoczynek dzieci z obszarów ekologicznie zagrożonych.

Działania polegające na zapobieganiu i likwidacji poważnych awarii i ich skutków – doposażenie jednostek Państwowej i Ochotniczej Straży Pożarnej województwa małopolskiego w sprzęt do ograniczania i likwidacji nadzwyczajnych zagrożeń środowiska na sumę 3 839 400 zł. Środki te przekazano Komendzie Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie, gminie Gromnik i gminie Pcim na zakup samochodów ratowniczych (KW PSP), samochodu pożarniczego średniego do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego (OSP Gromnik) oraz zakup samochodu ratowniczo – gaśniczego (OSP Pcim).

W związku z nowym okresem programowania środków unijnych na lata 2007-2013 WFOŚiGW w Krakowie pełni rolę Instytucji Wdrażającej dla projektów realizowanych w ramach Osi Priorytetowej I Gospodarka wodno-ściekowa oraz Osi Priorytetowej II Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ), których wartość nie przekracza 25 mln euro.

W styczniu 2008 r. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego przedstawiło zweryfikowaną Listę projektów indywidualnych dla POLiŚ 2007-2013. Znajdują się na niej 2 projekty z Małopolski:

- *Modernizacja i rozbudowa systemu gospodarki wodno-ściekowej Miasta Nowego Sącza z przyległymi terenami gmin sąsiednich,*
- *Program gospodarki odpadami komunalnymi w Krakowie.*

Projekty, które nie znalazły się na tej liście będą brały udział w procedurze konkursowej.

2. WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY GRUNTÓW ROLNYCH

Wojewódzki Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych (FOGR) jest funduszem celowym, na który składają się głównie należności i opłaty roczne, związane z wyłączeniem gruntów z produkcji rolniczej. FOGR działa na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U.2004.121.1266). Celem funduszu jest ochrona, rekultywacja i poprawa jakości gruntów rolnych.

FOGR dzieli się na fundusz terenowy i centralny. Fundusz centralny tworzony jest z 20% dochodów funduszu terenowego i dysponuje nim Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Środkami funduszu terenowego dysponuje Samorząd Województwa i przeznacza je zgodnie z w/w ustawą, na:

- budowę i modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych,
- budowę i renowację zbiorników służących małej retencji,
- zakup sprzętu pomiarowego i informatycznego oraz oprogramowania niezbędnego do zakładania i aktualizowania operatów ewidencji gruntów oraz prowadzenia spraw ochrony gruntów rol-

nych.

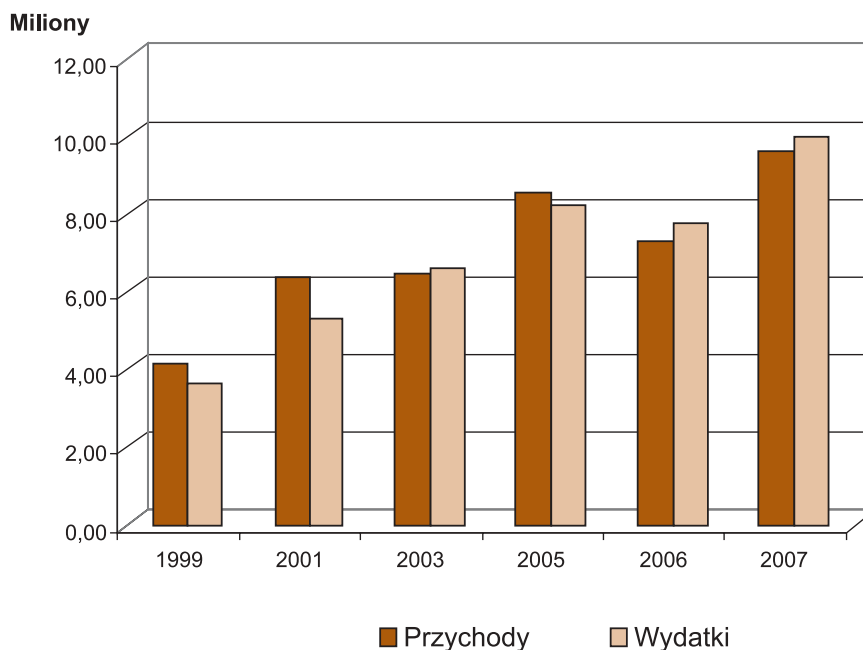
W 2007 r. środki FOGR spożytkowane zostały w Małopolsce na poprawę jakości sieci dróg dojazdowych do pól, a także na zakup sprzętu informatycznego oraz oprogramowania niezbędnego do zakłada-

Tabela 136. Plan przychodów i wydatków Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2006	2007
Stan FOGR na początku roku	1 263 151	1 557 925	2 298 069	3 709 104	4 039 178	3 603 564
Przychody	4 171 989	6 395 477	6 506 615	8 603 454	7 345 933	9 631 856
Przelewy z Centralnego FOGR	1 050 000	1 320 000	1 500 000	1 480 000	1 300 000	1 680 000
<i>Przychody własne w tym:</i>	<i>3 121 989</i>	<i>5 075 477</i>	<i>5 006 616</i>	<i>7 123 454</i>	<i>6 045 933</i>	<i>7 951 856</i>
Wpływy z opłat za wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej	2 938 996	4 711 367	4 844 859	6 960 545	5 925 552	7 776 442
Odsetki od środków na rachunku bankowym	182 186	364 110	161 756	162 909	120 381	175 414
Wydatki	3 638 666	5 311 886	6 652 378	8 273 379	7 781 547	10 011 650
Wydatki bieżące	3 609 771	5 145 957	6 652 378	6 680 974	6 238 632	7 845 243
Przelewy na centralny FOGR	590 747	871 095	917 472	1 365 743	1 167 859	1 607 444
Opłaty komornicze, pozostałe wydatki	1 558	4 113	4 761	10 497	8 327	4 710
Wydatki na remont dróg rolniczych, zbiorników małej retencji	3 017 466	4 270 748	5 472 181	5 304 734	5 062 446	6 233 089
Wydatki inwestycyjne	28 895	165 930	257 964	1 592 405	1 542 915	2 166 407
Wydatki na remont dróg rolniczych	–	–	–	1 553 438	1 439 444	2 047 418
Wydatki na zakup sprzętu komputerowego	28 895	165 930	257 964	8 967	103 471	118 989
Stan FOGR na koniec roku	1 796 474	2 641 516	2 152 306	4 039 179	3 603 564	3 223 770

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Województwa Małopolskiego za lata: 1999, 2001, 2003, 2005, 2006, 2007

Wykres 107. Przychody i wydatki Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Województwa Małopolskiego za lata: 1999, 2001, 2003, 2005, 2006, 2007

nia i aktualizowania operatów ewidencji gruntów oraz prowadzenia spraw ochrony gruntów rolnych.

3. WOJEWÓDZKI FUNDUSZ GOSPODARKI ZASOBEM GEODEZYJNYM I KARTOGRAFICZNYM

Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym (FGZGiK) utworzony został na mocy ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U.2000.100.1086). FGZGiK dzieli się na fundusz centralny będący w dyspozycji Głównego Geodety Kraju, fundusze wojewódzkie będące w dyspozycji marszałków oraz fundusze powiatowe, dysponowane przez starostów. Podział FGZGiK wynika przede wszystkim z konieczności racjonalizacji wydatków na zadania wymienione w ustawie Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Najważniejszymi przychodami wojewódzkich FGZGiK są wpływy:

- ze sprzedaży map oraz innych materiałów i informacji z zasobów wojewódzkich,
- z opłat za czynności związane z prowadzeniem tych zasobów,
- z wpłat z funduszy powiatowych w wysokości 10% ich wpływów, przekazywane w okresach kwartalnych, w ciągu 30 dni od zakończenia kwartału.

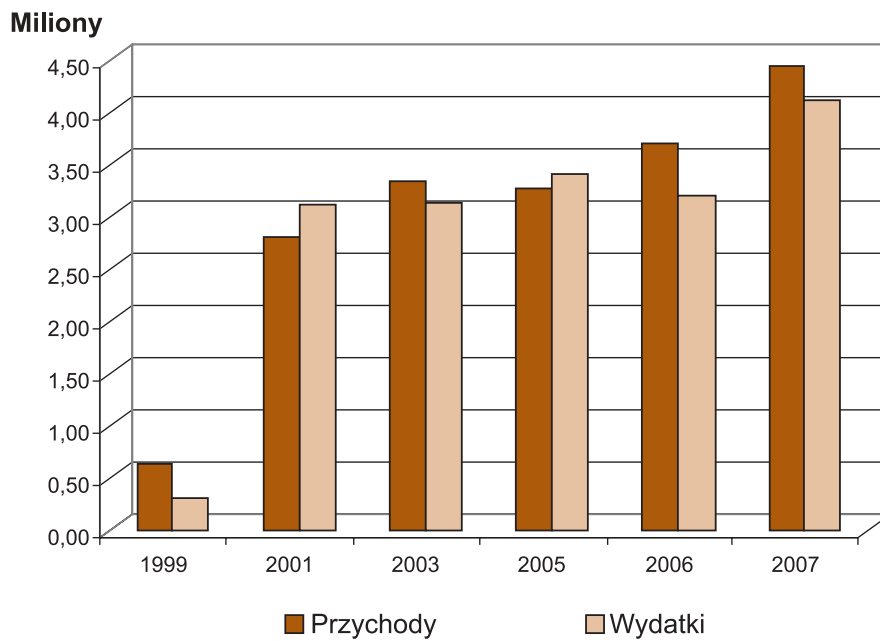
Wojewódzki FGZGiK może być uzupełniany dotacją z funduszu centralnego. Środki FGZGiK przeznaczone są na uzupełnienie środków budżetowych, niezbędnych do sfinansowania zadań związanych z aktualizacją i utrzymywaniem państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego szczebla wojewódzkiego, zakup urządzeń i wyposażenie lokali niezbędnych do prowadzenia tego zasobu, szkolenia pracowników służby geodezyjnej i kartograficznej, zatrudnionych do prowadzenia zasobu (w zakresie jego aktualizacji i utrzymania).

Tabela 137. Wykonanie Planu Przychodów i Wydatków Wojewódzkiego FGZGiK

L.p.	Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2006	2007
I	Stan FGZGiK na początku roku	352 893	2 495 369	2 189 006	3 139 419	2 998 334	3 488 881
II	Przychody	632 477	2 820 303	3 350 906	3 281 242	3 706 251	4 457 556
1	Przelewy z PFGZGiK na CFGZGiK i WFGZGiK	300 000	2 431 010	3 064 928	2 991 286	3 377 268	4 178 114
2	Dochody własne	332 477	298 926	285 966	289 957	328 899	252 833
3	Wpływy ze sprzedaży map oraz innych materiałów informacyjnych wojewódzkiego FGZGiK i wpływy z usług i opłat za udostępnienie z zasobu	282 174	116 029	227 627	194 253	212 391	159 372
4	Odsetki	50 303	273 343	58 339	95 703	116 508	93 461
5	Inne zwiększenia	186 965	-	12	0,16	84	6 479
III	Wydatki	305 439	3 131 564	3 144 134	3 422 328	3 215 704	4 128 426
1	Wydatki bieżące	300 440	2 105 902	2 944 360	2 003 067	2 330 127	2 704 635
1.1	Dotacje (nieinwestycyjne) na powiatowe FGZGiK	-	200 000	500 000	60 000	-	-
1.2	Zakup drobnego sprzętu i wyposażenia	2 273	58 718	85670	44 881	87 684	164 775
1.3	Aktualizacja i modernizacja zasobu geodezyjno-kartograficznego oraz techniczna obsługa tego zasobu	264 893	1 717 730	783 312	392 410	483 412	564 232
1.4	Przelewy redystrybucyjne	33 248	1 129 429	1 561 061	1 495 643	1 721 524	2 114 340
1.4.1	Przelewy na centralny FGZGiK	-	1 129 429	1 561 061	1 495 643	1 721 524	2 114 340
2	Wydatki inwestycyjne	4 999	25 687	199 774	1 265 287	799 516	1 285 079
2.1	Wydatki inwestycyjne funduszy celowych	-	-	-	-	-	350 000
2.2	Wydatki na zakupy inwestycyjne	4 999	25 687	199 774	1 265 287	307 016	915 079
2.3	Dotacje z funduszy celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych jednostek sektora finansów publicznych	-	-	-	-	492 500	20 000
	Inne zmniejszenia	26	-	-	93 974	86 061	138 711
IV	Stan FGZGiK na koniec roku	866 867	2 184 108	2 395 779	2 998 334	3 488 881	3 818 010

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa Małopolskiego za lata : 1999, 2001,2003, 2005, 2006, 2007

Wykres 108. Przychody i Wydatki Wojewódzkiego Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Województwa Małopolskiego za lata: 1999, 2001, 2003, 2005, 2006 i 2007

IV. Programy pomocowe

oprac. Andrzej Binda, Magdalena Mucha

1. REALIZACJA PROGRAMÓW W LATACH 2004-2006

Z końcem 2007 roku w skali całego kraju nastąpił znaczny wzrost płatności z kont programowych. Dzięki temu kwota wydatków wypłaconych na rzecz beneficjentów wzrosła do poziomu blisko 21,9 mld zł, co stanowiło 69,8% alokacji dostępnej dla Polski na lata 2004-2006. Od początku realizacji programów najwięcej środków wydano w ramach trzech programów: ZPORR (77,1% alokacji), SPO Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich (74,2%), oraz SPO RZL (71%). Najniższy poziom płatności miał miejsce na koniec grudnia w ramach SPO Rybołówstwo (51,1%).

Napływ i efektywne wykorzystanie funduszy unijnych oraz szereg innych działań związanych z przystąpieniem Polski do UE (np. otwarcie niektórych rynków pracy) wpłynęło korzystnie na szereg zjawisk makroekonomicznych, mających bezpośrednie przełożenie na poziom konwergencji.

W województwie małopolskim w latach 2004-2007 roku realizowanych było 4771 projektów w ramach programów operacyjnych i inicjatyw europejskich (bez Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich), przy czym na koniec ub. roku zakończonych było 3793 projektów, tj. 79,5%. Jednocześnie wartość projektów zakończonych (1606,2 mln zł) stanowiła zaledwie 32,8% ogólnej wartości projektów (4896,5 mln zł). Nawet po wyeliminowaniu Funduszu Spójności, który ze względu na inne cele nie powinien być liczony wraz z programami realizowanymi w ramach funduszy strukturalnych, odsetek wartości zrealizowanych projektów nie przekracza połowy (47,6%) całkowitej, planowanej wartości.

Tabela 138. Projekty realizowane w ramach poszczególnych programów, inicjatyw w okresie 2004-2007

Program /inicjatywa	Priorytet	Działanie	Projekty ogółem			w tym zrealizowane		
			liczba projektów	wartość projektów	dofinansowanie	liczba projektów	wartość projektów	dofinansowanie
				mln zł			mln zł	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Fundusz Spójności		sektor środowisko	10	1 294,0	896,4			
		sektor transport	1	227,0	170,2			
		Razem fundusz	11	1521,0	1066,6			
SPO Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich	1. Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-spożywczym	1.1 Inwestycje w gospodarstwach rolnych	1230	183,8	50,9	1008	137,6	38,7
		1.2 Ułatwienie startu młodym rolnikom	531	26,6	19,9	531	26,6	19,9
		1.3 Szkolenia	18	13,3	10,6	4	3,7	2,9
		1.4 Wsparcie doradztwa rolniczego	2	17,4	13,9	2	17,4	13,9
		1.5 Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych	72	236,4	75,3	51	97,9	28,7

1	2	3	4	5	6	7	8	9
SPO Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich								
	2.2 Scalenie gruntów rolnych	2	4,7	3,8	0	0	0	0
	2.3 Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego	135	55,2	34,4	85	34,6	20,7	
	2.4 Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów	470	72,9	23,5	407	62,9	20,3	
	2.5 Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi	13	34,8	26,4	0	0	0	
	2.6 Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem	172	11,9	4,1	160	9,5	3,3	
	2.7 Pilotażowy Program Leader+	47	19,1	15,3	22	2,7	2,1	
	3.1 Wsparcie systemu zarządzania i wdrażania Programu	9	1	0,8	4	0,3	0,3	
	3.2 Rozwój instytucjonalny	5	0,2	0,2	4	0,2	0,1	
	3.3 Informowanie i promocja Programu	9	0,2	0,2	4	0,1	0,1	
	Razem program	2715	677,7	279,1	2282	393,5	151,1	
SPO Rozwój Zasobów Ludzkich								
	1.1 Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy	19	14,6	11,5	1	0,1	0,1	
	1.2 Perspektywy dla młodziży	42	81,3	57,7	21	45,5	32,3	
	1.3 Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia	41	59,8	42,7	25	24,5	17,6	
	1.4 Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	12	11,5	8	3	1,5	1	
	1.5 Promocja aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup szczególnego ryzyka	33	14,4	11,2	16	5,6	4,3	
	1. Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej							

1	2	3	4	5	6	7	8	9
SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw								
	3. Pomoc techniczna	2. Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy						
		2.1 Zwiększanie dostępu do edukacji - promowanie kształcenia ustawicznego	4	26,7	20	0	0	0
		2.3 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki	26	23,5	14,3	12	5,7	3,3
	3.1 Wsparcie zarządzania RZL		7	2,4	1,8	5	1,6	1,2
	3.2 Informacja i promocja działań RZL		4	0,2	0,1	4	0,2	0,1
	3.3 Zakup sprzętu komputerowego		2	0,03	0,02	2	0,03	0,02
	Razem program		211	250,9	180,1	107	97,4	69,6
	1.1 Wzmocnienie instytucji wspierających działalność przedsiębiorstw		6	2,7	1,7	5	2,1	1,3
	1.2 Poprawa dostępności do zewnętrznego finansowania inwestycji przedsiębiorstw		6	65	31,1	0	0	0
	1.3 Tworzenie korzystw warunków dla rozwoju firm		7	79,6	46,3	2	0,2	0,1
	1.4 Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką		41	140,3	66,2	12	60	33,3
	2. Bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw	2.1 Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo	262	39,4	8,4	185	19,5	5,1
		2.2 Wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej przedsiębiorstw	448	171,4	50,2	390	61,5	17,1
		2.3 Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje	223	192,1	85,3	176	95,7	67

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego		SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw		1	2	3	4	5	6	7	8	9									
2. Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach		1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów		2. Bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw		2.4 Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska		Razem program		1013		845,1		331,1		779		251,7		128,2	
2.1 Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnych rynków pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionach		2.1 Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnych rynków pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionach				81		47,1		32,9		51		27,0		18,7					
2.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne		2.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne		84		56,9		39,2		57		32,1		22,2							
2.3 Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa		2.3 Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa		18		12,8		8,2		7		2,9		2,2							
2.4 Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi		2.4 Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi		22		11,3		8,2		8		2,7		2,0							
2.5 Promocja przedsiębiorczości		2.5 Promocja przedsiębiorczości		27		19,1		12,0		12		8,2		5,2							
		1.1 Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego		19		287,1		198,5		16		192,6		135,3							
		1.2 Infrastruktura ochrony środowiska		9		70,8		47,1		5		38,6		28,1							
		1.3 Regionalna infrastruktura społeczna		17		134,5		90,1		15		88,7		60,1							
		1.4 Rozwój turystyki i kultury		9		146,9		66,5		5		110,8		45,1							
		1.5 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego		9		44,2		29,8		7		26,4		19,0							
		1.6 Rozwój transportu publicznego w aglomeracjach		1		269,4		109,6		0		0		0							

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE: IV. Programy pomocowe

1	2	3	4	5	6	7	8	9
SPO Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb	3. Rozwój lokalny	3.1 Obszary wiejskie	75	190,7	107,8	67	156,6	90,2
		3.2 Obszary podlegające restrukturyzacji	23	40,8	23,3	17	27,6	15,6
		3.3 Zdegradowane obszary miejskie, poprzemysłowe i wojskowe	11	32,2	17,7	8	25,3	14,8
		3.4 Mikroprzedsiębiorstwa	190	53,3	14,2	177	47,8	12,8
		3.5 Lokalna infrastruktura społeczna	40	45,4	27,6	36	42,6	25,9
		4.1	35	10,7	5,7	31	5,2	3,9
		4.2	38	1,7	1,3	34	1,4	1,1
		4.3	37	1,5	1,1	34	1,5	1,1
		Razem program	776	1493,8	853,3	607	846,7	509,5
		3.2 Chów i hodowla ryb	14	5,4	1,6	6	1,7	0,5
		3.4 Przetwórstwo i rynek rybny	6	6,5	1,5	0	0	0
4. Inne działania	4.2 Działania społeczno-ekonomiczne	1	0,0	0,0	1	0	0	
Razem program	21	11,9	3,1	7	1,7	0,5		
EQUAL	Działanie 2	11	80,1	47,2				
	Działanie 3	9	4,3	3,2				
	Razem inicjatywa	20	84,4	50,4	0	0	0	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
W INTERREG III A Polska – Słowacja	1. Rozwój infrastruktury	1.1 Infrastruktura techniczna i komunikacyjna	3	4,5	3,3	3	4,5	3,3
		1.2 Infrastruktura ochrony środowiska	6	10,6	7,3	5	9,6	6,6
	2. Rozwój społeczno - gospodarczy	2.1 Rozwój zasobów ludzkich i wspieranie przedsiębiorczości	2	0,8	0,6	2	0,8	0,6
		2.2 Ochrona dziedzictwa naturalnego i kulturowego	7	5,6	3,7	2	1,9	1,1
		2.3 Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)	1	1,9	1,4	0	0	0
	3. Pomoc Techniczna	3.1 Zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	3	0,1	0,1	3	0,1	0,1
		3.2 Promocja i ocena programu	3	0,1	0	3	0,1	0
		Razem inicjatywa	25	23,6	16,4	18	16,9	111,8
	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	Renty strukturalne				2395	84,0	67,2
Wspieranie gospodarstw niskotowarowych					15428	118,3	94,6	
Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania					160508	150,2	120,2	
Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt					11203	24,0	19,2	
Zalesianie gruntów rolnych					488	3,8	3,0	
Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE					994	24,4	19,5	
Grupy producentów rolnych					3	0,7	0,6	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez instytucje zarządzające

Przeciętna wartość projektu zakończonego do końca 2007 roku wyniosła 0,42 mln zł, podczas gdy do zakończenia pozostały projekty o przeciętnej wartości 1,83 mln zł (bez projektów realizowanych w ramach funduszu spójności). Oznacza to, że zrealizowane zostały głównie projekty „drobne”, a więc

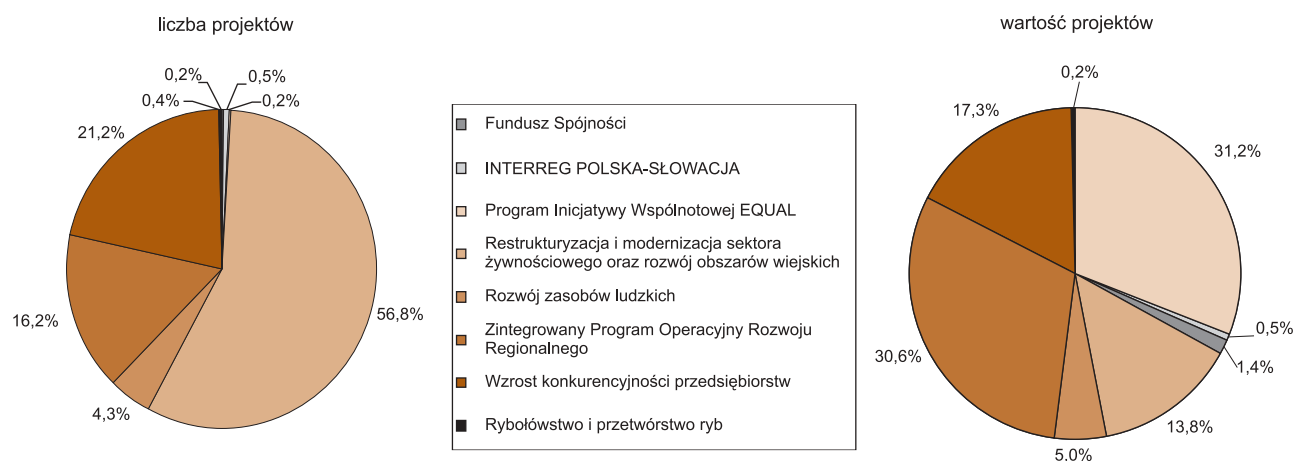
mające znaczenie głównie lokalne, a nawet istotne jedynie dla beneficjenta. Powyższe może być dodatkowym argumentem uzasadniającym brak korelacji pomiędzy napływem środków unijnych, a efektami społecznymi i gospodarczymi w skali województwa.

2. STRUKTURA PROJEKTÓW WEDŁUG PROGRAMÓW

W momencie uruchomienia programów operacyjnych jedynymi znanymi informacjami w układzie regionalnym były wielkości planowanych alokacji na realizację Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Wszelkie środki uzyskane ze Sektorowych Programów Operacyjnych wymagały bezpośredniej inwencji potencjalnych beneficjentów, a rozliczenie uzyskanych środków i efektów realizowanych projektów mogło nastąpić dopiero na etapie zamykania programów.

Największą popularnością w województwie małopolskim cieszył się *Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i Modernizacja Rolnictwa...* choćby ze względu na dużą ilość gospodarstw rolnych i niezbyt skomplikowane procedury uzyskiwania wsparcia. W samym działaniu 1.1 *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* rolnicy zgłosili 1215 projektów, głównie na zakup maszyn rolniczych i budowę obiektów do produkcji rolniczej (chlewnie, obory, silosy itp.). Projekty te – bardzo istotne z punktu widzenia każdego beneficjenta – nie należały jednak do zbyt kosztownych, ich średnia wartość nie przekraczała 150 tys. zł. Podobnie działanie 1.2 *Ułatwienie startu młodym rolnikom*, z którego skorzystało łącznie 531 beneficjentów, a każdy z nich otrzymał

Wykres 109. Porównanie ilościowe i wartościowe projektów realizowanych wg programów operacyjnych – stan na 31 XII 2007 r.

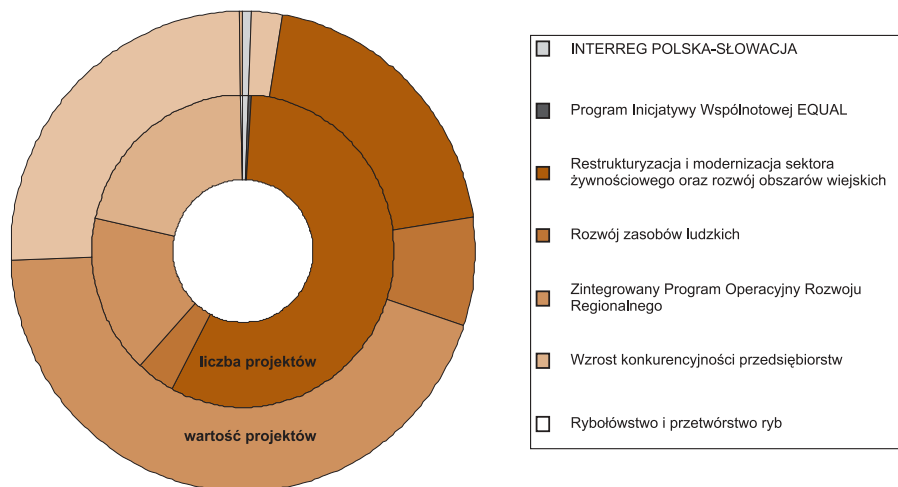

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRR, Instytucji Zarządzających i Instytucji Wdrażających

jednakową kwotę 50 tys. zł.

Z kolei porównanie programów wg zaangażowanych środków wskazuje na dominację Funduszu Spójności, w którym 0,2% liczby ogółu projektów generuje 31,2% wartości. Po wyeliminowaniu projektów realizowanych z tego źródła dominującymi stają się projekty ZPORR-owskie: 16,3% ilości projektów realizowanych na terenie Małopolski ogółem posiada 44,4% wartości wszystkich projektów. Zawdzięczać to należy projektom infrastrukturalnym realizowanym w ramach 1 i 3 priorytetu tego programu, które z natury rzeczy są projektami kosztownymi. Program *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* dla odmiany znacznie zmniejsza swój udział

Wykres 110. Struktura ilościowa i wartościowa projektów realizowanych w latach 2004-2007 – bez projektów finansowanych w ramach Funduszu Spójności

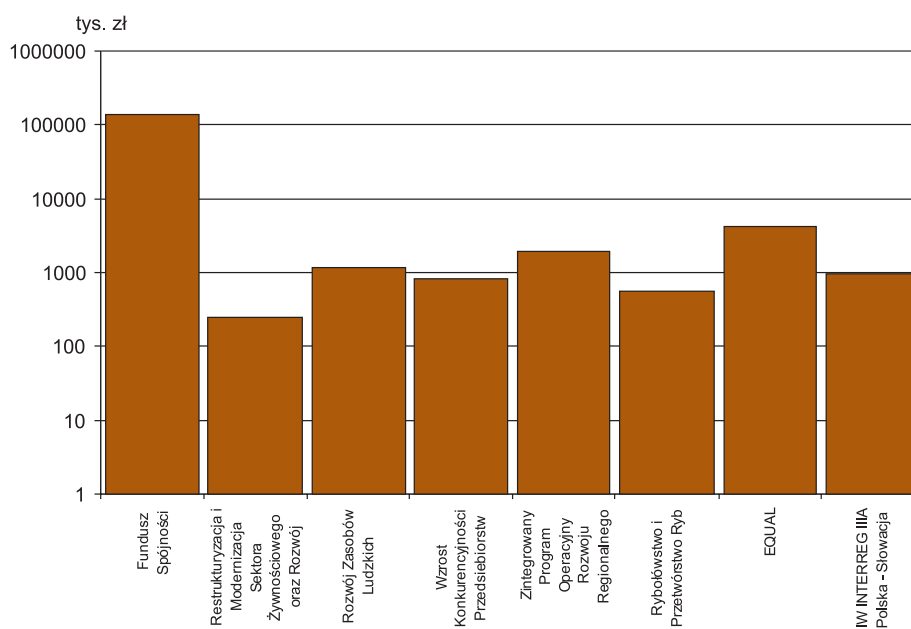

Źródło: ibid

w strukturze: z 56,9% w strukturze ilościowej do 20,1% w strukturze wartościowej.

Różne źródła finansowania, różny zakres i cel realizowanych projektów, różni wreszcie beneficjenci implikują znaczne zróżnicowanie wartości projektów. Najdroższe okazują się być projekty finansowane ze środków Funduszu Spójności (średnia wartość wynosi ponad 138 mln zł), co jest zrozumiałe z uwagi na ponadregionalne znaczenie tych inwestycji. Spośród programów operacyjnych wiodącym staje się *Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego*, który wysoką średnią (prawie 2 mln zł) zawdzięcza inwestycjom infrastrukturalnym. Najniżej uplasował się program rolniczy (niecałe

Wykres 111. Przeciętna wartość projektu realizowanego wg programów operacyjnych, inicjatyw wspólnotowych i Funduszu Spójności

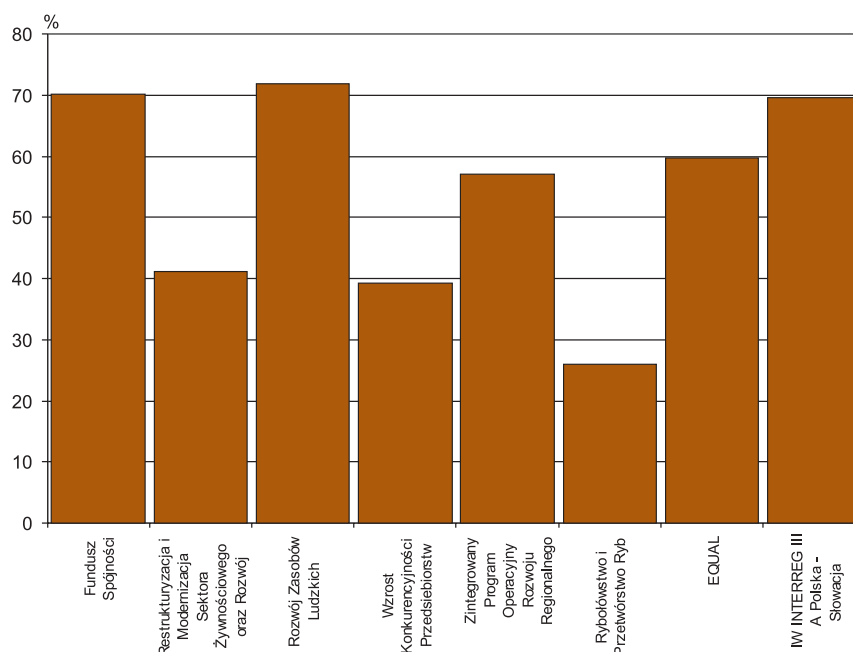

Źródło: ibid

250 tys. zł), co zostało już wcześniej omówione.

W zakresie dofinansowania środkami unijnymi najwyżej notowane są inicjatywy wspólnotowe i programy finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego (nawet do 75% wartości projektów w przypadku IW EQUAL). Najwięcej w stosunku do wartości zgłoszonych projektów zmuszeni byli wydać beneficjenci startujący w programie *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* – dofinansowanie wynio-

Wykres 112. Poziom dofinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych, inicjatyw wspólnotowych i Funduszu Spójności w Małopolsce

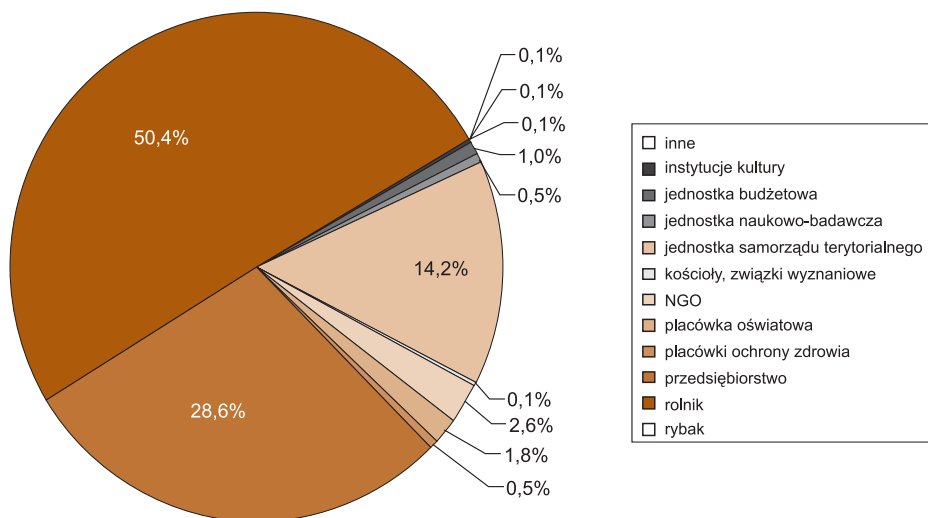
Źródło: ibid

sło zaledwie 26,7% wartości projektu.

Projekty według kategorii beneficjentów

Programy operacyjne okresu 2004-2006 stwarzały możliwość ubiegania się o wsparcie finansowe z funduszy unijnych dla szerokiej grupy potencjalnych beneficjentów. Duże zróżnicowanie celów stawianych w poszczególnych priorytetach i działaniach pozwalały wykazać inicjatywę nie tylko organom administracji wszystkich poziomów, lecz również organizacjom społecznym, instytucjom, przedsiębiorcom i rolnikom. Właśnie grupa przedsiębiorstw była najliczniej reprezentowana w gronie ubiegających się o przyznanie dofinansowania – na 4774 projekty realizowane przez podmioty z terenu Małopolski aż 2406 trafiły w ręce rolników (50,4%). Drugie miejsce w tym rankingu zajmują przedsiębiorstwa, które potrafiły dla siebie zapewnić finansowanie w 1366 projektach (28,6%), na trzecim miejscu zna-

Wykres 113. Struktura projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych, inicjatyw wspólnotowych i Funduszu Spójności w województwie małopolskim w latach 2004-2006 wg kategorii beneficjentów

Źródło: ibid

Tabela 139. Liczba projektów realizowanych w poszczególnych programach/inicjatywach wspólnotowych wg kategorii beneficjenta

Program operacyjny/inicjatywa wspólnotowa	Kategoria beneficjenta										
	instytucje kultury	jednostka budżetowa	jednostka naukowo-badawcza	jednostka samorządu terytorialnego	kościół, związki wyznaniowe	NGO	placówka oświatowa	placówki ochrony zdrowia	przedsiębiorstwo	rolnik	rybak
Fundusz Spójności		1		10							
INTERREG POLSKA-SŁOWACJA	1	3		11		11					
Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL	1			1		6	2				
Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich		10		186		36	3		76	2401	
Rozwój zasobów ludzkich		2		120		31	16		38		
Rybołówstwo i przetwórstwo ryb		1							7	5	6
Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw			17			5	5	3	983		
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	3	29	7	352	5	37	59	19	262		

Źródło: opracowanie własne

Tabela 140. **Projekty realizowane w ramach programów operacyjnych, inicjatyw wspólnotowych i Funduszu Spójności w latach 2004-2006 przez jednostki samorządu terytorialnego w województwie małopolskim**

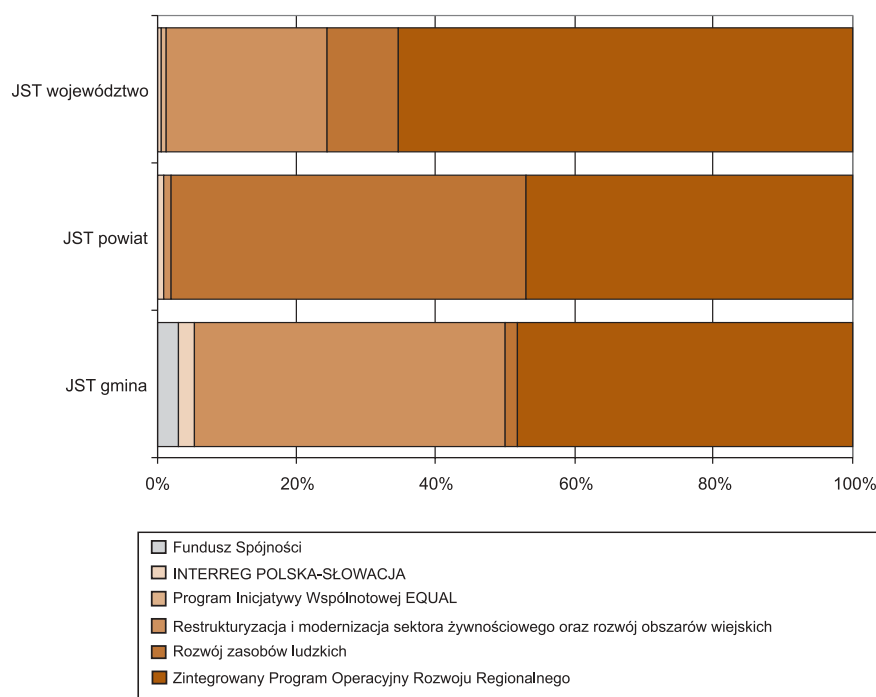
	Program/inicjatywa	Projekty ogółem			w tym zakończone		
		Liczba	wartość	dofinansowanie	Liczba	wartość	dofinansowanie
			w mln złotych			w mln złotych	
JST gmina	Fundusz Spójności	10	1294,0	896,4			
	INTERREG POLSKA-SŁOWACJA	8	13,1	9,7	7	11,1	8,3
	Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	148	56,7	35,5	98	36,0	21,9
	Rozwój zasobów ludzkich	6	9,1	6,8	2	1,7	1,2
	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	160	690,7	360,2	133	329,5	200,4
	RAZEM JST gmina	332	2063,6	1308,5	240	378,3	231,8
JST powiat	INTERREG POLSKA-SŁOWACJA	2	0,4	0,3		0,0	0,0
	Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	2	4,7	3,8		0,0	0,0
	Rozwój zasobów ludzkich	98	124,4	89,5	46	33,2	24,1
	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	90	133,1	89,0	64	101,8	68,3
	Razem JST powiat	192	262,7	182,5	110	135,0	92,3
JST województwo	INTERREG POLSKA-SŁOWACJA	1	0,9	0,6		0,0	0,0
	Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	36	36,3	27,5	12	0,6	0,5
	Rozwój zasobów ludzkich	16	25,7	18,1	13	24,0	16,8
	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	102	221,7	156,8	94	122,0	88,3
	RAZEM JST województwo	155	284,6	203,0	119	146,6	105,6

Źródło: opracowanie własne

zły się jednostki samorządu terytorialnego (m.in. urzędy miast i gmin, urzędy pracy), które realizują 680 projektów (14,2%).

W zależności od rodzaju jednostki samorządu terytorialnego, poszczególne programy cieszyły się zróżnicowanym powodzeniem – dla jednostek poziomu gminnego najważniejsze były projekty mające znaczenie lokalne, a środki na nie można było uzyskać głównie ze ZPORR-u oraz z SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego.... Na poziomie powiatów znaczącym jest SPO Rozwój Zasobów ludzkich – jest to głównie efekt działalności powiatowych urzędów pracy i wdrażanym przez nie programom szkoleniowym, dokształcającym itp. Na poziomie oprócz działań typu regionalnego, pojawiają się działania związane z pomocą techniczną przy wdrażaniu programów, a więc szkoleniem

Wykres 114. Struktura ilościowa projektów realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego

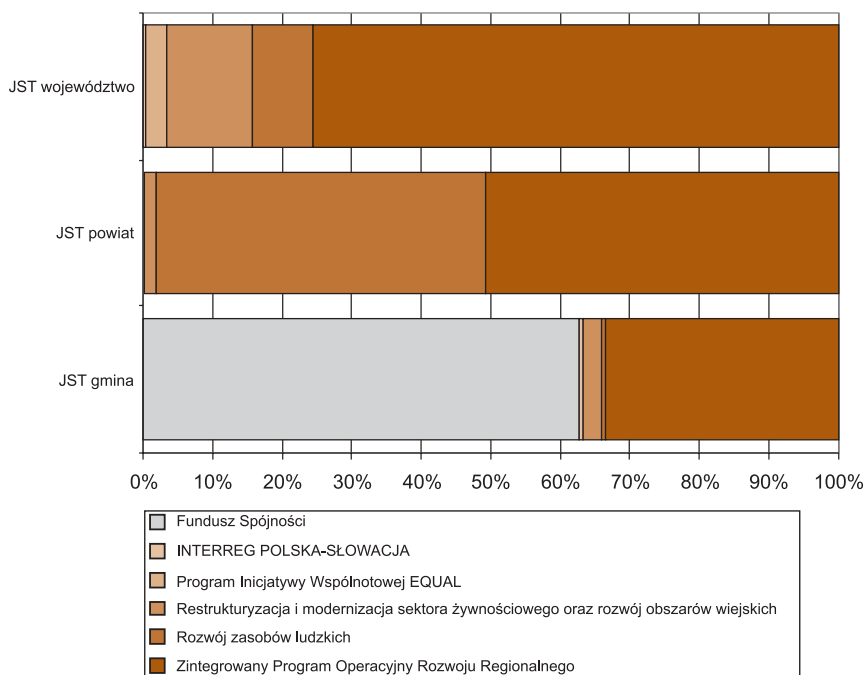

Źródło: opracowanie własne

pracowników, wynajmem pomieszczeń, tworzeniem miejsc pracy dla osób zajmujących się wdrażaniem programów czy zakupem wyposażenia.

Pod względem wartości projektów struktura projektów realizowanych w jednostkach samorządu

Wykres 115. Struktura projektów realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego wg rodzaju jednostek i wartości projektów

Źródło: opracowanie własne

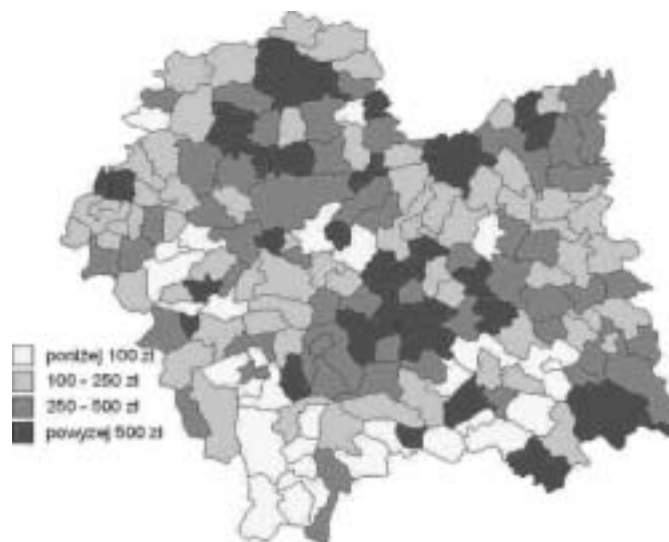
terytorialnego uległa istotnej zmianie głównie w gminach. Jest to wynikiem realizacji kilku niezwykle kosztownych projektów w ramach Funduszu Spójności.

Na szczeblu gminnym projekty realizowały 134 jednostki samorządu, czyli 73,6% ogółu jednostek tego poziomu. W ich gestii znajdowała się realizacja 332 projektów:

- 10 z Funduszu Spójności
- 8 z INTERREG
- 148 z SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego...
- 6 z SPO Rozwój zasobów ludzkich
- 160 ze ZPORR.

W przeliczeniu projektów realizowanych przez JST poziomu gminnego i powiatowego na 1 miesz-

Mapa 28. Wartość projekty realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego stopnia powiatowego i gminnego na mieszkańca

Źródło: opracowanie własne

kańca, w województwie małopolskim dają się wydzielić cztery dominujące obszary: w przybliżeniu wyznaczone przez Kraków i powiaty krakowski, limanowski, dąbrowski i gorlicki.

3. POLITYKA SPÓJNOŚCI. PROGRAMY OPERACYJNE 2007-2013

Podstawowymi cechami funduszy europejskich skierowanych do nowo przyłączonych krajów jest ich ciągłość oraz programowalność. Pozwala to na planowanie przyszłego rozwoju, określanie strategicznych kierunków działań zarówno na szczeblu ogólnokrajowym jak i regionalnym, oraz przewidzieć wielkość środków koniecznych do realizacji wytyczonych celów.

Pierwszym krokiem do sformułowania i realizacji krajowych programów operacyjnych jest sporządzenie na szczeblu unijnym Strategicznych Wytycznych Wspólnoty wraz z rozporządzeniami wykonawczymi. Komplet tych dokumentów stanowi ramy działań w poszczególnych państwach członkowskich.

Poziom krajowy w przypadku Polski definiuje Strategia Rozwoju Kraju (SRK) na lata 2007-2013, określając cele i priorytety rozwoju. Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski, poszczególnych obywateli i rodzin.

Natomiast priorytetami strategicznymi są:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.
5. Rozwój obszarów wiejskich.
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

W szczególności, z uwagi na znaczne zaangażowanie środków unijnych, istotnej wagi nabierają

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (NSRO) zatwierdzone decyzją Komisji Europejskiej z dnia 7 maja 2007 r. Jest to dokument określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007-2013.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych. Celami horyzontalnymi NSS są:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Obok działań o charakterze prawnym, fiskalnym i instytucjonalnym cele NSS będą realizowane za pomocą programów (tzw. programów operacyjnych), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, programów regionalnych (tzw. regionalnych programów operacyjnych), zarządzanych przez Zarządy poszczególnych Województw i projektów współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych, tj.:

- Program Infrastruktura i Środowisko – EFRR i FS
- Program Innowacyjna Gospodarka – EFRR
- Program Kapitał Ludzki – EFS
- 16 programów regionalnych – EFRR
- Program Rozwój Polski Wschodniej – EFRR
- Program Pomoc Techniczna – EFRR
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – EFRR

Finansowanie Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia

Łączna suma środków zaangażowanych w realizację NSRO wyniesie około 85,6 mld euro. Z tytułu realizacji NSS średniorocznie (do roku 2015) będzie wydatkowe około 9,5 mld euro, co odpowiada około 5% produktu krajowego brutto. Z tej sumy:

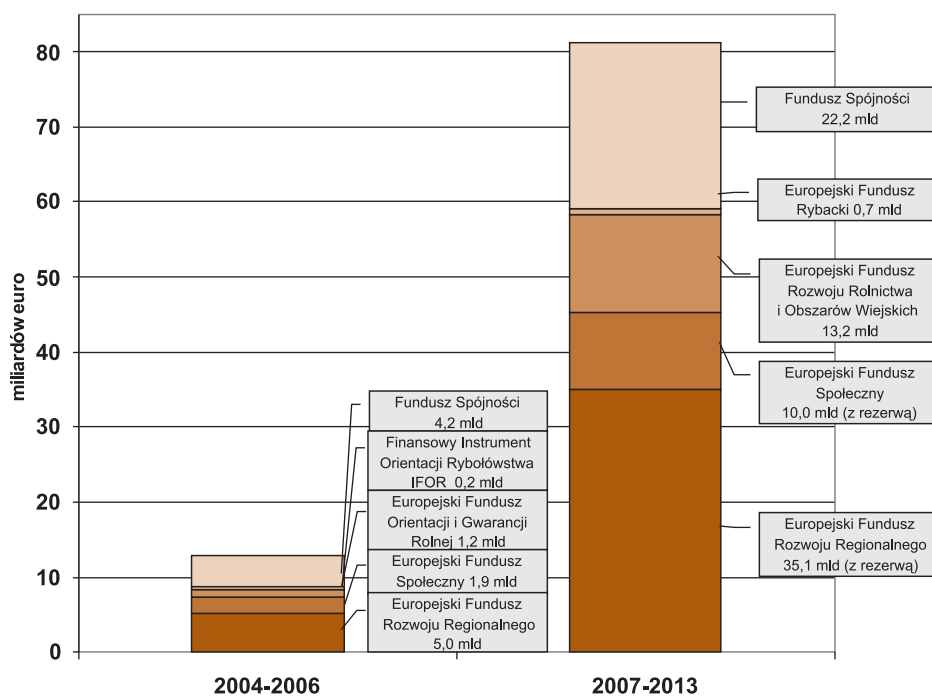
- 67,3 mld euro będzie pochodziło z budżetu UE,
- 11,9 mld euro z krajowych środków publicznych (w tym ok. 5,93 mld euro z budżetu państwa),
- ok. 6,4 mld euro zostanie zaangażowanych ze strony podmiotów prywatnych.

Tabela 141. **Alokacja środków wspólnotowych w podziale na programy operacyjne oraz fundusze**

Program operacyjny	Fundusz	Wkład wspólnoty w mln euro		% środków przeznaczonych na NSRO
Cel: konwergencja				
Łącznie cel konwergencja	x	66 553		98,9
16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO)	EFRR	16 556		24,6
PO Rozwój Polski Wschodniej	EFRR	2 273		3,4
PO Infrastruktura i Środowisko	EFRR	5 737	27 914	41,5
	FS	22 176		
PO Innowacyjna Gospodarka	EFRR	8 255		12,3
PO Pomoc Techniczna	EFRR	517		0,8
PO Kapitał Ludzki	EFS	9 707		14,4
Rezerwa wykonania	EFRR	1 031	1 331	2,0
	EFS	300		
Cel: Europejska współpraca terytorialna				
Łącznie cel EWT	x	731		1,1
Współpraca transgraniczna	EFRR	439		1,1
Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa		173		
Współpraca ponadnarodowa		119		
Razem NSRO	x	67 284		100
Inne instrumenty skoordynowane z polityką spójności				
PO Rozwoju Obszarów Wiejskich	EFRRROW	13 230		x
PO Zrównoważony rozwój sektorów rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich	EFR	734		x
Ogółem	x	81 248		x

Źródło: opracowanie własne

Wykres 116. Porównanie wielkości funduszy europejskich przeznaczonych na realizację programów pomocowych w okresie 2004-2006 i 2007-2013 wg funduszy

Źródło: opracowanie własne

Tabela 142. Ilość i wartość projektów kluczowych w ramach PO Infrastruktura i Środowisko

Wyszczególnienie		Jednostka miary	Wg listy ze stycznia 2008		
			lista podstawowa	lista rezerwowa	łącznie
Liczba projektów	Małopolska	sztuki	13	4	17
	Polska		174	52	226
	<i>Polska = 100</i>	%	7,47	7,69	7,52
Orientacyjny koszt całkowity (mln zł)	Małopolska	mln zł	6 547,9	2 192,2	8 740,1
	Polska		118 634,8	27 607,9	146 242,7
	<i>Polska = 100</i>	%	5,52	7,94	5,98
Szacunkowa kwota dofinansowania (mln zł)	Małopolska	mln zł	3 950,8	1 322,8	5 273,6
	Polska		71 266,3	18 071,0	89 337,3
	<i>Polska = 100</i>	%	5,54	7,32	5,90

Źródło: opracowanie własne

Wydatki w ramach polityki spójności będą koordynowane z wydatkami przeznaczonymi na instrumenty strukturalne Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej, a także programami europejskimi w sferze wzmacniania konkurencyjności. Łączna suma środków włączona w realizację działań rozwojowych, których głównym elementem będzie NSRO, wyniesie łącznie ponad 107,9 mld

Tabela 143. Liczba i wartość projektów kluczowych w ramach PO Innowacyjna Gospodarka

Wyszczególnienie	Program operacyjny	Jednostka miary	lista podstawowa	lista rezerwowa	łącznie
Liczba projektów	Małopolska	szt	10	0	10
	Polska		84	6	90
	Polska=100	%	11,9	0	11,1
Orientacyjny koszt całkowity	Małopolska	mln zł	827,0	0	827,0
	Polska		9 564,7	534,3	10 099,0
	Polska=100	%	8,6	0	8,2
Szacunkowa kwota dofinansowania	Małopolska	mln zł	664,7	0	664,7
	Polska		7 892,4	386,0	8 278,4
	Polska=100	%	8,4	0	8,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Obwieszczenia MRR z 19 marca 2008 r w sprawie listy projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (PO IG) na lata 2007-2013

Mapa 29. Projekty kluczowe POIS i POIG planowane do realizacji na terenie województwa małopolskiego – wg aktualizacji z 31 VII 2008 r. (lista podstawowa i rezerwowa)

Źródło: opracowanie Departament Geodezji i Kartografii UMWM na podstawie danych MRR

euro, w tym 85,4 mld środków UE.

W porównaniu z innymi województwami, województwo małopolskie uplasowało się na siódmej pozycji w skali kraju pod względem wartości bezwzględnej projektów kluczowych. Tym niemniej w przeliczeniu na per capita pozycja województwa małopolskiego ulega znacznemu pogorszeniu, obniżając się do pozycji 15.

4. PROGRAMY WSPARCIA ROLNICTWA

REALIZACJA WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ (WPR)

Płatności bezpośrednie do gruntów rolnych

Do 31 grudnia 2007 r. na liście podmiotów wpisanych do ewidencji producentów znalazło się 194 117 gospodarstw. Beneficjenci płatności bezpośrednich złożyli łącznie 137 964 wnioski o jednolite płatności obszarowe, obejmujące 522 631,92 ha. Na uzupełniające płatności obszarowe złożono 113 413 wniosków, których powierzchnia deklarowana wyniosła 250 224,37 ha. Beneficjenci płatności uzupełniających do powierzchni roślin przeznaczonych na paszę, uprawianych na trwałych użytkach zielonych (płatność zwierzęca) złożyli łącznie 62 118 wniosków obejmujących powierzchnię 108 725,29 ha.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004-2006 (PROW)

Działanie 1: Renty strukturalne służyło zachęceniu rolników w wieku przedemerytalnym do zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej i przekazania posiadanych gospodarstw rolnych młodszemu następcy. Do końca 2007 r. beneficjenci złożyli 2 561 wniosków i wydano 2 395 decyzji przyznających pomoc na łączną kwotę 3 408 063 zł. W wyniku zrealizowanych działań beneficjenci przekazali następcy 2 374 gospodarstw rolnych. Dane dotyczące 2007 roku przedstawiają się następująco: liczba wydanych decyzji przyznających pomoc, do których nastąpiło przekazanie gospodarstwa rolnego – 72 wnioski, kwota łączna miesięcznej wysokości wnioskowanej renty strukturalnej 106 879,28 zł.

Działanie 2: Wspieranie gospodarstw niskotowarowych miało na celu wzmocnienie potencjału gospodarstw przez zobowiązanie ukierunkowania ich produkcji na rynek. Łącznie narastająco do końca grudnia 2007 r. złożono 15 802 wnioski, wydano 14 323 decyzje przyznające pomoc oraz zrealizowano płatności na łączną kwotę 118 277 962,35 zł.

Działanie 3: Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) jest instrumentem wsparcia finansowego gospodarstw rolnych położonych na terenach, na których produkcja rolnicza jest utrudniona ze względu na niekorzystne warunki naturalne. Dopłaty wyrównawcze dla gospodarstw rolnych, położonych na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania kompensują istniejące utrudnienia w stosunku do gospodarstw położonych poza strefami ONW. W 2007 r. zarejestrowano 56 549 wniosków o przyznanie pomocy finansowej na wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Deklarowana powierzchnia ONW wyniosła 162 466,88 ha.

Działanie 4: Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt zwane Programem rolnośrodowiskowym, obejmowało 7 działań. Pakiety rolnośrodowiskowe były związane z gospodarowaniem rolniczym ukierunkowanym na ochronę środowiska, zachowanie siedlisk o wysokich walorach przyrodniczych oraz zachowanie zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich. Do końca 2007 r. wydano 6 659 decyzji przyznających wsparcie w wysokości 25 038 138,73 zł.

Działanie 5: Zalesianie gruntów rolnych. W ramach kampanii 2007 złożono 133 wnioski na łączną powierzchnię wynoszącą 226,16 ha i wydano 133 decyzji przyznających płatności na zalesianie gruntów rolnych.

Działanie 6: Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej miało na celu wsparcie realizacji przedsięwzięć w zakresie trzech standardów UE:

- wyposażenie gospodarstw w urządzenia do przechowywania nawozów naturalnych,
- dostosowanie gospodarstw rolnych produkujących mleko do standardów UE w zakresie poprawy warunków higienicznych udoju,
- dostosowanie ferm kur niosek.

Narastająco do końca 2007 r. w ramach działania 6 złożono 994 wnioski na łączną kwotę 27 599 925 zł, wydano 916 decyzji przyznających pomoc i zrealizowano płatności na łączną kwotę 23 269 927,54 zł.

Działanie 7: Grupy producentów rolnych miało na celu podniesienie dochodów rolników dzięki zmniejszeniu kosztów marketingu produktów, a także poprawę jakości produkcji w wyniku stosowania wspólnych technologii produkcji oraz konfekcjonowania produktów. Narastająco do końca 2007 r. na terenie Województwa Małopolskiego złożono 3 wnioski o pomoc, w ramach których wydano 3 decyzje na łączną kwotę 763 655,60 zł.

O pomoc finansową w ramach wspólnej organizacji rynków owoców i warzyw wystąpiło do końca 2007 r. łącznie sześć organizacji. W wyniku zrealizowanych działań beneficjenci pomocy otrzymali środki finansowe w wysokości 5 528 013,35 zł.

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 2007-2013 (PROW)

W ramach PROW 2007-2013 do 31 grudnia 2007 r. na terenie województwa małopolskiego dla działania Renty strukturalne złożono 456 wniosków i wydano 30 decyzji na kwotę 28 170,24 zł. Dużo większym zainteresowaniem rolników cieszyło się działanie *Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania* (ONW), na które złożono 57 012 wniosków i wydano 13 352 decyzje na łączną kwotę 11 092 617,89 zł. W ramach działania *Zalesianie gruntów rolnych i zalesianie gruntów innych niż rolne* złożono 86 wniosków na kwotę 1 334 631,75 zł, a na *Modernizację gospodarstw rolnych* 745 wniosków na kwotę 62 523 572,08 zł. W ramach działania *Grupy producentów rolnych* złożono jeden wniosek na kwotę 198 150,00 zł.

Źródło: Dane Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich na lata 2004-2006”

Działania wdrażane przez Samorząd Województwa Małopolskiego

Województwo Małopolskie w 2007 roku kontynuowało realizację wszystkich 3 działań wdrażanych w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich na lata 2004-2006”.

Scalanie gruntów

W ramach trzech naborów wniosków o dofinansowanie projektów z zakresu działania 2.2 „*Scalanie gruntów*” złożono 3 wnioski na łączną kwotę dofinansowania 5 463 977 złotych (EFOiGR + Budżet Państwa). Ich efektem jest scalenie 1216 ha gruntów rolnych. Samorząd Województwa Małopolskiego wykorzystał 105,4% limitu przyznanego na województwo na realizację działania 2.2.

Efekty realizacji projektów działania 2.2.:

- zmniejszenie rozdrobnienia gospodarstw rolnych w Małopolsce,
- tworzenie korzystniejszych warunków gospodarowania w rolnictwie i leśnictwie poprzez poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych, lasów i gruntów leśnych,
- racjonalne dostosowanie granic nieruchomości do systemu urządzeń melioracji wodnych, dróg

oraz rzeźby terenu.

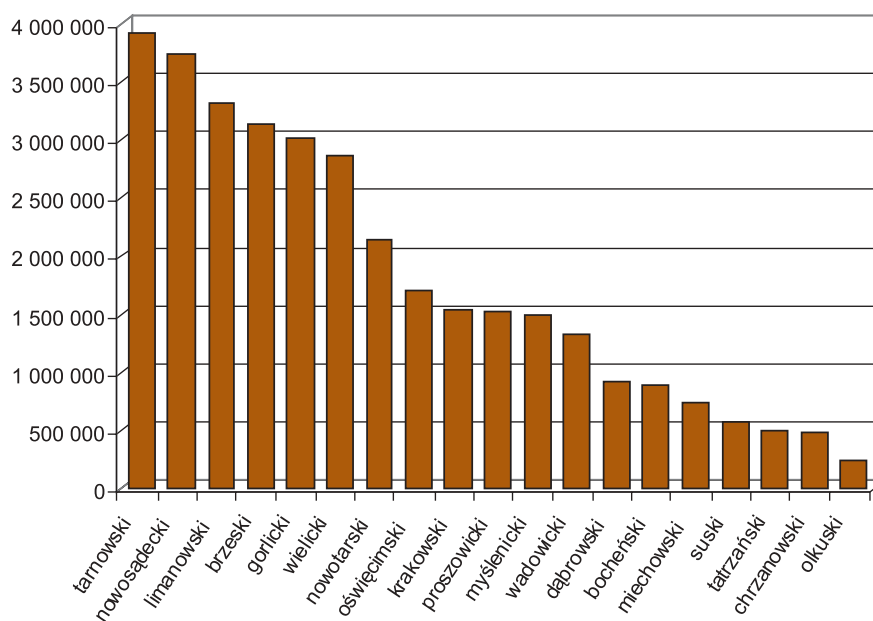
Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego

8 lutego 2007 roku Zarząd Województwa Małopolskiego podjął uchwałę w sprawie zatwierdzenia listy rankingowej w ramach II naboru wniosków do działania 2.3 „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”, co pozwoliło na podpisanie 27 umów o dofinansowanie projektów, w ramach ww. działania. Dzięki staraniom Samorządu Województwa, dotyczącym pozyskania dodatkowej puli środków powstałych na wskutek niepełnego wykorzystania limitów finansowych przez inne województwa oraz oszczędnościom poprzetargowym możliwe było dofinansowanie kolejnych 19 projektów, znajdujących się na liście rezerwowej.

W sumie złożono 283 wnioski, 170 wniosków przeszło pozytywnie ocenę formalno – merytoryczną. Podpisanych zostało: 137 umów o dofinansowanie na kwotę 35 323 043 złotych (EFOiGR).

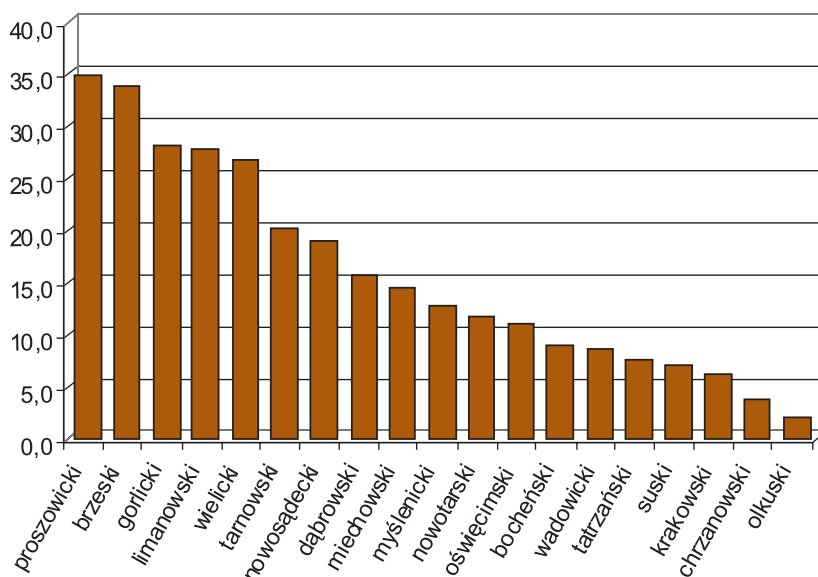
Efektom zrealizowanych projektów są:

Wykres 117. Kwota dofinansowania dla projektów realizowanych w ramach działania „Odnowa wsi zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego” SPO ROL

Źródło : opracowanie własne

Wykres 118. Kwota dofinansowania dla projektów realizowanych w ramach działania „Odnowa wsi zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego” SPO ROL na 1 mieszkańca

Źródło : opracowanie własne

- zmodernizowane i wyposażone obiekty kultury, placówki sportowo rekreacyjne,
- odnowione zabytkowe zabudowy charakterystyczne dla tradycji budownictwa wiejskiego,
- zmodernizowane przestrzenie publiczne (chodniki, place, parki, rynki itp.),
- wsparte projekty związane z infrastrukturą turystyczną i promocją regionu.

Samorząd Województwa Małopolskiego wykorzystał 101% limitu przyznanego na województwo na realizację działania 2.2.

Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi

W ramach 2 naborów Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych złożył 22 wnioski o dofinansowanie na kwotę około 75 milionów złotych. Zadania objęte projektami zlokalizowane były na całym obszarze działalności Zarządu – terenie Województwa Małopolskiego. Dofinansowanie otrzymało 13 projektów na łączną kwotę 34 835 282 złotych (EFOiGR + Budżet Państwa).

W ramach tego działania umocnionych zostało około 14,3 km wałów przeciwpowodziowych wraz z budową dróg dojazdowych oraz ukształtowano koryta rzek, które w 1997 roku przyniosły „Wielką powódź” i ogromne straty w naszym regionie.

Samorząd Województwa Małopolskiego wykorzystał 103,7% limitu przyznanego dla województwa na realizację ww. działania.

Projekty zrealizowane w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” pozytywnie wpłyną na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich, dobrze posłużą społecznościom lokalnym, a także rozwojowi województwa małopolskiego.

V. Instytucje dla rozwoju

oprac. Marcin Gwóźdź, Katarzyna Cylic-Nawałka

1. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU (IOB)

Obecnie, w dobie skomplikowanych procedur administracyjnych, prawnych i finansowych, samodzielne prowadzenie działalności gospodarczej przez przedsiębiorców, bez pomocy z zewnątrz jest coraz bardziej utrudnione. Dlatego, by ułatwić funkcjonowanie przedsiębiorcom i start potencjalnym inwestorom, powołano do życia instytucje otoczenia biznesu (IOB).

IOB to podmioty skupiające kadre z odpowiednimi kwalifikacjami, zaplecze techniczne i materialne, dzięki którym świadczą usługi na rzecz sektora MSP. Do wspomnianych instytucji należą: agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, fundacje, ośrodki szkoleniowo-doradcze (tj. np. ośrodki wspierania przedsiębiorczości, centra wspierania biznesu), fundusze i organizacje reprezentujące przedsiębiorców, instytucje proinnowacyjne: centra transferu technologii, instytuty i ośrodki badawczo-rozwojowe oraz inkubatory przedsiębiorczości i inkubatory technologiczne, centra i parki naukowo-technologiczne itp. Część z wymienionych to instytucje non-profit, nie działające dla zysku.

Wspieranie przedsiębiorczości, pomoc w rozpoczynaniu działalności gospodarczej (m.in. start-up, spin-off) oraz pomoc nowotworzonym przedsiębiorstwom to zadania instytucji otoczenia biznesu. Inne inicjatywy realizowane przez IOB to szkolenia i doradztwo, służące podnoszeniu kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw; wspieranie powiązań kooperacyjnych przedsiębiorstw; tworzenie sieci współpracy (m.in. klastry) oraz animacja środowiska innowacyjnego przedsiębiorstw. Zadaniem instytucji otoczenia biznesu jest także ułatwienie MSP, mającym zamiar realizować przedsięwzięcia inwestycyjne, dostępu do zewnętrznych środków finansowych (fundusze mikropożyczkowe i poręczeniowe, fundusze kapitału podwyższonego ryzyka).

Bardzo ważną rolę odgrywają wyspecjalizowane IOB typu: centra transferu technologii, inkubatory technologii, klastry, parki naukowo-technologiczne. Ich szczególnym zadaniem jest wzmacnianie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw.

Instytucje wspierające innowacyjność i rozwój technologiczny

Małopolska znajduje się w ścisłej czołówce, jeśli chodzi o liczbę ośrodków innowacji (aktywnych i będących w trakcie tworzenia). Wśród ośrodków innowacji w Małopolsce wymienić należy:

Centra Transferu Technologii

Na terenie Małopolski zlokalizowane są cztery CTT:

- Centrum Innowacji Transferu Technologii i Rozwoju Uniwersytetu - instytucja prowadzona przez Uniwersytet Jagielloński,
- Centrum Transferu Technologii prowadzone przez Politechnikę Krakowską,
- Centrum Transferu Technologii prowadzone przez Akademię Górniczo-Hutniczą,
- Centrum Transferu Technologii działające przy Fundacji Progress and Business,

Ich główny cel to tworzenie platformy porozumienia i współpracy środowiska przedsiębiorców i świata nauki, przygotowanie opracowań przedinwestycyjnych i identyfikacja potrzeb innowacyjnych podmiotów gospodarczych oraz działania ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości technologicznej. Oprócz wymienionych, CTT prowadzą również usługi wspierające: szkolenia, kursy, doradztwo.

Inkubatory Technologiczne

Ich celem jest pomoc w rozwoju nowopowstającym i młodych firmom oraz stworzenie sprzyjających warunków dla transferu technologii poprzez kontakty z instytucjami naukowymi, usługi wspierają-

ce biznes (doradztwo finansowe, marketingowe, prawne, organizacyjne, technologiczne), wspomaganie w zdobywaniu środków finansowych, dostarczenie odpowiedniej do potrzeb powierzchni na działalność gospodarczą. Podstawowym zadaniem inkubatora jest asysta w tworzeniu oraz pomoc w pierwszym okresie działania małej technologicznej firmy, zorientowanej głównie na obszar informatyki, inżynierii i telekomunikacji.

W Małopolsce funkcjonują dwa Inkubatory Technologiczne.

- Inkubator Technologiczny przy Krakowskim Parku Technologicznym – projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej; w ramach przyznanych środków powstała nowa lokalizacja o łącznej powierzchni 4000 m² wyposażona w odpowiednie zaplecze techniczne. Powierzchnia została podzielona na komercyjną oraz przeznaczoną do celów misyjnych, a do końca roku 2008 przewidywane jest ulokowanie tam ok. 16-20 firm.
- Jagielloński Park i Inkubator Technologii przy Jagiellońskim Centrum Innowacji Sp z o.o., którego I etap realizacji przewidziany jest na listopad 2008 roku.

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości

Celem Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) jest niesienie pomocy w tworzeniu małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) oraz pilotowaniu ich dalszego rozwoju. Działania zorientowane na edukację przedsiębiorczości oraz komercjalizację nowych produktów i technologii, to środki osiągnięcia założonych celów. Inkubator akademicki daje możliwość rozwoju poprzez dostęp do: infrastruktury uczelnianej (laboratoria i aparatura badawcza), wiedzy naukowców i studentów przy świadczeniu usług doradczych i szkoleniowych, baz danych traktujących o wynalazkach, patentach i technologiach.

Funkcjonujące inkubatory akademickie w 2007

- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica, w którym funkcjonuje ok. 15 firm,
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Krakowskiej Szkole Wyższej im. Frycza Modrzewskiego, na terenie którego istnieje ok. 15 firm,
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości (przy Jagiellońskim Centrum Innowacji Sp. z o.o.) w strukturach którego funkcjonuje ok. 12 firm.

Parki Technologiczne

Park Technologiczny jest to zespół wyodrębnionych nieruchomości wraz z infrastrukturą techniczną, utworzony w celu dokonywania przepływu wiedzy i technologii pomiędzy jednostkami naukowymi. Pod względem organizacyjnym i koncepcyjnym forma ta jest najbardziej rozwiniętym typem ośrodków innowacji. Celem parków technologicznych jest optymalizacja warunków transferu i komercjalizacji technologii, tworzenie i dawanie możliwości małym innowacyjnym firmom oraz rozwój i urynnowienie nowych produktów. W Małopolsce znajdują się: Krakowski Park Technologiczny (KPT) i Tarnowski Park Naukowo – Technologiczny.

KPT ze względu na stopień zaawansowania działalności należy do najwyższej kategorii (kategoria A), w której znajdują się parki realizujące działalność statutową w pełnym zakresie, włącznie z udostępnieniem powierzchni i usług wspierających dla firm. Krakowski Park Technologiczny oferuje tereny pod inwestycje, powierzchnie biurowe do wynajęcia (pierwsze umowy mają być realizowane w II połowie roku 2008, z uwagi na zakończenie prac związanych z przygotowaniem nowego biurowca KPT. W całej specjalnej strefie ekonomicznej, w roku 2007r, powierzchnia wynajmowana to ok. 14 000 m²), pomoc publiczną w formie zwolnień podatkowych lub grantów inwestycyjnych przeznaczoną dla firm inwestujących na terenie SSE, kompleksową obsługę inwestorów.

Tarnowski Park Naukowo-Technologiczny (TPNT) działa w ramach Tarnowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A TPNT jest zespołem wyodrębnionych nieruchomości wraz z infrastrukturą techniczną utworzonym w celu zapewnienia współpracy oraz przepływu wiedzy i wysoko zaawansowa-

nych technologii pomiędzy jednostkami naukowymi, a przedsiębiorcami. Komórki organizacyjne TPNT oferują usługi z zakresu: organizacji szkoleń, kursów i konferencji, wynajmu powierzchni biurowo – usługowych i szkoleniowo – konferencyjnych, świadczenia usług informacyjno doradczych oraz wspierania transferu nowoczesnych technologii z sektora nauki do gospodarki. Powierzchnia Tarnowskiego Parku Naukowo-Technologicznego wynosi (2007 r.) 1089,44 m², liczba firm ulokowanych w strukturach Parku 19. W 2007 roku TPNT zorganizował i przeprowadził 21 szkoleń, w tym jedno dedykowane lokatorom Parku (oraz Inkubatora Przedsiębiorczości zlokalizowanego w strukturach TPNT). Na ogólną liczbę szkoleń przypadają kursy, ogólne i specjalistyczne, studia podyplomowe z zakresu BHP, szkolenia m.in. z zakresu handlu, profesjonalnej obsługi klienta, kadr i płac, zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Ponadto udało się zrealizować kursy językowe i komputerowe, a wśród szkoleń specjalistycznych: kurs dla kandydatów na audytorów energetycznych oraz I stopień specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny.

Klastry

Klaster to przestrzennie skoncentrowana grupa przedsiębiorstw, instytucji i organizacji powiązanych siecią pionowych i poziomych zależności. Obecnie w naszym Regionie funkcjonują:

Tarnowski Klaster Przemysłowy S.A.

Tarnowski Klaster Przemysłowy S.A. oferuje firmom inwestującym na jego terenie, pomoc prawną i finansową, pomoc w działalności promocyjnej i marketingowej oraz pomaga w zakupie sprzętu i materiałów do produkcji. Ponadto Klaster organizuje specjalistyczne doradztwo i szkolenia, a firmy inwestujące na jego terenie mogą skorzystać z systemu lokalnych ulg podatkowych.

Małopolski Klaster Technologii Informatycznych

Powołany 18 lipca 2006r. przez 22 instytucje i firmy z regionu Małopolski, w tym największe firmy informatyczne (m.in. Comarch, Ericpol Telecom, Motorola Polska i IBM Polska), uczelnie wyższe (m.in. Uniwersytet Jagielloński, Akademia Górniczo-Hutnicza, Politechnika Krakowska).

Obecnie klaster tworzy 29 podmiotów, w ramach którego powołano następujące zespoły robocze

- Zespół ds. Kształcenia
- Zespół ds. Badań i Rozwoju
- Zespół ds. Przedsiębiorczości
- Zespół ds. Parku IT,

a głównym celem Małopolskiego Klastra jest stworzenie w województwie nowoczesnego środowiska technologii informatycznych w zakresie badań, wdrożeń i kształcenia kadr z zapewnieniem wzajemnych transferów wiedzy, środków i technologii.

E-klaster Małopolski Klaster Informatyczny

Inicjatorami jego powstania były środowiska naukowe województwa małopolskiego, przedstawiciele samorządu oraz MSP, natomiast nadrzędny cel tej instytucji, to działania projektowe wpływające na rozwój i aktywizację małopolskich firm IT z sektora MŚP. Realizuje je od 2005 roku.

Główne obszary podejmowanych działań związane są, z jednej strony, z generowaniem zleceń komercyjnych i projektów z sektora B+R wraz z intensywnym rozwojem i kształtowaniem współpracy sieciowej, z drugiej – aktywną kampanią promocyjną produktów i usług oferowanych przez sieć partnerską i poszczególnych Partnerów. W ramach działań E-Klastra przewidziane jest konstruowanie i aplikowanie do konkursów na projekty dofinansowywane ze środków UE, które mają stanowić zasadnicze źródło finansowania podejmowanych działań.

Klaster Life Science Kraków

Utworzony w 2006 roku funkcjonuje jako projekt – wspólne przedsięwzięcie wielu podmiotów dążących do zrealizowania wspólnej misji wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności w obszarze Life Science oraz tworzenia warunków dla skutecznej komercjalizacji wyników prac biomedycznych. Inicjatorem klastra jest Uniwersytet Jagielloński, a jego nadrzędnym celem jest stworzenie sieci współpracy firm i organizacji posiadających największy w Polsce potencjał rynkowy w obszarze m.in. sektora medycznego, kosmetycznego, biotechnologicznego oraz ułatwienie im współpracy naukowej ze światowym rynkiem LifeScience. Administratorem Klastra Life Science jest Jagiellońskie Centrum Innowacji Sp. z o.o.

Klaster Multimediów i Systemów Informacyjnych

Klaster zawiązany został, z inicjatywy Wyższej Szkoły Biznesu-National-Louis University, w 2006r. jako jeden z kluczowych elementów projektu Miasteczko Multimedialne. Misją projektu jest stworzenie systemu organizacyjnego, który łączy w sobie zasady i koncepcje funkcjonowania łącznie kilku instrumentów istniejących do tej pory oddzielnie w rzeczywistości gospodarczej. Obecnie klaster zrzesza 52 proinnowacyjne przedsiębiorstwa działające w branży nowoczesnych technologii, nowych mediów oraz przemysłu czasu wolnego.

Firmy wchodzące w skład klastra są mocno zdywersyfikowane pod względem geograficznym i profilu działalności: począwszy od wytwórni telewizyjno-filmowych (spoty, klipy, filmy reklamowe, animacja klasyczna, komputerowa dwu i trójwymiarowa, postprodukcja animacji), poprzez producentów i dostawców rozwiązań mobilnych, oprogramowania dla przedsiębiorstw, zaawansowanych aplikacji internetowych, intranetowych, extranetowych, drukarniach, firmach consultingowych i e-learningowych, a skończywszy na interaktywnych agencjach marketingowych i portalach branżowych. Tak szeroki wachlarz kompetencji, pozwala na realizację każdego projektu z zakresu zaawansowanych technologii i nowych mediów.

Małopolsko-Podkarpacki Klaster Czystej Energii

19 października 2006 roku zostało podpisane porozumienie w sprawie powołania Małopolsko – Podkarpackiego Klastra Czystej Energii. Dzięki współpracy podmiotów z obu regionów, dostrzegających istotę ochrony środowiska przyrodniczego powstał klaster, który za swoją misję obrał budowę platformy współdziałania przedsiębiorstw, samorządu, uczelni wyższych i instytucji otoczenia biznesu w celu pozyskania czystej energii dla zapewnienia rozwoju społecznego w czystym i bezpiecznym środowisku. Jego główne cele skoncentrowane są na zwiększaniu pozyskania i wykorzystania czystej energii (m.in. wiatrowa, geotermalna, słoneczna, wodna, uzyskana z biomasy) w regionie, koncentracji badań naukowych w obszarze czystej energii oraz integracji działań podmiotów w obszarze energetyki i wprowadzania do niej innowacji. W roku 2007 w strukturach klastra funkcjonowało ok. 15 firm.

Klaster Medycyna Polska Południowy-Wschód

Podmioty z czterech województw: Małopolskiego, Podkarpackiego, Świętokrzyskiego i Lubelskiego tworzą klaster zorientowany na rozbudowaną sieć wzajemnie uzupełniających się podmiotów medycznych, uzdrowiskowych i turystyczno-sportowych. Obecni uczestnikami klastra są przedsiębiorstwa rejonu południowo-wschodniej Polski, skupione wokół gamy usług medycznych i turystyki medycznej, wspierające inicjatywę klastrową ośrodki badawczo-rozwojowe, ośrodki sportu elitarnego. Celem klastra jest dostarczanie skoordynowanej opieki medycznej dla mieszkańców czterech województw, a także świadczenie kompleksowych usług medycyny turystycznej z myślą o pacjentach odwiedzających nasz region. W dążeniu do osiągnięcia celów szeroko wykorzystywane są innowacje nie tylko z branży medycznej. Strukturę klastra tworzy ok. 25 firm, dając zatrudnienie ok. 1000 osób (w tym lekarze i pielęgniarki).

Klaster Minetach

Inicjatywa regionów Małopolskiego, Podkarpackiego, Śląskiego i Świętokrzyskiego w zakresie innowacyjnych technik z obszaru mikro – nanotechnologii oraz inżynierii biomedycznej, w celu koncentracji potencjału na rzecz przyspieszenia rozwoju nowoczesnych technologii i zastosowania ich w gospodarce. Jest to najmłodszy, ósmy klaster przemysłowy na terenie województwa małopolskiego. Jako cel nadrzędny klaster wyznaczył sobie poprawę jakości życia poprzez rozwój i wykorzystanie nowych technik i technologii ze szczególnym nakierowaniem na mikro- i nanotechnologię oraz inżynierię biomedyczną. Aby osiągnąć założony cel, klaster optuje za racjonalizacją wykorzystania istniejącego potencjału intelektualnego i materialnego poprzez kształtowanie warunków do współdziałania uczelni wyższych, jednostek badawczych, władz samorządowych, przedsiębiorstw, agencji, stowarzyszeń i fundacji.

Wspomaganie rozwoju regionalnego oraz budowanie silnej przedsiębiorczości regionu to zadania i cele, których realizacja pozwala na stworzenie mocnej gospodarki, przyjaznego klimatu, a przez to zajęcie silnej pozycji wśród najlepszych. Wśród instytucji realizujących wspomaganie rozwoju regionalnego należy zwrócić uwagę na agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, fundacje i stowarzyszenia powstanie, których inicjuje samorząd lokalny lub samorząd województwa. W Małopolsce działa kilkanaście wspomnianych instytucji, natomiast najważniejsze agencje i fundacje wspomagające rozwój gospodarczy na szczeblu lokalnym i regionalnym to: Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (MARR), Małopolska Agencja Energii i Środowiska Spółka z o.o. (MAES). Fundacja „Partnerstwo dla Środowiska”, FRLD- MISTIA.

Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.(TARR), Sądecka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A oraz Agencja Rozwoju Spółdzielczości to instytucje, które m.in. współdziałają z władzami szczebla lokalnego w pozyskiwaniu inwestorów do zarządzanych przez nie parków przemysłowych i technologicznych, a ich aktywność ma ponadlokalny charakter. Izby gospodarcze, Izby przemysłowo-handlowe, rzemieślnicze i cechy oraz związki pracodawców i stowarzyszenia przedsiębiorców stanowią kolejną grupę działającą na rzecz rozwoju regionalnego. Wszystkie wymienione instytucje tworzą sprzyjający klimat gospodarczy regionu (usługi dla biznesu) oraz wpływają pozytywnie na powstawanie i rozwój MSP, a ich głównym polem działania jest pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej, pomoc w rozwoju małym i średnim przedsiębiorstwom (MSP), a także aktywizacja osób bezrobotnych i podnoszenie kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw. Umożliwienie lokowania i dalszego funkcjonowania nowych firm w strukturach inkubatorów przedsiębiorczości, to kolejna forma pomocy płynąca ze strony IOB, które zajmują się także działalnością doradczą i szkoleniową, pomocą w ubieganiu się pożyczki i poręczenia oraz środki UE.

Reprezentowaniem, wobec władz regionalnych, krajowych oraz instytucji publicznych, interesów zrzeszonych w nich podmiotów zajmują się organizacje pełniące rolę samorządu gospodarczego lub zawodowego. Zajmują się one również wdrażaniem zasad etyki w działalności gospodarczej, w znaczeniu rzetelnego postępowania w obrocie gospodarczym.

Dla zrzeszonych podmiotów oferują szeroką paletę świadczeń i usług, m.in. doradztwo prawne, pomoc w poszukiwaniu dobrych ofert i partnerów gospodarczych, organizowanie seminariów, konferencji, i misji gospodarczych oraz szkolenia, a także pozyskiwanie i oferowanie informacji o firmach.

W województwie małopolskim największe i najprężniejsze są: Izby Przemysłowo-Handlowe w Krakowie i Tarnowie, Jurajska Izba Gospodarcza, Sądecka Izba Gospodarcza, Małopolska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości, natomiast izby rzemieślnicze i cechy, skupiające także podmioty do 50 pracowników nadal realizują szkolenia zawodowe oraz egzaminy cechowe.

Największą tego typu organizacją jest Małopolska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Krakowie, zrzeszająca 24 cechy oraz 10 spółdzielni rzemieślniczych.

2. WOJEWÓDZKA INFORMACJA I PORADNICTWO ZAWODOWE

Poradnictwo zawodowe obejmuje działania, które umożliwiają osobom w każdym wieku i na każdym etapie ich drogi życiowej określić ich umiejętności, kompetencje i zainteresowania w celu podejmowania przez nich decyzji edukacyjnych, szkoleniowych i zawodowych oraz zarządzania indywidualną ścieżką życiową.

Usługi informacji i poradnictwa zawodowego realizowane są w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Krakowie w Centrach Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu. W ciągu minionych 8 lat skorzystało z nich prawie 160 tysięcy osób, w tym w 2007 roku ponad 21 tys.

Tabela 144. Klienci poradnictwa i informacji zawodowej WUP w 2007 roku

Centra	Poradnictwo zawodowe		Informacja zawodowa	
	indywidualne	grupowe	indywidualna	grupowa
Razem	1 294	373	10 942	8 622
Kraków	413	114	5 912	2364
Nowy Sącz	248	25	1 669	2 998
Tarnów	633	234	3 361	3 260

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUP

Indywidualne poradnictwo zawodowe

W 2007 r. z poradnictwa indywidualnego skorzystały 1 294 osoby podczas 1 797 porad. W ramach spotkań doradcy zawodowi udzielili pomocy 443 osobom przy opracowaniu indywidualnych planów działania.

Dzięki pomocy doradców zawodowych klienci zyskali wiedzę dotyczącą predyspozycji i umiejętności zawodowych, mocnych i słabych stron swojej osobowości. Nabyli również praktyczne umiejętności w konstruowaniu planu rozwoju zawodowego, nauczyli się jak poszukiwać informacji, a następnie jak je wykorzystywać w procesie podejmowania decyzji zawodowych.

Grupowe poradnictwo zawodowe

Doradcy zawodowi Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie w 2007 roku w ramach poradnictwa grupowego przeprowadzili łącznie 45 warsztatów, z których skorzystało 373 klientów.

Usługa grupowego poradnictwa zawodowego jest realizowana w Centrach Informacji i Planowania Kariery Zawodowej województwa małopolskiego w oparciu o certyfikowane programy poradnictwa grupowego, takie jak: „Rozwijanie indywidualnych cech ułatwiających zdobycie zatrudnienia”, „Metoda Edukacyjna”, „Kurs Inspiracji” czy „Spadochron”. Zajęcia te są skierowane do osób długotrwale bezrobotnych, które utraciły motywację do podejmowania działań związanych z poszukiwaniem zatrudnienia oraz do osób planujących swoją przyszłość na rynku pracy, bądź chcących zmienić swoją sytuację zawodową.

Zajęcia aktywizacyjne

W 2007 roku Centra zrealizowały łącznie 130 zajęć aktywizacyjnych, w których udział wzięło 880 osób. Celem zajęć aktywizacyjnych było zapoznanie klientów z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi rynku pracy, nauczenie technik poszukiwania pracy.

Indywidualna informacja zawodowa

Z informacji zawodowej można korzystać w Salach Informacji Zawodowej samodzielnie lub współpracując z doradcą zawodowym. Informacja zawodowa obejmuje szeroki i różnorodny zakres wiedzy ułatwiającej planowanie rozwoju zawodowego i poszukiwanie zatrudnienia. Klienci mogą korzystać ze zbiorów w formie broszur, ulotek i folderów informacyjnych, literatury zawodoznawczej, teczek tematycznych, prasy, a także z innych nośników informacji - płyt CD, kaset video czy Internetu.

W 2007 r. doradcy zawodowi WUP udzielili 10 942 informacji zawodowych. Dla zaspokojenia oczekiwań klientów zostały również opracowane lub zaktualizowane 92 informacje zawodowe.

Grupowa informacja zawodowa

Grupowa informacja zawodowa realizowana jest w trakcie spotkań, a także prezentacji na Targach Pracy. Z grupowej informacji zawodowej mogą korzystać zarówno klienci indywidualni, chcący wziąć udział w proponowanym tematycznie spotkaniu, jak i instytucje czy organizacje, które chcą dostarczyć informacji z obszaru rynku pracy i informacji zawodowej określonej grupie klientów. W 2007 roku zorganizowano 140 spotkań grupowych w których wzięły udział 8 622 osoby.

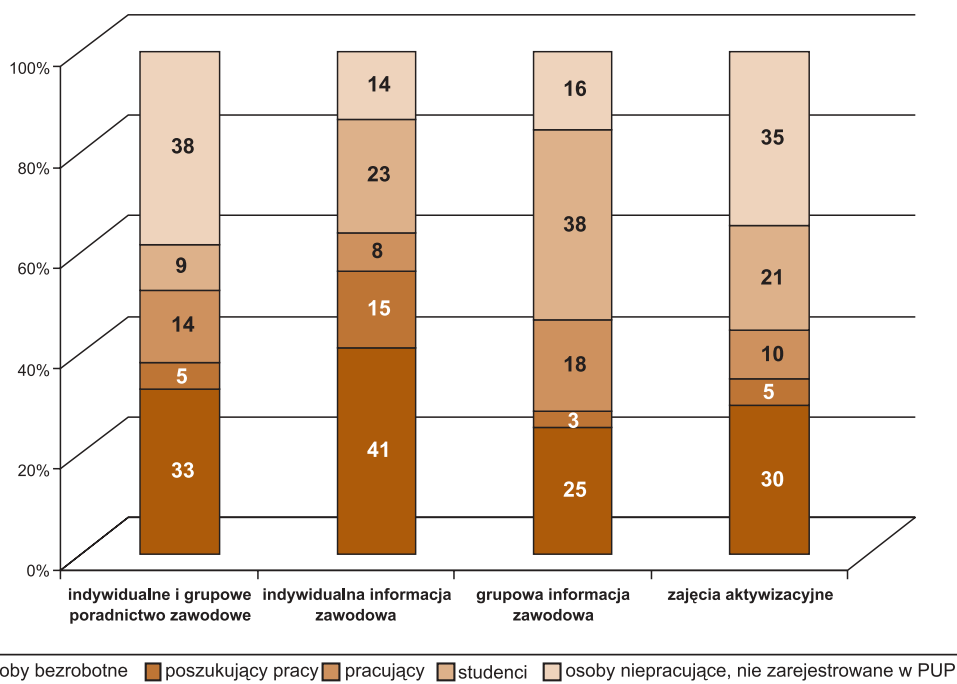
Charakterystyka klientów korzystających z usług CIZ w Małopolsce

Osoby bezrobotne stanowiły niemal 1/3 klientów Centrów. Liczną grupę (prawie 40%) korzystających zwłaszcza z usług grupowego i indywidualnego poradnictwa zawodowego oraz zajęć aktywizacyjnych stanowiły osoby nie zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy. Poszczególne grupy klientów preferowały różne formy usług dostępnych w Centrach i tak:

- osoby bezrobotne najchętniej korzystały z indywidualnej informacji zawodowej, w wyniku której często były kierowane do poradnictwa indywidualnego. Była to grupa osób wymagających pomocy w przygotowaniu planu rozwoju zawodowego i zdobyciu wiedzy o swoich atutach i predyspozycjach, a także uzyskaniu pewności siebie i motywacji do działania,
- grupowe spotkania informacyjne były preferowane przez studentów, którzy z kolei rzadziej uczestniczą w rozmowach z doradcą czy zajęciach poradnictwa zawodowego.
- z usług indywidualnego i grupowego poradnictwa korzystały przede wszystkim osoby młode do 35 roku życia (75% klientów);
- osoby powyżej 45 roku (16 % wśród wszystkich klientów Centrów) życia chętniej uczestniczyły w zajęciach aktywizacyjnych.

Wśród klientów korzystających z usług Centrów w 2007 r. większość stanowiły kobiety (59,7%). Jest to tendencja stała, obserwowana już od kilku lat i dotyczy wszystkich form usług oferowanych przez Centra.

Wykres 119. Klienci korzystający z poszczególnych usług CIZ

Źródło: opracowanie własne

3. KONKURSY PROMOCYJNE

Współorganizowanie konkursów i wydarzeń o tematyce gospodarczej, a tym samym promowanie przedsiębiorstw i instytucji z terenu województwa małopolskiego, jak również propagowanie idei przedsiębiorczości wśród ludzi młodego pokolenia, to wybrane aspekty obecności samorządu województwa małopolskiego w środowisku gospodarczym regionu. Wyrazem tego zaangażowania jest fakt, że w 2007 roku Marszałek Województwa objął swym patronatem 312 wydarzeń (konkursy, konferencje, targi) oraz powołano 36 komitetów honorowych z udziałem Marszałka.

W 2007 roku, na terenie Województwa Małopolskiego, zorganizowano wiele konkursów o tematyce gospodarczej, w tym:

IX Edycja Konkursu Małopolska Nagroda Jakości 2007

Organizator konkursu: Województwo Małopolskie i Izba Przemysłowo – Handlowa w Krakowie

Cel konkursu:

- upowszechnianie filozofii zarządzania przez jakość,
- zainteresowanie przedsiębiorstw i instytucji ideą ciągłego doskonalenia,
- promowanie osiągnięć przedsiębiorstw i instytucji regionu małopolskiego w urzeczywistnianiu koncepcji TQM,
- docenianie liderów przedsiębiorczości odnoszących sukcesy jakościowe.

Laureaci konkursu:

W kategorii „organizacje produkcyjne i usługowe”:

Tytuł Laureata, Statuetkę Małopolskiej Nike oraz dyplom otrzymała:
MANEX SP. Z O.O., Kraków

W kategorii „organizacje publiczne”:

Tytuł Laureata, Statuetkę Małopolskiej Nike oraz dyplom otrzymał:
URZĄD MIASTA KRAKOWA

Wyróżnienie otrzymała:

POWIATOWA STACJA SANITARNO EPIDEMIOLOGICZNA W MIECHOWIE
Dyplom finalisty IX Edycji Konkursu Małopolska Nagroda Jakości 2007
KORELACJA SYSTEMY INFORMATYCZNE SP. Z O.O., Kraków

Nagrodę indywidualną otrzymała:

Pani Katarzyna Kucharska za wkład pracy i osobiste zaangażowanie w propagowanie idei Konkursu, upowszechnianie tematyki systemów jakości.

XVI Edycja Konkursu Krakowski Dukat

Organizator konkursu: Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie.

Cel konkursu: nagroda ma charakter promocyjny, honoruje przedsiębiorców i osoby zasłużone dla rozwoju gospodarczego, za pomysłowość, inwencję, a zwłaszcza umiejętność dzielenia się sukcesami z otoczeniem, w którym prowadzą działalność. Nagradza za stwarzanie warunków dla rozwoju i upowszechniania przedsiębiorczości; za ich solidność zawodową, wysoki poziom etyki oraz osiągnięcia zawodowe.

Laureaci konkursu:

W kategorii „Menedżer Firmy”:

1. Tadeusz Dziędziel Prezes Zarządu Fabryka Maszyn i Urządzeń OMAG Sp. z o.o.
2. Piotr Polański, Dyrektor Browaru, Carlsberg Polska SA Browar Okocim w Brzesku
3. Julian Pilszczek, Prezes Zarządu MPK Kraków SA
4. Krzysztof Rodak, Prezes Zarządu MPEC SA, Tarnów

W kategorii „Właściciel Firmy”:

1. Grażyna Berezowska-Semkowicz; Point Travel DMC sj Grażyna Semkowicz, Marta Semkowicz, Kraków
2. Danuta i Jerzy Dobrzańscy, Euromarket sp. z o.o., Kraków
3. Zbigniew Zarywski, Przedsiębiorstwo Odzieżowe Bożena i Zbigniew Zarywscy, Tarnów
4. Andrzej Wiśniowski; FPHU Andrzej Wiśniowski, Wielogłowy

W kategorii „Samorządowy Kreator Przedsiębiorczości”:

Zbigniew Nosek

Nagroda specjalna „Złoty Dukat” :

Piotr Skalski

Przyznana po raz pierwszy Nagroda Specjalna w postaci połączanej statuetki Krakowskiego Dukata stanowi uznanie za 25 lat wytrwałej i konsekwentnej pracy na rzecz budowy firmy i utrzymania wysokiej renomy na rynku usług budowlanych.

XII Edycja Konkursu Małopolski Rzemieślnik Roku

Organizator konkursu: Małopolska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Krakowie

Cel konkursu: promocja rzemiosła poprzez nagradzanie wyróżniających się zakładów rzemieślniczych.

Laureat konkursu:

Janusz Chwajoł – Zakład kamieniarski, Kraków.

Wyróżnienia:

Franciszek Kania – Zakład mechaniki pojazdowej, Radziszów.

Krzysztof Pająk – Zakład Stolarski „Kobax”, Kalwaria Zebrzydowska.

VII Edycja Konkursu Lider Małopolski 2007

Organizator konkursu: Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski - Kraków

Cel konkursu: wyróżnienie najważniejszych przedsięwzięć o wymiarze społecznym, ważnych dla sfery duchowej, tożsamości, edukacji i jakości życia mieszkańców jak również inwestycji infrastrukturalnych, ekspansywnych firm z Małopolski, z nowymi technologiami, stwarzających nowe miejsca pracy.

Laureaci konkursu:

1. Miasto Częstochowa za Rewaloryzację Alei Najświętszej Maryi Panny
2. Miasto Przemyśl za rewitalizację Placu Niepodległości i budowę pomnika Ojca Świętego Jana Pawła II
3. Miasto Bielsko-Biała za budowę nowoczesnego schroniska dla bezdomnych zwierząt w Bielsku-Białej
4. Ogólnopolski Festiwal Komедии „TALIA” w Tarnowie za propagowanie twórczości teatralnej i promocję Małopolski
5. Miasto Kraków za „Pawilon Wystawienniczo-Informacyjny Wyspiański 2000” oraz Jubileusz 750-lecia Nadania Praw Miejskich Krakowowi
6. Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu za dynamiczny rozwój Uczelni
7. Wyższa Szkoła Biznesu - National Louis University w Nowym Sączu za wielostronny poziom kształcenia
8. Maflow Polska sp. z o.o. w Chełmku za dynamiczny rozwój produkcji
9. Firma ASPEL S.A. z Zabierzowa za produkcję aparatury medycznej światowej klasy
10. Firma WIŚNIEWSKI z Wielogłowy k. Nowego Sącza za prowadzenie nowoczesnych inwestycji

Wyróżnieniem Specjalnym uhonorowano Towarzystwo Strzeleckie Bractwo Kurkowe w Krakowie za 750 lat działalności.

VI. Współpraca międzynarodowa, integracja europejska i promowanie Województwa

oprac. Agnieszka Dyga, Małgorzata Dąbrowa-Kostka, Szymon Gatlik

1. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Współpraca Międzynarodowa Województwa Małopolskiego realizowana jest w oparciu o ustawę o samorządzie województwa, Statut Województwa Małopolskiego oraz Priorytety Współpracy Zagranicznej Województwa Małopolskiego. Małopolska, nieprzerwanie, prowadzi współpracę dwustronną z 13 regionami zagranicznymi na podstawie umów i porozumień, a z 3 na podstawie porozumień międzyrządowych. Utrzymuje także wiele kontaktów roboczych.

Z uwagi na reformę samorządową przeprowadzoną w Danii, w roku 2007 podpisana została umowa z nowym Regionem Południowej Danii, w którego skład wchodzi dawne Hrabstwo Fionii, z którym Województwo Małopolskie, a wcześniej Krakowskie prowadziło współpracę przez ponad 10 lat. Ponadto w celu kontynuowania współpracy, z uwagi na konieczność przedłużenia umowy, województwo ponownie podpisało umowę z Województwem Kluż w Rumunii. Ważnym wydarzeniem były również obchody jubileuszu 10-lecia współpracy z Krajem Związkowym Turynii.

Województwo jest także członkiem trzech organizacji międzyregionalnych: Zrzeszenia Regionów Europy (AER), Europejskiego Regionalnego Stowarzyszenia na rzecz Społeczeństwa Informacyjnego (Eris@) oraz Fundacji Regionów Europejskich na rzecz Badań nad Edukacją i Kształceniem Zawodowym (FREREF).

W roku 2007 Województwo Małopolskie zrealizowano z partnerami zagranicznymi w sumie 61 projektów z takich dziedzin jak: edukacja (9), kultura (7), administracja (13), gospodarka (13), promocja i turystyka (7), polityka społeczna (1), fundusze strukturalne (1), rolnictwo (1), ochrona środowiska (4), rozwój regionalny (1), inne (4). Wśród zrealizowanych projektów znalazły się wystawy, seminaria, wizyty studyjne, warsztaty, misje identyfikacyjne, konferencje i staże oraz udział w targach tematycznych.

Ważniejszymi z nich były:

- Podpisanie Listu Intencyjnego dotyczącego budowy połączenia drogowego „Krynica – Wysowa – Blechnarka – granica państwa – Stebnická Huta – Zborov – Bardejovské kúpele“.
- Porządkowanie przestrzeni i tworzenie stref inwestycyjnych za pomocą scaleń gruntów.
- Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich. Wizyta studyjna delegacji z Kluż w Rumunii, mająca na celu zapoznanie się z projektami zrealizowanymi w Małopolsce w latach 2004-2006.
- Zapoznanie się z zagadnieniami z zakresu geodezyjnego urządzania obszarów wiejskich Turynii.
- Europejskie projekty rolnicze na lata 2007-2013. Wizyta ekspertów francuskich dot. certyfikacji na poziomie europejskim; etykiet regionalnych; promocji produktów regionalnych i tradycyjnych. Pomoc w opracowaniu projektów przez małopolskie samorzady.
- Administracja idąca ku Europie – wymiana doświadczeń pomiędzy Europą Środkową, a Ukrainą. Staż w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego dla pracowników samorządowych ze Lwowa, realizowany we współpracy z Fundacją Roberta Boscha oraz Ukraińską Akademią Administracji we Lwowie.
- XII Mundial Zawodów w Lyonie (targi edukacyjne i orientacji zawodowej) oraz Classexport (targi gospodarcze).
- Regionalny system informacji turystycznej. Misja ekspercka z Regionu Rhone-Alpes do Małopolski. Wymiana doświadczeń w zakresie tworzenia i zarządzania regionalnym systemem informacji turystycznej w regionie.
- X Seminarium Przyszłości Turynia – Małopolska w Erfurcie. „Wartości europejskie w czasach przemian: Wyzwania dotyczące przyszłości kontynentu”.

- Przyjazne Regiony w Sercu Europy. Konkurs wiedzy o Województwie Małopolskim, Kraju Związkowym Turyngii, Kraju Preszowskim, Kraju Żylińskim.
- Parlament Młodzieżowy. Europejskie spotkanie młodzieży z Turyngii i Małopolski.
- A taste of Europe's languages. Projekt w ramach programu Sokrates–Comenius, wymiana doświadczeń pomiędzy nauczycielami oraz uczniami z regionów partnerskich.
- Śladami dziedzictwa – warsztaty konserwacji zabytków drewnianych. Wizyta studyjna konserwatorów zabytków z Kluż, wymiana doświadczeń z ekspertami z Małopolski
- Małopolska. Fotografie. To niczego nie wyjaśnia. Wystawa w ramach obchodów 10-lecia współpracy Małopolska-Turyngia.

W roku 2007 Województwo Małopolskie odwiedzili m.in:

1. Du an aplovi – Wicepremier Republiki Słowackiej ds. Integracji Europejskiej,
2. Luciano Caveri – Przewodniczący Autonomicznego Regionu Włoch Dolina Aosty,
3. Arne Sandemo – Przewodniczący Związku Regionalnego Uppsali,
4. Poul Erik Svendsen – Wiceprzewodniczący Regionu Południowej Danii,
5. Karsten Uno Petersem – Przewodniczący Komisji ds. Rozwoju Regionalnego i Spraw Międzynarodowych Rady Regionu Południowej Danii,
6. Stephanie Kristensen – Wiceprzewodnicząca Komisji ds. Rozwoju Regionalnego i Spraw Międzynarodowych Rady Regionu Południowej Danii,
7. Charles Graham Crawford – Ambasador Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej,
8. Declan O'Donovan – Ambasador Republiki Irlandii,
9. David Preston – Ambasador Kanady,
10. Jane Luykx – Ambasador Belgii,
11. Daniel Menschart – Delegat Rządów Wspólnoty Francuskiej Belgii i Regionu Walonii w Warszawie,
12. Koen Haverbeke – Przedstawiciel Rządu Flandrii,
13. Hermine Poppeller – Konsul Generalna Republiki Austrii w Krakowie,
14. Michel Redouté – Konsulem Honorowym Belgii dla Polski południowej.

Współpraca w ramach organizacji międzynarodowych

Zrzeszenie Regionów Europy (AER)

To największa organizacja skupiająca wyłącznie samorządy regionalne z obszaru całej Europy. Marszałek Województwa już czwartą z kolei kadencję piastuje funkcję członka Biura. W roku 2007, w konferencjach oraz pracach komitetów AER m.in. w konferencji dot. lotnisk regionalnych, uczestniczyli wytypowani Radni Sejmiku Woj. Małopolskiego. Omawiano kwestie zdrowia i spraw społecznych, kultury, edukacji, sportu, młodzieży, turystyki oraz markowych produktów regionalnych.

Europejskie Stowarzyszenie Regionalne na Rzecz Społeczeństwa Informacyjnego ERIS@

Organizacja wspiera rozwój informatyzacji w zakresie działań priorytetowych dla Unii Europejskiej tzn. edukacji, zwalczania bezrobocia, podnoszenia sprawności administracji, rozwoju obszarów wiejskich, budowania społeczeństwa informacyjnego. W ramach przynależności do Eris@ Województwo Małopolskie uczestniczy w projekcie IANIS+, który ma na celu wzmocnienie współpracy międzyregionalnej sieci partnerów poprzez wymianę informacji, doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy regionami. Ponadto dba o zapewnienie rozwoju i zintegrowanie ważnych kwestii polityki rozwoju regionalnego, takich jak: podniesienie poziomu innowacyjności, rozwój ICT oraz wykorzystanie nowoczesnych technologii dla zrównoważonego rozwoju przestrzennego. W roku 2007 przedstawiciele Województwa Małopolskiego wzięli udział w licznych konferencjach i warsztatach w Bilbao, Brukseli, Finlandii, i Berlinie. Spotkania poświęcone były innowacyjności i kreatywności wspierających regionalny rozwój gospodarki opartej na wiedzy, eGovernment, bezpieczeństwu podpisu elektronicznego, wymiany wystandaryzowanych dokumentów.

Fundacja Regionów Europejskich na rzecz Badań nad Edukacją i Kształceniem Zawodowym FREREF

Organizacja dąży do strukturyzacji współpracy międzyregionalnej na rzecz praktycznej i politycznej implementacji kształcenia ustawicznego. Jej celem jest odpowiedź na oczekiwania regionów i inicjatywy europejskie poprzez organizację spotkań branżowych, wymianę i transfer innowacji oraz dobrych praktyk na poziomie regionalnych systemów edukacji i kształcenia jak również umożliwianie regionom uzgadniania europejskich kierunków w kwestii kształcenia ustawicznego (Longlife Learning) wynikających ze Strategii Lizbońskiej. Wśród realizowanych wspólnie projektów znajduje się projekt REGIO-LLL – Regiony na rzecz uczenia się przez całe życie złożony w ramach programu Uczenie się przez całe życie – Leonardo da Vinci przez Województwo Małopolskie w partnerstwie z regionami: Rhône-Alpes, Katalonii, Lotaryngii, Lombardii, Andaluzji, Wielkiego Księstwa Luksemburga oraz przedstawicielami krajowych instytucji z Francji i Szwajcarii. Jego celem jest poprawa jakości i zwiększenie innowacyjności systemów edukacyjnych oraz wdrażanych projektów w zakresie nauczania przez całe życie w regionach europejskich. W roku 2007 przedstawiciele Województwa Małopolskiego uczestniczyli w licznych spotkaniach stowarzyszenia w Luksemburgu w tym w V Sesji Letniego Uniwersytetu Badań i Innowacji na rzecz Kształcenia Ustawicznego.

2. INTEGRACJA EUROPEJSKA

Biuro Województwa Małopolskiego w Brukseli

Utworzone w 2002 roku Biuro Regionalne Małopolski w Brukseli ma charakter niekomercyjny. Mieści się w centrum dzielnicy europejskiej przy Rondzie Schumana 14. W 2007 roku Biuro realizowało następujące zadania:

- utworzenie sieci bezpośrednich kontaktów z instytucjami unijnymi, biurami regionalnymi i innymi biurami/przedstawicielstwami działającymi w Brukseli;
- reprezentowanie interesów Województwa oraz lobbying wobec instytucji unijnych, innych instytucji i organizacji oraz grup interesów obecnych w Brukseli;
- przekazywanie do Województwa informacji o planowanych kierunkach polityki Unii Europejskiej, uruchamianych unijnych programach i inicjatywach oraz ogłaszanych przetargach;
- poszukiwanie na terenie Województwa właściwych partnerów dla projektów zgłaszanych przez inne regiony, organizacje i instytucje oraz pozyskiwanie partnerów do projektów unijnych planowanych lub realizowanych przez samorządy, organizacje i instytucje z terenu Województwa;
- prowadzenie działalności promocyjnej na rzecz Województwa poprzez organizowanie imprez promocyjnych adresowanych do różnych grup odbiorców, uczestnictwo w targach i imprezach promocyjnych i informacyjnych odbywających się, przede wszystkim, na terenie Brukseli;
- przygotowanie wizyt polityków samorządowych, przedstawicieli administracji oraz ekspertów z terenu Województwa;
- wspieranie przedstawicieli Województwa w Komitecie Regionów i innych instytucjach unijnych;
- funkcjonowanie jako punkt kontaktowy/informacyjny dla przedstawicieli Województwa przyjeżdżających do Brukseli w sprawach dotyczących Unii Europejskiej;
- współpraca z biurami polskich województw działających w Brukseli;
- ścisła współpraca z innymi biurami regionalnymi, w tym szczególnie z regionów partnerskich w celu wykorzystania ich wiedzy i kanałów informacyjnych na rzecz Województwa.

3. PROMOCJA WOJEWÓDZTWA

Zadanie Promocja Województwa Małopolskiego polegające na budowie i upowszechnianiu marki „Małopolska” zrealizowane zostało w roku 2007 jako zespół działań skierowanych do trzech grup odbiorców. Pierwszą stanowili mieszkańcy wybranych rynków krajowych (promocja zewnętrzna), drugą – mieszkańcy Małopolski (promocja wewnętrzna), trzecią – odbiorcy z wybranych rynków zagranicznych. Do działań promocji zewnętrznej zaliczyć należy projekty, dzięki którym przekaz marketingowy Małopolski dotarł do odbiorców zainteresowanych ofertą turystyczną z największych ośrodków miejskich w Polsce. Przekaz promocyjny działań z zakresu promocji zewnętrznej podkreślał atrakcyjność Małopolski jako destynacji turystycznej. Obok projektów promocji zewnętrznej prowadzono działania adresowane do mieszkańców Województwa, którzy stanowią największą i najważniejszą grupę turystów w regionie, a dodatkowo są najważniejszym rynkiem konsumenckim dla lokalnych producentów. Działania z zakresu promocji wewnętrznej służyły budowie tożsamości regionalnej mieszkańców, wzmocnieniu poczucia dumy z faktu „bycia Małopolaninem”, a także wspierały w promocji małopolskie środowiska branżowe i społeczności lokalne. Działania promocyjne realizowano komplementarnie, we współpracy z departamentami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, samorządami gmin i powiatów z regionu oraz małopolskimi organizacjami pozarządowymi. Na użytek działań promocyjnych stworzono nowe narzędzie – wielojęzyczny, promocyjny serwis internetowy regionu.

www.visit.malopolska.pl

Promocyjny serwis internetowy regionu adresowany jest przede wszystkim do potencjalnych turystów, zarówno Małopolan, mieszkańców Polski, jak i gości z zagranicy. Na „Visit Małopolska” można znaleźć informacje m.in. o małopolskich miejscach UNESCO, parkach narodowych, ofercie kulturalnej i regionalnych ciekawostkach i osobliwościach. W serwisie zamieszczono także gotowe propozycje wycieczek.

Kampania promocyjna „Visit Małopolska” była realizowana m.in. na portalu internetowym Onet.pl oraz w wyszukiwarce Google.pl, zorganizowano również kampanię informacyjną w szkołach Małopolski i centrach informacji turystycznej w regionie oraz podczas dużych imprez promocyjnych, skupiających wielotysięczną publiczność.

Obecnie www.visit.malopolska.pl notuje kilkanaście tysięcy odwiedzin w miesiącu. W wynikach wyszukiwarki Google.pl pod hasłem „Małopolska” serwis znajduje się w pierwszej piątce.

Projekty kierowane do mieszkańców Małopolski

Małopolski Festiwal Smaku, część kompleksowego projektu *Małopolski Smak*, zorganizowano w 2007 r. już po raz trzeci. Zwycięzcy pięciu półfinałowych kiermaszy (Święto Chleba w Krakowie, a także imprezy w Oświęcimiu, Nowym Sączu, Zakopanem i Tarnowie) spotkali się we wrześniu na Wielkim Finale w Krakowie. Łącznie w całym Festiwalu udział wzięło ponad 150 wystawców oraz 100 000 zwiedzających – mieszkańców Małopolski i turystów. Ponadto przeprowadzono serię spotkań informacyjnych z potencjalnymi uczestnikami Festiwalu – producentami żywności (m.in. w Tarnowie, Nowym Sączu, Zakopanem, Oświęcimiu). Województwo prezentowane było także na wyborach Chłopa Roku w Raclawicach, Święcie Kapusty Charsznickiej oraz na Międzynarodowym Czempionacie Konia Huculskiego w Klikowej.

Kolejny rok realizowana była akcja patriotyczna „Młodość pamięta”, służąca promowaniu postaw obywatelskich. 3 maja i 11 listopada w całym regionie odbyły się akcje i wydarzenia, podczas których komunikat związany z przywiązaniem do Ojczyzny został skierowany przede wszystkim do młodych mieszkańców regionu.

Zgodnie z kilkuletnią tradycją, Samorząd Województwa Małopolskiego zorganizował także Dożynki Wojewódzkie (tym razem w Więclawicach Starych, w gminie Michałowice) oraz Święto Samorządu Terytorialnego – spotkanie samorządowców z regionu połączone z wręczeniem nagród w kon-

kursie „Wzorcowy Urząd w Małopolsce”. W ramach promowania turystycznych atrakcji Małopolski wśród mieszkańców regionu wydany został 8-odcinkowy cykl zeszytów pt. „Na małopolskich ścieżkach” z wycieczkowymi propozycjami na lato i jesień, towarzyszący Dziennikowi Polskiemu.

Projekty kierowane na wybrane rynki w Polsce

Województwo Małopolskie od 2004 roku regularnie promowane jest za pomocą wizerunkowych kampanii reklamowych. W grudniu 2007 r. rozpoczęto kolejną, czwartą już akcją promującą wypoczynek zimowy w naszym regionie (według badań zaledwie 30% wszystkich turystów wypoczywających w Małopolsce jako cel przyjazdu podało jazdę na nartach). Odmiennie jednak, niż w przypadku poprzednich trzech kampanii, komunikat skierowany został nie tylko do narciarzy, ale do wszystkich osób, które zimowe ferie spędzają poza swoim miejscem zamieszkania. Ogólnopolska kampania „Małopolska. Idą ferie!” odbywała się pod hasłem wielkiego liczenia owczarków podhalańskich, tak, aby każdy z turystów przybywających w Tatry i inne małopolskie góry był pewien, że spotka tam „swojego” pasterckiego psa. Dlatego też na stronie www.owczarek.malopolska.pl uruchomiono specjalny licznik owczarków (goście serwisu zliczyli w sumie ponad 35 000 owczarków), z serwisu można było również pobrać dzwonek do telefonu komórkowego i tapety na pulpit komputera, a także zamieścić w specjalnej galerii zdjęcie własnego czworonoga. Cała akcja otrzymała mocne wsparcie reklamowe: spoty w stacjach telewizyjnych oraz banery w Internecie.

Kampania „Małopolska. Idą Ferie!” została zauważona przez liczne media ogólnopolskie i regionalne, w tym m.in. przez portale Gazeta.pl, Onet.pl, Interia.pl oraz Gazetę Wyborczą, Gazetę Krakowską, Dziennik Polski i Tygodnik Podhalański, a także TVP Kraków.

Małopolska po raz szósty z kolei obecna była na najważniejszym polskim wydarzeniu gospodarczym: Forum Ekonomicznym w Krynicy. Goście tego spotkania, środowiska biznesu, polityki i mediów zapoznali się z gospodarczą i turystyczną ofertą regionu

Projekty kierowane na wybrane rynki zagraniczne

W ramach partnerskiej współpracy z niemieckim regionem Turyngii, zorganizowano prezentację Małopolski na Wystawie BUGA w Gerze – największym w Niemczech przedsięwzięciu poświęconym ogrodnictwu i pielęgnacji kwiatów. Podczas prezentacji turystyczną ofertą regionu zapoznano się kilkanaście tysięcy zwiedzających, głównie mieszkańców Turyngii oraz sąsiedniej Bawarii.

Małopolskę odwiedziło także kilkudziesięciu zagranicznych dziennikarzy specjalizujących się w tematyce gospodarczej i turystycznej. Efektami ich podróży były artykuły w tytułach z Francji, Hiszpanii, Włoch, Węgier, Holandii, Meksyku, Finlandii, Belgii, Izraela oraz Czech i Słowacji.

„Małopolska bez granic”

Wydarzeniem szczególnym było wstąpienie Polski do strefy Schengen, które nastąpiło 21 grudnia 2007 r. Na tę okazję Samorząd Województwa zorganizował event „Małopolska bez granic”, który odbył się dokładnie o północy z 20 na 21 grudnia na przejściu granicznym w Łysej Polanie, w Tatrach. Kulminacyjną chwilą imprezy było przecięcie granicznego szlabanu przez Marka Nawarę, Marszałka Województwa Małopolskiego oraz Milana Barana, Wiceprzewodniczącego Samorządowego Kraju Przeszowskiego, słowackiego partnera Małopolski.

Celem wydarzenia było upamiętnienie historycznej chwili, ale także zorganizowanie pierwszej w Polsce oficjalnej „likwidacji” granicy (spotkanie premierów Polski, Czech i Niemiec w Porajowie odbyło się dopiero 12 godzin później). Dzięki temu sam event został szeroko zrelacjonowany przez media polskie (m.in. główne wydania Faktów TVNu, Wiadomości Polsatu oraz TVP Info, Gazetę Wyborczą, Dziennik. Polska-Europa-Swiat, RMF FM, Radio Zet, tytuły prasy regionalnej i lokalnej) oraz słowackie.

Eventowi „Małopolska bez granic” towarzyszyła akcja PR „Kup sobie kawałek granicy” – wspólny pomysł samorządu Województwa Małopolskiego i krakowskiego oddziału Gazety Wyborczej. Gazeta

zgromadziła 28 pamiątek z likwidowanych przejść granicznych w całej Polsce, w tym metrowy fragment szlabanu z Łysej Polany, przecięty w trakcie eventu. Pamiątki zlicytowano na portalu Allegro.pl, a dochód ze sprzedaży (27 951,00 zł) w całości przekazano Polskiej Akcji Humanitarnej z przeznaczeniem na stypendia edukacyjne dla dzieci uchodźców przebywających w Polsce. Akcja była szeroko promowana w portalu Gazeta.pl i Gazecie Wyborczej.

SYSTEMY TECHNICZNE

SYSTEMY TECHNICZNE

I. Transport i komunikacja

oprac. Katarzyna Siuda, Artur Strzelczyk, Robert Such, Anna Gretkowska

1. INFRASTRUKTURA DROGOWA

Sieć drogowa Małopolski tworzy system w pełni powiązany z układem dróg krajowych i międzynarodowych. Przez obszar województwa przebiega III Paneuropejski Korytarz Transportowy: Zgorzelec/Olszyna – Krzyżowa – Wrocław – Opole – Katowice – Kraków – Rzeszów – Przemyśl – Medyka/Korczowa, wchodzący w skład sieci TINA i tworzący przyszłą sieć drogową TEN. Sieć TINA obejmuje najważniejsze drogi, linie kolejowe, porty lotnicze, porty morskie oraz terminale transportu kombinowanego o znaczeniu międzynarodowym.

Tabela 145. Infrastruktura drogowa w 2007 roku

Elementy sieci drogowej	Długość	
	[km]	[%]
Razem	21 897,80	100,0
Drogi krajowe w tym: drogi dwujezdniowe	886,00 88,00	4,05 0,40
Drogi wojewódzkie	1 368,80	6,25
Drogi powiatowe	6425,00	29,34
Drogi gminne	13 218,00	60,36

Źródło: opracowanie własne

Podstawowy układ drogowy województwa stanowią drogi krajowe (międzyregionalne i regionalne) oraz wojewódzkie.

Do głównych dróg krajowych w województwie administrowanych przez Generalną Dyрекcyję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Krakowie, tworzących zasadniczy szkielet komunikacyjny, należą:

- droga krajowa nr 7 (międzyregionalna) relacji Gdańsk – Warszawa – Kielce – Kraków – Chyżne – Granica państwa,
- droga krajowa (międzyregionalna) nr 4 przebiegająca relacji Granica państwa – Wrocław – Gliwice – Katowice – Chrzanów – Kraków – Tarnów – Granica państwa.

Do najważniejszych dróg wojewódzkich administrowanych przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie można zaliczyć:

- drogę wojewódzką nr 964 Kasina Wielka – Dobczyce – Wieliczka – Niepołomice – Szczurowa – Biskupice Radłowskie.
- drogę wojewódzką nr 969 Nowy Targ – Czorsztyń – Krościenko – Zabrzeż – Stary Sącz.
- drogę wojewódzką nr 977 Tarnów – Tuchów – Gromnik – Moszczenica – Gorlice – Konieczna – Granica państwa.

Sieć dróg powiatowych stanowi ważny element w systemie komunikacji wewnętrznej województwa, uzupełniając sieć dróg krajowych i wojewódzkich, łącząc miejscowości i wsie z siedzibami powiatów, 98 % dróg powiatowych posiada nawierzchnię twardą.

Inwestycje w transporcie drogowym

A. Modernizacja i przebudowa układu dróg krajowych

W 2007 roku nakłady na inwestycje i modernizację dróg krajowych Małopolski wynosiły 900 mln zł. W porównaniu do wydatków roku 2006 (582,9 mln zł) stanowiło to 135%. Większość środków (68%)

pochodziła ze źródeł pozabudżetowych, głównie z Krajowego Funduszu Drogowego (51%), z Europejskiego Banku Inwestycyjnego (41%), oraz z Funduszu Spójności (8%). Na każdy kilometr z liczącej 886,0 km sieci dróg krajowych w Małopolsce wydano 1,02 mln zł. Prowadzono prace budowlane i projektowe obejmujące 615,0 km dróg, czyli 69,4 % sieci dróg krajowych w Małopolsce. W tym: roboty budowlane były prowadzone na drogach o łącznej długości 244,9 km (27,6% sieci), a prace projektowe objęły 370,1 km dróg (41,8 % sieci).

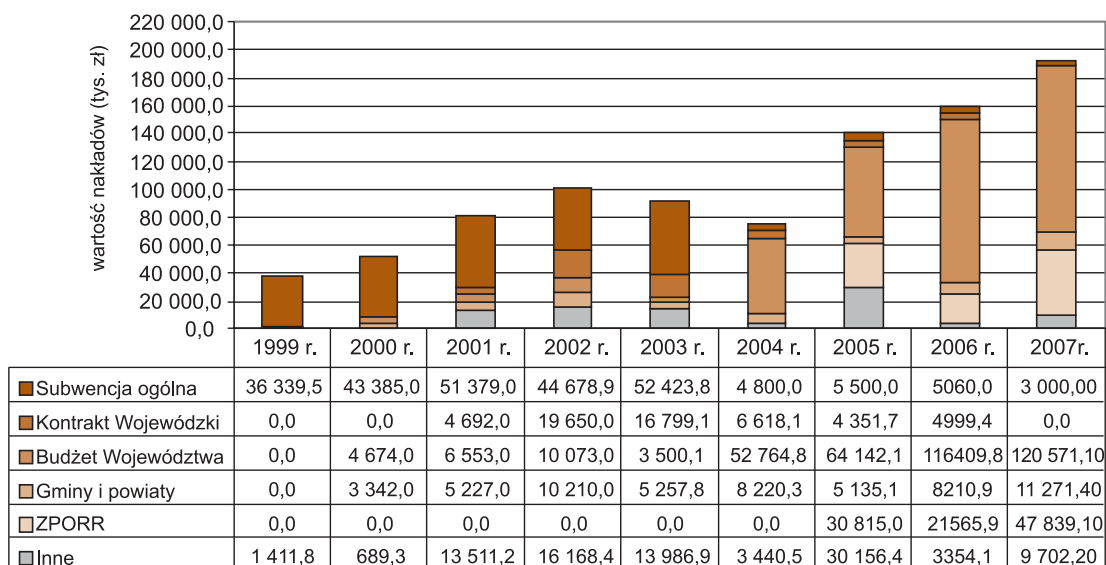
Wybrane inwestycje realizowane na drogach krajowych w 2007 r.:

1. S-7, Budowa drogi ekspresowej, odc. Myślenice – Lubień z obwodnicą Lubnia,
Długość: 16,2 km – w tym odcinek Obwodnicy Pcimia (o długości 3,0 km),
Lata realizacji robót: 2004-2008
Koszt: 463,7 mln zł
Źródła finansowania: środki EBI oraz środki krajowe (KFD + budżet)
2. dk 4, Wzmocnienie nawierzchni na odc. Kraków-Tarnów,
Długość: 56,0 km, w tym odcinek Kraków – Targowisko o dł. 21,5 km
Lata realizacji robót: 2003-2007
Koszt: 476,4 mln zł
Źródła finansowania: grant ISPA: 46,7 mln Euro oraz środki krajowe (KFD + budżet + MTD)
3. A-4, Budowa autostrady A-4, odc. ul. Wielicka – Szarów
Długość: A-4: 19,9 km
Lata realizacji robót: 2007-2009
Koszt: 1 007,6 mln zł
Źródło finansowania: KFD
4. A-4, Wzmocnienie na odc. Balice – Opatkowice,
Długość: 2x 16,1 km
Lata realizacji robót: 2007-2008
Koszt: 152,2 mln zł
Źródło finansowania: KFD
5. dk 7, Wzmocnienie drogi na odc. Kraków – Myślenice – j.lewa,
Długość: 29,9 km
Lata realizacji robót: 2007-2009
Koszt: 260,0 mln zł
Źródło finansowania: KFD

B. Modernizacja i przebudowa układu dróg wojewódzkich

W 2007 roku łączna kwota nakładów na inwestycje drogowe i mostowe, remonty kapitalne dróg i mostów oraz bieżące utrzymanie dróg wynosiła 192,4 mln zł. Na inwestycje drogowe i mostowe przeznaczono 136,1mln. zł. Na remonty kapitalne dróg i mostów wydano 11,7 mln zł., a utrzymanie bieżące dróg wraz z obsługą administracyjną 44,6 mln zł. Ponadto w ramach Inicjatyw Samorządowych Województwo Małopolskie wspólnie z samorządami lokalnymi sfinansowało roboty drogowe (głównie budowę chodników) na kwotę 21,6 mln zł.

Wykres 120. Nakłady finansowe na drogi wojewódzkie w latach 1999-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZDW

Najważniejsze zadania inwestycyjne w 2007 r.:

Inwestycje drogowe i mostowe

1. Zadania realizowane przy współudziale samorządów lokalnych, wartość planowana 2 687 611 zł, wykonanie 2 687 491 zł.
W ramach zadania wykonano: budowę/przebudowę 1 994 mb chodników, wybudowano kanalizację opadową na łącznej długości 1 3780 mb, przebudowano nawierzchnię dróg na długości 100 mb, dokonano poszerzenia jezdni na łącznej długości 518 mb oraz wybudowano 4 zatoki autobusowe.
2. Przebudowa ul. Legionów wraz ze skrzyżowaniami w Oświęcimiu w ciągu drogi wojewódzkiej nr 933, wartość planowana 4 250 000 zł, wykonanie 4 250 000 zł.
Zadanie finansowane w części z dotacji celowej z budżetu państwa w ramach Oświęcimskiego Strategicznego Programu Rządowego (2 000 000 zł).
3. Modernizacja drogi woj. nr 971 Krynica – Piwniczna, wartość planowana 3 214 815 zł, wykonanie 3 214 815 zł.
W ramach zadania zmodernizowano nawierzchnię w m. Muszyna, Zubrzyk – Wierchomla na łącznej długości 8,44 km, wybudowano zatokę w m. Krynica, wybudowano chodnik na łącznej długości 965 mb w gm. Mszana oraz odbudowano zabezpieczenie korpusu drogi na długości 55 mb w m. Krynica.
4. Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 968 Lubień – Mszana Dolna – Zabrzeż, wartość planowana 2 567 148 zł, wykonanie 1 997 394 zł.
W ramach zadania wybudowano łącznie 2 108 mb chodników w m. Lubomierz, Mszana Górna i Mszana Dolna. Ponadto wybudowano 2 zatoki autobusowe w m. Lubień i Kasinka Mała.

Zadania realizowane w ramach ZPORR

1. Budowa obwodnicy Starego Sącza, wartość planowana 41 000 000 zł, wykonanie 40 813 221 zł.
Całkowity koszt realizacji: 56 620 583,78 zł
Lata realizacji: 2006-2008

2. Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 977 na odcinku Tarnów – Moszczenica, Etap I, wartość planowana 23 113 428 zł, wykonanie 23 016 369 zł.

Zmodernizowano 36 km nawierzchni, wykonano remont wiaduktu i skrzyżowania oraz wybudowano 1,96 km chodników.

Całkowity koszt realizacji: 28 099 939 zł

Lata realizacji: 2006-2007

Zadania realizowane w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013

1. Modernizacja drogi woj. nr 933 na odcinku Brzeszcze – Chrzanów wraz z budową wiaduktu w m. Krocymiech, wartość planowana 4 000 000 zł, wykonanie 4 000 000 zł. Koszt realizacji (w 2007 r.): 4 000 000 zł, Lata realizacji: 2007 – inwestycja ciągła

2. Modernizacja obiektów inżynierskich na drogach wojewódzkich nr 956, 957, 975 z dostosowaniem do parametrów dróg wojewódzkich, wartość planowana 7 000 000 zł, wykonanie 7 000 000 zł. W ramach zadania wykonano podpory i konstrukcję nośną dwóch obiektów mostowych w m. Zubrzyca Górna (droga woj. nr 957). Ponadto wykonano podpory i konstrukcję nośną dwóch obiektów mostowych w ciągu drogi woj. nr 956.

Koszt realizacji (w 2007 r.): 7 000 000 zł,

Lata realizacji: 2007-2008

3. Modernizacja drogi woj. nr 776 Kraków – Proszowice – Ostrów, wartość planowana 500 000 zł, wykonanie 500 000 zł.

Koszt realizacji (w 2007 r.): 500 000 zł

Lata realizacji: 2007 – inwestycja ciągła

1. Remonty bieżące mostów i promów, wartość planowana 2 486 737 zł, wykonanie 2 486 734 zł.

Wykonano remonty bieżące mostów w ilości 75 szt.

2. Roboty porządkowe, wartość planowana 3 788 657 zł, wykonanie 3 788 646 zł.

Wykonano roboty porządkowe w zakresie m.in.: uzupełnienia poboczy – 55 511 m², koszenia traw – 8 322 189 m², oczyszczenia ulic – 1 224 786 m².

Tabela 146. Stan techniczny dróg wojewódzkich w latach 1999-2007

Stan	Dobry		Zadawalający		Nie zadawalający		Zły	
	[km]	[%]	[km]	[%]	[km]	[%]	[km]	[%]
1999	51,4	4,0	501,9	38,0	398,3	30,0	372,4	28,0
2001	115,9	8,4	413,9	30,4	470,4	34,6	360,4	26,5
2003	263,8	19,4	495,7	36,4	×	×	601,6	44,2
2005	320,7	23,4	578,8	42,3	×	×	469,3	34,3
2006	326,1	24	505,6	37	×	×	537,1	39
2007	489,2	35,7	392,4	28,5	×	×	490,7	35,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZDW

Poprawa Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (BRD).

W ramach poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w 2007 roku wykonano oznakowanie poziome w ilości 183 563 m². Ustawiono oznakowanie pionowe w ilości 11 tys. szt. Celem zwiększenia bezpieczeństwa ruchu na 2,2 km dróg wymieniono bariery energochłonne oraz ustawiono 4 304 szt. słupków prowadzących

Inicjatywy Samorządowe

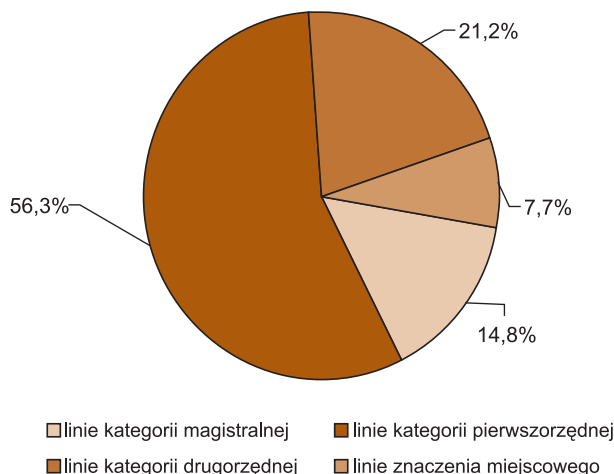
Wzorem lat ubiegłych prowadzone były wspólne inicjatywy z samorządami lokalnymi na drogach wojewódzkich. Na zgłoszoną ilość 184 wniosków, zrealizowano 71 zadań o wartości 21,6 mln zł. Udział finansowy Województwa wynosił 12 394 tys. zł. Samorządów natomiast 9 185 tys. zł. W ramach współpracy z 53 samorządami z terenu 16 powiatów wykonano m.in. budowę i przebudowę chodników o łącznej długości 48,4 km, 12,1 km kanalizacji, 40 szt. zatok autobusowych, 9 przejść dla pieszych, 2 sygnalizacje świetlne, przebudowę ronda i skrzyżowania, odnowę nawierzchni na dł. 2,1 km.

2 . TRANSPORT KOLEJOWY

Podstawowa sieć kolejowa na terenie województwa małopolskiego jest zarządzana przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Łączna długość linii kolejowych wynosiła 1 040,7 km.

Linie magistralne stanowiły 14,8% (154,2 km) ogółu linii. Największy udział mają linie kategorii pierwszorzędnej (56,3%, 585,5 km) i drugorzędnej (21,2%, 220,9 km). Pozostała część linii (7,7%, 80,1 km) to linie znaczenia miejscowego.

Wykres 121. Linie kolejowe w podziale na kategorie

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Oddział Regionalny w Krakowie

W ogólnej długości linii kolejowych 44,05% stanowią linie dwu- lub więcej torowe. 87,5% linii jest zelektryfikowana.

Wskaźnik gęstości linii kolejowych na terenie województwa małopolskiego, wyrażony długością eksploatowanych linii kolejowych odniesioną do obszaru 100 km² wynosił 7,3 i jest wyższy od średniej krajowej (6,4).

Największe obciążenie ruchem pasażerskim wystąpiło na liniach magistralnych:

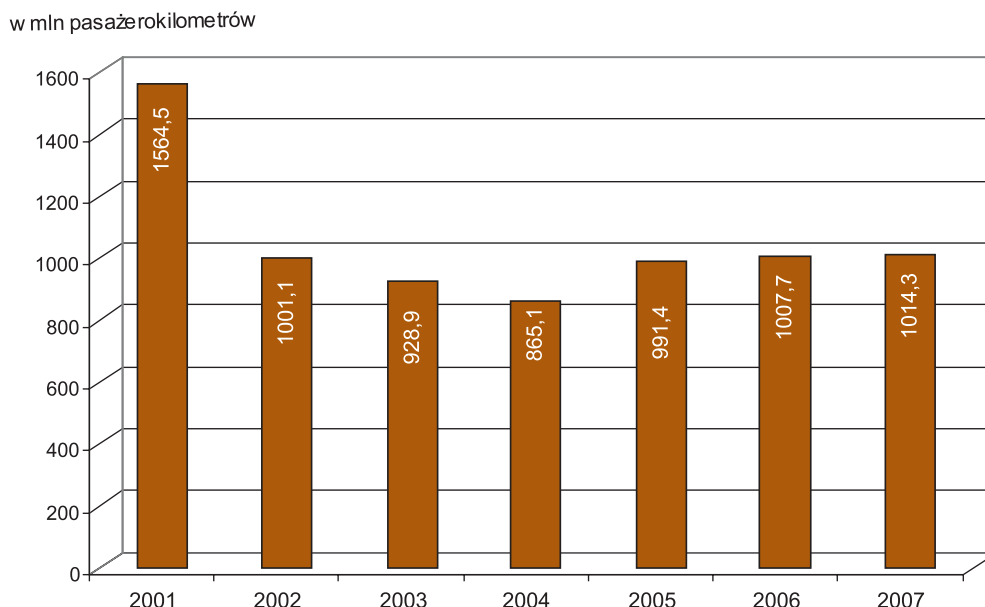
- Kraków – Tarnów,
- Kraków – Trzebinia – Katowice,
- Kraków – Warszawa.

Kolejowej obsługi pasażerskiej pozbawione są powiaty: proszowski i myślenicki (brak sieci kolejowej) oraz dąbrowski (linia z zawieszonym ruchem pasażerskim).

Regionalne przewozy pasażerskie na terenie województwa są organizowane i dotowane przez Województwo Małopolskie. Przewozy te realizuje „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o., Małopolski Zakład Przewozów Regionalnych w Krakowie. Obszar działania Zakładu pokrywa się z obszarem województwa małopolskiego.

W roku 2007 „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. wykonała na terenie województwa małopolskiego pracę przewozową w wysokości 1 014 306 059 pasażerokilometrów; w tym 462 900 885 pasażerokilometrów w pociągach osobowych, stanowiło to wzrost o 0,7 % w stosunku do roku poprzedniego (1 007 744 173 pasażerokilometrów).

Wykres 122. Praca przewozowa „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o.

Tabela 147. Zestawienie rentowności regionalnych pociągów osobowych

Lata	Łączna ilość pociągów	Ilość pociągów w podziale według stopnia pokrycia kosztów przychodami				
		od 0% do 30%	od 31% do 50%	od 51% do 75%	od 76% do 100%	powyżej 100%
2003	367	87	177	76	19	8
2005	366	207	90	53	12	4
2006	406	247	58	45	26	30
2007	324	136	71	65	27	25

Źródło: dane „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o.

Z usług realizowanych przez Małopolski Zakład Przewozów Regionalnych w roku 2007 skorzystało 13 080 891 pasażerów. Z ogólnej liczby przewiezionych pasażerów, 9 951 888 osób stanowili pasażerowie pociągów osobowych, pozostała część – pociągów pospiesznych.

Średnia odległość przewozu osób w pociągach osobowych wynosiła 46,5 km, natomiast w pociągach pospiesznych – 176,2 km.

Realizację zadań związanych z organizowaniem i dotowaniem regionalnych, kolejowych przewozów pasażerskich Województwo rozpoczęło w roku 2001. Zadanie to jest wypełniane na podstawie umów zawieranych pomiędzy Województwem Małopolskim a przewoźnikiem kolejowym. Od roku 2004 regionalne przewozy kolejowe dotowane są ze środków własnych samorządu województwa.

Tabela 148. Zestawienie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań związanych z organizowaniem i dotowaniem regionalnych, kolejowych przewozów pasażerskich

LATA	Przeznaczenie środków		RAZEM
	Dotowanie i organizowanie przewozów pasażerskich	Nabywanie pojazdów szynowych	
	<i>w złotych</i>		
2001	16 880 130	1 875 570	18 755 700
2003	15 527 000	3 643 000	19 170 000
2005	26 191 800	13 627 148	39 818 948
2006	36 098 597	-	36 098 597
2007	39 300 000	13 653 375	52 953 375

Źródło: opracowanie własne

W roku 2007 Województwo Małopolskie nabyło w formie leasingu i przekazało do eksploatacji kolejne sześć lekkich pojazdów szynowych (autobusów szynowych) do obsługi regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich. Dotychczas, w latach 2003-2007 Województwo Małopolskie wprowadziło do eksploatacji łącznie dziesięć nowych autobusów szynowych.

3. TRANSPORT LOTNICZY

Obszar województwa małopolskiego obsługiwany jest przez Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice. Ponadto pewne funkcje rekreacyjne i sportowe spełniają lotniska w Nowym Targu, Łososinie Dolnej i Krakowie Pobiedniku.

Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków Airport położony jest 11 km na zachód od Krakowa. Obszar lotniskowy przylega do autostrady Kraków – Katowice. Lotnisko posiada również dogodne połączenie drogowe w kierunku Zakopanego i Tarnowa oraz połączenie kolejowe z dworcem PKP Kraków Główny.

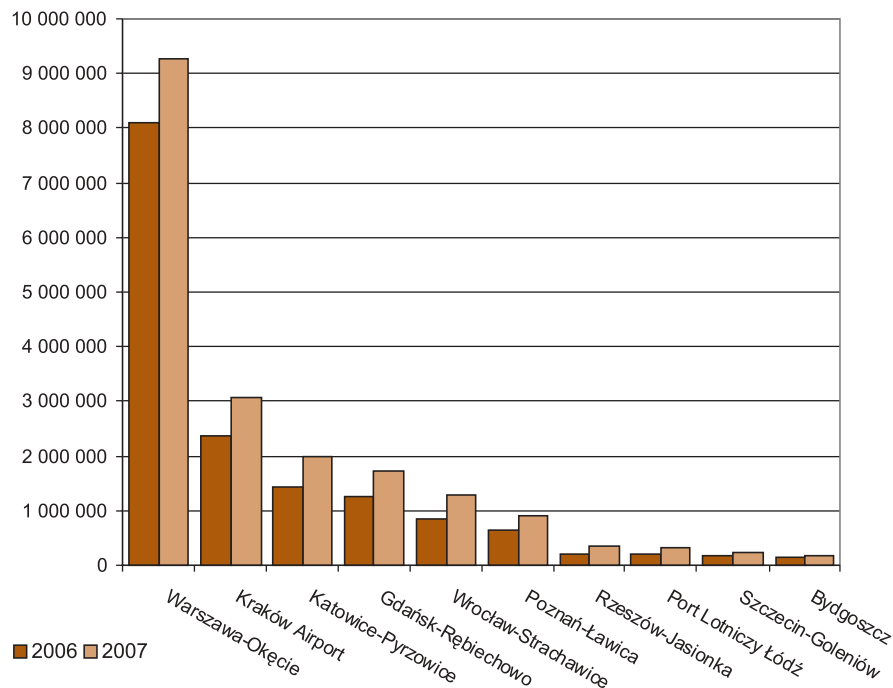
Port Lotniczy Kraków Airport jest korzystnie usytuowany w stosunku do sieci dróg lotniczych, wokół Portu istnieje 6 stałych dróg lotniczych.

Na lotnisku istnieje jedna utwardzana droga startowa na kierunku 08-26, długości 2550 m i szerokości 60 m. Istnieje również równoległy awaryjny pas startowy o nawierzchni trawiastej, długości 2400 m i szerokości 300 m, położony po północnej stronie drogi startowej. Płyta postojowa dla 17 samolotów o powierzchni 92 000 m², zlokalizowana jest naprzeciw budynku dworca ok. 300 m od progu pasa startowego.

W roku 2007 liczba odprawionych przez Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków Airport pasażerów wzrosła blisko o 30% w stosunku do roku 2006 i wyniosła 3 068 199 pasażerów, natomiast liczba odprawionych samolotów w roku 2006 wynosiła 40 269 odprawione samoloty. Głównym motorem wzrostu podobnie jak w latach ubiegłych byli przewoźnicy niskokosztowi (tanie linie lotnicze), których udział w ruchu pasażerskim wyniósł ponad 60% ogółu przewiezionych pasażerów.

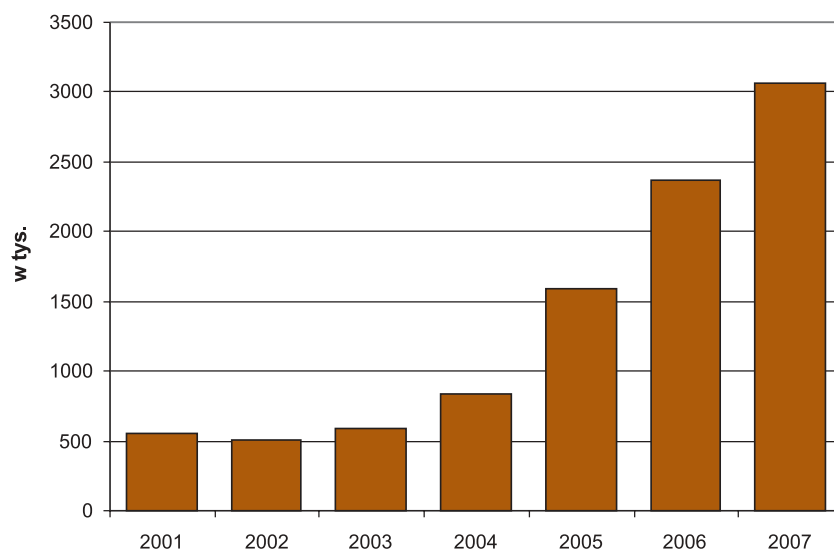
W roku 2007 ruch pasażerski był realizowany przez następujących przewoźników: Ryanair (18,1% udziału w ruchu), Sky Europe (15,5%), Easy Jet (14,5%), LOT (12,6%), Centralwings (6,6%), Czartery (6,2%), Lufthansa (5,6%), Norwegian (3,8%), Germanwings (2,5%), Aerlingus (2,5%), British Airways (2,3%), Alitalia (2,3%), Jet2 (2,2%), CSA (1,1%), pozostałe (4,2%).

Wykres 123. Wielkość przewozów pasażerskich wg portów lotniczych

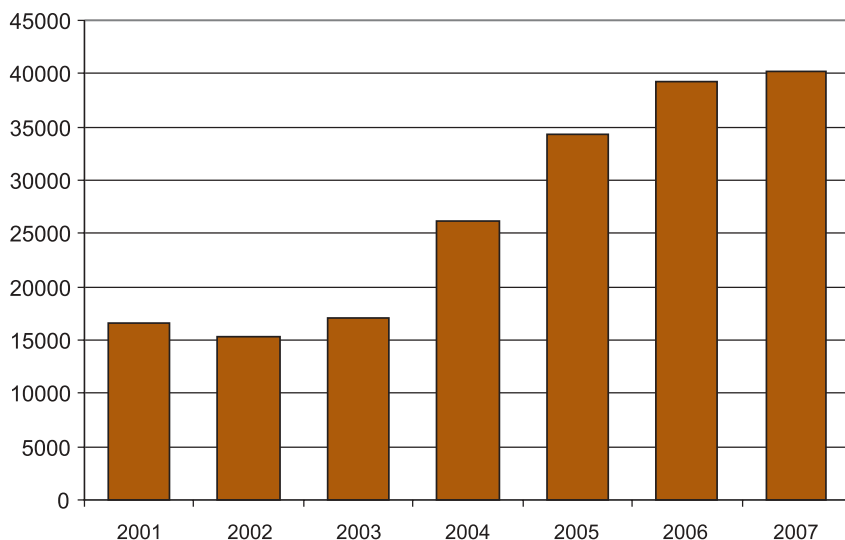
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych portów lotniczych.

Wykres 124. Przewozy pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym Kraków Airport

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice

Wykres 125. Liczba operacji lotniczych w Międzynarodowym Porcie Lotniczym Kraków Airport

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice

W roku 2007 w Międzynarodowym Porcie Lotniczym:

- oddano do użytku nowy terminal dedykowany ruchowi krajowemu,
 - powierzchnia użytkowa 1 773, 5 m²,
 - wymiary 61,75 x 26,40 m,
 - przepustowość 500 tys. pasażerów/rocznie.
- do użytku oddana została strażnica Lotniskowej Służby Ratowniczo Gaśniczej jako najnowocześniejszy obiekt tego typu w Polsce,
- do użytku oddany został nowy moduł terminalu międzynarodowego T1, dostosowany do obsługi pasażerów w ruchu Schengen. Aktualnie jego powierzchnia użytkowa wynosi około 14 114 m², a przepustowość 3,5 mln pasażerów/rocznie.

W 2007 roku wprowadzono również nowy logotyp oraz nazwę marketingową portu. Nowym symbolem Kraków Airport stał się dmuchawiec.

II. Infrastruktura energetyczna

oprac. Robert Pitala

1. NIEKONWENCJONALNE ŹRÓDŁA ENERGII

W ostatnich latach widoczny jest wzrost znaczenia energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych. Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej z września 2000 r. zakłada, że do końca 2010 r. 7,5% całej zużywanej energii w Polsce pochodzić będzie ze źródeł odnawialnych (w Unii Europejskiej w 2010 r. zaspokajac będzie 12% potrzeb).

Pod względem produkcji odnawialnych źródeł energii województwo małopolskie zajmuje siódmą pozycję w kraju (2,5%). W Małopolsce do produkcji energii elektrycznej wykorzystuje się głównie jako energię odnawialną, energię rzek. Na terenie województwa znajduje się 16 elektrowni wodnych o mocy zainstalowanej 178,1 MW.

Zarysowuje się jednak również tendencja wzrostowa wykorzystywanej energii odnawialnej, w szczególności geotermalnej, ale także drewna, biomasy i biopaliw.

Podziemne wody geotermalne jako czysty ekologicznie nośnik energii mogą odegrać ważną rolę na obszarach o unikatowych walorach przyrodniczych (parki narodowe i krajobrazowe) oraz w miastach, w których zanieczyszczenie gazowo-pyłowe jest szczególnie uciążliwe wskutek spalania tradycyjnych nośników energii (Zakopane, Nowy Targ). W województwie małopolskim energię geotermalną wykorzystuje się od 1994 r. (pierwsza instalacja w miejscowości Bańska Niżna). Do końca 2005 r. do sieci geotermalnej podłączono 668 odbiorców indywidualnych, 187 odbiorców wielkoskalowych (w tym 162 w Zakopanem i 272 w Bańskiej, Białym Dunajcu i Poroninie) oraz zlikwidowano 26 osiedlowych kotłowni węglowych i koksowych w Zakopanem. Sprzedaż ciepła przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej GEOTERMIA Podhalańska S.A. w 1999 r. była na poziomie 120 000 GJ, natomiast w 2005 r. – 280 000 GJ. Na bazie analiz i ocen warunków geologicznych poszczególnych pięter hydrogeologicznych na obszarze województwa małopolskiego, wydzielone zostały obiekty – strefy możliwego wykorzystania energii geotermalnej (łącznie 92 obiekty).

Widoczny jest wzrost wykorzystania energii słonecznej zwłaszcza w budynkach użyteczności publicznej. Przykładem takiej inwestycji jest kryta pływa w Proszówkach (gmina Bochnia) gdzie zainstalowano 106 kolektorów słonecznych, z których można uzyskać ok. 160 tys. kW w skali roku. W ostatnich latach obserwuje się wzrost zainteresowania wykorzystaniem energii słonecznej wśród odbiorców indywidualnych, czego przykładem jest gmina Miechów, w której z tego rodzaju energii korzysta ponad pięćdziesiąt gospodarstw.

Województwo małopolskie zlokalizowane jest w strefie niekorzystnej i wybitnie niekorzystnej, o małych zasobach energetycznych wiatru. Jednakże na terenach o bogatej rzeźbie terenu, a taka występuje w południowej części województwa, występują lokalne strefy, w których wiatry mają korzystne własności energetyczne. Lokalne warunki klimatyczne i terenowe, sprzyjające rozwojowi energetyki wiatrowej występują też na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej. Na obszarze Małopolski w Rytrze (powiat nowosądecki) uruchomiono elektrownię wiatrową o mocy nominalnej 150 kW oraz na Przystopie w Zawoi (powiat suski) o mocy nominalnej 160 kW.

Wśród urządzeń wykorzystujących siłę przyrody w produkcji energii i ciepła należą również pompy ciepła, urządzenia umożliwiające wykorzystanie energii cieplnej nagromadzonej w środowisku naturalnym. Ich zaletą jest w szczególności niskie koszty eksploatacyjne przy bezobsługowości i braku negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne.

2. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Na rynku energii elektrycznej w województwie małopolskim w 2006 r. w stosunku do 2005 r. nastąpił wzrost zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych o 2,9% (45,4%

w stosunku do 1999 r.), w tym w miastach o 3,1%, na wsiach o 2,7% (odpowiednio 14,7% i 119,4% w stosunku do 1999 r.). W analizowanym okresie wraz ze wzrostem zużycia energii nastąpił także wzrost liczby odbiorców o 0,6% (6,5 tys.) w stosunku do roku 2005 r. (40,5% w stosunku do 1999 r., tj. 331,7 tys.). Największe zużycie zarejestrowano, podobnie jak w roku poprzednim, w Krakowie oraz powiatach: krakowskim, nowotarskim i nowosądeckim.

Tabela 149. Zaopatrzenie w energię elektryczną i dynamika rozwoju systemu

Wyszczególnienie	1999	2002	2003	2005	2006
Odbiorcy energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	818629	888300	897741	1143876	1150371
dynamika	100,0	108,5	109,7	139,7	140,5
– w tym: w miastach	579108	605400	611467	639120	642097
dynamika	100,0	104,5	105,6	110,4	110,9
– w tym: na wsiach	239521	282900	286274	5 04756	508274
dynamika	100,0	118,1	119,5	210,7	212,2
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (w MWh)	1723682	1880000	1915600	2436246	2506964
dynamika	100,0	109,1	111,1	141,3	145,4
– w tym: w miastach	1218382	1287900	1306541	1356219	1398165
dynamika	100,0	105,7	107,2	111,3	114,7
– w tym: na wsiach	505300	592100	609059	1080027	1108799
dynamika	100,0	117,2	120,5	213,7	219,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

3. ZAOPATRZENIE W GAZ ZIEMNY

W województwie małopolskim łączna długość gazowej sieci rozdzielczej w 2006 r. wynosiła 20 218,0

Tabela 150. Długość gazowej sieci rozdzielczej

Wyszczególnienie	2001	2003	2004	2005	2006
Długość sieci rozdzielczej ogółem w km	20888,4	21979,2	21485,6	20007,7	20 218,0
dynamika wzrostu	108,7	114,3	111,8	104,1	105,2
– w miastach	4786,6	5432,6	4954,0	4666,7	-
dynamika wzrostu	113,5	127,1	113,3	106,7	-
– na wsiach	16101,8	16546,6	16531,0	15341,0	-
dynamika wzrostu	102,8	114,4	111,3	103,3	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

km.

W 2006 r. odnotowano przyrost sieci gazowej w stosunku do roku 2005 o 1,1%, oraz wzrost liczby odbiorców gazu o 1,5%. Wielkość zużycia gazu ogółem w województwie małopolskim w ciągu ostatnich kilku lat nie wykazuje żadnej trwałej tendencji. Obecny poziom zużycia jest porównywalny z rokiem 2003. Wskaźnik zużycia gazu na 1 odbiorcę w 2006 r. wynosił 641,9 m³. W porównaniu z rokiem 2003 (658,8 m³) zanotowano spadek o 2,6%.

Tabela 151. **Zaopatrzenie gospodarstw domowych w gaz ziemny**

Wyszczególnienie	1999	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Odbiorcy gazu ogółem w tys.	627,1	633,7	641,1	656,4	662,8	664,8	674,5
dynamika wzrostu	100	101,0	102,2	104,6	105,7	106,0	107,5
– w miastach	439,6	436,8	445,9	456,2	458,4	459,6	-
dynamika wzrostu	100,0	99,3	101,4	100,4	104,3	104,5	-
– na wsiach	187,5	197,0	195,2	200,2	204,4	205,2	-
dynamika wzrostu	100,0	105,1	104,1	104,6	109,0	109,4	-
Zużycie gazu ogółem w hm³	440,8	427,7	426,4	432,3	401,6	433,6	433,0
dynamika wzrostu	100,0	97,0	96,7	98,3	91,1	98,4	98,2
– w miastach	291,1	288,8	287,7	287,0	268,7	297,9	-
dynamika wzrostu	100,0	99,2	98,5	98,6	92,3	102,3	-
– na wsiach	149,7	138,8	138,7	145,3	132,9	135,7	-
dynamika wzrostu	100,0	92,7	92,6	97,0	88,8	90,6	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

Tabela 152. Odbiorcy gazu z sieci i zużycie gazu w gospodarstwach domowych

Powiat a – odbiorcy gazu b – zużycie w tys. hm ³		2001	2003	2005	2006
MAŁOPOLSKIE	a	633 738	656 351	664 805	674 543
	b	427,7	432,3	433,6	433,0
bocheński	a	22 133	22 663	23 371	23506
	b	14,3	13,7	13,3	13,7
brzeski	a	17 555	17 901	18 320	18516
	b	10,8	11,0	11,3	11,4
chrzanowski	a	28 584	29 953	30 379	30380
	b	16,4	18,9	14,4	13,4
dąbrowski	a	8 569	7 844	9 141	9170
	b	6,3	5,1	5,6	6,0
gorlicki	a	20 486	20 374	20 516	21323
	b	11,6	11,7	11,2	12,6
krakowski	a	44 339	5 5364	47 683	48531
	b	43,5	40,6	42,9	43,2
limanowski	a	13 785	14 357	14 440	15030
	b	8,6	8,8	8,8	9,7
miechowski	a	238	346	413	456
	b	0,1	0,1	0,3	0,3
myślenicki	a	15 050	15 787	16 546	16802
	b	12,0	12,1	12,8	12,5
nowosądecki	a	22 135	21 346	21 524	3532 2
	b	18,0	12,7	15,5	18,2
nowotarski	a	3 233	3 486	3 834	4067
	b	4,0	4,0	6,0	6,1
olkuski	a	21 832	24 025	24 619	24548
	b	11,2	11,1	11,7	11,2
oświęcimski	a	38 039	38 921	38 829	39120
	b	23,6	19,8	20,5	19,5
proszowicki	a	1 059	1 161	1 247	1270
	b	0,8	1,0	1,1	1,2
suski	a	552	637	663	669
	b	0,4	0,5	0,8	0,8
tarnowski	a	29 043	31 446	31 345	32552
	b	21,8	20,3	20,4	21,2
tatrzański	a	546	585	698	712
	b	1,4	1,5	2,3	2,5
wadowicki	a	26 448	27 367	26 802	27998
	b	19,8	29,2	18,0	16,8
wielicki	a	24 002	24 770	25 212	25590
	b	16,6	20,3	23,3	23,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

III. Infrastruktura sanitarna

oprac. Anna Szymacha

1. WODOCIĄGI

Zasoby wodne Małopolski zaspokajają z nadwyżką jej potrzeby, jednak konieczne jest wyrównywanie poziomu zaopatrzenia w wodę na całym obszarze województwa przy pomocy środków technicznych. W tym celu woda pobierana jest na potrzeby obszarów ubogich w zasoby, z obszarów bogatych i przesyłana systemami wodociągów, nawet na znaczne odległości. Przykładem może być Kraków, dla którego woda pobierana jest ze zbiornika w Dobczycach i transportowana rurociągiem na odległość ok. 20 km. Od początku lat dziewięćdziesiątych obserwuje się w województwie intensywny rozwój sieci wodociągowej.

W 2007 r. na terenie województwa małopolskiego przybyło 405,1km wodociągów (długość sieci wyniosła 16 371,9 km).

Mapa 30. Przyrost sieci wodociągowej w latach 1999-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

2. KANALIZACJE

Rozwój sieci kanalizacyjnej nie był w Małopolsce tak gwałtowny jak rozwój wodociągów. Dopiero od 2001 roku przyrost sieci kanalizacyjnej był większy od przyrostu sieci wodociągowej. W 2007 r. przybyło w Małopolsce prawie 449 km sieci kanalizacyjnej (długość kanalizacji wyniosła 8 187,7 km), podczas gdy w 2006 r. przyrost ten wyniósł 582,4 km.

Mapa 31. Przyrost sieci kanalizacyjnej w latach 1999-2007

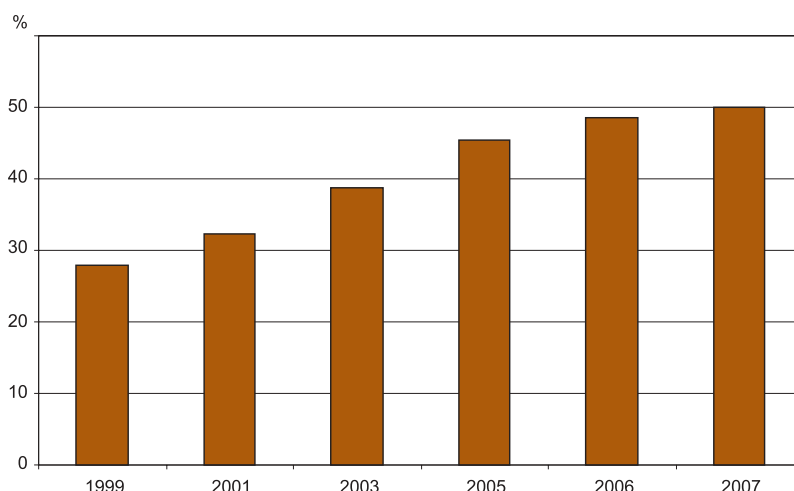

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

W województwie małopolskim występuje dysproporcja pomiędzy długością sieci kanalizacyjnej w miastach i na wsi, chociaż sytuacja ta ulega poprawie. W 2000 roku kanalizacje wiejskie stanowiły 36,7% ogółu długości sieci kanalizacyjnej natomiast w 2007 r. kanalizacje na wsi stanowiły już 54,7% ogółu długości sieci kanalizacyjnej województwa.

Miarą nierównego przyrostu sieci kanalizacyjnej i wodociągowej jest zmieniająca się proporcja długości między nimi. Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej w 2000 roku wynosił 30,4%, wzrósł w 2005 roku do 45,5%, natomiast w 2007 r. wyniósł 50%.

Wykres 126. Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

W województwie małopolskim obserwuje się wzrost ilości oczyszczalni komunalnych. Liczba oczyszczalni wzrosła ze 194 w roku 2000 do 234 w 2007 r. Skutkowało to zwiększeniem odsetka ludności obsługiwanej przez komunalne oczyszczalnie ścieków, co jest pozytywnym symptomem w zakresie ochrony wód. W 2000 r. wynosił on 47%, natomiast w 2007 r. wzrósł do 54,1% ogółu ludności.

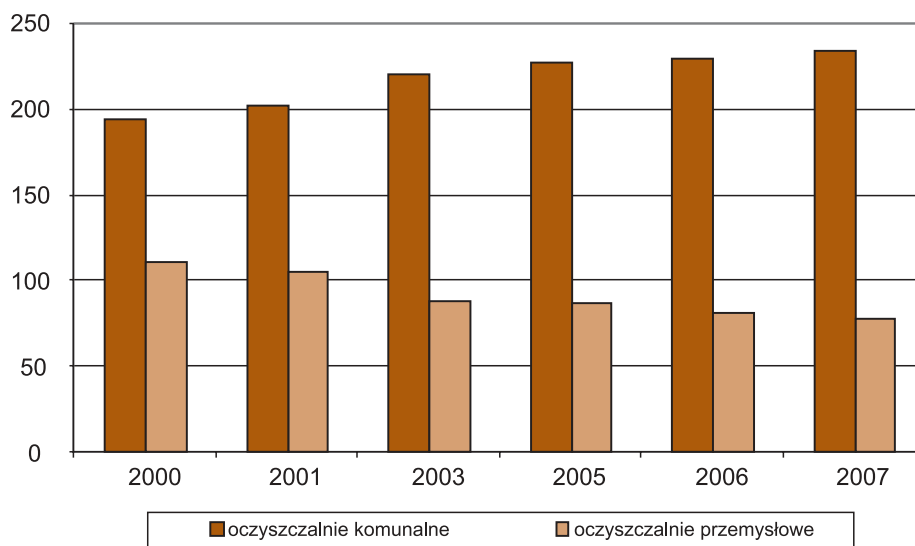
Tabela 153. **Oczyszczalnie komunalne**

Wyszczególnienie	2000	2001	2003	2005	2006	2007
Oczyszczalnie ogółem	194	203	221	227	229	234
Mechaniczne	6	6	5	3	1	1
Chemiczne	0	1	0	0	0	-
Biologiczne	165	171	187	186	186	186
Z podwyższonym usuwaniem biogenów	23	25	29	38	42	47

Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

W ostatnich latach obserwuje się zmniejszenie ilości oczyszczalni przemysłowych. W 2000 r. na terenie województwa było 110 oczyszczalni przemysłowych, natomiast w 2007 r. w województwie było 78 oczyszczalni ścieków. Przyczyną tych zmian jest zmiana technologii oraz zmniejszenie produkcji.

Wykres 127. **Oczyszczalnie przemysłowe i komunalne**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

IV. Społeczeństwo informacyjne

oprac. Beata Bańdura, Michał Masłowiec

Społeczeństwo informacyjne to typ społeczeństwa, którego funkcjonowanie opiera się na szybkiej i relatywnie taniej wymianie informacji oraz komunikacji. Do swych potrzeb wykorzystuje zdobycze najnowszej technologii takie jak komputery, internet, telefony komórkowe, radiofonie i telewizję cyfrową. Podstawowym warunkiem rozwoju społeczeństwa informacyjnego jest rozbudowa nowoczesnej sieci teleinformatycznej, która swym zasięgiem obejmie wszystkich obywateli.

Podobnie jak w latach poprzednich rok 2007 upłynął pod znakiem rozwoju infrastruktury informacyjnej w regionie i związanego z nim dostępu do internetu, podnoszenia poziomu wykorzystania technologii informacyjnych w administracji publicznej oraz kształtowania współpracy środowiska nauki, biznesu i samorządu. W małopolskich gospodarstwach domowych nastąpił dalszy wzrost wyposażenia w dobra trwałego użytkowania, tj. sprzęt audiowizualny i multimedialny: odtwarzacz MP3, DVD, radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, kamerę wideo, komputer osobisty (z dostępem do Internetu), drukarkę, telefon komórkowy, a przede wszystkim cyfrowe aparaty fotograficzne.

1. REGIONALNY PORTAL INTERNETOWY WROTA MAŁOPOLSKI

Województwo Małopolskie jest jednym z liderów w Polsce w dziedzinie informatyzacji i rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Pierwsze w kraju podjęło misję utworzenia regionalnego portalu internetowego. Wrota Małopolski /www.malopolska.pl/ to realizowany od 2001 roku projekt, którego celem jest integracja systemów informatycznych instytucji i urzędów administracji publicznej, umożliwienie obywatelom i podmiotom prawnym korzystania z usług elektronicznych, dostarczenie regionalnej informacji oraz promowanie Małopolski poza jej granicami. Dzięki realizacji projektu w Małopolsce następuje szybki rozwój e-administracji, powstaje regionalny wspólny rynek informacji.

W 2007 roku rozbudowano zasoby Regionalnego Portalu Internetowego „Wrota Małopolski” oraz jego możliwości. Wdrożenie nowoczesnych mechanizmów społecznościowych umożliwiło włączenie portalu w proces zjawiska Web 2.0 poprzez jego obecność w najważniejszych serwisach tworzonych przez społeczności internetowe. Wrota Małopolski integrują systemy informatyczne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego oraz znaczącej większości małopolskich samorządów lokalnych i instytucji. Portal umożliwia obywatelom komunikację z urzędami, w tym załatwianie spraw przez internet.

W portalu Wrota Małopolski można wyróżnić trzy komponenty:

- Biuletyn Informacji Publicznej – część dotycząca informacji publicznej w województwie
- Cyfrowy Urząd – część usługowo-administracyjna, umożliwiająca nadanie biegu sprawie przez internet – zamieszczono w niej elektroniczne procedury administracyjne

Część informacyjna – dotycząca różnych dziedzin życia w regionie, zawiera moduły informacyjne oraz regionalne aktualności.

Rysunek 1. Strona główna Regionalnego Portalu Internetowego „Wrota Małopolski”
www.malopolska.pl

Wrota Małopolski

21.06.2007, Akg, Ałpego

Małopolskie Dni Innowacji i Technologii
W dniach 20-22 czerwca Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego organizuje dwudniowy blok konferencyjno-wystawowy, pod nazwą "Małopolskie Dni Innowacji i Technologii".
[czytaj więcej](#)

Aktualność

Wzroście nowa! Małopolskie kolekcje sztuki nowoczesnej
Do 15 sierpnia w Sukiennicach będzie można oglądać wystawę "Wzroście nowa! Małopolskie kolekcje sztuki nowoczesnej". Wystawa prezentuje zbiory "Instytucji-kolekcjonerów" sztuki aktualnej: Małopolskiej Fundacji Muzeum Sztuki Współczesnej, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Nowotarnobrzegu oraz Galerii Sztuki Współczesnej Bunker Sztuki.
[czytaj więcej](#)

Małopolski Plink LOTOCZY
Małopolski Festiwal Sztuki
Festiwal Kultury Żywej
Konkurs "Sztuka na mobile"
XXI edycja Wieczórów Małopolskich
XI Festiwal Opera Viva
IX Letni Festiwal Ars Camerata
Podkar Małopolski
Nowa strona promocyjna Małopolski
Urząd Marszałkowski szuka pracownika!

Wzrosty Małopolski
Edukacja
Kultura
Mapy-GIS-GPS
Niepełnosprawni
Pomoc Społeczna
Praca
Przedsiębiorczość
Środowisko i obszary wiejskie
Turystyka i Sport
Zdrowie

Statystyki
Ankiety i Sondaż
Mapa serwisu
Forum
Newsletter

Wzrosty Małopolski
Region • Galerie • Miejsca UNESCO • Komunikacja • Małopolskie produkty • Małopolskie przysmaki • Przyroda

Kultura
Kalendarium wydarzeń kulturalnych • Instytucje kultury • Zabytki w Małopolsce • Media w Małopolsce • Najważniejsze wydarzenia i grupy artystyczne

Niepełnosprawni
Turnusy rehabilitacyjne • Przydatne adresy artystyczne • Poradnictwo • Edukacja

Przedsiębiorczość
Instytucje prorozwojowe • Przewodnik przedsiębiorcy • Małopolski rynek • Targi • Kursy walut • Przydatne adresy • Gospodarka Małopolski

Turystyka i Sport
Największe atrakcje • Miejsca pielgrzymek • Informacja turystyczna • Polecane miejscowości • Noclegi • Wydarzenia sportowe

Edukacja
Szkoły w Małopolsce • Małopolskie szkoły specjalne • Szkoły językowe

Mapy-GIS-GPS
Cennik map • Plan Zagospodarowania Przestrzennego • GIS - zastosowania • Geo-Edukacja • Z lotu ptaka • Sklep on-line • Mapa interaktywna

Praca
Programy rynku pracy • Planoc finansowa • Praca w UE Europejskiej • Ogłoszenia • Pośrednictwo pracy

Środowisko i obszary wiejskie
Zasady przyrodnicze • Ochrona środowiska w regionie • Mapa regionalna • Dostaje • Rolnictwo skarby

Zdrowie
Baza aptek • Szpitale Oddziały Ratunkowe • Gdzie się leczyć? • Prawa i obowiązki pacjenta • Instytucje opieki zdrowotnej

Prognoza pogody

Wąchoła	20 °C	☁
Tarnobrzeg	21 °C	☁
Nowy Sącz	20 °C	☁
Zakopane	25 °C	☁

Zobacz:
ROZWOJ REGIONALNY

Projekt:
MAŁOPOLSKA ELEKTRONICZNA ADMINISTRACJA

Zobacz również...
SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY

Partnerze Strukturalni:
ZPORR w Małopolsce
ZPORR dla Przedsiębiorców

ESP w Małopolsce • Cyfrowy Urząd • Unia Europejska • ZPORR w Małopolsce • Aktualności • Pogoda • Wzrosty Małopolski • Edukacja
Kultura • Mapy-GIS-GPS • Niepełnosprawni • Pomoc Społeczna • Praca • Przedsiębiorczość • Środowisko i obszary wiejskie • Ankiety i
Sondaż • Turystyka i Sport • Zdrowie • Innowacja Małopolska • Inwestycje w Małopolsce • Inwestycje w Małopolsce • Twój rozwój edukacyjne zawołany
• Inwestycje w Małopolsce • Inwestycje w Małopolsce • Twój rozwój edukacyjne zawołany
Forum • Newsletter • Statystyki • Mapa Wzrost • Więcej o Wzrostach • O RDS i OPPE • Kontakt z Wzrostem • Pomoc

Copyright 2002-2007 Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Portal współfinansowany ze środków budżetowych, będących w dyspozycji
Ministra właściwego do spraw informatyzacji

Województwo Małopolskie

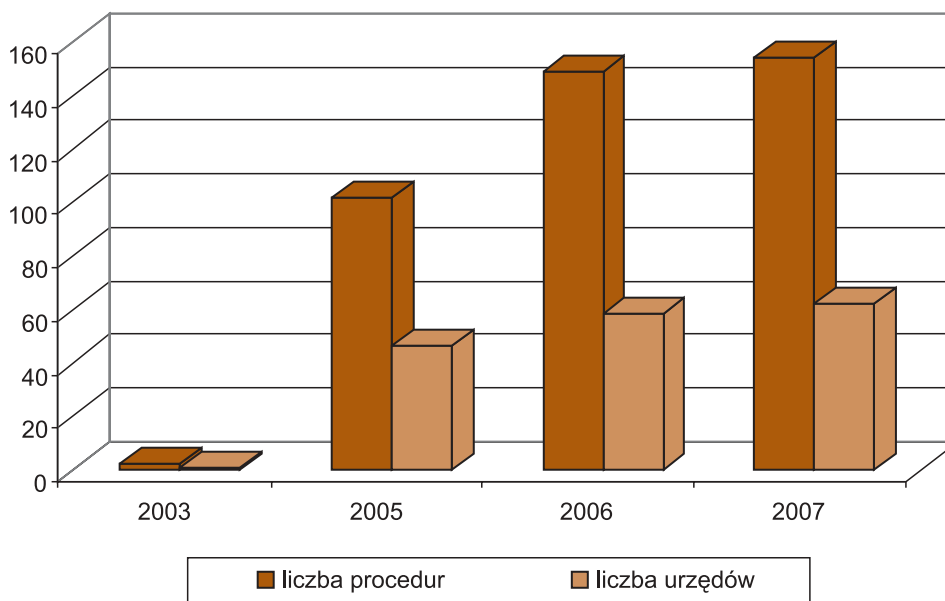
Biuletyn Informacji Publicznej

Pod jednym adresem www.malopolska.pl/bip zamieszczone są Biuletyny Informacji Publicznej instytucji publicznych działających w Małopolsce, m.in.: 170 gmin i 18 powiatów, Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Krakowie, Archiwum Państwowego w Krakowie oraz podmiotów administracji zespolonej, Izby Skarbowej i Urzędów Skarbowych, Izby Celnej w Krakowie, Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, Związków Komunalnych Gmin.

Cyfrowy Urząd

Funkcjonujący od 2004 roku w ramach portalu „Wrota Małopolski” Cyfrowy Urząd jest częścią Regionalnego Systemu e-Administracji. Wykorzystuje internet w kontaktach obywateli z urzędami w Małopolsce. Umożliwia inicjowanie elektronicznego załatwiania spraw z zachowaniem bezpiecznego przepływu danych oraz z wykorzystaniem kwalifikowanego podpisu elektronicznego. Każda z zamieszczonych procedur urzędowych jest szczegółowo opisana. Rozpoczęcie procesu załatwiania sprawy następuje poprzez wysłanie elektronicznego formularza (e-formularza) drogą internetową. Każdy obywatel może sprawdzić stan sprawy, czyli fazę jej realizacji, złożyć skargę, wniosek lub zapytanie. Od 2007 roku możliwa jest realizacja przez internet 154 spraw urzędowych.

Wykres 128. Liczba procedur i urzędów realizujących procedury elektroniczne w województwie małopolskim

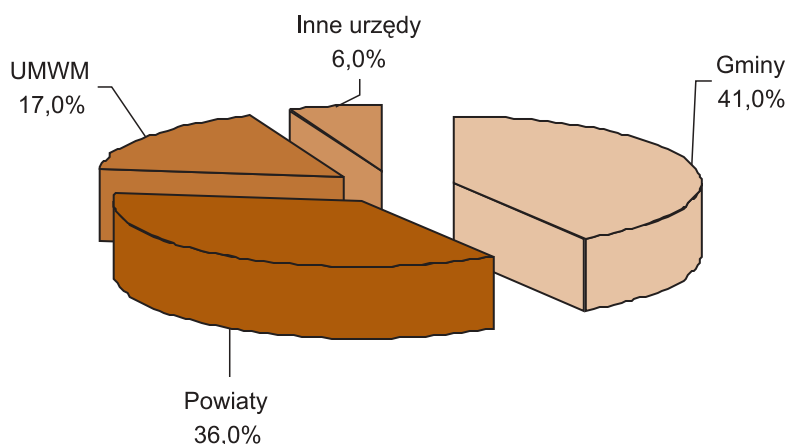

Źródło: opracowanie własne

Mechanizm automatycznego udostępniania opracowanych procedur umożliwia ich wdrożenie wszystkim zainteresowanym podmiotom administracji publicznej. Ogółem elektroniczne procedury realizowane są przez 62 urzędy. Są to: Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Małopolski Urząd Wojewódzki, Archiwum Państwowe w Krakowie, Zarząd Dróg Wojewódzkich, Starostwo Powiatowe w Dąbrowie Tarnowskiej, Starostwo Powiatowe w Gorlicach, Starostwo Powiatowe w Krakowie, Starostwo Powiatowe w Limanowej, Starostwo Powiatowe w Myślenicach, Starostwo Powiatowe w Olkuszu, Starostwo Powiatowe w Wadowicach, Urząd Miasta Alwernia, Urząd Miasta Andrychów, Urząd Miasta Bochnia, Urząd Miasta Brzesko, Urząd Miasta Bukowno, Urząd Miasta Chrzanów, Urząd Miasta Jordanów, Urząd Miasta Krynica, Urząd Miasta Muszyna, Urząd Miasta Słomniki, Urząd Miasta

Sułkowice, Urząd Miasta Szczawnica, Urząd Miasta Trzebini, Urząd Miasta Libiąż, Urząd Miasta i Gminy Dobczyce, Urząd Miasta i Gminy Wieliczka, Urząd Miasta i Gminy Stary Sącz, Urząd Gminy Biskupice, Urząd Gminy Bystra – Sidzina, Urząd Gminy Dąbrowa Tarnowska, Urząd Gminy Gromnik, Urząd Gminy Jabłonka, Urząd Gminy Kościelisko, Urząd Gminy Limanowa, Urząd Gminy Łukowica, Urząd Gminy Nawojowa, Urząd Gminy Nowe Brzesko, Urząd Gminy Osiek, Urząd Gminy Oświęcim, Urząd Gminy Pcim, Urząd Gminy Polanka Wielka, Urząd Gminy Przeciszów, Urząd Gminy Rytro, Urząd Gminy Stryszów, Urząd Gminy Tokarnia, Urząd Gminy Tomice, Urząd Gminy Zabierzowa, Urząd Gminy Zielonki, Urząd Gminy Słupnice, Urząd Gminy Trzciana, Urząd Gminy Siepraw, Urząd Gminy Łużna, Urząd Gminy Czorsztyn, Urząd Gminy Korzenna, Urząd Gminy Wiśniowa, Urząd Gminy Szczucin, Urząd Gminy Łącko, Urząd Gminy Gródek nad Dunajcem, Urząd Gminy Poronin, Urząd Gminy Radłów.

Wykres 129. Jednostek samorządu terytorialnego w projekcie Cyfrowy Urząd według kompetencji

Źródło: opracowanie własne

Procedura „Sprawdź stan sprawy” jest realizowana przez 280 urzędów administracji publicznej w Małopolsce posiadających Biuletyny Informacji Publicznej na stronach portalu Wrota Małopolski.

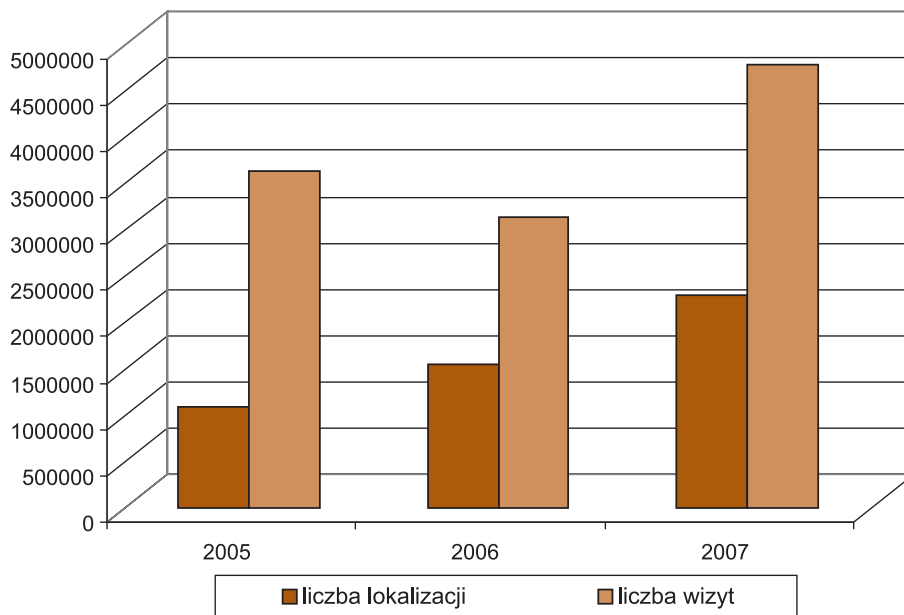
Część informacyjna

Celem tej części portalu Wrota Małopolski jest informowanie o regionie i życiu w regionie oraz promowanie Małopolski poza jej granicami. W porównaniu do 2006 roku w 2007 zwiększono liczbę informacyjnych modułów tematycznych z 17 do 19 i obecnie funkcjonują: Aktualności, Edukacja, Twój Rozwój Zawodowy, Kultura, Mapy-GIS-GPS, Niepełnosprawni, Pomoc Społeczna, Praca, Przedsiębiorczość, Innowacyjna Małopolska, Środowisko i obszary wiejskie, Turystyka i Sport, Unia Europejska, Wizytówka Małopolski, Zdrowie, ZPORR w Małopolsce, Małopolski Smak i Fundusze Europejskie w Małopolsce. Zasoby informacyjne portalu zostały dodatkowo rozbudowane o nowy moduł - „Fundusze Europejskie dla Małopolski 2007-2013”, który umożliwia dostęp do informacji, wiedzy, baz danych dotyczących funduszy europejskich będących w dyspozycji Województwa Małopolskiego.

W 2007 roku na platformie e-learning portalu „Wrota Małopolski” został uruchomiony ósmy kurs e-learningowy pod nazwą „Kurs umiejętności komputerowych”, przeznaczony dla osób pragnących zdobyć lub usystematyzować wiedzę z zakresu obsługi komputera. Rozbudowa platformy e-learning umożliwia szerszemu gronu odbiorców zdobycie wiedzy, a poprzez formę zdalnego nauczania nieustannie wpływa na rozwój społeczeństwa informacyjnego w Małopolsce. Oprócz tego działają kursy: „Na szlakach Małopolski”, „Tatry bez tajemnic”, „ABC samorządu”, „Urzędnik Europejski”, „Finansowanie działalności organizacji pozarządowych”, „Obrona cywilna i zarządzanie kryzysowe” oraz „Zawodownictwo i informacja zawodowa dla edukacji i rynku pracy”.

Wrota Małopolski odnotowały znaczący wzrost miesięcznej liczby odwiedzin. Stale wzrasta także liczba lokalizacji, czyli unikatowych IP (lokalizacja komputera w sieci), z których nawiązano połączenie z portalem.

Wykres 130. Liczba wizyt internautów na stronach portalu Wrota Małopolski

Źródło: opracowanie własne

2. INFORMATYZACJA

Technologie informacyjne i komunikacyjne są jednym z najważniejszych sektorów gospodarki. Zastosowanie nowoczesnych technologii jest warunkiem efektywności i konkurencyjności wszystkich pozostałych sektorów gospodarki. W województwie małopolskim dynamicznie rozwija się rynek firm informatycznych. Według danych GUS w 2007 roku, zgodnie z klasyfikacją PKD, w działach związanych z informatyką zatrudnionych było ponad 18 tys. osób. Małopolska staje się centrum nowoczesnych usług Business Process Outsourcing, wykorzystujących najnowsze rozwiązania technologiczne. Firmy świadczące usługi BPO pracują głównie na rzecz dużych koncernów międzynarodowych w zakresie usług: informatycznych, finansowo-księgowych, badań i rozwoju oraz logistyczno-magazynowych.

Poziom wykorzystania komputerów w małopolskich przedsiębiorstwach zmienił się w ostatnich latach tylko nieznacznie i osiągnął w 2007 poziom 95%. Za to w ciągu ostatnich trzech lat znacząco zmienił się sposób dostępu do internetu, rezygnuje się z modemów głównie na rzecz stałego łącza szerokopasmowego, rzadziej bezprzewodowego.

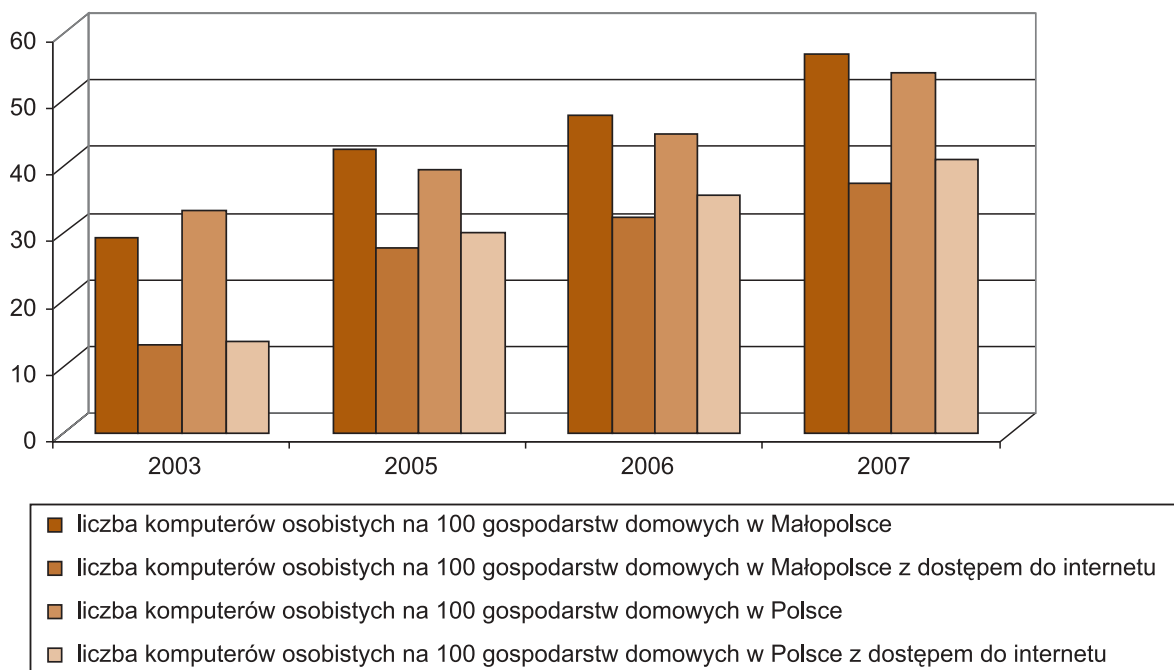
Równoległe ze wzrostem wykorzystania technologii teleinformatycznych w przedsiębiorstwach rośnie liczba indywidualnych użytkowników takich urządzeń. Na stopień wyposażenia gospodarstwa domowego mają wpływ takie czynniki jak: wysokość dochodów, miejsce zamieszkania, posiadanie dzieci na utrzymaniu oraz potrzeba posiadania danego sprzętu.

Komputery w Małopolsce

W Małopolsce dynamicznie wzrasta średnia liczba komputerów osobistych będących na wyposażeniu gospodarstw domowych. Dane GUS wskazują, że w 2006 roku 47,6% gospodarstw domowych w Małopolsce posiadało komputery osobiste, w tym 32,5% z dostępem do internetu. W 2007 roku nastąpił blisko 20% wzrost liczby komputerów w gospodarstwach domowych, co oznacza że w Polsce

na 100 gospodarstw domowych przypadają 54 komputery, a w Małopolsce liczbę tą szacuje się na 57. Statystyki potwierdzają znaczące dysproporcje pomiędzy wyposażeniem gospodarstw domowych w komputery na wsiach (46%) i w miastach (60%). Techniczne możliwości dostępu do internetu w domach były mniejsze na terenach wiejskich, głównie z powodu niskiej atrakcyjności tych terenów dla potencjalnych inwestorów telekomunikacyjnych.

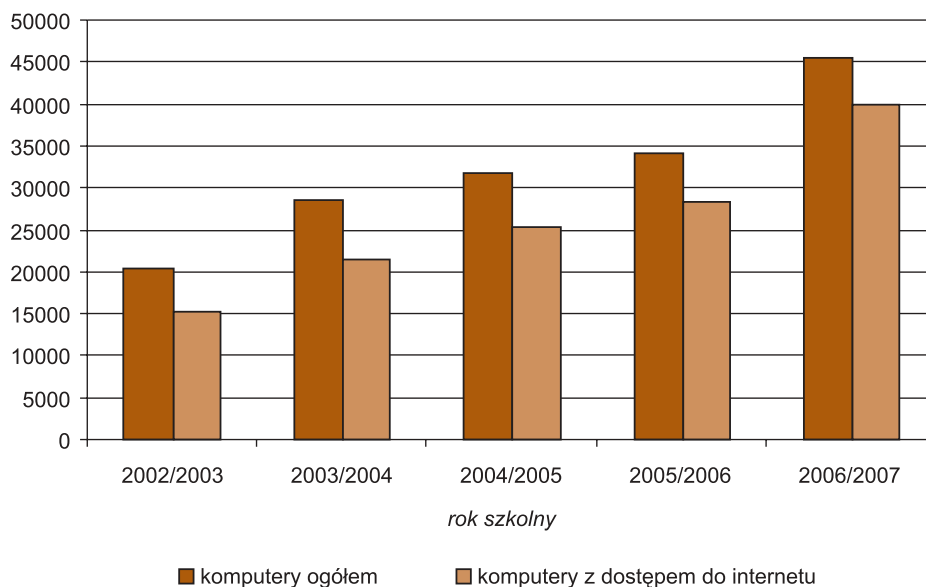
Wykres 131. Liczba komputerów osobistych na 100 gospodarstw domowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i US w Krakowie

Dla rozwoju dzieci i młodzieży duże znaczenie ma dostęp do komputerów i szkolna edukacja informatyczna. Według danych w roku szkolnym 2006/2007 na 1524 szkoły podstawowe działające w województwie małopolskim 1408 szkół (92,4%) posiadało komputery przeznaczone do użytku uczniów, w tym z dostępem do Internetu 1246 (81,8%). Ponadto, w komputery wyposażonych było 540 (75,6%) gimnazjów, w tym 523 (73,2%) z dostępem do Internetu oraz 322 (44,1%) szkoły ponadgimnazjalne i policealne dla dzieci i młodzieży, w tym 312 (42,7%) z dostępem do Internetu. Z grupy szkół ponadgimnazjalnych najwięcej placówek wyposażonych w komputery, to licea ogólnokształcące (123 szkoły, tj. 60,3%). Na uwagę zasługuje dynamiczny wzrost liczby komputerów w szkołach w roku 2007, w tym także tych z dostępem do Internetu.

Wykres 132. Liczba komputerów w szkołach podstawowych, średnich oraz policealnych w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i US w Krakowie

Wzrost nasycenia szkół sprzętem komputerowym jest rezultatem projektu Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu „Pracownie komputerowe dla szkół”, w ramach którego doposażono ok. 1500 małopolskich szkół w sprzęt komputerowy: stanowiska komputerowe dla uczniów, serwer, drukarki, skanery, wideoprojektor, komputer przenośny oraz oprogramowanie edukacyjne. Natomiast w ramach projektu „Internetowe Centra Informacji Multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych” zakupiono dla ok. 1400 bibliotek szkolnych w Małopolsce stanowiska komputerowe z dostępem do internetu, skaner, drukarkę oraz oprogramowanie multimedialne dla czytelników.

Według danych Małopolskiego Kuratorium Oświaty 58% szkół w województwie małopolskim posiada własne strony internetowe, które służą jako wizytówka szkoły, źródło informacji a także coraz częściej do świadczenia elektronicznych usług i wspierania procesu dydaktycznego. W co trzeciej szkole prowadzona jest rekrutacja przez internet, zaś w co szóstej zamieszczane są online ogłoszenia i materiały dydaktyczne dla uczniów.

Według danych Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie łącze do internetu miało jedynie 67% ogółu placówek bibliotecznych miejskich i 38,9% placówek wiejskich, co stanowiło łącznie 46,1% ogółu bibliotek. Około 30% bibliotek, mających dostęp do internetu, posiada łącze o przepustowości *download* mniejszej niż 256 kbps – są to głównie placówki wiejskie. Tylko 62,4% bibliotek miejskich i 36,9% bibliotek wiejskich umożliwia czytelnikom korzystanie z internetu, przy czym w niektórych placówkach dostęp do internetu jest płatny.

Aby umożliwić dostęp do informacji i internetu jak największej liczbie osób - zwłaszcza mieszkańcom małych miasteczek oraz wsi, gdzie dostęp do internetu jest znacznie ograniczony, od kilku lat w Małopolsce tworzone są punkty publicznego dostępu do internetu, głównie telecentra. Telecentra określane są jako publicznie dostępne miejsca, gdzie zainteresowane osoby mogą skorzystać z komputera, internetu oraz mają dostęp do innych cyfrowych technologii, które pozwalają zbierać informacje, uczyć się i komunikować z innymi. Telecentra instalowane są zazwyczaj w bibliotekach publicznych, ośrodkach kultury, szkołach i urzędach administracji publicznej.

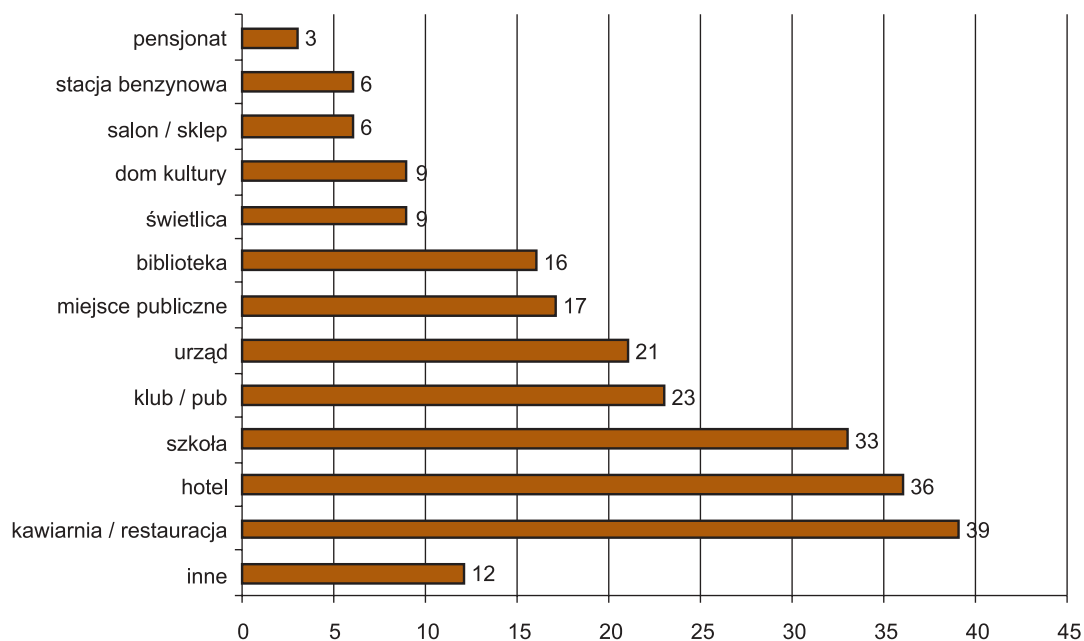
Dzięki m.in. realizacji ogólnopolskiego programu Ikonka, oraz budowie Podkrakowskiej Sieci Publicznych Punktów Dostępu, w każdej gminie w województwie małopolskim jest co najmniej jedno telecentrum. W ramach programu Ikonka, telecentra zainstalowano w 181 gminach w 218 różnych

lokalizacjach, do których przekazano po 3 komputery PC (wyposażone w pakiet biurowy, system operacyjny, program antywirusowy) oraz urządzenia sieciowe typu WiFi. Dzięki budowie Podkrakowskiej Sieci Publicznych Punktów Dostępu, w powiecie krakowskim powstały 63 telecentra w bibliotekach publicznych, ich filiach lub w innych łatwo dostępnych dla mieszkańców miejscach na obszarach wiejskich o ograniczonym dostępie do internetu. Każde telecentrum wyposażone zostało w 2 komputery wraz z odpowiednim oprogramowaniem oraz drukarkę. W ramach projektu EduNet w grudniu 2006 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tarnowie rozpoczęło działanie 12 telecentrów wyposażonych w wysokiej klasy sprzęt komputerowy oraz biurowy.

Liczba telecentrów w małopolskich gminach jest zróżnicowana. Na terenie jednej gminy znajduje się zazwyczaj od jednego do sześciu telecentrów. W przeciętnej gminie wiejskiej na jeden komputer w telecentrum przypada około 1000 mieszkańców, natomiast w przeciętnej gminie miejsko-wiejskiej wskaźnik ten wynosi około 2700 mieszkańców na jeden komputer. Wielkości te ocenić można jako średnio zadowalające, gdyż liczba telecentrów w województwie jest wciąż zdecydowanie zbyt mała, aby zaspokoić potrzeby mieszkańców terenów wiejskich w zakresie dostępu do internetu.

Dostępne publicznie miejsca, w których można korzystać z internetu za pomocą bezprzewodowej sieci (WiFi) stanowią hotspoty. Znajdują się zazwyczaj w hotelach, restauracjach, centrach handlowych, bibliotekach, centrach miast i innych publicznie dostępnych miejscach. Z sieci internetowej można korzystać przy pomocy laptopa, palmtopa lub telefonu komórkowego wyposażonych w urządzenie odbiorcze WiFi. W latach 2004–2007 liczba hotspotów w województwie małopolskim zwiększyła się ponad dziesięciokrotnie. W 2004 roku było ich 22*, natomiast obecnie na terenie województwa znajduje się 230** punktów. Najwięcej hotspotów dostępnych jest jednak w Krakowie – 99 oraz w powiecie krakowskim – 95. W pozostałych powiatach województwa jest ich jedynie 36.

Wykres 133. Liczba hotspotów w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu „Kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Małopolsce w latach 2007-2010”

* T. Szetyński, *Wi-Fi z ulicy*, www.chip.pl, 2004.

** Na podstawie danych ze stron <http://hot.spots.pl>, www.pct.powiat.krakow.pl oraz wyników badań ankietowych urzędów administracji publicznej w województwie małopolskim opublikowanych w dokumencie „Kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Małopolsce w latach 2007-2010”

Najwięcej hotspotów na terenie województwa znajduje się w kawiarniach lub restauracjach – 39, hotelach – 36, szkołach – 33 oraz w pubach – 23 i urzędach administracji publicznej – 21. W zależności od operatora, do którego należy punkt dostępowy, z bezprzewodowego internetu w hotspotach można korzystać za darmo lub za odpowiednią opłatą. W wielu punktach, głównie w miejscach publicznych na otwartej przestrzeni, w kawiarniach, bibliotekach, domach kultury, dostęp do internetu jest bezpłatny. W województwie małopolskim bezpłatny dostęp do internetu oferuje 180 hotspotów, natomiast w 40 miejscach dostęp ten jest płatny.

Dostęp do internetu

Rynek usług internetowych charakteryzuje się dużą dynamiką rozwoju. Wzrastająca liczba operatorów i dostawców usług na rynku telekomunikacyjnym oraz znaczący spadek cen usług sprawiają, że dostęp do internetu staje się coraz bardziej popularny. Jak podaje GUS, w 2007 r. spośród gospodarstw domowych mających dostęp do Internetu 30% korzystało z połączeń szerokopasmowych. Wśród 95% przedsiębiorstw wykorzystujących w swojej działalności komputery, 92% miało dostęp do Internetu, w tym 53% z dostępem szerokopasmowym.

Na podstawie opracowania MSWiA „Stan infrastruktury telekomunikacyjnej Państwa. Podłączenie do internetu urzędów gmin w Polsce. Analiza wyników” w 2006 roku dostęp do internetu o przepustowości co najmniej 2 Mbps download posiadało prawie 47% urzędów gminy w Małopolsce. Pozostałe urzędy dysponowały przepustowością łączy 512 kbps oraz 1 Mbps, a 4,5% urzędów posiadało łącze o przepustowości nie wyższej niż 256 kbps. Według badań z 2007 roku przeprowadzonych w urzędach gminy na potrzeby opracowania dokumentu „Kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Małopolsce w latach 2007-2010” wyniki te uległy poprawie. Aż 65% ankietowanych urzędów szczebla gminnego posiada łącze do internetu o przepustowości 2 Mbps lub więcej. Jednocześnie odsetek urzędów posiadających łącza o przepustowości poniżej 1 Mbps spadł z ok. 24% do ok. 12%. Dwukrotnie wzrósł odsetek urzędów użytkujących łącza o przepustowości powyżej 2 Mbps – z 13% do 26,5%. Łącza najczęściej są niesymetryczne.

Dostawcy internetu

Ocenia się, że na terenie województwa małopolskiego działa kilkuset dostawców usług internetowych, jednak charakter ich działalności, rozmiar, różnorodność oferty i liczba klientów są uzależnione od uwarunkowań gospodarczych terenu, na którym działają. Wyraźnie wyróżnić można działających na terenie województwa operatorów ogólnopolskich oraz lokalnych działających w niewielkiej skali, nieraz ograniczonej tylko do miejscowości, gminy lub powiatu. Największe znaczenie na rynku posiadają operatorzy ogólnopolscy, wśród których liderem jeśli chodzi o wielkość i dostępność usług internetowych pozostaje Telekomunikacja Polska. W dużych miastach zauważalni są również inni operatorzy np. operator telefonii stacjonarnej Netia i operatorzy telewizji kablowych Aster, Vectra i UPC. W związku z liberalizacją rynku telekomunikacyjnego nowym zjawiskiem na rynku są usługi operatorów wirtualnych wykorzystujących sieć Telekomunikacji Polskiej na zasadach BSA.* Z tej nowej możliwości skorzystała przede wszystkim Netia i Tele2. Na rynku usług szerokopasmowych coraz większe znaczenie uzyskują także operatorzy telefonii komórkowej dostarczający Internet w technologiach GPRS, HSCSD i EDGE. Oferta działających na ograniczonym obszarze operatorów lokalnych jest silnie uzależniona od dostępności, w miejscowościach oddalonych od szerokopasmowych węzłów telekomunikacyjnych, usług hurtowych umożliwiających wykreowanie usługi detalicznej, czyli łącza szerokopasmowego przeznaczonego dla odbiorcy indywidualnego i małego biznesu. W sieciach operatorów lokalnych często stosowaną technologią są radiowe systemy dostępowe przede wszystkim WiFi. Najbardziej zaawansowani operatorzy lokalni migrują powoli do sieci optycznych.

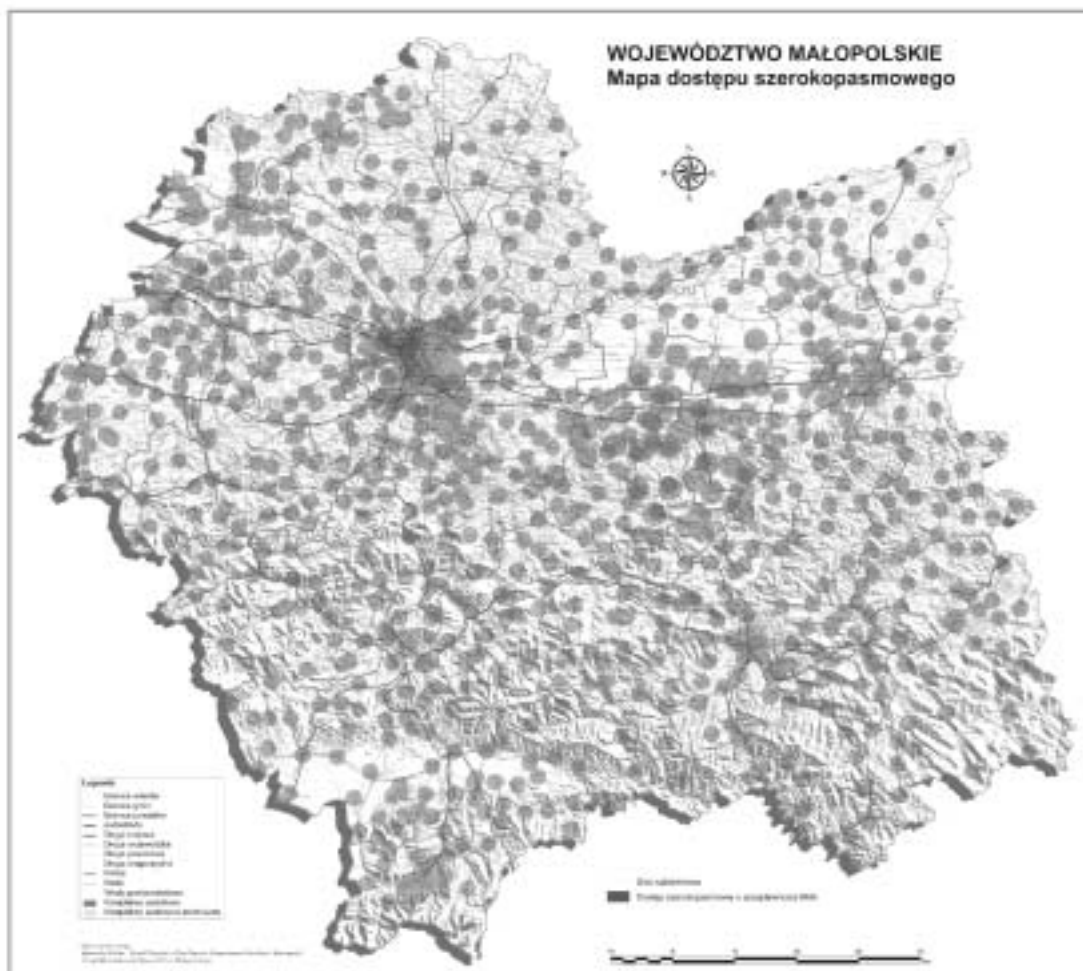
* BSA (Bitstream Access) – usługa, która polega na hurtowym dostępie innych operatorów do węzłów sieci w technologii ADSL.

Małopolska Sieć Szerokopasmowa

W 2007 roku Województwo Małopolskie rozpoczęło realizację projektu „Małopolska Sieć Szerokopasmowa”, którego celem jest zapewnienie do końca 2011 roku dostępu do usług szerokopasmowych dla 90% mieszkańców i 100% instytucji publicznych i przedsiębiorców w Małopolsce. Projekt zakłada budowę infrastruktury teleinformatycznej na terenach województwa małopolskiego zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.

W 2007 roku w ramach prac przygotowawczych projektu przeprowadzono kompleksową inwentaryzację zasobów sieci szerokopasmowych w Małopolsce. W jej wyniku zidentyfikowano obszary stanowiące „białe plamy” pod względem rozwoju usług szerokopasmowych oraz określono obecne i planowane zasoby infrastruktury telekomunikacyjnej. Dało to podstawę do opracowania „atlasu” dostępnych zasobów telekomunikacyjnych, znajdujących się w gestii podmiotów komercyjnych, analizującego zasięg i dostępne przepływności w istniejących sieciach szerokopasmowych. Wnioski z inwentaryzacji mają służyć trafnemu wskazaniu obszarów, na których istnieje konieczność wybudowania infrastruktury niezbędnej do świadczenia usług szerokopasmowego dostępu do internetu.

Mapa 32. Mapa dostępu szerokopasmowego o przepływności 6 Mb

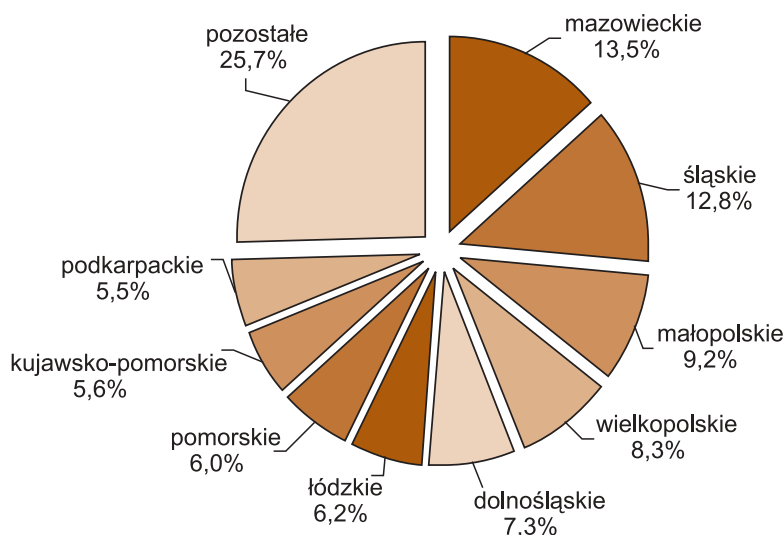

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Inwentaryzacja stanu infrastruktury szerokopasmowej dla potrzeb projektu Małopolska Sieć Szerokopasmowa”. Wykorzystano materiały z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego na podstawie Zezwolenia Marszałka Województwa Małopolskiego nr 8/2008

Internauci a miejsce zamieszkania

Internet szczególnie dobrze rozwija się w dużych aglomeracjach i na terenach o dobrze rozwiniętej infrastrukturze telekomunikacyjnej. W 2007 wzrósł udział mieszkańców województwa małopolskiego z 7,7 % ogólnej liczby użytkowników internetu w 2006 roku do 9,2%, co pozwoliło na przesunięcie się z piątego na trzecie miejsce w Polsce.

Wykres 134. Miejsce zamieszkania użytkowników internetu w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Raportu strategicznego IAB Polska: POLSKA – EUROPA - ŚWIAT Internet 2007”

Rozbudowa systemów elektronicznej administracji w Małopolsce

Administracja publiczna powinna działać tanio i efektywnie, aby zaspokajać potrzeby mieszkańców Małopolski. Województwo Małopolskie realizuje w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego projekt „Rozbudowa systemów elektronicznej administracji”, którego celem jest wyrównanie szans mieszkańców Małopolski w dostępie do Internetu oraz szeroko pojętych rozwiązań informatycznych, a także budowa infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług on-line.

W ramach projektu wdrażane są 4 elementy:

- infomaty – dostarczają użytkownikom niezbędnych informacji o sprawach dotyczących życia codziennego za pomocą Internetu, zapewniają powszechny dostęp do informacji publicznej przede wszystkim na obszarach wiejskich i małych miast,
- elektroniczny obieg dokumentów – wspiera zarządzanie procesami przetwarzania dokumentów i obiegu spraw administracyjnych w urzędzie, pozwala na obsługę dokumentów tradycyjnych i elektronicznych oraz umożliwia petentom sprawdzanie na jakim etapie obsługi w urzędzie znajduje się sprawa.
- niekwalifikowany podpis elektroniczny – optymalizuje wydatki na komunikację między małopolskimi urzędami, umożliwia bezpieczną wymianę informacji drogą elektroniczną.
- platforma do prowadzenia zamówień publicznych przy wykorzystaniu technik elektronicznych – usprawnia realizację zamówień publicznych dla sektora publicznego w ramach wspólnego systemu elektronicznych zamówień publicznych.

Dzięki projektowi w 2006 roku stworzona została sieć 150 Infomatów w 52 gminach, 6 powiatach, UMWM oraz w 7 jednostkach organizacyjnych Województwa Małopolskiego. Publiczne Punkty Dostępu do Internetu zapewniają powszechny dostęp do informacji publicznej przy niskich kosztach eksploatacji urzędów, przede wszystkim na obszarach wiejskich i małych miast. W infomatach dostępne są informacje publiczne zawarte na stronach www samorządów, portalu Wrota Małopolski, BIP, Cyfrowego Urzędu, Urzędów Pracy itp.

Mapa 33. Małopolskie powiaty i gminy, w których zainstalowano multimedialne kioski informacyjne

Źródło: opracowanie własne

W 2007 roku wdrożono systemy Elektronicznego Obiegu Dokumentów w 81 urzędach samorządów terytorialnych dla 3539 użytkowników. Obowiązek posiadania takich systemów nakłada ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Każdy z systemów charakteryzuje się cechami i funkcjami wspólnymi dla pozostałych, co umożliwia wymianę danych pomiędzy urzędami i Cyfrowym Urzędem w Portalu Wrota Małopolski.

Mapa 34. Małopolskie powiaty i gminy, w których wdrożono elektroniczny obieg dokumentów

Źródło: opracowanie własne

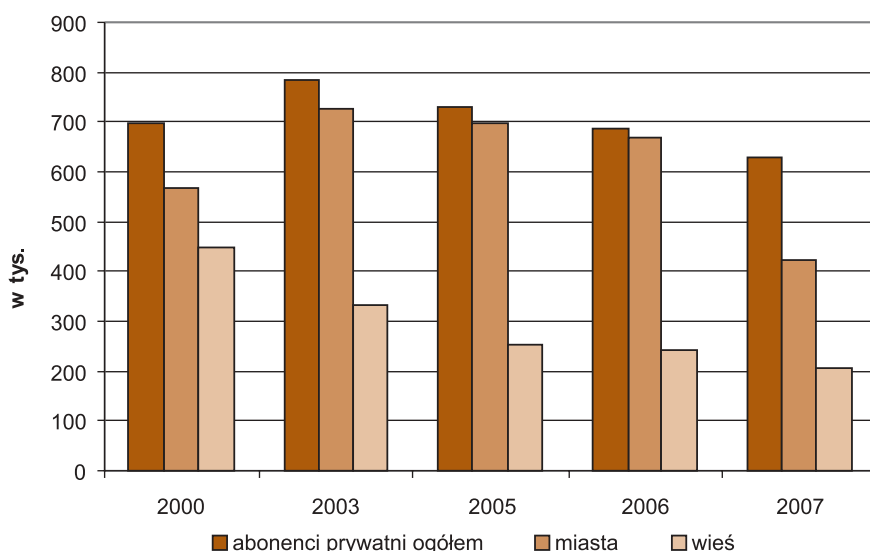
3. ŁĄCZNOŚĆ

Telefony, obok telewizorów, to urządzenia oparte na zaawansowanych technologiach komunikacyjnych, najczęściej występujące w gospodarstwach domowych. W 2006 roku nastąpił przełom dla rozwoju telekomunikacji w Polsce. Po raz pierwszy liczba gospodarstw domowych dysponujących telefonami komórkowymi (74%) przewyższyła liczbę gospodarstw posiadających telefony stacjonarne (72%). Rok 2007 potwierdził trwałość tej tendencji.

Telefonia przewodowa

Na skutek spadającego zainteresowania usługami telefonii stacjonarnej w Małopolsce następuje spadek liczby abonentów telefonii przewodowej. Jednym z powodów tego zjawiska jest dynamiczny rozwój telefonii komórkowej. W 2004 roku w regionie było ponad 1 milion telefonicznych łączy głównych, w tym abonenci prywatni stanowili 770,7 tys. w 2006 roku liczba telefonicznych łączy wynosiła 910,0 tys., a liczba abonentów prywatnych 687,8 tys. Rok 2007 to dalszy spadek liczby głównych łączy telefonicznych o 8% w stosunku do 2006 roku (842 tys. w 2007 roku) i spadek liczby abonentów prywatnych o 8,4% w stosunku do 2006 roku (630,0 tys. w 2007 r.).

Wykres 135. Abonenci telefoniczni w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i US w Krakowie

Podobnie jak w przypadku usług internetowych liderem na rynku telefonii stacjonarnej wśród operatorów jest Telekomunikacja Polska S.A. Stale jednak rozbudowuje się rynek operatorów niezależnych.

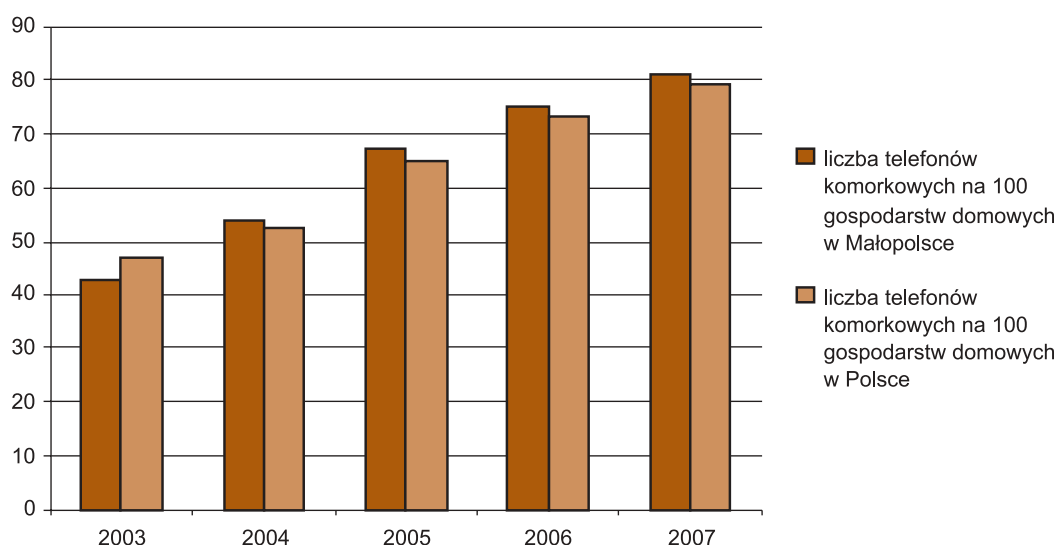
Telefonia komórkowa

Dzięki wprowadzeniu na rynek telefonii ruchomej większość mieszkańców Polski uzyskała dostęp do usług telekomunikacyjnych niezależnie od miejsca przebywania. Według danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej zamieszczonych w „Raportie o stanie rynku telekomunikacyjnego w 2007 roku” ponad 108,6% populacji posiadało telefon komórkowy. Rzeczywista penetracja rynku telefonii ruchomej jest jednak niższa ze względu na 17,7% tzw. nieaktywnych użytkowników i wyniosła na koniec 2007 roku 90,9%. Na rynku telefonii ruchomej w 2007 r., działali operatorzy sieciowi: Polska Telefonia Cyfrowa Sp. z o.o. (operator sieci Era i Heyah), Polkomtel S.A. (operator sieci Plus i Sami Swoi)

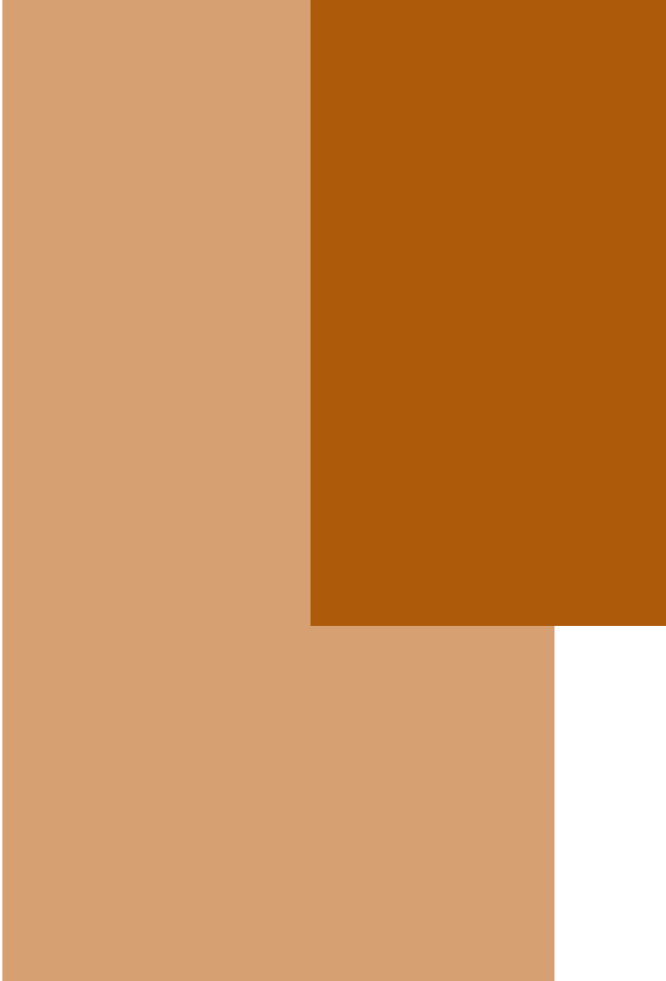
i Polska Telefonia Komórkowa Centertel Sp. z o.o. (operator sieci Orange), posiadający bardzo zbliżone do siebie udziały rynkowe. W grudniu 2006 ofertę udostępnił P4 operator sieci PLAY, a w 2007 roku swoją działalność rozpoczęło trzech kolejnych operatorów: Wirtualna Polska S.A. (WPmobi) – MVNO w kooperacji z PTK Centertel Sp z o.o., Avon Mobile Sp. z o.o. (myAvon) – MVNO w kooperacji w PTK Centertel Sp. z o.o., MNI S.A. (Simfonia, Ezo) – MVNO w kooperacji z PTK Centertel Sp. z o.o.

W ciągu ostatnich kilku lat ceny usług w sieciach komórkowych w Polsce spadły o kilkadziesiąt procent. Także w 2007 roku średnie ceny usług telefonii komórkowej oferowanych przez krajowych operatorów telefonii ruchomej charakteryzowały się spadkiem.

Wykres 136. Liczba telefonów komórkowych na 100 gospodarstw domowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i US w Krakowie

ANEKS

ANEKS

oprac. Joanna Włoch

I. Pozycja Małopolski na tle innych województw

Tabela 154. Pozycja Małopolski na tle innych województw

Wyszczególnienie	Polska	Województwa				Lokata				
		Małopolskie	Wielkopolskie	Dolnośląskie	Pomorskie	1999	2003	2005	2006	2007
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Powierzchnia w km ²	312 679	15 183	29 827	19 947	18 310	12	12	12	12	12
Ludność w tysiącach	38115,6	3279,0	3386,9	2878,4	2210,9	4	4	4	4	4
Gęstość zaludnienia w km ²	122	216	114	144	121	2	2	2	2	2
Ludność miast w % ogółu ludności	61,2	49,4	56,6	70,6	66,7	13	13	13	13	13
Kobiety na 100 mężczyzn	107	106	106	109	106	10	9	9	7	7
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	0,3	1,4	2,1	-0,8	2,7	4	4	4	5	5
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 mieszkańców	-0,5	0,8	0,6	-0,5	0,6	2	2	2	2	2
Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec roku	11,4	8,8	8,0	11,8	10,9	2	2	1	1	2
Liczba bezrobotnych na 1 ofertę pracy (stan na XII)	39	27	35	16	22	5	2	1	1	4
Przemysł										
- produkcja sprzedana w mln zł	835 014	53 890	89 537	72 588	49 272	4	5	5	5	5
- udział w produkcji krajowej	100,0	6,4	10,7	8,7	5,9	4	5	5	5	5
- dynamika produkcji	109,7	112,9	104,4	120,8	107,3	4	13	4	7	5
- dynamika przeciętnego zatrudnienia	103,5	103,1	103,3	106,4	104,5	4	9	3	9	11
Budownictwo										
- produkcja sprzedana w mln zł	112 573	8 241	12 655	7 161	5 810	4	4	4	4	4
- udział w produkcji krajowej	100,0	7,3	11,2	6,4	5,2	4	4	4	4	4
- dynamika produkcji	124,9	122,1	133,6	137,1	120,6	10	8	6	9	10
- dynamika przeciętnego zatrudnienia	109,1	108,0	109,0	108,8	111,1	13	6	4	14	12
Wskaźniki cywilizacyjne										
Mieszkania oddane do użytku	133 698	12 390	14 226	9 073	11 670	2	2	3	2	3
- rok poprzedni=100	115,9	99,9	134,9	99,0	116,5	5	2	13	2	2
- w budownictwie indywidualnym	71 643	7213	8268	3791	5008	2	1	4	4	4
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę w m ²	23,8	23,6	24,2	23,7	22,9	10	9	9	9	9

ANEKS: I. Pozycja Małopolski na tle innych województw

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Łóżka w szpitalach na 10 tys. mieszkańców***	46,3	41,9	45,8	47,1	38,1	8	12	12	12	x
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON	3 685 608	293 845	352 236	308 308	232 806	6	5	5	5	5
w tym - spółki prawa handlowego	258 299	18 588	23 095	21 314	19 321	6	6	6	6	6
- z tego z udziałem kapitału zagranicznego	61 546	3 244	5 456	6 000	3 794	7	7	7	7	7
Powierzchnia użytków rolnych w tys. ha	16 177,1	715,5	1 818,2	971,3	770,1	12	11	12	12	12
Powierzchnia gruntów leśnych w tys. ha	9 254,6	436,9	782,4	601,9	676,7	11	11	11	11	11
Plony zbóż podstawowych z ha w dt	32,5	32,7	35,5	40,9	34,8	9	7	7	10	8
Plony ziemniaków z 1 ha w dt	207,0	177,0	225,0	234,0	217,0	13	10	9	11	15
Zwierzęta gospodarskie na 100 ha użytków rolnych w sztukach										
- bydło	33,4	34,1	41,3	11,3	25,0	2	4	7	7	7
- trzoda chlewna	108,9	60,0	286,9	42,9	131,8	13	10	12	12	13
Miejsca w obiektach noclegowych turystyki**	582 105	64 127	36 538	46 990	85 947	3	3	3	3	3
Dochody budżetów gmin w mln zł ***	92710,1	7487,4	7640,8	7445,6	5772,3	4	3	4	4	x
Dochody budżetów powiatów i miast na prawach powiatów w mln zł ***	55830,1	4110,0	4012,9	4278,3	3611,2	5	4	5	4	x
Dochody budżetów województw w mln zł ***	9485,8	628,3	732,0	719,3	548,1	4	4	5	5	x
Nakłady inwestycyjne w mln zł						5	4	5		
Nakłady inwestycyjne na działalność badawczą i rozwojową w mln zł***	5 892,8	726,8	454,7	298,2	307,1	2	2	2	2	x
Produkt krajowy brutto w mln zł*	983 302	71 748	92 813	76 943	55 602	5	5	6	x	x
Na 1 mieszkańca w zł*	25 767	21 989	27 553	26 620	25 308	9	9	9	x	x

* dane za 2005 r.

** stan na lipiec 2007 r.

*** dane za 2006 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 155. Schemat Strategii Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013

WIZJA 2015										
MAŁOPOLSKA – REGIONEM SZANS, WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU LUDZI I NOWOCZESNEJ GOSPODARKI, SILNYM AKTYWNOŚCIĄ SWOICH MIESZKAŃCÓW, CZERPIACYM Z DZIEDZICTWA PRZESZŁOŚCI I ZACHOWUJACYM TOŻSAMOŚĆ W INTEGRUJĄCEJ SIĘ EUROPIE										
POLE strategii	A. – KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA				B. – ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA			C. – POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY		
CEL strategiczny	Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej województwa				Stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju społecznego i wysokiej jakości życia			Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego		
OBSZAR polityki rozwoju	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
	Społeczeństwo wiedzy i aktywności	Gospodarka regionalnej szansy	Infrastruktura dla rozwoju regionalnego	Krakowski Obszar Metropolitalny	Spójność wewnątrz-regionalna	Ochrona środowiska	Dziedzictwo i przestrzeń regionalna	Współpraca terytorialna	Nowoczesna zarządzanie publiczne	
CEL pośredni	Lepiej wykształceni, twórczy i przedsiębiorczy mieszkańcy	Konkurencyjna, otwarta i innowacyjna gospodarka	Nowoczesna i sprawna, sprzyjająca rozwojowi społ.-gosp. infrastruktura	Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego jako europolii	Spójny wewnętrznie, bezpieczny, zapewniający równe szanse i możliwości rozwoju region	Wysoka jakość życia w czystym i bezpiecznym środowisku przyrodniczym	Wysoka jakość środowiska przyrodniczo-kulturowego i przestrzeni regionalnej	Silna pozycja Małopolski na arenie krajowej i międzynarodowej	Inspirująca, przejrzysta i wspierająca rozwój administracja publiczna	
Nazwa wskaźnika		Wartość docelowa			2003	2004	2005	2006	2007	
POLE A - KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA										
CEL STRATEGICZNY: WZMOCNIENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTWA										
Poziom PKB Małopolski w odniesieniu do średniej dla UE-27 ¹		Małopolska - 54%			Małopolska	42,1%	43,4%	.	.	.
					Polska	48,9%	50,7%	.	.	.
Udział zatrudnionych w sektorze usług		Małopolska - 65%			Małopolska	49,2%	49,4%	49,0%	52,6%	
					Polska	53,0%	53,2%	53,4%	54,3%	
					UE-27(2002 -UE25)	64,6%	65,3%	65,8%	66,5%	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w Małopolsce w stosunku do średniej krajowej		Małopolska - 95%			Małopolska	2 065,15 zł	2 171,30 zł	2 236,09 zł	2 374,85 zł	2 631,31 zł
					Polska	2 341,53 zł	2 438,57 zł	2 515,85 zł	2 643,92 zł	2 888,20 zł
					Polska = 100	88,2%	89,0%	88,9%	89,8%	91,9%
POLE B - ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA										
CEL STRATEGICZNY: STWORZENIE WARUNKÓW DLA WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA										
Saldo migracji zewnętrznych na pobyt stały na 1000 ludności		Małopolska - minimum +1			Małopolska	1,1	1,0	1,0	0,4	0,8

ANEKS: II. Wdrażanie Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2007-2013

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w Małopolsce w stosunku do średniej krajowej	Małopolska - 98%	Małopolska	671,84 zł	717,61 zł	732,27 zł	765,10 zł	864,37 zł
		Polska	711,96 zł	735,40 zł	761,46 zł	834,68 zł	928,87 zł
		Polska = 100	94,36%	97,58%	96,17%	91,7%	93,0 %
Zróżnicowanie wewnątrzregionalne w układzie powiatów pod względem:							
wpływów z tytułu PIT w przeliczeniu na pracującego bez pracujących w rolnictwie ²	zróżnicowanie: 1:2	Małopolska - maksimum	349,93	558,88	673,19	800,24	1017,38
		Małopolska - minimum	79,87	124,28	145,59	166,41	212,27
		zróżnicowanie	1:4,4	1:4,5	1:4,6	1:4,8	1:4,8
stopy bezrobocia	zróżnicowanie: 1:3	Małopolska - maksimum	29,7	29,1	26,1	22,7	18,5
		Małopolska - minimum	8,3	7,5	7	5,8	3,8
		zróżnicowanie	1:3,6	1:3,9	1:3,8	1:3,9	1:4,9
dzieci w grupie wiekowej od 3 lat uczęszczających do przedszkola ³	zróżnicowanie: 1:2,5	Małopolska - maksimum	768,8	782,4	815,2	854,1	860,3
		Małopolska - minimum	377,5	374,5	386,5	403,6	397,2
		zróżnicowanie	1:2,0	1:2,1	1:2,1	1:2,1	1:2,2
saldą migracji wewnętrznych na pobyt stały na 1000 mieszkańców ⁴	zróżnicowanie: 1:3	Małopolska - maksimum	10,9	9,7	9,7	9,4	11,9
		Małopolska - minimum	-5,3	-6,2	-4,8	-7,2	-6,8
		zróżnicowanie ⁵	16,2	15,9	14,5	16,6	18,7
POLE C - POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY							
CEL STRATEGICZNY; WZMOCNIENIE POTENCJAŁU INSTYTUCJONALNEGO							
Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych	Małopolska - 50%	Małopolska	45,91% ^b	x	x	46,11%	x
		Polska	44,23% ³²	x	x	45,99%	x
		UE-25 (27)
Udział środków finansowych przyciągniętych do województwa przez JST na realizację strategii "Małopolska 2015" z zewnętrznych źródeł finansowania poza RPO	do ustalenia	Małopolska					
		Polska					
Stopień rozwoju e-usług publicznych	Małopolska - 75%	Małopolska		38%			
		Polska					

¹ W „Strategii” przyjęto UE-25. Z uwagi na poszerzenie Unii od 1.stycznia 2006 wprowadzono dla celów porównawczych UE – 27.

² Brak danych. Przyjęto dochód samorządów z tytułu udziału w podatku PIT w stosunku do liczby mieszkańców.

³ Przyjęto dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3 – 6 lat

⁴ Przyjęto saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 mieszkańców

⁵ Różnica w punktach procentowych

⁶ Dotyczy roku 2002

III. Inwestycje zrealizowane w Województwie Małopolskim

KULTURA I TURYSTYKA

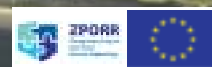
Budowa Miasteczka Galicyjskiego w Nowym Sączu

Budowa Miasteczka Galicyjskiego w Nowym Sączu

Remont i adaptacja Zamku Piastowskiego w Oświęcimiu

Odbudowa przedwojennego
Obserwatorium Astronomicznego
Miasteczko Gwiazdne – Lubomir

Przebudowa średniowiecznego
Rynku w Starym Sączu

Przebudowa średniowiecznego
Rynku w Starym Sączu

Odnowa Kościoła p.w. św. Marii Magdaleny w Kasinie Wielkiej odnowiony przy wsparciu finansowym z budżetu Województwa Małopolskiego

Adaptacja części Zamku Królewskiego w Niepołomicach na centrum konferencyjne z zapleczem hotelowym

Stoisko informacyjne przy Kościele p.w. św. św. Filipa Jakuba w Sękowej

Oznakowanie turystyczne na Szlaku Jaskiniowców na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej

*Szlak Architektury Drewnianej –
tablica informacyjna przy
Kościele p.w. św. Michała
Archanioła w Dębnie*

*Renowacja zabytkowego kompleksu
dworsko-palacowego w Kąsnej Dolnej*

*Przebudowa Centrum Kultury
w Nowym Brzesku*

*Odnowa zabytkowych budynków Muzeum
Narodowego (Pałac Erazma Ciołka) w Krakowie*

ANEKS: Inwestycje zrealizowane w Województwie Małopolskim

Rozwój regionu granicznego przez wspólną promocję i budowę Domu Polsko-Słowackiego w Czrynej (gmina Krynica Zdrój)

Rozwój regionu granicznego przez wspólną promocję i budowę Domu Polsko-Słowackiego w Czrynej (gmina Krynica Zdrój)

EDUKACJA I SPORT

Hala sportowa w Trzebini dofinansowana z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej Ministerstwa Sportu i Turystyki

Budowa Sali gimnastycznej przy Zespole Placówek Oświatowych w Rabie Niżnej

Gimnazjum, sala gimnastyczna z zapleczem i salami dydaktycznymi w Trzcianie

SZKOLNICTWO WYŻSZE

Budowa obiektu dla potrzeb Centrum Nowoczesnych Technologii – Instytut Politechniczny Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie

Rozbudowa Instytutu Technicznego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu

Adaptacja i unowocześnienie zaplecza dydaktycznego w Akademii Ekonomicznej w Krakowie

OCHRONA ŚRODOWISKA

*Rozbudowa oczyszczalni ścieków
i kanalizacji sanitarnej
w gminie Laskowa*

*Modernizacja i rozbudowa
oczyszczalni ścieków
w miejscowości Kobylec
gmina Łapanów*

Przedsięwzięcie dla powstrzymania degradacji ekologicznej zespołu zbiorników wodnych Rożnów-Czchów

Budowa ujęć, zbiornika i sieci wodociągowej dla Skrzydłnej, Przenoszy i Woli Skrzydlańskiej

OCHRONA ZDROWIA

Przebudowa i dostosowanie dla osób niepełnosprawnych budynku SPZOZ w Mogilanach

Przebudowa i dostosowanie dla osób niepełnosprawnych budynku SPZOZ w Mogilanach

A

Poprawa dostępności do diagnostyki i terapii schorzeń układu pokarmowego w Szpitalu Bonifratrów w Krakowie.

Sprzęt endoskopowy do diagnostyki i terapii schorzeń układu pokarmowego (A) oraz automatyczna myjnia do endoskopów (B)

B

Modernizacja i przebudowa Ośrodka Zdrowia w Niegowici w gminie Gdów

Rozbudowa i modernizacja budynku SPM ZOZ w mieście Bochni

INFRASTRUKTURA DROGOWA

*Modernizacja drogi wojewódzkiej
Nr 775 na odcinku Słomniki-Proszowice*

*Przebudowa drogi powiatowej Nr 25412
Groń-Trybsz-Niedzica*

*Przebudowa ulicy Legionów
w Oświęcimiu*

*Budowa drogi
w miejscowości Strzelce Małe*

*Przebudowa ulicy Szkolnej –
poprawa komunikacji ze Strefą
Przemysłową w Dobczycach*

*Przebudowa układu komunikacyjnego oraz
infrastruktury technicznej w centrum Bobowej*

KOMUNIKACJA

Zakup autobusów szynowych dla Małopolski

Zintegrowany Transport Publiczny w Aglomeracji Krakowskiej – etap I

Krakowska Karta Miejska – integracja usług metropolitalnych – rozwiązanie modułowe etap I

STOP – zakup sprzętu na potrzeby transgranicznego systemu przeciwdziałaniu powodziom i awariom na Polsko-Słowackim pograniczu (Komenda Wojewódzka Straży Pożarnej w Krakowie)

Transgraniczna współpraca Polsko-Słowackich górskich organizacji ratowniczych w zakresie ratownictwa zimowego (TOPR)

Transgraniczna współpraca Polsko-Słowackich górskich organizacji ratowniczych w zakresie ratownictwa zimowego (TOPR)

Zdjęcia:

archiwum Urzędu Marszałkowskiego w Krakowie, Urzędu Miejskiego w Krynicy-Zdroju, TOPR, Komendy Wojewódzkiej Straży Pożarnej w Krakowie, Zarządu Dróg Wojewódzkich w Krakowie, osób prywatnych.

2007

województwo małopolskie

